

WENCESLAI HAGEK A LIBOCZAN,

ANNALES BOHEMORUM

E BOHEMICA EDITIONE LATINE REDDITI
ET QUIBUSDAM NOTIS ILLUSTRATI

A

P. VICTORINO A S. CRUCE E SCHOLIS PIIS.

NUNC

PLURIMIS ANIMADVERSIONIBUS HISTORICO-
CHRONOLOGICO-CRITICIS, NEC NON DIPLOMATIBUS,
RE GENEALOGICA, NUMARIA, VARIIQUE GENERIS
ANTIQUIS ÆRI INCISIS MONUMENTIS AUCTI

A

P. GELASIO A S. CATHARINA
EJUSDEM INSTITUTI SACERDOTE,

PARS II.

QUÆ

BOHEMIÆ HISTORIAM
AB ANNO DCXLIV. USQUE AD ANNUM DCCCLII.
COMPLECTITUR.

CUM

SACRÆ CÆSAREÆ REGIÆQUE APOSTOLICÆ MAJESTATIS PRIVILEGIO.

PRAGÆ,

TYPIS JOANNIS JOSEPHI CLAUSER, REGII TYPOGR.

ANNO MDCCLXIII.

Plerique errare malunt, eamque ſententiam, quam adamaverunt, pugnaciſſime defendere, quam ſine pertinacia, quid conſtantiſſime dicatur, exquirere. *Cicero Academicarum Quæſtionum l. 4. n. 3.*

Qui ſcribit hiſtoriam, univerſis placere non poteſt. Itaque ſicut contemtoribus antiquitatum nimius, ita curioſis parcus; ſicut facile credulis nimium ſcrupuloſus, ita Catonibus non ſatis rigidus, accuratusque cenſebitur. *Maurolicus Abbas Rerum Sicanicarum l. 6.*

CELSISSIMO
DOMINO DOMINO
HENRICO
SACRI ROMANI IMPERII
ET IN
FONDI
PRINCIPI
COMITI
DE MANNSFELD,
NOBILI DOMINO
IN HELDRUNGEN SEEBURG ET SCHRAPLAU.
DOMINO
DYNASTIARUM BOEMICARUM DOBRZIZ, HEILIGENFELD,
STIEZOW, SUCHODOL, NEUHAUS, ARNSTEIN
ET NUSSEL.
MANNSFELDICÆ STIRPIS
RESTAURATORI.
HUMANITATIS, ADFABILITATIS, MUNIFICENTIÆQUE
PROTOTYPO.
OMNIBUS NATURÆ DONIS
INCLYTO.
MOECENATI
REVERENTISSIME COLENDO
VITAM ET FELICITATEM.

Pridem publicum quoddam monumentum summæ erga CELSITUDINEM TUAM *observantiæ, officii, cultusque expoposcit a me tum magnitudo benevolentiæ, tum multitudo beneficiorum, quibus me voluntas* TUA *ad omnem gratiam munificentiamque non tam efformata quam nata ornavit ac cumulavit. Quintus is annus est* CELSISSIME PRINCEPS, *quod me in ædes* TUAS *recipere, Illustrissimoque filio* TUO, *tum adhuc tenello, summæ spei atque ad omnia maxima nato Juveni*, TUUM, *inquam, simulacrum animo vultuque referenti formatorem tradere placuit; ab eo tempore quanta* TUA *in me exstiterint patrocinia, gratiæ, liberalitasque, quæ memoriæ, quæ vis ingenii mei, quæ magnitudo observantiæ ea satis complectatur? Nempe quæ omnibus* CELSISSIMIS MAJORIBUS TUIS *familiaris ac domestica virtus, facilitas, comitas, benignitas, liberalitasque fuisse prædicatur, eam sic ingenii industriæque vis in* TE *exacuit, ut & omni studio contendat, & summo lucro reponat: universis huma-*

ma-

manitatem benevolentiamque impendere, quam plurimos benefi ciis afficere, quorum liberis posterisque prodatur memoriæ ut his ingratis esse non liceat. Enim vero habitura est patria nostra non unum hujusce generis monimentum, quod TUI *memoriam sibi sempiternum gratissimam faciat. Habitura* CELSISSIMA POSTERITAS TUA *sumtuosissime structa* TUA *voluptuaria tum Dobrzizii tum Nusslii palatia, intus omnis apparatus genere regia quadam magnificentia instructa, foris exquisitissimis nullisque in Bohemia secundis tempe adornata, quæ se se perpetuo admoneant, quantum* NOMINIS TUI *immortalitati debeat, qui velut alter Micipsa, nominatissimus ille Numidiæ Rex, steriles agros, minus obsequentem terram, dura & aspera saxa, maximis substructionum molibus oppressos colles in auriferos Hesperidum hortos convertisti, & pendentibus ruinis horrida castrorum rudera velut in totidem sumtuosa Dianæ templa transformasti. Quo in molimine eadem* TE *manet gloria, quæ* PETRUM ERNESTUM PROPATRUUM TUUM, *cujus immor-*

tale horti palatiique opus ad Luxemburgum conditum (a) *elogiis celebrant historiæ Belgicæ, adeo ut Hispaniarum Rex Philippus II. Gubernatrixque Belgii Isabella gavisi sint se se tantorum decorum heredes fieri, nec dubitaverit Philippus pleraque admirationis ergo transferri in Hispaniam, eaque sedulo posteritatis memoriæ inter thesauri sui cymelia servari. Habitura eadem magnanimitatem, humanitatem, moderationem in negotiis omnibus, experientiam, mansuetudinem, prudentiam, religionem, familiæ decorum proferendorum ardorem pro exemplis, in quæ tanquam in speculum inspiciat, ad quorum normam vitæ suæ rationem instituat, e quibus cognoscat, quantum Deo, Regi & Patriæ debeat, si ad laudum* TUARUM *æmulationem velit proxime accedere. Agnitura illa* TE *stirpis Mannsfeldicæ restauratorem, qui omnem spem familiæ in* TE UNO *repositam duplici sobole mascula summis ingenii, virtutis corporisque dotibus vigente locupletasti. Habituri Illustrissimæ spei surculi* TUI *sollicitudine ac munificentia* TUA *ad religionem, disciplinas,*

(a) *Franken hist. Mannsfeld. P. 2. c. 17.*

om-

omnemque vitæ humanæ felicitatem probissime instituti, qui TE *non modo genitorem, sed morum quoque efformatorem, fortunarumque suarum architectum veneratione nunquam emoritura colant. Habituri denique historici, qui Chronica Mannsfeldica* TUIS *egregie factis illustrent, immortalemque illum splendorem vetustissimæ* PROSAPIÆ TUÆ *nova accessione augeant. Vetustissimæ, inquam,* PROSAPIÆ TUÆ, *quæ merito hodie cum omni Germana nobilitate de antiquitatis prærogativa certare potest, cujus scilicet plures certasque memorias jam inde a resuscitato Occidentali Imperio in historiis est legere,* (b) *quam jam sæculo ordiente XII. dignissimam judicavere Ordines Imperii, ut eam ad Imperiale fastigium in Lothario evocarent;* (c) *quæ tot heroibus fortissimisque belliducibus inclaruit, ut velut Trojanus ille equus non alios quam fortes invictosque Menelaos & Ulysses profuderit. Sed nec animus est, nec paginarum ista-*

rum

(b) *Confer. Spangenberg* Mannsfeldische *Chronica P. I. Franken* Historie der Grafschaft Mannsfeld *P. I. c. 1. Zeidler in arbore Genealogica Mannsfeldiorum, Henningesium in Geneal. Mannsfeld.* (c) *Mausolaum ex are fusum Petri Ernesti de Mannsfeld Luzemburgi.*

rum angustiæ sustinent omnia MAJORUM TUORUM *decora complecti, quæ alii integris voluminibus persecuti sunt, id compendio dixisse sufficiat: alios toga, alios sago immortale fecisse in Germania* MANNSFELDICUM *nomen, alios religione in Deum sanctitateque summe conspicuos ad Ecclesiæ decus ac incrementum plurimum contulisse.*

Porro quanquam CELSISSIMA PROGENIES TUA *natalitia sua minime debeat Bohemiæ, tamen multis nominibus jam inde a vetustissimis temporibus luculentissima in Annalibus nostris loca invenit: Certe Divæ Ludmillæ Proto-Martyris & primæ omnium Christianæ Ducis sanguinem in eam transfusum, jam superiore sæculo docuit, Genealogicisque tabellis suis expressit eruditissimus patrius scriptor Balbinus.* (d) *Habuit jam sæculo X. Bohemia, ipsumque Pragense S. Viti castrum intra muros suos insigne illud familiæ* TUÆ *decus* ELISABETHAM DE QUER-

(d) *Balbinus Dec. II. l. 2. p. 3. Tab. VII.*

QUERFURT, (e) *quæ morum integritate, prudentia, ceterisque virtutibus tantum excelluit, ut in Parthenone Divi Georgii Antistes & Princeps II. mereretur designari, quam dignitatem eidem vatidico spiritu a S. Wolfgango prædictam testatur & Vita illius & Fasti nostri Ecclesiastici.* (f) *Habet Boemia quod sempiterna grati animi significatione prosequatur ejusdem* ELISABETHÆ *fratrem* S. BRUNONEM *Martyrem, qui S. Adalberti Pragensis Episcopi coætaneus, condiscipulus, familiaris & Martyrii æmulus primus ejusdem Vitam scripsit,* (g) *illam videlicet, quam hactenus perperam alii Silvestro Papæ, alii Cosmæ adjudicarunt, ut merito id* PROSAPIÆ TUÆ *debeat patria, quæ ex illa vetustissimum interque primos rerum suarum Scriptorem accepit. In arctiorem dein Bohemiæ nexum, accepta Budissinensi provincia, pervenit sæculo XII. oriente* HOGERUS DE MANNSFELD, (h) *summus ille hujusce*

b *æta-*

(e) *Reisner. in Oper. Gen. Auctuar. p.* 45. *Hammerschmid. hist. S. Georg.* §. 30. *p.* 89. (f) *Lectiones Breviarii Pragensis lect.* 6. (g) *Chronicon Magdeburgicum apud Meibomium rer. Germ. T. II. p.* 275. (h) *Vita Viperti Groicensis c.* 10. & 11.

ætatis Archistrategus, atque a tot præliis secundo Marte gestis clarissimus. Sed invida fata vinculum hoc procul dubio temporum cursu magis magisque firmandum brevi abrupere, dum tertio post anno hosti intrepide congredientem abstulerunt. Post sæcula tria merita sua in Boemam gentem palam fecere VOLRADUS & GEUEHARDUS, (i) *dum contra Hussiticam pestem arma sociarunt Sigismundo Cæsari Regique nostro, inque ea reprimenda nullum non moverunt lapidem. Non multo post commendanda cumprimis* GUNTHERI *solicitudo, qui ad supprimendam in ortu illam dissidii flammam, quæ Ladislaum inter Bohemiæ Regem Fridericumque Ducem Saxoniæ succensa fuit, omnia consilia pacis prudens circumspexit;* (k) *ipse enim anno* 1454. *concordiæ pactis Pragæ interesse gestiit, ac demum in sumtuosissimis illis Equestribus ludis in foro Vetero-Urbensi celebratis gloriosus ex equo decertavit. Non minus testatam fecit*

JO-

(i) *Paulus Langius in Chron. Citizensi ad An.* 1422. (k) *Kamermeisteri Annales Erfurtenses German. ad h. a.*

JOANNES GEORGIUS *Ferdinando I. Regi Bohemiæ propensionem suam*, (l) *qui exortis in illis cum Duce Saxoniæ dissensionibus eidem sedulam fidelemque navavit operam. Sed palmam omnibus præripuere immortalia* PETRI ERNESTI *facinora, ob quæ eum Rudolphus II. Imperator Rexque Bohemorum Principis Imperii titulo nobilitandum dignissimum duxit.* (m) *Postea non incognita fuit patriæ nostræ virtus* ERNESTI, *qui prioris sæculi initio Plsnam urbem nunquam antea expugnatam, olimque omnes Ziscæ, Hussitarum, Orphanorumque minas ac insultus elato supercilio despicantem duorum mensium obsidione cepit.* (n) *At quo magis irritato is erat in Ferdinandum II. animo, tanto ampliora* BRUNONIS *ac* FRANCISCI *erga eundem Cæsarem Regemque studia, quæ præmium & aureum vellus, & supremam Aulæ Augustæ præfecturam, & Regni Bohemiæ incolatum tulere.* (o) *Ab his summis familiæ* TUÆ *statoribus*

 glo-

(l) *Acta vernacula Ferdinandi I. Mss.*
(m) *Franken hist. Mannsfeld. P. II. c.* 17.
(n) *Stransky Reipubl. Bojemæ c.* 2. §. 11.
(o) *Franken hist. Mannsfeld. P. II. c.* 15.

gloriosæ memoriæ PATER TUUS TUque IPSE *fidem erga Reges Bohemiæ nullo fato infringendam, pietatem amoremque erga patriam hereditate traxit, ut vel postposito natali* PROSAPIÆ *solo isthic jam non modo vitam agere, sed & spiritum, ossaque deponere allubescat.*

Vides igitur CELSISSIME PRINCEPS, *quanta sint ea, quæ* NOMINI TUO *debeam, quam præclara etiam a summa antiquitate* GLORIOSISSIMÆ GENTIS TUÆ *in patriam nostram merita: an piaculi loco non deputem, si alteri, quam* TIBI *hæc historiæ Czechicæ incunabula inscribam? Et quanquam hoc observantiæ meæ qualecunque testimonium minime exæquet magnitudinem benevolentiæ ac beneficiorum* TUORUM, *noveris tamen pro marmoreis colossis grati animi vicem testaturis erigi intra cordis mei intima* NOMINI TUO *monumenta, quæ*

Nec Jovis ira, nec ignis,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.

quæ

quæ beneficiorum memoriam, & pietatem in recolenda gratia eousque conservatura sunt,

Dum cruor in venis frigentes deseret artus.

Deus Optimus Maximus TE *Patriæ Nobilitatisque Bohemæ splendori, Gloriosissimæ Familiæ* TUÆ *decori, Celsissimæ Conjugis* TUÆ *Principisque meæ Gratiosissimæ solatiis, dulcissimorum Liberorum* TUORUM *commodis, mihi patrocinio diu servet incolumem, quod eum, dum vivam, efflagitare nunquam desinam.*

CELSITUDINIS TUÆ

Capellanorum infimus

GELASIUS DOBNER,
A S. CATHARINA SCHOLARUM PIARUM.

CENSURA.

Non minori animi voluptate legi partem II. animadversionum in Annales Hayecii a R. P. Gelasio Scholarum Piarum adornatarum, quam priorem; reperi nempe illam æmula plane industria, stili elegantia, multaque eruditione refertam, ut jam isthinc haurire fas sit, quæ vera sub sua initia fuerit Bohemiæ imago, quæ sincerior gentis nostræ temporibus illis a nobis remotissimis historia, Chronologia, Choro-atque Topographia. Quam itaque prelo perdignam censeo. Dabam Pragæ e musæo meo die XXIII. Februarii Anno MDCCLXIII.

IMPRIMATUR.

JOAN. ANDR. KAYSER,
Suffrag. Prag.

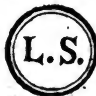
FRANCISCUS CAROLUS L. B. KRESEL
DE GWALTENBERG, Censuræ Præses.

JEREMIAS A MATRE DOLOROSA
Clericorum Regularium pauperum Matris Dei Scholarum Piarum per Bohemiam præpositus Provincialis.

Cum partem II. Annalium Hayecianorum per P. Victorinum a Cruce Ordinis nostri Sacerdotem alias latine redditorum, & notis quibusdam illustratorum; nunc vero per P. Gelasium a S. Catharina ejusdem Instituti Professum plurimis animadversionibus auctorum, duo ex nostris, quibus commissum fuit, recognoverint, & approbaverint; nos potestate ad id nobis facta ab A. R. Patre nostro Josepho Maria a S. Joanne Baptista Præposito Generali, ut typis mandetur, si iis, ad quos spectat, ita videbitur, facultatem in Domino concedimus. Datum Nicolsburgi in ædibus nostris Kalendis Februarii Anno MDCCLXIII.

JEREMIAS A MATRE DOLOROSA,
S. P. Præposit. Provincial.

OSVALDUS A S. BRUNONE,
Secretarius Provincial. de mandato mpp.

PRÆFATIO.

Sisto benevole lector obtutibus judicioque Tuo secundam partem Annalium Hayecianorum; si materiem spectes, non absimilem prioris, spinosam videlicet, caliginosam ethnicæ superstionis tenebris horridam, plurimis imperitæ vetustatis fabellis respersam, & in qua nonnisi aliquos radios veritatis tanquam e nubilo promicantes deprehendas. Neque vero fatum istud Annalium nostrorum in admirationem Te rapiat. Jacent historiæ, obmutescit rerum gestarum temporumque cognitio, ubi barbaries regnat, ubi literarum cultus exulat. Non pervenit ad majores nostros characterum usus, nisi sub invecta Christiana sacra; quis igitur in hac sæculorum inscientia scribas, quis chronica, aut historias certas quærat? Francis, Græcis, Romanisque solis debemus memorias, quasquas de origine gentis nostræ, de gestis primorum Ducum Bohemiæ certas testatasque habemus. Perscripsit paucula quædam Cosmas historicorum nostrorum Alpha; sed vel ipse jam duobus, & quod excurrit sæculis posterior his ethnicis temporibus. Tum ut is percandidæ germanæque mentis scriptor est, omni loco monet sibi omnia ea, quæ ante Borzivogum baptismi aquis ablutum profert, non carioris venum ire, quam traditionum nomine. Sæpe ipse de fide narratorum suorum dubitat; crebro præmonet lectorem, nec se

pri-

priorem ſcribam, nec Chronica reperiſſe, unde haurire licuiſſet. Criminatur omni prope pagina barbariem illius ævi, & quæ ex ſenum relatione ſcribit, non vanus auguratur riſu excipienda a lectoribus.

Non itaque firmiori baſi molem hiſtoriæ Bohemicæ inſternere licuit, quam ſi memorias gentis noſtræ a Francis, Græcis, Latinisque Scriptoribus repeteremus, atque ex eorum fide Annales noſtros exigeremus. Verum cum hi paſſim jejuni ſint ſæculo maxime ſeptimo atque octavo, ſat tuto nos tramite inceſſuros putavimus, ſi Coſmæ ſimul inſiſteremus veſtigiis, eique tanquam principi hiſtoriæ noſtræ ſuam fidem atque auctoritatem ſervaremus integram. Nam ubi hiſtoria deſit, etiam traditio ſuo carere non ſolet pretio. Nemo autem ignorat traditionum eam paſſim eſſe naturam, ut cum per infinitorum prope hominum ora, perque plura ſæcula volant, plerumque corrumpantur, aliis alia addentibus, aliis alia dementibus, ac non raro mutantibus. Confunduntur res & nomina, temporum ratio penitus deperditur. Quare in id præcipuam contulimus operam, ut Coſmæ traditiones, nec enim alio nomine appellare licet, dilucidaremus; ut oſtenderemus, ad quæ ſæcula pertineant, quibus rebus congruant, & quam ob rem locum in faſtis noſtris mereantur. Atque cum de fabulis ipſis Poeta canat: *Et ſpeciem veri fabula omnis habet*, in id etiam maximo opere conniſi ſumus, ut enodaremus, unde illa, quæ lectori fabuloſa videri poſſint, principium ac originem ſumſerint, aut quo ſenſu ſint accipienda.

At

At quoniam ex imperiti vulgi figmentis non raro traditiones, ex traditionibus hiſtoriæ naſcuntur; quæpiam autem tam inſulſæ ſunt, ut fidem humanam ſuperent, hiſtoriis illorum temporum repugnent, nec Chronologiæ, nec Chronographiæ, nec ævi illius moribus reſpondeant; idcirco nemo mihi prudens vitio dabit, ſi eas, quanquam ætate roboratas, impugnem, refellam, evertamque. Nam juxta criticæ præcepta: *Traditio cedit rationi, hiſtoriæ, ac veritati.* Quanquam is præcipuus noſtrorum quorumque error ſit, quod omnia, quæ Hayecius in ſuis Annalibus profert, ſin minus pro vetuſtis hiſtoriis, certe pro antiquiſſimis, venerandisque traditionibus recipiant; cum per multa tamen ſint, quæ ne traditionum quidem nomen mereantur: ſcilicet quæ ante duo triave ſæcula penitus ignorata, quæ a poſterioribus non modo Coſma, ſed & Merignola, Pulkava & Ænea Silvio Scriptoribus ingenioſe magis quam vere excogitata. Nam quæpiam nimia credulitate, conjectura, ac opinione civitatem obtinuere in faſtis noſtris; quæpiam pruritus quidam Coſmæ loca dilucidandi effinxit, quæpiam oſtentatio res novas, ceterisque hiſtoricis incognitas proferendi peperit, quæpiam vana damnoſaque ſollicitudo ſterilitatem Coſmæ ſarciendi invenit. Næ ædepol! Scriptores hi rem magnam præſtitiſſent, ſummamque a poſteris iniiſſent gratiam, ſi hos Coſmæ ingentes hiatus Græcorum, Francorum, Latinorumque hiſtoricorum teſtimoniis (qui non raro gentis noſtræ memorias ſuis monumentis inſperſere) expleviſſent, ſi vel fontes coævosque noſtros inſpexiſſent, conſuluiſſentque. At illa fuit ſæculorum

rum ſcribendi licentia, ut nec Chronologia, nec ſynchronorum authorum fide in concilium vocata, fiducia quadam paſſim obtruderent, quidquid eis libido, aut certe conjectura aliqua inſpiraſſet, *tanquam*, ut Leibnitius ait, (a) *ad fidem faciendam authoritas ſcribentis ſufficeret.* Magno huic ſcribendi libertati præſidio tum fuit, quod nemo ullus inquireret, nemo diſcuteret, nemo vocaret in dubium; *cum enim*, ut Meichelbekius erudite inquit, (b) *criticæ rei notitia, ſine qua nihil ſolidi in hiſtoria producitur, ſerius in partes noſtras penetraverit, inde factum, ut multa quidem ſplendide, pauca tamen ea, qua par erat, accuratione ſcriberentur.* Quæ nihilominus temporum curſu ſic authoritate, ſic viribus crevere, tantumque confirmata ſunt, ut rerum vetuſtiſſimarum fidem exæquarent, ut pro veris indubitatisque omnium pene calculo reciperentur; imo jam non deſint hodie, quibus bilem in nares cieas, ſi iis adverſum aliquid ſcribere, illorum fidem elevare, aut plane evertere conſtituas.

Verum ut ut quipiam ſunt, fueruntque, qui obſtinatum tenuere conſilium: ſuperioris ætatis Scriptorum narrationibus tanquam oraculis inſiſtendum eſſe, vel limis tamen oculis jam ſæculo ſuperiore intueri debuere, quæque hiſtoriæ noſtræ capita cumprimis a Goldaſto infirmari, enervari, convellique. Nam cum lux illa criticæ, quæ prius Italiam, Gallias, Germaniamque pervaſerat, etiam in climata patriæ noſtræ ſe inſinuaret, non potuere viri quique eruditione clariſſimi cohibere calamum, ut ne eum in ſub-

leſta

(a) *Leibnitius introduct. in collectionem Scriptorum Brunſuicenſium T. I.* (b) *Meichelbekius in præfat. Chronici Benedicto Burani.*

leſta quæque Annalium noſtrorum loca ſtringerent, prolatis quibusque veteribus documentis, alia amputarent, alia emendarent, ſanarentque, in id unum aciem mentis intenderent, ut ſcoriam ab auro, putamen a nucleo, falſum inquam ſuſpectumque a vero ſecernerent. E noſtris facem hac in re præluxit a monumentorum ſuorum numero, eruditioneque toto pene notiſſimus orbe Balbinus e S. J. alterque ei ſynchronus Peſſina, hos ſecuti plures alii hujus ſæculi Scriptores nemini incogniti. Sed ut hiſtoria Boemiæ propter geſtorum ſuorum amplitudinem non abſimilis eſt vaſto ac pene immenſo æquori, ita his omnia enavigare, omnes fluctus ſuperare, omnia penitius explorare, ſingulorumque certam cognitionem reddere nec ætas, nec induſtria intentiſſima ſufficere potuit. Tum ſæpe, neſcio, quis tamen metus, aut amor reverentiaque antiquitatis captivos tenuit, ut non omni jure ac libertate in ſcribendo uterentur. Quare plurima maluere dubitantes præterire, imo nonnunquam videri erraſſe, quam obfirmatis ſuperioris ætatis opinionibus derogare. Alios fortaſſis Manuſcriptorum, aliorumque idoneorum librorum preſſit inopia, ut meliora certioraque, quam quæ poſterioris ætatis excepit penna, non haberent.

At vero poſteaquam hoc cumprimis ſæculo omni loco publicantur archiva & tabularia, vetuſta undique monumenta expedita carcere & vinculis emittuntur in publicum, tot Annalium noſtrorum nævi peccataque in aprico ſunt poſita, ut jam vel nictitantium oculorum aciem, cenſuramque non effugiant. Atque cum ſæculi iſtius in hiſtoriis ſcriben-

 dis

dis ſit hodie ingenium, ut narrata accurate ad veterum coævorumque fidem exigantur, repetantur ab hiſtorico probationes, contemnatur, quidquid ſine vetuſtioris authoritate profertur; ſeverior, & noſtris adhuc minus uſitata ſcribendi ratio ineunda erat. Unde procul dubio profluxit, quod paſſim ſuperioris ætatis Scriptoribus bellum fuerit movendum. Sed nemini vim infero, nemini obtrecto, neminem calumnior, cuique ſuum pretium, ſuam exiſtimationem integram infractamque cupio. Lapſus non raro purgo excuſoque, quin unumquemque noſtrorum vel hoc ipſo nomine optime de patria meritum cenſeo, quod ad elucidandam hiſtoriam gentis noſtræ operam ſuam contulerit. Niſi fortaſſis id quiſpiam criminationum piaculique loco deputet, cum eos erraſſe aut fabulam adſtruxiſſe dixi. Verum quisquis tam maligno eſt animo, legat ad calcem usque partum meum, & non uno loco inveniet hos ipſos, cum res poſtulabat, a me laudatos, eorumque dictis plenam fidem tributam. Veritas igitur ſola, quæ hiſtoriæ eſt anima, & Chronologiæ ratio (*nam adime ſæculo computum, & omnia cæca ignorantia complectuntur*, inquit Rhabanus) (c) nos diffidentes facit, quare temto omni acerbiori aculeo ſine pertinacia mea tueor, aliena cum modeſtia refello.

Nec habent, quod tumultuentur aliqui: me novam hiſtoriam patriæ architectari, me fidem omnium veterum evertere, omnia in dubium vocare, receptasque tot ſæculis theſes enervare. Quin ea mea præcipua ſemper fuit, eritque cura, ut hiſtorias noſtras ad vetuſtiſſimorum, ipſorumque

que

(c) *Rhabanus Abbas Fuld. libro* 1. *de Computo apud Baluz. l.* 1. *p.* 6.

que fontium relata exigam, ut veterum probatorumque authorum fidem tuear, confirmem, minime evertam; ut, quod officium præcipuum historici eſt, verum a falſo diſcernam, ut oſtendam, quibus authoritatibus, quamque certis ea nitantur, quæ in Annalibus noſtris legimus. Quare nuſpiam defui, ut collatis prope omnibus domeſticis hiſtoricis indigitarem pene omni loco, quis noſtrorum primus fuerit, qui hæc aut illa narratis Coſmæ adjecerit, quis primus ab ejus opinionibus receſſerit, & quantum opinio hæc per ſæcula eundo creverit; quis fontibus proxime veritatique acceſſerit, quis longiſſime ab iis deflexerit. Quæ itaque ſi vel fidei humanæ, vel Chronologiæ, vel geſtis moribusque illorum temporum, vel coævis paulumque poſterioribus monumentis adverſari comperi, quis non ſentiat muneris fuiſſe mei, ut lectorem admonerem, doceremque, ne pari ſe errore abripi permitteret. Qua in re ne modum tranſirem propoſitas coram oculis perpetuo habui leges pridem a graviſſimis Viris Baronio, Pagio, Bollando, Mabillonio, Baluzio, aliisque obſervatas, atque ex eorum ſcriptis collectas: I. *Traditio cedit rationi, hiſtoriæ, ac veritati.* II. *In dubiis atque incertis veroſimillimum eſt ſequendum.* III. *In coævorum contradictionibus præfertur author, qui vicinior loco, perſonæ, aut rei geſtæ, & cujus apud poſteritatem fama integrior.* IV. *Suſpectum eſt de fide, quidquid in profanis fidem humanam ſuperat.* V. *Hiſtoria rectiſſime ex authenticis diplomatibus monumentisque publicis corrigitur.* VI. *Chronologiæ ante omnia, ejusque præcipua habenda ratio.* VII. *Unius coævi aut paulo poſterioris hiſtorici teſtimonium plus habet roboris, quam centuria recentiorum.* VIII. *Contemnitur, quid*

quid a recentiore ſine vetuſtioris auctoritate profertur. (d) Quibus rigidiſſimis criticæ præpoſitis præceptis, nemo jam mirabitur me vel tacente tot hiſtoriæ noſtræ capita nutare ac vacillare, imo non pauca Annalium noſtrorum firmamenta penitus concidere.

Verum enim vero non ſine ſtomacho ogg、anniunt noſtrorum aliqui: *Atqui authores quique noſtri tot jam ſæculis recepti probatique* (ut verbis illorum utar) *narrata ſua non ſuxere ex digitis.* Iſtud illis firmamentum invincibile, argumentumque Achilleum eſt; at quod mihi vel plumbeo jugulare gladio liceat. Damnoſiſſimum, inquam, nec unquam in erudita republica literaria auditum iſtuc eſt principium, quod fraudibus impoſturisque non feneſtram, ſed ambas oſtii valvas aperit. Metire vero, ſi libet, hujus principii pede omnia in hiſtoriis, & viſurus es illico monſtra illa omnia pridem a viris ſapientiſſimis ex hiſtoria Eccleſiaſtica profligata, rurſum caput erigere, locumque priorem ac authoritatem quærere. Nolent amplius apocryphorum, ſuppoſitorum, adulterinorumque nomen ſuſtinere tot libri, epiſtolæ, bullæ, diplomata, hiſtoriæ pridem a viris eruditis confixa exploſaque, atque ut omnium inſtar exemplum ſit; omnes illi numero prope infiniti libri apocryphi, ſcriptaque pridem a Gelaſio Papa ſeptuagintaque Epiſcopis in Concilio Romano confixa, quæque in Corpore Juris Canonici de nomine referuntur (e) civitatem in Eccleſia obtinebunt; rurſum tot ſæculis confirmata, & non ita pridem ad inferos relegata ſtygia illa larva JOHANNA PAPISSA priſtinam inter Romanos Pon-

(d) *Stephan. Baluz. in Notis ad Lactantium.* (e) *Decreti I. Parte diſtinct. XV. c. 3.*

Pontifices ſedem ſibi vindicabit. Perdidit igitur operam Baronius, perdidit Pagius, Leo Alatius, Sirmondus, Mabillonius, perdidere Bollandiani innumerique alii graviſſimi viri, qui tum in Annalibus Eccleſiaſticis, tum in vitis Sanctorum, tum hiſtoria profana, tot fraudes, impoſturas, ſomnia, imperitæ plebis credulitates detexerunt, tot roborata ſæculis narrata expunxerunt, quot enarrandis ne vaſtiſſimus quidem codex mihi ſufficiat. Certe non defuit ſæculum, ut probat ſcientiſſimus Abbas Gotvicenſis, (f) quod non habuiſſet ſuos in hiſtoria impoſtores, qui ſeu oſtentationis, ſeu adulationis, ſeu lucri gratia monumenta corrupiſſent, ſua figmenta inſperſiſſent, orbique univerſo impoſuiſſent. Et ut ait Leibnitius: *Fiducia in remotis temporibus locisque ex rumore, aut infido teſte, aut affectu intolerandos errores peperit, qui paulatim animadverſi ſunt, poſtquam Scriptores antiquiores typographiæ beneficio in omnium manibus eſſe cœpere.* (g) Fuere igitur omni tempore Scriptores, qui ſua *e digitis ſuxere;* nec hæc infelicitas maculaque illibatam reliquit hiſtoriam noſtram: unde enim fabulatorem illum Gundelingum jam mille quingentis ante Chriſtum natum annis *Barones* in Boemia ſumſiſſe, unde bella illa gentis noſtræ cum Alexandro Magno literasque ad eam datas profectas, dicamus, unde Przemyslum noſtrum aliter Odoacrum dictum jam ſæculo V. Romam expugnaſſe hauſere Scriptores ſuperioris ſæculi, unde paradoxa tot Schleinicii a Balbino confixa, ſuum habere ſtatuamus principium, niſi ſucta e digitis aut po-

(f) *Chron. Gotvicenſe præfat. & l.* 1. (g) *Leibnit. Introduct. in collect. Scriptor. Brunſvic. T. I.*

potius otioſo parta cerebro fateamur? Cœca itaque credulitate fidem, per me licet, non modo adhibeamus, ſed propugnemus etiam argumentisque tueamur; volaſſe aliquando boves & equos in Boemia, eos hominum ritu ſermones miſcuiſſe, montes fauces ſuas aperuiſſe ad accipiendos boves & homines, rurſumque clauſiſſe, ut plura alia taceam. Nanciſcetur fortaſſis hæc ridicula ſuperſtitio quospiam, qui applaudant patriæ traditiones venerandas merito conſervari, defendique; at quid univerſa eruditorum dictura cohors; eane chartas noſtras digniores non judicabit inſtitorum officinis, quam muſæis bibliothecisque? eaſne non potius ad piper & zinziber condemnabit, quam lectu dignas cenſeat? quid vero facturum putas exterorum ingenium in res alienas carpendi lacerandique pronum? alioquin hiſtoria noſtra non ſemel vapulavit ab alienigenis, nec pauca Annalium noſtrorum capita in ora calamosque illorum abiere pro ludibrio ac deridiculo. Inſanus profecto ſim, qui me novum ſcopum tot cavillis exponam tuendo res rationi, Chronologiæ, hiſtoriis illorum temporum, morumque repugnantes. Oſtendendum hic itaque non nos tam craſſa Minerva natos, qui ignoremus quantum diſtent æra lupinis, qui ridicula credulitate omnia tanquam ſacra ſanctaque recipiamus, quæque rudis ac indocta garrivit vetuſtas; quin ferat & luat illa, ſi quid peccatum eſt; nos cum ſapientiſſima hac ætate non videamur ſoli deſipuiſſe. Quare, meo quidem judicio, ſuperiores quique Scriptores noſtri non potuere utiliorem locare operam, aut patriæ majora præſtare emolumenta, quam cum omni rigore

in

in hiſtoriæ veritatem inquiſivere, cum de plurimarum rerum fide dubitare cœperunt, cum ſubleſta, ſuſpecta, aut plane falſa tanquam ſilveſtres ſterilesque frutices hiſtoricis noſtris pomariis ejecerunt, cum ad fontium puritatem annales noſtros correxerunt.

Sed ut hominum quandoque ſunt ingenia, quæ obfirmata in ſuis ſententiis nec ratione nec quovis argumentorum pondere moventur, his ut vel aliquo modo ſatisfeciſſe videamur, in publicanda hac II. Parte Annalium Hayecianorum aliam partitionem ſecuti ſumus a priori opere: diſpeſcuimus enim, & penitus ſejunximus verba Hayecii ab animadverſionibus noſtris; ut illi, quibus Hayecius præplacet, integrum incorruptumque habeant majoribus characterum formis excuſum; qui, per me licet, mea prætereant, temnantque, atque hunc ſolum, quem pridem latine redditum cupivere, legant. Cognoſcent autem alii, me operam penitus non perdidiſſe, qui tot res hactenus noſtris incognitas tum ex Mſſtis quibusque legitimis, tum præcipue ex exteris in hac ævi obſcuritate, gentisque noſtræ incunabulis profero. Agnoſcent porro me non imparatum ad molimen hoc acceſſiſſe, qui (abſit jactantia) non ſolum domeſticos omnes, ſed & exteros, quotquot acquirere licuit, ſolerter excuſſi. Nec tamen diffiteor plurima adhuc tum in archivis, tum etiam in prælo datis latere libris, quæ alteri aliquando ampliſſima ſeges futura ſunt noſtra augendi, aut etiam emendandi. Neque enim quispiam a me, ſeu etiam Collegio noſtro (quod nonniſi decem abhinc annis ſua Pragæ ſumſit initia) tantum Mſſto-

d rum,

rum, impressorumque voluminum apparatum exiget, qui omnem historicorum numerum exæquet.

Ut Lectoris juvaremus memoriam, singulis annis in animadversionibus nostris adjecimus Nomina Imperatorum summorumque Pontificum cum anno regiminis, quod id ipsum de Ducibus nostris præstitimus. Sed absit, ut quis sibi persuadeat eum annorum in Ducibus nostris ethnicis computum nobis certum germanumque videri. Calculus is Hayecii est, non noster.

De tabula etiam Geographica medii ævi a nobis ad frontem operis adjecta præmonendus lector; Chorographiam, singulaque loca nonnisi ex probatis authoribus magno quidem labore esse congesta, quorum singulorum probationem licuisset adnectere, nisi nos longitudo operis deterruisset partim, partim cognovissemus, ea alioquin omnia per decursum horum annalium proferenda. Hayecio quanquam de originibus civitatum, castrorum, oppidorum, vicorumque non plenam fidem tribuamus, loca tamen pene omnia ab eo commemorata, in hanc tabulam inseruimus, ut ne lector eum legendo de locorum situ fluctuet.

Atque hæc sunt, de quibus amicum Lectorem præmonendum censuimus, id eum porro exorantes, ut Partem hanc II. ea benevolentia, qua priorem excipiat. In qua si nobis alicubi somnum obrepsisse, aut nos lapsos certo compererit, nihil humani a nobis alienum esse meminerit.

LEC-

LECTORI BENEVOLO SALUTEM.

Dum jam Typographus præfationem excudiſſet, perferuntur ad me humaniſſimæ juxta ac elegantiſſimæ literæ Clariſſimi ac Eruditiſſimi Viri Joannis Gottlob Bœhmy in Academia Lipſienſi Hiſtoriæ Profeſſoris Publici, & Saxoniæ Hiſtoriographi, Viri, inquam, a ſuis lucubrationibus Hiſtoricis oppido nominati, & ob *Auguſtinum Moravienſem* ſuum aliasque Diſſertationes de rebus Bohemiæ etiam de hiſtoria patriæ noſtræ optime meriti, quibus is pro ſua benevolentia, quam a publicato Prodromo meo pluribus rebus jam teſtatam fecit, accluſit *Acta Eruditorum* edita Lipſiæ Calendis Januarii currentis anni, ut iſthic legerem & Prodromum meum in cenſum veniſſe, & quod de eo judicium eſſet, ex iis plenius cognoſcerem. Soli certe humanitati benevolentiæque hujus Clariſſimi Viri non alicui meo aut opuſculi merito tribuo, quod in numerum Actorum Eruditorum inſertum ſit, quo nomine & me & illud indignum prorſus deputo. Quin ſemper judicavi magis e re futurum Prodromi mei, ſi inter humiles myricas humi repſerit, quam ſi temere caput tollens in fulminum minas & pericula incurrerit. At quoniam tandem locum hunc præter ſpem occupavit, Doctiſſimusque Actorum Lipſienſium Lucubrator eum ad Lydium lapidem exegit, inter cumulum, inquam, minime meritarum laudum etiam ſeveriores quaspiam animadverſiones miſcuit, tentandam nobis eſſe aleam cenſuimus, hicque loci ſolertius excutiendum, an cenſura iſta omne punctum ferat? Quod ea prorſum humanitate, qua id Eruditiſſimus Lucubrator præſtitit, perſequemur, veritatem ſolam, & illud Ciceronianum: *refellere ſine pertinacia, & refelli ſine iracundia parati ſumus*, perpetuo animo obverſantes. Et primo quidem pag. 27. poſtquam adſenſus fuiſſet hiſtoriam de Czecho & Lecho merito ſibi videri fabulam Vir is literatiſſimus, negat Slavos Bohemiæ jam antiquitus *Zechos* fuiſſe appellatos, & ſententiam ſuam fulcit argumento his verbis excepto: *Antequam ficta eſſet*, inquit, *fabula de Czecho & Lecho inauditum hoc Czechorum de Bohemis vocabulum, nec ex idoneo ſcriptore id quisquam probaverit uſitatum. Sed poſtquam tam lepido commento publice adſentiri placuit, qui videri eruditiores volebant, Czechiturum, aut Czechiorum adpellationem demum, tanquam Germanica Bohemorum honorificentiorem, utpote ex originibus ſuis petitam, crepare cœperunt. Idem fecere Poloni, qui in honorem fictitii Lechi ſero Lechitarum aut Lachorum nomen invenere, ut probabilior de duce in novas ſedes migrante narratio, vel mendacium potius fieret.* Quo argumento opinionem illam de veteribus Zechis, ſeu Zichis evertere nititur, exiſtimatque eam non majus præſidium habere in hiſtoria, quam ipſam Zechi & Lechi fabulam. At jam pace eadem, quam Vir humaniſſimus hic loci officioſe mihi obtulit, dicere liceat, nihil minus, quam iſtud ſuſtineri poſſe. Docuimus quidem in Prodromo noſtro, & cui rei non adverſatur Eruditiſſimus Lucubrator, primum fabulæ de Czecho & Lecho prolatorem eſſe Boguphalum Polonum, qui anno 1253. obiit. Sed poſtquam

Sommersbergiano Boguphali codice emendatius MS. post publicatum jam Prodromum nostrum nacti sumus ((h) quod penitus omni historia Czechi, Lechi & Russi abstinet) eodemque loco luculentis argumentis ostendimus Sommersbergianum codicem a nonnemine posteriore interpolatum ac depravatum fuisse, plane testatum est Dalemilum nostrum sæculi ordientis XIV. scriptorem primum hujus fabulæ architectum esse: Hinc recte primus Anonymus ((i) qui historiam Czechi & Lechi in historiam Polonorum inseruit) sæculi ejusdem, sed jam ad exitum festinantis author, se id ex Bohemicis, minime vero Polonicis Chronicis hausisse, candide affirmat. Jam si palam est fabulam hanc primum ortam sæculo XIV., qui fieri potest, ut dicamus, ex hac nomen Czechorum & Lechorum ortum, cum scriptores Græci jam sæculo medio XII. utrumque proferant, haudque aliter gentem nostram quam *Czechos*, Polonos vero *Lechos* appellent; imo Kadlubecius, Boguphalus & Joannes Polonici scriptores (k) ante insertam hanc in Annales suos de Czecho & Lecho fabulam, tamen passim populares suos *Lechitas* appellent? Sed habeat tandem Clarissimus Vir idoneum scriptorem, quem nobis deesse autumavit. Is est Joannes Cinnamus Imperatorius Grammaticus inter Byzantinos scriptores editus, qui de gente nostra, quæ cum Conrado Imperatore terræ sanctæ expugnandæ gratia profecta est, quamque Wladislaus Rex noster anno 1166. in auxilium Regis Hungariæ contra Orientis Imperatorem, cujus comes Cinnamus fuerat, eduxit, hæc manifesta nominis Czechici & Lechici loca habet. *Tzechorum præterea sibi adjunxit nationem, quorum Princeps* (is erat Wladislaus) *ad eum venit cum universo exercitu.* (l) Rursum: *Gnarum vero Tzechorum linguæ Romanum quendam ad se vocat, eique imperat, ut mutatis vestibus ad castra hostium subiret, atque ubi ad Regis Tzechorum venisset conspectum, eum hisce verbis alloqueretur.* (m) Rursum: in oratione illa nuncii ad Wladislaum: *Elige, quod & tibi & Czechis omnibus expediat.* (n) Denique: *sed & Hungarus quidam ex illustrioribus nomine Basakis, qui Romanorum partes amplexus erat, non longe abesse Hungarorum Regem affirmabat - - - insuper etiam Tzechorum Principem cum universis viribus rursum venire.* (o) De Lechis vero alio loco, cum de eorum Rege, & Wladislao nostro loquitur: *Horum alter Tzechorum genti imperitabat, a Conrado ad Regiam evectus dignitatem, alter præerat Lechis Scythicæ genti, quorum regio Hungaris occidentalibus contermina est.* (p) Si igitur sesqui sæculo ante natam de Czecho & Lecho fabulam jam nos Græci *Tzechos*, Polonos vero *Lechos* appellarunt, quis existimet id nomen ex fabula originem habere? quis etiam non sentiat multo ante hoc sæculum jam ortum, & inter viscera patriæ nostræ fotum, cum jam tum ad Græcos propagatum fuerit. Quod alte-

(h) *Vide in hac Parte II. Annal. Hayec. p. 7, 8. & 9.* (i) *Anonym. apud Sommersberg. Script. Siles. c. 1. p. 13. In Chronicis insuper Bohemorum recolo me legisse &c.* (k) *Apud Sommersbergium in Script. Rer. Silesic.* (l) *Cinnamus l. 5. histor. §. 10.* (m) *Idem l. 5. §. 11.* (n) *Idem ibid.* (o) *Idem l. 5. §. 19.* (p) *Cinnamus l. 2. §. 18. p. 37. edit. Venet.*

alterum eſt, fallitur Vir Clariſſimus, cum exiſtimat Slavos Boemiæ ante *Czechorum* nomen germanicam adpellationem habuiſſe. Provoco ad univerſam gentem noſtram linguæ ſuæ gnaram: nec in Mſſtis noſtris veteribus, nec hodie in vernaculo noſtro ſermone reperiri nomen patrium derivatum a Germanico Böhmen, Bojen, aut a latino *Bohemus* ſeu, *Bojemus*; quin fidenter audeo dicere, ne Boëmizatum quidem, ut barbare loquar, in univerſo linguæ noſtræ commercio ex illis deflexum deprehendi. Nec enim gentile nomen *Boemus* a nobis alia voce reddi poteſt in ſermone patrio; quam Cżech ſeu Czech, ut ita *Bohemorum* nomen quod paſſim a ſcriptoribus tulimus, quodque gerimus hodie, vix quidem a nobis ipſis, ſed vicinarum gentium appellatione profluxerit. Qui nominis derivativi in patria noſtra lingua defectus procul dubio Dalemilo, aliisque hiſtoriam Boemiæ vernaculo ſermone ſcribentibus anſam præbuit, ut ex illo Coſmæ *Beemo* (quo is non alium quam *Bojum Sigoveſum* (q) intendebat) *Czechum* multis additis loci, temporis, adventus geſtorumque circumſtantiis effinxerint. Debemus autem Boemorum nomen præcipue Francicis Scriptoribus ſæculi VIII., quo id demum omnium primum in traditionibus Fuldenſibus prolatum legitur, (r) qui ſcilicet veteris Geographiæ non ignari, cum comperirent, Slavorum certam nationem eas terras occupare, quas olim *Boji* tenebant, quæque antiquitus *Bojemia* dicta fuit, ignorantes autem, quod nomen Slavis tot nominibus & rebus publicis tum iſthic diſcretis tribui deberet, antiqua illa appellatione *Slavos Bojemiæ* aut *Behemanos Bojemanosque* nuncuparunt. Porphyrogenitus certe Græcus Scriptor, quanquam indigitet nos habitare in loco a Bojis *Boici* dicto, (s) nuſpiam tamen nobis Bojemorum aut Bojorum, ſed *Magnorum* & *Alborum Chrobatorum* nomen omni loco tribuit. (t) Major pene priore difficultas circa *Lechorum* nomen oboritur. Conſtat enim ex Kadlubecio primo Polonorum Scriptore, ceterisque omnibus primum gentis ſuæ fundatorem ſtatui *Crakum*, a quo igitur *Lechorum* ſeu *Lechitarum* nomen profluere non potuit. Si quis contendat id a *Lecho*, qui jam paſſim poſt Cracum gubernacula Poloniæ geſſiſſe ſcribitur, profluxiſſe, at is noverit eum, qui poſt Cracum & interregnum poſtea ſummam reipublicæ Polonæ capeſſivit, nunquam a Kadlubecio, nec ejus omnibus ſequacibus usque ad ipſum ſæculum XIV. exſpirans *Lechum* appellari. A Kadlubecio enim *Lesk* & *Lesko*, (u) a Boguphalo *Leſko*, (x) a Joanne *Liſtig* & *Liſtg*, (y) ab Anonymo, qui e Chronicis Boemicis Lechum retulit, nihilominus *Leſtek* vocatur; (z) ut ita nonniſi obtorto collo ex hac appellatione nomenclaturam *Lechorum* ſeu *Lechitarum* cogere liceat. Verum id certiſſimum eſt: poſtquam Polonici poſteriores Scriptores

 in

(q) *Vide copioſius hac P. II. p. 23. & 55.* (r) *Schœtgen. & Kreyſig Script. Germ. T. I. p. 7.* (s) *Conſtant. Porphyr. de admin. Imp. c. 22.* (t) *Porphyrog. cit. loco c. 30. & 31. plura de hoc vide hac II. Parte a pag. 11.* (u) *Kadlubec. l. 1. epiſt. 10. & ſeqq.* (x) *Sommersberg cit. l. p. 21.* (y) *Idem p. 3.* (z) *Idem p. 14.*

in nostris Annalibus *Lechum* gentisque suæ primordia legerunt, veriora ea credentes, quam quæ Kadlubecius ejusque sequaces de Alexandri M. temporibus retulerunt, temta ea nominis scriptione, quam Kadlubecius ad posteritatem transmisit, jam *Leskonem* suum *Lechum* potius maluere scribere ac appellare. Ut ita defendi quidem possit ex hac fabula Lechi id apud Polonos evenisse, ut *Leskonis* in *Lechi* nomen transierit, nequaquam vero ex illa universum gentis *Lechorum* nomen derivatum, quod apud eos multo ante in usu fuisse supra ostendimus. Sed de hoc ultra quam satis.

II. Idem Clarissimus Author p. 28 objicit: nuspiam a nobis fidem factam *Zechos* seu *Zichos* Ponti Euxini & Paludis Mæotydis accolas Slavici fuisse generis, quin ait: post diligentem veterum scriptorum lectionem se nullum vestigium reperire nominis Slavici ultra Tanaim, verissimamque esse Beyeri observationem: nomina propria regionum in veteri Zichia continere Turcicas, non Slavicas voces. Sed rursum pace hujus Eruditissimi Scriptoris contra omnia ostendere liceat. Ultro confiteor ex vetustissimis seu Græcis seu Latinis Scriptoribus nullum luculentum nobis testimonium suppetere hos Zichos fuisse Slavici generis, paucæ sunt apud eos de Zichis his memoriæ, quid mirum, si præteriere indicare, cujus gentis fuerint, nec vero id de aliis plurimis gentibus ex iis testatum habemus. Sarmatas tamen fuisse non obscure innuit Porphyrogenitus, dum disertis verbis Bosphorianos & paludis Mœotydis accolas *Sarmatas* seu Sauromatas appellat, (a) Bosphori certe Episcopatus posterius inter Episcopatus Zichiæ passim refertur a Byzantinis Scriptoribus. Quod autem potissimum Græci Latinique Scriptores per *Sarmatas* suos intellexerint Slavos, res pene apud omnes recentiores confecta est, & eam authoritatibus firmare supervacaneum arbitramur. Verum quandoquidem Eruditissimus Actorum Eruditorum Lucubrator nobis Scriptorem recentissimum Beyerum in causæ suæ præsidium laudat, liceat nobis Authores sæculis Beyero vetustiores in medium proferre, ex iisque ostendere, Zechos ab iis nusquam pro alia gente, quam Slavica seu Ruthenica habitos. Antequam vero id præstemus, ex Prodromo nostro hic revocandum: *Zechos* hos veteres hodie *Circassos*, veterem vero *Zichiam* appellari *Circassiam*. Et ne id ingenio nostro invenisse credamur, libet adferre verba Guilielmi de L'Isle, (b) qui jam ab Arriano (c) hic loci Zichos statutos ait. Sic vero ille: *Zichiam Arrianus eodem, quo Constantinus loco ponit, Circassia nunc vocatur. Hanc inter & Caucasum, Papagajam, & Casachiam ponit Constantinus.* Idem ait historia ascensus Barcoh ad apicem Soldanatus apud Lambecium in Prodromo nostro laudata, & Godofredus ex Scaligero in Archonto-

(a) *Porphyrog. de admin. imp. c. 53.* (b) *Guillielmus de L'Isle e Regia Scientiarum Academia in Adnotationibus in Tabulas Geographicas a se in Constantinum Porphyrog. adornatas in Byzantinis Scriptoribus.* (c) *Arrianus secundum alios sub Tiberio & Augusto secundum alios sub Hadriano Cæsare floruit, scripsit plura, supersunt hodie Periplus sive Lustratio ponti Euxini & ponti Erythræi, de quo vide Vossium in Historicis Græcis l. 2. p. 216.*

tologia Cosmica. M. l'Abbé Nicolle de la Croix (d) ostendit isthic adhuc ad montem Caucasum superesse gentem vetus suum nomen *Zichi*, seu ut is Gallice refert *Ziques* conservantem, cujus etiam situm ad oculum exhibent sumtuosissimæ tabellæ Geographicæ annis abhinc duobus Parisiis sculptæ; eosdem *Zechos* de nomine refert in tabula sua Ponti Euxini inter Circassos Joannes Chardin oculatus terrarum illarum explorator; quique fatetur se tabulam hanc in loco descripsisse Anno 1672. Ab iis denique se olim Manuelem Orientis Imperatorem Friderici Barbarossæ coævum *Zechicum* scripsisse refert ex ejusdem Imperatoris titulo Camerarius in Chronologia Nicephoriana. Jam ut ad id perveniamus, quod gens Slavica fuerit, sitque hodie, primum firmamentum libet ex Mathia Micchovio, qui anno 1523 obiit, mutuare. (e) *Post hos* (Cosacos inquit) *supersunt reliquiæ Circassorum versus meridiem, & sunt gentes ferocissimæ, & bellicosissimæ genere & lingua Rutheni.* Ruthenos autem Slavos esse vix quispiam in dubium vocaverit? Herbersteinius (f) Imperatorius ad Aulam Turcicam legatus hos ipsos Circassos adhuc Cikos appellat, & cujus gentis fuerint, his verbis prodit: *Ab oriente meridiem versus reflectendo circa Mæotydis paludes, & Pontum ad fluvium Cupa, qui paludes influit, Aphgasi populi sunt, quo loci usque ad Merula fluvium, qui Pontum illabitur montes occurrunt, quos Circassi seu Ciki incolunt. Hi montium asperitate freti nec Turcis, nec Tartaris parent, eos tamen Christianos esse, suis legibus vivere, in ritu & ceremoniis cum Græcis convenire, lingua Slavonica, qua utuntur, sacra peragere Rutheni testantur.* Eduardus Brerevodus Anglus nominatissimus Mathematicus & antiquitatum scrutator sæculi XVI scriptor, cujus opus dignissimum judicavit Gallia, ut in linguam suam transferret, ita fatur. (g) *Slavonica lingua multis in Europa, aliquibus in Asia vernacula est. Præcipui in Europa sunt Dalmatæ, Liburni, Macedones occidentales, Epirotæ, Servii, Bulgari, Moldavi, Russi, Moscovitæ, Bohemi, Poloni, Silesii, in Asia* Circassii, *Mengrelii, & Gazaritæ.* Nec vero dubitavit is eosdem cum veteribus Zechis seu Zichis esse, sic enim is alio loco: (h) *Mengrelii & Circassi (Colchi & Zichi olim) qui inter Georgianos & Tanain ad littora paludis Mæotis & Ponti Euxini sedent, græcæ quidem sunt religionis, & Constantinopolitano, quia a Cyrillo & Methodio ejus legatis ad Christianismum sunt conversi, subsunt, sed eam multis phantasmatibus depravarunt.* Eosdem Circassios Sclavonica lingua uti testantur Godofredus Henselius (i) & Hofmannus in notis in Manlium. (k) Quare an Beyerus, fidem mereatur dubito, dum ait meras Turcicas non Slavicas voces in veteri Zichia inveniri, nos certo plura infra proferemus Slavica, & ipsa vox *Circassi* oppido Slavicum idioma porten-

(d) *Nicolle Geographie moderne c. 6. art. 2. p. 24. Edit. novæ Paris.* (e) *Miechovius de Sarmatia Europea l. 2. c. 1.* (f) *Sigismundus ab Herberstein in Commentariis rerum Moscoviticarum Tit. de Tartaris p. 108.* (g) *Brerevodus Tractatu de Scrutinio linguarum c. 8.* (h) *Idem Tractatu de Scrutinio Religionum c. 7.* (i) *Godof. Henselius in Synopsi universæ Phylologiæ & Harmonia linguarum totius orbis Sect. 5. c. 3. N. 2. p. 423.* (k) *Hofmannus in Scriptor. Rer. Lusat. T. I. p. 251.*

tendit, constat enim veteribus Slavis *Czirka* & *Czirke* non modo Ecclesiam, sed etiam cœtum & concionem populi connotasse, quam significationem hodiedum apud Dalmatas retinet, (l) nec a nostro usu aliena est. Recte igitur elegantissimum Gallicum dictionarium sic dictum de Trevoux (m) Circassos ait peculiarem a Turcis linguam habere, eosque lingua Turcica *Charkes* appellari. Imo Geographi (n) passim scribunt Circassiæ gentem maxima ex parte M. Duci Moscoviæ parere, non Turcis. An vero negabit Vir Clarissimus vocem *Petigore* ita Slavice dictos *quinque montes* isthic in Circassia sitos (quos novus Atlas Amstelodami apud Jansonem excusus exhibet) Slavicam esse non Turcicam? quo nomine Circassorum seu Zechorum veterum montana appellari jam pridem docuit Mathias a Michov in Sarmatia Asiana l. 1. c. 7. An voces *Basiligrod* quasi *Basilii arcem seu castrum* dicas, & *suiatopole*, quæ *sacrum campum* connotat, Turcica esse vocabula contendet, quas his ipsis locorum confiniis consignat Ortelius in Geograhicis suis tabulis? At vero concedamus etiam hic passim Turcica regionum & gentium reperiri nomina, an idcirco omnes hic gentes Turcicæ? igitur & Tartari omnes, qui his locis resident, Turcici sunt idiomatis? quod profecto nemo affirmaverit. Non mirum autem finitimas Turcis terras passim Turcicis efferri nominibus, quandoquidem Turcorum gens hic omnium & potentissima, & his populis ab omni cultu remotis multis tamen modis magis est expolita. Habuere jam plane simile fatum hæ ipsæ regiones cum floreret Græcia, ut passim Græcis connotarentur nominibus, quod ex omnibus veteribus Græcis Geographis cognoscere licet, cum tamen certum sit Græcos isthic non sedisse. Majorem nobis difficultatem Clarissimus Lucubrator movere potuisset contra genus & linguam veterum Zechorum ex c. 53 Constantini Porphyrogeniti (o) ita scribentis: *In Zichia, in loco, qui Papagi dicitur, cui vicinum est, quod Sapaxi appellatur, id est pulvis, scaturigo est, quæ ulcera in summo ore excitet.* E quo loco, cum pulvis Slavice *Sapaxi* non significet, contra nos inferri potuisset, merito videri: veteres Zichos non fuisse gentis Slavicæ. Sed ne & istud dubium minus expeditum prætermittam, ajo in voce *Sapaxi* desiderari literam *r*, scribendumque fuisse *Sapraxi*, ut pulverem connotaret. (p) Admonendus hic tamen Lector ex observationibus Loderekeri nostri: (q) hodiedum a Dalmatis (quod a veteribus Slavis retinuere) literam *x* instar *z* enunciari, & palam videre est ex ejus Vocabulario; ea nempe, quæ nos hodie per ʒ accentuatum scribimus, a veteribus Slavis & Dalmatis per *x* scribi solita fuisse, ut *Xaba* rana, *Xalost* mœstitia, *Xelyud* glans, *Xelizo* ferrum, *Xena* femina, *Xila* nervus, *uxiti* uti, *mno-*

(l) *Lodereker in Vocabul. Septil.* (m) *Dictionaire de Trevoux vocab. Circassi.* (n) *Stephani & Loydii Diction. Hist. Hubner Geograph. universal. l. 6. art. 6. l'Albé Nicolle c. 2. art. 2.* (o) *Porphyrog. de administ. Imperio.* (p) *Frequentes seu ipsorum authorum, seu librariorum in peregrinæ linguæ vocabulis errores occurrere nemini ignotum, nos ipsi P. II. & III. horum Annalium duo Porphyrogeniti loca emendabimus.* (q) *Lodereker in fronte Vocabularii Dalmatici;*

mnoxiti multiplicare &c. nos hodie *žába, žalost, žalud, želizo, žena, žila, vžiti, množiti* ſcribimus. Veteri itaque illa Slavica ortographia vox *Sapraxi*, idem connotabat quod hodie *zaprašj*, quod etiamnum nobis pulverem excitare ſignificat. Niſi quis disjunctam vocem *ſa praxi* ſeu *za prašj* eſſe malit, quod priſca illa lingua *pro pulveribus*, ſeu *ſecundum*, *ob*, *poſt pulveres* (r) ſignificabat. Jam vero ex ipſo hoc Porphyrogeniti loco argumentum non obſcurum eruere licet, veteres hos Zechos ſeu Zichos Slavicam gentem fuiſſe: Nolim in præſidium hanc vitiatam vocem *ſapaxi* adducere, ſed argumentatio fortior præſto mihi eſt: Nemo diffitebitur, qui Porphyrogenitum meditate diligentiusque excuſſerit, hunc ſapientiſſimum Orientis Imperatorem linguam Slavicam calluiſſe, non raro enim voces Slavicas e genio gentis noſtræ explicat, (s) quod cum nuſpiam de aliis peregrinarum, barbararumque linguarum vocabulis præſtet, iſthic vero vocem *ſapaxi* græco interpretetur idiomate, ut alias facere ſolet, non penitus inerme argumentum deducitur: Porphyrogenitum hac ſua gloſſa ſat manifeſte indicaſſe vocem eſſe Slavicam, ac proinde etiam Zichicum populum ejusdem fuiſſe linguæ. Verum a Zichis his jam tranſeamus ad univerſam Slavorum gentem, quam Literatiſſimus Vir Sedes ultra Tanaim fluvium unquam habuiſſe non modo dubitat, ſed etiam impugnat. At ut, quod res eſt, fatear, ſententia hæc tam nova ac inaudita eſt, ut vix alibi unquam allatam meminerim. Quid ſi igitur ultra Tanaim paludem Mæotydis & Pontum Slavi non fuere, quo loco reponemus *Sarmatiam Aſiaticam* illam tot gentium Slavicarum matrem; quæ quidem ex omnium veterum recentiorumque Geographorum unanimi conſpiratione limites ſuos occidentem verſus non alios habet quam fluvium Tanaim? (t) profecto ſi authoritatibus res conficienda ſit, haud mihi multo labore ſteterit integras paginas implere, quandoquidem vix aliquem, qui de rebus Slavicis ſcripſit, eſſe opiner, qui non docuiſſet in *Aſia* ac cumprimis ex orientali ripa Mæotydis & Ponti olim & hodie Slavos accolere. De proxime nobis accedentibus ſæculis authoritatum firmamenta hic glomerare, ſuperfluum deputo, ſitque unius inſtar omnium ſupra allatum Brerevodi teſtimonium. De vetuſtiſſimis temporibus ea ſola nos ſtringere videtur difficultas, quod *Slavorum* nomen hic locorum non legatur; at vitioſa quis argumentatione inferat: igitur nec Slavorum natio hic Sedes habuit. Nuſpiam *Germanorum* nomen iis locis legitur, quibus primitus ſedere veteres Franci, Saxones, & ipſi Gothi ac Longobardi, nec tamen quis dubitaverit populos hos fuiſſe Germanos. Quemadmodum igitur immigratio gentium harum in nobis finitimas terras, & poſterius cum Græcis latinisque commercium nos docuit eas eſſe Germanas; ita prorſum plurium Sarmaticarum gentium ex Aſia in Europam tranſitus, initaque cum vicinis regioni-

(r) *Lodereker in Vocab. ſeptil. Adamus Boborizh in borulis ſucciſivis p. 161. & 163. Jordan. in Orig. Slav. Num. 721. p. 117.* (s) *C. 30. explicat vocem BELE: per MAGNUS. c. 28. vocem PAGAN ſeu BOGAN per: ETHNICUS ſeu NON BAPTIZATUS. Item c. 9. alib.* (t) *Claud. Ptolem. Geogr. l. 5. c. 9. Jordanus in orig. Slav. Num. 487.*

bus Societas nos tandem docuit esse Slavicas, quas hujus linguæ & generis esse nequaquam cognovimus, dum primas suas sedes tenuerunt. Atque ut id de peculiaribus quibusque Slavorum nominibus testatum faciam: Vix quidem ipse Clarissimus Lucubrator inficiabitur Bulgaros fuisse Slavos, sed jam ex Theophane cognoscere libet, quo loco vetus Bulgaria sita fuerit, & unde Bulgari Pannoniæ exorti sint: (u) *Ab ipsa palude* (Mæotyde) *ad fluminis Cuphis limites*, inquit, *in quibus Xystus Bulgaricus piscis capitur, ipsa antiqua, magnaque Bulgaria sita est.* Cuphim vero flumen sic explicat: *Ex concursu vero Attalis* (Wolga) *& Tanais emergit amnis, cui Cuphis nomen impositum.* Zichis præterea veteribus non modo in Constantino Porphyrogenito, sed & aliis græcis historicis vicini leguntur *Casaci*, & horum integra regio *Casakia*, quos non modo interpretes commentatoresque in Constantinum (x) sed & passim historici alii Slavos genere faciunt. Nec dubitat Stephanus & Loydius nomen illos habere a voce Ruthenica *Cosak*, quæ militem vagum significat. (y) Dein num *Chazaros* qui non modo ad Chersonesum colebant, sed & orientalis ripæ Ponti Euxini partem trans fluvium Tanain occupabant, (z) Slavos fuisse negabimus, quandoquidem coævus author (a) S. Cyrillum isthic Slavicam linguam didicisse perhibet? quocum etiam facit supra laudatus Brerevodus, & Mathias Miechovius. (b)

Denique Avares, quorum priscas sedes ultra Tanaim fuisse certo constat, (c) Porphyrogenitus duobus tribusve locis gente Slavos facit, (d) à quo nec abludit Farlatus. (e) Porro quod Clarissimus Lucubrator urget: nuspiam a Poetis veteribus, vel putidæ exaggerationis causa nomina barbara passim cumulantibus, uspiam Zechorum nomen inter Attilæ copias relatum, aut legi Zechorum unquam partem a sedibus suis digressam: id vero argumentum, quod negativi generis est, nihil prorsum convincit, quandoquidem nec Slavorum nomen uspiam legitur, cum tamen certum sit ex tot a Prisco & Jornande relatis Slavicis vocabulis (quæ vel ipsi Hungarici Scriptores ultro profitentur non esse Hunnica) plurimos Slavos in exercitu fuisse Attilæ, cum vel Slavica vocabula Hunni in commercium linguæ suæ jam tum adoptaverint. (f) Latuere, ut ante asseruimus, Zechi, ipsique Slavi sub Sarmatarum nomine, qui a Poetis in numero Sociorum Attilæ referuntur. (g) Et amabo! quis a Poeta eam notitiam exposcat, ut omnium gentium, quæ præsertim in hostis castris militabant, non modo generale, sed & peculiare cui

(u) *Theophanes in Chronogr. ad XI ann. Constant. Pogon. Nicephorus in Historia p. 22. Item Zonaras, Cedrenus, & luculentissime Marcellinus Comes Indict. VII Joanne Gibbo solo Cos. id est anno Christi* 499. (x) Gulielmus de L'Isle cit. loco. (y) *In Diction. histor. vocab. Cosaci.* (z) *Joseph. Genesius l. 4. de reb. Constantinop. T. 23. Hist. Byzant. p. 41. Constant. Porphyr. de admin. imp. c. 5. idem refert Georgius Cedrenus & Zonaras.* (a) *Auctor vitæ SS. Cyrilli & Methodii in Actis Sanctorum. Bolan. ad 9. Martii. Plura de his Chazaris proferentur P. III. ad annum 861. in prætermissis.* (b) *Miechovius in Sarmatia Asiana l. 1. c. 7.* (c) *Procopius l. 2. c. 29.* (d) *Porphyrog. de adm. imp. c. 29.* (e) *Farlat. Illyrici sacri T. II. p. 318.* (f) *Pray in Annal. veter. Hunnor. p. 175.* (g) *Sidon. carm. 7.*

cujusque reipublicæ nomen teneat, inque ſyllabum ſuum redigat? Revocet Vir Literatiſſimus in memoriam ſupra relatum Cinnami teſtimonium, & cogniturus Authorem hunc ſæculo demum XII. ſcribentem Polonos *Scytharum* nomine adhuc impertiri, cum neminem lateat Polonos eſſe Slavici generis, quo eodem nomine Henetos Ponti Euxini accolas a Juſtino (h) notatos reperiet. Satis eſt, quod vetuſtis documentis probare liceat: Hunnos ſedibus ſuis (quas prope Caucaſum montem habebant) (i) excitos eas regiones tranſiiſſe, quibus jam Arrianus, & Ptolemæus, (k) ac poſtea Procopius, (l) ac Porphyrogenitus Zichos Zichiamque ſtatuit. Clarum enim eſt non modo Sozomeni coævi, (m) ſed & poſterioris Jornandis (n) teſtimonium: Hunnos ex ea plaga, quam Zechos tenuiſſe oſtendimus, transmiſiſſe paludem Mæotydis, ac demum ad Iſtri usque regiones proceſſiſſe. Nec vero incredibile, ut in ejusmodi gentium motibus, migrationibusque accidere ſolebat, Zichorum partem ab Hunnis una raptam. Nam Euagrius etiam poſtea Avares plane ſimilia feciſſe clariſſimis his verbis teſtatur: (o) *Deinde relictis litoribus Euxini Ponti ulterius progreſſi ſunt cum omnibus barbaris, qui in itinere occurrerunt.* Ceterum, ſi nihilominus poſt hanc Hunnorum e priſcis ſuis ſedibus emigrationem, non parva tamen adhuc manus ultra fluvium Tanain & paludem Mæotydis perſtitit in primis patriis ſedibus, quibus dein filius ſenior Attilæ apud Priſcum (p) præfectus fuiſſe legitur: quid repugnet, cum paria de Zichis dicimus? quorum pars aliqua ſequuta Hunnos & Attilam in occidentem progredientem, alia domi perſtitit, lares ſuos tuita. Atque his Clariſſimi Lucubratoris de Zichis & Slavis dubitationi ſatisfeciſſe videbimur.

Quæ quanquam non ſtatuamus tanquam certo a veteribus prodita (quæ enim in gentium migrationibus obſcuritas tenebræque omni loco obverſentur, nemo eruditus ignorat) tamen tanquam veroſimillima contra omnes difficultates tueri parati ſumus. Nec enim temere aut imparati hanc ſententiam amplexi ſumus. Agnovit hanc tanquam veroſimillimam non ita pridem Clariſſimus Vir Joannes Stephanus Pütter Profeſſor Academiæ Gœtingenſis in elegantiſſimo opere ſuo (q) dum ita commentatur: Von Böhmen iſt das wahrſcheinlichſte, was man von Urſprung der Slawiſchen Bewohner ſelbiger Gegenden weiß, daß noch im V Jahrhundert ein paar Völker von den Gegenden des ſchwarzen Meers her, die den Namen Lazi, und Czechi geführet, erſt bis in Pannonien, hernach nebſt andern hinzugekommenen Völkern Sarmatiſchen Stamms noch weiter fortgerückt, und die Czechi in Böhmen, die Lazi oder Lechi in Polen bis an die böhmiſche Gränze, mithin auch

(h) *Juſtinus in excerptis legat.* (i) *Æsbicus in Coſmographia in Aſiæ provinciarum Situ p.* 39. (k) *Ptolem. Geograph. l.* 5. *c.* 9. (l) *Procop. de bello Goth. l.* 4. (m) *Sozomenus hiſt. Eccleſ. l.* 7. *c.* 37. (n) *Jornandes de reb. Get. c.* 24. (o) *Euagrius in Excerpt. legat. l.* 1. (p) *Priſcus: ſenior filius jam tum Acatzirorum, & reliquarum gentium, quæ Scythia ad Pontum patet, regno potiebatur. in excerpt. legat. p.* 43. (q) *Pütter* Hiſtoriſch-Politiſches Handbuch von den beſonderen teutſchen Staaten. Erſter Theil pag. 17.

in Schlesien sich festgesetzet. Woraus eine alte Tradition zween Namen einzelner Personen gemacht, und Lechum und Czechum als zween Brüder und Stifter der beyden Reiche Polen, und Böhmen angegeben, die dardurch in ihrer Geschichte dieser Zeit viel ungewisses bekommen.

III. Recte monuit Vir Literatissimus prolatum a nobis Suidæ nomine testimonium Rhenani esse, erroremque nostrum ex Balbini Epitome profluere, quo loco is ad alia properans id Suidæ adscripsit. Ego quidem locum hunc Goldasti plus vicies legi, atque ex eodem Schminkii de Zechis judicium eadem pagina exscripsi, sed cum testimonium istud non modo in Balbino, sed Berghauero (r) & Ludovico Lunay, (s) imo nisi me memoria fallit, etiam Pessina & Stredovskio Suidæ nomine excusum legerim, sensus horum authoritate præoccupatus non advertit Goldastum hic loci Suidæ & Rhenani testimonium dispescere. Sed nihil opinioni nostræ de Zichis derogat, si hoc etiam Suidæ testimonium tollamus. Quin id tamen ex Suidæ testimonio Græco, & a Goldasto relato certum est: Slavos ex transistranis regionibus venisse, quem situm & Zichia habet respectu Græciæ, in qua Suidas scripsit. Ceterum perinde danda Balbino venia, nec alicui ejus fraudi & malevolentiæ, sed festinationi, & humano lapsui, quo se nemo immunem credat, adscribendum. Is vero cum gravius invectus est in Goldastum, provocatus fuit ejus insignibus injuriis: Et quanquam minime probem calumnias & convicia, existimemque inter viros literatos rationibus & authoritatibus, non calumniis dimicandum esse, tamen id certum est: Goldastum gravissime peccasse in gentem nostram, & pluribus locis prodidisse se non tam pennam suam in atramentum quam bilem intinxisse, quod vel ipsum Schminkium non uno loco fugit, (t) & nos hujus argumentum aliquoties hac II parte dabimus. Non tamen defuit etiam Balbinus, ut Goldastum pluribus locis commendaret, imo nostræ gentis hominibus author, monitorque existeret, qui sibi pretio Goldastum compararent, si accuratam rerum veterum historiam nosse cuperent. (u)

IV. Eruditissimus Lucubrator pag. 29. ait male eum habuisse; quod dicam, Corippum gentium sub Avaribus comprehensarum & ab Attila eductarum in occidentem appellationes recensuisse: mihi quanquam æque luteus non sit animus, ne tamen pari malo abripiar, vetat me fronti præmissa Ciceronis gnome, quam me præ oculis habiturum promisi, scilicet quod *refelli sine iracundia, & refellere sine pertinacia paratus sim.* Jam ea, quæ ex Corippo refero, nec ex Balbini aut alterius exemplo depromsi, sed ipse plures jam ante annos Corippum de laudibus Justini junioris, seu minoris legi tum mihi ex libraria officina inter alios libros venum oblatum, quem autem perlectum reddidi, isque quantum memini editionis fuit Venetæ, quem cum modo ibidem, imo ubivis locorum per amicos meos, Biblio-

the-

(r) *Berghauer in Proto-Mart. Pœnit. c. 6. p.* 179. (s) *Lunay Titulo de Bohemia p.* 280. (t) *Schminkius præfat. in Goldast. vide etiam Thomasium in notis ad Mozamb. p.* 163. *Pessinam l.* 2. *c.* 6. *in Marte Morav.* (u) *Balbin. Epit. l.* 1. *c.* 10. *p.* 76.

thecas aliasque officinas librarias quæro, nuspiam impetrare possum. Sed ne authoris hujus exquisitione typographum, Partemque hanc II Annalium jam jam prælo excusam morer, fidem facio Eruditissimo Lucubratori alio loco, me nomina multarum gentium, quas Attila in occidentem eduxit, ex hujus ipsius Corippi carminibus relaturum. Scio, quid Literatissimum Virum hæc scrupulose expendentem ancipitem reddiderit. Vidit ille procul dubio in Corippo desiderari Attilæ nomen, nec gentes ea serie & cumulatione referri, uti a Sidonio & Prudentio præstitum. Sed nec is animi nostri tum sensus erat, hic Corippum in præsidium Attilæ citare; id solum intendimus præter Sidonium & Prudentium etiam a Corippo referri gentes Avaricas, quas ab Attila adductas postea Pannoniam occupasse constat, eo inquam ritu, quo jam plurimæ ejusmodi gentes sub universalem illam Sarmatarum in Europam irruptionem recensentur a Claudiano. (x) Ceterum Corippum de Avaribus non paucas referre memorias, firma adhuc conservamus memoria. Et hem! cum horum indicia in Annalibus veteribus Hunnorum annis abhinc duobus ab A. R. ac Eruditissimo P. Georgio Pray S. J. Viennæ publicatis quærimus, ter ab eo Corippum laudatum deprehendimus. (y)

Crudus & asper Avar dictis sic cœpit acerbis:
Rex Avarum Chagan debellans intima mundi
Famosus stravit magna virtute tyrannos
Innumeros populos, & fortia regna subegit.

Rursum: *Effera gens Avarum proprias defendere terras*
Non potuit, sedesque suas fugitiva reliquit. (z)

Denique: (a) *Barbara gens Avarum - - - - -*
In media supplex defusis crinibus aula
Exorat pacem - - - - - -

V. Locus is de Dalemincia depromtus est ex prima editione Ditmari, quem deinde emendatius a Leibnitio prolatum deprehendi, cum authorem hunc a pluribus annis quæsitum, tandem superiore anno Lipsiis recepi. Ejusdem generis est quod ex Fabricio, Leubero, & Monacho Pirnensi attuli, qua in re recentissimum Ducem secutus sum A. R. P. Calles (b) qui ad eundem Fabricium se revocat. Quod vero tandem reperiantur viri, qui hos utcunque veteres Scriptores corrigunt, non possum non gratulari Saxoniæ de studio expurgandæ historiæ suæ. Recentiorum autem omnium partus nosse, eosque evolvisse nemo a me, imo vel hominis ætate exposcet. Ceterum autem cum in Annalibus nostris ad eos annos pertigerimus, quo Misnia urbs condita est, ostendemus: oppido anceps esse, num contra gen-

 tem

(x) *Claudianus l. 1. in Rufinum, & l. 1. in laudibus Stiliconis.* (y) *Pray in Annali. Veterum Hunnor. p.* 192. (z) *Corippus l. III. de Laudibus Justini Minoris.* (a) *Pray cit. l. p.* 209. (b) *Sigismundus Calles in serie Episcoporum Misnens. dissertat. prævia p.* 7.

tem nostram, num non potius contra Hungaros, qui tum per Bohemiam grassabantur, imo ex hac ipsa plaga septentrionali sibi castra & colonias in Bohemia condiderunt, excitata fuerit?

VI. Severissimum illud p. 32., & dictatorium judicium, quod Clarissimus Vir contra Ptolemæi Geographiam pronunciat, quam *centonem Ptolemeanum e laceris & male conciliatis pannulis crassius in Germania sæculo demum XIV consutum* appellat, me plane attonitum reddidit. Fulmen istud profecto recentissime in hunc librum vibratum oportet, quandoquidem hactenus reperimus neminem (cum tamen, absit jactantia, non indiligentes simus in varii generis legendis authoribus) qui Ptolemæi Geographiam corruptionis, suppositionisque vitio laborare notasset. Optassemus maxime, ut Eruditissimus Lucubrator authores nobis eos indicasset, qui tandem Ptolemæum hac sua tot sæculis firmata sede deturbarunt, aut saltem ejusce rei rationes aliquas & argumenta adscripsisset. Vossius certe, Antonius Maginus, & Lambecius ea de re ne verbum quidem, imo recentiores quique ut Stephanus & Loydius in Lexico Historico, Jordanus noster, Jeker in Lexico Eruditorum, l'Abbé Ladvocat sat accuratus rerum ejusmodi adnotator veterem illi adhuc authoritatem vendicant, & quod maxime miror ne a Gundelingio quidem aut in Struvio-Buderiana Bibliotheca hujus fulminis memoriam fieri. Qui tandem salvabimus Marciani Heracleotæ vetustissimi Scriptoris Græci testimonium, qui jam ad Ptolemæi Geographiam provocat, *divinissimi & sapientissimi Ptolemæi Geographiam* appellando, ut refert Vossius? (c) Sed fortassis non petuntur hac accerrima censura nisi urbium apud Ptolemæum nomina, dum *a quopiam nugarum institore, qui tam venusto nomine docto orbi illudere conatus est*, efficta asseruntur? Mihi vero & istud asseruisse non satis ad faciendam fidem esse videtur, nisi argumentis, auctoritatibus, aliorumque judiciis probetur, quandoquidem me non latet Ptolemæi in suo Almajesto (quem ante Geographiam scripsit) locus, quo promittit se se illustrium urbium situs & dimensiones peculiari opere complexurum, quod demum hac in ipsa Geographia præstitit. Verba illius hæc sunt: (d) *Sed negotio jam de angulis absoluto, sequeretur, ut distantias illustrium urbium secundum longitudinem ac latitudinem ad apparentia computaremus: sed hoc negotium, cum per se præcipuum sit, & Geographicæ rationi connectatur, solum id* (quod bene nota) *atque seorsum ante oculos ponemus, in quo sequemur eos, qui quam maxime possibile sit, hoc genus historiæ tradiderunt, adscribemusque, quot gradibus illustres singulæ urbes secundum meridianum per eas descriptum distant ab Æquinoctiali, & quot gradibus meridianus singularum urbium ad ortum vel occasum in æquinoctiali distat a meridiano, qui per Alexandriam designatur. Ad hunc enim nobis computationum accommodata sunt tempora.* Cui loco Vir Eruditissimus Joannes Antonius Magini Patavinus (e) subjicit: *Quod igitur hic promittit Ptolemæus, perfecit egregie in sua Geographia.* Eam

(c) *Vossius l. 4. de Histor. Græcis p. 482.* (d) *Ptolemæus in Almajesto l. 2. in fine.* (e) *Anton. Maginus in Commentariis & Annot. in I. librum Geographiæ Ptolemæi.*

Eam vero urbium in Ptolemæi Geographia minus accuratam dimensionem, imo quosque illius lapsus jam ante duo sæcula notarunt Illustres quique eruditione Viri, nec tamen propterea librum apocryphum judicarunt, quin comiter Ptolemæum ob summam difficultatem, quam in ea Geographiæ parte, nactus est, quamque ante eum vix alius præter Marinum persecutus est, excusarunt, & orbi literato purgarunt. Hæc autem tanquam obvia proferimus, ignari adhuc, quibus armis Ptolemæus petatur, quibusve de causis hic ei fœtus eripiatur.

VII. Clarissimus author pag. 33. contra nos tueri nititur: Jubillio post Catualdam devictum regnoque exuctum portionem Regni Marcomannorum cessisse, & quanquam fateatur, id totidem verbis non esse scriptum apud Tacitum, tamen bona interpretatione & consecutione rerum, ait recte colligi. At jam quæro: Validusne argumentum meum sit, cum dico: Jubillio nullam partem cessisse Marcomannici regni, quia hujus rei nulla apud Tacitum memoria? an alterum huic adversum, quod affirmanti probare incumbit, & cujus patrocinium firmamentumque frustra in Tacito aut alio vetere scriptore quæsierit? Argumentum illud ex consuetudine Germanicarum nationum deductum: *ut victi parte certe, & tertia plerumque agrorum cedere domitoribus suis cogerentur*, meo quidem judicio tum valeat, quando Reges Principesque Germaniæ nomine suo, atque pro imperii sui finibus proferendis bella gesserunt. Hoc bellum autem a Jubillio solum gestum est ad tollendum invisum sibi æmulum, quem regno exuisse, aliumque a se designatum substituisse sat videri poterat Jubillio. Videmus profecto hodieque non raro hoc ritu bella geri. Ceterum dispexerit Literatissimus Vir, hic solum id me urgere: non medium hodiernæ Bohemiæ regionem, ut passim nostri affirmant, Jubillio & Hermunduris cessisse. An ad Danubium & Augustam Vindelicorum, ut is sentit, quidpiam Jubillio obvenerit? non tantum laboro, at certe negare cuivis ex Taciti silentio proclive magis est, quam affirmare. Denique in historia Marcomannorum plura addi, & de Vandalorum in hæc confinia immigratione etiam quæpiam magis enucleari emendarique posse nos ipsi posteriore plurium authorum lectione comperimus. Nec defuturi ut Partem I hanc Annalium, quæ omnium difficillima atque intricatissima est, suo aliquando tempore magis magisque perpoliamus. Hactenus gentium istarum memoriæ passim nonnisi ex Scriptoribus latinis exquiri solitæ, sed jam palam est, græcos nonnunquam locupletissimos hoc in genere exstitisse.

VIII. Solam Misniam & Lusatiam sub Jubillio, aut alio quocunque Principe nuspiam Hermunduris tribui, ut p. 34. Eruditissimus Lucubrator mihi imputat, qui cum eos has terras ex Taciti testimonio accoluisse ostendi, non propterea negavi limites terrarum suarum latius patuisse, quin in charta mea Geographica jam inde ab Herciniis montibus, eorum fines repetii, cum supersint veterum testimo-

nia

nia eos Nariſcis fuiſſe finitimos. (f) An vero ex orientali plaga per hodiernos Sileſios diffuſi fuerint, vix clara authoritas vetuſtior in præſidium ab Hankio allata eſt. Sommerus, qui itidem Regnum Vannianum ſcripſit, Hermundurorum fines hac parte non longe ultra Albis fontes protendit. Atque hæc ſunt, quæ comiter animadvertenda cenſuimus, officioſe obſecrantes Virum humaniſſimum, ut ea æquanimitate defenſionem noſtram ſuſcipiat, qua nos ejus cenſuram tulimus. Cui imo perſuaſum volumus: magnam Eidem a nobis etiam haberi gratiam, quod ſuis eruditiſſimis dubitationibus ſolertiam noſtram excitaverit, ut hæc obſcuriora Hiſtoriæ noſtræ loca amplius dilucidaremus, & confirmaremus. Verum quoniam in argumento hoc verſamur, jam illis quoque ſatisfacere libet, qui perperam a nobis Hayecium Præpoſitum Vetero-Boleslavienſis Eccleſiæ effictum autumabant, cum nec lapis ejus ſepulchralis, nec aliud legitimum documentum id perhibeat. Quos remittimus ad diplomatarium Ferdinandi I. (g) in quo hæc leguntur: *Ferdinandus* &c. *præſentat Wenceslaum Hayck a Liboczian ad Præpoſituram Eccleſiæ SS. Coſmæ & Damiani in antiqua Boleslavia poſt obitum Franciſci Tachovienſis vacantem. Pragæ* 30. *Maji, anno* 1643. E quo quidem illuſtri loco non modo rem, ſed & annum, qui paſſim hactenus incertus vagabatur, tenemus. Vale benevole Lector & defenſionem hanc noſtram æqui bonique conſule.

AN-

(f) *Tacitus de moribus Germ. c.* 41. & 42. (g) *Schœtgen & Kreyſig in Scriptor. Rer. Germ. T. II. p.* 39.

NB. pag. 206. lin. 20. adde *qualis qualis* elegantia &c.

ib. pag.

ANNUS SEXCENTESIMUS QUADRAGESIMUS QUARTUS.

Primordium gentis novæ, quæ nominis sui fama, rerumque postea gestarum amplitudine terrarum orbem implevit, fuit annus a partu Virginis supra sexcentesimum quartus & quadragesimus, (a) ab orbe vero condito quinquies millesimus octingentesimus tertius supra quadragesimum; quando nempe Constantinus III. ordine vigesimus quartus in oriente administrabat rerum summam, (b) Joannes vero eo nomine IV. ac serie septuagesimus quartus Pontifex Maximus Christianum orbem regebat. (c) Illo quippe anno Czechus atque Lechus (d) Croatiæ Illyricæ Principes (e) iidemque fratres (f) novas quæsitum sedes (g) cum

Czechus in Boemiam venit.

magna ſuorum manu (b) populique multitudine ab domo profecti, multo poſt tempore, quam patria exceſſerunt, in Bohemiam penetrantes ſub pervaſtæ, celſæque molis monte conſederunt. (i) Altero quam venit die Czechus bene mane aſſumpto fratre aliisque quatuor viæ comitibus (k) montem coram poſitum conſcendit, unde omnis illa ſubjecta terrarum facies, nemora, flumina, montes, planitiesque conſpici poterant, reverſuſque demum ad ſuos inquit: „En

Mons Řip.

„ montem ſublimem, quem lingua Slavica Řip dicimus, (l) „ en circumquaque lætiſſimam planitiem, terram vomeri per„ aptam „ ſimulque ſingultus vocem ei eripiebat „at heu, in„ quit, incultam, ac omni parte ſilvis horridam!„ (m) Poſtera rurſum luce Czechus, ut erat rerum illarum explorator mirificus, adlectis iisdem ſociis omnia circum pedem montis nemora percurſat, repertisque ex parte utraque fluviis (n) vario piſcium genere non ignobilibus (o) ad ſuos redux ex ordine refert omnia, ut comperit. Jam cum nihil magis fixum ſederet animo, quam eo terrarum ſpatio fortunarum ſuarum collocare ſedem, & diuturna aliquando peregrinatione defungi, tentandos ſuæ multitudinis animos ratus, ſub ingreſſum diei ſequentis fratrem, ac ſeniores populi ad ſe vocat, jubet cieri patresfamilias cum omni uxorum, liberorum, ſervorumque grege, ac demum ab eminente arboris trunco, cui inſederat, hæc verba ad univerſam circum-

Czechi ad ſuos oratio.

fuſam concionem profatur. „ Tandem metam longinquæ „ peregrinationis frater ſuaviſſime, voſque appello ſingulos, „ qui & me cognatione attingitis, & tot itinerum, mole-

„ ſtia-

„ ſtiarumque ſocii eratis quoquo tempore fidiſſimi, contigi„ mus. Capite jam, pignora mea! dulciſſimum mecum fruc„ tum tam prolixi itineris; non enim immemor ſum, quam „ erecto ſemper in ſpem animo per tot tantosque ſilvarum „ tractus, per tam vaſtas ſolitudines, itinerumque difficul„ tates ſteteritis, quave patientia ſollicitudinum mearum „ partem in hunc uſque diem tuleritis. Date quietem hic „ aliquando feſſis corporibus, exſolvite vota, litate Diis „ immortalibus, (p) quorum conſilio hæc ter fortunata loca „ vobis obtigerunt. En ſuaviſſimi ſodales! terras a matri„ bus fatidicis ſæpenumero auguratas, a Diis Penatibus non „ ſemel addictas, quarumque gratia cum uxoribus, libe„ risque veſtris me potiſſimum poſt Deos Ducem & horta„ torem ſecuti domo exiviſtis. Satis jam montium juxta „ poſitorum juga, ſatis etiam ſilvarum camporumque ſitus „ mihi explorata ſunt. Nullum enim vero ſub Cœlo ter„ rarum ſpatium tam vario ferarum volucrumque genere „ abundans, nuſpiam natura a lactis atque mellis copia tam „ profuſa, nuſpiam gleba vomeri, ſegetique accommoda„ tior, nuſpiam amnes, quos ex utroque montis hujus la„ tere profluere cernitis, tanto piſcium numero locuple„ tes. (q) Scite, inquit, atque inſtar oraculi rem accipite: „ Nulla vos unquam his oris pulſabit egeſtas, nullus turba„ bit hoſtium metus. Ite igitur, Diisque bene juvantibus „ novam patriam capite, ſimulque cum animo veſtro deli„ berate, quo nomine regionem hanc noviter inventam „ compellatam oporteat? „ Hæc, atque alia in eam ſen-

tentiam plura dicere parantem ingens multitudinis clamor excepit, jubentium, orantiumque provinciam ab se nuncuparet, omnium sensus unus, vox erat una: „ Æquum est, „ vocetur abs te Czechia, (r) nomenque tuum ad seros posteros transmittat, qui princeps, dux, migrationisque „ nostræ author caputque fuisti. „ Czechus vix compos præ gaudio animi sui, stipite, quo sederat, se erigit, projectisque sursum in Cœlum oculis mox humi procidit, ac adoratis locorum illorum præsidibus Diis terram contingit osculo; tum sublata utraque manu, & contenta, quam potuit voce, ut exaudiretur ab omnibus, in Cœlum exclamat: „ Salve terrarum beatissima, mille oraculis ab immortalibus Diis promissa! superioribus quidem temporibus omni orbata commercio cultuque hominum; at quod „ jam mihi, posterisque bene vertat, propitie nobis tradita. Sospita, tuere, numeroque auge per omnium sæculorum memoriam creditam tibi gentem. „ (s)

Czechia a Czecho appellata.

Quo loco non ab re futurum, qui mores, quæ vivendi ratio hominum illorum id ætatis fuerit, in pauca conferre; ut intelligamus immane quantum a majorum victus parsimonia, consuetudineque temporum vitio discesserimus, atque mirari cessemus vitam hominum istius ævi in plurimos annos productam. (t) Atque primum omnium quidem in victu continentia eorum incredibilis, brevissima prandia, delectus ciborum nullus, quod fors obtulisset, manducabant, molitæ glandes, pomorumque silvestrium communis

Novorum incolarum mores, ingenium, ritus.

esus,

esus, (u) piscis nonnunquam aut fera mensarum lætitia, & pulpamentum. Vitem, ac liquorem de frumento factitium, quem cerevisiam hodie appellamus, ignorabant. Potum fontes fluviique dabant. (x) Inde supra quam credi potest, patientia laboris corpora solida, ac prævalida: (y) silvas ab radicibus vertere, proscindere aratro terram, agricolationem facere, & opus sane necessarium, ut tum inculta horrebant omnia, nec labor tam vastis nempe corporibus admodum gravis. (z) Inter felicitates maximas reputatum subinde lassa membra sub fagorum, abietumque umbris refocillare, ubi substrata frondium folia, aut gramen suavissimum somnum conciliabant. (aa) De agrorum finibus, deque uxoribus lis nulla, communes omnibus liberi, communes omnibus fortunæ; atque inde nihil unquam clausum, cum nemo suum diceret quidquam, (bb) & furto nihil detestabilius crederetur. (cc) Principio adventus eorum, dum per accolas quiescere licuit, extra arcum, & telum arma illis nulla, (dd) his feras configebant, illæ juventutis exercebant corpora, illæ plerumque vestem dabant, nam, quidquid laneum, lineumque erat, ignorabant penitus, (ee) pellibus solum iisque densioribus hieme, levioribus æstate utebantur. Cumque sic inter se fas amicitiamque colerent, ab injuriis aliena erant omnia, aut si quæ tamen inferebantur, unius cujusque animus ad tolerandum erat comparatus, vindictæque ignarus, (ff) nam ne quidem judicem, apud quem actionem instituerent, habebant unum aliquem. (gg) Posterioribus vero temporibus arbiter deligebatur, quisquis e cujusque tribu

Primis Bohemiæ incolis Slavis omnia communia uxoresque promiscua.

Nequidem judicem habent.

bu aut familia ſenio, virtute, aut prudentia præpollebat, cujus judicio, ſententiæque, ſalva libertate, ſe ſe ſubmittebant. Quidquid is ſtatuiſſet, id eis ſanctum erat. (bb)

ANIMADVERSIONES

ANNUS JESU CHRISTI 644.

THEODORI PAPÆ 3. CONSTANTIS IMPER. 4. CZECHI 1.

Ladvocat Dictionaire Hiſtorique.

Chronicon Gotvicenſe l. 2. p. 133.

Bern. Montfauc. Diar. Ital. c. 4. p. 64.

Georg. Pray. in Annalibus veter. Hunnor. Avar. P. I. l. 1. p. 15.

(a) Originem numerandi annos a Nativitate Chriſti Dionyſio Exiguo communiter adſcribunt eruditi, quem ſæculo VI. ſub Juſtiniano Imperatore vixiſſe docent hiſtoriæ. Inter hiſtoricos primus Beda hoc computandi genere uſus eſt. Ab Hiſtoricis res ad chartas, & diplomata Regum tranſiit, interque prima diplomata, quæ his numeris inſignita reperiuntur, refertur diploma Longobardicum ſæculo ineunte VIII. in cortice ſcriptum, quod Bernardus Montfauconius in ſuo Diario Italico produxit. Apud Francos & Germanos primum notatus legitur in Diplomatibus Caroli Magni. Quæ vero primitus apud Slavos Majores noſtros computandi ratio fuerit, nuſpiam memoriæ proditum eſt, tam ignotum etiam eſt, quam annorum, menſium, dierumque ſupputationem ſequuti, aut unde anni exordium auſpicati ſint. Niſi cum Hunnis paria feciſſe adſtruere libeat, quos lunæ calculo uſos prodit A. R. P. Pray. Poſt invecta Chriſtiana ſacra a Germanis vicinis, latiniſque ſacerdotibus cum literarum cognitione omnia mutuarunt. Inter documenta noſtra vetuſta, quæ ab antiquitate ad nos transmiſſa ſunt, omnium primum reperitur diploma Boleslai Pii fundationis Brevnovienſis, quod numeris Incarnationis inſignitum eſt; quanquam plura poſteriora tempore invenire ſit, quæ omnibus notis Chronologicis carent.

Quod ad annum adventus Slavorum in Bohemiam attinet, copioſe egimus in Prodromo pag. 146. & ſeqq. alibique, ubi prolatis diverſiſſimis authorum ſententiis mentem noſtram expromſimus, quænam epocha videatur veroſimilior.

(b)

(*b*) Non cohæret Chronologia: sive enim Constantinus is Hayecio fuerit Heraclii filius, sive Constantinus Pogonatus, neuter ad annum præsentem penes clavum orientalis Imperii sedit. Nam prior jam anno 641. morbo obiit, ut adnotavit Baronius, aut certe a Martina matre sua veneno sublatus est, ut volunt Petavius aliique. Alter denique primum anno 668. imperium auspicatus est. Ceterum cum Hayecius Constantinum suum ordine vigesimum quartum orientalium Imperatorem faciat, videtur is Catalogum texuisse a Constantino Magno, quo pacto Constantinus Pogonatus numerum vigesimum quartum obtinet. Anno autem, de quo hic agitur, Imperio orientali præfuit Constans Constantini filius, annusque, a quo imperium auspicatus est, currebat quartus, ut recte animadvertit Pagius.

Baron. in Annal. ad annum 641.
Petavius in Ration. temp. de success. Imp.
Pagius in Critica Baronii ad An. 644.

(*c*) Etiam Joannis IV. Papæ regimen præsenti anno non respondet: is enim jam anno quoque 641. fatis cessit, cui eodem anno Theodorus patria Hierosolymitanus successit, fuitque annus, de quo agitur, Theodori Papæ tertius.

Pagius ad An. 641. & 644.

(*d*) Cum Prodromus meus anno superiore jam prelum deseruisset, communicatus mihi est Codex Ms. optimæ notæ manu sæculi XIV. exaratus; pertinebat is olim ad rem librariam Joannis Hodiejovsky ab Hodiejova Pro-Judicis Regni Bohemiæ Viri nobilitate equestri, tum eruditione, sapientiaque sua ætate florentissimi, & quod præcipuum erat, singularis eruditorum patroni, ut passim Musarum fautor & Mæcenas audiret, de cujus laudibus, librorumque multitudine videri possunt Lupacius ad 6. Januarii, quo die is natus, & ad 11. Februarii, quo is anno 1566. mortem obiit. Item Crugerius ad eandem diem Februarii, tum Hammerschmid, Berghauer, Carpzovius, aliique passim. In hoc itaque Ms. Codice præter Martini Poloni Chronicon exaratum est Boguphali Episcopi Poznaniensis Chronicon Polonorum, illius videlicet, quem in Prodromo pag. 51. (Sommersbergiana editione deceptus) primum omnium *Czechi Lechique* assertorem dixi. At ingressus seu præfatio hujus memorati Ms. Chronici penitus differt ab exemplari Sommersbergiano, quod Tomo II. Scriptorum Rerum Silesiacarum exhibuit: nam perbrevis est, ac omni prorsum historia, imo commemoratione Czechi, Lechi, Russique abstinet, ut palam sit Codicem, e quo sua descripsit Clarissimus Sommersberg, a posteriore nonnullo fuisse interpolatum ac depravatum, Poëtæque, ne di-

Hammerschmid. histor. Wissehr. l. 3. p. 550. Berghauer in Proto-Mart. Panit. c. 7. p. 231. Carpzov Lausnitzischer Ehren-Tempel P. II. p. 105.

dicam fabulatoris nostri Dalemili eam prærogativam solius esse, qui primus inter Bohemos Polonosque scriptores prolator Czechi Lechique sciatur. Dignum autem judicavimus integram præfationem Boguphali ex eodem Ms. Codice totidem verbis hic exscriptam reddere, ut æquus lector rem ipsam, & quantum a Sommersbergiana editione deflectat, plenius cognoscat.

IN NOMINE DOMINI, AMEN.

Quamvis Historiographi, qui nunc Poleni a Polo Arctico nominantur, & alias a castro Polan, quod in finibus Pomeranie situm est, cui dominabantur, satis ample, & verissime originem Regum & Principum Polenorum, & eorum gesta, atque actus mirabiles, & strenuos precipue Reverendus Pater Domnus Vincentius olim Episcopus Cracoviensis, ac ceteri plurimi descripserunt, ac perenni memorie suis posteris scripture testimonio reliquerunt, tamen quia in scriptis suis de quibusdam Ducibus Polenie præsertim de Primislo Rege hodie regnante mentionem facientes, videntur ipsius Genealogie processum obmittere, idcirco ut ad ipsius genitores descendatur, necessarium est, ut progenitores ejusdem, & aliorum Ducum ac Principum Regni Polenie per nomina, & terras designentur. Et ut brevitas scribendi non obscura aditum memorie valeat commendare, sub brevitate Reges, Principes, ac Duces atque multiplicationem eorundem prout ex historicis annalibus Polenorum reperi, que in diversis diversarum ecclesiarum metrikis conspexi, & aliqua ex narratione seniorum Polenie, quibus actus illi bellici, & gesta temporum non ignota fuerunt, didici, & memorie commendavi scribere, Dei omnipotentis adjutus auxilio incepi. Primo itaque unde Reges Polenorum processerunt videamus. Tempore siquidem Regis Assueri &c. &c.

Post quæ pleraque paucis exceptis cum exemplari Sommersbergiano correspondent. Finis vero iste est:

Ego Boguphalus Episcopus Poznaniensis audivi licet peccator per visum quendam religiosum mihi dicere: Infra XXV. annos tota Polenia consummabitur, & dum a loquente interpretationem diligenter inquirerem, utrum in bono, an in malo deberet consummari, non mihi respondit, & visus evanuit. In sacula sæculorum Amen.

Ita

Ita ut verba illa de Papa a quopiam heterodoxo affiꝗa liqueat; continuatio vero Godislai Baczkonis, quæ habetur in editione Sommersbergiana, penitus abeſt ab hoc codice. Cetera, cum ad rem præſentem non faciant, conferre non libuit, digniſſimum tamen mihi videretur Sommersbergianum exemplar ad hujus codicis trutinam examinare integrum. Ex his diſpicere jam licet nullam Czechi, Lechi, Ruſſive in Boguphalo haberi memoriam, omniaque illa, quæ in Sommersbergiana editione pag. 19. lin. 4. incipiendo: *Per nomina & terras &c.* referuntur uſque ad alterius paginæ lineæ 48. verba: *Nunc ad noſtrum propoſitum redeamus* a quopiam poſteriore fuiſſe interjecta; cujus quidem ſuppoſitionis interjectionisque indicia non obſcura ubique inveniet lector, ſi præfationem Sommersbergianam accuratiori indagine excuſſerit, aliosque poſteriores Boguphalo Poloniæ Scriptores, qui ipſi quoque hiſtoria Czechi & Lechi abſtinuere, contulerit, ut ita verum maneat, quod Anonymus Polonus ſæculi XIV. ſcriptor refert: ſe ſe primum hanc Czechi Lechique memoriam in Chronicis Boemorum legiſſe. Dalemilus itaque noſter, quantum hactenus conſtat, omnium primus Czechi inventor, hiſtoriæque illius architectus eſt, Czechi inquam ſolius non etiam Lechi, ſecus ac in Prodromo ſenſerim, in quo ſimul Lechi authorem feci. Nam penitius examinato, ac tandem melius intellecto Dalemili veteris dialecti Boemicæ obſcuro loco, deprehendo Dalemilum Lechi commemoratione penitus abſtinuiſſe, vocabulumque *Lech* non pro proprio ſed appellativo (quod *juvenem ingenuum & liberum* antiqua Slavica ſignificatione connotabat) accepiſſe. Quod ut coram oculis inſpici poſſit, ac cognoſci, en verſus Dalemili:

Chron. Polon. apud Sommersberg. in Script. rer. Sileſ.

Dalemilus in hiſt. Boleslav. c. 2.

W ſrbſkcy Yazyku geſt Zemie
    Gyež Charwati geſt gmie
W te Zemi bieſſe Lech
    Jemuž gmie diegiech Czech
Ten mużoboyſtwa ſe doczynie
    Pro niež ſwu Zemi prowinie
Ten Czech gmiel Bratrow ſſeſt : : &c.

Qui verſus genuino ſenſu ita redduntur:

In Srbica lingua eſt terra,
    Quæ Charvatia appellata eſt.
In hac terra fuit ingenuus juvenis,
    Is nomine dictus eſt Czech.

B   *Hic*

Hic homicidium fecit,
Propter quod terra sua excidit.
Hic Czech habuit sex fratres. - - -

Quam veram interpretationem esse præsertim tertii & quarti versiculi unusquisque linguæ veteris Slavicæ peritus non inficiabitur. Nam si vocabulum *Lech* pro proprio hominis, ut nostris hactenus placuit, accipiatur, sensus erit: *In hac terra fuit Lech, qui nomine dictus est Czech*, quod nemini probari potest, ut Czech & Lech pro uno eodemque habeantur. Quanquam eandem interpretationem perperam secutus sit Slavici idiomatis minus peritus Hofmannus Monachus S. Emmeramensis sæculi XV. scriptor, qui cum, ut ipse in præfatione fatetur, potissimum Chronicon Boleslaviense seu Dalemili germanice reddidisset, *Czechum aliter Lechum* appellatum fuisse inquit. Hæc autem Dalemiliani versiculi obscuritas verosimillime ansam præbuisse videtur erroris omnibus nostris posterioribus scriptoribus; qui cum veram significationem, vimque vocabuli *Lech* non penetrarent, ex eo nomen proprium, fratremque Czechi effinxerunt. Porro quanquam vetustum alterum monumentum non suppetat, quo cognoscamus *Lech* vocabulo majoribus nostris *ingenuum seu strenuum adolescentem* significatum, tamen id palam prodit alterum simile vocabulum **Lícha**, quo passim Dalemilus utitur, cum *puellam seu adolescentulam liberam* denotare intendit, tum Frencelius Slavicum **Lichi** idem quod *liber a um* significasse ostendit. Apud nos vero hodiedum perdurans vox **Lechno** seu **Legno** ultra ostendit vocem hanc olim pro *homine* acceptam fuisse. Et non leve argumentum suppeditat ipsa Dalemili narratio, dum commemorato hoc nonnisi semel vocabulo, nullam penitus ullo loco *Lechi* memoriam aut historiam, qua posteriores usi sunt, refert.

Chronicon vernaculum Hofmanni apud Hier. Pez T. II. Scriptor. Austriæ.

Dalemilus in histor. Boleslav. Frencelius in Nomenclatura utriusque Lusat. Sect. 2. c. 2. p. 126.

(*e*) An Croatiæ Illyricæ nomen jam hoc tempore usitatum fuerit, magnopere dubito, cum constet his plane temporibus Croatas primum stabiles sedes his regionibus figere cœpisse, a quibus dein nomen Croatiæ, uti & Serbliæ seu Serviæ a serbis enatum ait Porphyrogenitus. Presbyter Diocleates, & verosimillime ex eo Epitome Chronicarum anno 1493. Norimbergæ magno folio cum figuris impressa *Croatiæ* nomen, ejusque in *albam* & *rubram* partitionem sæculo nono scribunt initium sumpsisse. Qua difficultate procul dubio pulsati nonnulli cumprimis Scriptores Polonici, cum Croatiæ nomen vix quidem sæculo sex-

Porphyrog. de administ. imper. c. 31. Presb. Diocleates in regno Slavorum.

sexto, aut septimo usitatum fuisse intelligerent, ut tutiora scriberent, Czechum Lechumque ex Dalmatia venisse asseverarunt. At Charybdim vitantes, in Scyllam inciderunt. Non enim his, quibus illi statuunt, temporibus jam Slavi Dalmatiam occupaverant, terram universam adhuc Romani incolebant, ut ex Porphyrogenito videre est, & fuse persequitur Joannes Lucius. Et quanquam jam sub Mauritio & Phoca Dalmatiam sæculo exeunte sexto infestatam a Slavis ex epistolis Divi Gregorii, & Paulo Diacono * constet, tamen non prius quam anno 641. ab illis penitus sub jugum missam fuisse ex Anastasio Bibliothecario ** eruitur; qui scribit Joannem IV. Pontificem Maximum servituti mancipatos Romanos veteres Dalmatiæ incolas a Slavis Chrobatis pretio redemisse; idem sub Heraclio Imperatore accidisse synchrono Joannis IV. Papæ memorat Porphyrogenitus, & docet Lucius, atque Petavius. *

Porphyr. de admin. imp. c. 29. & 31. Lucius de regno Dalmat. & Croat. l. 1. c. 8. & 9.
D. Gregor. epist. l. 8. ep. 36.
* *Paul. Diac. l. 4. c. 25.*
** *Anast. Bibliotb. in vita Joannis IV. Papæ. Porphyr. c. l. c. 30. & 31. Lucius l. 1. c. 9.*
* *Petavius in success. sum. Pontif.*

Quam testatum autem est vetustissimis historicorum monumentis, iisdem prope temporibus, quibus nostri cum Hayecio plerumque Czechi & Lechi in Boemiam adventum defigunt, Croatas Slavosque primum in Dalmatiæ ac hodiernæ Croatiæ plagis se se explicasse, tam certum est ex iisdem authoribus, & cumprimis ex Porphyrogenito, quo vetustiorem rerum nostrarum Scriptorem non habemus, contraria omnia vulgatis passim, receptisque nostris historiis hauriri. Liquet, inquam, ex illis non Boemos a Croatis & Dalmatis, sed contra Croatas & Dalmatas Slavos ex nobis Boemis profectos, illosque coloniam esse Slavorum Boemiæ. Ut igitur fabula illa de Czecho, Lechoque, quam fusissime in Prodromo impugnavimus, penitus evanescat, rem hic longius nonnihil persequi æquum est, ac cumprimis Porphyrogeniti testimonia acervare, ut plane appareat, nostros hactenus toto Cœlo aberasse, cum gentis nostræ principia ex Dalmatia aut Croatia repetierunt.

Hæc ille autem de Chrobatis suis, eorumque initiis: *Chrobati tunc habitabant ultra Bagibaream, ubi nunc sunt Belo-Chrobati. Una vero generatio nempe quinque fratres Clucas, Lobelus, Cosentzes, Muchlo, Chrobatus, duæque sorores Tuga & Buga una cum suis descendentibus ab ipsis Dalmatiam veniunt, belloque gesto vicerunt Chrobati.* Rursum: *Ceteri vero Chrobati versus Franciam commorabantur, & appellabantur Belo-Chrobati, sive Chrobati sibi proprio principi subjecti. Parent autem Othoni Magno Franciæ, quæ &*

Porphyr. de Admin. imp. c. 30. & 31.

Saxonia, baptismique expertes affinitatem cum Turcis & amicitiam contrahunt. At a Chrobatis, qui in Dalmatiam venerunt, pars secessit, & Illyricum tenuit, atque Pannoniam, habebantque ipsi etiam Principem supremum, qui ad Chrobatiæ tantum Principem amicitiæ ergo legationem mittebat. Ad aliquot vero annos usque Dalmatiæ Chrobati Francis subjiciebantur, quemadmodum & antea ipsorum terra. Rursum: *Chrobati, qui Dalmatiæ partes incolunt, a Chrobatis albis baptismi expertibus originem ducunt, qui ultra Turciam prope Franciam habitant, & Slavis Serblis contermini sunt. - - - Atque hi ipsi Chrobati ad Romanorum Imperatorem Heraclium confugerant ante Serblos, quo tempore Abares armis inde ejecerunt. - - - Quapropter Heraclii jussu iidem Chrobati armis arreptis Abares ex illis locis expulerunt, & in ipsorum terra, quam hodie* (id est anno Christi circiter 949. quo Porphyrogenitus scripsit) *sedes collocarunt.* Denique: *Magna autem Chrobatia, quæ & alba cognominatur, in hodiernum usque diem sine baptismo est, quemadmodum & finitimi Servii; equitem, peditemque non habet tam numerosum, quam baptizata Chrobatia, quippe frequentibus incursionibus infestata Francorum.*

His præmissis jam dilucidandum, ostendendumque Porphyrogenitum per *Belo-Chrobatos* non alios populos, quam *Slavos Boemiæ* intellexisse, *Magnamque* seu *Albam Croatiam* non aliam fuisse quam *Bohemiam* cum cæteris adsitis regionibus, quas Slavi jam sæculo exeunte quinto tenuerunt, & a quibus Chrobati Dalmatiæ originem sumpserunt:

Lucius l. 1. c. 11. Anselm. Bandur. in notis in Constant. Porphyr.

Et quidem primo Porphyrogenitus hos *Belo-Chrobatos* ait habitare *ultra Bagibaream:* non nescio Joannem Lucium, & ex eo Anselmum Bandurium asserere: *Bagibarias esse vocabulum Slavicum græce detortum: id est βαβεια ορεία (babia oria) quasi Babios montes, Slavice BABIE GORE id est vetulæ vel vetularum montes, eoque nomine Carpatios montes Poloniam ab Ungaria disterminantes a nonnullis appellatos fuisse:* At pace virorum istorum eruditissimorum, & de republica literaria meritissimorum dicere liceat, utrumque insigniter hallucinatum. Porphyrogenitus enim, ut ex posterius referendis apparebit, per *Bagibareas* nihil aliud intellexit quam *Bavariam,* quæ sæculo X. (quo scripsit Porphyrogenitus) non raro hanc appellationem inter Scriptores obtinuit, eandem enim scriptionem refert Chronicon Masciacense, & quam mire veteres in scriptura hujus vocabuli variaverint, jam in Prodromo pag. 65. ex Cluverio ostendimus, ubi varie detortum legitur: *Bojoarii, Bojovarii, Bayvarii, Boibarii, & Baibarii.* Cur autem græci inter α & ι interseruerint γ, vel mo-

mediocriter linguæ græcæ gnarus facile rationem reddet. Ceterum per *Bagibarias* Porphyrogenitum minime intellexisse hactenus omnibus veteribus incognitos *Babios montes* ex his eruitur: Nam Porphyrogenitus non scribit *Babigorias*, ut scribere oportuisset, si Slavice Babios montes connotaret. Babi enim non Bagi Slavis vetulas, & Gor non bar *montem* significabat; ut itaque palam sit doctissimum Joannem Lucium assertionem suam soli conjecturæ superstruxisse, cum scilicet non assequeretur, quam regionem Porphyrogenitus per *Bagibareas* designatam vellet. Anselmus Bandurius, qui verba prope Lucii exscripsit, tamen fluctuationem suam non obscuris indiciis expressit in sua Tabula Geographica, quam sæpe memorato Porphyrogeniti libro adjecit, in qua nomine *Bagibareæ* jam non montes aliquos Carpaticos, sed flumen hactenus æque omnibus Geographis ignotum designavit. Nihil magis itaque certum, quam per *Bagibareas* Bajoariam intellectam, ultraque illam rectissime *Belo-Chrobatos* ex Græcarum regionum situ a Porphyrogenito rejectos. Sed ut jam palam fiat Porphyrogenitum *Belo-Chrobatorum* & *Magnæ* seu *Albæ Croatiæ* nomine non aliam regionem, populumque, quam *Slavos Bohemiæ Moraviæque*, ac eorundem regionem intendisse, ejus allata loca nonnihil hic dilucidare convenit.

Anselm. Bandur. in notis in Constant. Porphyr.

Ait igitur hos *Belo-Chrobatos commorari versus Franciam, parere Othoni Magno Franciæ seu Saxoniæ, baptismi expertes cum Turcis affinitatem, & amicitiam contrahere.* Rursum: *Eos habitare ultra Turciam prope Franciam, & Slavis Serblis conterminos esse, denique: frequentibus Francorum incursionibus infestari.* Quid amabo manifestius, quam *Boemiæ Moraviæque Slavos* his verbis Porphyrogeniti describi? Qui enim alii Slavi ultra Bajoariam & versus Franciam commorabantur, aut Slavis Serblis contermini erant, hodieque sunt quam Bohemi Moravique? hos enim jam tum Bavari, qui Francorum tunc nomine plerisque Scriptoribus veniebant, a meridionali plaga sepiebant, ab occidente vero & septentrione Serbli seu Srbi excipiebant. Hi ultra Turciam (id est Ungariam, nam Turcas omni loco pro Ungaris, & Francos pro Germanis accipit Porphyrogenitus) prope Saxoniam siti geographica descriptione rectissime definguntur. Hos cum Ungaris affinitates & amicitias contraxisse, plerumque pace ac bello individuos socios fuisse ex Annalibus Francorum, nostris, Ungaricisque legimus; ipsa gens nostra, quæ tot incursionibus Francorum perpetuo infestata, quamque Othoni M. paruisse passim exteri memorant, nam eo plane tempore, cum hæc scriberet Porphy-

Joan. Lucius & Anselm. Bandur. c. l.

phyrogenitus, novimus ex historiis nostris Boleslaum sævum Ducem nostrum gravissimo bello per annos quatuordecim implicitum cum Ottone Magno; cui cum rursum tributum, alias Francis Regibus pendi solitum nova pactione stipularetur Boleslaus, & Græci & Francici Scriptores subjectum minus vere scribebant.

Quod autem tum adhuc baptismi expertem gentem nostram memoret Porphyrogenitus, id de potiori parte intelligendum est, ex ipso enim Christanno nostro liquet paganorum tum adhuc majorem vim fuisse quam Christianorum; imo constat tum non multo ante Drahomiræ tyrannide, & ipsiusmet Boleslai sævi pessimis regiminis initiis rem Christianam plurimum laborasse in Bohemia, quando post S. Wenceslai cædem dicata vero Numini templa humi strata, Sacerdotes regione exturbati, nec Christi fidem profitentes ullo pene loco essent securi quietique, indeque factum, ut neque Episcopatus institutionem, neque monasteriorum erectionem his, imo multis post annis legamus. Sed ne benevolum lectorem longioribus argumentationibus morer, atque ex ipso Porphyrogenito planissime ostendam hos *Belo - Chrobatos* non alios fuisse quam Bohemiæ Slavos, en ipsius clarissima verba: *Sciendum est servios oriundos esse a Serviis non baptizatis, qui etiam Albi cognominantur, & ulteriora Turcis incolunt in loco ab illis BOICI nuncupato, cui finitima Francia est, uti Magna Chrobatia, quæ etiam Alba vocatur. Illic initio Servii hi habitabant.* Quis vero locus ille *Boici* quam veterum Bojorum sedes, quas postea Srbi, Zechique Slavi occuparunt, quodque nomen hodie ad nos transcriptum est? Quare satis mirari nequeo clarissimum virum Anselmum Bandurium, qui tot manifestis Porphyrogeniti inspectis, tractatisque locis *Albos Serblios* in mappa sua Geographica intra Danubium & Dravum rejecerit, quem quidem hac in re corrigendum jam monuit Farlatus. Sed nec ipse rem acu tetigisse videtur, cum illos ultra Carpatios seu Crobaticos, ut ait, montes ad septentrionem in Sarmatiam reponendos judicavit. Neque vero desunt in vetustissimis patriæ nostræ monumentis *Chrobatorum* istorum memoriæ: duplicem enim Chrobatorum rempublicam, seu provinciam, seu ut tunc nostri *Zupam* appellabant, adhuc sæculo undecimo exstitisse in Boemia jam in Prodromo innuimus, & utramque his verbis refert diploma Henrici III. Imperatoris: *Deinde ad Aquilonem hi sunt termini*, (Boemiæ) *Psovane, CHROVATI, & altera CHROVATI, Zlesane, Liusena, & Dasena, Liutomerici &c.* qua cum diplomatis Geographica descriptione

Christannus in vita SS. Ludmillæ & Wenceslai.

Porphyr. c. loco c. 22.

Farlatus T. I. Illyrici sacri pag. 318.

Apud Cosmam l. 1. ad An. 1086.

ne exactissime respondent verba Porphyrogeniti, qui his Belo-Chrobatis finitimos fuisse ait Srblos, seu Srbos & Servios dictos, constat enim inter omnes authores tum domesticos, tum exteros, veteres ac recentiores Srbos a primo Slavorum has in terras aditu hodiernæ Lusatiæ Misniæque tenuisse terras, ut ita tum ex plaga septentrionali tum occidua Belo-Chrobatis contermini fuerint.

Cur autem Slavi Boemiæ ac Moraviæ *Belo-Chrobati* dicti sint, explicat Porphyrogenitus, dum ait nomen hoc nihil aliud significare *lingua Sclavorum*, *quam terram multam possidentes*, indeque *Magnos Chrobatos* & regionem *Magnam Chrobatiam* appellatam. E quo liquet *Velo-Chrobatos* potius appellatos fuisse, Wele enim Slavicum vocabulum *magnus* significabat; at cum Græci litera *u* careant, ejusque loco plerumque literam *b* seu β substituant, *Belo-Chrobati* apud Græcos scripti leguntur. Atque inde verosimillime profluxit, ut perperam etiam *Albi Chrobati* uti & *Albi Srbi* dicerentur, quod Bele Slavicum *albus* significaret. Nisi fortassis tam hi, quam illi *Albii* dicti sunt, quod ad *Albim* uterque populus accoleret, quam significationem cum Græci minus perspectam haberent per *ἀσπρεὶ* alii per *ἀλπεὶ* quod *albos* significat, reddiderunt. *Magni* igitur *Chrobati* dicti Slavi Bojemiæ Moraviæque, quod maxima terrarum spatia, omnem videlicet illum transdanubianarum regionum tractum a *Granua* usque *Nabum* fluvium latissime in septentrionem procurrentem occuparent, quodque tam numeroso jam tum abundarent populo, ut coloniis in alienas terras emittendis sufficerent; Nec magnopere disputare velim alios magis septentrionales Slavos Liuticios, Pomeranos, Vlcos cæterosque hoc quoque *Belo-Chrobatorum* nomine fuisse censitos, cum Porphyrogenitus illud Srbis quoque tribuat. Scilicet ea procul dubio Græcis fuit *Magna Chrobatia*, quam latini quique veteres *Magnam Sclavoniam* & *Sclaviam* nuncuparunt; quæ nominum propriorum variatio non infrequens est inter Scriptores præcipue idiomate diversos his sæculis, maxime cum ipse Dalemilus * noster adhuc multo posterius ipsum *Chrobatorum* imo & *Srborum* nomen pro generali *Slavorum* compellatione adhibeat.

Porphyrog. cit. loco c. 31.

Chron. Gotwicense p.673. Dalemilus in hist. Boleslav.

Adam. Bremensʃ. l.2.c.12. & Author. Chronici Slav. apud Lindebr. in script. septentr.

** Dalemilus hist. Belesl. c. 2. alibiq.*

Jam his copiose in medium productis Porphyrogeniti testimoniis nemo inficiabitur hos *Belo-Chrobatos* Slavos Boemiæ Moraviæque esse, ac Dalmatiæ, hodiernæque Croatiæ Slavos ab iis originem duxisse, non contra, ut hactenus omnes patrii nostri Scriptores sensere, Neque

que vero unus solusque Porphyrogenitus est, qui hæc asseruit, alii quoque graves ac vetusti Historiographi id tradidere. Sic Thomas Archidiaconus Spalatinus sæculi XIII. scriptor: *De Croatis Sclavi erant, qui de Bohemia - - - venerant.* Blondus multis idem ostendit, ac dein subjungit: *Sueropilo Dalmatiæ Regi subdita Slavorum gens, quam a Bohemis germanis* (id est Germaniæ incolis) *originem habere ostendimus.* Idem pluribus evincit Joannes Lucius, docetque Cranzius in sua Vandalia, Bonfinius, Besoldusque. Quorum authorum gravissimis testimoniis id quoque addi potest: anno, de quo agitur, Croates Dalmatiæ jam sacris Christianis initiatos fuisse, quod sub Heraclio Imperatore eorumque Principe *Porge* circa annum 641. factum adnotavit Porphyrogenitus.* Ut itaque capi nequeat, quomodo Zechus Lechusque, omnisque hæc colonia gentilis adhuc ad nos pervenire potuerit, qualem hoc ipso tempore multoque posterius describunt synchroni quique historici Francici.

Thomas Archid. in histor. Salonitana.
Flav. Blondus l. 3.
Joan. Luc. in regno Dalm. & Croat. l. 1. c. 11. Bonfin. rer. Hung. Dec. 1. l. 10. p. 151. Besoldus in synopsi histor. univers.
* *Porphyrog. cit. l. c. 30.*

Magna proinde Porphyrogenito, quemadmodum vetustiori, ita fide digniori Scriptori Græco habenda gratia, qui hanc historiæ patriæ insignem memoriam, procul dubio alias æterna oblivione consepeliendam, ad nos transcripsit, gentisque nostræ hominum ac fratrum scilicet *Clucæ Lobeli*, *Cosentzis*, *Muchlo*, *Chrobati*, tum *Tugæ* & *Bugæ* sororum memoriam conservavit; quorum nominum propriorum notitia nullam antiquiorem, ne quidem Ducum nostrorum haurimus ex historiis nostris. Porro hos fratres non solos unicosque cum suis familiis in Illyricum, Dalmatiamque transiisse; sed plures alios e diversis Slavorum finitimis rebuspublicis multa persuadent momenta: nam quis credat suffecturos illos fuisse Avaribus his locis exturbandis, ut memorat Porphyrogenitus? maxime cum constet eo tempore Avarorum tantam fuisse vim potentiamque, ut non modo Græcos Imperatores sub jugum annui tributi miserint, sed & ipsi orientali Imperio excidium non semel minati sint. Socios itaque sibi habuere Srbos ex hodiernis Lusatiæ Misniæque plagis, qui dein regnum *Serviæ* his locis fundarunt, ut docet idem Porphyrogenitus, unde jam Eginhardus quoque ait: *Sorabos magnam partem Dalmatiæ occupare.* Nec incredibile est emigrationis comites fuisse etiam quospiam ex *Obotritis*, cum idem Eginhardus his regionibus confines *Obotritos* Bulgaris faciat, postea dictos *Prædenecentos* ad differentiam cognominum, qui ad Albim perstiterant. Et quid *Marchia Vinidorum* in earundem provinciarum confiniis indicat,

Theophanes & Chronicon Paschale ad An. Heraclii XVI.
Eginhard. ad An 822. idem ad An. 824.

quam

quam aliam quampiam Slavorum rempublicam, qui cum Chrobatis in hæc loca immigravere? ſed de his ultra quam ſatis.

(f) Pulkava, qui primus Lechum minus recte intellecto Dalemilo, ut ſupra oſtendimus, in medium produxit, Lechum ſeu *fratrem* ſeu *conſortem* Czechi vocat; quam appellationem etiam ſervavit Chronicon Bohemiæ anonymi. Ms. vernaculum Pulkavæ *fratrem* ſeu *ſocium* nuncupat. *

Ms. Pulkavæ latinum & vernaculum Biblioth. Excell. Epiſcopi Litomericenſis

* *Apud Menken. T. III. c. 2*

(g) Varias authorum ſententias de cauſa migrationis reperiet lector in Prodromo meo pag. 144. lit. ff.

(h) In Prooemio ſuo Hayecius *capita minimum ſexcenta fuiſſe* ſcribit & *nobilium turmam.* Quo loco viſo lectoque, hiſtorici noſtri poſteriores, cumprimis Paprocius, Peſſina, Balbinus, Hammerſchmid, Frank * aliique potiſſimas gentis noſtræ familias, puta Bſſovios, poſtea, ut illi ajunt, Mielniko ædificato Comites Melnicenſes, ac tandem Guttenſteinios dictos, tum Wrſſovecios, dein Bivogios ſeu Leones Haſenburgicos, & qui communia cum illis inſignia ferunt, Rziczanos, Comites Bilinenſes, Kaplirzios, Comites Cſſkanos, Schwabenskios, Benedas, aliosque quam plurimos cum Czecho & Lecho e Croatia in Bohemiam jam aſcendiſſe memorant. Non diſputo Inclytis his Familiis ſplendorem, antiquitatemque ſuam, imo quandoquidem duobus prope ſæculis prius, quam Hayecius incunabula Slavo-Bohemorum ſtatuo, nullus dubito plures Illuſtriſſimas Familias hodiedum florentes non modo ab hoc ævo, ſed a ſuperioribus etiam temporibus memorias originum ſuarum repetituras, ſi ſeu antiquitas diligenter nobis majorum noſtrorum Genealogias conſignaſſet, ſeu earum etiam plurimæ temporum injuria non interiiſſent. Non enim neſcius ſum, quemadmodum inter gentes alias, ita etiam noſtram, ut ut barbaram deſcribunt Græci latinique, ſemper virtuti ſuum fuiſſe pretium, ſemperque exſtitiſſe viros, qui a communi & plebeja conditione factis ſuis ſe ſejunxere, ſeu qui pro patriæ & Principis gloria fortiter, pro reipublicæ incrementis utiliter agentes prærogativa quapiam honoris & nobilitatis donati ſint. Nec ignarus ſum a tot vetuſtis Scriptoribus celebratam *Henetorum* gentem in eo præcipuam poſuiſſe gloriam, ut præ Scythis, aliiſque minus cultis nationibus prærogativam ſibi omni loco & tempore vindicaverit, ac cum primis animi fortitudine, belliqueglo-

*Prodrom. Annal. Hayecian. p. 146. Paprocius in Stemmatographi. omni loco. Peſſina in Phoſph. ſeptic. Rad. VII. p. 674. Balbin. in Auctuar. S. Mont. & Decad. II. l. 2. Hammerſchm. Glor. Prag. c. 5. * Frank. in Syntagm. Woraczizkiano.*

Curæus Annal. Siles. pag. 18. & 26. *Carpzov.* im Laußnitzischen Ehre̦n-Tempel *Parte II.*

ria veræ nobilitatis pretium, ut etiam Curæus & Carpzovius ostendunt, quæsiverit. Attamen id veritatis gratia, quæ historiæ anima est, dicere liceat, nemoque spero scribendi vitio daturus est, si asseveravero: frustra ab hoc sæculo certa indubitataque Familiarum nostrarum documenta repeti, interque fabulas magis, quam historias ea omnia locum mereri; quæ ingeniose magis, quam vere sæculorum nonnisi nobis vicinissimorum Scriptores post summum veterum omnium silentium attulerunt. Sed ne rem præter firmamenta asseruisse videar, caussæ hic proferendæ sunt, cur minus vere concinneque Genealogiæ ab his usque temporibus repeti possint. Quibus rite cognitis expensisque, spero æquus lector victas dabit manus.

Aventinus in Annal. Bojor. in præfat.

Et omnium primo quidem certum est, non modo apud nos, sed & ipsos adhuc Germanos hoc & sequentibus tribus sæculis nulla fuisse hæreditaria nomina, ut hodie usitata sunt; unusquisque unum, atque id nomen gessit, quod seu parentum & agnatorum voluntate, seu nonunquam merito aut aliquo casu invenit, in quibus nihil unquam erat stabile aut hereditarium, quod ad filios aut agnatos transiisset; nam neque filius patris, neque nepos filii, aut frater fratris nomen retinuit; variabatur pro arbitrio, quemadmodum hodie in prænominibus baptismalibus fieri assolet. Tum adhibebantur nomina nudissima simplicissimaque præter notam signumque prærogativæ cujuspiam ab ipsis in republica summis, quod nos sequentibus partibus horum annalium, pluribus in medium producendis diplomatibus, propalam ostensuri sumus, quodque vel ipse non inficiatus est Paprocius noster, quanquam contra hanc vel a se ipso observatam regulam non semel gravissime deliquerit. Posterius mos quemadmodum apud Germanos, ita & apud nos inolevit, ut possessores ditionum se se a castris suis, locisque scriberent. Sed & istud adhuc nullum certum argumentum genealogiæ deducendæ nobis præbere potest: quandoquidem constat cognomen hoc a castro aut ditione ad quoscunque possessores & posteros etiam alterius stirpis ac prosapiæ transiisse. Quod vel duodecimo adhuc apud nos sæculo usuvenisse suis locis demonstrabimus. Unde erudite de hoc ipso sæculo Ludewigius: *Sæculum XII. gentilitia nomina vix adhuc habuit nisi a locis, ubi quis natus, vel editus, vel rerum dominus fuit:* Et eruditissimi M. Velserus ac Spelmannus * originem plane Germanæ nobilitatis non audent ultra Henrici Aucupis, aut certe Caroli M. tempora rejicere.

Paproc. in Ord. Domin. c. 3. p. 36. aliisque.

Ludewigius Reliquiæ. MSS. T. VIII. in præf. M. Velser. l. 4. rer. August. Vindel.

quo

Quo jam certo historicæ crisis præjacto fundamento, quis non videt plerosque nostros gravissime hallucinatos Genealogiarum architectos, qui sæculo XVI. & XVII. florentium Familiarum nomina anxie in summa vetustate quærentes, simili seu loci, seu personæ invento vocabulo, id tanquam certum originis Genealogiæque indicium prehenderunt, formatisque nescio quibus insulsis conjecturis inde deducendam esse stirpis originem plena securitate pronunciarunt, etsi nonnunquam sex septemve sæculorum intercapedine neminem uspiam hoc nomine appellatum repererint seu in documentis publicis, seu ipsis historiis.

* *Spelmannus Aspilog. p. 34.*

Quod alterum est: non erat sæculo isto, neque proxime insequentibus adhuc is, qui hodie regnat hereditariorum clypeorum usus, ut eruditissimus Mabillonius, Chronicon Gotwicense, omnesque rei Criticæ gnari fusissime demonstrant. Atque si Cosmas* quidem e nostris his Czechorum initiis ne quidem sigillis usos Bohemiæ Slavos fatetur, quis in hac gentis morumque barbarie clypeorum formas, imo ipsorummet colorum differentias, quos temere vel his temporibus adstruit Paprocius cæterique, requirat? Joachimus Vadianus inter ipsos Germanos, quos tamen multo prius gente nostra ad omnem disciplinam civilitatemque efformatos novimus, adhuc sigilla hoc & posteriori tempore in usu non fuisse ostendit nisi summis. Et rem pluribus tractat Mabillonius,* nec non Dufresne; e quorum relatis liquet monogrammata plerumque, aut etiam signum crucis calamo expressum sigilli locum vimque tenuisse, cujus rei documenta plurima in chartis Fuldensibus apud Schannat, & Pistorium conspiciuntur. Cum vero post tempora sigillorum usus magis magisque increbuisset, typus eorum arbitrarius erat, ac non raro intra uniuscujusque vitam sæpius immutabatur, ut ex tot allatis a Dufresne exemplis pervetustis conspicere licet.

Mabillonius de Re Diplom. c. 14.
Chron. Gotwic. l. 2. c. 1.
* *Cosm. Chron. Boh. l. 1.*
Joach. Vad. de Colleg. Monast. Germ. veter. l. 2. p. 34. apud Goldast. in script. Alemann. T. III.
* *Mabillon. de re Diplom. c. 14. & seqq. Dufresne in Glossar. vocab. Crux & Sigill.*

Hæc autem permagna & quasi maxime præcipua ad indagandam cognoscendamque rem Genealogicam fundamenta, scilicet agnominum, tum clypeorum hereditariorum ratio, quanquam frustra apud antiquitatem quærantur, sarciri tamen facile potuissent Scriptorum synchronorum, aut paulo posteriorum diligentia, si qui reperti fuissent, qui literis eorum temporum historias, hominumque inclytorum gesta consignassent, quamadmodum hodie multi ex Francicis præcipue Scriptoribus plures Germanæ nobilitatis Genealogias vere fideliterque congesf-

gesserunt. At cum gens nostra, ut posterius ostendemus, literis primum excoli coeperit post medium sæculi noni cum invectis Christianis sacris, imo adhuc sæculo X. ordiente, ut Cosmas queritur, nemo inventus sit, qui vel Borzivogi Ducis, inter Christum profitentes primi, gesta adnotasset, quis non intelligit operam perdi omnem, si in multa anteriorum sæculorum obscuritate ac silentio familiarum origines investigentur, aut perfricta fronte, ut nostrorum nonnullis placuit, integræ arbores Genealogicæ jam inde ab hoc ævo construantur. Profecto si nec de Ducum primorum nostrorum prosapiæ genere quid certum statui potest, de quorum nominibus, numero, ordine, gestisque, ut postea videbitur, omnia dubia, incertaque sunt; quis nobilitatis origines, Genealogiasque tanquam rem oraculo proditam definire audeat? Quare ingeminandum nobis illud, quod canit Horatius:

Cosm. Chron. Boh. l. 1.

Horat. l. 4. Oda IX. ad Lollium.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi, sed omnes illacrumabiles
Urgentur, ignotique longa
Morte, carent quia vate sacro.

Valeatque huc illud Ciceronis: *Quid est superioris ætatis, quod scribi possit de iis, de quibus nulla monumenta loquuntur nec aliorum, nec ipsorum?*

Cicero de claris Oratoribus.

Palpum itaque obtrusere familiis nostris, quiqui hoc jam sæculo, de quo agitur, eorum nomina, clypeosque exstitisse commenti sunt, quique eorum gesta & historias tam fuso calamo exararunt inter omnium veterum silentium, ac si de præsentibus scripsissent. Quo emendicato falsoque colore, ut recte animadvertit Carpzovius, tantum abest, ut ejusmodi intemperantes viri illustribus quibusque familiis gloriam conciliaverint, ut eis etiam plus dedecoris incommodique asperserint. Nam vera virtus, virtuteque parta, ut idem persequitur, nobilitas nihilo minus, quam Sol aliena, mutuataque luce, aut ejusmodi fucatarum laudum splendore opus habet. Illa per se ipsam suo fulgore per omnes ignorantiæ nubes perrumpit, perennemque facit majorum suorum gloriam, quantulorumcunque, & a quoquo demum tempore eorum certa vigeat memoria. Imo ridiculo potius quam admirationi semper fuere viris eruditis ejusmodi Genealogiarum paradoxa. Nam nemo ignorat, ut alios taceam, gravissime ab authoribus passim vapulare fabulatorem illum Hosemannum, qui tot a postrema antiquitate repetitis imposturis fucum oblinire conatus est clarissimis qui-

Carpzov. Laußnitzischer Ehren-Tempel P. II. p. 102

quibusque Europæ familiis. Nec incognita est severissima plurium authorum in Beccensteinium historiographum Saxonem censura, qui Saxoniæ plerasque familias a Romanis jam inde ante Christum natum repetendas docuit.

Benjamin Leuberus in quarta Monarchia.

Adulatio, inquit Terentius, *quæstus multo uberrimus*: qua cum Scriptores sequioris præprimis sæculi viros quoque illustres capi intelligerent, origines eorum non raro ad prima orbis incunabula, aut ipsam divinitatem pene rejecere. Sic jam refert Suetonius, inventos sycophantas quospiam, qui, cum Imperatoris Galbæ aures adulationibus accommodatas comperirent, Genealogiam ejus e linea paterna usque ad ipsum Jovem, e materna vero usque ad Pasiphaen Minois uxorem deduxerunt. Sic narrat Imhofius inclytam Venetiis familiam PISAURORUM in quodam suo castro depictam ostendere arborem Genealogicam non interrupta serie ab ipso *Jove Optimo Maximo Imperatore mundi.* Et ut nostra jungamus, sic Paprocio nostro placuit quaspiam familias a bellis cum Alexandro Magno gestis repetere; Lohensteinio* Gersdorfianos olim etiam Boemiæ proceres ab Arminio Germanorum Rege, aliis denique Marquardios a Marobodui stirpe derivare. Sed *si per adulationes*, inquit Lipsius, *& vanitates explenda est narratio*, *audebo dicere*: *pereat historia*! & ut verbis Westphalii utar:** *Præstat Genealogias nescire*, *vel recensere nullas*, *quam fictas*, *& commentitias*. Quam detestabilia autem ejusmodi mercenaria præconia sunt, tam cuique familiæ honorificum, ne dicam gloriosum est exordia sua, memoriasque ex historiis certis, incorruptisque antiquitatis documentis legere. Et quanquam fortassis ob scriptorum veteris ævi inopiam, aut silentium nonnisi quandoque posteriores, neque multum antiquæ habeantur familiarum memoriæ, non continuo inter noviter exortas conjiciendæ sunt. Quot enim res sunt hodie, quæ in summa luce pretioque collocatæ essent, nisi earum memoriam veterum silentium consepelivisset. Hæc justo nonnihil longius persecutus sum, quod non nesciam futuros, qui ægre laturi sint familiarum suarum Genealogias ab hoc ævo deturbari.

Suetonius in vita Galbæ c. 2.

Imhof. in Notit. Procer. Germ. l. 5. c. 16. §. 1.

Paprocius in Stemmatogr.

* *Caspar. de Lohenstein. in suo Arminio P. II.*

Lipsius in Quæst. epist. l. 5. epist. 11.

** *Westphal. Scriptor. Megopol. T. I. in præfat.*

(*i*) De Bojemiæ verosimillima origine, item ejus primis incolis, fatis & bellis ante Slavorum adventum inveniet lector rem in Prodromo pag. 66. item a pag. 98. alibique copiose tractatam.

Dalemil. hist. Boleslav. c. 2.

(*k*) Dalemilus, qui primus omnium Cosmæ in recénsendis his Czechiæ initiis brevitatem multis additamentis, sed utinam veris genuinisque amplificavit, septimum numero fuisse Czechum, qui in montem ascenderat, refert, videlicet cum sex verosimillime fratribus suis, quos Czecho affinxit, in quo eum etiam secutus est Hofmannus interpres illius. De hoc septenario numero fortassis ad Dalemilum satis vetustum authorem adhuc quæpiam subobscuræ traditionis reliquiæ pertigere; nam tot personas fuisse memorat Porphyrogenitus, ut supra *lit. e.* vidimus, quæ Croatiæ, Dalmatiæque fundamenta jecerunt, sed male verosimillime traditionis longinquitas, ut sæpe fit, historiam ad initia Czechiæ detorsit, quæ ad Croatas Dalmatasque pertinebat.

Hofmann. Chron. Boh. apud Hier. Pez Scriptor. Austr. T. II.

Cosm. Chron. Boh. l. 1.

(*l*) Cosmas vocat montem *Rip*, quod novum monumentum est majores nostros more aliorum Slavorum litera ř caruisse, ut alio loco fusius explicabimus. Porro quanquam Cosmas hoc vocabulum tanquam *proprium* montis illius nomen accipiat, tamen verosimillime vetustum Slavicum *appellativum* est *montem Saxosum* significans. Nam Russis hodiedum *ripa* montem connotat, & *ripak* majoribus nostris lapicidam seu statuarium significabat, procul dubio quod Saxa dolaret, qua significatione adhuc utitur Hayecius, tum Dalmatæ hodiedum impetum ventorum grandium *Narip* vocant, quod in montibus plerumque regnet. Nec incredibile est *ripæos* seu *riphæos* montes nominatissimos ab hac veteri appellatione Slavica nomen suum traxisse, cum plerumque authores eos ad Moscorum regiones, ubi omni tempore Slavos sedisse constat, rejiciant, & Sarnicius Moschos antiquitus Ptolemæo & aliis Geographis *Ripæos Sarmatas* dictos contendat, quasi dicas *montanos Sarmatas* aut montium incolas. Vere igitur Dalechampius in verba hæc Plinii commentans ait: *Fallitur Plinius, nulli enim existunt Riphæi montes.* Ubi non modo negat montium quorumpiam hanc esse propriam appellationem, sed & omnes montes posse dici *riphæos* perhibet. Posteriores nostri cum vetus vocabuli hujus significatio temporis longinquitate intercidisse videatur, varie appellationem hujus montis perperam detorserunt. Primus post Cosmam Dalemilus ita scribit:

Dictionar. Russicum vocabulo ripa & mons.

Hayecius ad An. 734. & 735. Vocabul. Dalmaticum.

Cajus Jul. Solinus Polyhist. c. 20.

Sarnicius Annal. Polon. l. 1. c. 12.

Dalechamp. in notis ad Plin. l. 5. c. 7.

Ale ze z te Hory na Zemi zrziechu,
Proto te Horzie Rzyp wzdiechu.

Id est: *At quoniam ex isto monte in terram prospectatur,*
Ideo hic mons Rzyp appellatur.

Quæ

Quæ vocabuli explicatio occaſionem videtur præbuiſſe Lupacio, ut potius Zrzit hoc eſt ſpeculam a zrzitj *ſpeculari* hunc montem ſignificatum crediderit, ac propterea Hayecii locum depravatum putaverit, ſed ut videre licet, jam Dalemilus eandem ſcriptionem protulit. Stranskius vero utramque ſcriptionem ſervavit ac per priorem judicat montem hunc κατ' ἐξοχὴν appellatum, quos duos poſteriores reliqui noſtri plerumque ſequuti.

Lupac. in Ephymerid. ad 15. Jul.

Stransky reipubl. Boj. c. 2. §. 14.

Jam ut ad hiſtoriam montis pertingamus: cum vetuſtis traditionibus non penitus deroganda fides ſit, ut non uno loco innuit S. Hieronymus, vetuſtiſſimus autem Coſmas noſter, omnesque, qui poſt eum ſcripſerunt, unanimi conſenſu tradant primos gentis noſtræ conditores ſub hoc monte primum omnium conſediſſe, ac ſua habitacula fixiſſe; veroſimillimum mihi quidem videtur traditionem hanc referendam eſſe ad primoprimam hujus regionis occupationem per Sigoveſum; qui cum natione Bojus fuerit, fortaſſis is ipſe *Boemus* eſt, de quo Coſmas, & ad quem de novæ regionis nomine ſciſcitantem profectionis comites reſponderunt: *Unde melius & aptius nomen inveniemus, quam quia tu pater diceris Boemus* (fortaſſis *Bojus*) *dicatur & terra Boemia* ſeu Bojemia. Porro hanc hiſtoriam, quam ipſe Coſmas fatetur ſe nonniſi ſenum relatione comperiſſe, ad Sigoveſi tempora multo convenientius pertinere quam ad Slavos Czechumque, ex ipſo Coſma non obſcura ſuppetunt argumenta. Nam ut ex initio ejus libri primi conſtat, refert is narrationem hanc de primo omnium habitatore terræ hujus poſt diluvium, quem nemo Czehum, aut Slavicum populum fuiſſe dixerit. Quod alterum eſt: pugnat montis hujus ſitus cum relatis de Croatia & Dalmatia, unde hactenus hiſtoriæ noſtræ Czechum adveniſſe aſſeruerunt; quis enim credat Czechum novæ terræ exquirendæ gratia domo egreſſum primum in montis iſtius *Rip* aquilonari plaga conſediſſe, cum æque fructiferas terras, tantasque, imo majores planities in omni meridionali regione Boemiæ, quam pertranſire ei neceſſum erat, repererit. At ſi ad Sigoveſum traditio referatur, reſpondet citra contradictionem ſitus hujus montis profectioni illius; is enim cum ab occidentali plaga, ut conſtat, in Bohemiam aſcenderit, emenſis ſtatim Herciniis montibus ſaltibusque in planitiem hanc, de qua agimus, offendit, quam igitur ut melius, vicinasque omnes regiones exploraret, nullus accommodatior mons, aut ſpecula ei obvenire potuit, quam ſæpe memoratus *Rip*, unde omnia longe lateque cognoſci poterant. Sed hæc conjecturæ loco ſunto. Nam nec ea majoris vendidit Coſmas.

S. Hieron. in Chron. Euſeb.

Coſm. Chron. Bohem. l. 1.

Quod

Quod ad descriptionem montis attinet, referam hic, ut eam copiosissime ad hunc locum, & non minus eleganter expressit P. Victorinus noster: Mons hic, ait, Raudnicio civitati imminet, dimidio, & si quid excurrit, milliari ab Albi flumine divisus. Arduus est, forma rotunda, & in globum facta, detonsus ac propemodum calvus, late porrectum tamen dorsum vasta camporum planities jucunde vestit. Celsus ipse sine æmulo, & suo duntaxat jugo procul intuentibus conspicuus. Sunt qui in eo nasci lapidem magnetem putent; sed experientes rerum degenerem, & in rapiendo ferro pigrum invenerunt. At vero mutationis temporum nullum aliud certius juxta habitantibus indicium. Obsesso nebula cacumine, maximos cœlum imbres, fœdamque post paulo cum fulminibus tempestatem dejicit. Sin idem vertex serenus sudusque fuerit, nihil diebus mox consequentibus futurum est neque nitidius, neque tranquillius. Hoc itaque montis jugum sollicita futuræ tempestatis vicinia curiose circumspicit, eoque non proximi modo, sed ulteriores etiam accolæ, tanquam vivo, quod ajunt, Barometro reguntur. Ob prima maxime, quæ mons genti dedit cunabula, erat ille quidem & hominum concursu frequens, & superstitione populi perquam celebris; sed traducta post gente ad Christi sacra, nomen perdidit, celebritatem non tam amisit, quam auxit. Tres nunc ædiculas habet, propter quas frequens est mortuorum humatio, ascensu gradibusque distinctas, Divoque Georgio Martyri dicatas, ab eo nomen est mutuatus, jamque vulgo mons Divi Georgii appellatur. Sacras hasce ædiculas a Sobieslao Duce exædificatas, Beatum Henricum Zdik Episcopum Olomucensem, deferente id ei munus Pragensi Antistite, rite inaugurasse anno a reparata salute centesimo vigesimo sexto supra millesimum Balbinus asserit. Addit idem multam hic aquilarum, falconumque captationem aliquando fuisse; nec quæ narrat de Burgundo quodam hic loci aucupe illepida sunt. Ceterum dominicus ille dies, qui proximus est post festum D. Georgii, magnopere anniversaria celebritate locum vel hodie commendat. Eo namque die effusa omnis Raudnicio, agrisque adjacentibus paganorum multitudo magnis undique agminibus montem petit, peractisque rite supplicationibus, sordibusque criminum expiatis, religionem veram, terramque patriam Christo Opt. Max. fert acceptam. Hactenus noster P. Victorinus.

(*m*) Satisfecimus procul dubio amico lectori in Prodromo nostro, cum ostendimus sæculo jam sexto non modo Boemiam, sed vici-

nas

nas quasque regiones fuisse habitatas, quod vel eo jam majus robur acquirit, cum ostenderimus mox ante ex Porphyrogenito ex his ipsis regionibus nostris finitimisque Srborum & Obodritorum agris colonias in Dalmatiam Pannoniamque deductas. Porro cum Hayecius aliique nostri tantam regionis solitudinem, & deserta humani cultus vacua descripsere, sequuti quidem sunt Cosmam, sed non animum advertere, Cosmam loqui de temporibus post universalem cataclysmum, omniumque primo regionum istarum habitatore. Quare cum alii præsertim ex historiis exteris cognoscerent sæculo hoc, aut etiam paulo superioribus has vastas nudasque solitudines sustineri non posse, Czechum jam alios linguæ gentisque suæ homines his locis reperisse commenti sunt, quorum in numero fere primus est Dubravius, quemque postea mutatis nonnihil narrationis circumstantiis sequuti sunt Petrus Codicillus, Veleslavina, Stranskius & Paprocius, in hoc fere conspirantes: Czechum Moraviam plenam linguæ suæ populo invenisse, cumque de Bojemiam incolentium Slavorum popularium suorum raritate esset edoctus, recta eo contendisse, principatumque inter eos consecutum. Alii rectius ex historiarum veterum crisi Germanos, scilicet Bojos, Marcomannos, Quadosque, quanquam bellis & emigrationibus attritos rarioresque his locis adhuc consedisse ostenderunt, quorum e numero Goldastus, Schminkius, Curæus aliique passim Teutonici Scriptores, qui a Slavis huc maximis agminibus immigrantibus pressi lares patrios deserere coacti sint, perstitisse eorum exiguum numerum, qui in Slavorum rempublicam adoptati, longinquitate temporis in unam cum illis gentem coierint. Illud vero a fide prorsus alienum est, quod innuere videtur Silvius,* & ex eo verosimillime Kranzius ac Goldastus: potissimam semper, etiam Slavorum tempore, fuisse in Bohemia linguam, gentemque Teutonicam, *quod Sacerdotes nostri in templis sermone teutonico, in coemeteriis tantum Bohemico verba ad populum facerent.* Nam si ritus is, cujus vestigia hodiedum supersunt in Metropolitana Ecclesia, Æneæ Silvii ætate receptus fuit, invaluit is propter Imperatoris præsentiam, aulamque illius, quæ potissimum germanis hominibus, tum legationibus ejusce gentis, Imperialis Curiæ, & Cancellariæ proceribus ac administris abundabat. At certe ritus is nonnisi inter septa Pragenæ unius urbis constrictus fuit, nec in aliis civitatibus aut oppidis unquam in usu fuisse legitur. Nec fere Germani sermonis consuetudo prius in Bohemiam irrepsit, quam Ottocari secundi temporibus; qui cum Austriæ, Styriæque simul præesset, ut fieri

Cosmas l. 1. Chron. Boh.

Dubrav. hist. Bojem l. 1. Petr. Codicill. in Czecho. Veleslav. in Geneal. Duc. & Reg. Bohem. Stransky Rei-publ. Bojem. c. 4. Paproc. in Diadocho c. 5. Goldast. de regno Boh. l. 1. c. 9. ibid. Schminkius in notis. Curæus in Annal. Silesl. l. 1. c. 14.

** Silvius hist. Bohem. c. 1. Kranzius Vandal. l. 1. c. 4. Goldast. l. 1. c. 2.*

ri ſolet, Procerum Teutonicorum non minimam ſummam invexit, quos ingens clientum, plebisque turba ſequuta eſt. Primis certe ſæculis rariſſimæ Germanorum in Czechia coloniæ, ita ut ipſa quoque montana omnia per circuitum potiſſimum gentis noſtræ hominibus inſiderentur.

(*n*) Coſmas hos fluvios *Ocram* & *Vultavam* appellat, ſed cum minore loci adhuc longinquitate fluviorum præcipuus *Albis* diſſitus ſit, quare is ab illo præteritus ſit, nulla conjectura aſſequor. Pulkavæ latinum Ms. jam Albim ſupplevit, montem hunc *inter flumina Albiam, Multaviam ſeu Vltavam & Egram* reponens; quod etiam ſervavit Anonymus apud Menkenium & Silvius. At Ms. vernaculum Pulkavæ nonniſi duos Vltavam & Albim nominat, Dalemilus vero penitus fluviorum commemorationem præteriit. De fluminum iſtorum etymologia, ſcaturigine, curſu, & oſtiis alibi diſſerendi occaſio erit.

(*o*) De vario piſcium genere, quibus non modo hi amnes, ſed & præcipuæ quæquæ Bohemiæ aquæ abundant, deque eorum multiplici captura copioſe agit Balbinus Decade I. libro 1.

(*p*) Quænam Slavorum religio fuerit, diverſæ inter authores ſententiæ: quorum alii nullam eis plane fuiſſe, ut ſenſit Ludewigius, autumant, alii cum Helmoldo multiplicem idololatriæ modum, nec unam ſuperſtitionis conſuetudinem eos obſervaſſe ſcripſere, alii ad Græcorum, ut Weſtphalius,* alii ad Romanorum ſacra quam proxime acceſſiſſe putarunt, alii ex utriſque mixtam aſſeruerunt. Et quanquam Ditmarus ſcribat:** Slavi *putant cum morte temporali omnia finiri;* tamen certum eſt, eos non tam fuiſſe impios, quin eos Dei alicujus opinio imbuerit, quam etiam maxime feris, immanibus, & barbaris gentibus concedit Cicero. Nam ab omni retro memoria ab illis non modo cultum aliquem ſupremum Deum, ſed & ſua ſacrificia, libaminaque tam publica, quam privata, imo & fana & lucos habuiſſe prodit locis omnibus Helmoldus, & multo eo vetuſtior Procopius Scriptor Græcus his verbis: *Unum Deum fulguris effectorem, dominum hujus univerſitatis ſolum agnoſcunt, eique boves, & cujuſque generis hoſtias immolant. Fatum minime norunt, nedum illi in mortales aliquam vim attribuunt: At cum ſibi vel morbo correptis, vel prælium ineuntibus, jam mortem admotam vident, Deo vovent, ſi evaſerint, continuo victimam pro ſalvo capite mactaturos: elapſi periculo*

Ludewig. T. XII. reliquiar. Mſſ. in ſuperpondio.
Helmold. Chr. Slav. l. 1. c. 83.
* *Weſtphal. T. I. monumentor. inedit. in præfat.*
Stransky reipubl. Boj. c. 6.
** *Ditm. l. 1.*
Helmold. in Chron. Slav.
Procop. de bello Goth. l. 3. c. 14

riculo, quod promisere, sacrificant, eaque hostia vitam sibi redemptam credunt. Praeterea fluvios colunt, & Nymphas, & alia quaedam Numina: quibus omnibus operantur, & inter sacrificia conjecturas faciunt divinationum. Quibus ad unguem respondent, quae nobis posteriores Ditmarus Merseburgensis, Helmoldus, Adamus Bremensis, Albertus Stadensis, Duisburgus aliique de Slavorum religione transcripserunt, & quos non modo exteri, sed etiam domestici nostri Dubravius, Pessina, Boleluczky, Balbinus-Stredovsky aliique sequuti sunt. In stuporem usque rapiunt ea, quae de Slavorum veterum superstitione, de cruento idolorum suorum cultu, severissimisque oraculorum praeceptis referunt Ditmarus & Helmoldus: nam vitam profundere, corpora mutilare, volentibus ita, jubentibusque oraculis, minime dubitabant. At materiem hanc copiose, simulque erudite persequutus est Commentario suo Philologico-Historico Abrahamus Frencelius de Diis Soraborum aliorumque Slavorum, qui in Hofmanni collectionem Scriptorum Lusatiae T. II. insertus est, ubi praeterea ejusdem generis 3. dissertationes Michaelis Frencelii reperire est. Tractat praeterea de eodem genere M. Trogilus Arnkiels, Grosserus, Carpzovius, interque nostros locupletissime Stredovskius & Boleluczkius.*

Ditmar. Restitut. Merseburg. l. 1. p. 317. & l. 6. p. 382. Helmold. Chron. Slav. c. 52.

Trogilus de Cimbror. idolit P. I. c. 13. Grosser. Memorab. Lusat. P. II. Carpz. Laußnitzer Ehren-Tempel *P. I. Stredovsky sacra Morav. hist. l. 1. c. 5. & seqq.* **Boleluzky in vita S. Adalberti.*

(*q*) In hunc locum ita commentatur P. Victorinus noster: Coelum in Bohemia salubrius, quam mitius, aquilones ut plurimum venti hiemem exasperant. Solum coelo clementius. Nihil est, quod recuset ferre; oleam modo pertinaciter respuit, quam tamen vario frumenti genere, tum dulcissimorum fructuum ubertate, & quod caput est, auri argentique amplis ac capacibus venis, adamante etiam, aere cyprio, plumbo candido, ferro, & alia quavis metalli minera continuo sarcit. Ac fuere tempora cum loci incolae sive ad mitigandam humum lapidem agris exigerent, sive petulcam bovem saxo peterent, rem ejusmodi incuriositate, an inscitia interdum jactabant, quam nostra vel insania, vel cupiditas ab imis jam terrae visceribus aegre molitur. Ceterum omnis ab re rustica loco felicitas. Hac non modo ipsa regio, sed finitimi etiam late vivunt, ab ea genti cibus, potusque manat. Cetera epulares potentiorum sunt deliciae. Piscis studiosam etiam ac delicatam gulam irritat: carpio praecipue, & fluviatilis truta, ut adeo tritum illud ac pervulgatum merito de Boemia dixeris: quidquid uspiam natura sparsit, huc omnia congessit.

(r) Czechiam rectius veriusque nomen suum traxisse a Zechis Mæotydis accolis ample persecuti sumus in Prodromo nostro a p. 50. causas autem cur nomen istud tamdiu latuerit, retulimus pag. 161. Id a quibusdam vitio nobis datum in eadem refutatione postea intelleximus, quod nuspiam veteri quopiam producto documento ostenderimus: hos ipsos *Zechos* seu *Zichos* gente ac lingua Slavos fuisse. Cui dubio ut respondeamus, provocare licet ad omnes Byzantinos Scriptores vetustissimos, nobisque viciniores; qui omnibus locis his terrarum spatiis Slavos sedisse testantur; quanquam ultra fatear me locum hactenus in illis non reperisse, quo Zechos hos Slavos appellarent. Verum cum in laudato Prodromo nostro asseruerimus hos ipsos Zechos hodie Circassos appellari, quid de illis eruditissimus Sigismundus ab Herberstein olim apud Turciæ Imperatorem legatus, & terrarum istarum ipse ocularis explorator referat, audiamus. Sic vero ille in sua Moscovia: *Circassi populi seu Ziki montes Tartariæ circa Mæotydem incolunt, nec Turcis, nec Tartaris parent, sunt Græcæ fidei, & sacra lingua Slavonica peragunt.* Idem fere commemorat Olearius in suo Itinerario Persico.

Cosmas l. 1. Chron. Boh. (s) Verba Cosmæ hæc sunt: *Salve terra fatalis, mille votis quæsita nobis, olim diluvii tempore viduata homine, nunc quasi monimenta hominum nos conserva incolumes, & multiplices nostram sobolem a progenie in progeniem.* E quibus liquet male hanc narrationem Czecho suo fuisse adaptatam ab Hayecio, & ante illum jam a Pulkava: cum constet Czechum non fuisse primum post diluvium harum regionum incolam. Sed de hoc jam supra.

(t) Iisdem prope verbis nobis Scytharum mores, victum, vestitumque describit Regino, quibus Cosmas utitur, ut non incredibile videatur Cosmam Chronicon Reginonis ad manus habuisse, quod præterea ex quarumpiam posteriorum rerum narratione non obscurum est. Cosmam vero Hayecius potissimam partem ex latino in vernaculum transtulit, adeo ut etiam transgressionem eam a Czecho ad corruptos suæ ætatis mores, veterumque Slavorum cum eis comparationem adhibuerit. At Jordanus Cosmam verbis his reprehendit: *Si Cosmas*, inquit, *Strabonem, & ex eo loquentem Homerum inspexisset, pro Nomadica illa Slavo-Boemorum vita panegyrim instruere potuisset.* Nos de disciplina, laudibusque veterum Slavorum seu Henetorum jam in Prodromo egimus.

Regino ad An. 889.

Jordan. in orig. Slav. P. I. c. 15.

(u)

(*u*) Consentit Witichindus: *Slavorum hominum genus victu levissimo adsuctum.* Procopius multo magis absona descriptione utitur: *Vitam*, inquit, *aque ut Massagetæ victu arido incultoque tolerant, toti, sicut illi, sordibus & illuvie semper obsiti.* Æneas Silvius inter fabulas numerat Slavos Bohemiæ glandibus victitasse, existimatque magis ab iis indigenas eorundem locorum superstites ante lacte & venatu viventes arare terram, triticum serere, fruges metere, vescique doctos, atque ita rudes homines, ac pene feros ad usum mitioris vitæ redactos, cui prope adstipulatur Dubravius; at utrumque pene cum stomacho refellit Balbinus.*

*Witichind. Annal. l. 2. Procop. de bello Goth. l. 3. c. 14. Æneas Silv. hist. Boj. c. 3. Dubravius hist. Boj. l. 1. *Balbin. Dec. 1. l. 2.*

(*x*) Adduci non possum, ut credam sæculo adhuc septimo liquoris de frumento cocti usum majoribus nostris fuisse incognitum; quandoquidem jam sæculo V. usitatissimum fuisse apud Hunnos Slavorum socios ex Prisco legimus, qui legationis ad Attilam a Constantinopolitano Imperatore missæ socius ita scribit: *Potionem ex hordeo præbentes, quam Csamum barbari vocant.* Imo jam ante Slavos, dum germani has regiones tenerent, potum hunc non fuisse ignotum prodit Tacitus his verbis: *Potui humor ex ordeo aut frumento, in quandam similitudinem vini corruptus.* Liquorem hunc multo ante Verbi Divini Incarnationem Ægyptiis in more fuisse, & Græcis nomine Zythi, tum aliis cum primis orientalibus ac aquilonaribus populis quotidianum fuisse historice philologiceque rem enucleavit Joannes Henricus Meibomius. Slavos porro non solis fontibus fluviisque sitim restinxisse probant vetustissimorum authorum cavillationes, in eorum ingluviem ebrietatemque detortæ. Quod ad Hunnis usitatum vocabulum *Csam*, quo cerevisiam denotabant, attinet, cum ipsi Hungarici Scriptores fateantur ipsis ignotum, nec hodie in usu esse, id verosimillime inter *Slavica* rejiciendum est, quorum permultis in linguæ suæ commercio Hunnos usos fuisse alias docebimus; & procul dubio vetusta illa nominatissimaque in gente nostra cerevisia *Csamez* seu *Samez* appellata superiori adhuc sæculo, ut memorat Stranskius,* Satecii coqui solita, inter vestigia hujus vetustissimæ appellationis reponenda est.

*Priscus in excerptis legat. p. 37. Tacitus de mor. Germ. c. 23. Heur. Meibom. de cerev. Procop. de bello Goth. l. 3. c. 14. Ditmar. l. 7. Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 52. & 82. item l. 2. c. 12. alibiq. Desericius de init. ac major. Hung. l. 4. Part. 2. c. 6. *Stransky reipubl. Boje. c. 2. §. 12.*

(*y*) Procopius ait: *Sunt proceri omnes & robustissimi, colorem nec summe candidum habet cutis, nec flavum coma: neque is plane in nigrum deficit: at subrufus est, & quidem omnibus.* Et Theophanes refert tres Slavos septentrionales captos propter elegantem grandemque hujus gen-

Procop. de bello Goth. l. 3. c. 14. Theophanes

in Chronographia ad IX. Maur. annum. tis ſtaturam admirationi fuiſſe Mauritio Imperatori, eorumque corporis proceritatem publice laudatam.

Vitichind. Annal. l. 2. (z) His reſpondent verba Vitichindi: *Slavorum hominum genus durum, & laboris patiens eſt; quod noſtris gravi oneri eſſe ſolet, Slavi pro quadam voluptate ducunt.*

Amm. Marcell. l. 17. c. 13. Procop. de bello Goth. l. 3. c. 14. (aa) Ammianus Marcellinus jam ſæculo quarto Slavis limigantibus concedit *caſas trabibus compactas firmiſſimis*, & Procopius ſcribit: *Sparſim, & rare poſitis tabernaculis regionem obtinent. Quo fit, ut magnum occupent ſpatium.* Item: *Tuguriis habitant vilibus, & rare ſparſis, atque habitationis locum ſubinde mutant.*

(bb) Æneas Silvius inquit: *Nec rurſus apud me pondus habet: omnia tum fuiſſe communia.* Polygamiam non modo inter Slavos, ſed & ipſos Hunnos olim obtinuiſſe plurimis veterum documentis teſtatum eſt; at uxorum & liberorum promiſcuum uſum fuiſſe, ſi Coſmam excipias, in *Ditmarus Merſeburg. l. 8. initio.* alio vetuſtiore haud invenias. Quin Ditmarus ſeveriſſimas apud Slavos pœnas in adulteros & fornicatores latas memorat; ſic enim ille de Polonis loquens adhuc gentilibus: *Si quis in hoc alienis abuti uxoribus, vel fornicari præſumit, hanc vindictæ ſubſequentis pœnam protinus ſentit: In pontem mercati is ductus per follem teſticuli clavo affigitur, & novacula prope poſita bis moriendi, ſive de his abſolvendi dura electio ſibi datur.* Et multo obſceniorem pœnam adulterarum his verbis complectitur: *Si uxor meretrix inveniebatur, in genitali ſuo turpi & miſerabili pœna circumcidebatur, idque, ſi ſic dici licet, præputium in foribus ſuſpenditur, ut intrantis oculus in hoc offendens, & futuris rebus eo magis ſollicitus eſſet & prudens.* E quibus liquet erraſſe omnes eos, qui Slavos veteres nullis legibus adſtrictos, pecu- *Ditmarus cit. loco.* dumque ritu viventes effinxerunt. Nam idem Ditmarus ait: Slavis *multæ conſuetudines variæ, & quamvis duræ, tamen interdum ſunt laudabiles.*

Procop. c. l. (cc) His congruere videtur, quæ Procopius memorat: *Ingenium ipſis nec malignum, nec fraudulentum, & cum ſimplicitate mores Hunnicos in* *Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 1. alibiq.* *multis retinent.* Ceterum cum Helmoldus aliique hiſtorici Slavos de rapinis gravius accuſant, id de populatione hoſtilium terrarum accipiendum, ubi a rapinis omnino temperatum non eſt. Et profecto vel ipſos Romanos, Græcos, Germanosque militibus ſuis omnia fræna laxaſſe ad latrocinandum in hoſtili agro, pleni ſunt omnes libri veterum.

(dd)

(*dd*) Marcellinus jam sæculo IV. Slavis limigantibus præter longiores hastas, *loricas ex cornibus rasis & levigatis plumarum specie linteis indumentis intextas* tribuit. Chronicon Paschale *Slavorum aciem pedestrem loricatam* adfuisse scribit in oppugnatione urbis Constantinopoleos. Procopius* etiam clypeis usos memorat, sic enim ille: *In prælio pedestres plerumque in hostem eunt, clypeum telaque manu gestantes.*

Amm. Marcell. l. 17. c. 12.

Chron. Paschale ad ann. Heraclii XVI. Indict XIV.

* *Procop. de bello Goth. l. 3.*

(*ee*) Omne laneum, lineumque majoribus nostris incognitum hoc ævo fuisse minime verosimile est. Ex ante relatis enim Ammiani Marcellini constat jam sæculo IV. Slavos habuisse loricas *linteis indumentis intextas*, & Hunnis Slavorum sociis telarum linteorumque candidorum usum fuisse omnibus locis innuit Priscus jam Attilæ temporibus. Ammianus Marcellinus jam calceis indutos quoque memorat, dum refert quendam ex Slavis limigantibus furore percitum *calceo suo in tribunal.*(Imperatoris Valentiniani) *contorto Marha! Marha!* pro signo bellico exclamasse. Unde verius Pomponius Mela: dum Sarmatas omnes *gentem habitu armisque Parthicæ* proximam nominat, quos sua indumentorum genera, tapetesque habuisse ex historiis constat. Quanquam negandum non sit vulgus Slavorum, infimamque plebem defrustatam ac pene nudam longioribus cumprimis belli expeditionibus comparuisse, quod vel ipse Procopius his verbis innuit: *In prælio - - - thoracem non induunt, nonnulli vero nec tritam quidem, & obsoletam habent, dum interea bellum fit, vestem; sed velamenta duntaxat quædam ad femur usque tendentia, hunc in modum adversus hostes consistunt.* Quod igitur quemadmodum de plebe hominumque fece accipiendum, ita nullum dubium patribus familias, honoratioribusque vestimenta etiam nitidiora fuisse. Sic Ugutio Pisanus sæculi XII. Scriptor refert *Sclabinam* σκλαβῖνα vestem longiorem, villosamque jam antiquitus Slavis usitatam; & si Hunnorum pede Sclavicas res metiri libet, jam acu phrygia pictas vestes Slavorum nobiliores gestavere. De quo quid oculatus testis Priscus scribat, audiamus; qui postquam imaginem interioris domus Attilæ oculis subjecisset, ita fatur: *Hic habitabat Attilæ uxor, ad quam a barbaris, qui circa januas erant, nactus aditum, ipsam deprehendi in molli stragula jacentem. Erat autem pavimentum tapetibus stratum, & super ipsis gradiebamur. Eam famulorum multitudo in orbem circumstabat, & ancillæ ex adverso humi sedentes telas coloribus variegabant, quæ vestibus barbarorum ad ornatum inferuntur.* Atque id cum Priscus narret de temporibus Attilæ ante expeditionem in Gallias Italiamque factum, quis dubitet postea Slavorum

Priscus in excerpt. legat.

Amm. Marcell. l. 19. c. 11.

Pomp. Mela de situ orbis.

Procop. de bello Goth. l. 3.

Ugutio in Dictionar. vocabulo Sclabina

Priscus in excerptis legat. p. 43.

rum Hunnorumque cultum & luxum crevisse? cum totius Europæ spoliis ditati non paucos reperere opifices, artificesque, qui eorum castra secuti sunt. Quare merito Æneas Silvius damnat nuditatem illam a quibusdam Chronicis nostris prolatam, & Pulkava jam laneum lineumque quid majoribus nostris concedit.

Æneas Silv. hist. Boh. c. 3. Pulkav. Mſ.

(*ff*) Etiam vetustissimi quique ab optimæ disciplinæ genere Henetorum gentem laudant. *Sæpe* enim, ut Tacitus inquit, *in republica plus possunt boni mores populi, quam bonæ leges.* Hinc Helmoldus ait: Slavos multis bonis naturalibus pollere; inter quæ ea præcipua sint: Honorem parentibus, peregrinis hospitalitatem, misericordiam pauperibus impendi, ita ut nemo egenus, nemo mendicus apud eos reperiatur, infirmos enim & ætate decrepitos illico hæredis curæ destinari plena humanitate fovendos. Ita fere Helmoldus. Plura de Slavorum moribus ex eodem Helmoldo, Saxone Grammatico, Alberico Monacho Trium fontium, Kranzio, Frencelio, Wolfio, Martino Zeilero, Hauguizio* nostrisque passim cognosci possunt. Ceterum si mores Slavorum hic descriptos Cosmas quoque ex traditione habuit, ac non potius Reginonem de populis Scythicis exscripsit, liceat dicere: hæc omnia multo altiorem, quam Slavorum sapere antiquitatem, & verosimillime referenda esse ad primos omnium harum regionum incolas Germanos, quos prope iisdem moribus describunt Tacitus, Strabo, Herodotus, Cassius, Julianus, Justinus aliique veteres, & si singula conferre libuerit, elegantissimum opusculum Pauli Christ. Hœpfneri *Germania antiqua* titulum præseferens legatur, ubi de victus parsimonia, laborum patientia, vestimentorum neglectu, agriculturæ studio, armorum genere, domiciliis, vagoque amore pene similia ex vetustissimis authoribus Germanis tribuuntur.

Helmold. Chron. Slav. l. 2. c. 12.

*SaxoGram. hist. Dan. l. 14. Albericus in Chron. P. I. Kranzius l. 7. c. 48. Frencel. in hist. de pop. Lusat. c. 6. 7. 10. 11. 12. &c. Wolfius cent. 15. Lect. Memorab. T. II. Mart. Zeiler. Theatr. Trag. p. 140. *Haugwitz. in Prodr. Lusatiæ.*

(*gg*) Hæc si vera sunt, uti ea etiam Cosmas & Christannus refert, ut ne quidem judicem primi Slavi Bohemiæ habuerint: quæro jam, qua demum authoritate apud illos *Czechus* fuerit? & qua fide posteriores nostri omnes non modo judicem, sed Ducem quoque facere potuerint? quam difficillimam cum traditione vetustisque Scriptoribus conciliationem cum probe dispiceret Stranskius, ait: Majores nostros se se Czechi Ducis *paternæ magis quam herili gubernationi* submisisse, atque idcirco ex ejus nomine cognomentum *Czechorum* assumpsisse. Sed vel suo indicio se se produnt ejusmodi ingeniosa effugia, planeque pa-

Cosm. Chron. Boh. l. 1. Christan. in Vita & Pass. SS. Ludmillæ & Wenc.

Stransky Reipubl. Boj. c. 4.

palam est, *Czechum* non alia ratione a posterioribus adstructum, quam ut aliquam etymologiam *Czechiæ & Czechorum*, quorum origo eos latebat, possent transcribere. Sed non is error unus solusque fuit Boemiæ Scriptorum, quandoquidem alia sat vetusta quoque extera Chronica suppetunt, quæ eodem errore gentis suæ nomen a similis cognomenti hominibus derivarunt; ut de Bavaris, a nescio quo Bavaro, de Hermunduris ab Hermundo, Suevis a Suevo, Saxonibus a Saxone ingente gigante aliisque constat, quæ pridem viri eruditi hujus & superioris sæculi sic argumentis suis infirmarunt, ut consepulta caput erigere non ultra possint.

Vitus Arnsbek in Chron. Bavar. Hayec. in Prooemio.

(*hh*) Procopius inquit: *Slavinorum nationes non ab homine aliquo uno reguntur, sed ab antiquo plebeja, communique libertate vivunt, & idcirco res omnes, quæ vel utiles sunt vel forte difficiles, in commune consilium deducuntur.* Egregie ejusmodi concilii, quod *Zbor* vocabant, normam describit Ditmarus, Luiticiorum mores (qui primogeniam reipublicæ Slavicæ formam adhuc sæculo X. retinebant) persequens his verbis: *His autem omnibus - - - dominus specialiter non præsidet ullus. Unanimi consilio ad placitum suimet necessaria discutientes, in rebus efficiendis omnes concordant. Si quis vero ex conprovincialibus in placito his contradicit, fustibus verberatur; & si forinsecus palam resistit, aut omnia incendio, & continua deprædatione perdit, aut in eorum præsentia pro qualitate sua pecuniæ persolvit quantitatem debitæ.* Atque ex ista Comitiorum ratione (quam *Zbor* vocabant, hodieque vocant Dalmatæ ac nostri) verosimillime vetustis Slavis nomen σποςεί apud Græcos enatum est, non *a sparsim & rare positis tabernaculis*, ut sensit Procopius. Ceterum testimonia Jordanis, Porphyrogeniti, Christanni Cosmæ, aliorumque jam in Prodromo attulimus, quibus democraticæ eorum reipublicæ formam profitentur. Quod ad libertatis defensionem attinet: his verbis rem complectitur Witichindus: *Transeunt sane dies plurimi his* (Germanis) *pro gloria & pro magno latoque imperio, illis* (Slavis) *pro libertate ac ultima servitute varie certantibus.*

Procop. de bello Goth. l. 3.
Ditmarus Restitut. l. 6. p. 382.
Lodereker in Vocabular. septilingui.
Procop. c. l.
Witichind. Annal. l. 2.

PRÆTERMISSA.

Ad hujus anni diem XIX. Januarii Petavius mortem Dagoberti Francorum Regis rejicit, quanquam illam Baronius ad An. 647. Pagius vero ad An. 638. reponat, cujus vel eo hic memoriam præterire non convenit, quod in Prodromo nostro ex Reginone meminerimus Marahenses ab eo devictos, & pagina 168. ex Trithemio Bohemos ipsos supera-

Petavius in Ration. temp. P. I. l. 8. c. 2. Baron. Pagius ad h. a.

Prodromus Annal. Hayec. p. 167.
Goldast. de Regno Bohem. l. 2. c. 2. §. 5.
Goldast. in Script. Alem. T. II. P. I. p. 2.
Glafey in Pragmatischen Geschichten Thes. 2. p. 8.
Jordan. de Archi incer. c. 3. & c. 4.
Constantin. Porphyr. de administr imp. c. 30.

ratos & Francis tributarios factos, ostenderimus. Quæstio igitur hic oritur: An adhuc libera temporibus istis, an jam Francis subjecta fuerit Bohemia? affirmat Goldastus subjectam fuisse, atque ideo verosimillime in antiquitatibus Alemannicis ex vetustis chartis Dagobertum vocat *Franciæ*, *Alemanniæ*, *& Sclavoniæ Regem*. Negat contra Glafey, Jordanus, ac plerumque Juris publici Scriptores. At si Constantino Porphyrogenito habenda fides, non obscurum ex illo est, jam tum Bohemiam Dagoberto aliqua ratione fuisse subjectam; quod quidem ultra annui tributi pensionem vix extendi debet. Porphyrogenitus autem de Chrobatis Dalmatiæ loquens (quos antea ex eodem ostendimus a Slavis Boemiæ ortos) ait eos sub initium etiam in Dalmatia Francis fuisse subjectos, quemadmodum antea ipsorum terra, scilicet *Boici*, e qua erant egressi. Verba autem ejus hæc sunt. *At a Chrobatis, qui in Dalmatiam venerunt, pars secessit, & Illyricum tenuit, atque Pannoniam - - - ad aliquot vero annos usque Dalmatiæ Chrobati Francis subjiciebantur quemadmodum & antea ipsorum terra.* Nisi malimus fortassis dicere Porphyrogenitum hic maxime aciem mentis intendisse ad *Srbos*, qui cum Chrobatis in Dalmatiam venerant; nam de eorundem bellis cum Dagoberto, subjectioneque luculentiora apud veteres suppetunt testimonia. Fredegarius enim ad VIII. annum Dagoberti Regis Francorum, qui in annum Christi 629. v. 630. inciderat, refert jam *Dervanum* Ducem gentis Soraborum ab eodem illis locorum viciniis, ubi nunc Misnia est, constitutum; quem Falkenstein ex eodem Fredegario & Aimonio probat *post devictas a Dagoberto civitates Sorabicas* limitaneum Ducem isthic impositum. Sed fortassis rectius *Drebanus Dux* appellandus est a *Drebanis seu Drebovanis* Srbis in hodierni Gœrlicii agro considentibus, quorum memoriam in diplomate Henrici III. Imp. aliisque vetustis monumentis legimus. Rem confirmare videtur Joannes Georgius Kunschke, qui ex Ms. veteri refert, jam ab hujus Dagoberti filio Clodovæo Soraborum castrum ad Budissinam dejectum. Et cum emigratio Chrobatorum Srborumque e Boemia Lusatiaque hodierna a Porphyrogenito relata accuratissime temporibus his respondeat, non levis suspicio suboriri potest hanc verosimillime causam fuisse hic considentibus Slavis, cur jugi Francorum impatientes alias terras meditati in Dalmatiam transierint; ubi quidem primum in eandem servitutem reciderunt, sed paucos post annos se se illa penitus exuerunt, ut citato loco refert Porphyrogenitus. Quo eodem tempore plusquam credibile est se se etiam Srbos Slavosque Bohemiæ in libertatem vindicasse, maxime cum

Falkenstein in hist. Thur. l. 2. sect. 1. c. 9.
Cosm. Chron. Bohem. ad An. 1086.
Kunschke diss. hist. de Lus. sect. 11. §. 4.

an-

annales Metenses referant tum propter Francorum Regum socordiam, etiam Suevos, Bojoarios, & Saxones legitimam dominationem Regum Franciæ deseruisse. Ut ita, si quod tamen jus Francis in Srbos, Bojemosque fuit, id brevissimo temporis spatio coarctatum fuerit, & utraque gens postea usque ad Caroli M. ævum non modo a quavis servitute, sed & tributi pensione immunis fuerit. Atque hæc verosimillime causa est, quod Francici Scriptores ab hoc ipso puncto temporis usque ad Caroli M. gesta penitus a commemoratione gentis nostræ ac Srborum abstineant. Illud vero, quod fabulatur Goldastus, Boemiam a suis initiis semper Germaniæ fuisse portionem, adeoque feudum Imperii, pridem refutavit Balbinus noster, item Jordanus, fusissime autem Glafey, apud quos hæc enucleata lector reperiet, quæ hic repetenda supervacaneum censemus.

Annal. Metensi ad An. 688.

Balbin. Dec. 1. l. 3. c. 1. Jordan. d. Archi-Pincern. c. 3. Glaf. in Pragmatischen Geschichten *Thes. 1. 2. & 3.*

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ANNUS 649.

Quintus is annus erat post noviter a Slavis occupatam Bohemiam, cum Czechus seorsum ipse a promiscua plebe, atque aliquanto præ ceteris splendidius habitare constituit. Ergo eo ipso sub monte Rzip silvas incidi, ædesque familiæ suæ capaces, ceterum humiliores, quam Principis postularet dignitas, ædificari jussit, perfectumque opus a filio suo Klen (a) Kleneczium dixit. (b) Eo Principis exemplo præ se nobilissimus quisque, quo erant in Ducem amore ac fide certatim propter illas ædes domos exædificant, villas antiquo opere ad accipienda pecora constituunt, multitudo cetera sparsim ædiculas facit. (c) Erant hæc prima gentis cunabula, unde sensim prorepens infantia recentis populi, incredibile dictu, quam celeriter omnem, qua late patet, Boemiam coloniis occuparit.

Kleneczium a Klen Czechi filio appellatum

ANNUS JESU CHRISTI 649.

MARTINI PAPÆ 1. CONSTANTIS IMPER. 9. CZECHI 6.

(*a*) Non satis erat sæculi XVI. historicis nostris reperisse in sæculi XIV. Scriptoribus *Czechum* aliquem primis historiæ nostræ parentibus penitus incognitum, nisi novo prorsus ausu eidem etiam filium affingerent. Quare merito miratur Jordanus Hayecium tantopere a relatis Cosmæ recessisse, atque cum emphasi exclamat: *Tanti ergo fecit auctoritatem Cosmæ!* At vero dicere liceat: non unius Cosmæ, sed Dalemili, Petri Abbatis Zbraslaviensis, Jaroslai, Pulkavæ, Francisci, Æneæ Silvii omniumque sua ætate superiorum, quibus perinde cognitus erat *Klen*, ac Plautinus ille *Calchas* aut *Parthuo*. Quantum igitur hactenus constat: *Klenus* natales suos in historia non alteri debet quam Hayecio, quem postea passim alii sequuti sunt Veleslavina, Balbinus, Hammerschmid, Puczalka, Lupacius. Quanquam non defuerint etiam Hayecio posteriores, qui eum ex historia nostra expunxerunt, ut fecit Paprocius* & Pontanus. Atque cum fabularum eadem, quæ famæ, sit ratio, crescunt enim ambæ *eundo*, ita quibusdam Hayecio posterioribus placuit integram de *Kleno* isto contexere historiam, quæ eodem fundamento, quo nominis ipsius inventio, nititur. Sic inter ceteros Balbinus hæc de eo refert: *Filium unicum Klen nomine cum & ingenio (quod Heroum filiis sæpe accidere videmus) & corpore debilis esset, nulla patris merita regnandi idoneum efficere potuerunt; ita factum, ut cum populus ob recentem patris memoriam Klenum in toto deserere nollet, & Klen ipse conscientia imbecillitatis Ducis personam sustinere cum dignitate non posset, utrique quieverint, & novi Ducis electio in mortem Kleni XV. ipsos annos dilata sit.* Paulus Puczalka vero ait *Klenum* paulo post patrem Czechum anno 306. mortuum, atque ideo gubernationem terræ Bohemicæ ad seniores & Proceres recidisse.

Jordan. de orig. Slav. P. I. c. 15. §. 34.

Veleslav. in Geneal. Duc. Boh. Balbin. Dec. 1. l. 7. c. 1. Hammerschmid hist. Wissher. c. 1.

**Paproc. in Diadocho c. 5. Pontanus in Boh. Pia.*

Balb. cit. l.

Puczalka in navicula Eccl. ad An. 306.

(*b*) Locus is hodie superest non longe a monte Rzip remotus in regione Rakonicensi quinque milliaribus Praga dissitus.

(*c*) Quandoquidem authores quique res Slavorum Hunnorumque adhuc sæculo VI. & VII. tantopere deprimunt, ut nihil splendoris

ris elegantiæque ſeu in ædibus, ſeu ſupellectili eluxiſſe, imo ſorditiem omnia fœdaſſe ſcribant, libet hic ex Priſco & Jornande quæpiam de Attilæ Aula excerpere, ut Slavorum inde res conjici poſſint; quandoquidem Procopius eos potiſſimum Hunnicam conſuetudinem ſervaſſe memorat. Atque ſi hæc jam ſæculo quinto Hunnis norma fuit ante viſa vaſtataque nobiliora Europæ loca, vix dubitare licet poſt duo ſæcula Duces Bohemiæ paria, aut certo paulo inferiora habuiſſe. Sic autem de loco, quo Attila reſederat, loquentem Priſcum inducit Jornandes: *Inde non longe ad vicum, in quo Attilla morabatur acceſſimus: vicum inquam ad inſtar civitatis ampliſſimæ, in quo lignea mœnia ex trabibus nitentibus fabricata reperimus, quarum compago ita ſolidum mentiebatur, ut vix ab intento poſſet junctura tabularum comprehendi. Videres triclinia ambitu prolixiore diſtenta, porticuſque in omni decore diſpoſitas: Area vero curtis ingenti ambitu cingebatur, ut amplitudo ipſa regiam aulam oſtenderet. Hæ ſedes erant Attilæ.* Porro ſedes ipſas Attilæ ſic deſcribit Priſcus: *Etſi eminentiore loco conſpicuæ, tamen ex lignis pro gentis more, & tabulis eximie politis exſtructæ, & ambitu ligneo non ad munimentum, ſed ornamentum circumdatæ.* Et dein *Poſtridie ad domus Attilæ interiora ſepta me contuli - - - Intra illa ſepta erant multa ædificia partim ex tabulis ſculptis, & eleganter compactis, partim ex trabibus opere puro, & in rectitudinem affabre dolatis, & politis, quæ erant interjectæ, lignis ad tornum elaboratis exſtructa & compoſita. Circuli autem a ſolo incipientes in altum aſſurgebant certa proportione & menſura.* Quæ ſi jam quis cum hiſtoriarum noſtrarum memoriis conferat, reperiet majoribus noſtris eandem olim prorſus architectandi normam fuiſſe.

Jornand. de rebus Get. c. 34.

Priſcus in Excerpt. legat. p. 39.

Idem cit. l. p. 43.

PRÆTERMISSA.

Cum Hayecius a præſenti Anno 649. omiſſa omni trium annorum hiſtoria ad annum 653. tranſilierit, non prætereundum hic cenſeo Martyrium S. Emerami Martyris, quod tanquam chronologia veroſimillima Baronius, Pagius & Raderus ad Annum 652. diem X. Calend. Octob. rejecit. Cujus ſancti memoria pluribus titulis ad hiſtorias noſtras pertinet; tum quod in vicina nobis Bavaria pretioſum ſanguinem fuderit, tum quod primis maxime poſt invecta Chriſti ſacra temporibus genti noſtræ cultus fuerit, adeo ut ante allatas anno 1156. die 21. Decembris Mediolano per Wladislaum Regem S. Mauritii inſignes reliquias, ejus feſtus dies in Eccleſia Pragenſi ſolemni officio celebratus fuerit, a quo demum anno in *Commemorationem*, quæ hodiedum perdurat, tranſiit. Cultum vero hujus ſancti procul dubio invexit

Baronius in Annal. Eccleſ. ad d. an. item Pagius ad d. an. Raderus in Bavar. S. T. I.

Breviarium Pragenſe Ms.

frequentissimum illud Cœnobitarum Ordinis S. Benedicti ad S. Emeramum Ratisbonæ cum Brevnoviensibus aliisque ejusdem Instituti monasteriis Bohemicis commercium, demum Gymnasium illud ibidem sæculo X. & XI. florentissimum, quo non modo nobilitas nostra, sed & ipsi Duces filios suos ad combibendum literas probitatemque mittere soliti erant, denique diœcesis communio; cum ante erectum Episcopatum ad Ratisbonensis Præsulis jura Bohemia pertinuerit. Ut taceam insignem partem sacri Corporis hujus sancti singulis annis festo ejus die in Ecclesia Metropolitana publicæ venerationi prostitisse.

Pessina in Phosph. septic. Rad. IV p. 518.

Grinewaldus ex MSS. membranis adnotat: In proverbium & ritum pervenisse, *ut termini pacti, vel solutionis, vel stipendii in S. Emerami diem constituerentur*; quod idem apud nos sæculo decimo & undecimo in usum redactum pluribus documentis comperimus, & maxime ex diplomate Boleslai Pii Cœnobio Brevnoviensi dato, ubi hæc leguntur: *Et in festo S. Gnerami* (Emerami) *Episcopi Ratisbonensis residuum.* Sat vetustum hoc quidem a sæculo X. testimonium, quo S. Emeramus adstruitur *Episcopus Ratisbonensis*; at negat id Pagius, ac solum adventitium Antistitem fuisse probat: quod Episcopatum Ratisbonensem serius excitatum, primumque ejus Episcopum Wicterpum fuisse constet.

Apud Rader. in Bavar. S. T. I.

Anonymi Chron. Boh. c. 24. apud Menken. T. III.

Pagius in Critic. Baron. ad An. 652.

ANNUS 653.

Secessio Lechi.

Primus omnium ab eo loco, quem frequentibus tuguriis ceperant, Lechus Princeps fratrum minor: (a) secedendi initium fecit. Is cum popularium manu eam occupaturus Boemiæ partem, quæ in orientem solem spectat, cum suos, priusquam omnino discederet, supremum salutaret, atque ii ab eo magnopere contenderent, utne progrederetur longius, ut si qua forte extrema vis repente ingrueret, laborantibus suis auxilio esse posset: negavit se tridui itinere absuturum. „ Atque ut certum habeatis, inquit, facturum me, quod dixi, qua parte sil-

va-

„ varum ſub primam tertiæ noctis vigiliam, promicantem
„ inter fumum flammam conſpexeritis, ea parte ſcitote,
„ Lechum conſediſſe. „ Hæc inter illos poſtremum loquutus altiſſima nemorum, ac vix expedito homini pervia ingreditur, multumque luctatus cum pertinaci frutice, tertio demum die ſub primam noctem ex illa ſilvarum voragine emergit, ſtatimque ab eo loco, quem animo deſtinarat, popularibus ſuis in monte Rzip fumum ſimul, ſimul flammam oſtendit. Inde recreatis ab itineris moleſtia ſuorum animis, ad locum, quem ceperat, tumultuario opere muniendum converſus, novum oppidum in plateas vicoſque deſcribit, primæque poſt Klenecium coloniæ qua vallo jam, qua foſſa cinctæ ab indice fumo Kaurzim, ut ſi fumariam dicas, nomen imponit. (b)

Urbis Kaurzim initia.

Secundum Lechi abitum omnium verſi in Crocum ſunt oculi. Ingens hominis in populo nomen, & a Principe dignitate ſola inferius. Adjuvabat ipſe famam opibus, illas induſtria conſilioque augebat. Prudentior quippe, quam ætate provectior. Fiebat itaque, ut ab ceteris frequens ad hominem multitudo conflueret, eumque unum litium ſuarum cauſarumque diſceptatorem, atque arbitrum percoleret. Neque ille, cum omnes blande appellando, tum æquitate ſumma res dubias ſtatuendo, ſibi, populoque deerat. Jamque apud Principem etiam magnus conſpicuuſque haberi cœpit; cui poſtremo ſic ſe per omnia probavit, ut ipſo quoque judice haberetur dignus, qui potiſſimum ſibi in Principatu ſuccederet. (c)

Croci divitiæ, prudentia, apud populares exiſtimatio.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 653.

MARTINI PAPÆ 5. CONSTANTIS IMPER. 13. CZECHI 10.

(*a*) Author is, quicunque Boguphali Prologum editionis Sommersbergianæ interpolavit, suisque additamentis auxit, *Lechum* inter tres fratres primogenitum facit. Sic enim ille: *Ex his Pannoniis tres fratres filii Pan Principis Pannoniorum nati fuere, quorum primogenitus Lech, alter Rus, tertius Czech nomina habuerunt, & hi tres, hæc tria regna Lechitarum, Ruthenorum, & Czechorum, qui & Bohemi, ex se & sua gente multiplicati possederunt, & in præsenti possident - - - quorum majoritas semper apud Lechitas, & dominii ac totius superioritatis imperii, prout tam ex Chronicis, quam ex gradibus apparet, habebitur.* Quæ verba authoris retuli, ut somnia illa alia atque alia appareant, quæ quique Scriptores de his fratribus protulere. Ceterum non is unus est, qui, (secus ac nostri omnes sentiunt) Czecho primogenituram disputat; idem asserit Commentator in Vincentium Kadlubek, Dlugossius, Sarnicius, ac pene reliqua Poloniæ historicorum turba.

Boguphali Chron Polon. apud Sommersberg. T. II. Script. Siles.

Apud Sommersberg. T. II. in præfat. Dlugossius l. 1. Sarnic. Annal. Polon. l. 4. c. 14.

(*b*) Hujus de Kaurzim historiæ nec meminit Cosmas, nec Dalemilus, nec Pulkava, nec Æneas Silvius, verbo nemo ante Hayecium, ne quidem synchronus illius Dubravius. Pulkava ait Lechum transivisse *Alpes nivium, quæ dividunt Boemiam & Poloniam* post suam a Czecho secessionem, idem refert Anonymus Chronici Boemiæ. Æneas Silvius in Poloniam profectum memorat, quem secutus etiam Dubravius.* Quin Dalemilus c. 77. urbem hanc adhuc initio sæculi XIII. nomen *Zliczkow* tenuisse memorat, ac demum post prælium inter Przemislum Ottocarum I. & Diepoldum Principem Zliczensem ob inter fumum obtentam victoriam *Kurzim* appellatam.

*Pulkava Ms. latin. & vern. Anonym. apud Menk. T. III. c. 2. Silv. hist. Boh. c. 3. *Dubrav. hist. Boj. l. 1. Christan. in vita & Pass. SS. Ludmillæ & Wencesl.*

Jam: civitas hæc antiquitus *Kurim*, ut ipsam adhuc appellat Christannus, dicebatur; juxta Hayecii narrationem a veteri Slavico vocabulo Kur quod *fumum*, seu Kurim & Kuritj quod *fumare* significabat, derivata voce. Atque hæc ipsa vox vetusta, quæ in diplomatibus etiam nostris occurrit, novo firmamento est: Majoribus nostris neque dyphthongos, neque literam ř in usu fuisse. Est autem ea ipsa urbs, quam Zacharias Theobaldus Casurgim Ptolemæi credidit, quam

Zach. Theobald. in Topogr. sect. 5. Prodr. Annal. Hayec. p. 70.

quam opinionem jam in Prodromo noſtro refutavimus. Neque ſolius urbis, ſed integri Principatus cognomentum adhuc ſæculo X. ut ex Chriſtanno conſtat, tulit, cujus Principes nonnunquam ipſis Pragenſibus metuendos ex ordine videre eſt apud Stransky & Paprocium. Quemadmodum vero hæc urbs prima omnium ab Hayecio ejuſque ſequacibus ante conditam adhuc Pragam commemoratur, ita iidem primam muris ſeptam, egregioque opere contra omnes hoſtium inſultus munitam ſcribunt, ut poſtea Boleslaus Sævus non dubitaret eo Bohemiæ univerſæ Tabularium transferre; quæ quidem cum vetuſtiſſimi noſtri Scriptoris Chriſtanni relatis pugnant; qui ante Libuſſam ipſamque Pragam nullam inter Slavos Boemiæ urbem exiſtitiſſe affirmat.

Stransky reipubl. Boj. c. 2. Paproc. in urbib. p. 178.

Chriſtannus cit. loco.

Supereſt hodie eadem civitas, quamvis non pari ſplendore ac poteſtate, inter regias tamen locum habet, in clypeo mœnia urbis duabus turribus conſpicua, quas inter leo coronatus Bohemicus veluti pro excubiis conſiſtit, gerit; cujus typum cum ipſa urbe, qualis ſuperiori ſæculo erat, rudi ſcalpro excuſum dedit Paprocius. Ab eadem denique hodie etiam integra regio, noſtris *Kaurzimsko* appellata, nomen ſervat, quam equini capitis frænati effigiem referre ſcribit Balbinus, eam vero noviſſime excuſam in publicum emiſit R. P. Erber inter ceteras, quanquam minus accurate conſignatis nonnullis limitibus, qui paucis abhinc annis alterati ſunt.

Paprocky in urbibus p. 177. Balb. Dec. 1. l. 1. Erber in Notitia Illuſtr. Regni Boh.

Noſter P. Victorinus ad hunc locum præterea adnotat ex Stranskio: „ In hac provincia eſt ſilva *Fidolecz* dicta, per quam Praga Boemo-Brodam euntibus iter omnino capiendum eſt. Tantum olim latrociniis infamis fuit, ut cum locum graſſatoribus nobilem majores noſtri indigitare vellent, proverbio ſuo dicerent: Geſt tu, czo na Fidrolczy. „

Stransky Reipubl. Boj. c. 2.

(c) Si Coſmas attente legatur, facile agnoſcetur eum inter Boemum ſuum (ex quo poſteriores Czechum fecere) atque Crocum magnum intervallum temporis, & fortaſſis ſæculorum interceſſiſſe, quod etiam innuere videtur Dalemilus, ita verſificans:

A když mnohý minu Rok
Wſta w zemi muž gemuž diechu Krok.

Quod idem facit Pulkava, & ejus amplificator apud Menkenium; ut itaque vix diſpiciam, quo pacto Hayecius, eumque ſequentes: Czecho coævum Crocum facere potuerint.

T. III Script. German. rer. præcip. Saxon. p. 1619.

F PRÆ-

PRÆTERMISSA.

Ad hæc tempora quique Lusatiæ Scriptores referunt initia urbis Budissinæ, de quo quidem vadem agere nolim; at certum tamen est ex adductis superius Constantini Porphyrogeniti locis Srbos jam hoc tempore, imo multo ante hæc locorum confinia tenuisse. Juvat Joannem Georgium Kunschke hac de re differentem audire: *Constat*, inquit, *ex veteri, quem supra laudavi, Mſ. Codice, & ex Peuceri Idyll.* 70. 76. & 77. *Sorabos in monte propter Budissam, qui hodie dicitur* der Pretschenberg *arcem habuisse, quam vero Clodovæi M. Francorum Regis miles sub annum Christi* 650. *funditus delevit, aliamque loco opportuno, & a natura munito in ardua rupe, ubi in præsentem diem usque arx Budissinensis conspicitur, exstruxit, eamque Ortenburgum appellavit. Ad hanc arcem Franci tres tabernas in viatorum usum statuerant, quæ cum aliis quibusdam temporis progressu ædificatis domibus initia urbis Budissinæ fuerunt.* Hinc etiam Carpzovius castrum Ortenburg duobus facile sæculis prius constructum autumat, quam Budissa in civitatis formam transierit. Totum terrarum illarum tractum, quo etiam hodie Gœrlicium includitur *Trebovane* a Drebo Slavico vocabulo ligna seu silvas denotante dictum ex diplomate ante laudato Henrici III. Imperatoris, nostrisque historiis posterius referendis colligimus, & innuere videtur vox *Ducis Dervani* seu *Drebani* hic a Dagoberto constituti, uti supra ex Fredegario & Falkensteinio attulimus.

Kunschke differt. hist. de Lusat. sect. 11 §. 4.

Carpzov. Lausitzischer Ehren-Tempel *P. I. c.* 14.

-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-o-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-

ANNUS 657.

Lechus interea deducta tam auspicato colonia, continuo habuit, qui vestigia sua premerent. Manuchus erat cognationis necessitudine Czecho junctus; is re domestica potens, ad eam maxime Boemiæ partem intendit animum, quæ occidentem solem respicit: quam comperto culturæ patientem esse, injecto mox pago (Charvaticium dixit) (a) possidere cœpit. Secutus patrem filius, non longe inde in Rabus, (b) dato ab se nomine, humili vico conse-

Fundatur Charvaticium & Rabus.

ſedit. Eadem molientes Hoſtum & Czernauſſium fratres, diſpar fortuna excepit. Czechus quam erat futurorum prævidens, interiora terræ petere volentibus, abeundi copiam negavit. Mirantibus Principis animum, atque ultro etiam, quo conſilium ſpectaret, percontatum venientibus, „ Exploratum habeo per ſpeculatores, inquit, ſupra caput „ gentem eſſe, lingua, moribus, cultu, Diis denique ac ſa„ cris a nobis abhorrentem, (c) quæ dudum limis creſcen„ tem circa ſe, atque intra viſcera ditionum ſuarum pullu„ lantem rem noſtram aſpiciat. Ab ea quid ego unquam „ tranquillum, fidumve ſperem? ne amicis quidem præ„ benda nocendi facultas eſt. Quid ignoratis vos ſeceſſio„ ne hac veſtra aperiri illis, ſternique viam, & vel quieſ„ centes ad invadenda, quæ tenemus, ultro paucitate no„ ſtra invitari? at quieta ſunt omnia. Sint ſane, atque ut „ ita ſint, Deos oro. Sed quam metuo, ne ſerenitas hæc „ celeriter vertatur in turbinem. Quo malacia cœli ma„ jor, eo tempeſtas futura eſt terribilior. Suſpecta eorum „ quies eſt, qui norunt motus atque turbas ſibi malo eſſe „ poſſe. Abite modo, viresque populi diſtrahite, & jam „ violenti aderunt, quos nunc quietos appellatis. Cur igi„ tur inquiat alteruter veſtrum, Lechus cum multitudinis „ parte abiit? cur Manucho commeatum dediſti? equidem „ fateor, dandum erat aliquid fratri, aliquid etiam cogna„ tioni tribuendum. At vos, ſi hodie dimiſſurus ſum, „ quem mortalium circa me ſervavero? neque hæc eo con„ ſilio dico, quod eodem hærendum veſtigio, populumque

 „ non

„ non distrahendum censeam; non ita, est Diis gratia! amens „ sum: lente, ajo, hæc terra devoranda est, & citra uni- „ versi corporis periculum ingerenda. Quin igitur vos, „ donec vitam duco, mecum hic commoramini, ab exces- „ su meo, quem instare jam præsagit animus, facite, quod fa- „ ciendum e re publica censueritis.„ Magno assensu fratrum excepta est Principis oratio, quorum alter, ut erat recli- natus ad abietem: „ Bene habet; inquit, hodie primum „ agnovimus, quid Principem inter, nosque intersit. Æ- „ quum igitur erit, nos hic consistere, locumque domiciliis „ capere, si ita quidem non ab re esse judicasti.„ Tum a Principe ad cogendas operas egressi, alius alio loco ad radices Rzipianas fundamenta moliuntur. Hostus in sep- tentriones versus non modicæ magnitudinis domum erigit, adjicitque prædium ad pecus coercendum. Idem contra meridiem Czernaussius facit. Prius illud prædium a sum- mitate elati fastigii: *Prædii alti* vulgo **wysoký Dwur,** (d) illud alterum a conditore *Czernaussii* (e) nomen invenit.

Prædia Wissoki Dwur & Czernauss. conduntur.

ANNUS JESU CHRISTI 657.

VITALIANI PAPÆ AN. 1. CONSTANTIS IMPER. 17. CZECHI 14.

(a) Charvaticium istud hodiedum perstat in provincia Rakonicensi, consignatum in majore nostra mappa Geographica vocabulo *Karwatcz.* Alterius ejusdem nominis vici exædificationem profert Hayecius ad Annum 766. Si nomina ista, vicique hanc ætatem sapiunt, quidni reliquias dicamus Chrobatorum, quo nomine Slavos Bohemiæ compellat Porphyrogenitus? Constat enim posterius, & us-

usque in præsens tempus *Charwatas* dici, quos antiquitas *Chrobatos* appellavit.

Dalemilus in histor. Boleslav. c. 2.
Hayecius ad An. 644.

(*b*) Vicum hunc inter Launam & Pontum adnotatum reperio in vetusta rudique mappa Geographica sub Ludovico Rege nostro excusa, hodie nuspiam in mappis nostris comparet.

(*c*) Gens ea lingua, moribus, cultu, Diisque a Slavorum sacris abhorrens, Germana scilicet, hoc sæculo remotior jam fuit, quam ut credidit Hayecius, atque ultra Nabum, Reginum, Danubiumque fluvios rejecta. Ex Msf. enim Bibliothecæ Vindobonensis & Chytræo jam in Prodromo nostro ostendimus Marcommannorum Bojorumque reliquias, hinc inde tum adhuc Slavis intermixtas, quod eorum dominationi subesse nollent, Boemia egressas anno 805. se se Alemannis Bojoariisque ultra Danubium positis sociasse, reliquos paucissimos quosque in Slavorum rempublicam transiisse, ut plane dubium non sit duorum sæculorum decursu, eos mores, ritum, linguamque Slavorum induisse. Itaque germana illa gens capiti Czechi ad montem Rzip confidentis minime proxima impendebat, viciniffimæ enim huic monti plagæ Bohemiæ, quæ occidentem & Aquilonem respiciunt a popularibus Srbis erant occupatæ, orientales vero a Polonis & Marahensibus. Sed postea luculentius Hayecii hallucinationem detegemus, qui ab his ipsis plagis jam Germanos sedisse ratus est.

Lambec. Bibl. Vindob. l. 2.
Chytræus in Prooem. Metr.

(*d*) Vocabulum hoc wysoký Dwur minime antiquitatem hanc sapit. Nam Slavis, majoribusque nostris *altus* significabat Wise, ut aliis prætermissis ex vocabulo Wisegrad liquet. Et Dwur seu Dwor antiquitus proprie significabat *Curiam Principis*, unde Dwornig *curialem* dictum inquit Presbyter Diocleates. Posterius nonnisi accidit, ut prædia etiam nomine Dwor seu *curtis* venirent, nam cum Principes, exædificatis sibi palatiis animi levandi & venandi causa in ejusmodi prædiis rusticarentur, Dwori postea appellavit vulgus, quemadmodum a *Zupanis* proceribus ejusmodi prædia *Xupane* seu *Zupane* apud Dalmatas dicta sunt. Propria autem significatione majores nostri prædia vocabant Tynny quasi *sepimenta*, quod ad recipienda pecora plerumque nonnisi sepimenta fierent, ut de prædio, quo stat hodie nomenque trahit Teynensis Pragæ Ecclesia, pluribusque aliis urbibus vicisque Bohemiæ *Tyna* nomen conservantibus constat.

Presb. Diocleates in regno Slavor. & Luc. de regno Dalmat. & Croat. l. 2. c. 15.
Idem Presb. Diocleat.

(e) Si nomen hoc ad sæculum istud referendum sit, *Zernus* aut *Zernust*, quod *nigredinem* significabat, appellatum oportuit. Constat enim Slavos, majoresque nostros dyphthongis caruisse, quod pridem etiam sensit Paulus Gessinus elucubrator Dalemili, ita inquiens: *Istud apprime notandum: Veteres Boemos neque scripsisse, neque enunciasse dyphthongos, ut hodie in usu sunt.* Quod vero aliqui nostrorum contendunt: ab hoc Czernaussio nobilem apud nos olim Czernocziorum familiam prodiisse, id inter historiam locum non meretur, quandoquidem constat hujus familiæ longe posteriora esse initia, nomenque suum a castro Czernocz, cujus illa per multa tempora possessionem tenuit, traxisse. Ceterum num *Czernauss* istud Hayecii idem sit cum *Czernutz* seu *Czernauschek*, quod utrumque in provincia Rakonicensi hodiedum reperitur, quod asseverem, non habeo.

Gessinus in præfat. Dalemili p. VIII. Paproc. in Ordine Equest.

PRÆTERMISSA.

Cum Hayecius rursum omissa trium annorum recensione ad annum 661. transiliat, non prætereunda videtur isthic *Samonis*, nominati illius *Vinidorum Ducis* mors, quæ verosimillime in annum 658. seu 659. incidit. Nam cum Fredegarius ad annum 40. Chlotarii II. qui juxta calculum Pagii in annum 623. incidit, hæc de eo commemoret: *Homo nomine Samo, natione Francus de pago Senogago plures secum negotiantes adduxit ad exercendum negotium. In Sclavos cognomento Winidos perexit. - - - Cum in exercitu Winidi contra Chunos fuissent adgressi, Samo negotians cum ipsis in exercitu perexit, ibique ei fuit utilitas de Chunis facta, ut mirum fuisset; & nimia multitudo se eligunt Regem, ubi XXXV. annos regnavit feliciter. Plurima prælia contra Chunos in suo regimine Winidi inierunt, & suo consilio & utilitate Winidi semper superant.* Rursum 36. annos regiminis ei tribuens ita inquit. *Samo a Sclavis ad regendum expetitus, eo quod egregia ejus delectarentur fortitudine, de negociatore Rex constitutus per XXXVI. annos strenue regnum gubernavit adversus innumeros bellorum tumultus, quæ cum Avaris gessit, in quibus semper prudenti astutia usus, victor exstitit.* Si itaque sexcentesimo vigesimo tertio anno, quo Samo ad Vinidos transivit, adjiciantur paulo relati 35. aut 36. regiminis anni, emerget annus 658. aut 59. quo fatis cessisse videtur.

Fredegarius c. 48.

Majori difficultati obnoxium est determinare: quorum Slavorum seu Rex, seu Dux Samo fuisse censendus sit; de quo variæ historicorum sententiæ: Ex Gregorii Turonensis Continuatore, qui plerumque

Contin. Greg. Tur. l. 11. c. 48

que pro eodem Fredegario habetur, non obscure eruitur omnes Sclavos tam in Germania, quam Illyrico sub hoc Samone stetisse. Anonymus vetustus sæculi VIII. Scriptor ait: *Temporibus gloriosi Regis Francorum Dagoberti quidam Slavus Samo nomine manens in Charentis fuit Dux gentis illius*, quem postea potissima historicorum turba sequuta est. Pagius earum terrarum Principem facit, quas hodie *Marchiam Venedorum*, *Carinthiam & Sclavoniam* appellamus. Ademannus vero, & ex eo R. P. Pray multis adhibitis argumentis conantur evincere authores hos toto cœlo aberrasse, existimantque perperam Vinidos hos in Carinthiam & cis Danubium rejectos esse, cum ultra Danubium inter Albim & Oderam pertineant. Et quanquam facile ipsis assentiar primis annis, quibus Samo præsidium suum apud Slavos auspicatus est, necdum Vinidos Carentanorum regiones possedisse, tamen præcipuum illud argumentum ex Jornande & Helmoldo desumtum, quo Vinidi inter Albim & Oderam statuuntur, vix ullius roboris mihi esse videtur, cum locupleter in Prodromo nostro ostenderimus Vinidos, Venedos, Slavos, Slavinosque unum idemque unius gentis nomen esse, & promiscue a vetustis æque ac recentioribus Scriptoribus adhibitum, ut non solum Slavis inter hos duos fluvios, sed quibuscunque aliis proprium fuerit. Quod ad alterum argumentum de castro Vogastensi ab Aimonio & Fredegario allato attinet, apud quod Dagoberti militem maxima clade a Samone affectum scribunt, fidem superat, ut id pro *Wolgast* accipiatur, & in extimis Pomeraniæ limitibus atque ad ipsa Oderæ ostia quæratur, cum ante Carolingica tempora eo Francum militem perrupisse nuspiam legatur. Pessina vero noster, qui Samonem hunc Moraviæ Regem fecit, præter unum alterumve Moravicum Scriptorem vix alios patronos hujus sententiæ nactus est. Ut ita securissime vestigiis insistendum censeam Continuatoris Gregorii Turonensis imperium Samonis ad Slavos tum Germaniæ tum Illyrici extendentis, non quidem ut eum Regis titulo & potestate nobilitem, quod a moribus Slavorum tum adhuc alienissimum fuisse ex omnibus vetustis monumentis liquet; sed quod verosimillime exigente tum reipublicæ necessitate *Wogewoda* (quod proprie *belliducem* significat) omnium consilio contra Hunnos Francosque hostes constitutus videatur, cui præter summam exercitus vix aliud imperium in Slavos fuerit. Ad hæc melius intelligenda, magisque firmanda juvat compendio in memoriam revocare, quæ supra meminimus Dagobertum contra Srbos præcipue egisse, cum in eorum regione ducem limitaneum constituit, in quarum regionum

con-

Anonymus de convers. Carentanor. apud Freberum.

Pagius in Crit. Baron. ad An. 640.

Ademann. Orig. Slav. Ecclesi. T. III. P. I. c. 2. Pray in Annal. Veter. Hunnor. l. 2. p. 243.

Prodr. Annal Hayec. p. 117. *& seqq.*

Aimonius l. 4. *c.* 23. *Fredegar. c.* 68.

Pessina in Marte Morav. l. 2. *p.* 126.

confinio procul dubio etiam castrum illud Wogastense quærendum erit. Nam Slavica hujus castri *Wogast* connotatio idem quod *in Silva* significat; constat autem, ut ex posterius dicendis apparebit, Slavos Hercyniam silvam quandoque per synecdochen Gast, ist est *silvam*, quandoque Dug Gast, id est *longam seu prolixam* Silvam vocasse, ut itaque castrum id, quodquod demum fuisse statuamus, optime in Hercyniam silvam rejiciendum sit. Ceterum cum ante quoque meminerimus ex Porphyrogenito, eodem plane tempore, & procul dubio ob Dagoberti, Hunnorumque oppressiones factum fuisse, ut magna pars Srborum ac Chrobatorum ex hodiernæ Misniæ, Lusatiæ, ac Boemiæ regionibus in Dalmatiam transierit, ex Dalmatia vero paulo post rursum alia se colonia sejunxerit eodem Porphyrogenito teste, ac in Pannoniam, atque Illyricum immigraverit, facile fieri potuit, ut Slavi in Pannonia existentes se jam tum in Carantanos extenderint, atque ita vere *Samo Dux gentis illius* ab Anonymo vetusto supra laudato perhibeatur, non quidem sub initia regiminis sui, sed posterioribus ejus annis, cum jam tum Pannoniæ Slavis peculiarem, separatumque a Dalmatis Principem fuisse idem Porphyrogenitus his verbis innuat: *Habebantque etiam ipsi Principem supremum, qui ad Chrobatiæ Principem amicitiæ ergo legationem mittebat.* Quem supremum Principem si *Samonem* fuisse dicamus, ad Carentanos usque jura belli & exercitus protendentem, fortassis minime aberrasse videbimur.

Porphyr. de admin. imp. c. 30.

Idem cit. l.

ANNUS 661.

Adhuc novæ multitudini læta omnia & pulchra fulserant; verum annus sexcentesimus primus & sexagesimus, Principatus Czechi septimus & decimus (a) ingenti populi luctu superiorum temporum lætitiam fœdavit, dubiumque reliquit: præteritam felicitatem fortuna corruperit, an mœrore interjecto secundiores in posterum res spoponderit. Hoc enim anno Czechus naturæ solvit debitum, cum vivendo sex & octoginta transmisisset. (b)

Czechus moritur.

Tam

Tam triste nuncium secuta ingens populi est comploratio; hinc effusa in aulam nobilitas supremum tangere, osculari-que charissimi senis emortuas manus, hinc vici omniaque tecta planctu lamentisque plebis sonare, vociferantium: ereptum sibi iniquissimo tempore patrem verius, quam Principem. Aliis cum præsenti mœstitia, servitutis, dominorum impotentiæ, malorum omnium, quæ deinde supervenerant, facies occurrebat. Ita triduum lamentis contritum. Inde humeris elatum cadaver, cum nulla se se ætas domi teneret, majore aliquanto frequentia est, quam splendore terræ mandatum. (c) Ad ejus tumulum, (d) qui proximo nemore in occidentem aspiciebat, maximi continuo hominum concursus: exuviisque demortui, ut tum vel maxime omnium animos occupat superstitio, divini sunt honores haberi cœpti. Adjecit celebritatem loco, quem Principis posteritas tumulo addidit, pagus *Ctinoves*, (e) quasi qui habitos conditori, auctorique gentis honores, nomine ipso præferret. *Pagus Ctinoves ad ejus tumulum conditur.*

Justis Czecho persolutis, primores populi coacta multitudine ad *Prædium Altum*, quod Hostus nuper excitaverat, communibus sententiis legatos Kurimium decernunt, qui & Lechum de obitu fratris doceant, & populi nomine ad capessendum Czechi imperium vocent. At ille legatione audita, qua erat moderatione animi, satis se suo Principatu præpeditum caussatus, cum nulla ratione flecti posset, legati infecta re discedunt. Ita initium interregno datum. (f) *Legatio ad Lechum.*

G Quo

Quo maxime tempore patuit, quam effusa in omne facinus fit multitudo sibi permissa; mox enim audacissimus quisque agris ac sedibus infirmiorem ejicere, pecoraque abigere licentia temporum cœpit. Ea pestis ipsos novem annos (g) tenuit, ac vehementius etiam aliquando desæviit.

Summa facinorum licentia.

ANNUS JESU CHRISTI 661.

VITALIANI PAPÆ 5. CONSTANTIS IMPER. 21. CZECHI 18.

(a) Cum Hayecius decimo septimo regiminis anno Czechum demortuum scribat, videtur is innuere eum ante 15. Julii fatis cessisse, quo die Cuthenus, Lupacius, Weleslavinus aliique eum in Bohemiam venisse asserunt, secus enim annum octavum supra decimum adnotare convenisset. Et profecto mirandum magnopere, non aliquem nostrorum posteriorum Scriptorum pari audacia repertum, qui diem obitus hujus Protoparentis Czechiæ, quemadmodum adventus certam defixerit. Balbinus Czechi regimini decem præterea annos addidit, ac septem supra viginti annos genti Bojemæ præfuisse ratus est, alii triginta gubernando explesse judicarunt, in quæ calamum stringere, operam est perdere.

Cuthenus in Chron. Bohem. vernac. Lupac, & Weleslav. ad d. diem.

Balbin. Dec. 1. l. 7. c. 1.

Jord. Orig. Slavic. P. I. c. 15. §. 17.

(b) Ætatem hanc Czechi primus consignavit Hayecius, quem postea sequutus est Weleslavinus, atque Stranskius. Non pauci negant Czechum senectutem attigisse, ipsoque virilis ætatis flore obiisse censuerunt. Sed eadem fide ac certitudine nituntur ista ac superiora.

Weleslav. in Geneal. Duc. Boh. Stransky Reipubl. Boj. c. 8. Jordan. orig. Slav. c. l.

(c) Ditmarus Merseburgensis Episcopus, ut Sermonis, ita rituum Slavicorum scientissimus de Polonis gentilibus loquens eorum corpora cremata ait his verbis: *In temporibus patris sui* (Miecislai, qui primus Christianam doctrinam amplexus est) *cum is gentilis esset, unaqua-*

Ditmar. Restit. l. 8. p. 419.

quaque mulier post viri sui exequias igne cremati, *decollata subsequitur.* Quod Albericus Monachus Trium Fontium ad universam Slavorum gentem extendit; *Slavi*, inquit, *morem hunc habent*, *ut mulier viro mortuo se in rogum cremati pariter arsura praecipitet.* Eundem ritum apud Prussos servatum memorat Cromerus, aliique. Christophorus Manlius existimat urnas illas sepulchrales in Lusatia, Silesia, Polonia, & Saxonia effodi solitas ad Henetos veteres pertinere nondum sacris Christianis initiatos, quibus crematorum cadaverum cineres excipere soliti sint. Eo etiam collimat Brotrufius ac Treccerus, qui posterior omnibus orientalibus populis id olim in more fuisse contendit. Verum de ejusmodi cadavera cremandi ritu seu apud nos, seu Polonos, seu Srbos, Chrobatos, Dalmatasque silent historiae tum nostrae, tum gentium illarum. Quin si Cosmae nostro fides, qui superstes erat adhuc temporibus illis dum superstitio Ethnica pluribus per Boemiam locis grassaretur, luculenter indigitat, cadavera per sepulturam terrae mandata esse, id enim non modo de *Kazi* Libusse sororis tumulo, sed & sepulturis, quae fiebant in silvis ac triviis a Brecislao Duce nostro abrogatis profitetur. Theophanes memorat Musucii Slavinorum Regis fratri *pro more gentis funebrem pompam*, *& epulas apparatas*, at de cremato corpore ne mentionem quidem ingerit, nec ejus aliquo loco Procopius, Jornandes, aut Helmoldus meminit, quin posterior l. 1. c. 83. non obscure innuit: Slavis morem fuisse cadavera sepelire. Vetustissimi Poloniae Scriptores Kadlubecius, Boguphalus omnesque, qui post eos scripserunt, de Vanda sua aliisque primis Ethnicis Ducibus loquentes sepulturae traditos scribunt, nec ritum hunc seu inter Croatas, seu Dalmatas aliquando in usu fuisse ullo loco memorant Presbyter Diocleates, Thomas Archidiaconus, aut Lucius; Slavis vero ad Slesuigam usitatum fuisse, ut corpora mortuorum humarentur, prodit Broderus: Quin si Slavorum funebres ceremonias ex consuetudine Hunnica metiamur, nec apud Hunnos morem cremandi cadavera in more fuisse ex funebri pompa Attilae, quam descripsit Jornandes, colligimus; sic enim is ejus tumbam depingit: *Loculus*, *quo repositus*, *primum auro*, *secundo argento*, *tertio ferri rigore communitus erat.* Ditmarus igitur, cujus authoritas permagni nobis esse debet, verosimillime id solum de quibusdam Prussiae incolis (quibus hunc cremandi morem fuisse inter omnes prope Scriptores convenit) intellexit, ii enim etiam magnam partem Polonis Ducibus subjecti erant. Sed errant, quiqui omnes Prussos Slavos fuisse crediderunt, colluviem enim plurium nationum fuisse multis argumentis palam est, & neque

Albericus P. I. ad An. 751.

Cromer. rer. Polo. l. 3. Manlius in Lusat. l. 1. c. 23.

Brotruf. Chron. Merseburg. c. 14. Treccerus c. 8.

Cosm. Chron. Boh. l. 1. Idem l. 3. initio. Theophan. in Chronogr. ad XI. an. Maur.

Broderus in Chron. Schleswic. initio.

Jornandes de reb. Get. c. 49.

Joan. Meletius epist. ad G. Sabinum de

funebribus Prussorum. per omnia commune cum Slavis idioma habuisse ex tot vocabulorum indiciis a Duisburgo proditis liquet. Hinc Ditmari locum perperam Albericus aliique ad universam Slavorum gentem traduxerunt. Nisi dicamus opinionem hanc de crematis cadaveribus apud Slavos inde ortam inter exteros Scriptores, quod constet pyras & ingentes rogos super mortuorum tumulos excitatos, ignemque hunc funebrem per plures etiam dies fotum, cui demortui vestes, variamque supellectilem injicere consuetum erat. Quem morem universis barbaris communem fuisse scribit Lactantius, ejusque luculentissima paulo post visuri sumus testimonia in historiis nostris.

Lactantius ad libr. XII. Thebaid. Statii.

Porro quod ad argumentum de urnis sepulchralibus attinet, ex rectius ad veteres Germanos, Hermunduros, Cattos, Marcomannos, Quados, aliosque his regionibus olim habitantes Suevos populos referendæ sunt, apud quos hunc cremandorum corporum usum fuisse memorat Tacitus his verbis: *Funerum nulla ambitio, id solum observatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis crementur, struem rogi nec vestibus nec odoribus cumulant, sua cuique arma, quorundam igni & equus adjicitur.* Collectos vero dein cineres urnis inditos fuisse apud omnes res in confesso est, quarum plurium typum Hœpfnerus in sua Germania antiqua, Olearius in Mausoleo, Sommerus in Regno Vanniano, aliique alibi exhibent.

Tacitus de morib. Germ.

Ritum vero mortuos sepeliendi procul dubio Slavi, ut plura alia, a sibi vicinis Græcis veteribus traxerunt, veteribus inquam: illis enim etiam cadavera terræ mandare consuetum erat, ut refert Cicero. *Nam & Athenis*, inquit, *jam ille mos a Cecrope, ut ajunt, permansit hoc jus terra humandi.* Quod etiam Plato in Minoe asserit. Et quanquam Græci posterius ab hoc ritu recesserint, Slavi tamen hunc majorum ritum usque ad invecta Christiana sacra conservasse videntur. Porro ritum sepeliendi apud Slavos gentiles olim consuetum egregie descripsit Stranskius, cui prope simillima est illa descriptio, quam Joannes Meletius in epistola ad G. Sabinum de funebribus Prussorum dedit, si id unum prope excipias, quod is super sellam defunctorum posita corpora, atque ita tumulata dicat. Atque ut compendio hunc ritum referam: Ingens erat omnis ordinis comploratio circa demortui cadaver, delibuebatur unguento, induebatur veste optima, reponebatur in

Cicero de legib. l. 2.

Stransky Reipubl. Boh. c. 20.

in loculum, dabantur in manum finiſtram quinque aurei numi ignoto Deo munus, in dextram duo argentei, alter viæ præmonſtratori, alter portitori præmium. Efferebatur, Princeps quidem humeris procerum, proſequente omni populo cum longe lateque reſonante ululatu. Occumbente ſole inter hos ejulatus demittebatur funus in ſepulchrum, & terra ingeſta contumulabatur, producebantur tum vociferationes in triduum, ſuperque tumulum injecta ligna accendebantur, quibus multæ victimæ ad placandos Deos inferebantur, ultimo deraſi pili, barbæque, nec non abſciſſæ veſtium fimbriæ in ignem projiciebantur, lapidibusque poſt terga cum fremitu retro actis in diverſa abibatur. *Hæc fere Stranskius.*

(*d*) Ut mox ex Stranskio videre licuit, congerebatur terra, excitabanturque tumuli ſuper mortuorum corpora. Coſmas ejuſmodi *tumulum nimis alte congeſtum* ſuo adhuc ævo exſtitiſſe memorat *ab incolis terræ ab memoriam Kazi* ſororis Libuſſæ excitatum. Ejuſmodi tumulum tribuit Vandæ Polonicæ Dlugoſſus, alterumque inſtar montis Hubertus de Fuld. Craco e conſpectu Cracoviæ. Inde Broderus tumulos illos ad Schleſwigam repetit, & Lic. Germannus univerſim de ſepulchris Principum loquens, ait: *Sepulchra olim Principum circa radices montium erant, his oſtentationis cauſa acervum lapidum indebaut, ac denique montes factitios ſuperſtruebant.* Slavis vero majoribus noſtris ejuſmodi tumulos dictos fuiſſe Boſ̈le ſeu Boʒle vult Frencelius,* indeque nomen traxiſſe *Coſelam* pagum Luſatiæ in paroecia Poſtvicenſi, quod copia ſimilium tumulorum ad latus occidentale vici hujus paſſim conſpiciatur. Ceterum vix quidem dubium eſt Slavos hunc ritum congerendi acervos terræ aut lapidum ab ipſis etiam Græcis accepiſſe. Nam morem hunc apud eos obtinuiſſe Herodotus teſtis eſt, item Athenæus, Æſchylus, Euripides, aliique. Quo in genere olim Græcorum eouſque Luxus & ambitio progreſſa ſunt, ut cum reſpublica inde detrimentum capere videretur, Plato ejuſmodi aggerum altitudinem lege definierit.

Coſm. Chron. Boh. l. 1.

Dlugoſſus hiſt. Polon. l. 1. Hub. de Fuld. hiſtor. Polon. in Craco. Brod. in Chro. Schleſwic. principio. Lic. Germann. de miraculis mortuor. l. 3. tit. 2.

* *Frencel. orig. linguæ ſorab. l. 2. c. 2.*

Herodotus in novem Muſis l. 1. Athen. Dipnoſoph. l. 13. c. 11. Plato libro de leg. c. 12.

(*e*) Veleslavinus & Berghauer ajunt: authores non convenire de loco ſepulturæ Czechi, alios enim eum tumulare in monte Rzip, alios in vico Cztinoves, alios in urbe Budecz, ut ita prope liqueat, connotationem nominis Cztinoves, quod Slavica appellatione *Vicum honoris*

Veleslav. in Geneal. Duc. Boh. Berghaue. in Proto-Martyre Pœnit. c. 6.

ris significat, occasionem præbuisse assertioni de sepultura Czechi, non ipsam historiam. Balbinus quidem ait Pulkavam referre: suo adhuc ævo Czechi tumulum, nescio quo arcu seu suggestu notabilem, a viatoribus monstrari solitum; at ego in eo Pulkava Mſ. qui ad manus meas tum latinus, tum vernaculus est, nuspiam id notatum reperi, adeo ut primus, inter omnes mihi sit Hayecius, qui hujus sepulturæ mentionem faciat. Balbinus adjicit: se se cum sociis perlustrasse curiose locum, at ne vestigium quidem deprehendisse. Celsissimus Illustris memoriæ Princeps de Lobkowitz regionum istarum Dynasta indigitatum sibi ab incolis monumentum omni industria perfodi, rimarique fecit, at ne indicium quidem seu ossium, seu aliquando tentatæ, subactæve terræ reperit. Denique idem Balbinus aliam præterea fabellam ex vulgi opinione adtexuit: Nempe in eodem vico exstare fontem, qui nunquam obrui possit, quin per lapides trabesque aut alia injecta eluctetur in altum, & profluat. Hunc vero a Czecho arte magica (quæ fuerit una Ethnicorum sapientia) uno virgæ verbere fuisse prolicitum. At si ejusmodi vulgi commentis insistere in historia libeat, Libris Metamorphoseon Ovidii non absimilia, minoraque referendi campus patebit amplissimus.

Balbin. Dec. 1. l. 1. c. 7.

Idem Dec. 1. l. 7. c. 1.

Idem Dec. 1. l. 1. c. 28.

(*f*) Quemadmodum post mortem *Czechi* universim Boemici, ita post obitum *Lechi* omnes Polonici Scriptores utrobique *Anarchiam* statuunt, certe non alia ratione, quam quod tum traditione, tum vetustissimorum monumentorum suorum authoritate convicti agnoverint, male his temporibus genti suæ Duces affingi. Quod novo argumento est Czechum Lechumque vix alia ratione a posteriobus historicis excogitatum, quam ut Czechorum, ac Lechitarum nominis etymologia aliqua reddi posset, cum post utriusque regimen subito rursum democraticum invectum reipublicæ statum adnotent. Quare recte Jordanus: *Christianus antiquissimus Bohemiæ Scriptor testatum reliquit: primos Slavos Bohemos usque ad Premyslum sine Principe vixisse. Ergo nec Czechus, nec Crocus, aut Libussa Principes fuerunt.* Primus autem omnium qui Czechum Ducem fecit, fuit Æneas Silvius, qui eo magis mirandus, cum aliis plerumque locis Pulkavam sequutus sit. Cautius itaque nonnihil processere Pulkava, Stranskius, aliique, qui tantummodo *judicis* titulo eum nobilitarunt; quanquam & ista cum Cosma nostro pugnent, qui primum post *Bohemum* suum (ex quo, ut alias dixi, posteriores *Czechum* fecere) aliquam normam Judicumque dictaturam invectam scribit. Sic vero ille: *Post*

Jorda. orig. Slavic. P. I. c. 15. §. 30.

Æn. Silv. hist. Bohe. c. 3.

hac

hae quicunque in sua tribu vel generatione persona, moribus, potior, & opibus honoratior habebatur, sine exactore, sine sigillo, spontanea voluntate ad illum confluebant, & de dubiis causis, ac sibi illatis injuriis salva libertate disputabant. Quæ verba adamussim respondent relatis Christanni, Procopii, & Porphyrogeniti jam alias a me in Prodromo productis.

Cosm. Chron. Boh. l. 1.

Procop. de bello Goth. l. 3. *c.* 14. *Porphyr. de admin. imp. c.* 30. *Prodromi Annal. Hayec. p.* 55. *seq.*

Jam ut traditionis, quam ad nos transcripsit Cosmas (cui ut contradicamus (si modo rerum, historiæ, Chronologiæque crisis patiatur) nunquam commissuri sumus) aliquam dilucidationem reddamus, eam hoc modo accipiendam censemus: sub primum a Cosma relati *Boemi* (per quem verosimillime *Bojum Sigovesum* intelligi debere jam alias innuimus) in has regiones ingressum omnino certum est terram a primo suo habitatore *Bojo* nomen *Bojemiæ* sortitam esse. Certum etiam est, eum ducem fuisse hujus novæ coloniæ, atque verosimillime sub terrarum istarum occupationem etiam Principis titulum sustinuisse, sibique postea (quod traditio jam obliteraverat) successores habuisse non modo Duces, sed etiam Reges, at Germanos ex gente Bojorum, Marcomannorum, ac Quadorum, quorum Catalogum jam in Prodromo nostro texuimus. Posthæc autem cum gens ista Germana bellis multum attrita, Slavis ingenti multitudine irrumpentibus, sedes suas cessisset, ex more populi Slavici successit in Boemia status ille Democraticus, de quo Cosmas & Christannus. Ut ita traditio (quæ quo longinquior fuerit, eo plerumque magis corrumpi solet) Cosmæ vero fundamento niti videri possit.

(g) In designandis annis interregni istius variant authores ex arbitrio, alii cum Hayecio hos ipsos novem annos intercurrisse statuunt, alii longissimum tempus, alii multa tempora, Balbinus annos quindecim, Pueżalka unum supra quadraginta designunt. Scilicet quoties Chronologia non coævis aut certe vetustis monumentis nititur, tot vicissitudinibus obnoxia esse solet, quot opinionibus abripiuntur illi, qui veriorem præ ceteris efformare contendunt, navisque instar est, quam a litore seu parum, seu longius, aut plane in gyrum agere, si lubet, possis. Prudentissimi historici partes implevit Cosmas: qui si posteriorum nostrorum ritu fingere voluisset, næ ille ad posteritatem tot fabulas transmisisset, tantâque confidentia acervasset, quantam sibi omnium primo rerum Bohemicarum Scriptori authoritatem ali-

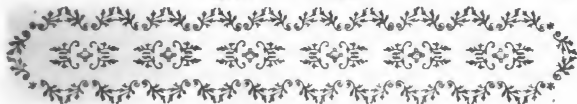
Balbin. Decad. 1. *l.* 7. *c.* 1. *Pueżalka in Navicula Eccl.*

Cosmas ante l. 1. in epist. ad Gervasium.

aliquando deferendam, facile prospicere potuit. Ita vero ille sincere atque ex officio historici: *Annos Dominicæ Incarnationis id circo a temporibus Borivogi primi Ducis Catholici ordinare cœpi, quia initio hujus libri nec fingere volui, nec Cronicam reperire potui, ut quando, vel quibus gesta sint temporibus, scirem.* Hem igitur quam firma basi nitatur Chronologia nostra ante Borzivogi Baptismum! ut umbras captare sit, exquisitionem illius persequi ex nostris; atque idcirco nolim unquam rem in hanc stylum exerere, nisi ab exteris coævis aut huic ætati proximis quid notatum reperero.

AN-

ANNUS 670.

Majores natu ſuarum eſſe partium rati deſperato propemodum malo occurrere, ad creandum principem, unicum in tam afflictis rebus præſidium, confugiunt. Ad expediendum adeo ſalutare conſilium nihil aptius viſum eſt, quam promiſcuam plebem ad Czechi tumulum evocare, gentisque comitia, (a) ſi quid factioſi turbarent, religione loci defendere. Præſentiſſimum id fuiſſe conſilium eventus docuit. Namque omnis multitudo partim memoria deguſtatæ ſub Czecho felicitatis, partim malorum præſentium ſenſu damnatis factionibus ac turbis patres collaudavit, negotiumque urſit. Nemini dubium erat, quin Crocus, (b) vel Czechi judicio, unus omnium principatu digniſſimus eſſet, & pudebat virtutibus viri honorem nullum eſſe habitum. (c) In hunc igitur omnibus ſuffragiis itum eſt, nec dubitavit populus e veſtigio novum principem ſolemni ceremonia inaugurare. (d) Hunc autem inaugurationis ritum fuiſſe accepimus: Halato quidam mitram Czechi religioſa cura novennio aſſervaverat, eam in medium proferre juſſus,

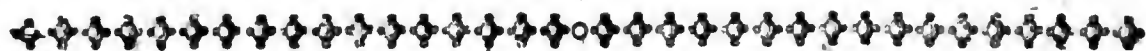
Comitia coguntur.

Crocus in Principem eligitur.

H cum

cum reverenter explicasset, majores natu, posteaquam Crocum super Czechi tumulum sedere fecerunt, capiti imposuerunt, dexteræque manui scipione Czechi inserto (c) Principem de genu salutarunt, sacramentumque de more dixerunt. Secuta est universi populi vociferatio, jubentis vivere, novoque principi læta omnia ac fausta precantis. Ita momento temporis multorum annorum calamitas in publicam lætitiam versa est.

Inauguratur.

ANNUS JESU CHRISTI 670.

VITALIANI PAPÆ 14. CONSTANT. POGON. IMPER. 3. CROCI 1.

(a) Secunda hæc sunt ex calculo Hayecii a morte Czechi comitia. In his qua arte Slavi usi sint ad adunanda suffragia, & qua severitate in refractarios animadverterint, jam supra ad Annum 644. Lit. hh. ex Ditmaro retulimus. De Comitiorum ceremoniis, materie, loco, tempore, membrisque, quæ ad ea vocantur, copiose egit Stranskius in republica sua Bojema toto capite XXIII. Olim nonnisi armatos comparuisse in Comitiis, & ante eorum initia nudatis ensibus sacramentum, verba præeunte præcone, dicere consuetum fuisse adnotatum reperio in Mſ. Anonymi, qui Veleslavini Calendarium dilucidare ac amplificare cœpit.

(b) Universam Croci historiam brevissime Cosmas tribus quatuorve versibus absolvit, quam Hayecius totidem paginis reddidit, posteriores, ut fit, etiam amplius auxere, mirandaque in eo Dalemili continentia, qui de eo haud aliud, quam quod apud Cosmam reperit, suo carmine recensuit. Quemadmodum autem de Czechi regimine, ætate, chronologia, rebusque gestis inter Scriptores indefinita lis, ita quoque historia Croci locis omnibus tam perplexa, ut e pumice citius aquam, quam ex his aliquam rationem veri, temporisque elicias. Vin-

Vincentius Kadlubek primus Poloniæ Scriptor eum Alexandro Magno multo superiorem ætate facit, Boguphalus in Assueri Regis tempora rejicit, quod idem faciunt Joannes & Anonymus sæculi XIV. Polonici Scriptores. Dlugossus ea Craco posteriora & a Kadlubecio relata cum Alexandro M. bella penitùs rescidit, ætatemque Croci in sæculum Christi VIII. reposuit, quem etiam Sarnicius* secutus est, alii quinto, alii sexto sæculo eum retulerunt. Atque istud Chronographi Poloni. Quod ad exteros attinet: Aventinus eum paulo post Attiliana profert tempora. Pirminius Gassarus** ad annum 521. alii sæculo quarto. Pari modo nostri Scriptores patrii variant: Vetustum Mſ. a Balbino citatum eum circa annum 350. Veleslavinus sub Gratiano Imperatore, Puczalka anno 345. regimen auspicatum scribunt, Alii Hayecii Chronologiæ insistunt, Balbinus variat. Tam incertum apud eosdem est, cujus gentis fuerit: Alii Vandalum, alii Sclavum, alii Vandalorum, Alii Venedorum Regem, alii Gracchorum Romanorum stirpe editum, alii Croatam, alii Polonum, alii Czechi nepotem faciunt, alii denique ex uno duos statuunt, jam patrem, jam filium, jam nepotem, jam Lechi filium, ut pene res cuique facilioris negotii videri possit sphyngis ænigma dissolvere, quam ex tot pugnantibus sententiis quidpiam historia dignum exsculpere.

Vinc. Kadl. hist. Polon. l. 1. epist. 2. & 8. Boguphali, Joannis, & Anonymi Chronica Polon. apud Sommersberg. T. I. Scriptor. rer. Silesf. Dlugoss. hist. Polon. l. 1.

**Sarnic. annal. Polon. l. 4. c. 16.*

Aventin. Annal. Bojor. l. 3.

***Pirm. Gass. in Annal. Aug.*

Balbin. Dec. 1. l. 2. Balb. Dec. 1. l. 7. c. 11. in dissert. ibid. Pantaleon. Candidus in Croco Balbin. Dec. 1. l. 7. c. 2. Sarnic. Annal. Polon. l. 4. c. 18 Alexand. Guagninus in Chronic. Polon.

Verum quoniam primi gentis Bojemæ Polonicæque Scriptores Cosmas & Kadlubecius Croci meminerunt; is omnino ex historia utriusque gentis deturbandus minime est, locus ei is concedendus, quem uterque illi proprium voluit, scilicet ut inter traditiones sedem habeat. Nam si uterque author hic consulatur, liquet aperte, quod Crocum non aliqua scripta historia, sed sola traditio pepererit. Atque cum Slavi etiam aliarum gentium ritu, ut suo loco ostendemus, ante invectas literas sua carmina, hymnosque habuerint, quibus clarorum virorum apud se memoriam tum conservarent, tum ad posteritatem transcriberent, nolim impugnare ejusmodi aliquo carminum genere traditionem ad tempora Cosmæ & Kadlubecii usque pertigisse; at quod carmina ista notis chronologicis caruerint, & fortassis temporum cursu sæpe ab alio atque alio cusa & recusa, nomen certum, rem ipsam tempusque incertum reliquerunt. Quare si tamen conjecturæ quis locus hac summa in antiquitate potest, verosimillimum esse censeo: Crocum hunc, seu Cracum non ex Venedorum, sed Vandalorum gente ac temporibus esse repetendum.

Cui rei argumentum præbet ipse Kadlubecius, Boguphalus, aliique veteres Poloni, qui cum eum in id tempus rejiciant, quo a Vanda fluvius Vandalus, Vandalique dicti sunt, plane ostendunt Cracum ad Vandalorum non Venedorum, seu Slavorum historiam pertinere; memoriamque retinuisse in historia Polonorum, non quod gente Slavus, aut Polonus, sed terrarum illarum, quas postea Poloni possederunt Princeps, aut plane Rex fuerit. Nam nihil magis testatum, quam Vandalos olim cumprimis sæculo IV. ad Vistulam & Oderam iisdem locis, quæ hodie Poloni accolunt, consedisse, de quo jam egimus in Prodromo nostro. Constat etiam inde plurimorum errorem profluxisse, ut Venedi, seu Vinidi Slavici populi pro Vandalis non raro ab authoribus perperam fuerint habiti, quod hi in Vandalorum terras subierint; hinc quoque Helmoldus: *Qui antiquitus Vandali nunc Vinnidi appellantur*, Quid igitur? si dicamus perstitisse adhuc apud regionum istarum nonnullos incolas, gentisque Vandalicæ reliquias jam jam Polonis Slavis permixtas memoriam illius in historiis omnibus decantatissimi Vandalorum Belliducis *Craci* seu *Croci*, qui obsidione cinctis Treviris dejectisque muris Arelatensibus victricia sua arma cum terrore in viscera Galliarum intulit, de cujus gestis agit Gregorius Turonensis, Aimonius, Petrus Saxius, Chron. Gotvicense, aliique passim sacri ac profani historici. Neque incredibile Marcomannos seu Croco huic paruisse, seu socios fuisse, cum memoria illius ad nostros etiam Annales transierit. Certe si vetustissimo Christanno nostro fides habenda, qui neque Croci meminit, neque ante Libussam Slavis Boemiæ ullum Principem aut Judicem admittit, palam est: Crocum ad Slavorum historiam non pertinere, ut itaque corrupta jam tempore Cosmæ videatur fuisse traditio, quæ Libussam hujus Croci filiam fecit. Albericus Monachus Trium Fontium sat vetustus author pridem indigitavit, quo Crocus ille Vandalorum Dux pertineat, dum ait: *Quædam pars Vandalorum cum Alanis Gallias infestant duce Croco, qui fuit Dux Cracoviæ.* Et verosimillime hæ Croci in Gallias prolatæ multiplices victoriæ occasionem præbuere Veleslavino, aut alteri eo superiori, ut effingerent filiam ejus datam Marcomiro Regi Franciæ, quod ille belli socius esset contra Imperatorem Gratianum, qua in re postea Veleslavinus Reusnerum, Balbinum, aliosque sequaces habuit.

Helmoldus Chron. Slav. l. 1. c. 2.

Gregor. Tur. l. 1. c. 34. Aimon. de gest. Franc. l. 3. c. 1. Petr. Saxius in Pontif. Arelat. Chron. Gotvic. vocab. Arelate.

Albericus P. I. ad Ann. 413.

Veleslav. in Geneal. Ducū.

(*c*) Ad hunc locum P. noster Victorinus hæc adnotat. Czecho in principatu Crocum virtutis suffragium verius, quam hominum volun-

luntas substituit: id enim prudenti futurorum prævidendorum solertia apud rudem ea tempestate populum assecutus fuerat Crocus, ut divino afflatus Numine crederetur, ait Julius Solimannus, qui & prospero ejus regimini his versiculis applaudit: *Jul. Solimau. in Elogiis Ducum Boh.*

Te sceptro donat virtus, non sanguis, in aulam
Præcipitis vulgi non levis aura vehit.
Auspiciis accede bonis: te principe regnum
Crescet, & in mores discet abire tuos.
Anne vides? aurum jam lympha Boemica volvit,
Illa monet, quæ te principe sæcla fluent.

Addit Dubravius, Crocum, qui Czecho succederet populo idoneum fuisse putatum, quoniam ante alios boni justique viri speciem præseferret, sermoneque comis & affabilis haberetur, ac multitudini maxime gratus ex opinione divinitatis, quam ex divinatione, augurioque collegerat. Et quanquam gratuitam, non autem quæstuariam divinationem faceret, sine quæstu tamen illa ei non erat, ultro consultoribus stipem obtrudentibus. Ceterum Poloni, gentisque nostræ Scriptores tradunt: Croco vel Craco Romanos Gracchos originem dedisse, quod videlicet majores illius sive Roma pulsi, sive alia quacunque de causa in Croatiam venissent, nomenque Gracchi in Craci, & postea Croci a populo commutatum accepissent: quod idem Pantaleon quoque Candidus, ille qui Ducum nostrorum historiam elegiaco versu cecinit, opinatus est, cum dixit: *Dubrav. hist. Boh. l. 1.* *Balb. Dec. 1. l. 7. c. 2.*

Gracchus in Ausoniis Romanus origine terris,
Anco Romulidum sub duce liquit humum.

Hactenus noster P. Victorinus.

(*d*) Balbinus eo tempore quo suffragiis populi Crocus electus est, eum jam Poloniæ gubernacula gessisse memorat, eoque legationem missam, ad eum in Bohemiam evocandum. Stranskius ait delatum regimen ad Crocum in oculis Supani & Turesci fratrum, qui sanguine Czechum attingebant. Et quanquam alii quique superstites essent nati stirpe clari viri consaguinei Czechi, ad quos Principatus successionis jure pertinere videretur, Crocum tamen procreatum diverso genere virum iis fuisse prælatum, & voce populi publica gubernandæ multitudini præfectum, non quidem ut Principem, qui ex arbitrio suo *Balb. Dec. 1. l. 7. c. 2.* *Stransky Reipubl. Boj. c. 5.*

 im-

imperaret, sed ut Prætorem, qui ex æquo & bono jus diceret. Quæ prolixa patheticaque electionis hujus primæ, postpositis consanguineis Czechi, descriptio eo vergit, ut Stranskius ostendat non tam sanguinis ac successionis, quam virtutis & meritorum habitam rationem sub initia Czechiæ. At quandoquidem Crocum verosimillime ad Vandalorum tempora pertinere diximus, argumentum frustra inde capitur, & fulcimentum suæ reipublicæ.

(c) Scipio seu baculus pervetustum Judicum insigne, quod ne Imperatores quidem dedignati sunt. Sic baculi Caroli M. meminit Monachus S. Gallensis, de aureo Ludovici Pii baculo loquitur Theganus, de baculis filiorum Ludovici Pii commemorant Annales Francorum, & locus hic insignis est Annalium Nazarianorum: *Thassilo Dux Bavariæ omni pene parte a Caroli exercitu petitus, ducatum, quem a Pipino patre quondam acceperat, victori filio Carolo reddidit cum baculo, regiminis ei attributi symbolo, in cujus capite similitudo hominis erat. Et effectus est Vassus ejus.* Sigismundi Imperatoris tempore adhuc ejus fit mentio ubi vocatur ein Gerichts-Staabe.* Judicibus denique usum ejusmodi baculorum non modo apud Germanos consuetum fuisse haurimus ex legenda S. Bonifacii; sed & apud ipsos Slavos, de quo agit diploma Vladislai Ducis Opoliensis datum monasterio Raudensi Ord. Cisterciensium, quo Dux jus judicaturæ Abbati his verbis confert: *Volumus autem, ut supradictus judex Abbatis in Stanicia habeat clypeum, & baculum, ferrum, & aquam.*** Quam obrem autem clypeus, ferrum & aqua nostris quoque judicibus tradita sint, alio opportuniori loco explicabimus.

Monach. S. Gall. l. 1. apud Gold. T. I. Script. Alem.
Theganus in ejusd. vita c. 19
Annal. Bertin. ad An. 849.
Annal. Nazar. ad An. 787.
* *Müllerus* Reichs-Tags-*Theat. sub Frider. V.* in der 5. Vorstellung.
Legend. S. Bonif. c. 8. apud Menken. T. I.
** *Apud Sommersberg. T. I. Script. Siles. p. 879.*

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ANNUS 671.

Sublatis tumultibus domesticis, confestim publica res cœpit crescere. Supan (a) & Turesk fratres Czecho sanguinis necessitudine juncti, impetrata ad colendum Australi plaga, paribus animis, atque opibus domum sibi ligneam, stabulaque pecori cogendo capacissima in meridiem excitarunt, locoque nomen Tursko (b) a fratre natu minore co-

Prædium Tursko.

cognomine indiderunt. At quo minus eo loco quieti agerent, agrestia utriusque partis servitia fecere. Ferox nempe famulorum turba, & certaminum avida cum se mutuo vel aquatione, vel pastione prohiberent, conviciis primum, mox fustibus ac saxis decertabant; ac fiebat nonnunquam, ut ex iis dimicationibus plerique domum cruenta capita referrent. Supan rei indignitate motus, veritusque ne exasperata semel odia atrocius sævirent, cedere loco statuit, nihilque cunctatus directo cum suis in orientem itinere prædium aliud propius aquas exstruxit, id a filio Chein, quem amabat ardentius, Cheinow (c) appellavit. *Cheinow.*

ANNUS JESU CHRISTI 671.

VITALIANI PAPÆ 15. CONSTANT. POGON. IMPER. 4. CROCI 2.

(a) Nomen hoc monumentum pervetustum est linguæ Slavicæ, cujus mentionem ex Constantino Porphyrogenito jam fecimus in Prodromo nostro. Atque fortassis hoc ipsum nomen ab Hayecio pro appellativo non proprio accipi debuit (si tamen historia ad hunc annum relata ex hac est antiquitate) ita ut Comitem, judicem, seu præfectum regionis significet, qua significatione a Presbytero Diocleate, Thoma Archidiacono spalatino, inque nostris diplomatibus passim acceptum est. Verum quod ad hanc vocem veterem Slavicam attinet, minus verosimilis mihi videtur illa etymologia, quam Joannes Lucius, ac ex eo Anselmus Bandurius, atque Carolus Dufresne profert, contendens vocem *Zupanus* seu *Supanus* derivari a *Zupa* seu *Zupania*, quod Slavice *regionem aliquam habitatam* connotet. Nam meo quidem judicio, contrarium prorsus sentiendum est, Zupasque seu Zupanias a Zupanis nomen suum traxisse; nam qua radice Slavica id oriatur, ut Zupa habitatam terram significet, nusquam reperio. Certum autem est Zupanias dictas eas regiones, quæ e Slavico Magistratu se-

Prodr. Annal. Hayec. p. 55. & 56.
Præsb. Diocleat. in Regno Slavor. Thom. Archid. in hist. Salonit.
Joan. Luc. de Regn. Dalm. & Croat. l. 1. c. 13. Bandur. in Constant. Porphy. Dufresne in Glossar. voc. Zupan.

senatorem (illis *Zupan* dictum) habebant, qui dependenter a seniorum, seu senatorum ceterorum consilio res subjectæ sibi regionis procurabat. Atque ut verior hujus vocis etymologia detegatur, ea composita est, non simplex ut supra memorati authores sensere, scilicet ex præpositione Slavica *Zu* & substantivo *pan*. Certum vero est: *Pan* Slavis, majoribusque nostris significasse *majorem dominum*, seu dominum nullius juri subjectum, ut explicat Boguphalus & Presbyter Diocleates, aut ut Commentator in Kadlubecium: *Totum habens*. Neque dubium est, omnibus ducibus nostris, dum adhuc Bohemia in plures ducatus divisa esset, hoc nomen fuisse proprium, quod deinde etiam invectis Regibus majorum terrarum domini retinuerunt usque ad sæculum ipsum decimum sextum, ut prætermisso omni seu Principum, seu Comitum, seu Baronum titulo se se *Panos* Pani dictitarent, scriberentque: PAN z Rozemberga, PAN z Blenowa, PAN z Nowyho Hradze ꝛc. Indeque etiam error Curiæ, seu Cancellariæ Romanæ exortus, ut cum illa initia literarum publicarum a nobilitate nostra transcripta, his plerumque verbis initialibus concepta legeret: JA PAN z Rozemberga, JA PAN z Chudenicze, JA PAN z Kolowrath ꝛc. voces has, titulos dignitatis & eminentiæ existimans in unam vocem contraxerit, literasque suas Apostolicas ad *Japanos* Regni Bohemiæ inscripserit, cujus argumenti residuas adhuc nonnullas Pontificias bullas suo loco & tempore exhibituri sumus. *Zu* seu Zu, ut jam ante innuimus præpositio Slavica est, significans *cum* seu *con*, quam hodie Dalmatæ mutata vocali *u* in *a* *sza* enunciant scribuntque, Poloni per literam z, nostri plerumque per s exprimunt, unde *Zupan* Slavica connotatione nihil aliud significabat quam *Condominum* seu senatorem reipublicæ, nam plures fuisse apud gentem hanc moderatores ex Jornande, Paulo Diacono, Constantino Porphyrogenito, Ditmaro, Christanno aliisque pridem ostendimus. Hinc recte Villelmus Tyrius: *Hi magistratus habent, quos Supanos vocant*, & Serviæ Principes Nicetæ Ζυπάνοι dicti sunt. Ab horum igitur præfectura regiones nomen *Zupaniæ* sortitæ sunt, quarum undecim inter Croatas numerat Lucius ex Constantino Porphyrogenito, quanquam posterioribus temporibus, ut ex Presbytero Diocleate liquet Zupani fere munus Comitum obtinuerint, cum Duces regesque apud Croatas & Dalmatas suprema potestate donati sunt. Neque vero dubium est olim Boemiam in ejusmodi Zupanias seu Zupas fuisse divisam, cum *Supæ Cadanensis* antiquissimum MS. apud Balbinum meminerit. Stranskius jam *Czudas* vocat, quod ad posteriora & Caroli IV. tempora referen-

Boguphal. in hist. Polon. in Prooemio. Commentat. in Kadlub. l. 1. epist. 3.

Lodereker in Vocab. septi. lingui.

Willel. Tyr. l. 20. c. 4. de Serviis Nicetas in Isacio l. 3. n. 4. Lucius de regno Croat. & Dal. l. 1. c. 13.

Balb. Dec. 1. l. 8. P. I.

rendum est, cum regionum Czudarii seu judices constitui sunt. Zupanorum tamen nomen diutius apud nos perstitit, sed quemadmodum Lucius scribit, quod Zupanorum viluerit appellatio, & nonnunquam minoribus præfectis concessa deinceps legatur, postquam Croatia & Dalmatia in jura Hungaricorum Regum concesserunt, ita apud nos Ducibus Regibusque subingressis supremi Regni proceres nomen istud retinuerunt: ut ex innumeris diplomatibus palam fit, quorum nonnulla in Prodromo nostro citavimus. Imo Abrahamus Frencelius jam passim nobiles Slavos Supanorum titulo nobilitat.

Abrab. Frencel. de Diis Sorabor. & Slavor. c. 25. §. 24

(*b*) Alii altiorem hujus vici originem repetunt a Turskone homine gentis Slavicæ, & filio nescio cujus Zalmanini, qui adhuc ante Czechum Bohemiæ gubernacula tenuisse, &, cum in prælio Constantini Magni contra Licinium occubuisset, Czecho Principatum Bohemiæ transcripsisse a Petro Codicillo & Veleslavino asseritur. Alii posterius erectum volunt, nomenque suum traxisse a Turone (quem Cosmas Tyronem vocat) Neklani belliduce, qui gloriose belli occumbens, hic suum bustum invenit. Vicus iste hodie superest, cursus publici prima statio iter Praga aggressuris Dresdam, altero ab urbe Aquilonem versus lapide remotus; Ad inclytum Ordinem Crucigerorum cum rubea stella hodie spectat. Ceterum in historiis nostris locus nominatus a clade Wlastislai Lucensium Ducis, a busto suprafati Tyronis, & Comitiis Boleslai sævi.

Petrus Codicillus a Lupacis citatus.

Veleslav. in Geneal. Duc. Bohem.

(*c*) Et locus iste hac ætate perstat, natalibus inclyti Herois Zcir, qui belli summæ sub Neklano præfuisse memoratur, celeber. Ernestus primus Archi-Episcopus Pragensis olim tempore Caroli IV. vicum istum pretio redemit, mensæque Archi-Episcopali adscribens, insigni castro nobilitavit; at post Hussiticos illos tumultus in alias manus transiit. Antiquissimam apud nos, hodiedumque cum gloria florentem Maleviciorum familiam olim de Cheynow appellatam nonnulli ab hoc castro repetierunt; sed recte advertit Balbinus castrum illud ab hoc diversum fuisse. Tam temere etiam egere illi, qui verosimillime hujus castri antiquitate inducti, eandem familiam ad paganorum Ducum nostrorum tempora rejiciendam statuerunt. Quod ut stabilirent, insulsum plane diploma Neklani Ducis nostri imperitissime commenti sunt familiæ huic datum. At luculentissima imposturæ suæ inter cetera hæc liquere vestigia, cum a Principe Ethnico diploma signatum referrent in festo S. Joannis Baptistæ. Quæ jam pridem Paprocius & Balbinus exsugillavere.

Balb. in hist. S. Montis Auctuar. II. §. 27.

Papr. in Ord. Equestr. c. 20. Balb. cit. loco.

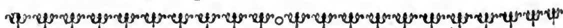

ANNUS 672.

Colloquium Lechi cum Croco.

Lechus Kurimensis Dux percontatus certos homines, ut intellexit, quanta Crocus æquitate administraret rerum summam, quamque ei cuncta ex sententia cederent, misit, qui nunciarent, velle se cum eo in colloquium venire. Ubi ad condictum diem ambo convenerunt, prior Lechus orare, obtestarique cœpit Crocum, ut quoniam sibi in animo esset terram aliam, aliasque sedes vestigare, Kurimensem ipse principatum suo adjiceret, eademque comitate ac prudentia utrumque gubernaret. Ad ea Crocus cum multa subjecisset, quibus & Principem a suscepto consilio averteret, & constanter recusaret, quæ offerebantur, consilium id cepit Lechus, ut bona Croci voluntate Principatus uni famulorum suorum traderetur. At monuit Crocus, ne in re præcipitaret, consulendam hoc super summi momenti negotio Borzenam (a) (ea Croco uxor erat, mulier futurorum sciens, & arte divinandi clara) ut primum illa respondisset, indigitaturum se se eum, qui tanto Principatui administrando maxime idoneus videretur. Sic e colloquio discessum.

Borzena uxor Croci.

ANNUS JESU CHRISTI 672.

ADEODATI PAPÆ 1. CONSTANT. POGON. IMPER. 5. CROCI 3.

(a) Quandoquidem Hayecius hic jam Croco propriam uxorem tribuit, promiscuum uxorum usum ab se ipso Cosmaque relatum brevi abolitum fuisse oportet. Duas vero eidem Cro-

Croco facit uxores Hayecius, & is quidem quantum constat primus omnium inter nostros Chronographos, alteram Nivam, ex qua Kassam, Tetkam & Libussam genuerit, alteram hanc Borzenam. An vero has duas uxores simul, an successive habuerit, non indicat. Polygemiam Slavis omnibus, ipsisque majoribus nostris usitatam fuisse multis veterum testimoniis res confecta est: Nam Fredegarius de Samone supra memorato Slavorum Rege loquens, ait, eum Slavorum more plures uxores duxisse, ex iisque virilis stirpis duos supra viginti, filias quindecim sustulisse, atque si rursum ex Hunnorum consuetudine mores Slavorum pensandi sunt, idem fecisse Attilam memorat Priscus. Cosmas noster ex utriusque conjugis parte polygamiam fuisse testatur his verbis: *Tunc temporis, prout cuique placuit, binas vel ternas conjuges habere licuit; nec nefas fuit viro rapere alterius uxorem, & uxori alterius nubere marito, & quod nunc adscribitur pudori, hoc tunc fuit magno dedecori, si vir una conjuge, aut conjux uno viro contenti viverent.* Sed verosimillime verba hæc Cosmæ eo accipienda sunt, ut Slavos in admittendis divortiis non admodum difficiles fuisse dicamus, nam severissimam illorum in adulterium statutam legem, cui parem vix apud aliam gentem legere est, jam ante ex Ditmaro attulimus. Tum si connubia, ut Cosmas refert, fuere tam communia, & brutorum animalium ritu amore utebantur, ut quid teste Fredegario Slavi tantopere ad iracundiam provocati sunt, ut se non modo a Chunorum societate sejungerent, sed & Samone Duce bella illis intentarent, cum hi temere *Slavorum uxores & filias strato sumsissent*?

Fredegar. c. 40.

Priscus in Excerpt. legat.

Cosm. Chron. Boh. ad An. 1002.

Fredegar. c. 48.

Ceterum cum posteriores quique nostri ex uno Croco duos fecerint, etiam ipsas uxores ab Hayecio allatas partiti sunt, ut Borzenam Croco I. Nivam Croco II. adjecerint, & ne Borzena ab sterilitate infamis notaretur in historiis, Veleslavinus ei, novo prorsum ausu, filiam Milenkam affinxit, quam Crocum Marcomiro Regi Francorum nuptui tradidisse idem memorat. De hoc genti nostræ perquam glorioso matrimonio ita plaudit Balbinus: *Milenka uxor Marcomiri Francorum orientalium Ducis, cujus filius Pharamundus primus Francorum Rex electus A. C. 420. decessit. Obtinebat vero Marcomirus proximas regiones, ut Genealogistæ tradunt, ideoque facile ex proximo Milenkam in conjugem accepit. Nec parva inde gloria Principibus nostris, & qui ex Przimislæa gente descendunt, nascitur, quod ab iis tot regnorum & imperiorum Monarchæ, quot a Pharamundo Genealogistæ derivant, processerint, ac procedant.* Verum fabulam

Veleslav. in Geneal. Duc. Bohem.

Balb. Dec. 1. l. 7. c. 3. in Geneal. Tabell.

lam hanc a Veleslavino prolatam, & postea a Reusnero & Henninge propagatam refutavimus jam in Prodromo. Quod porro ad Borzenam matrem hujus Milencæ pertinet, referunt nostri ab ejus sepultura nomen pratum ingens invenisse, in quo anno 1003. Wrschoveciis ob Jaromiro Duci intentatam necem capita securi resecta sunt. Alteram Nivam tumulatam tradunt in Cztinoves prope Czechum & Crocum maritum suum.

Prodr. Annal. Hayec. p. 154.

Hammer. Schmid hist. Canob. S. Spirit. §. 16.

ANNUS 673.

Lechus exploratores in Silesi. expedit.

Lechus Kurimium jam plane pertæsus, sive quia crescenti multitudini partes illas continuo angustas fore putabat, sive quod eum ad condendam novam gentem fata urgerent, vocatos ad se certos homines contra orientem expedit, qui regiones illas speculentur, omniaque sibi ex ordine renuncient. Reversi cuncta ex fide retulere: proximam esse Cattorum (a) seu Silesiorum regionem, eamque cultam, hominibusque habitatam. (b) Inde excipere terras desertas, ac vastas solitudines, quas olim quidem Sarmatæ ac Vandali (c) habitassent, jam vero frequentia bella, & immanem pestilentiam cunctos absumsisse. Ceterum regiones illas prædivites, amplas, feraces ad usque mare quodpiam sabulosum late protendi; fluvios etiam frequentes occurrere, quos tamen amnis Vistula & magnitudine, & amœnitate, & omnis generis piscium copia facile exsuperet. Lechus audita secum ipse reputans, obfirmatoque ad proficiscendum animo Crocum accersit, ei & speculatorum dicta, & quæ sibi mens esset, plane edisserit. Tum de successore creando consultatione facta Bor-

zis-

zislao Swogi (d) filio acerrimi judicii viro, communi sententia Kurimensis principatus insignia cum summa potestate traduntur. Lechus itineri necessaria expediri jubet. *Borzislaus pro Lecho Kurimensis princ.*

ANNUS JESU CHRISTI 673.

ADEODATI PAPÆ 2. CONSTANT. POGON. IMPER. 6. CROCI 4.

(a) Cattos ab occidente Bohemiæ non oriente olim locatos fuisse apud omnes Geographos res testata est, & nos jam in Prodromo docuimus. Porro sæculo hoc VII. & multo ante eorum memoria penitus interiit, constatque ex Gregorio Turonensi, Fredegario, Aimonio, aliisque eorum sedes jam occupatas fuisse longe ante hæc tempora partim per Turingos & Saxones, partim per Srbos. *Prodr. Annal. Hayec. p. 80.*

(b) Suo se pene jugulat gladio Hayecius, qui cum paulo ante nobis his regionibus meras solitudines easque vastissimas, & horrida deserta descripsit, jam ait: Silesiam, regionem minus fructiferam Bohemia, magisque septentrionalem, hominibus cultam & habitatam. Neque vero dubium est dispulsis isthic loci Marvignis, Elisiis, Quadisque paulo post Attiliana tempora successisse Slavos, ut sentiunt Curæus, Schikfusius, Henelius, omnesque passim Scriptores Polonici, atque si superioribus annis Lusatiam jam copiose a Srbis habitatam ex Porphyrogenito ostendimus, nemo hærebit anceps de occupata quoque vicina Silesia, præsertim cum de Vistulæ littore utrinque jam culto constet ex Jornande. Incolæ autem hodiernæ Silesiæ censebantur vetustis temporibus plerumque sub Polonorum, & Poloniæ nomine (verosimillime quod Polonis Ducibus paruerint) hac appellatione sæpissime occurrunt in diplomatibus nostris adhuc sæculo XIV. & in *Majestate Carolina.* Certa vero & potissima hac regione sedebat respublica & provincia Slavica *Zlesane* nomen ferens proxime contigua Bohemiæ (ut ex diplomate Henrici III. Imp.* liquet) a parte aquilonari; quam cum deinde Duces Vratislavienses tenerent, iique divitiis & potestate crescerent, nomen *Zlesanorum* seu *Slesiorum* & *Silesiorum* ad longum terra- *Dipl. Caroli Cœnobio Camezen. datum An. 1349. Idem in Codice legum Bohem.* ** Apud Cosm.*

 rum

ad An. 1086. rum tractum propagatum est. Quare omnes illi authores gravissime hallucinati sunt, qui Silesios dictos scripserunt ab Elysys veteribus, germanisque hujus regionis incolis, aut alias magis ineptas etymologias ex significatione Teutonica adstruxerunt; nam rem definit his verbis Ditmarus. *Posita autem est hac* (Glogovia) *in pago Silensi, vocabulo hoc a quodam monte nimis excelso & grandi olim sibi indito: & hic ob qualitatem suam, & quantitatem, cum execranda gentilitas ibi veneraretur, ab incolis omnibus nimis honorabatur.* In quo pago idem Ditmarus has præcipuas civitates enumerat *Crosno* hodie Crossen. *Glogua* hodie Glogau *Nemetzi* hodie Nimptsch. *Worcislawa* hodie Breßlau seu Vratislavia. Qui vero mons iste fuerit, clare nobis indigitat diploma Bolconis II. Ducis Slesiæ ad Annum 1351: *In oppido seu villa Czobotha prope montem Zlesie, mons autem hic Zlesie,* inquit Sommersberg, *Sabothus est.* Item dictus Zabothus germanice der Zottenberg prope urbem Schwidnicium in meditullio Silesiæ situs, estque, ut Chronicon Gotvicense ait, cornu vel jugum montium Sudetorum des Riesen- oder Schnee-Gebürgs. Mſ. Codex perelegans plura insignia Bohemiæ historica monumenta complectens interque cetera Epitomen Francisci Canonici Pragensis non pridem inter manus Viri Consularis Plsnensis peregregie docti repertus novam prorsus de Silesiorum origine adfert sententiam nemini adhuc auditam. Isthic enim Epitomator sæculi XV. exordientis Scriptor Lechum *Lignicensis* atque ita Silesiæ conditorem inventoremque, Crocum vero Poloniæ statuit.

Ditm. Rest. l. 7. p. 415.

Sommersb. Script. Siles. T. I. p. 935. & 938. Idem T. I. dissert. I. hist. p. 294.

Chron. Gotvic. vocab. Silensis p. 771. & seqq.

(*c*) Vandalos, quos fabulose primi Poloniæ Scriptores a Vanda puella derivant Craci filia, ad Oderam Vistulamque olim habitasse, ac proinde maximam Poloniæ hodiernæ portionem tenuisse, inter omnes Scriptores convenit, qui demum sæculo V. has terras deseruerunt, ac, ut Prosper Aquitannicus & Cassiodorus annotarunt, Arcadio & Probo Consulibus, qui annus Christi erat 406. trajecto Rheno Gallias pridie Kalendas Januarias ingressi, dein anno 409. Honorio VIII. & Theodosio III. Coss. Hispanias occupaverunt. Quibus dein successisse Slavos, nullum est dubium, ut ita locum vix habeat hic istud Havecii: sæculo adhuc septimo terras desertas ac meras solitudines ad Vistulam fuisse: Nam Jornandes de temporibus istis loquens, ait: Slavos habitare *ad sinistrum latus Sarmaticorum montium & ad Vistulam fluvium*, & Procopius locum hunc ipsum indigitare videtur, dum inquit eos ulterioris Istri partem incolere.

Jornand. de reb. Get. c. 33.
Procop. de bello Goth. l. 3. c. 14.

(*d*)

(d) Borislavum, quod certaminis seu luctæ gloriam significat, appellatum oportuit, si nomen hoc antiquitatem istam respicit. Jordanus hunc ipsum Borislaum ait ditionem suam Kurimensem multum in orientalia versus Moraviam extendisse. Stranskius vero inquit eum ditiones quaquaversum protendisse, postquam Lechus Kurimensi principatui plus minus viginti annos præsedisset.

Jordan.orig. Slav.P.I.c.15. §.40.
Stransky Reipubl. Boj. c. 2.

ANNUS 674.

Lechus migrat.

Præsens annus dubium, fueritne abitu Lechi tristior, an origine novæ gentis illustrior. Certe cum paratis ad profectionem rebus Crocum, Borzislavum, ceterosque Lechus valere juberet, lacrymas nemo tenuit. Hanc autem rationem itineris faciendi iniit Lechus: præmisit agmen ex agrestium turba, eorumque uxoribus ac liberis; ii armenta gregesque agere, sarcinas item ceteraque impedimenta ferre jussi; tum Lechus ipse cum amicorum suorum fidissimis sequebatur. Eo in agmine Czimislava Marazi filia, eademque uxor Lechi, quod eodem tempore uterum ferret, domito mitique equo vecta est. Ita præeuntium speculatorum secutus vestigia, ægre tandem confectis itineribus maximis, ac mille molestiis devoratis, locum tenuit hominibus aliquando habitatum. Ibi Czimislava puerum feliciter enixa, vacuo jam a curis marito non mediocre gaudium adjecit. Instruuntur confestim pro loco ac tempore natales epulæ, puerumque in discumbentium nobilium corona Crocum (a) appellari placet.

Czimislava Lechi uxor filium Crocum enititur.

Pro-

Propius inde aberat vaſta palus, & proximæ paludi arbores miræ magnitudinis, quarum prægrandes ramos crebri aquilarum nidi premebant. (b) Eum locum ſæpe numero Lechus (nam ſtativa hic forte fixerat) (c) contemplatus, poſteaquam peridoneum ad accipiendam urbem atque arcem comperit, illico admoveri manus operi, urbemque a fundamentis erigi imperavit. Exſtructa atque exædificata Gnezdnæ (d) nomen accepit: ab illa videlicet nidorum frequentia, nidum enim Poloni Gnezdno vocant. Hinc in Vandaliam progreſſus occupata Viſtulæ ripa aliam item urbem atque arcem in Vavelo monte condit, eamque a filio Croco Crocoviam appellandam edicit. (e) Ita per ea loca diffuſos advenas Lechitas primum ab Lecho principe finitimi dixere; quo nomine Tartari etiamnum ac Moſchi, aliique complures populi eos appellant: (f) mutato deinde nomine a Slavonica voce Pole, quod agrum ſignificat Polonos (g) ſive Polacos, id eſt campeſtres, quod agriculturam egregie promoviſſent, ab re vocarunt.

Gnezdna prima Poloniæ urbs.

Crocovia in Vavelo monte.

Polonorum etymologia.

ANNUS JESU CHRISTI 674.

ADEODATI PAPÆ 3. CONSTANT. POGON. IMPER. 7. CROCI 5.

(a) Hæc primis Poloniæ Scriptoribus Kadlubecio, Boguphalo, Joanni, & alteri Anonymo ſæculi XIV. Scriptori apud Sommersbergium, imo ipſi Dlugoſſo penitus incognita fuere, quorum poſterior omni exſtincta ſtirpe Lechi, & poſt diuturnum interregnum primum Cracum in Regem communibus populi ſuffragiis electum ſcribit. Superiores vero Crocum ſuum plane ætate & regimi-

Dlugoſſ. hiſt. Polon. l. 1. p. 46. & 50.

mine priorem faciunt Lescone I, ex quo posteriores perperam Lechum effinxerunt.

(*b*) Paprocius noster has aquilas albi coloris fuisse ait, eamque fuisse Lecho causam, cur visis his albis aquilis clypeum mox ante cum Czecho communem nigræ aquilæ deseruerit, atque albam porro genti Polonicæ sempiternum insigne statuerit. At magna viri hujus incogitantia: qui non modo clypeorum usum, sed & ipsam colorum differentiam multo serius clypeorum more recepto invectam his antiquissimis temporibus attribuit; atque hæc passim in nostris posterioribus Scriptoribus occurrit oscitantia, ut vetustissima quæque ex more ac consuetudine hodierna suique sæculi pensaverint. Neque vero Sarnicio Scriptori Polono hæc de aquila alba sententia placuit, qui eam refutans, hæc subjungit: *Mihi victricia signa Polonorum, eorumque mysterium explicare volenti magis probabile videtur Polonos hac in re Romanos veteres imitatos fuisse, quibus aquila signum in bello præferebatur. Notius est, quam ut a me commemorari necesse sit de argenteis aquilis in vexillo temporibus Julii & Augusti portatis.* Sed ea fuere tum signa legionum & exercitus non Romani Imperii aut Imperatorum, ut viri quique rei criticæ pergnari animadvertere.

Paproc. in Diadocho in Clypeum Regni Bohem.

Sarnicius Annal. Polon. l. 4. c. 14.

(*c*) Mira profecto cuique videri possit hæc profectionis norma, ut non tam in orientem, quemadmodum Hayecius supra meminit, quam septentrionem factam pateat, ac inde in orientem primum seu plane meridiem deflexam. Breviori itineris compendio uti potuisset Lechus e Bohemia recto tramite tendens ad Cracoviæ hodiernæ regiones. At multa a nostris scripta æstimo, ut paginæ implerentur, & sterilitas historiæ his vetustis temporibus conjecturis farciretur, ne dicam figmentis.

(*d*) Pervetustæ sunt hujus urbis memoriæ, novumque ex antiquitate Slavica monumentum est, veteres Slavos puram literam *h*, in quantum est aspiratio & spiritus lenis, in commercio linguæ suæ non habuisse, nam ejus loco plerumque literam *g* adhibebant, ut ex hoc ipso vocabulo Gnezdno hodie Hnjzdo appellamus, liquet. Dalmatæ, qui omnium maxime veteris linguæ Slavicæ dialectum conservarunt, in scriptionem quidem literam *h* susceperunt, at eam instar *ch* pronunciando efferunt. Sarnicius urbem hanc jam prius exstitisse, & *Semisa-*

Loderecker in Vocab. septil.

Sarnic. Annal. Polon. l. 4. c. 14.

 le-

Sommersb. Script. rer. Siles. T. I. p. 20. *letum* olim appellatam vult. Interpolator vero Boguphali, qui primus Gnezdnæ etymologiam reddidit, nihil de aquilis refert, at lacum illum, apud quem Lechus primum resedit in Polonia, Gneznam appellatum ait ob verba Lechi, quæ ibidem tentoria figens protulit: *Nidificemus. Unde*, inquit, *& lacus ille usque ad præsens Gnezna aut nidificatio appellatur.* Eo prope alludit Sarnicius: *Lechus majorum exemplo innixus domicilio suo locum hic delegit, urbem ædificat, regiam excitat, quam Gnesne, id est nidum, appellavit. Nam sicut nidi sunt avibus in refugium tempestatis tempore, ita & illi Gnezna veluti nidus, id est refugium & arx belli fuit. Nam quod aliqui originem aquilæ, quod est amplissimum hujus regni insigne, magis concinne explicare volentes, Lechum eo loci cum venisset, multos aquilarum nidos reperisse tradunt, indeque omnis boni auspicio accepto pro signo authentico aquilam albam expansarum alarum diducto rostro usurpare cœpisse, mihi omnino verosimile non est.*

Sarnic. c. l.

(*e*) Longe diversam originem ac etymologiam urbis hujus referunt primi Poloniæ Scriptores. Kadlubecius enim narrat in eodem scopulo Cracoviam conditam, in quo Crocus junior monstrum illud tantopere in Annalibus Polonorum celebratum *Olophagum* peremerat. Ad cujus monstri cadaver cum multitudo corvorum convenisset, ab eorum crocitatione *Crocaviam* dictam; quem secutus etiam est Joannes Polonus, item alter Anonymus sæculi XIV. Scriptores. Boguphalus vero inquit: *Crak, qui legitime corvus dicitur, ædificavit castrum, quod suo nomine Cracoviam appellavit.* Dlugossus & Sarnicius etymologiam urbis plane præteriverunt, ædificatam vero ajunt a Croco, unde ille jura tam Polonis, quam Bohemis dederit. Alii Gnezdna vetustiorem faciunt. Illud certe mirandum ante vicorum erectionem de urbium exædificatione fuisse cogitatum, & Poloniam prius habuisse urbes, quam pagos. Scilicet ad incudem revocanda illa, quæ alias monuimus, non secus ac annales nostros, ita & Polonicos tot habere prope de suis initiis diversas sententias, quot authores; atque ob coævorum, paulumque posteriorum historicorum defectum de umbris plerumque disceptari.

Kadlubek. l. 1. epist. 4 & 6.

Apud Sommersb. T. I. & II. Script. rer. Siles.

(*f*) Hæc etymologia Lechitarum a Lecho incognita fuit primis Poloniæ Scriptoribus, Kadlubecio, Boguphalo, aliisque usque ad sæculum prope exiens XIV. ut jam alio loco ostendimus, ejusque opinionis primos esse authores historicos Boemiæ ibidem docuimus, qui Dalemili versus veteres minus vere ac perite explicabant.

(*g*)

(g) Boguphalus, qui primus, quantum constat, inter Poloniæ Scriptores etymon Poloniæ reddidit, ait: *Poloni a polo Arctico nominantur, & alias a castro Polan, quod in finibus Pomeraniæ situm est*, quæ prope verba servat Commentator in Kadlubecium in Prooemio. Sarnicius derivat a celebri illa urbe *Pola* olim in Illyrico, aut Istria sita, e qua Polonorum Ducem Lechum prodiisse ait. Orichovius inquit: *Polonia non a Pole, hoc est planitie, quemadmodum quidam nugantur, sed ab eo, quod quoniam durius fuerat prolatu pro Polachia Polonia commodiore nomine est appellata.* In eo certe Orichovius habet quamplures alios eruditos Polonos consentientes, qui posteriorem & corruptam ajunt *Polonorum & Poloniæ* vocem, genuinam vero & vetustissimam esse *Polachorum & Polachiæ*, utpote quam hodiedum tum gens ipsa Polonica, tum Bohemica in sua vernacula lingua, & vocabulo Polak retineat. Et quanquam nos in Prodromo nostro retulerimus verosimillimam nobis videri Herbersteinii sententiam, qui ait jam olim antiquissimis temporibus aliquam ejusdem nominis gentem sedisse in interioribus Moscoviæ, quæ in hodiernas Poloniæ regiones postea immigraverit; quia tamen id nuspiam hactenus in latino, seu Græco authore Classico reperimus, merito hæremus, & Herbersteinii relata suspecta habemus, adeo ut censeamus, ex ipsa *Polachorum* veteri voce etymologiæ verioris indicia esse desumenda. Et quidem in Prodromo jam innuimus, Slavicis populis in exprimendis sibi finitimis familiarem fuisse Slavicam præpositionem Po, quæ quandoque circa, quandoque post significabat, ut Polabi id est, qui circa Albim habitabant, *Pomorane*, qui circa mare &c. ita prorsus existimo *Polachos* non aliunde dictos, quam quod circa seu post *Lachos* habitaverint. Et quanquam *Lachos* quospiam nuspiam Polonis finitimos legamus, novimus tamen ex omnibus tam vetustis quam recentioribus Geographis *Vlahos* & *Vlachos* hodie *Walachos* dictos Polonis conterminos semper fuisse, ut verosimillimum sit Polonos primitus a vicinis Slavicis populis *Powlachos* dictos, quos autem usus deinde elisa litera w euphoniæ causa Polachos dixit. Si Cluverium audimus: Poloniæ terminos a meridie is statuit flumen Tyras sive Nyester, ubi olim magnam Walachiam cœpisse his verbis fatetur: *Quæ nunc duæ regiones Valachiæ ac Moldaviæ nominibus distinguuntur, superiori ætate uno vocabulo Valachiæ censebantur. Valachia ista ad fluvium, qui vulgo Niester appellatur, Pontumque Euxinum se se extendit. Dividebatur autem tota provincia in majorem & minorem; Major postea Moldaviæ nomen recepit, minori Valachiæ titulus remansit.* Ne vero quis existimet hæc a Cluverio ex recentiori po-

Boguphal. Chron. Polon. in Prooemio.

Sarnic. Annal. Polon. l. 1. c. 12.

Orichov. rer. Polon. Annal. 1

Laonicus l. 2. Leunclavius Pand. Turc. 71

Cluver. Geograph. l. 4. c. 23 §. 3. Idem l. 4. c. 19. §. 3.

Lucius de regno Croat. & Dalm. l.6 c.5. Joan. Cantac. l.3.c.53. Joan. Cinnamus l.4. Zonaras l.8. Nicet. de Isaacio Angelo. Constan. Porphyr. de administ. imp. c.13. Idem c.41.

pulorum situ & Geographia statui, Joannes Lucius ex Constantino Porphyrogenito aliisque Græcis Scriptoribus ostendit eos non modo *Vlahos* scriptos esse, sed & indigitatas a Cluverio sedes tenuisse, imo eosdem prorsus esse, quos antiquitas Patzinacas & Pyeczinigos appellavit, scilicet Daciæ incolas, Slavica seu Bulgarica appellatione Vlahos dictos. Patzinacas seu Patzinacitas & Paczos nuncupatos Constantinus Porphyrogenitus in eundem prorsus locum rejicit. Nam Turcis (per quos eum Ungaros intelligere supra memoravimus) a septentrione confines facit his verbis: *Turcis hæ gentes sunt conterminæ: ad occidentem Francia, ad septentrionem Patzinacitæ, ad meridiem magna Moravia seu Sphendoploti regio.* Et rursum: *Confines autem Turcis sunt ad orientem Bulgari separante eos Istro, ad septentrionem Patzi, ad occidentem Franci, ad meridiem Chrobati.* Ut ita verosimillimum sit Slavos ultra Vlahos seu Vlachos (nam Slavi veteres pura litera *h* carebant) jacentes a Bulgaris aliisque vicinis Slavis *Polachos*, quasi Vlachorum conterminos appellatos. Quæ sententia quidem nova prorsum videbitur Poloniæ Scriptoribus, sed fortassis verior certiorque tot prolatis.

ANNUS 675.

Interea dum tantis passibus Czechicum nomen foris progreditur, domi popularis res non minoribus spatiis augebatur. Crocus facili lenique imperio usque eo multitudinis animos cepit, ut Gehone quodam auctore egregiam principi arcem ad pagum Stebno (a) privatis sumtibus ædificarint, perductamque ad fastigium molem Krokovecz seu Crocohrad, quasi castrum Croci vocaverint. (b) Collaudavit quidem tam promtos suorum animos Crocus; at quoniam populi contubernio assueverat, veteres ipse ædes incolere perrexit, (c) arcem tenere præsidio Schimam jussit. Erat is Schima filius Blehæ vicarius Principis, vir prudens, manuque strenuus, cujus potissimum opera ad gubernandam

Krokovecz.

rem-

rempublicam utebatur. Eodem anno factum est, ut Croci consilio silvæ complures igni ferroque excisæ aratrum pati, ac segetem ferre didicerint. Quæ res non minus voluptate, quam commodo multitudinem affecit. *Exscinduntur silvæ.*

ANNUS JESU CHRISTI 675.

ADEODATI PAPÆ 4. CONSTANT. POGON. IMPER. 8.

CROCI 6.

(a) Eandem scriptionem castri hujus profert Pulkava & Anonymus apud Menkenium, item Dubravius. Silvius appellat *Stemna:* Freheriana Cosmæ editio habet Ztibene, sed ea recte ex codice Dresdensi (qui habet *Zthecne*) corrigitur. Anonymus supra laudatus primum omnium id in Bohemia castrum facit. Dlugossus hanc *Ztbecnam*, seu ut ille ex Ænea Silvio exscripsit, *Stemnam* rejicit in Poloniam, aitque prope eam ad vada Vistulæ conditam a Gracho Cracoviam. Superest hodiedum oppidum cum arce Stekne appellatum ad Ottavam fluvium inter urbes Strakonizium & Pisecam, quod num istud ipsum sit, de quo Cosmas, quod asseverem, nil invenio. *Pulkava Ms. Chron. Bohem. apud Menk T. III. c. 3. Dubr. hist. Boh. l. 1. Æn. Silv. hist. Bojem. c. 4. Dlugoss. hist. Polon. l. 1.*

(b) Cosmas ait castri hujus arboribus obsiti adhuc sua ætate exstitisse vestigia, quod utique de Cracovia Polonorum urbe, quæ Cosmæ temporibus integra perstitit, intelligi non potest; in Bohemia igitur hoc *Cracov* quærendum erat, quanquam notitiam nostram ejus situs effugerit; longe itaque recessere omnes posteriores Scriptores nostri, qui una velut voce ad Cracoviam Poloniæ hæc detorserunt. Cui opinioni occasionem præbuisse videntur hæc verba Pulkavæ: *Aliqui etiam ferunt, quod habuit fratrem, seu parentem Crak nuncupatum, qui Crak castrum & civitatem Cracoviensem ædificavit, quibus Crakow nomen suum imposuit.* *Pulkava Ms.*

(c) Hayecius nuspiam indicat, quæ hæ veteres Croci ædes fuerint, Veleslavinus illas Wladarz appellat, nam has sedes pagumque Croco fuisse antequam in Ducem Bohemiæ designaretur, quem postea Balbinus aliique plures secuti sunt, nuspiam autem regionem lo- *Veleslav. Geneal. Duc. Boh. Balb. Dec. 1. l. 2.*

cumque, ubi castrum hoc situm fuerit, indicarunt. Aliqui cum Wladarz Wrssoveciano confundunt, quod in regione Satecensi situm erat, nomenque urbis habebat, sed si Hayecio fides, id posterius excitatum est, ac ante illius erectionem urbs Brzimota a Bojis olim condita, hic loci stetit.

Hayecius ad Ann. 805. & 806.

ANNUS 676.

Sceleratum hunc annum merito quis dixerit. Tulit enim & Bohemia tragici sceleris exemplum, ut præeuntia privatorum facinora, publicis mox legibus locum darent. Cæperat forte hoc anno Chyrz seu Chyrsus Mani filius posteris suis Chyrzimium pagum erigere. (a) Id Manus pater tam impotenti animo tulit, ut captato tempore Chyrsi filium, nepotem avus interfecerit. Non latuit principem insolens atque indigna cædes. Itaque evocatum ad se Schimam ceterosque optimates super novo scelere sententias rogat. Cum universi parricidam capitis damnarent, ipse hac potissimum pœna facinus vindicandum censuit: Manus inserta in jugum cervice cum jugali bove ducere aratrum, agrosque vertere stimulante filio jussus. Ea pœna in triginta ipsos dies, diebus singulis ab orto mane in medium diem decreta. (b) Insolens profecto supplicium; at flagitio congruum, ut qui in nepotis cæde hominis naturam exuisset, ad opera jumentorum damnatus, stimulisque domitus, feritatem dedisceret. Rigor hic magnam justitiæ opinionem Croco suos inter conciliavit.

Chyrzimium pagus.

Filius patrem aratro jungit in pœnam cædis.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 676.

DONI PAPÆ 1. CONSTANT. POGON. IMPER. 9. CROCI 7.

(a) Pagus hic hodie superest in regione Rakonicensi non longe a Velvario remotus, occurretque illius iterum memoria sub Boleslao sævo, cum Hunni in Boemiam irrumpentes isthic *stationes* fixerunt.

(b) Alii Scriptores nostri referunt: nequaquam seu Croci judicio seu Optimatum consilio hanc sententiam in Manum latam, sed improbum filium Chyrzium sua ipsius impietate ita in patrem animadvertisse; quare cum vindictam amicorum metueret, mox profugum factum, perque deserta omni vitæ tempore errasse. Certe non uno loco Helmoldus Slavos a pietate erga parentes commendat. Ceterum severissimas olim Slavis fuisse leges jam binis locis ex Ditmaro ostendimus, & ab ipsis majoribus nostris summum olim servatum rigorem justitiæ; ut singulis delictis peculiares statuerentur pœnæ, cum ad diplomata perventum fuerit, explicabimus. Exstat in Bibliotheca A. R. PP. Augustinianorum Discalceatorum Neo-Pragæ codex pervetustus mutilus veteri Boemico sermone scriptus, quo minutissimis quibusque excessibus, qui hodie impunes abeunt, certæ, eæque satis graves mulctæ decernuntur.

P. Victorinus noster ad hunc locum.

Helmold. Chron. Slav. l. 2. c. 12. alibiq.

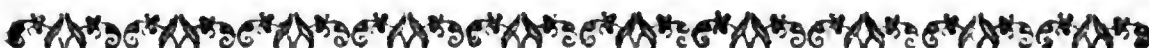
ANNUS 677.

Præsens annus fossile ferrum in Bohemia primus aperuit. Cognatus forte quidam Principis canitie venerandus cognomento Botak (a) circumfusas late Silvas exploratum cum quinque famulis profectus, quo expeditiores ad iter haberet, præter dierum aliquot cibaria, arcumque & tela ad arcendas feras, vetuit quicquam ferre. Cum iis

Ferri fodina a Botak reperta.

in

in asperos & præruptos montes tandem delatus, suscitato forte ad fovendos artus igne, dum sarculo humum circa se fodicant, accidit, ut eorum nonnemo ferri rude frustum eruerit. Visa res digna, quæ principi nunciaretur. Ille intellecta re, magnopere lætus, submittit continuo plures, qui ferri metallum e cavernis eliciant, solutumque igni conflent. (b) Hæ primæ fuerunt in Bohemia ferrariæ, quibus Botak (c) ob industriam præfectus, ædificata postea iis sub montibus villa Zdechovitz, (d) ad ultimam ætatem ea est præfectura egregie functus.

ANNUS JESU CHRISTI 677.

DONI PAPÆ 2. CONSTANT. POGON. IMPER. 10. CROCI 8.

Paprot. in Ordin. Equest. c. 1.

(a) Paprocius invehitur gravius in quosdam, qui nobilitatem Bohemam primum a Przemislao invectam tradunt, ostenditque ex Croco, Manucho, Rabus, Supano, Tureskio ipsoque hoc *Botako* ab Hayecio allatis convinci eos non homines infimæ plebis, sed nobiles fuisse, præcipue cum quique Czechum ipsum Ducum sanguine prognatum cognatione attigerint. Nullum quidem dubium est, ut jam supra ad Annum 644. retulimus, etiam Slavicam gentem sua virtuti semper statuisse præmia, atque ideo semper fuisse aliquos, qui ceteris eminebant, quos *nobiles* appellare liceat. At si rursum ex Hunnorum ritu nobilitatem Slavicam metiamur, constat ex verbis Eslæ legati Attiliani a Prisco prolatis, hanc apud Hunnos olim solam genuinamque nobilitatem fuisse, *quod quis nulli subjectus, nullius servus esset.* Sic enim legatus Attilæ arroganter profatur ad Theodosium Orientis Imperatorem: *Theodosium quidem clari patris, & nobilis esse filium: Attilam quoque nobilis parentis esse stirpem, & patrem ejus Mundiuchum acceptam a patre nobilitatem integram conservasse. Sed Theodosium tradita a patre nobilitate excidisse, quod, tributum sibi pendendo, suus servus esset effectus.* Atque hæc ipsa

Priscus in Excerpt. legat. p. 27.

ipsa fuit Slavorum nobilitas, pro qua manutenenda in omnibus vetustis posterioribusque historicis legimus Slavos majoresque nostros sanguinem vitamque quam promtissime profudisse; nam ut jam alias innuimus, salva libertate nonnisi cum bellum ingruisset, belliduces delectos ab iis communi suffragio, qui cum bello præessent, vitæ necisque, ut res exigebat, potestatem habebant. In pace præter senes, Supanos suos nulli duci aut principi parebant. Quam hæc nobilitas cordi Slavis fuerit vel antiquissimis temporibus ex eorum imperterrito responso Cagano Avarorum Duci circa annum 576. dato discimus; hic cum postularet, ut ejus dicto audientes essent, & tributa solverent, in hæc verba responderunt: *Quis hominum est, qui solis radiis tepescit, qui nostram potentiam sibi possit subigere & domare? aliorum enim regionis dominatum acquirere solemus, non alii nostræ. Qui dominatus nos certo manet, donec erunt bella & enses.* *Menander in Excerpt. legat.*

(*b*) Ad ea usque tempora majores nostros caruisse ferro, tam necessaria ad omnem usum humanum supellectile vix adduci possum, ut mihi persuadeam, præsertim cum multo ante jam ferrea quæquæ arma habuisse Slavos ex vetustissimis Scriptoribus ostenderimus, & regio nostra passim ferri stricturis, quin exquisito opus sit, abundet maxime. Ante ipsos adhuc Slavos Marcomannis his locis sedentibus non incognitas fuisse ferri fodinas innuit Tacitus; nam de Gothinis, quos Maroboduus subegerat, loquens, inquit: *Hi ferrum effodiunt.* Et Ptolomæus regionem ipsam indicat, ubi ferri fodinæ apud Marcomannos sitæ fuerint: *Sub Silva*, inquit, *Hercynia Quadi, sub quibus ferri mineræ.* *Tacitus de morib. Germ.* *Ptolemæus Geograph. l. 2. c. 11.*

(*c*) Ab hujus Botaki patre Paprocius deducit nominatissimam apud nos adhuc sæculis superioribus Zdiarskiorum equestris ordinis familiam, hodie in unico superstitem; sed qua confidentia id præstiterit jam videndum, ut cetera ejus genealogiarum argumenta cognosci possint. Ait igitur familiam hanc vetustissimam in clypeo gerere aquilam rubeo atque cæruleo colore distinctam. Eam prodiisse a quopiam Zdiecho, cujus mentionem faciat Hayecius ad hunc ipsum annum, hancque Zdiechum habuisse duos filios Botakum & Zdiarum. Botakum Croci ævo reperisse mineram ferri, condidisseque pagum & villam a nomine patris sui Zdiechovitz; Zdiarum vero cognomine ædificasse prædium seu castrum Zdiar, ex cujus appellatione se omnes po- *Paproc. in Ord. Equest. c. 11.*

L ste-

steri de Zdiar scripserint, scribantque: ita fere Paprocius. Nisi scirem Hayecium nonnisi semel typis excusum, existimarem Paprocium editione alia usum fuisse, nam de Zdiecho & Zdiaro hoc ne mentionem is quidem facit. Sandelius in sua versione Hayecii germanica vicum *Zdechovitz* nomen suum accepisse ait a Slavica voce Zdechowatj, significasseque majoribus nostris idem quod *colligere*, quasi hic ferrum collectum dicas, unde & ipsi Zdiech incognitus erat. Sed ne hic quidem fingendi licentia substitit: ab hoc ipso Zdiaro Paprocius ad stabiliendam Genealogiam suam per quatuor integrorum, & quod excurrit, sæculorum intervallum usque ad annum 1080. neminem hujus nominis aut familiæ producit. Tum rursum a dicto anno millesimo octogesimo, cum nescio quem Stanislaum Zdiarsky de Zdiar protulisset, ingenti saltu & silentio trecentorum & quinquaginta annorum refert Joannem Zdiarsky. Qua audacia ad effingendas arbores Genealogicas si uti licet, næ ego civem quendam Pragensem, *Alexander* appellatum, ab Alexandro Macedone originem trahere probavero. Non disputo inclytæ Zdiarskiorum familiæ antiquitatem suam, ultroque profiteor ex eadem viros quosque toga sagoque celeberrimos editos esse, eamque posterius summam suam fidem erga Ferdinandum II. ipso exilio probasse; at Paprocii argumentario fidem nemini vel mediocriter in Genealogiis historiisque versato factura est. Longe cautius, securiusque actum est a Balbino, qui a sæculo XIV. ipsoque Joanne Zdiario, postremum memorato, regionis Slanensis Capitaneo, bellisque Hussiticis claro Zdiarskiorum Genealogiam auspicatus est. At nos etiam vetustiorem hujus familiæ memoriam suo loco prolaturi sumus.

Balbin. in Stemmatogr. in tab. Geneal. Zdiarsky p. 67 & 68.

(*d*) Quo loco villa isthæc Zdechovicz posita fuerit, nuspiam proditum est, ejusdem nominis locus tum in Beraunensi tum Prachensi tum Reginohradecensi reperitur in mappis Geographicis plerumque Stiechovitz scriptus. Sed verosimilius ex montium commemoratione conjicitur Hayecium priorem intendisse, scilicet hodiernum oppidum Zdiechovitz, infra quod amniculus Cotsaba Moldavæ miscetur, quodque adhuc superiore sæculo ab acidularum præstantia multum nominatum erat.

AN-

ANNUS 678.

Primores populi, quibus publicæ rei ſalus, principiſque dignitas incumbebat, cum in tanta vicorum copia nec munitionem haberent ullam, qua ſe contra irruptiones hoſtium defenderent, & principem ſuum humilius, quam pro more aliarum gentium habitare ægre ferrent: coacto ad Cztinoveſium ſenatu per Stavbogium Leſislai filium principi multa impendentia prædici, tum ſermonis poſtremo loco renunciari juſſerunt: Primores, omnemque multitudinem, cum bona Croci venia, decreto ſanxiſſe, debere erigi munitionem, urbemque cum arce idoneo loco imponi, (a) qua & Princeps habitare auguſtius, & ipſi commeare tuto, ſeque adverſus incurſiones hoſtium muro ac propugnaculis defendere poſſent. Ad ea Crocus paucis: „ Si ita quidem decreviſſent, pergerent omine ſecundo fa- „ cere, quod ipſis, ſibique bene verteret. „ Delegerant jam ante, deſcripſerantque munitioni editiorem locum; eum ergo populus ex optimatum imperio munire aggreſſus, foſſas illico egerere, vallum jacere, turres & propugnacula deſuper locare cœpit; ubi exterior munitio proceſſerat, ad interiora verſi, arcem primum ligneo quidem opere, (b) at firmo & duraturo, eodem munitionis genere complectuntur; deinde ſibi quiſque ex ramalibus temporarias ædes, quas Budas dixere, erigunt, ab illis Budis univerſum opus Budecium vocant. (c) *Budeczium urbs conditur*

ANNUS JESU CHRISTI 678.

AGATHONIS PAPÆ 1. CONSTANT. POGON. IMPER. 11. CROCI 9.

Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 53. alibiq.

(a) Helmoldus non uno loco innuit Slavicæ genti invisa fuisse castella, & quodvis munitionum genus intra limites regionum suarum, quod libertati adversa judicarent, præmetuerentque illorum exædificatione potentiores jugum & oppressionem reipublicæ meditaturos. At hoc non solis Slavis, sed & quibusque aliis gentibus proprium fuisse legimus. Quantos non motus civere Quadi ob exstructa a Romanis in eorum limitibus castella? ut in Prodromo nostro retulimus. Quam invisa olim fuerint Saxonibus, plenæ eorum historiæ, reique hujus plura exempla profert Bangertus in supra adductum locum Helmoldi.

(b) E ligno Slavis consuetum fuisse sua primitus exstruere recte sensit Hayeccius, idque jam ante ex Ammiano Marcellino, & Procopio vidimus. Ceterum ejusmodi ligneis propugnaculis nec suam firmitatem, nec elegantiam defuisse prodit Priscus his verbis: *Lignea mænia ex trabibus nitentibus fabricata reperimus, quarum compago ita solidum mentiebatur, ut vix ab intento posset junctura tabularum comprehendi.* Adhuc sæculo XI. perrarum fuisse ipsis nobis vicinis Saxonibus lapidearum munitionum usum prodit Ditmarus dum scribit: *Turrim unam ex lapidibus, quarum in hac terra paucæ habentur, fabricavit.*

Priscus in Excerpt. legat. p. 39.

Ditm. l. 7.

Paprocius in urbib. p. 250.

(c) Aliam commentitiam originem hujus urbis refert Simon Thaddæus Budeczius, qui hanc urbem conditam ait a quopiam majorum suorum filio Budeci dicto *Lessin Budek*, homine arte rei magicæ perpollente. Hoc pacto invaluere apud nos fabulæ, dum vel quisque in gentis suæ gratiam nescio, quæ somnia obtrusit. Budeczius vero iste vulgo de Falkenberg dictus, Parochusque Tynensis, is ipsus vir rei gemmariæ metallicæque perperitus erat, qui a Rudolpho II. diploma impetravit, ut ei per universam Boemiam pretiosos lapides, aurum, argentumve inquirere liceret, dato ei hunc in finem præsidio militari, & vexillo aquilam nigram in campo rubro referente; quod diploma authographum in membrana eleganter scriptum anno superio-

riore in officina libraria Judæorum alia inquirenti forte in manus pervenit.

In hoc conveniunt paſſim recentiores Hiſtorici noſtri: a gentili adhuc Bohemorum ſuperſtitione in hac urbe primam magicis diſciplinis academiam fuiſſe erectam, ad quam maſculus juxta ac muliebris ſexus maximo undique numero confluxerit; ac veroſimillime ex hoc ipſo mox laudato Budeczio hauſit Balbinus aliique, ut affererent Libuſſam ac Przemislaum has ipſas ſcholas adiiſſe, indeque primam inter ſe notitiam ortam, quæ demum matrimonio, & receptioni Przemisli in ſolium occaſionem dederit. A ſancto Methudio hic loci ſcholas excitatas, literaſque Slavicas doctas ex Chriſtanno diſcimus. At de hoc Apoſtolo Bohemiæ ſuperiore ætate nullum vetuſtum, idoneumque monumentum ſuppetit. Nec impugnare velim etiam prius iſthic aliquam magicarum diſciplinarum academiam fuiſſe, ſed ut ea literaria fuerit, aut characteribus aliquove ſcribendi genere, ut noſtri adſtruunt, tradi ſolita, nego atque pernego: Nam poſterius oſtendemus ad ipſam uſque ſanctorum Cyrilli & Methudii Evangelii prædicationem majores noſtros characterum uſum non habuiſſe. Ceterum magia (quam recte & proprie ſumtam ipſe non inficior primam Slavorum diſciplinam fuiſſe) apprehendi potuit ſine literis libriſque, ſola explicatione ac uſu, quemadmodum ante inventas literas pleræque artes ac ſcientiæ apud diverſas gentes tradebantur, & harum hodiedum multæ combibuntur. Quo pacto etiam apud Gallos veteres a Druidis magiam (per quam naturæ rationem ſeu phyſiologiam intelligebant) ſiderum motum, mundi ac terrarum deſcriptionem, Deorum immortalium vim ac poteſtatem juventuti ſubinde vicenis annis traditam memorat Pomponius Mela & Julius Cæſar, adeo *ut fas non eſſet ea literis mandare*, inquit, Cæſar.

Balb. Dec. 1. l. 7. c. 3.

Chriſtan. de vita & Paſſ. SS. Ludmill. & Wenceſ.

Pomp. Mela l. 3. c. 2. & 3. Jul. Cæſ. de bello Gall. l. 1. c. 16. & l. 6. c. 14.

ANNUS 679.

Hoc anno familia Croci domeſtico tumultu quaſſari cœpit. In ea turba ſervus Principis cæſus. Quæſiti ad ſupplicium ſeditionis auctores, alius alio,

Przerovium prædium. Crocus Budecium migrat

Tunacus factionis caput cum Kamano patre orientem versus profugit, ibique ad radices montis Bielicæ prædium Prerovium, quasi primum sepulchrum dicas, (a) excitavit. Omine sane fœdo, nam anno vertente patrem in eo suum condidit. At Crocus pacatis interea rebus cum omni domo Cztinovessio Budecium movit, novamque regiam habitaturus subiit. (b) Secuta principem nobilitas frequentiam, opesque auxit urbis.

ANNUS JESU CHRISTI 679.

AGATHONIS PAPÆ 2. CONSTANT. PAGON. IMPER. 12. CROCI 10.

(a) *Pregrob* majoribus nostris hoc prædium appellatum oportuit: *Pre* enim iisdem *primus*, Grob (hodie hrob) *sepulchrum* significabat. Vicus is ipse in historia S. Adalberti nominatus est, quem is maledicto perculisse fertur, quod loci illius agricolæ tum adhuc a sacris Christianis alieni eum verberibus multaverint præter omnem culpam. Postea hic loci permunitum stetit castrum ad proceres Schellenbergios spectans frustra aliquoties obsidione & vi hostili pressum, quod dein Anno 1524. Jaroslaus de Schellenberg supremus Ferdinandi I. Imperatoris Cancellarius Pragensibus vendidit. *Locus hodiedum sub nomine Przerov notus, ad Albim fluvium uno supra Veterem Boleslaviam lapide situs.

(b) Ad hunc locum adnotat P. Victorinus noster: Hæc civitas sæculo medio nono ruere cum sua arce cœpit, ac subinde cum ex illius ruinis Buschtieradum cresceret, ita concidit, ut nihil jam ex ea reliquum sit præter duo sacella & ipsa ruinis deformia, quorum alterum sanctissimo Nomini Virginis Matris, alterum Apostolorum Principibus sacrum est, perhibenturque eum locum occupare, quo olim urbis forum erat. Urbs ipsa in edito loco Pragam inter & Velva-

varium propterque Slanam ſtetit, cujus valla hodiedum cognoſcere licet. Eo præcipue vel rudera ejus colenda, quod S. Wenceslaus elementaris adhucdum puer, ejus gymnaſium acceſſione ſua nobilitavit.

ANNUS 680.

Croco longe lateque jam imperanti proceres ſui authores fuere, nuncios emitteret, qui omnem quaquaverſum regionem oculis explorarent, diligenterque notarent ſingula. Acciti, qui juxta quatuor arcis latera quatuor regionis plagas perluſtrarent. Ii poſteaquam recte atque ex ordine retulere, qui montium, valliumque eſſet ſitus ac facies, quæ fontium capita, qui fluviorum ſecundi adverſique curſus, quæ oſtia: ferunt tam multiplici rerum imagine Crocum magnopere delectatum, juſſiſſe cuncta betulæ in corticibus (a) excipi, pictaque poſterorum uſui diligenter aſſervari. (b) *Prima Bohemiæ mappa Geographica.*

ANNUS JESU CHRISTI 680.

AGATHONIS PAPÆ 3. CONSTANT. POGON. IMPER. 13. CROCI II.

(a) An Slavi unquam uſi ſint corticibus betularum ad literas excipiendum magnopere dubito, hoc enim ſæculo characteres adhuc ignorabant, demum vero cum illis primum a SS. Cyrillo & Methudio imbuti ſunt, vix amplius uſus corticum obtinuit, ut plerique contendunt. De materia autem, in qua veteres literas efformare ſoliti, videlicet metallis, tabulis ceratis, eboreis, linteis, corticeis, corio piſcino, membranis, charta Ægyptiaca, Nilotica, bombycina, linea, inſtrumentiſque ſeu ſtylis ad ſcribendum antiquitus uſurpatis eruditiſſime agit Abbas Gotvicenſis. *Chron. Gotvic. l. 1. c. 1.*

(b)

(b) Ex Hayecii quidem verbis (tam dubia sunt) certi nihil eruitur, veramne is Geographicam mappam a Croco eformatam, an regiones tantum verbis descriptas intellexerit. Verum P. Victorinus noster sensum ad Geographicam delineationem detorsit, passimque nostri ita interpretantur, ac pene plaudunt: jam tum mapparum Geographicarum Bohemis usum fuisse, ii scilicet, qui ex more hujus ævi, & disciplinarum hodie expolitarum cultu antiquitatem metiuntur. Vix quidem adhuc sæculo XVI. ordiente mappam Geographicam accuratam ex plagarum situ descriptam vidit Boemia. Antiquissima enim tabula Bohemiæ, quæ hactenus in manus meas pertigit illa est, quæ Ludovici Regis nostri tempore Pragæ 1518. forma utcunque magna excusa est, sed ea, si rem Geographicam spectes, adhuc tam rudis, ac informis, ut neque cœli plagis, neque mensuræ ulli respondeat. Ceterùm, si typum picturamque spectes, plane elegans, ut etiam ævum id admireris. E qua præterea discimus: consuetudinem hoc sæculo fuisse, ut mappa hæc Primoribus regni instar strenæ offerretur; eam enim undique variæ imagines, clypeique Procerum, tam vivis coloribus, ut si hodie pictoris manum deseruissent, ambiunt, qui eo anno judicia regni tractabant, summisque muniis præerant. Antiquitatis hoc, quanquam non postremæ, monumentum servatur in Bibliotheca Reverendissimi ac Excellentissimi Domini Domini Episcopi Litomericensis. Ex hac vero Tabula, ut ex collatione liquet, Sebastianus Münsterus suam deprômsit, inque compendium redegit, quam is inter Tabulas suas novas Tabula XVII. in Geographia Claudii Ptolemæi anno 1545. Basileæ vulgavit. Porro de mappis Geographicis Boemiæ, quæque earum optimæ censeri possint, egit A. R. P. Erber in sua Illustri Notitia Regni Bohemiæ superioribus annis typis edita.

ANNUS 681.

Croci sacrificia.

Idem ipse Crocus, ut erat catus, nihil magis ad bene gubernandam rempublicam proficuum ratus, quam præteritorum futurorumque cognitionem; in ipsum artis magicæ sacrarium penetrare constituit. (a) Iis mysteriis, quo religiosius vacaret, edicto cavit, ne quis triduo regiam subi-

fubiret adeundi falutandive fui caufa. Ipfe fuperiore ædium parte confcenfa Diis filvarum, Diifque montium ac aquarum (b) ignota facra faciebat, rituque barbaro litabat. (c) Inde fuit, ut magiftris fontibus geniis futura pleraque, omniaque divinationum arcana condidicerit; quorum myfteriorum abditiffima quæque & intima literis confignari fecit, (d) cumque filiabus communicavit. Simul in modum vatis profatus: „ Non eft hic mihi confiftendi locus. Urbs hæc „ minime diuturnitatem pollicetur, alio loco populi mei „ confilio exquifito opus eft. „ *Crocus vaticinatur.*

ANNUS JESU CHRISTI 681.

AGATHONIS PAPÆ 4. CONSTANT. POGON. IMPER. 14. CROCI 12.

(a) Quiqui de rebus Slavicis fcripfere Procopius, Conftantinus Porphyrogenitus, Adamus Bremenfis, Helmoldus, pofterioresque omni loco inuunt Slavicam gentem, antequam Chrifto nomen dediffet, ftudiofiffimam fuiffe artis magicæ, divinationumque. *Tam ftudiofa*, inquit Balbinus, *Bohema gens erat artis magicæ, ut nihil nifi dæmonibus confultis aggrederetur: nihil fine his authoribus feu pace, feu bello, feu domi, feu foris, feu privatum, feu publicum patrarent; omnia referebant ad Deos. Tanta erat miferæ gentis cæcitas, tanta fervitus, tanta dæmonum divinitatis numen affectantium tyrannis! fumma fapientia cenfebatur familiarem effe dæmonibus, ritumque eos advocandi, colendi, propitiandi didiciffe.* Et rurfum: *Nobiles imprimis, ac præ ceteris Crocus ipfe, ejufque filiæ miferè fub hoc jugo fudabant. Cum enim aliquid in principe femper effe oporteat, quod eum populo admirabilem, five etiam, fi res ferat, terribilem, denique præftantiorem fubditis efficiat, & eximat vulgo; vaticinandi fcientiam adamaverat, & profitebatur Crocus; hanc ille de fe populi exiftimationem perftudiofe fovebat, multis edictis fuis & imperiis vel timorem vel fpem adjungens, ut aliquid de cælo trahere videretur. Eft enim maximum divinitatis argumentum* *Balb. Dec. 1. l. 3. c. 12.* *Idem Dec. 1. l. 7. c. 2.*

scientia futurorum. Hactenus ad hunc locum noster P. Victorinus. At vetustissimi nostri Cosmas & Dalemilus nihil penitus de his Croci magicis artibus prodiderunt, in eoque præcipuam ejus gloriam ac meritum in Bohemam gentem reponunt, quod æquitatis tenacissimus populum rudem sapientiam docuerit. Sic enim Dalemilus:

Dalem. hist. Bolesl. c. 3.

Ten pocžie wssie zemy suditi,
A Hlupy Lid Mudrost vcžiti.

Non uno exemplo testatum est sæpius a veteribus viros sapientes pro magis habitos, & non raro indoctæ plebi visa fuisse portenta, ac veneficia, quæ viri hujuscemodi sublimiori rerum naturalium cognitione præditi ex ipso cursu naturæ præstitere. Nimii certe fuere quique nostri, cum omnia dæmoni & veneficiis attribuerunt, magiamque naturalem cum infami illa scelestaque confuderunt. Illa enim ab omni immunis veneficio Græcis, Romanis, Gallis, aliisque Ethnicis populis scientiæ loco habita est, multorumque annorum cursu comprehendi solita. Quod ad divinationes & auguria attinet, ea non secus ac Romanos Græcosque, ita quoque Slavos ex victimarum extis, sortilegiis, haruspicinis, auspiciisque depromsisse ex Procopio, Ditmaro, Helmoldo & Cosma nostro discimus. Quare sive eos ritum hunc a Romanis, seu ut alii malunt, a Græcis mutuasse dicamus, utrobique egregios superstitionis magistros nacti sunt. Cognitum enim est utramque gentem suos habuisse haruspices, augures, vates, Druidas, Bardos; sumsisse auspicia ex sanguine, extis animalium, volatu avium, equorum hinnitu, sorte, rebusque infinitis aliis.*

Diod. l. 5. Jul. Cæs. de bello Gall. l. 6. c. 14. Mel. l. 3. c. 3.

Procop. de bell. Goth. l. 3. c. 14. Ditmar. l. 6. Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 6. & 52. Cosmas Chron. Boh. l. 1.

* *Ælian. var. hist. l. 2. c. 31. Diodor. l. 5. Strabo l. 4. Cicero de divinat. l. 1. & 2. Mela l. 3. c. 2.*

(*b*) Etiam Procopius** præter illum unum Deum fulminis effectorem *Nymphas & alia quædam Numina* Slavis concedit. Helmoldus inquit: *Inter multiformia Deorum numina, quibus arva, silvas, tristitias atque voluptates attribuunt, non diffitentur unum Deum in cœlis ceteris imperitantem. Illum præpotentem cœlestia tantum curare, hos vero distributis officiis obsequentes de sanguine ejus processisse, & unumquemque eo præstantiorem, quo proximiorem illi Deo Deorum.* Alio loco Deos Slavorum in malum & bonum dispertitur, *malum Diabol seu Czernebog* dictum esse, bonum vero sentit Frencelius *Belbog* seu *Jutrebog* quasi *Album, matutinum* seu *lucis* Deum appellatum. Stranskius* Deos majorum nostrorum vehementer cumulat: alios summos, alios majores & potentiores, alios intermedios superos & inferos partim stygios, partim terrestres, partim aquaticos, penates

** *Procop. de bello Goth. l. 3. c. 14.*

* *Helm. Chron. Slav. l. 1. c. 83.*

** *Michael Frencel. dissert. hist. 3.*

* *Stransky*

tes

tes etiam & lares facit, ac plerosque suis nominibus recenset. In hoc vero ille ac Stredovskius multum falsus, quod plerosque Rugiorum Meklburgensium, Luiticiorum, Vagriorum, aliorumque Slavorum Deos in cœtum nostrorum rejecerint, de quibus in vetustioribus nostris historiis ne quidem mentio fit, imo non paucos Græcorum Romanorumque Deos ac Deas affinxerint. Apud nos enim, ut ex sequentibus annis palam fiet, longe diversa Deorum, Dearumque adferuntur nomina, ut plane consentaneum illud sit, quod memorat Helmoldus: *Est autem Slavis multiplex modus, non enim omnes in eandem superstitionis consuetudinem consentiunt.*

reipubl. Bojem. c. 6. Stredovik. in sacra Mor. histor.

Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 83.

(c) Sacra Slavorum, multiplicemque eorum ritum copiose persecutus est Abrahamus Frencelius; præcipuam eorum solemnitatem his verbis describit Helmoldus: *Porro solemnitates diis dicandas sacerdos juxta sortium nutum denunciat, conveniuntque viri & mulieres cum parvulis, mactantque diis suis hostias de bobus & ovibus. - - - Post cæsam hostiam sacerdos de cruore libat, ut sit efficacior oraculis capessendis. Nam sanguine dæmonia facilius invitari, multorum est opinio. Consummatis juxta morem sacrificiis populus ad epulas & plausus convertitur.* Porro flaminem a Slavis appellatum *Crive* refert Guagninus, verosimillime a *Crikva*, quod eis fanum significabat, eumque tantæ authoritatis apud gentem hanc fuisse tradit Helmoldus, ut etiam majore in æstimatione quam Rex ipse esset.

Abr. Frenc. de diis Sorabor. alior. Slav. Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 52.

Guagninus in Sarmat. Europ. p. 64. Helmold. l. 2. c. 12.

(d) Nisi dicamus Crocum aluisse scribam latinum, aut græcum, qui hæc e Slavico translata latinis græcisve literis exciperet, ut Attilam fecisse ex Prisco cognoscimus; Nam Slavos scribendi usum necdum habuisse, plusquam certum est, & literas Slavicas primum a SS. Cyrillo & Methudio inventas deinde ostendemus. Nec scio, qua fronte gentem nostram præ Germanis Francisque (qui tamen & prius Christianis sacris imbuti sunt, & propter majestatem Imperatoriam ad majorem cultum traducti) magis moratam, disciplinisque expolitam effingere nostri queant; cum tamen Ottfridus Monachus Wizanburgensis his ipsis neget ante Carolum M. & sæculum VIII. adhuc scribendi usum in propria lingua fuisse. Sic enim ille: *Lingua hæc* (Germanica) *tanquam agrestis habetur, dum a propriis nec scriptura, nec arte aliqua ullis est temporibus expolita; quippe qui nec historias suorum antecessorum, ut multæ gentes ceteræ commendant memoriæ, nec eorum gesta, vel vitam ornant dignitatis amore. Aliarum lingua gentium, id est latino-*

Priscus in Excerpt. legat.

Ottfrid. in præfat. volum. Evangelior. in Theodisc. sermon. traducti.

norum & græcorum sua potius explanant. Res mira tam magnos viros, prudentiæ deditos, cautela præcipuos, agilitate suffultos, sapientia elatos, sanctitate præclaros usum scripturæ in propria lingua non habere.

ANNUS 682.

Nominatissimus quisque, atque ii præsertim, quibus multum pecus erat, relicto monte Rzip in septentriones processere, fixisque sub monte tentoriis (ubi nunc Litomericium est) villa Radicz (a) a Radus filio Lubæ in jugo montis supra Albim (b) exstrui cœpta. Quo pene tempore Crocus rerum futurarum scientia jam insignis, evocato Budecium populo multa prænunciare, ac palam dicere: „ Compertum esse omni multitudini, primum, quam invitus gubernacula reipublicæ cepisset, deinde quantam oblectationem res animo suo tulisset, loco illo habitare, quo „ Princeps authorque gentis Czechus conditus esset, cujus „ sepulchro oculis perpetuo obversante identidem cogitaret, se quoque communi mortalium sorte moriturum: „ ne si qua forte reliquis se mortalibus existimaret superiorem, Deorum in se vindictam provocaret; tamen quoniam ipsi sic jussissent, inde Budeczium commigrasse. „ Verum scirent jam, sibi omnino in animo esse ea urbe „ propediem excedere; quippe cujus ruinæ & excidium „ sibi continenter ob oculos versarentur. „ Loquentem adhuc ingens multitudinis clamor intercepit: „ Excederet „ infelicibus terris, indicaret loca fortunatiora condendo „ castro, urbique, se se neque operæ neque sumtibus tem-

Radiczium.

Crocus Budeczy ruinam prædicit.

„ pe-

„ peraturos. Ite ergo, inquit, Crocus, ac die craſtino „ dubia adhuc luce egreſſi, verſique in meridiem præter „ fluminis ripas progredimini, venturi videlicet bonorum „ Numinum ductu in montem non infimæ magnitudinis, qui „ caput aliquando gentis, principiumque feliciſſimi imperii „ futurus eſſet. „ Egreſſi primo mane non pauci facile montem celſum atque in flumen projectum, (c) eum nempe de quo Crocus vaticinatus eſt, inveniunt, quem diligenter tum ſignatum inciſis undique frondibus frequens poſtea multitudo tuguriis ac mappalibus occupavit.

Alium locum caſtro & urbi exquiri jubet.

ANNUS JESU CHRISTI 682.

LEONIS II. PAPÆ 1. CONSTANT. POGON. IMPER. 15. CROCI 13.

(a) Fortaſſis *Gradicz* (quod minus caſtrum majoribus noſtris ſignificabat, quemadmodum *Grad* caſtrum majus) locus hic ante Litomericium conditum appellatus fuit, nam præter urbem hic loci ſtetiſſe caſtrum innuit diploma Spitignei Ducis ſæculo medio undecimo datum Eccleſiæ Litomericenſi, quod authographum hactenus aſſervatur in Archivo ejuſdem Reverendiſſimi Capituli, & unde mihi tranſſumtum cum ſigilli typo benevolentiſſime communicavit Reverendiſſimus ac Excellentiſſimus DD. Epiſcopus Litomericenſis.

Frencelius in Nomenclat. Utr. Luſat. Lodereker in Vocab. ſeptil.

(b) De Albis etymologia, fontibuſque in Prodromo noſtro tractavimus, princeps is eſt fluviorum noſtrorum a ſeptentrionali plaga Bohemiæ ex præruptis Sleſiæ confinibus naſcitur, mox recto tramite Arnaviam, Aulamque Regiam progreditur, ac ſupra Jaromirum Upæ, infra Metugæ aquis fit locupletior. Inde Reginæ-Hradecium properans Aquilam, noſtris Vorlice dictum, aſſumit, poſtquam jam aliquanto prius Laueżna & Chrudimka auctus fuiſſet. Ab hac urbe ad alterum uſque lapidem curſum ſuum meridiem verſus proſequitur, tum ſu-

Prodrom. Annal. Hayec. p. 74.

subito flexu ad occidentem vergit, & Cydlinam ad Libicen, Milinam ad Nymburgum, Gizeram infra Taufſinium excipit. Ad Melnicum Moldavæ fluentis, quæ ſuis prope majora ſunt, miſcetur, nomen tamen retinet; mox pauco loci intervallo Bſſovcam, tum ad Nucznicz Chablovcam, Egram ad Litomericium, Bilinam ad Uſtam, Plaucznicen denique & Badebacham ad Dieczinium abſorbet, mox in Miſniam eluctatus, omnes prope Bohemiæ fluvios, rivoſque ad ſe receptos in oceanum ad Hamburgum effundit.

(c) Mons is eſt, cui hodie Wiſſegradum inſtratum eſt, flumen vero Moldava, de quibus alibi.

ANNUS 683.

Arx nova Croco ædificatur.

In eodem tam bene ominato monte egregii operis arx ad reliqua vulgi tecta hoc anno acceſſit, eaque Croci ſedes eſſe debuit. In hanc poſteaquam Princeps cum uxore, filiabuſque habitaturus conceſſit, quæſivere ſubinde ex eo Optimates: quo vellet juberetque eam nomine compellari? Crocus, qui noſſet, non tempora magis, quam nomina viciſſitudini mutationique eſſe obnoxia: „ Veſtrum, „ inquit, eſt arci nomen dare, qui primi locum detexiſtis, „ atque exædificaſtis; nomen igitur dicite, ſi quod meditati eſtis. Erat in ea Optimatum corona Czinkruchus: is omnium voluntate in medium progreſſus dixiſſe fertur: „ Sit „ Crocus ſane futurorum anxie ſtudioſus; at nos præterita „ meminiſſe par eſt. Scitis communi noſtrum omnium parenti Czecho, cujus auſpiciis ductuque in hæc loca delati „ ſumus, domi aliquando fuiſſe arcem Pſary (a) ad fluvium „ Krupam? (b) cum ſcire ſe omnes dicerent; tum ille: „ Quid

„ Quid malum, inquit, ne patria quidem nobis in men-„ tem venit? eccur natalis hic soli memoriam non suscita-„ mus? arcemque hanc novam ab illa veteri vocamus *Psa-„ ry*? „ Rem ipsam dixisse visus est. Ergo ad unum omnes læto Principe vocandam Psary (*c*) conclamant. *Ea Psary nomen accipit.*

ψψψψψψψψψψψψψψψψψψψψψ

ANNUS JESU CHRISTI 683.

LEONIS II. PAPÆ 1. CONSTANT. POGON. IMPER. 16. CROCI 14.

(*a*) Jam in Prodromo nostro hujus castri Psary memorias ex Jordano retulimus. Legendo postea Joannem Lucium de Regno Dalmatiæ & Croatiæ, item Presbyterum Diocleatem, Thomam Archidiaconum Spaletanum, & Marcum Marulum, in id maxime intendimus aciem mentis, ut memoriam aliquam hujus castri præcipue ex diplomatibus, quorum ibidem egregia penus, aut ex Porphyrogeniti catalogo urbium, vicorum, insularumque detegeremus. Sed operam perdidimus, nuspiam enim Psary aut vocabulum simile in oculos incidit. In Silesia ejusdem nominis locum omnino reperi, cujus sæpe in diplomatibus Vladislai Ducis Cracoviæ fit mentio. An istud quoque in memoriam Czechi conditum dicemus? Illi id argumento sit, qui cum Anonymo supra laudato sæculi XIV. Scriptore Lechum Ducatus Lignicensis Silesiæque fundatorem facere voluerit. *Prodr. Annal. Hayec. p. 144.* *Sommersb. in diplomatar. Silesj.*

(*b*) Balbinus magnum robur ad stabiliendam historiam Czechi e Croatia egressi id autumat, quod Bonfinius castelli *Krupinæ* quasi aliud agens, mentionem faciat. At ex vocabuli similitudine, & cumprimis ex temporibus ac authore historia Czechi facile sæculis decem posterioribus argumentum petere, res omnium mihi videtur imbecillissima, præsertim cum Hayecius primus omnium harum historiarum prolator, non castri Krupinæ, sed fluvii *Krupa* meminerit, quem ne ipsum quidem in supra memoratis Dalmatiæ & Croatiæ Scriptoribus uspiam notatum reperi. Kulpam flumen isthic legere licet ex Annalibus Francofuldensibus, idemque adnotavit Abbas Gottvicensis in sua Tabula Geographica medii ævi. *Balb. Dec. 1. l. 7. in notis c. 1.* *Annal. Francofuld. ad An. 892.*

(*c*)

(c) Goldastus existimat castrum hoc, postea Wissegrad appellatum, jam tempore Marobodui Marcomannorum Regis exstitisse, esseque illud ipsum, quod Catualda cepit, & de quo Tacitus: *Is valida manu fines Marcomannorum ingreditur, corruptisque primoribus irrumpit in Regiam, castellumque juxta situm.* Quam in rem suo more authorum vim magnam citat. Balbinus & ex eo Hammerschmid castrum hoc jam a Czecho conditum referunt. Sed omnes contra vetustissimi historici nostri Cosmæ authoritatem. Is enim usque ad Przemyslai tempora, & bellum illud muliebre Wlastæ locum hunc arbustis obsitum, indeque *Narusten* Slavice appellatum, perstitisse, tum demum contra ausus fœmineos, & castrum Dievin hic loci urbem excitatam, quæ postea Wissegrad appellata sit. Sic enim ille: *Quod videntes juvenes, contra eas nimio zelo indignantes, multo plures insimul conglobati, non longius quam unius buccinæ in altera rupe inter arbusta ædificant urbem, quam moderni nuncupant Wissegrad, tunc autem ab arbustis traxerat nomen Nurasten.* Ita quidem editio Freheriana, & Codex Dresdensis Cosmæ. At *Narusten* corrigi oportet, id enim Slavica vetus significatio connotat.

Gold. de Regno Boh. l. 1. c. 10.
Tacitus Annal. l. 2.
Balb. Dec. 1. l. 7. c. 1.
Hammerschm. Prodrom. Gl. Prag. c. 5.
Cosm. Chron. Boh. l. 1.

ANNUS 684.

Drzevoslaus quidam de cognatione Croci, ejusdemque a judiciis administer, vir ætatis jam actæ, cum Czecho enim e Croatia in Boemiam ascenderat, ob eandem natalis soli memoriam sub arce Psary cognominem pagum clientelis servitiisque suis ædificavit; ipse vero unde late prædia contemplari posset, in abscissa rupe locavit sibi domicilium. Ceterum multas hic pagus vicissitudines pertulit, donec postremo civilibus etiam flammis arsit. Principio enim cum sub nomine Psary trans flumen Botice complura sæcula durasset, ætate nostra in cognomentum Slup (a) transiit, annisque bene multis Principum Wischehradensium dominationi suberat. Interjecto deinde non pauco tem-

Pagus Psary, postea Slup appellatus.

tempore a Rege Wratislao Canonicorum Ecclesiæ Wischehradensis Collegio donatus, ut tabularia istius Ecclesiæ testantur, (b) atque ab illis ad Imperatoris Sigismundi usque tempora legitima ditione possessus; Bohemia tum bellis ardente cum Pragenses Wischehradum obsidione premerent, in fumum cineresque abiit.

ANNUS JESU CHRISTI 684.

BENEDICTI II. PAPÆ 1. CONSTANT. POGON. IMPER. 17. CROCI 15.

(a) Admodum Reverendus Pater Faustinus M. Bœhmstellen olim Vicarius Generalis Ordinis Servorum B. M. V. in suo Mſ., quod mecum benevole communicavit A. R. ac Eximius P. Leo hodie hujus sacerrimi Ordinis dignissimus Vicarius Generalis, hæc de etymologia nominis Slup refert: *Vetustissima est traditio: Quando Duces gentiles in arce Wischehradensi residebant, subtus* na Trávnjčku *seu in viridi pratulo quandam columnam erexerunt, supra quam principale suum idolum (Suantovitum) imposuerunt, ibique dicto idolo cultus divinos exhibebant. Columna ista defacto saltem in inferiori parte exstare videtur, quæ nunc pro sustentando fornice (* Chori Musicalis *) valet. Idolum vero Boemia sacro flumine tincta ex ea dejectum, confractum, & in proxime profluentem fluviolum Botiz præcipitatum fuit. Cujus rei memoria multis annis agebatur signanter Dominica Passionis, ubi pueri & puellæ exstructum aliquod idolum in pegmate portare solebant, quod postea in dictum fluviolum projiciebant. Res deinde in Sacram peregrinationem transivit, quæ magno populi confluxu hac ipsa dominica instituebatur in gratiarum actionem, pro eo, quod Bohemia e tenebris gentilitatis ad lumen fidei Christianæ pervenerit.* Hactenus R. P. Faustinus. Hæc opinio hodie passim obtinet, & in quopiam Mſ. Bibliothecæ A. R. PP. Augustinianorum ad S. Catharinam Neo-Pragæ contineri asseritur. At rectius Hayecius exordia nominis *Slup* ad ætatem suam conjecit, idemque locum adhuc Sæculo XIV. cum isthic Ordo Servorum B. M. V. a Carolo IV. fundatus esset na Trávnjčku appellatum affirmat, cui consentiunt Literæ publicæ Burchardi Præpositi & Capituli Wischehradensis de anno 1368.

Historia memorabil. SSmæ Annunciatæ Neo-Pragæ Ord. Serv. B. M. V. c. 2.

Hayecius ad ann. 1360.

Hamerscb. hist. Wisibebr. p. 522.

Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 6.

1368. ubi vocatur locus: *Ecclesia seu Capella S. Mariæ in viridi sub Wischehrad prope rivulum Botiz.* Præterquam enim quod vetustior memoria hujus nominis *Slup* non reperiatur sæculo XVI. minime illa de idolo Suantevito respondent huic ævo, de quo agimus, cujus initia multo antiquiora esse ex Helmoldo discimus. Neque ille de puerorum puellarumque Dominica Passionis supplicatione, idolique in flumen projici soliti ritus recte ab hac columna repetitur, nam ista ceremonia, ut suo loco ostendemus, cœpit in Polonia, cum potissima Polonorum pars hac dominica Christi fidem amplexa idola sua passim in fluenta & ignes jactasset Sæculo primum X. unde dein ad Silesios, gentemque nostram transiit. Ceterum non inficior verosimillimum mihi videri: Nomen *Slup* originem suam trahere a vocabulo vetusto Bohemico Slup, quod columnam, pilamve significabat, cui rei indicio mihi est quodpiam monumentum Sæculi XV. quod ex Mſ. Codice (qui instar Protocolli contractus emtionum venditionumque continet) mihi a Prænobili Domino de Hehn communicato excerpsi, quod integrum huc apponere mihi dignissimum visum est;

Alsso protestatus est coram consule & idoneis testibus in Nova Urbe Praga, quod hereditatem suam infra monasterium Emaus in loco dicto *in viridi prato*, que incipit post olitorium Nicolai usque ad sepem, que est e regione *columne*, ubi monachi nigri barbati occisi sunt, & rursum ex altera parte usque ad Zirhoff cum omni libertate ad eam pertinente tradidit Praczkoni de Zrb civi Pragensi in quinque sexagenis grossorum Pragensium annui census ad tempora vite sue tantum, eo vero decedente predicta hereditas eidem Praczkoni libera esse debet. Actum die post Octavam Sancte Trinitatis.

Quare sive dicamus columnam illam pilam fuisse, quæ ex ruderibus monasterii, aut Ecclesiæ Servorum B. M. V. perstitit, seu certe columnam (eine Marter-Saulen) a piis Christi fidelibus in memoriam hic loci Servorum B. M. V. a plebe Hussitica combustorum excitatam, vix dubium est a columna hac veteri Boemico idiomate Slup appellata postea locum hunc nomen invenisse. Verum Sæculo XVI. post victoriam Ferdinandi II. Albo Montanam (cum de reductione Religiosorum istorum in locum hunc ageretur) jam rursum nomen istud aboli-

olitum fuiſſe videtur, nam nuſpiam *Slup* appellatur in documentis illis, quæ in ſuo Mſ. profert R. P. Fauſtinus; ſic enim Ferdinandus II. in literis ſuis Anno 1626. die 18. Maji datis prolixe deſcribit locum: *de Eccleſia in Nova Civitate Pragenſi in valle media inter Wiſchebrad & cœnobium, & Carlshoff ad torrentem Botiz ſita & ſpectante ad Ord. Serv. B. M. V.* In alio inſtrumento eodem anno dato Arſenii de Radbuza Decani Metropolitani vocatur: *Eccleſia B. V. in Botiz ſub Wiſchebrado*, qua eadem appellatione refertur in decreto Gubernatoris Regni ad Commiſſarios eodem anno dato, ita ut reſuſcitatio hujus nominis procul dubio reſtaurato iſthic monaſterio cumprimis adſcribenda ſit.

(*b*) Diploma Vratislai Regis Eccleſiæ Wiſſegradenſi datum inter ingentem numerum villarum, vicorumque eidem Eccleſiæ tranſcriptorum nullam mentionem hujus pagi facit; ſed nec aliud quodpiam documentum hactenus in manus meas pertigiſſe memini, quo Pſary iſtius memoria haberetur, ut ita Coſmæ authoritas illibata maneat, ante excitatum Wiſſegradum locum hunc arbuſtis conſitum, & meram ſolitudinem fuiſſe. *Hammerſch. in hiſt. Wiſchebrad.*

ANNUS 685.

Hic annus indicio prodidit, quas opes Bohemia occultaret. Giha, & Domoslaus filii Rohoslai reperta forte in Jaſovenſibus (*a*) ſabuletis auri non pauca grana igni liquaverunt, (*b*) atque ita Croco muneri obtulere. Crocus omnium exſpectatione frigidius donum excepit, ſive quod jam tum inſidioſum illum fulgorem metueret, ſive etiam quod gentem a colendis agris ad hæc ſplendida avocari nollet; collaudavit tamen juvenes, monuitque: pergerent ſilvarum, fluminumque præſides Deos diligenter colere, qui tantæ eos rei inventores feciſſent. Aurum deinde contuitus effuſa continuo manu adoleſcenti- *Primum in Bohemia aurum.*

bus reddidit, ſubjecitque. Haberent ſibi, quod a Diis accepiſſent. Nam fortunæ (c) munera hominibus eripere, id enim vero indignum eſſe. Uterentur ergo cælitum beneficio, ac porro darent operam, quam plurima inquirere, tum loca notarent ſedulo, atque ea amicis ſuis poſteriſque nota facerent.

ANNUS JESU CHRISTI 685.

JOANNIS V. PAPÆ 1. JUSTINIANI IMPER. 1. CROCI 16.

(a) In qua regione hoc Jaſſov ſitum fuerit nuſpiam proditum eſt, nec enim hujus nominis locus ullus in Boemia ſupereſt, niſi fortaſſis vicum Jaslovitz in regione Kurimenſi inde nomen traxiſſe dicamus.

Balb. Dec. 1. l. 1. c. 6. §. 6. Idem Dec. 1. l. 1. c. 13. & 14.

(b) Balbinus ex libello antiquiſſimo Mſ. refert ſæpe maximo numero inventa elutaque grana auri, quæ magnitudine non modo piſa, ſed ova columbina æquabant. Idem diligenter recenſet pleroſque auriferos amnes, pluribuſque locis rerum iſtiusmodi metallicarum hiſtoriam fuſe perſequitur. An ante occupatam a Slavis Bohemiam Bojis Marcomanniſque auri exquirendi uſus fuerit, in hiſtoriis veteribus nihil proditum eſt. Tacitus generatim de Germanis loquitur: *Eos poſſeſſione & uſu auri argentique haud perinde affici.* Et rurſum *Argentum & aurum propitii, an irati Dii negarint, dubito. Nec tamen affirmaverim nullam Germania venam aurum argentumque gignere, quis enim ſcrutatus eſt?* Poſtea tamen memorat Curtium Rufum in agro Matiaco hodiernæ Haſſiæ recluſiſſe ſpecum quærendis venis argenti. Si ſæculo jam iſto Slavi Boemiæ auri venas detexere, næ illi multum Saxones diligentia ſuperarunt; nam Ditmarus illic primum ſub Ottone Magno detectas memorat.

Tacitus de moribus Germ.

(c) Slavos fortunam proſperam a bono Deo, adverſam a malo procedere credidiſſe refert Helmoldus, eoſque ſub iſtorum Numinum in-

invocatione inter convivia & compotationes pateram circumtulisse cum verbis consecrationis & execrationis, quod eos his rebus flecti crederent. *Helmold. Chron. Slav. l. 1, c. 52.*

ANNUS 686.

Hoc anno quidquid hominum qua silvis, qua lucorum latibulis sparsum erat, decreto Principis in plana atque aperta evocatum est. (a) Confluente undique multitudine descripta confestim spatia ad pagos faciendos, imperatum etiam, quæ silvæ essent ab radicibus cædendæ, qui agri subigendi, hordeo & avena alioque frumenti genere conserendi. Is labor ipsos tres & viginti annos, usque videlicet dum e vivis excederet Crocus, tenuit. Quæ tempora quoniam partim silvarum excidium, partim constructio pagorum, res præterea nulla memoratu digna absumsit, (b) eorum annorum computatione ut inutili, & ad alia properantibus odiosa, supersedemus. *Crocus jubet passim agros pagosque exstrui.*

ANNUS JESU CHRISTI 686.

CONONIS PAPÆ 1. JUSTINIANI JUN. IMPER. 1.
CROCI 17.

(a) Jordanus ex his verbis Hayecii conjicit primævum Slavo-Boemorum habitationis morem plane similem ei fuisse, quem Procopius universim de Slavis describit, cum ait: *eos sparsim & rare positis tabernaculis regionem obtinere*, istudque fuisse meritum Croci in gentem Bohemam, cum excitatis ad ripas fluviorum domibus, vicatim eos habitare docuit. Sed ea de re nihil Cosmas. *Jordan orig. Slav. P. I. c. 15. §. 39. Procop. de bello Goth. l. 3. c. 30.*

(b) Ad hunc locum hæc adnotat P. noster Victorinus: Multæ arces pervetustæ, oppida, item & civitates, quorum Hayecius nusquam meminit, quo auctore, quove tempore surrexerint, ut Raudnicium, Rakona &c. credibile est eo viginti trium annorum intervallo sua sumsisse exordia.

PRÆTERMISSA.

Cum Hayecius rursum longa annorum intercapedine ad sæculum VIII. transeat, non prætereundus hic videtur Marothus, quem Pessina sub exitum sæculi hujus Regem Moraviæ facit, quemque etiam Jordanus rejectis ceteris prioribus a Pessina allatis Moraviæ Regibus, primum Moravorum Regem admittit. Verba autem Pessinæ sunt hæc: *Circa annum 690. legimus regnasse apud Moravos Marothum sive Moravodum, regiamque habuisse sedem Wesprini in Pannonia, ac fuisse Regem longe omnium virtute, sapientia, & fortitudine militari florentem ac memorabilem, ideoque regiminis ipsius tempore Regnum Moraviæ florentissimum, potentissimumque, & vicinis omnibus formidabile exstitisse.* Sed quæro, ubi hæc legerit Pessina? quare fontem non coronavit, unde has aquas hausit? Jordanus existimat id eum desumsisse ex Thuroczii Chronico Hung. & Bonfinio; quo igitur utroque solerter authore excusso, tantum historiarum chaos circa hunc Marothum, filiumque ejus Suathen reperio, ut vix quidpiam temporibus locisque cohæreat. Nam præterquam de Hunnorum hoc tempore per Transilvaniam in Pannoniam immigratione bellisque cum Slavis altissimum apud authores silentium, constat ex Porphyrogeniti supra relatis Patziniacos tunc Transilvaniam tenuisse, jam tum Dalmatas, Croatas, & Srbos in Pannonia suas habuisse respublicas; constat ex Theophane Bulgaros hoc plane ævo rediisse in Europam pristinas in Mœsia sedes occupatum, subactisque septem Sclavinarum gentium generationibus à Varna Ponto Euxino adsita urbe usque ad Savum fluvium omnia sub potestatem suam redegisse, ut ita Marothus, filiusque ejus Suathes locum hic non inveniat, nisi Bulgarorum aut Batziniacarum duces (nam Reges nuspiam nominat seu Thuroczius seu Bonfinius) faciamus. Ex quo ipso Theophanis testimonio A. R. Pray, ostendit Marothum tunc Vesprimi sedem nequaquam habere potuisse. Et quanquam Asemannus atque ex eo A. R. Pray Marothum sub annum Christi 690. Suathen vero sub annum 720 Vinidis præfuisse, prioremque Samoni successisse testari dicant Annales Francicos, tamen mihi

Jordan. orig. Slav. P. I. c. 8. §. 21.
Pessinæ Mars Morav. l. 2. c. 4.
Jordan. orig. Slav. N. 964. Thurocz. P. II. c. 3. Bonfin. rer. Hung. l. 9.
Luc. de Reg. Dalm. et Croa. l. 2. c. 3.
Theophanes ad XI. ann. Constant. Pogõ.
Pray in Anal. Veter. Hunor. l. 2. p. 263.
Asseman. T. III. orig. Eccles. Slav. P. I. c. 2.

mihi hactenus tam felici esse non licuit, ut locum hunc in Annalibus tot a me lectis Francicis reperissem. Sibi igitur imputent, quod eorum fides in dubium vocetur, cum Annales hos Francicos, cujus authoris, aut editionis sint, non indicaverunt. *Pray cit. l.*

ANNUS 709.

Crocus de Bohema gente Princeps optime meritus, nono & trigesimo principatus anno, actæ vero ætatis sexto supra octogesimum [a] supremum vitæ diem clausit, tribus eximiæ venustatis filiabus relictis, quas ex Niwa conjuge non proceritate magis corporis, quam pulchritudine conspicua susceperat. *Crocus moritur.*

Incredibile dictu, quam misere ætatem omnem, omnemque ordinem affecerit vulgata mors Principis. Fletus jam & lacrimæ minima pars doloris erant, raptis alii crinibus, alii scisso fœdeque laniato vultu [b] furentium more discursabant. Sed filiarum imprimis luctus omnium oculos in se averterat. Illæ frigidos artus charissimi patris amplexæ nunc propitium Merotum precari; qui eum luce ad æternitatem præiret, nunc Radamasum invocare: qui ex actæ vitæ æquitate probitateque eum judicaret, eundemque rogare: caveret Tassanum carnificinæ tradere, [c] nunc verso in se dolore orbitatem suam miserabili carmine lugere. Ita plorantes juvenum senumque turba eodem planctus genere triduum secuta. Quarta demum luce late sonantibus ejulatu silvis exanime cadaver Cztinovessium defertur, eodemque tumulo, quo Czechus uxorque Niwa, conditur. *Cztinovessii tumulatur.*

Ad-

Adduntur cadaveri mortuales epulæ, (d) atratusque populus adducto ſuper tumulum ſaxo, excitatisque ſuperne funeralibus ignibus veſtem, omnemque demortui ornatum Inferias cremat. (e)

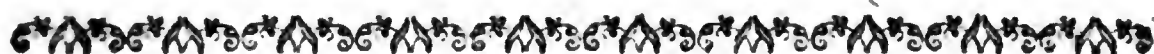
Tres Croci filiæ. Ab obitu Croci tres, ut diximus ſuperſtites erant filiæ, quarum ſingulæ tanto re divinatoria patrem ſuperabant, quanto hic ſexus ad omne genus ſuperſtitionum natura eſt projectior. Earum alteram dicebant Kaſſam, alteram Tetkam, tertiam Libuſſam.

Kaſſa. Prima nata Kaſſa (f) eam aſſecuta eſt ſucci, herbarumque ſcientiam, ut Medea illa Colchide haud inferior putaretur; quippe quæ non jam medicatis potionibus, ſed verbis duntaxat, & afflatu graviſſimos morbos perſanaret. Divinationibus porro ſic præſtabat, ut amiſſas furto res, & quis tuliſſet, & quo loco eſſent, oraculo certius aperiret. Hæ cauſæ erant, cur Bohemi conſequentibus annis, ſi quando ablata recuperandi ſpes nulla eſſet, proverbio dicerent: Quo pacto res perierit, *ne Kaſſa quidem divinando aſſequatur.*

Tetka. Altera Tetka (g) magicorum operum artifex mira, ut magiſtris ſuis malignis ſpiritibus redderet vicem, novis religionibus populum implevit. Rudis enim & indocta multitudinis ſuperſtitio ad eum diem igni, ligno, ſtellis, lapidique, & ceteris ſenſu carentibus honores divinos habebat, ipſa exercitatior religionum ceremoniarumque antiſtes, quæ ſua cuique DEO ſacra, quæ victimæ, quæve ceremoniæ peculiares eſſent, docebat.

Li-

Libussa (b) demum tertia non tam prærogativa paternæ hereditatis, quam sua indole ceteris spectatior omnia poterat. Eam populus instar numinis colere, & ipsa vaticinationibus inprimis futurorumque augurationibus adeo valere, ut omnibus persuasum esset: Libussæ nihil esse vel impervium cognitu vel arduum factu. Itaque cum sic ingenio, artibusque sorores certarent, nihil mirum, si in quintum omnino mensem interregnum tenuit, dubia multitudine, cui principatum deferrent. Optimatum denique vicit sententia, jubentium omnes tres Croci filias æquo jure imperare; ea tamen lege, ut paternæ clementiæ in regno meminissent, & amplificandæ, augendæque regioni pro virili studerent. Sed hæc sententia intra multitudinem hæsit, quod nullus esset, qui magicarum artium metu aperire sororibus plebiscitum auderet. *Libussa.*

ANNUS JESU CHRISTI 709.

CONSTANTINI PAPÆ 2. JUSTINIANI ITERUM IMPER. 5. CROCI 39.

(a) Balbinus Croco 50. annos regiminis adstruit, idem asserit Stranskius. Veleslavino, qui Petri Codicilli Chronologiam secutus, initia Slavo-Bohemorum ad annum 278. rejecerat, prolixius visum est tempus ab obitu Czechi ad Libussæ ac Przemislai gubernacula, quam ut tantum intervallum nonnisi unius Principis imperium occuparet. Alterum igitur Crocum non modo Cosmæ, Christanno veteribusque omnibus, sed & recentioribus Dubravio, Kutheno, ipsique Hayecio incognitum in historiam Czechiæ inseruit, vix fortassis alio argumento, quam quod apud Pulkavam legerit: *referri a quibusdam, Croco nostro fuisse fratrem seu parentem Crak, qui civitatem* *Balbin. Dec. 1. l. 7. c. 2. Stransky Reipub. Bojem. c. 8 Veleslav. in Geneal. Duc. Boh.* *Pulkavæ Mss initio.*

O Cra-

Cracoviensem in Polonia condidisset. Qua in opinione dein Veleslavinus tot sectatores habuit, quot post eum scripsere. Idem porro narrat: Crocum I. anno 395. transtulisse principatum Bohemiæ in filium cognominem quatuor supra viginti annos habentem, huncque posteriorem fuisse maritum Niwæ, patrem trium filiarum Kassæ, Tetcæ, & Libussæ, reformatorem Gymnasii Budeczensis, eumque cum Arbogasto Gothorum Rege tam feliciter acie congressum, ut viginti Gothorum millia deleverit. Quanquam in hac ipsa Chronologia, quam se reformaturum Veleslavinus credidit, insigniter in supputatione lapsum probet Balbinus. Quod ad Crocum alterum attinet, eum idem Veleslavinus bellum gessisse memorat cum Cæsare Juliano ad Danubium tuendorum limitum causa; rursum adjuvisse Marcomirum Franciæ Regem contra Gratianum Cæsarem apud Moguntias dimicantem, ut plura alia historica paradoxa prætercam.

Balbin. Dec. 1. l. 7. c. 3. in notis.

(*b*) Calanus eundem morem fuisse testatur Hunnis, ut crines truncarent, imo in doloris sui testimonium vultus quandoque lanceolis conciderent. Quod idem de Attilæ funere his verbis exprimit Jornandes: *Informes facies cavis turpavere vulneribus, ut prælitator eximius non femineis lamentationibus, & lacrymis, sed sanguine lugeretur virili.*

Calanus in Attila c. 23.
Jornand. de reb. Get. c. 49.

(*c*) Stranskius Merotum, Radamasum, & Tasanos inter Deos stygios Slavorum connumerat, quo nomine ipsi Judices censeri videntur tanto opere latinis cogniti Rhadamantus, Minoes, Æacus, ceteraque inferorum turba. Sed jam alias innuimus perperam quosque scriptores nostros Græcorum Romanorumque Mythologiam cum historia Slavorum confudisse, nec vadem pro Hayecio ipso agere velim, eum hujus erroris prorsus immunem esse. Cæterum Slavis inferorum numina fuisse *Diabol* & *Pieklo* ex Helmoldo & Frencelio discimus.

Strans. Reipubl. Boj. l. 6. §. 2.
Helm. l. 1. c. 52. Frencel. de Diis Sorab. c. 32.

(*d*) Ejusmodi funebris solemnitatis, & mortualium epularum usum Slavis fuisse Theophanes innuit. Jornandes *Stravam* appellatam inquit, quasi *Salus!* dicas, verosimillime quod in his *multa potata salus*, nam & hodie usus apud plebem perstitit, ut cum alteri poculum propinant, *Stravi!* exclament. Belius a Slavis ad ipsos Hunnos hanc vocem transiisse autumat, cum Jornandes de funebribus epulis Attilæ hæc scribat: *Postquam talibus lamentis est defletus, Stravam super tumulum* ejus

Theoph. ad IX. An. Maur.
Belius in notis ad Calani Attilam c. 23.
Jorn. de reb. Get. c. 49.

ejus, quam appellant ipsi, ingenti comessatione celebrant, & contraria invicem sibi copulantes, luctum funereum mixto gaudio explicabant. Nec enim Hungaricam hanc vocem esse ipsi scriptores quique rerum Hunnicarum agnoscunt.

(*e*) Stranskius ait: *ligna quotidie tumulo a plangentibus injecta accendebantur, & excitata flamma late collucente caesae ex volatilibus victimae immolabantur.* Cromerus author est apud Slavos Prussos pretiosissimam & clarissimam equorum atque armorum supellectilem fuisse injectam. Jornandes funus Attilae describens, nihil de igne excitato, aut vestibus crematis memorat; sed ait super loculum imposita *fuisse arma hostium caedibus acquisita, phaleras vario gemmarum fulgore pretiosas, & diversi generis insignia, quibus colitur aulicum decus; tum in mediis campis & intra tentoria serica cadavere collocato, spectaculum admirandum & solenniter exhibitum.* Quare cum mos hic supellectilem cremandi nec apud Hunnos fuerit, nec antiquum quodpiam monumentum de Slavis ipsis exstet, an plena fides Hayecio, Stranskioque tribuenda sit, lectoris judicio permitto. Slavos Graecis fuisse finitimos perquam certum est, iis autem pretiosissima quaeque defuncti in pyram mittendi usum fuisse antiquitus, inter omnes scriptores constat, ridetque multo sarcasmo hanc dementiam Lucianus. Romanos eandem ceremoniam adhibuisse fuse persequitur Kirchmannus; de Germanorum veterum simili ritu agit Tacitus. Sed omnium maxime hac ceremonia abusos Gallos his verbis testatur Julius Caesar: *Omnia,* inquit, *quae vivis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia, ac paulo supra hanc memoriam servi & clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, justis funeribus confectis una cremabantur.*

Stransky de Republ. Boj. c. 20. §. 1.
Cromer. rer. Polon. l. 3.
Jornand. de reb. Get. c. 49.
Lucianus in Nigr. Kirchm. de fun. Rom. l. 1. c. 2.
Tac. de morib. Germ.
Jul. Caes. de bello Gall. l. 6. c. 19.

(*f*) Cosmas Kazi vocat, Majoribus nostris vox *Kazi* idem significabat, quod *indicare, docere, ostendere*, quam significationem etiam hodie apud Dalmatas retinet, fortassis ita appellata, quod rerum medicarum magistra, perditarumque indigitatrix credita sit. Pulkava & Kuthenus hanc primogenitam Croci filiam appellatam ait *Bielam*, ab eaque castrum *Bielin* aedificatum, & *Bielinensem* provinciam exaltatam. Anonymus apud Menkenium & Hofmannus *Brelam* vocat. At vero Hayecius, Veleslavinusque *Bielam* faciunt filiam hujusce Kassae. Cosmas longe aliam a Bielinensi indigitat regionem, ubi Kazi commorata videtur, de illius tumulo enim loquens, *Ejus,* inquit, *usque hodie cerni-*

Cosm. Chron. Boh. l. 1.
Loderek. in Vocab. septil.
Pulkava Ms.
Kuthenus in Croco.
Chron. Anon. apud Menk. T. III. c. 3. Chron. Hofman. apud Her. Pez. T. II. c. 2.

Cosm. Chro. Boh. l. 1. edit. Menken. e codice Dresd.

Balbin. Dec. 1 l. 7. c. 3. in not.

tur tumulus, ab incolis terræ ob memoriam suæ dominæ nimis alte congestus, super ripam fluminis Mse, juxta viam, qua itur in partes Provinciæ Bechin, per montem, qui dicitur Osseca. Balbinus, omnesque prope nostri scriptores, deperditis hodie appellationibus *Ossek* & *Mse*, nullum vestigium superesse existimant, qua regione, aut loco tumulus Kassæ steterit, at quandoquidem Cosmas regionem per fluvium, montemque satis prolixe descripsit, tentandum, si locorum vicinias attingamus: proficiscentibus Praga Bechinam & ad Bechinensem provinciam duo nonnisi cujusdam nominis fluvii superandi sunt, alter *Sazava*, quem Cosmas crebro *Sazoa* nomine indigitat, alter *Brsina*, qui ad Zrubekum Moldavæ miscetur. Verosimillimum igitur mihi videtur in Codices Cosmæ librariorum oscitantia errorem irrepsisse in appellatione fluminis hujus, præsertim cum codices tantopere varient, Dresdensis enim habet *fluminis Mse*, Freherianus *Alsæ*, alius manuscriptus, cum quo Freherianam editionem contuli, *Blsæ*, ita ut in hoc proprio fluminis nomine emendandi videantur pene simili vocabulo *Brsinæ*, ad cujus ripas tumulus Kassæ exstitisse videtur, & quidem juxta viam, ut inquit Cosmas, qua itur per montem Osseka. Montis istius nomen pariter hodie exolevit, nec in ea regionum vicinia *Ossek* seu *Wossek* quodpiam reperitur hodie, nisi forte dicamus vicum *Wosseczan* reliquias esse hujus nominis, propeque illi vicinum montem, aut illa montana sibi isthic contigua *Osseka* appellata, nam *Csan* & *Cstan* veteribus Slavis *domicilium*, *habitaculum* aut *stabulum* significabat, Dalmatæ hodiedum *Sztan* appellant, ita ut *Wosseczan* idem significet, quod domicilium apud montem Ossek. Meo itaque judicio tumulus hic ultra montem Wosseczanum ad ripam fluminis Brsinæ quærendus erit. Ceterum quod ad nomenclaturam vocabuli *Ossek* attinet, id majoribus nostris connotabat nonnunquam populum nigram, ein Pappel oder Espen-Baum; nonnunquam *arborum incisionem*, quasi Wodsek dicas, ut ita mons seu ab hac, seu altera significatione nomen suum invenire potuerit.

Loderecker in Vocab. septil.

Frencel. in Nomenclat. utriusq. Lusat.

Æneas Silv. hist. Boj. c. 4. Hofmañ. apud Hier. Pez. T. II. c. 2. Pulkavæ Ms.

(*g*) In hujus nominis scriptione variant authores, perperam eam Æneas Silvius, & Hofmannus *Therbam* seu *Therbizam* appellat. Pulkava, ea, quæ Cosmas & Hayecius de Kassa referunt, quod rerum seu furto, seu forte amissarum indigitatrix fuerit, Tetcæ huic attribuit.

(*h*) Cosmas Lubossam vocat, alii Lubussam, alii Liubissam, quæ posterior scriptio quibusdam optima videtur, nam Liubisse Slavica antiqua voce *placet* significat, quasi ea populo universo placuisset, ut in pri-

primam judicem deligeretur. Christannus nomen proprium plane præteriit, *Pythonissam Virginem* vocat, neque sororum ejus aut patris Croci meminit. Recte ad hunc locum Cosmæ animadvertit Schvarzius: a rudibus populis omnes fere paulo prudentiores vel callidiores veneficos & Pythonissas æstimatos esse. Nec incredibile est, ut alias jam innuimus, plures ex utroque sexu apud Slavos fuisse, qui seu diuturno usu, seu etiam aliorum institutione ad cognitionem rerum naturalium, & cumprimis superstitiosa illa auguria, quæ tantopere tum antiquitas admirata est, efformati sint. Nam hæc tam obstinato animo etiam posterioribus temporibus, & jam Christi invectis Sacris tuitos legimus majores nostros, ut non semel ab Episcopis nostris Chiromantia, Physiognomia & Metoposcopia, cæteræque augurandi artes fulmine Ecclesiastico configerentur. Quanquam nunquam rei illi fidem præbeam, ut credam tam insolita naturæ portenta facta fuisse, quæ ab Hagecio nostro posterius referuntur.

Apud Menken. T. I. in Cosma l. 1.

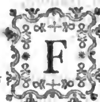
PRÆTERMISSA.

Annus JEsu Christi quintus supra septingentesimum Slavorum genti perquam gloriosus hic prætermittendus non est; hoc enim anno Justinianum orientis Imperatorem a Slavis in regnum restitutum memorat Theophanes, nam Terbeles Bulgarorum Princeps suorum, omniumque vicinorum Sclavorum adunatis copiis Tiberium Apsimarum orientalis Imperii usurpatorem solio deturbavit, habenasque Justiniano vindicavit.

Pagius in Crit. Baronii ad Ann. 705.

ANNUS 710.

Tres sorores partiuntur principatum missa sorte.

Filiæ Croci indicto in arcem Psary conventu principatum missis sortibus, ita jubente populo, partitæ sunt. (a) Quantumvis vero incertum sit, quod sortium genus (b) adhibuerint, illud tamen memoriæ proditum est, Libussæ natu minimæ orientalem principatus partem cum arce Psary sortito obtigisse: evolutoque vix dum mense, summa omnium voluntate principem creatam, pacate clementerque, perinde ut pater regnavit, suis imperasse.

Atque ut illa palam faceret pares imperio spiritus sibi haud deesse, a splendore & magnificentia dominationem orsa est. Namque sub ipsum principatus exordium fatidicorum Deorum, sororumque consilio orientem versus profecta, ad illud forte ostium, quo amnis Cydlina in Albim se se evolvit, eques pervenit; statimque in pedes desiliens, altissimamque cum comitatu (decem erant equites puellæ, (c) ingens præterea omnis generis fabrum, laboratorumque turba) silvam ingressa urbem atque arcem amplissimis spatiis erigere ac munire cœpit. Molientem fundamenta duodecim dies tenuere, post quos, quia moles proce-

ce-

cedebat, secundis avibus ad suos rediit. Octavo, quam ædificari cœpit, mense perductum ad fastigium opus est, adnitente inprimis Hotaussio viro impigro, claroque inter suos architecto. Læta eo nuncio Princeps, posteaquam novis civibus urbem atque arcem implevit, utramque a se, arcem quidem Libecii, urbem vero Libicii (d) nomine insignivit, eoque loci petiit post obitum humari. *Urbs Libicium cum arce a Libussa conditur.*

ANNUS JESU CHRISTI 710.

CONSTANTINI PAPÆ 3. JUSTIN. ITERUM IMPER. 6.

LIBUSSÆ I.

(a) Postquam Slavi Bohemiæ ob crescentem Francorum sibi hostium vim a statu democratico deflexerunt, certum est Bohemiam usque ad ipsum sæculum decimum non uni paruisse Principi, quod ex invictis consequentium annorum monumentis palam fiet, fuere tamen Duces Pragenses omni tempore maxime præcipui ac potentissimi, quare supplementum Annalium Francorum Pithœorum, superiori anno ab Eruditissimo Viro Kollario e Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi in recuso Lambecii opere vulgatum, sæculo adhuc IX. exeunte Spitigneum & Vratislaum Borzivogi nostri filios vocat: *Primores inter Duces Boemanicorum.* Eadem ratio apud Moravos obtinuit, qui plures quoque Duces, separatasque respublicas habuere, ut ex historia posteriorum annorum patebit; at illi prius quam Bohemi sub unius Principis regimen redacti sunt, de quo suo loco. *Supplement. Anal. Pithœor. ad an. 895.*

(b) Slavorum sortiendi ritum his verbis describit Ditmarus: *Ad fana tuenda ministri specialiter sunt constituti ab indigenis, qui cum idolis immolare, seu iram eorundem placare conveniunt, sedent hi duntaxat ceteris adstantibus, & invicem clanculum mussitantes terram cum tremore infodiunt, quo sortibus emissis rerum certitudinem dubiarum perquirant, quibus finitis cespite viridi eas aperientes, equum, qui maximus inter alios habetur, & ut sacer ab his veneratur, super fixas in terram duorum cuspides hastilium inter se transmisso-* *Ditmarus l. 6. p. 382.*

missorum supplici obsequio ducunt, & præmissis sortibus, quibus id exploravere prius per hunc quasi divinum denuo augurantur, & si in duabus his rebus par omen apparet, factis, completur. Non absimilem prope sortiendi ritum per amputatos quibusdam notis discretos surculos superque vestem candidam mitti solitos Germanis veteribus usitatum profert Julius Cæsar.

Jul. Cæs. de Bello Gall. c. 53

Ditmar. l. 8. Prisc. in Excerpt. legat.

(*c*) Slavonicas mulieres iter plerumque equo fecisse, ac eidem militum more insedisse memorat Ditmarus, quod idem de Hunnicis testatur Priscus; & quanquam carrorum usus Slavis incognitus non fuerit, tamen quemadmodum apud Germanos, ita & Slavos crebrior eorum usus serius invaluit, valeatque hic illud Muratorii de Ludovici Pii temporibus adhuc loquentis: *Apud gentem Francorum equi erant quidem in quotidiano usu, contra tunc minime adhibebantur bigæ, quadrigæ, currus, & id genus vehicula sive fomenta ignaviæ, quæ tanto sunt in honore & usu temporibus nostris.* Ceterum de veterum Henetorum equis, quanto in pretio fuerint etiam exteris gentibus, jam egit Phædra; paria Strabo de equis Venetorum Italiæ memorat, & quantum gentis nostræ equi omni tempore spectati ob robur generositatemque fuerint, persecutus est Balbinus.

Murat. in lib. I. Ermoldi Nigelli n. 1. apud Menk. T. I.

Phædra in Euripid. Hippol. v. 230. & Chor. v. 1131. Strabo l. 5. Balb. Dec. 1. l. 2.

(*d*) Cosmas ait Lubossam urbem tunc potentissimam condisse juxta silvam; quæ tendit ad pagum Zubecnam. Quæ urbs hæc fuerit, & quo loco sita, transcripsit posteritati Pulkava his verbis: *Ædificavit Libussa castrum Libusi prope Albeam, prope castrum quod nunc Colonia super Albea vocatur. Ibique post obitum suum sepulta est, quod castrum Libusi post multa curricula temporum fuit Nobilis Comitis nomine Slawnik Patris Beati Woytiech alias Adalberti, qui ibidem cum uxore sua, Matre dicti Sancti Adalberti est sepultus.* Civitatem hanc ne quidem in ruderibus amplius spectari ait Balbinus.

Cosmas Chron. Boh. l. 1.

Pulkava Mſ.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 7. §. 1.

Annales urbis Loebaviensis, quæ postrema est urbium superioris Lusatiæ ajunt hanc civitatem a Libussa conditam, olimque a Slavis, uti & hodie Srbis *Libye* dictam: Sed opinionem hanc evertit Frencelius & Carpzovius, ostenduntque Loebaviam olim Lobjie dictam nomen suum traxisse a profunditate seu loco profundo, qui Slavis *Lobio* significabat, quamque significationem hodiedum Srbi retineant. Alii etymologiam urbis hujus ab amne *Lubossa* deducunt, qui prope Soraviam ortus apud Gubinum absorbetur.

Frencel. in Nomencl. utr. Lus. vocab. Lobavia. Carpzov. in Ober-Lausitz Ehren-Tempel P. I. c. 19. §. 1. 2.

AN-

ANNUS 711.

Kassa gloriæ Libussæ æmula Kassinium (a) & ipsa sororis permissu castrum exædificat. Id castrum ex vetustissimis ruinis clarissimæ quondam urbis, quam Marquardus Moravorum olim & Hermundurorum Rex super monte dicto Peerk (b) condiderat, exstructum esse, memoriæ proditum est. Castrum istud hodie supra Moldavam ex adverso Cœnobii Zbraslaviensis sive Aulæ Regiæ male pendentes muri, hiantesque ruinæ ostendunt. (c)

Arx Kassin a Kassa conditur.

Hoc ipso anno Lechus Polonorum Dux, grandis jam natu plenusque gloriæ & recte factorum Laschotniæ mortem tumulumque invenit. (d) Successorem habuit filium Crocum, (e) quem annos licet sexdecim nondum natum, dignum tamen principatu fecerunt cum patris merita, tum adolescentis ipsius major, quam pro tantilla ætate prudentia, miraque in agendo dexteritas.

Lechus moritur relicto successore filio Croco.

ANNUS JESU CHRISTI 711.

CONSTANTINI PAPÆ 4. PHILIPPICI IMPER. 1. LIBUSSÆ 2.

(a) Velut in culeum Hayecius sororum istarum ditiones retrusit, cum tam prope positis castris jus in sibi subjectos exercuisse memorat. Nam si, ut is ipse superiore anno retulit, illæ regionem Bohemiæ inter se partitæ sunt, quid sibi vult castri Kassin erectio in medio terrarum Libussæ? Cosmas certe ditiones Kassæ longius a castro Wissegrad abfuisse per tumulum illius innuit.

 (b) Mar-

Prodr. Annal. Hayec. p. 71. & 88. alibique.

(b) Marquardi nomen, narrationisque istius capita copiose refutavimus in Prodromo nostro.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 7. P. 1.

(c) Balbinus castri hujus vestigia, qualia sua ætate erant, ita describit: *Trans Moldavam e regione Aulæ Regiæ mons altus minoribus collibus incinctus apparet, colles illi omnes unaque & mons nihil aliud dici possunt, quam ingentes lapidum cumuli, in multis adhuc commissuram calcis videas, tum vestigia domorum ac mœnium per rupes euntia, tum celaria e vivo saxo alte effossa, ut urbem insignem eo loci stetisse nemo dubitare possit.* Ceterum montem, cui castrum istud instratum erat, alii Pehesk, Hayecius in Proœmio Peherk hic Peerk nominat, quod nomen si ex reliquiis adhuc Marcomannorum est, næ illud potius appellativum quam proprium montis dicamus; constat enim vetustissimis Germanis ita montem appellatum.

Jordanus Orig. Slav. c. 15. §. 17.

(d) Merito contra hanc Chronologiam Hayecii queritur Jordanus, quod fratrem Lechum 50. annis posterius mortuum asseveret Czecho, atque ut is argumentatur, vix, inquit, concipi potest: ut cum Czechus grandævus jam, ætatis suæ anno sexto supra octogesimum mortuus sit, Lechus, qui jam virili ætate cum eo ex Croatia ascendisse affirmatur, annis amplius quinquaginta post eum vivere potuerit, nisi fortassis illi anni Mathusalemi affingantur. Conatus itaque est citato & 40. §. hujus capitis verosimiliorem circa ætatem regimenque Lechi Chronologiam inducere. Sed quis se prudens sciensque in labyrinthum hunc immittat, unde exitum nuspiam inveniat? Superioribus annis dilucide ostendimus, quo errore Lechus in historiam nostram irrepserit, quamque universa gesta illius ad fabulam propius, quam historiam accedant; quis nisi loco omni gravissime impingat, res ejus in Chronologiam redigat? Porro quanquam Dlugossus & Cromerus scribant: compertum non esse, quid Lechus apud suos præclarum bello paceque gesserit; tamen alii copiose illius gesta persequuntur, interque cetera memorant, eum, postquam aliquoties cum Germanis secundo prælii exitu manum conseruisset, imperium usque ad Visurgim protendisse, hic locorum conditam ab eo urbem, quam propter belli onus, & præsidii perpetui memoriam *Brzemiam* (hodie Bremam appellatam) nuncupaverit; sed res hæc vel ipsi Sarnicio Polono improbatur.

Dlugoss. hist. Pol. l. 1. Cromer. l. 2.

Sarnic. Annal. Polon. l. 4. c. 14.

(e) Mi-

(e) Mire rursum variant Polonici scriptores, alii unum, alii duos, alii plures Lecho filios faciunt, ejusque stirpem adusque annum septingentesimum per centum quinquaginta annos principatum obtinuisse memorant. Sed hæc scriptoribus Polonis discutienda relinquimus.

PRÆTERMISSA.

Paprocius ait referri a Chronicis: hoc ipso anno a Libussa Croci filia conditam esse Moraviæ metropolim Olomucium. Georgius Rex Bohemiæ in suo diplomate dato Olomucii Anno 1459. die 16. Februarii longe altius ejus originem repetit: *Inclyta tamen* (verba ejus sunt) *vetus, celeberrimaque civitas Julii mons alias Olomuz, omnibus & singulari quadam nobilitate præminet, & ut rosa refulget in Moravia. Hanc nempe ex nomine Julii Cæsaris fundatam, & nuncupatam illustres Marchiones, & Prædecessores nostri primaria civitatum, diversisque privilegiis & libertatibus magnifice dotavere. &c.* Nobis de origine & vera nomenclatura hujus inclytæ urbis nihil hactenus certum in manus venit. Slavica vetus significatio *Olo-muz virum imberbem* connotat, ex ea si quid fingere cui libuerit, per me licet. Illud alio loco impugnaturi: Olomucium nec a Julio Cæsare conditum fuisse, nec illud *speculum Julii* aut *Julia montium* esse, de quo Eugenii Papæ literæ.

Paproc. in speculo Morav. Apud Stredovsky in sacra Moraviæ hist. l. 1. c. 4.

ANNUS 712.

Tetka sororum exemplo sibi quoque audendum aliquid rata, missis famulis suis in occidentem solem, arcem & ipsa arduo præruptoque loco, atque ob dominantes quaquaversum aquas inexpugnabili, trans fluvium Mizam (a) erigit, quam & Tetinium ab nomine suo vocat, quantumvis Tetinium (b) illud exquisitæ superstitionis delubrum verius, quam arx fuerit. Illuc enim Tetka haud multo post cum domo sua, omnique Gynecæo transgressa, nihil ceremoniarum profanique ritus omittere,

Arx Tetin a Tetka erigitur.

quo umbras omnes portentosis quotidie sacris, funestisque carminibus evocaret. Quin & habebat in Pohled (is mons Tetino ab occidente imminet) peculiarem Deam Klimbam (c) in summo jugo conspicuam, qua non aliam magis colere, statisque Sacrificiis propitiare solebat. Is ipse annus aliud præterea Bohemiæ dedit castrum: Ancillæ & pedissequæ (servilis videlicet ac domestica Libussæ manus) venatum non raro egressæ, sublimem & a natura ad accipiendam arcem factum locum mediis forte silvis reperere. Reduces Libussæ persuadent: castrum ei monti injiceret. Condito a Libussa nomen Libiehrad indidere, mox pagum Libiczium castro subjecere. Eam arcem lapide uno infra Pragam, ad ipsas scilicet Moldavæ ripas e regione villæ Tursko aliquando stetisse vidua hodie fundamenta, fossæque tristes testantur; pagus contra hodieque durat, (d) exemplum vicissitudinis temporum memorabile.

Dea Klimba in monte Pohled

Arx Libiehrad cum vico Libiezio conditur.

ANNUS JESU CHRISTI 712.

CONSTANTINI PAPÆ 5. PHILIPPICI IMPER. 2. LIBUSSÆ 3.

Cosmas Chron. Boh. l. 1.

(a) Cosmas *Msam* appellat, ejusdemque nominis fluvium in regione Satecensi refert. Aliter flumen istud nostris *Beraunka* item & *Verona* appellatur, seu quod civitatem Beraun præterlabatur, seu quod regionis Beraunensis potissimam partem pervadat. Oritur in occidentali plaga in Provincia Plsnensi, cursumque dirigit in orientem. Apud urbem Strzibro seu Misam alicujus fit nominis, inde flexuoso cursu Plsnam urbem versus progreditur, sub qua Radbuzam amnem Bradlancæ mixtum absorbet, non longe abinde Bratavam recipit, hisque fluminibus auctior infra Robschitz regionem Berau-

rauensem intrat, ac mox Beraunam civitatem præterlapsus infra illam Littawka augetur. Tum Tettinum Dobrzichoviziumque prætergrediens apud Zbraslav seu Aulam Regiam Ordinis Cisterciensis Cœnobium in Moldavam se conjiciens nomen amittit, ejus tamen cursum, aquamque adhuc Pragæ dignosci præsertim cerevisiæ coquendæ gnari affirmant. Ex hoc flumine Praga copiosas arborum rates ædificando urendoque aptas omni tempore accipit. Kranzius & ex eo Schleinizius ab hoc flumine Miza Misnensium in Saxonia originem trahunt, coloniamque Bohemiæ vocant, at uterque pluribus locis Balbino de ridiculo est, probeque retunditur. *Balb. Dec. 1. l. 3.*

(*b*) Arx ista plurimis gestis in historia nostra est memorabilis, in compendium rem prope universam congessit Balbinus. Post illam per Hussitas anno 1422. expilationem, demolitionemque vix hodie vetustatis hujus aliæ supersunt reliquiæ, quam quæpiam eminentium e terra muscoque obsitorum murorum frusta, quæ ipse oculis spectavi. Stranskius memorat ex sabulo aquarum vicinarum aurum elutum vetustis temporibus. *Balb. hist. S. Montis Aust. l. c. 8.* *Strans. Reipubl. Boj. c. 1. §. 6.*

(*c*) Klimbam hanc Stranskius inter Lares Slavorum refert, domesticamque Tetcæ Deam fuisse memorat, quemadmodum Dyrsam Przemyslo, Kyhalam Blancæ, Crosinam Libussæ, aliasque aliis. Slavis vero suos fuisse quoque Lares Ditmarus & Helmoldus author est. Illud etiam extra dubium est: montes cumprimis apud Slavos in veneratione fuisse, illisque sua delubra plerumque instravisse, quod Ditmarus de monte illo gentilitatis ceremoniis in pago Silensi celebri, Helmoldusque de compluribus aliis testantur. Porro delubra, quæ Diis suis statuerant, magnifica & splendida fuisse iidem copiose describunt, inter quæ præcipue admirationem meretur fanum Suantevitii, & Radegasti. Quod ad montem *Pohled* attinet, eum antiquitus *Pogled* appellatum oportuit ex supra jam allatis veteris linguæ observationibus, atque id *aspectum* significabat, qua significatione hoc vocabulum adhuc Dalmatis usitatum est. *Strans. Reip. Boj. c. 6.* *Ditmar. l. 7. Helm. Chron. Slav. l. 1. c. 52. & 83.* *Ditmar. & Helmold. cit. locis.* *Ditmar. l. 6. Helmold. l. 1. c. 2. & c. 83.* *Loderek. in Vocab. septril.*

(*d*) Libiczium quod Hayecius superesse memorat, hodiernum Libschitz est paulum supra Cheinow situm, ipsique Moldavæ flumini propinquum.

ANNUS 713.

Mons Petrzin.

Proficiscentibus ex arce Psary in occidentem ex adverso est trans Moldavam mons Petrzin (a) alto vastoque jugo. Huc eo forte anno ad procurandum anniversarium sacrificium Libussa equo cum suo famularum grege deportata, posteaquam excitatis ignibus rite litavit, Deorum afflatu monetur: „ Libiehradum ne redeat, sed arcem „ Psary fatale illud atque arcanum paterni suique imperii „ pignus ceteris omnibus præhabeat. „ Cui Deorum oraculo quam studiose morem gesserit, mox infra visuri sumus.

Radliz vicus conditur.

Duo interea fratres Domabojus, & Haldanus filii Hrubæ, dum ob mutuas cum vicinis Kassurzanis (teutonicæ illi originis erant) (b) altercationes & rixas in austrum recedunt, vallumque circa novum prædium moliuntur, in prægrandem ferreum vomerem inciderunt. (c) Digna res visa, a qua novus pagus Radlizium vocaretur, (d) *Radlize* enim Bohemis vomer est. Ceterum cum ne sic quidem tuti satis a Kassurzanis sibi viderentur, Klenum ejusque filium Sudirohum patruos suos adjungenda secum prædia, id est sociandas vires e vicinia vocarunt. Et accurrerunt illi alacres, datisque dextris ad propulsandam vim, corpora, opesque sociarunt. Inde pagus Radlizium crevit.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 713.

CONSTANTINI PAPÆ 6. ANASTASII IMPER. 1. LIBUSSÆ 4.

(a) Mons Petrzin jam a Carolo IV. Imp. & Rege Bohemiæ inter muros urbis Pragensis receptus, dicitur hodie mons S. Laurentii, quod sacellum habeat huic Sancto nuncupatum: quod quamobrem hic loci conditum sit, dabunt posteriorum annorum historiæ. Stranskius ab hoc monte notissimum in Bohemia latronum nomen, quos *Petrovsky* appellamus, profluxisse scribit, nam cum pleraque hujus montis cava & tegendis grassationibus idonea essent, isthic se malefici homines occulere, impetum in viatores facere, factaque cæde in nota latibula cum spolio refugere. Cui malo ut Pragenses præverterent, excubias, quas lingua patria Straž appellamus, hic perpetuo aluerunt, unde dein nomen montis *Strahow* enatum est, qui pariter hodie intra muros Pragenses est.

(b) Quis hic Kassurzanus Germanus populus sit omnibus medii ævi, posterioribusque scriptoribus ignotus, vix divinet quispiam. At meo judicio: in vocabulum hoc metathesis & librariorum oscitantia irrepsit, quam ne ipse quidem Hayecius advertisse videtur. Invenitur non modo in vetustioribus nostris Chronicis, sed & diplomatibus castrum & torrens cum integra regione *Rakuss* appellatum, quod etiam Cosmas refert (id hodie civitas non ignobilis haud procul a limitibus Moraviæ infra Znoymam sita *Retz* est) a quo castro regioneque nobis vicinissima universim Austriaci *Rakuzane* dicti sunt, dicunturque hodiedum, recteque illi ex Australi Bohemiæ plaga statuuntur, ut procul dubio illi ipsi hoc corrupto Hayecii nomine intelligendi sint. In eo tamen rursum peccavit Hayecius, cum in his locorum confiniis jam Germanos coluisse credidit, ex posterioribus enim annis palam fiet nonnisi Slavos Avaris permixtos isthic sedes habuisse, ac longe post Germanorum in has terras immigrationem reponendam esse, videlicet post Regni Moravici eversionem sæculo exeunte IX. aut ordiente X.

Cosmas Chron. Boh. ad an. 1100.

(c) Si historia hæc ab Hayecio e vetustis monumentis depromta est, vomerem hunc a Quadis Marcomannisve defossum oportuit.

Por-

Porro hos populos agriculturæ perquam studiosos fuisse memorat Julius Cæsar his verbis: *Suevorum gens est longe maxima & bellicosissima Germanorum omnium, ii centum pagos habere dicuntur, ex quibus quot annis singula millia armatorum bellandi causa suis ex finibus educunt. Reliqui domi remanent: sic neque agricultura, neque ratio, neque usus belli intermittitur, sed privati ac separati agri apud eos nihil est.* Tacitus vero ait: *agrorum curam fœminis, senibusque, & infirmissimo cuique ex familia fuisse delegatam, fortissimum quemque in bellum processisse.*

Jul. Cæs. de bell. Gall. l. 4. c. 1.

Tacitus de moribus Germ.

(*d*) Quidam Radliz hoc, paulo supra Pragam quod situm est, esse autumant, alii in Kurimensem provinciam rejiciunt, illudque esse contendunt, quod hodiedum nonnisi lapide ab urbe Kaurzim remotum superest. Sed ex supra dictis liquet: vicum hunc in Moravia, & verosimillime Znoymensi regione quærendum esse, si narratio Hayecii quo vetere fundamento nititur.

ANNUS 714.

Præsente anno castrum Psary exteriores munitiones ceterumque ornatum, quem adhuc desiderabat, accepit; quod ita Libussa ex oraculo nuper didicisset, fore, ut ab illa aliquando arce clarissimi populi jura peterent. Itaque & ipsa locum magnificare, & quodam die multa de eo in altissima rupe cœpit prædicare. (a) Sed hæ vaticinationes abivere in ventos cum verbis, quod tum maxime Libussæ ab arcanis scriba abesset. Illud tamen auctores constanter asserunt: jussisse eam inter alia arcem Psarensem non jam Psary sed a se Libin appellari. Quam Dominæ vocem cum Smilka, Dubra, Wlastimila, & Nastawila Gynæcei Psarensis capita in populum vulgassent, sensim vetus arcis nomen contabuit.

Arx Psary Libin appellatur.

Sub

Sub idem tempus duo Borizlai filii; quorum alteri nomen erat Chobolo, repertam in occidentali regionis plaga non modicam argenti infecti vim (b) ad Libussam attulere. Mire gratum accidit id munus Principi. Magnifice ergo accepti fratres collaudatique, jussi denique sunt bene magnam fossorum manum ad eruendum id metallum ducere, quodque eruissent, in ærarium Libussæ inferre. (c)

Argentum in Bohemia invenitur.

ANNUS JESU CHRISTI 714.

CONSTANTINI PAPÆ 7. ANASTASII IMPER. 2. LIBUSSÆ 5.

(a) Libussa a nostris plerumque *Sibylla Bohemica* audit, quo nomine eam Cosmas, Pulkava, Æneas Silvius, Dubravius, ceterique posteriores omnes impertiuntur, atque inde profluxit, quod quique Sybillarum gesta ei adaptaverint. De Delphica Sibylla, cujus mentionem fecit Chrysippus eo libro, quem de divinatione scripsit, & quem Piso in Annalibus suis citavit, etiam memoratur, quod Delphis saxum quoddam conscendere solita sit, ex eoque oracula proclamare, inde saxo appellationem Herophilæ inhæsisse. Liber Mf. superiori sæculo exaratus, quem ante plures annos Reverendissimus ac Excellentissimus Episcopus Antonius Wokaun Illustris memoriæ inspiciendum apud se tradidit, multa argumentorum ambage probat Libussam unam e decem illis nominatissimis Sibyllis fuisse, & nomen *Sibylla* slavice nihil aliud quam *Libussam* significare, sed veterum, majorumque nostrorum incuria factum fuisse, quod nomen proprium illius obliteratum sit, quare a vetustissimo nostro Scriptore Christanno generali nomine *Pythonissam* appellari. Hoc præterea codice septem aut octo capitibus (nisi me memoria fallit) continebantur Libussæ vaticinia conscripta a Ziak Libussæ scriba, de quo Hayecius ad annum 717. sed quæ hominis superioris sæculi somnia ultro prodebant, nam ut cetera taceam, idiotismus linguæ Bohemicæ ex eo plane sæculo est, nec altiorem ætatem sapit.

Stephan. in Diction. hist.

Q (b) Omni

(*b*) Omni tempore occidentalis Bohemiæ plaga ceteris feracior reperta, hodieque eſt in profundendis metallis, hanc eandem finitimi nobis Saxones ſibi ſemper ſummo commodo fuiſſe experti ſunt, quanquam poſterius (ſi temporis ratio ab Hayecio relata ſibi conſtat) apud eos auri argentique fodinæ detectæ ſint. Nam Ditmarus ſub Ottone I. ſcribit: *aureum illuxit ſæculum, apud nos inventa primum vena argenti.* Quod plerique de Miſniæ & Vogtlandiæ nobis vicinis argenti fodinis accipiunt, quanquam Heineccius ad Goslariam ſuam id pertrahere conetur.

Ditmarus l. 2.

Heineccius Antiquit. Goslar. l. 1. ad A. 968.

(*c*) Antiquiſſimis temporibus uſitatum fuiſſe ducibus noſtris, ut præter certi canonis præſtationem omne id proprium relinquerent metallorum inventoribus, quidquid induſtria ſua e cavernis eruiſſent, ex tot monumentis poſterius referendis palam fiet. Imo ſæculo adhuc XV. & XVI. permiſſum iisdem erat (quod veroſimillime rei metallicæ excolendæ ampliandæque cauſa Reges noſtri ſapienter clementerque inſtituere) ut ſuo nomine, clypeo, & imagine monetas procudere omnibus liceret, quiqui novas auri argentique venas detexiſſent. Inde tot ſunt monetæ, quas ſuo tempore prolaturi ſumus, Procerum noſtrorum, imo mediæ nobilitatis inſignibus nominibusque procuſæ.

ANNUS 715.

His, quas ſupra memoravimus, aliisque ex cauſis fiebat, ut ii quoque, qui proxime Kaſſam & Tetkam habitabant; ad Libuſſam tamen tanquam ad commune omnium oraculum certatim confluerent. Et vero omnia acutiſſimæ mulieris conſilia eo ſpectabant, ne operam ſuam cuipiam deeſſe pateretur. Itaque ultro prenſabat advenas, appellabatque comiter, ac tametſi diſceptantibus jus diceret æquitate ſumma, curabat tamen, ut victa pars recte ſecum actum exiſtimaret. Hæc erat vel artifi-

ciosa

ciosa Libussæ virtus, vel specie virtutis ars larvata. At vero virtutes ceteræ germanæ sine controversia sinceræque: ipsa ad eximiam formam singularem pudicitiæ curam adjungere, amplissimis stipendiis alere familiam, suos filiorum loco complecti, probitati denique honorem reverentiamque habere. Harum virtutum pretium mox tulit totius Bohemiæ principatum. (a) Namque hoc ipso anno evocatus a Charausso & Protislao in campos Drahonios (b) populus, cum de fæmineo virilique imperio nequicquam sententiis certasset, vicit denique Libussa, partim collecta ex auguriis divinitatis opinione, partim pedissequis virtutes Dominæ suæ multitudini prædicantibus. Ita potita rerum sacramentum extemplo ab omnibus exegit, omnemque populum in clientelam fidemque suam suscepit.

Libussæ in gubernando partim artes, partim virtutes.

ANNUS JESU CHRISTI 715.

GREGORII II. PAPÆ 1. ANASTASII IMPER. 3. LIBUSSÆ 6.

(a) Quare Libussa præ reliquis sororibus rerum potita sit, causam Dubravius, nescio ex quo fonte hanc adtexit: *Kassa* inquit, *arcem Kassin, Tetka arcem Tetin ex mercenaria pecunia (nihil enim gratuito faciebant) ædificandam curavit. Liberalior in hac re Libussa natu minima fuit, quæ a nemine quidquam extorquebat, sed potius tum fata publica omnibus, quam privata singulis præcinebat, qua liberalitate, & quia non gratuita solum, sed etiam minus fallaci dictione utebatur, assecuta est, ut a viris comitia prætoria habentibus in locum patris Croci subrogaretur.* At nihil ea de re Christannus noster, qui Sclavos Bohemiæ pestilentiæ cladibus attritos consilii divinationisque responsum a Libussa accepisse, hocque merito Przemyslo in uxorem virginem datam memorat,

Dubrav. hist. Boh. l. 1.

Christan. in vita & pass. SS. Ludmillæ & Wencesl.

 (b) Ubi

(b) Ubi hi campi *Drahonii* quærendi sint, aut quibus olim locis fuerint, nuſpiam proditum eſt. Hayecius in ſuis Chronicis vernaculis his verbis utitur: Na Pole Drahoniowo, ſupereſt hodie vicus in regione Bechinenſi non longe ab urbe Kamenitz remotus Drahoniow appellatus, hiccine campus iſte fuerit, & an nomen iſtud reliquiæ ſint hujus vetuſtatis cum ignorantiſſimis ſcio.

ANNUS 716.

Bivog aprum vivum capit.

Annus hic ſuum Bohemis Herculem oſtendit: Bivog (a) e Stroſſia domo, Sudowogio natus, homo lacertoſus ac prævalidus cum pro more montem Kaczin animi oblectandi cauſa ſubiiſſet, repente inuſitatæ magnitudinis aprum ingenti fragore proruentem fiducia virium ſuſtinuit, declinatoque paululum impetu ita furentem excepit belluam, ut auribus arreptam in arcem Libin ſpumantem nequicquam, multumque reluctantem humeris detulerit. Prœmium tam inſolentis capturæ duplex tulit: Libuſſa Bivogo cingulum aureum, quaſi equeſtre dignumque Heroe munus, dedit. (b) At vero Kaſſa, quæ ad eum forte diem ſalutatura ſororem advenerat, prodigioſum venatorem maritum ſibi adſcivit.

A Libuſſa donatur cingulo aureo.

A Kaſſa in maritum adſciſcitur.

Aurum inventum & in numos cuſum.

Per idem tempus repertas nuper argenti fodinas aurum excepit, magnum hujus metalli pondus ad Kaſſam primo delatum, ab ea per manus, ut ſit, Libuſſæ dono miſſum, iſtius demum eſt imperio in numos cuſum. (c)

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 716.

GREGORII II. PAPÆ 2. THEODOSII IMPER. 1. LIBUSSÆ 7.

(a) Paprocius Bivogum hunc e Comitum ſtirpe fuiſſe memorat, qui cum Czecho Lechoque e Croatia advenerint: Stoſſiorum enim gentem olim in Dacia virtute ac gloria illuſtrem jam *ibidem* in clypeo ſuo ſtruthionem (quem Bohemice Pſſtros dicimus) geſſiſſe, eundemque clypeum hodiedum retineri a pluribus Germaniæ familiis, quæ ab hac gente deſcendunt. Sed vide mirum verborum aucupem, qui ex vocabulorum ſignificationibus, eorumque detorſionibus integras hiſtorias comminiſcitur. Nam cui hoc tempore ſeu in Dacia, ſeu in Bohemia Comitis titulus cognitus erat? quis de clypeis inter gentes has tum vel ſomniavit? Ab hoc porro Bivogo cum Hayecio idem Paprocius, Balbinus, Crugerius, Hammerſchmid aliique paſſim poſteriores florentiſſimam apud nos olim divitiis & auctoritate Hazmburgiorum gentem Valdekios, Schellenbergios, Koſſulovskæos, Klapskæos, Leones aliosque plurimos prodiiſſe referunt, omnes videlicet eos, quiqui aprinum caput geſſere in clypeo. Sed egregie omnes ab Hayecio falſi ſunt, nam præterquam ut taceam clypeorum uſum his temporibus repugnare, Dalemilus & Hoffmannus nobis oſtendunt, quo hæc de capto per auriculas apro & præmio nobilitatis relato narratio pertineat, ſcilicet ad ſæculum XII. ſub Borzivogum II. Ducem Bohemiæ, quo tempore clypeorum uſum cœpiſſe, negare nolim; rem autem hanc narrant de quopiam ſtrenuo milite Getrzicho Boſkovicz, ſeu ut exemplaria variant Bozkowitz appellato, & quidem Dalemilus his verbis:

Paprocius in ord. Dom. c. 4.

Balb. in hiſt. S. Mont. Auct. 1. c. 6. §. 5. Cruger. in ſacris Pulv. menſe Martio & Jun. Hamer. Prodr. glor. Prag. c. 24. & in hiſt. Wiſſeb.

Dalemil. hiſt. Boleslav. c. 60. p. CXLIII.

Ten byl niekdy diwoko Swini we Leſe ziwu za Uſſy yal
A proto byl na Sſtietie weprzowu Hlawu przijal.

id eſt:

Iſte quondam aprum vivum per aures cepit,
Quare in clypeum ſuum aprinum caput recepit.

Eodem prorſum modo rem narrat Hoffmannus Dalemili interpres, ut ita ad Bozkowizium iſtum referendum videatur, quidquid no-

Hoffmann. in Chron. Boh. c.

44. *apud Hier. Pez. T. II.* nostri ad Biwogum detulere. Nec desunt indicia Hayecium historiam hanc adulationis stimulo (ut Jaroslao Schellembergio tum supremo Regni Camerario patronoque suo, ut in prodromo nostro meminimus, placeret) quatuor integris sæculis præoccupasse, cum postea Bozkowizii istius narrationem memoriamque sub Borzivogo II. prorsum prætermiserit, quanquam alia diligentissime, & fere totidem verbis ex Dalemilo reddiderit. Ex eodem vero loco Dalemili præterea corrigendus verosimillime Paprocius & Balbinus (qui Bozkowiziæ inclytæ olim apud nos familiæ loricatum erinaceum in clypeo fuisse scribunt) imo & Crugerius, qui pectinem coronatum eos gessisse mavult. Nisi fortassis dicamus: ejusdem nominis gentem duplicem, diversumque clypeum gestasse, nam reperio Henricum & Joannem de Bozkowiz Anno 1319. a Cæsare Ludovico equites creatos post nominatam illam victoriam apud Mildorfium, de quo suo loco.

Paprocz. in Ord. Equest. Balb. Stemmatograph. Tabell. Geneal. p. 113. & 114. Crug. mense Febr. p. 232.

(*b*) Ex hoc cingulo passim Scriptores nostri patrii argumentantur: Biwogum primum militem seu Equitem creatum in Bohemia. Non nescio ex historiis nostris crebro milites dato cingulo creatos a ducibus nostris, eosque jam tum ejusdem prærogativæ fuisse, cujus nunc Equites reputamus. Imo novi, quod posterioribus annis refertur, ipsos duces nostros ab Imperatoribus præcinctos cingulo; at pessime sæculis tribus quatuorve posteriora huic antiquitati adscribuntur. Nec dubito ritum hunc milites creandi maxima ex parte a Germanis ad nos transiisse, de quo fusissime agit Carolus Du Fresne in suo Glossario.

Du Fresne in Glossar. vocab. cingulu & miles

(*c*) Stredovskius ex Christiano Hirssmentzel innuit jam Marcomannorum temporibus apud nos monetas procusas esse; ait enim ad cœnobium Welehradense *sæpius inveniri numismata argentea sub imagine aut inscriptione Marcomannorum Principum.* At optandum maxime fuit, ut Hirssmentzel ejusmodi numismatum typum in publicum protulisset, seu certe eorum figuras, epigraphenque accuratius descripsisset. Nam quibus literis inscriptiones has factas dicamus, Græcis an Latinis? at earum nullus usus apud barbaram Marcomannorum gentem fuit. Si aliis, monumentum hoc antiquitatis profecto admirationem inter omnes eruditos pariturum fuit; & Christianus Hirssmentzel magnum inter eos nomen mereri, qui & eas legere, & novum hujus gentis Alphabetum orbi literato publicare potuit. Verum si Hachenber-

Stredovsky sacra Morav. Hist. l. 1. c. 3.

ber-

Saltzer Grat: Sculp: Pragæ.

Hachenberg. Germ. med. Dissert. 10.
Hœpfner. Germ. antiqu. l. 4. c. 6.

begium consulamus: Marcomannis ceterisque horum locorum gentibus usum signandi aurum & argentum non fuisse intelligimus, & Hoepfnerus, qui diligentissime antiquitates Germanorum collegit, id ipsum negat. Id non obscure ex Tacito eruitur, ait enim tantum Romanis finitimos Germanos quorundam Romanorum numorum delectum facere, ceteros interiores mercium permutatione uti, sic vero ille: *quanquam proximi ob usum commerciorum aurum & argentum in pretio habent: formasque quasdam nostræ pecuniæ agnoscunt, atque eligunt; interiores simplicius & antiquius permutatione mercium utuntur. Pecuniam probant veterem, & diu notam, serratos, bigatosque.* Quare tributa Principibus suis non auro, aut argento, sed pecore frugibusque præstitisse idem Tacitus his verbis memorat: *Mos est civitatibus, ultro ac viritim conferre principibus vel armentorum, vel frugum aliquid.* Et profecto, si ut ante innuimus ex eodem Tacito, iisdem usus non fuit aurum & argentum ex visceribus terræ exquirendi, unde tandem monetas ab iis procusas dicamus? Ceterum cum Marcomanni terrarum istarum ante Slavos incolæ Romanis finitimi fuerint ex ea plaga, qua Danubius volvitur, etiam iisdem Romana pecunia in usu fuit, quod Tacitus his rursum verbis de Marobodui Regis nostri temporibus loquens testatur: *Raro armis, sæpe pecunia nostra juvantur.* Hæc quidem de ætate ante Slavos. Jam a Slavorum immigratione Libussa prima omnium a nostris asseritur, quæ monetas procuderit. Aureum ejus numum his verbis describit Balbinus: *Prima apud nos Libussa princeps aurum signavit: Imago erat parte una solis lucidissimi, parte altera Libussæ lucebat effigies, sedebat in humili sella capite sic ornato, ut dominantem quisque conjiceret, sed colum non procul a sella & ad manum habebat.* Et alibi memorat: Etiam *Libussæ numos literales* inveniri. Stranskius monetam Libussæ ita describit: *Aureus Libussæ nummus signabatur utrinque Libussæ ipsius in sella sedentis, columque ad manum habentis imagine. Valor ejus & pretium est in incerto; magni tamen fuisse pretii unumquemque, ex eo potest colligi, quod Libussæ, cum mortua humabatur, quinque tantum ignoto Deo munus a Przemyslo sunt in manus dati.* David Kœhlerus numum exhibet, quem eruditissimus Silesiæ Eques, ab eodem relatus, Libussæ monetam suspicatur, quem & nos hic Numero I. excusum proferimus. Verba autem e germanico translata doctissimi Equitis hæc sunt: *Typum quoque aureæ monetæ transmitto, quæ unum & medium vulgarem aureum numum sine sex granis appendit, quæque perdigna videtur, ut diligentius examinetur. Super ea enim figura sedens conspicitur cum epigraphe* Lupiusa, *ut suspi-*

Tacitus de morib. Germ. c. 5.

Tacit. cit. loco c. 15.

Balb. Dec. I. l. 1. c. 3.

Idem in notis Christan.

Stransky Reip. Boj. c. 18.

Kœhl. Münz-Belustigung *P. 7. p. 417.*

suspicio suboriri possit; esse aureum Libussæ numum; nam Balbinus in Misc. Boh. Dec. I. l. 1. c. 13. maxima ex parte ita numum Libussæ describit, qualis hic e parte sua antica visitur. Figura parti posticæ impressa similis est elephanto aræ insistenti, & ex cujus epigraphe per literarum transpositionem vox Cidlina *erui posset. Attamen conjecturæ loco hæc accipi volo, quæ majori indagine opus habent, quæque judicio Dominationis vestræ* (Kœhlerum intelligit) *discutienda relinquo. Reperio, si anticam partem spectem, numum hispanicum plane similem in Le Blanc. tract. hist. de Mon. de France p. 59. Ed. Amst. de A. 1692.* Merito eruditissimus Eques (quem ex nominis sui initialibus literis in Kœhlero adjectis divinare non mihi magna deliberatione steterit) numum hunc Libussæ nostræ certo adscribere dubitat, nam ut taceam primum omnium historicorum esse Hayecium, qui Libussæ auri signaturam tribuit, Stranskiumque item primum, qui ejus numi imaginem describit, numi literales, & quidem latinis literis signati nullo pacto ætate hac apud gentem nostram admitti possunt, quæ lingua primum invectis Christianis sacris, ut ipse sensit Stranskius, invehi cœpit. Multo magis itaque in id propendeam, ut numos a Libussa ceterisque nostris ethnicis ducibus procusos admittam sine literis, nudas effigies diversaque gentilia signa referentes, ut stellas, hastas, lilia, aliaque ejuscemodi, cujus generis plures non raro in manus meas pervenere; at quod ex eis nihil certi erui posset, ad gentemne nostram, an aliam, aut ad quem ducem referrentur? negligere solitus. Adjicio tamen hic quorundam typum sub Numero II., quorum aliqui pene similes sunt illis, quos Ludevigius in Tomulis suis Reliquiarum MSS. procudit, & veteribus Brandeburgiæ ducibus nescio quibus, tanto historico indignis, conjecturis attribuit, nam si de signis hastarum, liliorum, stellarum, lunæ, rosarumque agatur, nullum argumentum invenio, cur ea potius Slavis paganis Brandeburgiæ, quam Bohemiæ adscribantur. Imo cum certo sciatur apud gentem nostram jam ethnicorum ducum tempore metallorum fodinas non fuisse infrequentes, istud vero de terris Brandeburgicis ægerrime adstrui queat, nemo non potius numos hos illiteratos Bohemiæ nostræ ducibus, quam Brandeburgicis adjudicabit.

Stransky Reipub. Boj. c. 4.

AN-

ANNUS 717.

Schvach Horssii filius Laychi nepos a monte Rzip in occidentale latus colonias ducens, fixis primum tabernaculis ad fluvium Ohrze seu Teplam, (a) qui quod calidas aquas veheret, sic dictus est, in ea planitie adaptatis sibi agris resedit; amœnitate deinde vicini montis invitatus, ædificatum sub eo prædium latis septis amplexus, & quia inde pecus quotidie pabulatum emittebat, ab ea emissione id septum *Pustiadlo*, quasi dicas emissorium, appellavit. *Pustiadlo ad Teplam.*

Sub idem tempus Libussa Suillo monti (b) quem rivus Pruska alluit, exsectis arboribus domum ligneo opere injecerat, in cujus sublimia aliquando progressa, fatidicæque sellæ insidens multa futura de eo ipso monte prædicebat, quæ omnia per scribam Ziak betulæ corticibus fideliter mandata (c) Wlastimilæ cubiculariæ suæ servanda tradidit. *Libussa multa de Suillo monte vaticinatur.*

ANNUS JESU CHRISTI 717.

GREGORII II. PAPÆ 3. LEONIS ISAURICI IMPER. 1. LIBUSSÆ 8.

(a) Secutus hac in re Cosmam est Hayecius, qui Teplam seu Ogrum eo usque appellat, dum se ad latus montis Rzip prope Litomericium in Albim exonerat. E quo quidem recte eruitur: Cosmæ adhuc tempore fluvium hunc necdum nomen suum habuisse ab Egra, qui tum Cheb appellabatur, ut ex diplomate Henrici III. *Cosmas Chron Boh. l. 1.*

Cosmas ad ann. 1086. apud eundem Cosmam liquet, sed ab hodierno flumine Tepla, qui Slavice Ogra antiquitus appellabatur ab ogritj hodie obrzitj quasi calefacere, quod calidas aquas Thermarum Carolinarum hodie dictarum secum veheret, indeque incalesceret. *Idem l. 1.* Atque id est, quod Cosmas dicat omnes fluvios nasci in Bohemia, quod Egræ hodierni scaturiginem non inde ut hodie, sed a Teplæ fontibus deducere consuetum fuerit. Porro quem hodie appellamus Teplam amnis is est, qui in regione Plsnensi supra cœnobium Teplense Canonicorum Præmonstratensium oritur, directoque cursu a meridie in septentrionem vergit, rivis hinc inde ac torrentibus auctus Thermas Carolinas transmeat, ubi calidis perceptis aquis paulo infra hanc urbem in Egram se præcipitat, nomenque amittit.

(*b*) Mons Suillus is ipsus est, qui nunc Hradczan seu Castrum Pragense dicitur, montemque Sion seu Strahoviensem contingit. Hodie Basilica S. Viti, frequentibus palatiis, splendidissimisque arcis regiæ, annis his magnificentius exædificatæ, substructionibus terrarum orbi spectabilis, totiusque Bohemiæ caput.

(*c*) Proponebam cum animo meo disceptationem illam: num majores nostri ante SS. Cyrilli & Methudii tempora literas habuerint, usque ad SS. istorum sæculo IX. referendam historiam transmittere; at quoniam Hayecius scribis suis, & betularum corticibus perpetuo aures nostras pulsat, nec eousque suspensum detinere lectorem libet, materiem hanc hic nonnihil excutiemus: Præcipuum autem argumentum quod nostri, & alii quique scriptores Slavici adstruunt, illud est: Slavi, inquiunt, jam sæculo quarto ac quinto characteres suos, scribasque habuere: Sanctus Hieronymus enim gente Dalmata & Slavus, non modo Evangelium, sed utrumque Testamentum in linguam Slavicam, ut popularium suorum commodis prospiceret, transtulit. Supersunt hodiedum hujus interpretationis testes codices; testatur Alphabetum hodiedum Divi Hieronymi *Bubuiza* appellatum, ac distinctum ab altero *Kiuriliza*, quod a S. Cyrillo inventum est. Tradit hoc omnis Slavorum natio, inculcat Dubravius, Lupacius ex Paulo Jovio, Veleslavinus, Stranskyus, Paprocius, Hammerschmid, Stredvoskius, fuseque id probat Jordanus. At fabulam hanc de versione Slavica S. Hieronymi pridem explosere viri eruditi, & cumprimis Cardinalis Bellarminus, * e nostris vero copiose Balbinus, ** quorum argumentis, quæ

Dubrav. hist. Boh. l. 1. Lupac. ad 30. Sept. Veles. ad eundem diem. Jordan. in orig. Slav. P. I. c. 14. §. 34. & 35.

quæ hic repetere longum esset, hæc adde: quod, præter omnium veterum Dalmaticorum scriptorum silentium, S. Hieronymus non uno loco latinos *homines lingua sua* appellet, qui igitur Slavus dici possit? Certe Joannes Lucius in libro suo de regno Dalmatiæ & Croatiæ invictis argumentis ex Constantino Porphyrogenito; & Romanorum Pontificum epistolis probat: non modo tempore S. Hieronymi Latinos eamque Romanæ urbis coloniam in Dalmatia fuisse, sed & eos perstitisse usque ad ipsa sæculi VII. exordia, dum ab Avaribus Slavisque his regionibus fuissent depulsi. Imo Wilhelmus Tyrius ostendit Slavos ipsos, postquam Dalmatiam occupassent, multis adhuc post temporibus non alia lingua in scripturis usos quam latina; quod vel ex tot diplomatibus a Joanne Lucio allatis liquet. Quare recte Cromerus & Frencelius vulgi opinionem appellant nullius veteris scriptoris testimonio roboratam. Jam cum nemo uspiam usque ad SS. Cyrilli & Methudii ætatem asseratur Slavicarum literarum inventor, nemo unquam monumentum Slavicum his Sanctis antiquius protulerit, imo ne vetustus quidem scriptor ullus reperiatur, qui Slavos ante ævum hoc proprios characteres habuisse, affirmaret, plusquam testatum est: Hayecium, Dubravium, omnesque eorum sequaces hallucinatos, qui ante sæculi IX. exitum majoribus nostris literas Slavicas concessere. At vero de ætate SS. Cyrilli & Methudii plena omnia testimoniis coævorum, vetustissimorumque authorum: sic enim synchronus Anonymus de conversione Bojorum & Carentanorum: *Quidam Græcus Methodius nomine noviter inventis Slavinis literis linguam latinam, doctrinamque Romanam, atque literas auctorabiles latinas, Philosophice superducens, vilescere fecit cuncto populo.* Christannus noster: S. Cyrillus *apices & characteres novos comperit.* Monachus Sazaviensis sæculi XII. scriptor de S. Procopio loquens ait: * *Sclavonicis literis a Sanctissimo Quirillo Episcopo quondam inventis & statutis canonice imbutus.* Presbyter Diocleates de S. Cyrillo scribens: *literam*, inquit, *lingua Slavonica componens.* Hinc recte Berghauer ** vel unico loco Anonymi de conversione Carentanorum allato infert: *Ex quibus clare dispicitur, quod ante Cyrilli & Methodii tempora literarum usus inter Slavos non exstiterit; sed quod Cyrillus & Methodius earum primi sunt auctores.* Evanescunt eorum etiam judicia, qui seu latinis literis Slavos ab his Sanctis imbutos adstruunt, seu literas Slavicas jam multo ante inventas ab his tantum reformatas, majorique cultui redditas, aut certe novam earum figuram inventam credunt. Nam quis sibi persuadeat Slavos projectis veteribus charac-

*Bellarm. l. 2. de Verbo Dei.
**Balb. Dec. 1. l. 2. c. 23.
÷ Wilhelmus Tyrius l. 2. c. 17.
Cromer. rer. Pol. l. 1. c. 15.
Frencel. in præf. Lexici Etymol. Sorab.
Sub finem apud Freher. in Script. rer. Boh.
Christan. in Vita & Pass. SS. Ludmillæ & Wencesl.
* Apud Menk. T. III. p. 1782 e codice Dresd. Cosmæ.
Presb. Diocl. in Regno Slav.
** Berghauer in Proto-Mart. Panit. c. 4. in notis.

terum formis, præfertim ſi S. Hieronymi authoritate niterentur, novas amplexos, easque operoſe didiciſſe? utrumque Alphabetum Slavicum ſcilicet Bubuizam ſeu Hieronymianum ut vocant & Kiurilizam ſeu Cyrillianum, Anſelmus Bandurius in publicum emiſit. De quibus ſi mentem noſtram aperire fas eſt, exiſtimamus illud, quod Bubuiza dicitur, ob characterum majorem ruditatem omnino Cyrillianum eſſe, alterum vero a quocunque demum poſterius, aut certe temporum curſu magis magisque excultum ac nitori redditum, ut propius tam ad Græcos quam latinos characteres accederet.

Anſelm. Bandur. in notis in Conſtant. Porphyr.

Verum quandoquidem in hoc argumento verſamur, hiſtoriam literarum Slavicarum proſequamur:

Inventis a S. Cyrillo & Methodio literis veroſimillimum eſt a nobis hos characteres ſcripturamque Cyrillicam ad vicinos Srbos, Luiticios aliosque ſeptentrionales Slavos tranſiiſſe, cum Ditmarus ſæculo X. exeunte jam nomina Deorum ſimulacris ſuis apud Redarios inſculpta fuiſſe teſtetur. Sæculo XI. jam quoque Srbos Slavicos characteres, librosque habuiſſe ex Chronico Epiſcoporum Merſeburgenſium diſcimus, in quo memoratur: quod Vernherus Epiſcopus cum eſſet linguæ Slavonicæ penitus ignarus, ut populos ſibi ſubjectos Sclavos inſtrueret, hancque linguam diſceret, *libros Slavonicos* ad facilitatem ſuam charactere latino ſcribi juſſerit. Polonos demum a Bulgaribus (quibus itidem eas S. Cyrillus docuit) literas accepiſſe memorat Sarnicius. Hi autem characteres Cyrillici invectis apud nos latinis Sacerdotibus, & emanato Pontificis decreto, ut ad normam Eccleſiæ latinæ Epiſcopatus in Bohemia inſtitueretur, vix ultra ſæculum in uſu perſtitiſſe videntur. Nam exſtat in Bibliotheca Brzevnovienſi Ordinis S. Benedicti numus Boleslai II. ſeu III. ſæculi X. fine, aut certe XI. initio cuſus, in quo jam vocabula Slavica literis latinis expreſſa hæc leguntur: O MERIZ PRAGA. C, id eſt *ad pondus Pragenſe Centum.* Quem & nos ſuo loco procuſum proferemus, Item in diplomate authographo fundationis Eccleſiæ Litomericenſis circa medium ſæculi XI. ſcripto hæc oratio Boemica literis latinis ſcripta legitur: *Pavel dal jeſt Ploſskovicih Zemu, Wlah dal jeſt Dolcaſs Zemu Bogu a Sſuatemu Stepanu ſſe duema duſsnicoma.* Id eſt: Paulus dedit terram Ploſkovic, Wlah dedit terram Doleaſs Deo & Sancto Stephano cum duobus debitoribus, ſeu hominibus vectigalibus. Atque iſtud cauſæ eſſe videtur, quod vix mo-

Ditmar. Reſtit. l. 6. p. 381

Apud Ludevig. T. IV. Reliq. Mſſ. p. 379.

Sarnic. Annal. Polon. l. 6. c. 3.

Strans. Reip. Boj. c. 4. §. 3.

Coſm. ad Ann. 967.

In Archivo Capituli Litô.

monumentum apud nos exstet literis Cyrillicis scriptum; perdidique operam in exquirendo. Sarnicius tamen memorat Erphordiæ in Bibliotheca Reüchlini asservàri S. Cyrilli Martyris, alterius a nostro, librum contra Julianum lingua & charactere illo veteri Slavonico scriptum. Successere igitur apud gentem nostram facile post sæculum Cyrillicis characteribus latini, verosimillimeque imitati hac in re sunt Sacerdotes nostri Germanos, qui itidem latinis literis usi sunt ad exprimenda sermonis sui verba, ut ex Ottfridi Monachi Wiczanburgensis versione Sacræ Scripturæ constat. Dein vero cum Rudolphus Habsburgicus, ut adnotat Meisterlinus, in frequenti Principum curia Norimbergæ decrevisset, ut literæ contractuum, obligationum, feudorum, testamentorum, omnium denique Imperialium causarum sicut hactenus latine, ita de cetero germanica seu teutonica lingua scriberentur, atque ad hoc proprii & a literis latinis usitatis, nonnihil dissimiles characteres essent inventi, Germani pedetentim missis latinis characteribus, propriis uti cœpere, qua in re tandem, quanquam serius sub Georgio scilicet Rege, imitatores quoque habuere Bohemos, qui æque rejectis characteribus latinis, germanicos adscivere, id testantur omnes Mss. Codices ad eam usque ætatem exarati, imo multi etiam posteriores. Atque hæc characterum germanicorum norma hodiedum apud nos perdurat, quanquam literæ subinde vim aliam in enunciando, quam apud Germanos habeant, & non raro liquidæ, accentuatæque, quod Teutonibus in usu non est, occurrant. Porro literæ illæ Slavicæ, quas Paprocius e parietibus Cœnobii Pragensis Emautini depromsit, Ruthenicæ sunt, quibus quidem majores nostros ante Romanas usos tradit Stranskius, at eas multis differre a Cyrillianis ex Anselmi Bandurii schemate cognoscere licet.

Sarnic. Annal. Polon. l. 3. c. 23

Stransky cit. loco.

Meisterlin. in hist. rer. Norimb. P. 2. c. 2.

Balb. Dec. I. l. 3. c. 20. §. 5.

Paproc. in monasteriis pag. 363.

Strans. Reip. Boj. c. 4. §. 3.

ANNUS 718.

Schvach haud procul a prædio Pustiadlo ligneam urbem condidit; cui ipse quidem a frequentibus circa pratis, quæ Slavis **Luka** significabant, Luczko (a) nomen dedit, sed eo immature e vivis sublato, alii urbem illam

Luczko civitas quibusdam Hlasislavia, nunc Zateczium nominatur.

Hlasislaviam ab Hasislavo ejus filio, alii porro ab fluminis Egræ civitatem alluentis flexuoso sinu, qui Bohemis Zatok dicitur, Zateczium (b) appellarunt.

Prima in Boemia mola hydraulica.

Sub ea civitate eo itidem anno Halak de filiis Mladi miri fabrilium operum artifex primus omnium aquariam in Bohemia molam fabricatus est machinatione admirabili. Ad cujus exemplar tota mox regione molendina aquaria sunt fieri cæpta, cum incolæ ad eum diem nonnisi trusatilibus, alatisque (c) molis uterentur.

ANNUS JESU CHRISTI 718.

GREGORII PAPÆ 4. LEONIS ISAURI IMPER. 2. LIBUSSÆ 9.

Dubrav. hist. Boh. l. 2.
Diploma Joannis Papæ in Anal. Misnen. sub an. 968.
Frenc. in Nomencl utr. Lus. verb. Lusatia.
Avent. Anal. Boj. l. 5. p. 441
Cosm. Chron. Boh. l. 1.

(a) Vix quidem etymologia ista *Luczko a* Luka indiciis respondet, quæ nobis de hac regione transcripsit antiquitas. Nam illa omni loco apud Cosmam, & in diplomate Henrici III. Imp. *Luzane* audit, nec satis capio, cur non potius *Lukane* appellaretur, si a Luka nomen traxisset. Verosimilius videtur, quod Dubravius Hayecio synchronus scribit: nempe regionem hanc nomen suum traxisse a Luiticiis inferioris Lusatiæ incolis (qui antiquitus *Luzici* nuncupabantur) in hæc loca immigrantibus. Unde vero populi hi inferioris Luzatiæ *Luzici* appellati sint, rem egregie enodavit Abrahamus Frencelius, dum enervatis aliis opinionibus ostendit gentem hanc nomen accepisse a veteri Slavico vocabulo Luza (hodie Lauze paludem dicimus) quod gens hæc, ut Aventinus loquitur, *esset paludibus septa, & aquis tanquam muro naturali munita.* Porro gentem hanc ipsam, quanquam intra limites Bohemiæ degentem, tanquam alienigenam exteramque reputatam esse a patriæ nostræ hominibus, prodit Cosmas, cum eam Bohemorum Slavorum nomine non censet; de illius enim Regulo seu Duce loquens ait: *Nam contra Bohemos frequen-*

quenter susceperat bellum. Quare verba Dubravii vix quidem in dubium vocare licet, ut ne eos huc immigrasse dicamus; & fortassis tempus immigrationis illud ipsum fuit, cum Chrobatorum, Srborumque pars sæculo superiore in Dalmatiam Croatiamque transivit, ac vacua terrarum spatia hic loci, alibique reliquit, ut sub Annum 644. ex Constantino Porphyrogenito ostendimus.

(*b*) Cosmæ Satz, Cromero Satec, Æneæ Silvio Zazium & Zaziorum civitas, Fabricio Satium, Matthæo Colino Zatecena, urbs hodie est regia, & caput provinciæ ejusdem nominis, abest Praga 10. lapidibus: inquit noster P. Victorinus, & prosequitur: Hæc urbs religionem Christianam ceteris diutius aversata, semper tamen boni ordinis, literarumque humaniorum amans fuit, unde viros doctos, rerumque peritos & ad reipublicæ clavum ipsa admovebat, & patriæ formabat. Insignia urbis sunt tres turres, quarum media leone coronatur, hæc bellica virtute civium suorum (qui in Mediolani oppugnatione muros urbis omnium primi transcenderant) a Vladislao Rege Boemiæ anno 1159. dicitur meruisse. Ejus imaginem, qualis superiore sæculo fuit, Paprocius in urbibus excusam dedit. *Cosmas l. 1. Cromer. rer. Polon. l. 3. Æneas Silv. hist Boh. c. 9. Fabric. Orig. Saxon. l. 7. Colin. in Problemate Philos.*

(*c*) Molas alatas, seu quæ venti flatu moventur, priores fuisse aquariis in Bohemia creditu difficile est; omnes enim, qui de eo genere machinarum scripsere, eas posterius inventas dicunt, & his verbis Carolus Dufresne testatur. *Molendinorum ad ventum nostris* Moulin a vent *usum aquariis molis multo recentiorem constat.* Porro de ejusmodi molis scripsere Olaus Magnus l. 13. Hist. septent. Franciscus Baconus in hist. nat. & experiment. Bœkler, Zeising & de Ramellis in suis Theatris Machinarum & artium Mechanicarum, aliique plurimi. *Carolus Dufresne in Gloss. Verbo Molendinum.*

PRÆTERMISSA.

Ad hunc annum adnotat Mabillonius & Pagius obitum S. Rudperti Archi-Episcopi Salisburgensis, quem prætermittere nullatenus possumus, quod is finitimæ nobis Bojoariorum genti Evangelium annunciaverit, ipsumque Theodonem II. Bojoariæ Ducem, ut Pagius refert, aquis baptismalibus abluerit, unde etiam postea lux Evangelii quam felicissime ad nos derivata. Imo verisimillime is ipsus est, qui pri- *Mabill. Sæc. V. Bened. pag. 906. Pagius ad h. an. Pagius ad an. 696.*

primus omnium apud Moravos verbi Divini sementem jacere attentavit, nam discipulus S. Eberhardi hæc refert: *Vir Domini accepta licentia per alveum Danubii usque ad fines Pannoniæ inferioris spargendo semina vitæ navigando pervenit.* Et auctor vitæ Rudperti apud Bollandianos nominatim dicit eum prædicasse *Wandalis*, quos hoc ævo pro Venedis seu Slavis sumtos constat, Moravos vero inter Pannoniæ Slavos reputatos postea luculentius visuri sumus. Porro quanquam non constet diem hujus Sancti Præsulis in regno nostro publico officio cultum; tamen in Metropolitana Ecclesia ejus sacris lipsanis hoc die habebatur præcipuus honor, postquam Carolus IV. ab Archi-Episcopo Salisburgensi Piligrino anno 1366. insigne frustum, & aliam minorem partem thecæ argenteæ cristallinæque inclusa obtinuit.

Apud Hansiz. T. I. Germ. Sacræ ad an. 696.
Acta SStor. ad 27. Martii.
Pessina Phos. septic. Rad. 4. p. 506.

ANNUS 719.

Annus hic castello, pagoque Kleczani regionem auxit. Conditor erat Lapak genitus Bazaco Croci fratre, quem quod altero crure claudicaret, claudum Lapak vulgo dicebant. Is igitur idoneo ad capiendam arcem invento loco, nec minus a fertilitate commendato, quam aquis abundante, super edito colle prope fluvium Moldavam domum eleganti structura condi jussit, quæ ab ejus claudicatione (Slavice Klecawy) Kleczan nomen invenit. (a) Lapako uxor erat Zwratka, anus præstigiatrix, & insignis haruspica, cui ob eas artes maritus plurimum deferebat.

Kleczani pagus.

Libussa per eosdem quoque dies Deorum suorum consilio prædium Libecz in Suilli montis radicibus ædificavit. Huc illa commeabat frequentius, armentaque, & infinitos

Libecz sub monte Suillo.

tos propemodum greges cogi juſſit, audita non ſemel dicere: multa ſe de eo loco admonitu Deorum didiciſſe. Iſto poſtea prædio Wogenus Bohemiæ Princeps, bellicas primum virtutes Dumslai viri fortiſſimi muneratus eſt, deinde paulo ſupra ætatem noſtram dicebatur hæc villa: Domus Dominorum Procuratorum. Tum temporibus noſtris tranſiit in domum calcariam, ab ea poſſeſſorem habuit Clariſſimum Virum Ignatium Krabiczium Regni Bohemiæ ProScribam, hodie tandem paret Henrico Berka de Duba Regni Bohemiæ Judici ſupremo. (b)

ANNUS JESU CHRISTI 719.

GREGORII II. PAPÆ 5. LEONIS ISAURICI IMPER. 3. LIBUSSÆ 10.

(a) Veleslavinus Kleczanam civitatis nomine impertit, hac ætate vicus eſt, uno & medio lapide Praga diſſitus ex plaga ejus aquilonari, magnifica arce nobilitatus, quæ inter voluptuarias Illuſtriſſimi Comitis Clam de Galaſs cenſetur. *Veleslav. in Geneal. Duc. Boh.*

(b) Domus hæc ætate noſtra ad Excellentiſſimum D. Comitem Wenceslaum Netolitzky Baronem de Eyſenberg Repræſentationis Regiæ Præſidem auctione pervenit, cujus piis manibus plurimum debet Ordo noſter, quod cumprimis ejus patrocinio annos abhinc decem intra Pragenam urbem receptus ſit. Is ipſus mihi, negotium ingreſſus noſtri apud ſe urgenti, aliquando ſaxeum clypeum hujus Henrici Berka oſtendit integrum adhuc jacentem in prima ſuæ domus porticu ad lævam, quemque olim propileum hujus domus geſſit; reſpondet ad omnia illi Berkiano, quem Prodromi noſtri Tabula I. numero 3. exhibuimus. Ex his vero Hayecii verbis liquet omnem illum ab hac domo usque calcariam fornacem terrarum tractum ſæculo decimo ſexto, ad has ædes pertinuiſſe, domusque illas ad nigrum & album equellum

appellatas partito in plures possessores loco, serius excitatas. Ceterum si vera sunt, quæ hic Hayecius refert, non video cur non potius hæc ipsa prima Pragæ domus fuisse dicatur, quam altera, cujus loco hodie S. Procopii Ecclesia stat, & quam ipse Hayecius ad Annum 1213. primo primam dictitat. Nam certum est regionem illam, qua hodie Melitensium & ipsa hæc S. Procopii Ecclesia stat, extra muros urbis Pragæ fuisse, quod vel ipse arcus seu civitatis vetus porta inter domum *aurei unicornis*, & sic dicti *Balnei* ostendit, & jurisdictio Melitensium a Magistratu Pragensi separata prodit. At de hoc suo loco.

Diploma Joannis Reg. in Archiv. Melit.

ANNUS 720.

Villa Liben infra Pragam.

Hoc rursus anno Libussa villam Liben (a) supra Wltavam ad reliqua prædia adjecit. Ædificationis caussa armenta immensum crescentia fuere, quibus recipiendis ea septa parabantur. Inductum huc famulitium nihil non agere, ut silvas undequaque succideret, truncos radicitus tolleret, terramque vomeri aptaret. His Libussa consecuta rebus est, ut non multitudo modo, sed nobilissimi etiam quique venerari eam atque observare inciperent, spectandoque illa prædia, illas opes certatim principem ac dominam admiratione potentiæ vocarent. Et commodum cecidit, ut condendæ urbis novæ populum cupiditas incessferet. Ergo pro reverentia nominis Libussam frequentes adeunt, ostendi sibi divinatione locum muniendæ urbi rogantes, quo ab hostium insultibus quieti degerent. Contra Primores populi non unam, sed plures condendas urbes statuunt, ut essent expugnata una alterave, fractis fugientibusque certa præsidia. At illa, ut erat facili mitique

erga

erga omnes animo, moræ sibi temporisque nonnihil dari postulat: exquisituram paulo post locum urbis æternitati suffecturum, simulque tempus indigitaturam, quo rei hujus facienda essent initia.

Verum tametsi hæc, atque alia pleraque ex voluntate Libussæ cederent; tamen ferocius erat ingenium populi, quam quod fæmina domare posset. Multis itaque molestiis, angoribusque exhaustis, præsente tandem anno ex consilio primorum, quos ea super re in Exedram Princeps evocaverat, duodecimviratus lectus est, ejusque subsidiarii Magistratus princeps creatus Comes Wrssovsky (b) ea lege ut omnia ex Libussæ præscripto ageret, ipse jure suo nihil attentaret. Hi magistratus aliis a gubernatione terræ dicebantur: *Zemane* id est: Præfecti provinciales. Aliis *Wladiky* (c) quasi rectores provinciæ, quod regendarum provinciarum jus haberent. *Libussæ adjiciuntur duodecim viri in regno administri, quorum caput Wrssovecz.*

ANNUS JESU CHRISTI 720.

GREGORII II. PAPÆ 6. LEONIS ISAURICI IMPER. 4. CONSTANT. COPRON. 1. LIBUSSÆ 11.

(a) Vicus hodie est populosus paulo infra Pragam cum veteri castro ad Magistratum Urbis Veteris spectans. Balbinus memorat: Libussam isthic centum candidissimas sine maculis & coloris alterius admixtione vaccas aluisse. *Balb. Dec. 1. l. 7. c. 4. in notis.*

(b) *Wrssovsky non ociose hic Comitis titulo ab Hayecio decoratur, revera enim Wrssovecii jam primo in Bohemiam ingressu Comites erant, ut qui* Bo-

Bohemorum Procerum essent nobilissimi, Czechumque cognatione attingerent. Ita in hunc locum P. Victorinus noster ex sententia Paprocii, Balbini, Hammerschmidii, ac prope universorum domesticorum nostrorum Historiographorum. At quis unquam legit seu in vetustis nostris, aliisque Slavicarum rerum scriptoribus, seu in diplomatibus *Comitum ordinem?* Fatetur ipse Paprocius sæpe sui immemor: nobilitatem nostram vetustioribus temporibus plane titulis omnibus nobilitatis abstinuisse; & recte advertit Glafeys: primis sæculis non nisi unum nobilitatis gradum nostris in usu fuisse. Posterioribus temporibus vero duo nobilitatis genera novit, suspexitque gens nostra; alterum *Dominorum*, alterum *Equitum*, Comites Principesque ignoravit antiquitas. Sed locum hunc amplius illustrare oportet; quandoquidem Paprocius cumprimis ac Balbinus non modo in his Wrssoveciis, sed & aliis pluribus familiis nostris Comitum titulum ab hoc jam ævo repetunt, imo argumentis evincere conantur: plures hodie esse familias Bohemicas, quæ olim Comitum titulum gesserint, eoque postea circa annum 1200. deposito inter equestrem ordinem se censeri sustinuerint. Jam primo quidem certum est: *Comitum* præcipuam originem esse a Francicis Regibus, quanquam nonnulli vestigia ex ipsis vetustissimis Romanis scriptoribus repetant. Leges Ripuariæ Francorum, exemplarque Caroli M. temporibus conscriptum vocat eos *Graviones* a Grawen seu Grauen quasi senioribus. Erant illi primum nonnisi judices, procuratoresque pagorum, distinguebantur postea in *Comites Centenarios*, qui centum pagorum procurationem habebant, *Burggravios*, quorum curæ castella, aut curiæ Imperatorum commendabantur. *Landgravios*, qui portionem majorem regionis procurabant. *Margravios*, qui defendendis limitibus ponebantur. De quo argumento ampliora peti possunt ex Besoldo, Conringio, Coccejo, Struvio, Ludevigio, aliisque Juris-Publici scriptoribus. Erat igitur hoc Comitis nomen officii titulus, minimeque transibat ad filios. Sæculo primum decimo memorat Mabillonius * dignitates Comitum cœpisse transire ad posteros, eaque de re Carolum Calvum Carisiaci quatuor capitula edidisse, antequam supremo vitæ suæ anno Romam abivisset, *nam ante*, inquit Mabillonius, *non omnis filius Comitis Comes fuit.* Quod alterum est fatemur ultro Cosmam & Christannum primos historiæ nostræ patres Comitis titulum in suis narratis adhibuisse, eumque præcipuis quibusdam gentis nostræ viris dedisse: sed perperam posteriores nostri historici ac cumprimis Genealogiarum compilatores nomen hoc ex vi & si-

Paproc. in Ordine Domin. c. 2. & 3.
Glafeys in hist. Diplom. regni Boh. c. 29. Thesi 18. §. 7.

Balb. Epit. l. 3. c. 5. ac in orig. Guttenstein.

Besold. in discursu de Comit. & Baron. Conring. de Repub. exerc. 4. Cocc. ej. Jur. publ. c. 15. Struv. Syntagm. hist. Germ. dissert. 6. Ludevig. T. VIII. Reliq. MSS. præfat.
* *Mabill. Acta SS. Bened. Sæc. V. in præfat.*

& significatione hodierna acceperunt, quam neuter horum duorum vetustorum scriptorum intendebat unquam. Uterque vocem *Comes* ex ipsa significatione medii ævi accepit (uti apud Carolum Dufresne videre est) qua seu Burggravium, Castellanumve, seu Provinciæ Præfectum judicemve connotabat. Neque uterque obscura prætermisit indicia nihil aliud hac voce, quam id ipsum, se intendisse. Sic enim Cosmas de Mztis Comite loquens inquit *Mztis, Comes urbis Belinæ*, & rursum de eo: *ablata est urbis illi præfectura.* De S. Ludmillæ patre Zlaubore: *Zlauboris Comitis de Castello Psov.* Ut plura alia loca brevitatis causa prætercam. Erat igitur Cosmæ ac Christanno hic titulus officii, non nobilitatis; quem si illi non latina, sed propria & Slavica lingua expressissent, profecto nunquam nomen *Comitis* seu quod hodie nostris Hrabě significat in illis legeremus. Qua autem propria voce majores nostri titulum Præfecti urbis, castelli, aut regionis expresserint, propter vicissitudinem temporum æque ac nominum rem definire perarduum. *Zupanc* antiquissimis temporibus regionum procuratores appellatos jam superioribus annis ostendimus, in quibusdam diplomatibus nostris etiam *Castellani* subscripti leguntur, eosque genti nostræ suo idiomate *Starostas* quasi seniores dicas, nuncupatos ait Balbinus. Neque vero dubium est temporarios ambulatoriosque fuisse hos titulos, quemadmodum præfecturas ipsas, ut ex supra allato Comite Mztis liquet, cui sua Præfectura urbis ablata; & Slavis non usitatum fuisse ejusmodi dignitates ad hæredes transmittere his verbis de Patzinacitis gente Slavica prodit Constantinus Porphyrogenitus: *Lex illis & antiqua consuetudo est dignitates ad filios aut fratres non transmittere.* Nihil igitur magis testatum, quam nostros insigniter hallucinatos, cum Comitum ordinem non modo huic ævo adstruere, sed & Familiarum Genealogias hereditaria quadam serie abhinc deducere conati sunt. Certum enim est etiam posterioribus temporibus, imo usque ad Imperium Ferdinandi II. summamque illam reformationem Regni Bohemiæ Comitum titulum Familiis nostris minime fuisse usitatum. Quare adhuc Paprocius in sua stemmatographia nonnisi Nobilitatem Bohemiæ in duos ordines: *Dominos* scilicet, ac *Equites* dispescuit; & Stranskius ait etiam Constitutionibus Provincialibus vetitum fuisse, ut plures ordines, quam Baronum, seu *Dominorum* & *Equitum* invehantur, subjungitque: *Si quis Dux, vel Marchio, vel Comes inter regnicolas cooptari, atque agrum intra regni fines habere cupiat, Baronis, seu Domini loco eminentiaque contentum esse oportet, decus altius ambire per leges* non

Dufresne in Glossar. voce Comes.

Cosmas Chron. Boh. l. 2. edit. Freb. pag. 26.

Idem ad an. 1060.

Idem ad an. 894.

Balbin. in vita Ven. Arnesti c. 2.

Const. Porphyr. de adminiſt. Imp. c. 37

Strans. Reipubl. Boj. c. 11

non potest. Quare tot exteræ familiæ Comitum titulo insignes ex Austria, Saxonia, Imperioque ad nos immigrantes titulum hunc deposuere. De inclyta Austriacorum Comitum de Bernek Familia testatur id vetus Chronicon Zdiarense, quod de Smilone, qui anno 1312. mortuus est, loquens, ita ait: *Hic omisso Comitatus titulo, primus se Dominum de Cunstat nominavit.* Et quanquam *Plavenos*, *Gersdorfios*, *Küntingios*, aliasque plures Germanicas familias Comitum titulo insignes habuerit Boemia; nomen istud illi nonnisi a vulgo suisque tulerunt; nam certum est stylo Cancellariæ Bohemicæ *Comitum* nomen eis nunquam fuisse tributum, seu ut hoc nomine in aliquo monumento publico, seu scripto, seu typis dato vulgarentur. An vero, uti Paprocius memorat, posterius Comites a nostris appellati sint, qui originem suam stemmaque a Regibus, seu Principibus deducere poterant, alio loco explanabimus. Presbyter certe Diocleates de Crobatis, gentis nostræ colonia, testatur, illos, qui ducali sanguine prodierant, appellatos quoque *Panos*, id est Dominos, quemadmodum apud nos nuncupabantur. Ceterum autem quemadmodum non Comitum titulus nobilitatem peperit, sed nobilitas nomen hoc eminentiæ cujusdam causa invenit, ita certum est, quanquam nobilitas nostra hoc titulo abstinuerit, tamen se omni tempore Germanæ parem, imo etiam sublimiorem reputaverit; cum Duces, Marchiones, Comitesque, si membra Regni Bohemiæ fieri cuperent, ad titulos hos ponendos compulerit. Neque propterea illa ab exteris seu despectui, seu minori pretio habita est; cum constet tot Principes, Duces, Comites Germanos matrimonia iniisse cum filiabus Procerum nostrorum, & vicissim non semel Ducum, Principum, Comitumque Germanorum filias nobilitati nostræ in uxores datas. Quin aliquoties evenisse, quod nobilitas nostra oblatos sibi ab Imperatoribus titulos clypeosque respuerit, quod splendorem sanguinis sui aut parem, aut etiam illustriorem Germano contenderit. Insignem locum proferemus ad annum 801. ex diplomate Joannis Regis nostri, quo Petrus de Rosenberg nobilitatem suam Polkoni Duci Silesiæ parem, imo etiam illustriorem probavit.

Chron. Zdiarense vulgatum a magno O. Celsio in historia Bibliothecæ Stokholm p. 50.

Paproc. in familia Guttensteiniana.

Presbyter Diocleates in Regno Slavor.

Glafeyt hist. Diplom. Regni Boh. c. 29. Thes. 18. §. 7.

(*c*) Multum dubito, an vocabula hæc *Zemane* & *Wladyki* in hac significatione apud antiquitatem istam accepta fuerint, quæ in nullo sæculo XIII. vetustiore monumento hactenus reperi. *Zeman* Polonis hodiedum nobilis dicitur. *Wladycorum* nomine apud nos hodie utitur no-

Dictionariũ Polonicum.

nobilitas infima infra Equestrem statum, & in hac significatione jam Caroli IV. tempore accepta fuit, Jus enim Feudale Mſ. hujus Imperatoris Regisque tempore exaratum hæc habet: *Si autem minus nobilis sive Wladyka alium magnifice nobilem id est Schlectyczonem magnificum pro capite citaverit &c.* Stranskius vero memorat hoc infimum nobilitatis genus per Jus seu Constitutionem Regni A. 15. appellandum esse *Panosse.* *Strans. Reipubl Boj. c.* 11. §. 4.

PRÆTERMISSA.

Ad hunc circiter annum Pessina rejicit Suathen seu Suatoss Moraviæ & Pannoniæ Regem filium Marothi, quem ait: tum Vesprini sedem habuisse, & a noviter in Daciam Pannoniamque irruentibus Hunnis fusum; cumque non amplius Vesprinum tutum judicaret, Sabariæ sedem delegisse. Persequiturque: innovato postea prælio, posteaquam Baruchonem Ducem Carentanorum socium nactus esset, rursum magna clade affectum, coactumque transire in Moraviam, ibique novum domicilium Velehradii statuere, adeo ut his præliis utramque Daciam cis & ultra Tibiscum imo & Pannoniam amiserit. Hæc Pessina: sed optandum erat, quemadmodum author hic alias in citandis fontibus non indiligens, ita hic quoque indicasset, unde hauserit. Nam quos in partem citat Bonfinium, ac Thuroczium, historici nobis nimium tempore vicini sunt, nec illi rem perinde, ut ipse, narrant. Uterque nihil de Sabaria, nihil de Velehradio, neuter Moraviæ Regem aut Ducem facit, uterque Suatossium inter fugam Danubii aquis haustum memorat. Quare jam Jordanus in Pessinam animadvertit, qui hoc loco fines Moraviæ nimium quantum per utramque Daciam cis & ultra Tibiscum (quatenus a Grano flumine cum Danubio usque ad Pontum Euxinum imo per universas Pannonias protenditur) explicarit. At si diligentissimus rerum Moravicarum scriptor Pessina Joannem Lucium de Regno Dalmatiæ & Croatiæ (quem authorem inter libros Bibliothecæ suæ fuisse testatur hodiedum manu illius facta inscriptio inter codices testamento relictos Cœnobio A. RR. PP. Paulinorum Wobrzischtii à se fundato) legisset, procul dubio ab his narrandis calamo temperasset. In hoc accurrato scriptore enim ex vetustissimis fontibus comperisset plures tum supremos Duces fuisse per Daciam, Pannoniam, Croatiam, Serviam, Bulgariam, Illiricum, ut unum Suatossium tot terrarum facere Principem, cum historia illorum temporum magnopere pugnet. Atque si vel unus ab eo citatus Paulus Diaco-

Pessina Mart Morav. l. 1. *c.* 3. *& l.* 2. *c.* 4.

Bonfin rer. Hung. l. 9. *Thuroczius P.* 2. *c.* 3.

Jordan. Orig Slav. P. 1. *c.* 28. §. 26.

Paul. Diac. de Gestis Longobard. l. 4. c. 14. conus consulatur, reperietur: Luitprandum Longobardorum Regem non modo Illyricum, sed & Pannoniæ magnas ditiones tenuisse. Isthic sedisse Chaganum Avarum Regem, cujus filiam Irenen Constantinus Copronymus Orientis Imperator in matrimonium sumserat; isthic Gisulfum filiosque ejus Tasonem & Catonem non modo Forojulienses Duces, sed & Sclavorum ad Agliam & Medariam Principes *Idem l. 4. c. 14.* fuisse; isthic Alzconem Bulgarorum Ducem late regnasse, nec defuisse Patzinacitis, Serblis, Crobatisque suos peculiares Duces. Ita ut historia Suatossii, ejusque latissimum Moraviæ Regnum nullo penitus fulcro vetustatis nitatur. Quare recte Cromerus eam valde dubiam pronunciat; nec enim inter ipsos authores, qui eum tuentur, recte convenit, aliis Moravum, aliis Polonum fuisse adstruentibus. *Cromer. rer. Polon. l 1. c. 15 Sarnic. Anal. Polon. l. 4. c. 23*

ANNUS 721.

Domoslaus conjugium Libussæ mercatur.

Ex illo superiore duodecim virorum collegio Domoslaus (a) homo præpotens misit ex castello suo Domoslavino (b) qui verbis suis Libussæ dicerent: si maritum se vellet, accepturam connubiale munus centum vaccas cum trecentis bobus. Sed repudiavit procum Libussa, eique renunciari jussit: non item ut cetera, amorem venalem esse. Errare eum magnopere, si putet tantillo pecore Libussam mercatui prostare. Facesseret proinde, aliaque omnia, quam nuptias suas speraret. Assumturam se, cum libuerit, maritum ab aratro quidem, sed tamen Domoslavo ad tractandas Principatus habenas magis idoneum.

Interea dum foris Domoslaus amores Libussæ venatur, atrox eam domi tempestas excepit. Erant in pago Chuchel

chel (c) Roho Kalonis, & Milovezius Przeslai filii, homines in populo primarii. Ii exorto de agrorum finibus jurgio eo irarum processerant, ut alter alterius barbam vultumque fœde laniarit. Cumque ne intercedentibus quidem amicis, modum conviciis facerent, lis demum ex pacto ad Libussam devolvitur. Sedebat Princeps humi, (d) sed eminentiore loco, pictisque tapetiis constrato, cubitum genu, sinistra mentum sustentans, auditaque lite Rohonem litigatorem iniquum agri parte multavit. Hic enim vero actus in furias vesanus homo, humum baculo, pugnis caput pulsare, (e) spumaque toto ore fluente ad circumfusam concionem vociferari. „ Egregiam vero Bohemorum gentem, „ & dignam auctore Czecho, quam muliercula supercilio „ nutuque circumagat! reviviscat modo, redeatque Cze- „ chus ab inferis, & videat veneficam istam sanctissima Prin- „ cipatus sui gubernacula tractantem; putatis vos miseri, „ quia vultum illius oculosque sustinebitis? qui partum „ tanto illius sudore imperium per summam ignaviam ani- „ mique molliciem ad fœminas transtulistis? Et neque ad- „ huc pudet, pœnitetque tantum populum, tot nobiles „ clarissimosque viros impotentibus istis mulierculis servi- „ re? quibus ego fusum, non imperium in viros exercen- „ dum semper censui. „ Cum hæc furiosus homo seditiosis vocibus jactaret, Libussa tam præsenti malo non leviter icta, æstum tamen animi qua potuit, texit, dissimulatoque ex conviciis dolore: „ Plane, inquit, ita est, „ ut Roho dixit, mulier equidem sum, sed ea mulier, cui

Rohonis seditiosa concio in Libussam.

Libussa ad eam respondet.

T „ Ro-

„ Roho quoque cum ceteris Principatum detulit, non eo
„ utique, ut ex sua libidine, sed ut ex æquitate jus æqua-
„ biliter dicerem. Proinde auferat hinc intempestivam
„ contumeliam, & vincat, si potest argumentis, injuriam
„ sibi a me esse factam. Vobis vero an iccirco Principa-
„ tu minus digna videor, quia molliter clementerque im-
„ pero, vosque tyrannorum more pœnis suppliciisque non
„ excrucio? Timere videlicet non didicistis, nam timo-
„ ris comes est reverentia. Vir itaque Princeps vobis
„ opus est, qui debitum dominis obsequium malo coactos
„ doceat. Eum propediem habituri estis; nam Libussa
„ precario imperare non didicit. „ Ferunt additum dein-
de ab ea fuisse apologum de columbis, quæ cum milvum principatu dejecissent accipitre ei subrogato, eæ hodieque præda cibusque novorum regum sanguine suo stultæ consilii pœnas luant. Postremo jussisse suas quemque abire domos, adfuturos deinde ad præscriptum diem, novumque sibi Principem, eundemque Libussæ maritum creaturos.

ANNUS JESU CHRISTI 721.

GREGORII II. PAPÆ 7. LEONIS ISAUR. IMPER. 5. CONSTANTINI COPRON. 2.

LIBUSSÆ 12.

Paproc. in Ord. Equest. c. 2. Balb. Dec. 1. l. 7. c. 1. in Geneal. Czechi

(a) Domoslaum hunc Paprocius Wrssoveczium facit, citatque hanc in rem Hayecium; Paprocium secutus quoque videtur Balbinus. At quanquam Hayecius Domoslaum hunc unum e duodecim viratu fuisse asserat, cujus tamen gentis fuerit, nusquam prodit; nec dubito, si eundem cum superiore Comite Wrssovsky judi-

judicasset, Hayecium id loco hoc adnotaturum fuisse. Id quidem extra dubium est: vix familiam aliam ex nobilitate nostra certiora habere antiquitatis documenta gente Wrssovecziana, quæ vetustissimis temporibus jam divitiis, atque auctoritate multum præstitisse legitur. Ceterum autem adduci haud queo, ut fidem adhibeam Paprocio reliquisque nostris: familiam hanc nomen suum inde traxisse, quod *nassam*, quam nos Bohemice Wrsse dicimus, in suo gentili clypeo gesserit; cum hæc clypeorum ratio sæculo isti adhuc incognita fuerit, taceo ut hereditate ad posteros transivisset. Diploma Friderici Ducis nostri vernaculum Anno 1184. datum, ab eodemque Paprocio allatum, quo duæ secures Wrssoveczianæ familiæ in clypeum dantur, nec mentionem facit prioris clypei sublati memorataque *nassæ*, ut argumentati liceat, hunc verosimillime primoprimum clypeum fuisse, qui hereditarius familiæ huic a Ducibus nostris datus est. Quanquam si hoc ipsum diploma ad Lydium lapidem exigatur, non omnem calculum ferat: nec enim Bohemicus sermo ex hac antiquitate est, nec alia lingua quam latina Ducibus nostris diplomata edere in usu fuit sæculo ipso adhuc XIV. Huc accedit, quod sæculo adhuc XIV. (ut hoc loco palam fiet) nobilitas nostra non tam scrupulosa fuerit in conformandis gentis suæ clypeis, adeo ut ejusdem nominis originisque familias prolaturi simus alio atque alio clypeo usas. Neque enim filius cum patre, nec frater cum fratre in armis gentilitiis uniformitatem secutus est, quæ res Balbino in rebus Genealogicis versatissimo non semel difficultates maximas peperit, ut conjecturis sua tueri cogeretur.

Paproc. cit. loco p. 17.

Balbin. hist S. Mont. Auct I. Sect. 6. & 7

(*b*) Hujus cognominis nullus amplius locus superest in Bohemia, nisi Domaslovitz prope Aicham in regione Boleslaviensi esse dicamus.

(*c*) Vicus is hodie perstat, medioque ab urbe Praga lapide dissitus, medius Pragam inter & Aulam Regiam, ad cujus ditiones spectat. Locus ætate nostra ob salubre balneum, vernis æstivisque diebus multum a Pragensibus frequentatus. Balnei istius naturam, vim, usumque libello complexus est Vir celeberrimus Antonius Scrinci Medicæ Facultatis senior, Praxeos Professor, & bis Inclytæ Pragenæ Universitatis Rector.

(*d*) Quemadmodum omnibus orientalibus populis, ita & Slavis majoribus nostris in usu fuisse humi sedere, nullum est dubium. Illustriores lectis, tapetibusque humo instratis utebantur, quemadmodum de ipsa Libussa testatur Cosmas. Nec alium morem fuisse Hunnis ex Prisco discimus, sic enim ille de Attilæ uxore: *Ipsam deprehendi in molli stragula jacentem, erat autem pavimentum tapetibus stratum.* Et de ejus ancillis: *ancillæ ex adverso humi sedentes telas coloribus variegabant.*

Cosmas Chron. Boh. l. 1.
Priscus in Excerpt. legat. p. 43.

(*e*) Joannes Lucius memorat apud Croatas gentis nostræ stirpem morem fuisse: ut cum pars victa in judicio appellare vellet a sententia, operimentum capitis in terram projecisse, atque sic appellationem protestatam esse; Hoc pacto vero controversiam ad regionis congregationem, vel totius provinciæ curiam delatam fuisse. Ritus hujus reliquiæ perstant hodieque apud gentem rusticam, quæ exorta inter se lite, injuriaque sibi irrogata ejusmodi actu protestari solet, causam se ad judicem seu Dynastam suum delaturam.

Joan. Luc. de Regno Croat. & Dalm. l. 6. c. 1.

AN-

ANNUS 722.

Libussa ea nocte, quæ creationem novi Principis præcesserat, sororibus ad se vocatis, omnem populi seditionem a capite aperuit. Non leviter ea narratio stomachum bilemque movit impotentibus fœminis, vel eo maxime, quod contemni se quoque a viris putarent, quæ divinationibus artibusque magicis nemini omnium secundæ non mediocres jam spiritus induerant. Itaque cum totam eam noctem pervigilassent, quid consilii cœptum fuerit, clam omnes perstitit, dum altero die in apricum prolatum est, qui, & quo loco quærendus Princeps esset. Dies is decimus mensis Maji fuit, qui consilium omne aperuit, ostenditque multitudinem ingentem, quæ ad Libussæ præscriptum pro foribus arcis Libin, quo loco nunc Wissegrad situm est, constiterat. (a) Ingens erat populi exspectatio, magnumque, ut fit, murmur inter homines rerum novarum cupidos. Interea Princeps tribunal conscendit, assidentibusque hinc atque illinc ad latera sororibus, posteaquam manu silentium indixit, hujusmodi orationem ad circumfusam populi concionem habuit: „Quæ te incogitan-„tia cœcitasque corripuit electe Czechice popule? Te, in-

Libussa confert cum sororibus.

Libussæ pathetica ad populum oratio.

 „quam,

„ quam, appello illam præcipuam Slavici nominis stirpis-
„ que Croaticæ gloriam! Itane tam subito projecisti salu-
„ berrima mei vestrumque omnium patris, hujusque Rei-
„ publicæ conditoris monita? Libet, imo obduratis ani-
„ mum ad supremum vale dicendum libertati tam solicite
„ a majoribus vestris servatæ; libet durissimo colla jugo
„ subjicere, & aureis servitutis compedibus corpora vestra
„ clenodiorum instar redimire. O præsentium impatien-
„ tes, futurorum male providas mentes! Longe velut ocu-
„ lis prospecto imminentem capitibus vestris tempestatem,
„ præmeditor jam multo ante pœnitentiam, quæ vos im-
„ prudentes quamprimum oppressura est, cum sero tan-
„ dem cognoveritis vos cum ranis ciconiæ voracitatem ac
„ tyrannidem præ miti imperio exoptasse. Vestram ego
„ vicem, non meam, doleo. Vestri me miseret, qui ne
„ scire quidem videmini, in quam miseriam sponte ruatis. „
Quæsivit deinde ex multitudine: si scirent summum jus,
summamque veri Principis potestatem? ad hæc cum illis
hæreret lingua: „ Atqui servietis, inquit, miseri, & san-
„ guine vestro sudori mixto Principem aletis. Nihil pro-
„ pe tam expediti facilisque negotii, quam Principem sibi
„ statuere; at enimvero agite, deturbate delectum jure
„ suo, stabit hæc depulsio infinitorum vita & sanguine, nec,
„ dum is exul vivet, tranquillum quidpiam sperate. Hem!
„ quem modo concivem scitis, & cui vel ipsi nunc impe-
„ rium ponere potestis, subito imperantem experiemini,
„ cujus imperium humiliter reverenterque & excipere &

„ exe-

„ exequi, nisi extrema quæque perpeti libet, opus erit. „ Vos vero ea indulgentia ac comitate præfuturum putatis, „ quanta hactenus mea usi, ne dicam, per summam licentiam „ abusi estis. Video quasi in imagine, rem omnem coram „ oculis positam video. Video vel ad conspectum Principis „ vestri contremiscentia genua, & sub basi corporum ve- „ strorum labantia, video mutas linguas, & obrigescentia „ pavore labia, video promtam alias audaciam vestram ad „ omne facinus tantum prostratam, ut vel mutire, aut „ verbo jussibus illius reclamitare veritura sit. Itane is „ ritu meo nihil acturus est, quam quod sententiis vestris „ probavistis? At vero faciet is pro imperio, quod lube- „ bit, & plerumque quod contra consilium vestrum erit. „ Addicet is arbitratu suo quosque ultimis suppliciis, nec „ vos ausuri estis tanti rigoris sui unquam rationem ex- „ poscere. Faber is cujuscunque demum fortunæ vestræ „ futurus est, quem hodie militem, civem, prætoremve „ credidistis, cras mancipium, aut inter compedes lugentem „ conspecturi estis. Unumquemque ea sorte contentum „ esse oportebit, quam is procuderit, seu agricola, seu ve- „ natore, seu cive, seu ministro, quo uti libuerit. Mul- „ ta hæc & admodum funesta, sed nondum omnia: Nihil „ jam, quod sudore vestro partum est, vestrum amplius „ dixeritis; tanquam suum reputabit, auferetque quidquid „ exquisitum, optimumque horrea domusque vestræ habi- „ turæ sunt, seu agri, vineæ, prata silvæque progenitura, „ & si in cavernas abstruseritis, vi summa exquiri faciet,

„ in

„ in usfusque suos convertet. Sed quid volo terriculamen-
„ tis istis inertibus? quasi artibus istis rerum summam, quæ
„ suffragio vestro hactenus penes me fuit, precario mihi
„ firmatura: alia id quævis mulier agat, Libussæ celsior
„ est animus. Illud quæro: sedeatne porro fixum animo:
„ malle Principem virum præ muliebri imperio? Libeat-
„ ne, ut locum nomenque indigitem? „ Ad ea pervi-
cax multitudo vociferari, virum se cupere, virum sibi Prin-
cipem daret, nominaretque. „ Quibus illa: quoniam, in-
„ quit, ita omnino decrevistis, en vobis projectos in occi-
Libussa designat locum. „ dentem montes, sub quibus Stadiczium (b) nor præci-
„ puus vicus est ad flumen Bilinam, (c) Stadiczio adjacet
„ ager longus idem latusque centum viginti passus, ea
„ loci situs natura, ut quamlibet alii complures agri medium
„ ambiant, ad nullum tamen illorum pertineat. Eum
„ agrum in sulcos proscindit vir duobus aratro bobus jun-
„ ctis, quorum alterum ab imo ventre ad summum tergus
„ linea candida in orbem intersecat; alteri posteriores
„ etiam extremi pedes cum fronte albicant. Arator ille,
Et nomen futuri Principis. „ vester est Princeps, Przemyslo nomen est, (d) quasi me-
„ ditantem, aut cogitabundum dicatis, sinistro sane omi-
„ ne, meditatur enim, animoque identidem volvit leges,
„ quibus cervices vestras constringat ipse, deque ejus stir-
„ pe posteri; quorum perpetua series annos ipsos quin-
„ gentos octoginta quatuor (e) imperium in vos exercebit.
„ Nunc igitur deligite spectatissimos quosque ex vobis,
„ qui hominem vestigatum profecti, talarem hanc togam

„ pal-

„ palliumque meum (f) secum deferant, eoque cultu exor„ natum vobis Principem, maritum mihi adducant. „

Ab hac Libussæ oratione nihil in populo moræ, quin triginta extemplo viros in eam legationem decerneret. Is erat Bohemicæ nobilitatis flos; qui exploraturi prius omnia, quam proficiscerentur, faciem insuper novi Principis, oris lineamenta, habitumque corporis ex Libussa quærunt. Sed bono sint animo Libussa jubet, nihil his indiciis ad noscendum Principem opus fore; equum (g) enim habituros ducem; cujus vestigiis si diligenter insistere pergerent, facile voti potituros. „ Adhinniet enim, inquit, novo Princi„ pi, & genua submittet. „ Sed tum demum verbis suis habituros fidem, cum ferream super mensam manducantem Principem vidissent. Verum tamen inter hæc tam manifesta præsagia iterum, iterumque Libussa legatos orabat: „ Quieti illuc retroque ambularent, caverentque, ne in„ ter eundum pro ferocia animi altercarentur; id enim „ cum ipsis e vestigio, tum annos mille post eorum poste„ ris, certo crederent, damno fore. „ (h) *Triginta Legati ad Przemyslum decernuntur.*

His igitur partim monitis, partim prædicationibus legati instructi ad diem 3. Id. Maji (i) equites ab domo proficiscuntur. Præsultabat euntibus familiaris Libussæ equus mire ipse candidus, phalerisque, & principali sella constratus, cujus ductu superatis tertio die (ut Libussa prædixerat) montium jugis, humilem vicum in conspectu habuere; *Legatorum profectio.*

V per-

percontatique ex occurrente puero loci nomen, & si quis ejus vici incola Przemysl vocaretur? ut didicerunt Stadiczium esse, pueroque monstrante haud procul inde vertentem aratro terram Przemyslum (k) conspexere, recta ad hominem contendunt. Nec dubitavere, quin ipsus is esset, nam & Libussæ equus adhinniit, (l) seque pronus submisit in genua, & fidem faciebant boves iis plane lineamentis formaque, quam Libussa dudum depinxerat. Ergo læti Principem consalutant. At ille, cum nihil ea rerum facie motus, perstaret in opere, Legati salutationem repetunt, productaque ducali veste: „ Libussa, inquiunt, omnisque „ Bohemiæ populus ad Principatum te vocant. Permutan-„ dum tibi hodie est tuum istud aratrum cum imperio, acer-„ naque hæc villosa in vestem purpuram vertenda. Utere „ fortuna teque & virtute tua digna. Sufficiunt manus „ istæ tractandis reipublicæ gubernaculis, quæ ad imperan-„ dum factæ aratro suffecerunt. „ Ad eas demum voces Przemyslus se erexit, perinde ut si nihil improvisum accidisset, stimulum, quem tenebat manu, terræ defixit, solutisque ab aratro bobus „ redite, inquit, boves, unde ve-„ nistis. „ Res prodigio similis: attolli boves in altum, receptique intra aërem remigio pedum secare nubes, totoque illo cœlo per lasciviam volitare, dum præcipiti demum deorsum versum volatu immenso hiatu proxime rupis abdidere se, coëuntibus illico speluncæ faucibus. Eam rupem hodieque viatoribus incolæ ostentant, e qua etiam tanquam e bubili quodam, aqua cloacæ fimeti haud absimilis

Przemysl ad Principatum vocatur.

Ejus boves volant.

lis manat, retinetque ad nostra hæc tempora odorem fimi bubuli. (m) At vero colurnus iste stimulus, quem Przemyslus terræ depanxerat, momento fronduit, eodemque puncto temporis tres coryli protrusit frondes nucum longiuscularum fœtu nobiles; (n) attonitis stupentibusque ad ea prodigia legatis. Interea temporis Przemysl agro nondum plane proscisso aratrum invertit, promtumque de canistro vimineo panem rusticum eumque mucidum cum caseo bubulo instravit vomeri (ea nempe mensa fuit) legatosque hospites ad capiendum secum cibum vocavit. Tum vero ablegati memores mensæ ferreæ sibi a Libussa prænunciatæ pane una vescuntur, frigidamque e vase testaceo accipiunt, in circumjecto cespite discumbentes. Sub hæc duas frondes prodigiosæ illius coryli repente aruisse, virente jucundius tertia, stupent. Eo posteaquam oculos animosque legatorum versos Przemyslus vidit, ægre lacrymarum compos; „Nihil est, inquit, hospites, quod ea vos res in admira„tionem rapiat, mea hæc privata mala, domusque meæ „fortuna est; quot enim hæc corylus frondes, tot Bohe„mia de sanguine meo principes erat habitura, sed festi„natione vestra & Libussæ imprudentia factum est, ut „multis meorum dominationem nequicquam ordientibus in „unius stirpe rerum summa perduret. Accidit etiam in„cogitantia Dominæ vestræ, ut non raro hæc terra anno„næ caritate laboret. Quodsi tum demum domo exivis„setis, dum ego vervactum hoc, quod videtis, exaras„sem, futurum erat, ut aratorum nostratium nemo emto

Stimulus frondet.

Przemysli mensa ferrea.

Vaticinatio de corylo frondente.

„ unquam pane vivere necesse haberet. „ (o) Dum vero legati scire percupiunt causam insolentis mensæ, responsum triste acceperunt: „ Durum ac pene ferreum ab domo sua „ imperium exspectarent, sic in fatis esse. „ (p) Deficiente mensa, cum Principis deducendi tempus instaret, Przemysl præter ceterum ornatum cothurnos etiam a Libussa submissos indutus, equum inscendit, calceisque vimineis, quibus ad eum diem uti consueverat, in sinum conjectis ad arcem Libin legatorum medius contendit. In eo itinere super ceteros sermones interrogatus quoque Princeps: quid calceis illis vimineis sibi vellet? „ frenum, inquit, „ erunt posterorum meorum superbiæ, cum documento illis „ fuerint, quam misera humilique conditione natos in eam „ dignitatem insida fortuna evexerit. „ Et servabant sane ea calceamenta magna cura Sacerdotes templi Wissegradensis, multisque sæculis inter cetera Boemiæ monumenta in Regum inaugurationibus publico proponebant; donec oppugnante Wissegradum Cæsare Sigismundo, ea quoque calceamenta perivere cum ritu antiquo. (q)

Mensæ ferreæ prognostycon.

Calcei viminei Principis.

Crebrescente rumore Przemyslum adventare, Libussa cum magno procerum, civiumque agmine obviam effusa, exceptum ingenti pompa novum Principem inter exquisita verborum officia in arcem Libin, seu Wissegrad deduxit. Inde solennes nuptiæ magnifico epularum apparatu celebratæ: sed inprimis mulsum in deliciis fuit. Ab iis nuptialibus tædis ad inaugurationem Principis itum, & confecta

Przemysli nuptiæ cum Libussa.

res

res est recepto jam ante ritu ceremoniaque. Ingredienti hoc modo dominationem Principi primus labor, primæque vigiliæ in condendis publicandisque legibus insumtæ. Ea cura non alia Principi major potiorque. Et vero quam inexorabilis legum suarum vindex Przemyslus fuerit, documento est, quod earum pleræque ad hæc tempora vim suam sancte obtineant. (r) His legum frenis ac vinculis constricta ferocia populus paulatim mansuescere, securitatem quietemque sibi, Principi obsequium, fidem, reverentiam metu legum præstare. Et præibat exemplo princeps, domi cum Libussa concordiæ, foris plenus vigilantiæ & integritatis. *Przemislaus primus in Bohemia Legislator.*

ANNUS JESU CHRISTI 722.

GREGORII II. PAPÆ 8. LEONIS ISAURICI IMPER. 6. CONSTANTINI COPRON. 3. PRZEMISLAI I.

(a) Rem omnibus nostris vetustis recentioribusque incognitam narrat Merignola scriptor XIV. sæculi his verbis: *Mane sequenti antequam populus conveniret, vidit de fenestra* (Libussa) *quendam rusticum venientem, cui occurit, quærens ab eo causam sui tam matutini adventus. Cui ille: casus cupio phitonissæ exponere. Ego, inquit, illa phitonissa sum, & me tui sponsam & comitem esse promitto. Dum, inquit ille, boves junxissem ad aratrum maxima multitudo avium, scilicet aquilarum pluries super capud meum volantes, tandem super meum aratrum quieverunt. Cui Libussa, vade, & revertere ad aratrum tuum, & hec nulli pandas, sed exspecta rei eventum, quia tibi est bonum omen, & totius patrie princeps eris.* *Joann. de Marignolis Chron. Boh. Mf.*

(b) Pulkava & Anonymus Chronici Bohemiæ ajunt Stadicz significare *locum gregum.* Dalmatis hodiedum *stado* armentum seu gregem connotat. Dalemilus locum hunc nomen *Stadicz* primum in- *Pulkava Mf. & Anonym. apud Menk. T. III. c. 3.*

Loderek. in Vocabul. septil. venisse scribit ab equi indicio, qui isthic primus substitit, sic enim ille:

Dalemil. hist. Boleslav. c. 5.

K tomu muzy kon przyskoczyw
Y sta, v nicho sie zboczyw
Stogiesse yako gat wudiczy
Proto tey wsy wzdiechu stadyczy.

Id est: *Ad quem cum equus adsiliret,*
Constitit, apud eum quiescens.
Stans non secus ac hamo captus esset,
Quare vicus iste appellatur Stadicz.

Tam diversæ quoque de loco ipso sententiæ, & quanquam plerique pro vico hodiedum in regione Litomericensi ad flumen Bilinam superstite cum Dalemilo & Pulkava accipiant, tamen non desunt, qui *Stadam* ducatus Bremensis non ignobilem urbem esse volunt, cujus tum Przemyslus Comes fuerit. Schleinicius vero procul dubio arcem *Statz* in Austria sitam olim Rosenbergiorum ditionem opinatur, ex qua familia Przimislaum descendere comminiscitur. *Schleinicii Mſ. P. 1. c. 18.*

(*c*) Flumen istud magis nominatum in historiis nostris ab rebus isthic gestis, quam ab aquarum suarum ubertate, aut cursus prolixitate. In eadem enim regione Litomericensi, qua absorbetur, etiam nascitur. Pontum & Bilinam urbes præterfluit, tum retrogrado cursu in septentrionem vergit, ac ad Ustam se in Albim conjicit. Ab eo olim integra regio nomen habuit, quam Carolus in diplomate Stadiczensi mox proferendo *districtum Bilinsky* appellat.

(*d*) Apud Cosmam, Christannum, aliosque, qui e lege linguæ veteris Slavicæ scripsere, ubique Premysl audit demta litera z. Qua ratione adhuc *Premyslum Ottocarum* in sigillis numisque nominatum reperimus. Deflectunt porro etiam ab etymologia, qui *Primislaum* quasi *primam gloriam* nominant; nuspiam enim in vetustioribus hoc modo scriptus legitur, ut ita recte meditabundum seu pugnantem cum cogitationibus hominem sonet a slavico vocabulo premyſlugi præmeditari; quo pacto etiam Pulkava id interpretatur. Ceterum de Premislao isto more solito nugatur Schleinicius: Herulorum enim Regem fuisse contendit alio nomine Odoacrum appellatum, illumque ipsum, *Pulkava Mſ.* *Schlein. Mſ. P. I. c. 18.*

ipsum, qui Romam anno 476. occuparit. Cujus figmenta fuse ac non sine stomacho refutavit Balbinus. *Balb. Dec. I. l. 2. c. 17. et 21.*

(e) Ædepol vaticinium! cui par ob claritatem eventumque rei nullum in antiquitate reperias in profanis, nedum sacris quidem; næ vates hic mihi quidem post quingentos octoginta quatuor annos demum oraculum hoc profudisse videtur, quisquis fuit.

(f) Talarem vestitum, palliumque vetustis ducibus nostris usitatum fuisse ex sigillis discimus, liquetque ex adjecta Tabula I. Quem morem usque ad Caroli IV. tempora perstitisse cognoscimus ex simulacris Caroli IV., Wenceslai & Sigismundi filiorum in Carlsteinensi *castro* hodieque asservatis; quin promiscue etiam plebem olim talaribus usam, ad eam normam, qua Poloni hodie utuntur, ex omnibus vetustis picturis comperimus. Ditmarus etiam slavicam significationem pallii, quod *Crusinam* appellat, nobis transcripsit, quodque Carolus Dufresne pellibus rubricatis ornatum fuisse memorat, ut vel inde pateat antiquissimis temporibus purpuræ cujuspiam speciem ducibus nostris non fuisse incognitam. Porro vox slavica *Crusin* ad majestatem spectabat, hodie paulum alterata *terribilem* significat. *Ditmar. Restit. l. 5. p. 367.* *Dufresne Glossar. vocab. Crusina.*

(g) Non modo Slavis, sed & veteribus Germanis equos præsertim candidos ad divinationes superstitionesque adhibitos testatur Tacitus: *Proprium*, inquit, *gentis: equorum quoque præsagia, ac monitus experiri. Publice aluntur iisdem nemoribus ac lucis candidi, ac nullo opere mortali contacti, quos pressos sacro curru Sacerdos ac Rex, vel Princeps civitatis comitantur, hinnitusque ac fremitus observant, nec ulli auspicio major fides non solum apud plebem, sed apud proceres, apud Sacerdotes.* Et in Annalibus suis memorat: ipsis Romanis venerationi fuisse. At nulla gens magis Slavis divinum aliquid in equis candidis venerabatur. Retulimus jam supra ad Annum 710. ex Ditmari libro 6. sacrum eum habitum a fanorum ministris, adhibitumque ad sortes. Saxo Grammaticus narrat: ad Suanteviti idoli Slavici fanum peculiarem albi coloris equum nutritum, cujus jubæ aut caudæ pilos convellere nefarium ducebatur; soli Sacerdoti pascendi illius insidendique jus fuisse, in eoque Suantevitum creditum, bella gerere adversum sacrorum suorum hostes. Hujus vero credulitatis id præcipuum fuisse argumentum: quod equus idem nocturno tempore stabulo insistens adeo plerumque *Tacitus de mor. Germ.* *Idem l. 12 Annal.* *Saxo Grammat. l. 14.*

ma-

mane ſudore ac luto reſperſus viſus ſit, tanquam ab exercitatione veniens magnorum itinerum ſpatia percurriſſet. De equo Luititiorum agit Chronicon Auguſtanum de Pappenheim, & Petrus de Dusburg de Pruſſiæ Slavis refert: eis non licuiſſe album equum ad uſus domeſticos alere.

Chrö. Auguſt. ad an. 1068. Petr. de Dusburg. P. 3. c. 6.

(*h*) Hujus novi vaticinii, cujus Coſmas non meminit, author eſt Dalemilus: ſic enim ille:

Dalem. hiſt. Boleslav. c. 4.

Toho na tento Kuon wſadiecze
Wedtcž gey ſem ſe neſwarzieczé.
Budeteli ſie ſwarziti
Po tiſiczy Let bude wſſie Zemi ſſkoditi.

Id eſt: *Ponite eum ſuper hunc equum*
Ducite huc, non rixantes.
Si rixati fueritis
Poſt mille annos id omni terræ nocumento erit.

(*i*) Hunc diem & ſuperiores non dubitavit Lupacius in ſuas Ephemerides, & Veleslavinus in Calendarium tanquam certos inſerere; ſed hiſtoria ipſa annique in incerto vagantur, quam fidem demum mereantur dies?

(*k*) Primus erat omnium Veleslavinus, qui a Coſmæ aliorumque vetuſtiorum relatis receſſit; ac Premislum ruſticum fuiſſe negavit, ſic enim ille: *Przemislaus non ruſticus, ſed Dynaſta Stadicenſis, quamvis agriculturæ deditus; nam id temporis quantumvis nobiliſſimos non pudebat agrum colere, idque ingenuum habebatur.* Et alibi: *Libuſſa Przemislum ſibi conjugio ſociavit Stadicenſem agricolam, ſed nobiliſſimo genere, quem olim ſtudiorum ſocium ac condiſcipulum in ſcholis Budecenſibus habuerat.* Veleslavinum ſecutus eſt Stranskius, & rem quaſi certiſſimam ſtatuit Balbinus; utque is ſententiæ ſuæ firmamenta haberet, glomeravit exempla Græcorum, Romanorum, Attali, Hieronis, Fabriciorum, Curiorum, Quinctiorum, quibus turpe viſum non eſt laureatas nuper manus bobus admovere. Quod ut magis ſtabiliret P. Victorinus noſter, plura teſtimonia ex vetuſtis Hiſtoricis ac Poëtis, Ovidio, Propertio, Floro, Plinio, aliiſque adjecit, quæ nos conſulto prætermittimus. At ſi vera ſunt, quæ Coſmas narrat ſuo adhuc ævo conſervatos in Wiſſe-

Veleslav. in Geneal. Duc. Boh. *Stransk. Reipubl. Boj. c. 8.* *Balbin. Epit. l. 1. c. 10. in not.* *Coſm. Chron. Boh. l. 1.*

segrad cothurnos Premysli ex omni parte subere consutos, si verum: Premyslum *mucidum panem* & frigidam e vase testaceo legatis propinasse, romereque pro mensa usum; qui hæc paupertas rusticitasque nobilissimo ditissimoque terræ Stadicensis dynastæ respondeat, non video.

At Paprocio, Balbino, Berghauero ceterisque pene omnibus, post Paprocium scribentibus non suffecit Premyslum nobilem fecisse, nisi etiam propugnarent Stadiczensem Premysli familiam cognatam fuisse cum domo illustri Scyphorum, Caraffisque Italis, imo Premyslum, quod contra omnem ejus ævi crisim est, in clypeo gentilitio tres fluvios gessisse, quem postea omnes Duces, Regesque nostri amplexi sint, adeo ut Berghauer contendat: hunc clypeum cum tribus fluviis adhuc spectari in sigillis Ottocari II. Regis Bohemiæ. Plura Ducum nostrorum sigilla ex diplomatibus autographis desumta ad manus mihi sunt, nuspiam tamen gentilitius ille clypeus cum tribus fluviis comparet. Verum clamitant nostri omnes cum Paprocio: hos tres fluvios reperiri hodiedum in sigillo Boleslai Pii, quod diplomati anno 993. Monasterio Brevnoviensi Ordinis S. Benedicti dato appensum est. Exhibemus antiquitatum studiosis sigillum istud, nuspiam excusum adhuc, Tabula I. Num. III., quod nos ipsi benevolentissime annuente Reverendissimo ac Amplissimo loci Abbate Friderico & spectavimus coram, & manu contrectavimus, & lineis excipi fecimus. Spectatur isthic omnino, quemadmodum in aliis sigillis posteriorum Ducum nostrorum, Boleslaus Pius manu sinistra scutum militare tenens, spectantur etiam in hoc scuto, ut videre est, striæ, quæ scutum velut in tres partes secant; unde historici nostri hos tres fluvios conjiciunt, argumentumque gentilitii clypei plena securitate deducunt. At quis antiquitatum gnarus nescit veteres ornatus causa in scutis suis varios colores, ductus, striasque adhibuisse? memorat Abbas Gottvicensis in Emmeramensi sigillo etiam reperiri scutum Imperatoris Conradi striis nonnullis variegatum, an tamen is, aut alius unquam senserit clypeum hunc esse gentilitium, aut Conradum posteris suis hoc peculiare signum familiæ aut imperii reliquisse? quin, quid doctissimus Abbas ea de re senserit, audiamus: *Oblonga sunt bina Conradina scuta non variegata, uti nec insigni aliquo seu figura condecorata, nisi quod in uno Emmeramensi scutum striis nonnullis variegatum videatur, quem antiquissimorum Germanorum morem fuisse suo jam dum tempore annotavit cap. 2. de mor. Germ. Tacitus, pleniusque in sua Germania antiqua explicavit Cluverus.* Arbi-

Paproc. in Stemmatograph. Balb. Dec. I. l. 7. c. 4. Bergh. in Proto-Mart. Panis. c. 1. p. 17. Berghauer cit. loco.

Paproc. in Monasteriis.

Chron. Gotw. l. 2. p. 113.

bitrarium certe fuisse Ducibus nostris scuta seu nuda, seu coloribus & lineis certis distincta adhibere ostendunt tot sigilla posteriorum Ducum nostrorum suo loco proferenda, in quibus hæc striarum ratio *variat.* In Przetislai enim Ducis clypeo, cujus sigillum ad me misit *Reverendissimus* ac Amplissimus D. D. Bonaventura Pitter Prælatus Rayhradensis studiorum meorum fautor præcipuus, & a vulgata nuper vita S. Guntheri nominatissimus, nonnisi duæ comparent striæ, in Spitignei nulla penitus, adeo ut quemadmodum scuta hæc jam rotunda, jam oblonga, jam triangularia, jam decussata videre licet, ita pro libitu in ornatu illius variatum fuerit. Instat Balbinus, urgetque Berghauer, *statuam* vetustam Divi Wenceslai in celebri quondam sacrarum Virginum, cui *Suietse* nomen erat, cœnobio exstitisse, alteram pictam ejusdem Sancti reperiri pervetustam in pago Prosanka, ubi utrobique, in scuto hujus Divi tres fluvii seu lineæ visuntur. Sed ut ut vetustas has icones uterque nobis depingat, neuter credo Wladislai Regis nostri & sæculo XII. antiquiores senserit, quo demum ævo clypeorum rationem cœpisse non inficiamur. Porro quantum adhuc Caroli IV. tempore gens nostra variaverit in exprimendo clypeo S. Wenceslai, ut jam leonem, jam aquilam, jam nudum scutum ei in manus indiderit, coævis documentis & cumprimis sigillis rem palam faciemus; ubi ad sæculum *istud* pertigerimus, aut certe de S. Wenceslao nobis sermo erit. Non unum præterea superest documentum: sæpe familias ipsas, quæ ejusmodi imagines suis sumtibus seu pingi, seu sculpi fecerunt, clypeos suos in S. Wenceslai scutum, quod locus is aptissimus esset, inseruisse, meminique me prope Budvicium in vico quopiam vidisse imaginem S. Wenceslai, in cujus clypeo *rosa* depicta erat, verosimillime quod Rosensium nonnemo imaginis hujus patronus fuerit. Sic sigillum Vicariatus Ecclesiæ Prag. exhibet S. Wenceslaum manu tenentem clypeum Decani. Illud Berghaueri restat de Ottocari II. Regis nostri sigillo, quo hos tres fluvios referri memorat: sed falsus est magnopere Vir doctissimus. Quinque diversa Ottocari II. sigilla in manus meas pertigere hactenus, suo tempore producenda, duo secum accuratissime descripta attulit superiore anno Prænobilis ac Clarissimus Vir Joannes Klauser Archivarius Regius ex Tabulario Civitatis Egrensis, quo ad Archivum in ordinem redigendum a sua Majestate clementissima Imperatrice ac Regina nostra missus est, alia tria exhibet Philibertus Hueber in Austria ex Archivis Mellicensibus illustrata Tab. IV. num. 2. & 4. & Tab. V. num. 6. Inter plures clypeos, quos sigilla ista exhibent: spectatur omnino *clypeus tri-*

Balb. Epit. l. 1. c. 7. Berghauer c. 1. p. 7. 17. & 18.

triangularis fasciam seu trabem transversam gerens, ut clypeum in tres partes secare videatur. Sed quis clypeum istum Bohemiæ, seu Ducum nostrorum esse sentiat? Constat enim Ottocarum hunc simul Ducem fuisse Austriæ, cui iste clypeus tum proprius erat, ut memorat Faber Monachus Ulmensis, qui Austriæ Duces album clypeum cum rubeo cingulo ab Imperatoribus accepisse refert, quod e prælio reduces thoraces candidos sanguine tinctos reportarint. Atque si sigilla paulo memorati Philiberti Hueber conferantur, videre ibi est Fridericum Ducem Austriæ cum eo ipso unicoque clypeo equitantem Tab. III. num. 5. idem conspicere licet Tab. V. num. 5. Tab. VIII. num. 2. Tab. IX. num. 5. Tab. XVII. num. 15. plurimisque aliis. Difficultatem autem istam optime solvit sigillum Ottocari nostri Tab. IV. num. 2. exhibitum; ubi ea parte, qua tripartitus hic clypeus cernitur, *Dux Austriæ*, altera, qua clypeus cum leone Bohemo est, *Rex Bohemiæ*, in Epigraphe scriptus legitur, ut ita clypeum Austriæ Berghauerus minus recte pro clypeo Bohemiæ Ducumque nostrorum interpretatus sit.

Faber in hist. Suevor. c. 13.

Ex his jam conficitur ruere sententiam Paprocii, Pessinæ, Balbini, Berghaueri, Hammerschmidii, aliorumque nostrorum, qui pro primævo clypeo Bohemiæ tres fluvios statuunt, eumque a Primislao repetunt, quod is seu inter tria flumina: *Albim*, *Moldavam*, & *Sazavam*, seu magis ridicule inter *Danubium*, *Savum* & *Tisam* dominatus sit; de quo quale judicium sit eruditissimi Schminkii ex legibus Heraldicæ veræque crisis loquentis audiamus.* Qui postquam Balbini sententiam retulisset, subjungit: *Hæc pluribus descripsi, non quod mihi satisfaciant, sed ut aliis morem geram, sunt enim in hac narratione quædam certa, at longe plura incerta, si non plane falsa. Quis enim ex sanioribus artis Heraldicæ peritis ignorat insignium usum, ut hic describuntur, tantæ non esse antiquitatis, quanti Balbinus facit.* Et rursum: *Miror Goldastum & Balbinum hic argumentari ex scriptoribus nimis recentibus, quorum fides in rebus tot sæculis ante se gestis non solum sublesta, sed plane nulla est; nam insignia, ut hic describuntur, tunc temporis adhuc erant incognita.*

Paproc. in Diadocho p. 348. Balbin. Dec. 1. l. 7. c. 4. in not. Pessin. in Mart. Morav. l. 2. c. 5. Berghauer c. 1. p. 17 & 18. Hamerschmid. in hist. Wissebrad.

** Schmink. in notis in Gold. l. 3. c. 14. §. 33. Idem in lib. 3. c. 8. §. 4.*

Ceterum cum Nicolaus Artemisius Notarius senatorque urbis Satecensis Hayecio nostro synchronus referat in tabulario Satecensi plura Ducum nostrorum diplomata asservari pendentibus sigillis hæc tria flumina referentibus, in eam prope cum aliis deflexeram sententiam, ut existimarem Wladislai I. Regis nostri demum tempore hos tantoopere a nostris celebratos tres fluvios a Ducibus Bohem. in clypeum receptos. Ei opinioni stabiliendæ fidem nonnullam faciebat quidam nu-

Artemisius Mf. de antiqu. urbis Satecensis

numus solidus unifrons longinquitate temporis multum attritus, quem jam superiore anno cum aliis delineandum obtulerat rerum Patriarum studiosissimus Nobilis ac Clarissimus Vir Thaddæus Peithner nuper a sua Augustissima Majestate designatus primus Regius rei metallicæ Professor, in quo infra coronam Regiam rudis triangularis clypeus tripartitus conspicitur e dextro latere literam W, e sinistro inversim literam R excusam habens, ut merito suspicionem offunderet numum hunc Wladislai Regis nostri esse. Sed posteaquam alius ejusmodi numus in terris Celsissimi Principis mei repertus (quem tabula I. n. IV. excusum proferimus) in manus meas pertigit, plane testatum fit, literam eam e sinistro latere non R sed A esse. Confirmavitque rem Vienna redux idem Eruditissimus Vir: monetam hanc subito Austriacam fuisse agnitam a Perillustri & rerum istiusmodi scientissimo Domino de Rosenthal Consiliario & Archivario Regio, qui præterea affirmaverit: literam W *Viennam* literam A Albertum Austriæ Ducem connotare, nec non in Numophylacio Marquardi, mihi hactenus non viso, hujus numi excusa ectypa reperiri; denique quæ nos circa coronam difficultas morabatur, nullam esse: eam enim jam vetustis Austriæ Ducibus in signis numisque usitatam fuisse. Ut ita procul dubio simili plane cum Berghauero errore lapsus videatur Artemisius, qui Austriæ clypeum Bohemicum deputavit. Ceterum Wladislai numum sine omni clypeo protulit Fridericus Joachim.

Neu eröffnetes Groschen-Cabinet *in* 2. *Supplemento.* Tab XL n. 47. *Mſ. Marignolæ in Przemysl.*

Id non prætermittendum Marignolam Przemyslo aquilam statuere pro clypeo, sic enim ille: *Fertur imposuisse aquilam pro signo, pro eo, quod tali signo scilicet aquilarum vel aliarum avium augurio futurus Princeps fuit celitus designatus.*

Balb. Dec. 1. *l.* 7. *c.* 4. *in not.*

(*l*) Non satis erat posterioribus historicis nostris has vetustatis traditiones a Cosma perscriptas retulisse, nisi etiam novis figmentis augerent; nam referunt vestigia etiam itineris, quod equus prehenderat, superesse. Ad flumen enim Bilinam hodieque esse tres pagos *Brozanhy*, *Hliniany*, & *Rzeblovice* ab equi istius adaquatione, volutatione in limo, & hinnitu sic dictos. Quid indoctam miremur antiquitatem, si tantoopere nugati sunt recentiores docti quique viri? Istud tamen de equo hoc præteriit Hayecius, quod Cosmas præterea narrat: *Vana volat fama, nec non & opinio falsa: quod ipsa Domna* (Libussa) *equitatu phantasmatico semper in noctis conticinio solita sit ire illo*, (Stadiczium) & *redire præ Gallicinio, quod Judæus credat Apella.* Verba hæc posteriora Cosmæ ex Horat. l. 1. serm. Sat. 5. sunt: *Credat Judæus Apella. Non ego.*

Cosm. Chron. Boh. l. 1.

(*m*)

(m) Multa de Slavorum superstitionibus, præstigiisque in diversis authoribus legere est, nuspiam paria. Cosmas, quod Metropolitano Capitulo perpetuæ gloriæ est, omnes partes prudentissimi Historiographi in recensendis fabulis istis explevit. Admonet enim ille prius lectorem: hæc omnia se *ex senum fabulosa relatione* proferre vel ideo, ne traditiones hæ quoque pereant, admonet in præmissa libro suo primo epistola Severum Melnicensem Præpositum, item in altera Gervasium: argumentum habituros in his Chronicis, qui ultra modum ridere possint, & liberaliter, ut ille inquit, *proprietate hominis uti.* Tamen cum narrata hæc non omnino omni parte impossibilia judicaret, præoccupat, & adducit exempla sacra profanaque de Medea, de Circe, de Magis Ægypti, portentisque Mosis. At lubens quidem assentior malum spiritum non semel, permittente ita Deo, insolita præstitisse, atque dum de divino cultu, de religionis rebus, de periculo suo agebatur, omnes vires exeruisse; cujus rei testimonia plura ex nova veterique lege præsto sunt, & in Annalibus Baronii præsertim sub prima Ecclesiæ incunabula legere est. At nunquam non Deus etiam palam fecit humano generi: sibi soli competere præter naturæ ordinem agere, portentaque ciere; quare vix unquam prætermisit, ut diabolicas has artes confunderet, hominibusque testatum faceret, eas non digito Dei, sed præstigiis factas esse, quemadmodum de Jobo priori imo majori felicitati reddito, de Ægyptiorum magorum devoratis serpentibus, de sacrificio Eliæ, deque casu Simonis magi, aliisque cognitum est. Verum præter rem, causamque gravem passim portenta ne quidem in historiis sacris audita obtrudere, res futuras pari certitudine atque præsentes, equum sua sponte ac ductu iter monstrantem, boves per aëra volantes, stimulumque efflorescentem narrare, vel totidem literis fabulam ostentat. Qua fide historias istas jam sæculo superiore acceperit Schleinicius Episcopus Litomericensis, testatus est his verbis anno 1673. epistola sua ad Thomam Pessinam post editum illius Phosphorum septicornem: *Utinam præterita*, inquit, *sæcula ejusmodi plures aliquando tulissent Phosphoros, non legeremus credo in historiis nostris vel volasse aliquando in Boemia boves per aërem, vel stimulos aliquos aratorios dudum jam arentes & siccos (renovato pene ex Scriptura sacra illo Aaroneæ virgæ miraculo) eviruisse repente recentes avellaneas in nuces, aliaque ejusmodi risu potius quam fide digna.* Ceterum Cosmas boves tantum evanuisse scribit, nihil ille de volatu, aut rupe aperta, nec post illum quispiam ante Æneam Silvium. Nec dubium

est fabulæ huic novæ ansam præbuisse rivulum illum sulphureum, fimumque bubulum prope redolentem e vicina rupe manantem, quem ipse Balbinus gustasse, atque ita comperisse testatur. Sed quam diversi saporis naturæque aquas non est reperire in Bohemia? profecto si singulis paria fabulosa principia affingere libet, Carolo-Thermenses e styge se se evolvere dicendum erit.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 17.

(*n*) Possessores hujus fundi Jacobus Eysserig & Martinus Heine dicunt in suis supplicibus literis anno 1612. prima Septembris Imperatori Mathiæ porrectis (quas, uti & alias res materiam hanc concernentes benevole suggessit Prænobilis ac Clarissimus Dominus Clauser Archivarius Regius studiorum meorum fautor præcipuus) virgam hanc postea in magnam arborem excrevisse, locumque, quo stetit muro septum fuisse. Nuces vero illius fœcundissime provenisse, ac nunquam cassas, aut a vermibus lædi solitas inquit Pulkava. Carolus IV. Imperator & Rex Bohemiæ quemadmodum sacrarum reliquiarum, ita & antiquitatum patriarum amator exquisitorque indefessus locum hunc dato privilegio fecit cumprimis in historiis nostris memorabilem, nam quoscunque possessores liberos a quibuscunque tributis & exactionibus pronunciavit. Diplomatis istius nonnisi fragmentum publicavit Balbinus; integrum retulit Goldastus, quod, cum ad rem præsentem maxime faciat, ex transumto sat vetusto per extensum hic inserere libet Goldasti exemplari longe emendatiore:

Pulkavæ Mſ.

Balbin. in Epit. l. 1. c. 10. in not. Goldast. in Appeñ. document.

In nomine Sancte & individue Trinitatis feliciter Amen.

Carolus Quartus divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus & Bohemie Rex. Ad perpetuam rei memoriam. Cum inter cetera humane condicionis, fragilitatisque suffragia, quibus genus mortalium in suis penalitatibus potissime relevatur, primeve libertati favor multus debeatur, que si nonnunquam sublata ex causis ei novercantibus, seu quomodolibet impedita pro tempore fuit, his tamen cessantibus ipsa & quevis res alia ad suam pristinam de facili revertitur naturam. Hinc est, quod ve-

venientes ad Presenciam nostram dilecti fideles nostri & coheredes Lutboldus Zirota & Cuntzie Radoste fratres germani de villa Stadicz in districtu Bielinsky prope Usk super flumen Bieline sita Majestati Imperiali pariter & Regie nostre dignitati cum debita humilitate insinuare & supplicare curarunt, quatenus cum ipsi, & progenitores ipsorum sint, & fuerint a primordiis incolatus terre, & Regni nostri Bohemie heredes liberi, Dieditzi, & incole primi & novissimi dicte ville Stadicz, terre & prediorum suorum, quibus usi sunt hereditario jure inconcusse, in nullis prorsus factionibus, censibus, seu aliis exactionibus vel angariis quibuscunque realibus personalibus, atque mixtis cuipiam obnoxii, prout hec in gestis & libris Cronicis terre & Regni Bohemie, a temporibus Przemisli primi Ducis Boëmorum, inde de post aratro assumti, & in Ducem Boëmie magnifice sublimati, latius & plenius continentur. Tandem nuper non multis retroactis temporibus prefati heredes & dicta villa cum suis pertinentiis per incuriam, & forte ignorantiam crassam & supinam ab inclyto Principe dive memorie Joanne Boemie Rege Illustri Genitore nostro olim Henrico de Lipa contra predictas libertates minus provide fuerunt concessi, qui & alii dictam villam sic usque modo occupantes predictis heredibus contra libertates ipsorum quamplurimas interim oppressiones fecerunt: dignaremur cum eis de solita pietatis Regie benignitate gratiam specialem facientes, eos & heredes ipsorum restituere libertati pristine, ipsosque in suis juribus primevis gratiosius confovere. Nos itaque attendentes eorum ratio-

na-

nabiles postulationes, prefatas libertates, jura ac commoda omnia & singula eorum, que, & quas ipsorum progenitores, & ipsi possederunt, cum quatuor laneis terre, agrisque suis & pertinentiis omnibus pristinis & primevis in sepe dicta villa Stadicz plene & plenissime restituimus, conferimus, & donamus sepe dictis heredibus, liberis, & heredibus eorum utriusque sexus ex eis legitime procreatis (reliquos vero tres terre laneos ibidem in Staditz, qui fuerunt dicti Przemisl, quosque propriis excoluit manibus pro nobis & successoribus nostris Boëmie Regibus duximus reservandos) eximentes eos & ipsorum liberos & heredes ab omnibus tributis, censibus annuis & solutionibus pecuniarum, grani, frumenti, seu cujuslibet annone. Nec non ab omnibus & singulis angariis vel parangariis personalibus, realibus atque mixtis, & presertim a Berna Regia, & aliis quibuscunque factionibus & vexationibus eos & liberos ac eorum heredes perpetuo libertamus. Decernimus tamen, & decreto Regio sancimus, ut prefati heredes, ac eorum liberi & heredes virgam illam floridam Coryli, per ipsum Przemysl de stimulo suo in agro Stadicz propagato, continuo foveant, custodiant, atque nutriant in memoriam tante & talis rei, que inibi dignoscitur taliter evenisse. Volumus postremo, & statuimus perpetuo ut prefati heredes, ipsorumque liberi & heredes omnes & singulas nuces, quas predicte virge coryli produxerint, nobis & successoribus nostris Bohemie Regibus teneantur annis singulis fideliter presentare. Nulli igitur fidelium nostrorum liceat hanc libertatis nostre gratiam infringere, aut ei ausu teme-

temerario quomodolibet contraire, indignationem Regiam & penas gravissimas pro motu Regio infligendas, si secus quispiam attentare presumpserit, se noverit incursurum.

Signum Serenissimi Principis & Domini Domini Caroli Quarti Romanorum Imperatoris invictissimi & gloriosissimi Boemie Regis. Testes hujus rei sunt: Venerandus Arnestus Pragensis Ecclesie Archi-Episcopus. Joannes Luthomislensis sacre Imperialis Aule Cancellarius, Joannes Olomucensis, & Maurus Corobaniensis Ecclesiarum Episcopi. Illustres: Rudolphus Saxonie Sacri Imperii Archimarscallus. Joannes Marchio Moravie, Bolko Falkenbergensis, & Przemisl Tessinenses Duces. Spectabiles: Burghardus Burgravius Magdeburgensis Imperialis Curie nostre Magister. Joannes & Burghardus fratres de Reetz Comites. Ac Nobiles Sdenco de Sternberg Judex Regalis Curie nostre per Boemiam, & Ulricus de Nova Domo, & alii quam plures nostri Principes, nobiles & fideles. Presentium sub Imperialis nostre Majestatis sigillo testimonio literarum. Datum Prage Anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, Indictione duodecima iiij. Idus Maji Regnorum nostrorum anno tertio decimo, Imperii vero quinto.

Per decretum Imperatoris
Welyslaus.

Privilegium hoc confirmatum reperitur a Sigismundo Anno 1436. die 15. Octobr. a Georgio 1460. die 21. April. a Vladislao 1478. die 21. Junii, & supplex libellus supra nominatorum possesso-

 rum

rum memorat confirmatum quoque a Rege Ludovico, Ferdinando I. Maximiliano ac Rudolpho; querela denique Joannis Grüfft anno 1652. contra attentatam vim huic immunitati porrecta Regiis Locumtenentibus, etiam a Ferdinando II. roboratum affirmat. Verum privilegium istud aliqua sui parte vitiatum esse oportet, aut clausulam heredibus Stadicensibus præjudiciosam temere expunctam. Nam Protocollum hoc ipso anno 1359. scriptum Jurique Feudali adjectum eos non eximit a *Berna generali* & *defensione terræ*, sic enim habet:

Jus Feudale Ms.

Dominus Karolus Serenissimus Imperator & Bohemie Rex cum Baronibus infra scriptis invenerunt, quod homines hereditarii id est Dyedyczi *ville Stadicz debent amodo in perpetuum ab omni solutione, censu, seu alia exaccione quacunque liberi esse, & absoluti, prout a fundacione & principio dicte ville exstiterunt, exceptis duntaxat Berna generali, & defensione terre, ad quam prout alii terrigene obligantur &c.*

Ex his jam eruitur, quemadmodum Caroli IV. ætate primum mos invaluit, ut nuces istæ singulis annis ad Reges Bohemiæ deferrentur, ita post hunc 1359. annum aut plane Caroli imperium in morem abivisse, ut sub Regum nostrorum coronatione nucum istarum mensura ad pedes Neo-Coronati Regis effunderetur. Solemnem vero hunc ritum usque ad Ferdinandum III. observatum testis oculatus fatetur Balbinus, & ex Lunigio Koehleroque, atque aliis, qui coronationis ceremonias descripsere, legendum. Extra diem coronationis vero consuetum fuit singulis annis Regi nuces has super patena argentea, in ejus autem absentia Procuratori seu Fisco Regio super stannea porrigere, quod summa accuratione observare heredes Stadiczenses cogebantur, adeo ut etiam pœnarum minis a Procuratore Regio admonerentur, si quando morosi essent, quemadmodum id adhuc anno 1701. factum, documentum Ms authographum ostendit. At postquam jam tum, ac maxime consequentibus temporibus novis Regni enatis constitutionibus possessores hujus fundi Stadiczensis immunitate hac excidissent, languescere ac intermori cœpit mos ille seu deferendarum, seu

Balb. Epit. l. 1. c. 10. pag. 79. Lunig. Ceremoniale P. 2. p. 73. Kœhler Münz-Belustigung P. 17. p. 65.

seu in coronatione substernendarum nucum, ac hodie penitus intercidit.

Hæc de historia nucum & coryli a Caroli IV. ætate; at quod ad earum initia, & fidem historicam attinet, ea Æneæ Silvio non secus ac narratio illa de bobus fabulosa visa est. Magnæ quidem Caroli IV, diploma authoritatis esset, si se ad aliorum Ducum Bohemiæ Przemyslo paulo posteriorum diplomata revocasset; at cum Chronica nostra pro fundamento alleget, non majorem meretur fidem; quam ipsa Chronica, quorum primordia se se nonnisi *ex senum fabulosa relatione* proferre fatetur primus noster scriptor Cosmas. Hinc & nuper Reverendissimus ac Eruditissimus Dominus Prælatus Rayhradensis in epistola ad me data materiem hanc tangens ita cate, ut cetera omnia scribit: *Certe & ista, non obstantibus diplomatibus, tam salebrosa & creditu difficilia mihi videntur, ut imperare mihi non valeam reapse accidisse, ut festive adducuntur.* *Æneas Silv. hist. Bojem. c. 6.*

(*o*) Dalemilus plane quinque frondes e stimulo prognatos scribit, ex illisque emarcuisse quatuor, quod ex Przemysli stirpe principatus quinque orirentur, ac nonnisi unus perduraret. In eo etiam primus recessit a Cosma, quod festinationem illam legatorum ad famis interpretationem detorserit, cum Cosmas explicet: futurum fuisse, ut quot heriles filios Bohemia habuisset, tot dominos numerasset. Æneas Silvius vero sic interpretatur: Tres Premislo liberos nascituros, e quibus duo funere immaturo defecturi sint, tertium nobiles fructus editurum, atque si ager totus exaratus fuisset ante legatorum adventum: genus ejus masculinum perpetuo regnaturum fuisse. Quod in eandem fere sententiam explicat Balbinus. *Dalemil. hist. Boleslav. c. 6.* *Silvius hist. Bojem. c. 6.*

(*p*) Hujus interpretationis de ferrea mensa rursum primus author est Dalemilus ita versificans: *Dalemil. hist. Boleslav. c. 5.*

Kdyz ste nerodili o Diewcze tbati,
Bude wy moy Rod zeleznu Mcesu kazati.

(*q*) Pulkava de cothurno hæc adjungit: *In Vigilia coronacionis Regum Bohemiæ processionaliter obviam euntes Canonici & Prelati futuro Regi calceamenta sibi ostendunt, & coturnum humeris suis imponunt, ut memoriam habeant, quod de paupertate venerunt, & nequaquam superbiant.* P. Victori- *Pulkava Mss.*

torinus noster ad hunc locum quoque memorat: præter rusticos illos perones etiam canistrum Przemysli, & mitram Sacerdotum Wissehradensium custodiæ mandata fuisse. Et Balbinus: mitra Duces nostros, quamdiu regium nomen illatum non fuit, in inauguratione, & populi panegyribus ac comitiis usos. Ex his peronibus alter ætate adhuc nostra in thesauro Regio Castri Pragensis servabatur, quem ipse puer oculis spectavi; hoc anno cum quærerem, formamque ejus excudendam animo destinarem, translatis Viennam plerisque rebus perque instaurationem Palatii Regii multum perturbatis, inventus non est.

Balb. Dec. 1 l. 3. c. 17. §. 2.

(r) Cosmas ita loquitur: *Hic vir, qui vere ex virtutis merito dicendus est vir, hanc efferam gentem legibus frenavit, & indomitum populum imperio domuit, & servituti, qua nunc premitur, subjugavit, atque omnia jura, quibus hac terra utitur & regitur, solus cum sola Libussa dictavit.* Atque hoc verosimillime meritum fuit Przimislai, quod ei inter omnes historicos nostros vetustos gloriam & nomen peperit, ut is præterito Czecho, Lecho, Crocoque primus Bohemiæ Dux audiret, uti id pluribus testimoniis in Prodromo nostro ostendimus. Quare etiam Stranskius *Nomothetam primum & quasi quendam gentis nostræ Prometheum* vocat. Quod autem plerique scriptores nostri rursum adstruunt: Leges ab eo genti nostræ scripto datas esse, illasque in tabulis corticeis, aut codicibus ex membrana exaratis asservatas in Wisseherado aliove cujusdam fani Sacrario, cum brisi temporum illorum pugnat, ut ad annum 717. fuse probavimus: Slavos usque ad Christianitatis initia literis caruisse. Neque vero repertus hactenus ullus est vetustus author, qui tam antiquarum scriptarum Slavicarum legum meminisset: Novimus hoc ipso fere tempore Rotharim Longobardorum Regem *leges, quas sola*, ut Paulus Diaconus inquit, *memoria & usu retinebant, scriptorum serie composuisse.* Novimus legem Salicam sæculo V. natam; Francorum, Alemannorum, & Bojoariorum sub Theodorico I. Clodovæi filio cœpisse, Saxonibus & Westphalis a Carolo M. quædam legum rudimenta data; Burgundiones a Gundibaldo Rege sæculo V. accepisse, Gothis anno 464. ab Erudico Rege præscriptas; at Sclavicarum nemo meminit. Quare recte Joannes Lucius* etiam invectis jam Christianis sacris, Croatis suis (quos gentis nostræ coloniam esse ad annum 644. ostendimus) nullam legem scriptam in usu fuisse, iisque majorum & antiquas consuetudines pro legibus habitas docet. Exstant quidem, ut nonnulli viri fide digni mihi narravere, hactenus leges Przemysli no-

Cosmas Chron Boh. l. 1.

Prodrom. Annal. Hay. p. 54. Stransky Reipubl. Boj. c. 12.

Paul. Diac. de gest. Long. l. 4. c. 44. Præfat. in legē Sal. Præfat. in legem Alemann.

Æneas Silv. Europ. c. 29. Præf. in leg. Burgund. Hachenberg Germ. Med. Differt. 3. §. 15.

**Joan. Luc. in Regno Dalm. et Croat. l. 6. c. 1.*

nomine insignitæ, sed eæ in manus meas nondum pertigere, nec vero in eas exquirendas dignam censui operam collocandam, quod iidem affirmaverint a se non magno negotio intellectas, cum, si ex hac antiquitate essent, procul dubio exercitatissimorum in lingua veteri Slavica ingenia oppido distinerent, vexarentque. Ceterum non nego consuetudinarium quoddam jus fuisse majoribus nostris hoc ipso sæculo; quemadmodum & ipsis Saxonibus id ante Carolum M. tribuit Ludevigius, ejusque authorem fuisse Przemyslum, ut scribit Cosmas, hoc demum usu & traditione conservari potuit usque ad ea ipsa tempora, dum in scripturam redactum est, ita ut quemadmodum Stranskyus memorat, *radix sit rogatarum apud nos posterioris ævi legum omnium.* Pulkava sub annum 1294. primum scribit tentatam fuisse legum scriptarum observationem, sic enim ille: *Princeps Wenceslaus his temporibus leges scriptas in Boemia voluit observari, sed Barones propositum ejus avertere studuerunt, ne juris invalescente rigore fructus, quem tollere consueverunt, ipsis amodo deperiret.*

Ludevig. Reliquiar. Mss. T. X. præfat.

Stransky Reipubl. Boj. c. 12.

Pulkavæ Ms. ad an. 1294.

ANNUS 723.

Præsente anno, qui fuit Przemyslo in Principatu secundus, (a) Libussa ubi ex summa specula, quam animi forte causa subierat, longe lateque flumen Wltavam despexit, simulque Pythæo spiritu incaluit, ad maritum, comitesque versa: video, inquit, urbem, cujus fama cœlos tangit. En illinc in silva locum quindecim stadiorum, ad illum pagum, quem Wltava præterfluit, & rivulum Bruskam absorbet: ubi quondam magna civitas ædificari cœpit, Casurgis (b) nominata. Tum mariti famulos intuita festinarent, jussit, per saltus illos, & si quem forte obvium habuissent accinctum operi, quærerent ex eo, quid rerum ageret? quodque is respondisset, diligenter memoriæ man-

Libussa Pragam designat.

darent; ab illo enim reſponſo, inquit, urbi nomen erit. Profecti extemplo quibus imperatum erat, ſub ipſum pagum duobus viris ſuperveniunt lignum aſciis truncantibus, ex quibus ſciſcitati, quid eo ligno factum vellent? reſponſum patrio ſermone tulerunt: **Prah teſſem** quaſi dicerent: lignum in atrii limen dolamus. Quo loco prætereundum non eſt, lignatores iſtos ac ſubinde primos Pragæ nomenclatores fuiſſe illum ipſum Klenum cum filio Sudiroho ex pago Radlicze, cujus ſupra meminimus. (c) At Libuſſa audito tam pulchre reſponſum cecidiſſe, accipere ſe omen dixit, juſſitque confeſtim eo loco, quo datum reſponſum eſt, urbem moliri, vocarique ab eo limine Praham (d) ſeu Pragam; fore enim, ut non minus huic urbi gentes aliquando ſubmittant capita, quam homines ſoleant humile limen ſubeuntes. (e) Prædixit etiam plane ac perſpicue binas hic aliquando oleas ferendas, quarum fragrantia repleta prodigiis ac virtutibus terra in ſeptimum cœlorum eſſet pervaſura. Earum olearum alteri fore nomen **Wětſſy Sláwa** ſeu **Wácſlaw** aut Wenceslaus, id eſt: *major gloria.* Alteri **bogowné Potěſſenj** aut compendio **Wogtěch** Adalbertum noſtri latinaque connotatione *Belli conſolationem* hoc nomine notant. (f) Plura alia proditura fuiſſet Libuſſa eventura, niſi eam divinator ſpiritus deſeruiſſet. (g) Sub hæc ſubito progreſſi ſunt opifices urbem deſignatam conditum. Locum, quo prima domus conſtructa eſt, reperiet lector ad Annum milleſimum ducenteſimum tertium ſupra decimum.

Praga a Libuſſa ſic dicta.

Vaticinatio Libuſſæ de S. Wenceslao & Adalberto.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 723.

GREGORII II. PAPÆ 9. LEONIS ISAUR. IMPER. 7. CONSTANT. COPRON. 4.

PRZEMYSLI 2.

(a) Dubravius ait: Libussam Przemyslo tantummodo inane nomen Principis reliquisse, atque penes illam solam veram potestatem imperii perstitisse, solum quoque titulum Ducis ei tribuit Paprocius, & Boregk. Balbinus temperat hanc sententiam, atque pari cum Libussa potestate præfuisse scribit; quare etiam uno capite utriusque imperium complexus est. At hæc Cosmæ relatis repugnant, qui dominationem Libussæ sublatam vel eo memorat, quod gens Bohema muliebre imperium aversaretur, Przemyslumque postea sua prudentia indomitum populum imperio domuisse.

Dubrav. hist. Boh. l. 2.
Paproc. in Diadocho in Przemyslo. Boregk in Przemislo. Balbin. Dec. 1. l. 7. c. 4.

(b) Casurgim vix quidem hodiernæ Pragæ situi respondisse jam in Prodromo nostro meminimus.

Prodrom. Annal. Hayec p. 70.

(c) Ex his liquet Hayecium accepisse Radlizium illud, de quo jam ad Annum 713. egimus, pro vico, qui hodie superest, paulo supra Pragam posito; sed quantum hæc repugnent, ex dictis ad hunc annum patet. Et profecto magnopere contradicere sibi Hayecius videtur, cum Kazuranos, Germanum illum populum, tam propinquos Pragæ facit his annis, cum paulo ante his locis omnia silvis horrida incultaque descripserit. Ceterum tum nomina fabrorum istorum, tum vici, e quo hi fuisse asseruntur mera figmenta sunt seu Hayecii, seu alterius eo paululum superioris, de quibus nec Cosmas, nec Dalemilus, nec Pulkava, aliusve ante Hayecium.

(d) Slavi limen Prag appellabant, quam scriptionem hodiedum Dalmatæ retinent, urbemque nostram recte ex veteri dialecto Praga nuncupant. Inde etiam profluxit, quod latini scriptores ipsius sæculi X. *Pragam* non *Prabam* vocitent, quod assumtio literæ *h* pro *g* multo posteriorum sæculorum usus sit apud gentem nostram. De urbis hujus origine dicere liceat, quod universim de urbium initiis scribit

Lodereker Vocab. septil.

Isi-

Isidor. l. 7. Etymolog. Isidorus. *De authoribus conditarum urbium plerumque dissensio reperitur; adeo ut nec urbis Romæ origo possit diligenter agnosci.*

(*e*) Epitome Chronicarum, cum figuris anno 1493. Norimbergæ impressa magno folio, initia urbis Pragæ paulo post tempora Abrahæ rejicit, quod verosimillime ex nugatore illo Austriaco Gundelfingio deprompsit, qui sub hæc tempora jam genti nostræ *Barones* affingit. Msf. quodpiam, de quo jam in Prodromo nostro, originem repetit ab Attilianis temporibus. Paprocius ait: a Polonis multo altius originem urbis Pragæ referri; Dlugossus jam a Czecho conditam vult; Christannus illam jam conditam statuit ante evocatum Premyslum ad Principatum. Reliqui plerumque Cosmam secuti, narrationem illam de dolato limine, quam Christannus præteriit, amplectuntur; sed rursum tanta Chronologiæ discrepantia, ut prope singulis alium annum defigere libuerit, ante Cuthenum tamen repertus nemo, qui certum annum rei huic præfigere ausus fuisset; ei itaque annus 711. placuit, quem etiam secutus Lupacius novo profecto ausu, ut diem plane dolati liminis ad IV. Non. Novembris defigeret; Stranskius multo prius quam Hayecius conditam censuit, cum hoc ipso anno 723. jam a Mnata ponte ligneo majori urbi junctam affirmet. Puczalka anno mundi 4660., Boregk 457. alii alio. Florianus Hammerschmid Chronologiam Hayecii tam certam ratus est, ut non dubitaverit hoc, quo vivimus sæculo, videlicet anno lapso 1723. Magnum Jubilarem, seu millenarium Annum ab urbe Praga condita celebrare, inque illius memoriam Prodromum suum gloriæ Pragenæ typis excusum in publicum emittere adjecto ad initium libri Synchariſtico argumentum hoc proponente. Ego vero lectorem admonitum velim narrationem illam de limine adhuc ad ea pertinere, quæ se Cosmas ex senum fabulosa relatione accepisse memorat.

Paproc. in urbibus. Dlugoss. hist. Polon. l. 1. p. 7. Christann. in Pass. SS. Ludmillæ & Wencesl. Cuthenus in Libussa. Lupac. ad 2. 9bris. Stransky Reipubl. Boj. c. 2. §. 2.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 29. §. 4. (*f*) Erudite in hunc locum Balbinus: *Hæc si vere a Libussa prædicta sunt, altiore quam humano, & Sybillineo prorsus ore & instinctu edita esse hæc oracula fatendum erit.* Vaticinium istud his verbis complectitur, primus ejus prolator, Cosmas: *Hac in urbe olim in futurum binæ aureæ ascendent olivæ, quæ cacumine suo usque ad septimum penetrabunt cælum, & per totum mundum signis & miraculis coruscabunt. Has in hostiis & muneribus colent, & adorabunt omnes tribus terræ Bohemiæ, & nationes reliquæ. Una ex his vocabitur* Wechlawa *latine major gloria, altera* Tiessivoga *latine exercitus consolatio.*

Cosmas hist. Boh. l. 1.

(*g*) Ha-

(g) Hayecius posterius ad annum 733. innuit *ranam* a Libussa ad divinandum adhibitam, quam auream Balbinus divinatorem ei fuisse spiritum confirmat, in eam dæmonem subiisse autumat, qui ei significationes rerum indiderit. Et prosequitur: incantationibus perfici posse, ut mali dæmones in vitra aliaque hujusmodi includantur, imo improbissimo obsequio indicium faciant rerum, quas magus aut saga voluerit. Ego profecto Balbini magnam reverentiam habeo, ultroque profiteor eum pene unum primumque, qui puriorem lucem historiæ nostræ accendit; at nemini prudenti viro persuasurus est, dæmonem spiritum incantationibus cogi posse, ut vitrum aliudve vas subeat. *Balb. Dec. 1. l. 7. c. 4. in not.*

PRÆTERMISSA.

Ad hunc annum referuntur duæ epistolæ (quas Gregorius II. Pontifex Maximus S. Bonifacio Germanorum Apostolo Roma in Germaniam proficiscenti una dedit) Thuringis & Saxonibus nobis vicinis inscriptæ, quibus gentem utramque ad amplectendam Christi fidem adhortatur. E quibus, inter plura eruditionis capita, duo cumprimis ad historiam horum temporum spectantia discimus. Primum: jam tum in Thuringia & Saxonia aliquos fuisse Christo initiatos, alterum: Saxones nobis propinquos *Alt-Saxones* appellatos ad differentiam *Anglo-Saxonum* in insulis Britanniæ, qui originem quidem a nostris ducebant, sed multo prius Christi doctrinam professi sunt. Quæ illa ipsa causa fuit, quod ex Anglia Scotiaque ob linguæ uniformitatem cum nostris tot Monachi, Episcopique ad convertendos Alt-Saxones transierint, quorum deinde indefesso labore & Evangelii in vicinas regiones prolatione etiam tandem genti nostræ ethnicismus detractus est. *Annales Baron. ad h. an. Pagius ad h. a.*

ANNUS 724.

Armenta Libussæ non capientibus stabulis, necesse fuit hoc anno novam insuper aliam, ceteris multo capaciorem villam erigere. Ea Libodum, (a) hoc est: Libussæ domus dicta. Et quia ea domus ad fluvium *Libodum villa.*

Whltava unde dicta. Wltavam (b) pertinebat, inde pro re nata Wltava alio nomine Whltava dici cœpit, quod ſcilicet ejus fluminis aquam homines perinde atque pecus avide potarent: Hltatj enim noſtræ genti eſt, avide aliquid ingerere, ſeque ingurgitare; inde Wodam hltavam gurgitem vocamus. Et erat ſane id temporis aqua communis homini pecorique potus, excepto quod ſolennioribus diebus feſtis Princeps, Optimatesque præcordia leni mulſo proluerent.

Crocus Dux Polonorum moritur. Idem annus Crocum Polonorum Ducem, quem Czechi nepotem ex Lecho fratre fuiſſe ſupra docuimus, viventibus eripuit. Ejus cadaver duo ſuperſtites filii Crocus & Lechus, filiaque Wanda ampliſſimo funere elatum in monte Laſſatno, nunc Sancti Benedicti appellato humarunt. (c)

ANNUS JESU CHRISTI 724.

GREGORII II. PAPÆ 10. LEONIS ISAURICI IMPER. 8. CONSTANT. COPRON. 5. PRZEMYSLI 3.

(a) Ex qua ripa Moldavæ villa hæc quærenda, & quam longe a Wiſſehrado remota fuerit, nihil proditum, nec enim hujus nominis locus ullus in Boemia ſupereſt. Ceterum ſi omnes vicos & oppida, quorum cognomenta a *Libo* & *Libi* ſeu *Libe* ordiuntur, Libuſſæ adjudicare libet, plusquam centuriam enumerare fas erit.

(b) Etymologia Slavica Wltavæ ab Hayecio prolata non inconcinna videtur, plures enim in aliis Slavorum regionibus hoc nomine fluvii reperiuntur. Secundum alios tamen nomen inveniſſe exiſtimatur a vico *Wltava* hodie Ober-Moldau dicto, a quo illius fontes non longe abſunt. Poſt Albim præcipua eſt Moldavæ autoritas, ebullit ex me-

meridionali plaga Bohemiæ in regione Bechinensi Passaviensi oræ finitima paulo supra callem, quem aureum vocant, prætergressus vicos Parkfriedum & Hossenreit, cursum in orientem dirigit, apud oppidum Wuldau ponte insternitur, tum serpentino flexu ad urbem Rosenberg pertingit; hic objectis montibus in septentrionem iter deflectere compellitur, Crumlovium dein, Cœnobiumque Spineæ Coronæ adlambens, recepto Maltza seu Malicze Budvicium urbem adit. Hinc progressus Luznicium cum Nezarka ad Tinam sibi sociat, Zuicoviæ propinquans Vatavam Blanicæ mixtum absorbet, rursum nonnihil emensus vix ad Zrubcum Brzynæ, Cotsabæ sub Stechovicio, Sazavæ vero prope oppidum Daule, Mizæ denique seu Mzæ ad Aulam Regiam jungitur. Postremum Pragam mediam secans supra Melnicum in Albim se exonerat. Addit ad hunc locum noster P. Victorinus: tres ante Pragam juncti fluvii Wltava, Sazava, & Miza, seu Beraunka in mediam urbem se evolvunt, ipsi coloribus inter se tam varii, ut facile ab intuentibus æstate præsertim discerni possint. Wltava enim colore est subviridi, fluctibus subnigris Sazava, Miza Berauncæ junctus inter eos candicat. Ex hac aquarum varietate animadversum tandem est, cur novæ & antiquæ urbis cerevisiæ pinguiores essent præ minoris Pragæ cerevisia: quia videlicet illæ ex nigris densisque aquis Sazavæ, hæc vero ex raræ levique Beraunka coquerentur; atque inde accidit, ut quidquid minoris Urbis cerevisiarii coctores conentur, quantumvis magistros eosdem ex urbe antiqua vel nova advocent, hordeum ex iisdem agris petant, aliaque omnia præstent, nunquam tamen par cerevisiis suis robur addere possint, aut conciliare. *Balbin. Dec. 1. l. 1. c. 23.*

(c) De Croci posteris, liberis, ac cumprimis de Vanda filia tot pene inter Scriptores Polonos contradictiones, quot authores, qui res has persecuti sunt; quæ illis discutienda relinquimus.

ANNUS 725.

Argenti fodina ad villam Sedlo.

Eruta rursus hoc anno non parva argenti vis e fundamentis villæ Sedlo (a) (quam Diedus ex gente Hrabovorum pecoris ditissimus prope vicum Libin inter

silvas plagæ septentrionalis condere cœperat) ærario Principis cessit. Octavo post ea die Libussa evocatis in consilium fatidicis Diis marito suo aperuit: frequentes argenti venas iis locis se se diffundere. Missi a Przemyslo ad villæ illius ædificatorem Died fossores, qui ejus indicio suaque industria fossionem argenti ditissimam fecere. Hinc moneta triplicis generis fusa: (b) Numus maximus virili utrinque facie, numus medius altera sui parte Libussæ, altera Przemysli imagine signatus prodiit, (c) tertius idemque minimus considentem mulierem, columque tractantem utrobique referebat, is Libussæ numus dicebatur, (d) cujus etiam quondam ad ostium castri Wissegradensis consistentis hæc celebris de his argenti secturis ad Przemyslum prolata circumfertur vaticinatio: Bohemos maximas divitias ex his metallis villæ Sedlo facturos olim, tametsi eorum venas necesse esset semel atque iterum evanescere, postea quocunque isthic loco fossuri essent, argentum abundanter reperturos, donec postremo provocata homicidio Deorum ira, graviter fossores ulcisceretur.

Moneta argentea cuditur.

Vaticinium Libussæ de fodinis Sedlo.

ANNUS JESU CHRISTI 725.

GREGORII II. PAPÆ 11. LEONIS ISAUR. IMPER. 9. CONSTANTINI COPRON. 6.

PRZEMYSLI 4.

(a) Vix quidem dubito Hayecium in veteri aliquo monumento reperisse vicum *Sedlo* inter primos referri, ubi argenti mineræ repertæ, undeque copiosius provenere: sed perperam is vicum hunc ad plagam septentrionalem villæ Libin rejecit, qua nec

nec hodie ejus nominis locus perstat, verosimillimeque rectius ad orientalem ejus partem statuisset: *Sedlo* enim locus is est procul dubio, qui postea *Sedlez* dictus, & ubi hodie primum celeberrimumque Ordinis Cisterciensis monasterium conditum est; in cujus villæ fundis nominatæ illæ Kuttenbergenses fodinæ excitatæ, quæ præsertim sæculo XIII, XIV & XV floruere, ac ubique locum habent in historiis nostris. Certe ex vaticinio Libussæ (quod quali quali demum fide accipiamus) ad hunc annum ab Hayecio prolato & ad annum 733 iisdem prope verbis ab eodem repetito liquet, vix alium locum quam Kuttenbergenses fodinas authorem eum intendisse, e quo hæc depromsit Hayecius. Non mirum vero Hayecium villæ hujus situm alio rejecisse, cum ille vici *Sedlo* posterius *Sedlez* appellati, monasteriique ibidem excitati historiam ignoraverit, & posterius id excitatum crediderit, fabulosissimamque ejusdem originem protulerit. Quam fabulam, prolato fundationis instrumento, jam evertit Sartorius, ubi ex diplomate fundati cœnobii ostendit locum *Sedlez* jam ante invectum huc Ordinem Cisterciensem hoc nomen habuisse.

Hayecius ad an. 1149.

Sartorius in Cistercio bis tertio tit. 28. *p.* 976.

(*b*) Tam rudes sunt primi Ducum nostrorum, qui hodie supersunt, numi, ut plerique fusos æstiment. At rei numariæ peritiores cusos non ignorant. Annos abhinc duos venum oblatum mihi est Weleslavini Calendarium charta candida per omnes paginas interfoliatum, quod nonnemo sæculi exeuntis decimi sexti vir eruditus illustrare, ac amplificare meditatus est, adjectis hinc inde a Weleslavino prætermissis, appositisque verborum ejus dilucidationibus, at iis perpaucis, seu quod virum hunc mors, seu alius casus præverterit a continuando laudabili opere. Inter alia reperi ab eodem authore lingua vernacula descriptam normam, qua majores nostros primas monetas procudisse adnotat: „ Figura, inquit ille, monetæ procudendæ pro simplicitate il-
„ lorum temporum ruditer exscindebatur in stylum ferreum diametrum
„ habentem monetæ latitudini respondentem (ejusmodi styli ferrei
„ plures hodie supersunt in gazophylacio regis) aurum vero funde-
„ batur guttatim in certos globulos secundum pondus præpositum,
„ globulus hic, seu lacryma auri imponebatur grandi crassoque plum-
„ bi frusto plerumque quadrato, & ad hoc præparato; tum moneta-
„ rius acceptum stylum ferreum figura monetæ insignitum globulo seu
„ guttæ aureæ superposuit, prehenso alius non levis ponderis malleo
„ sigillum repetito ictu in eo expressit, indeque factum, ut cum sub-

„ stratum plumbum vehementiæ ictuum, & ferrei styli duritiei cederet, eademque vi globulus auri se dilataret, numi aurei figuram quasi scutellæ acceperint, parte antica imaginem styli, postica nil nisi nudam illam rotunditatem ex plumbi cessione præseferentes. Idem (persequitur author) observatum fuit in numis bracteatis argenteis, nisi quod isthic tenuis argenti lamina accipi solita fuerit, ut ita curvatura seu eminentia dorsalis partis ex eadem mallei vi & styli ferrei duritie profluxerit partim, partim ex plumbi cessione. „

Prodrom. Annal. Hayec. p. 91. & seq. item p. 106.

Quæ si vera sunt, asserere liceat monetas illas aureas quarum typum & historiam in Prodromo nostro exhibuimus, non Gothicas, sed Slavicas Bohemasque esse a majoribus nostris procusas antequam Christiana sacra, & literarum cognitio ad eos adhuc pervenisset. Signa certe lunularum, stellarum, orbiumque etiam in argenteis numis videre licet; neque fortassis obstare videntur signatæ in eis cruces, cum Henricus Spelmannus contendat, etiam apud gentiles signum crucis in usu fuisse his verbis: *Crucis figura apud Chaldæos, Arabes, Ægyptios, Græcos nondum crucifixo Christo in honore fuit. Ægyptiis inter sacras literas ab initio Religionis, & Serapidis pectori impressa victoriæ, & salutis symbolum. Post passionem Christianitatis hieroglyphicum, quod ideo domibus suis primi appingunt Alexandrini, deletis jam inde Serapidis thoracibus.* Sed ea magis trutinanda rei monetariæ peritioribus permittimus; nam non nescimus Othonem Sperlingium in epistola de numis bracteatis & cavis ad Jacobum de Mellen asserere: numos cavos, seu scyphatos in modum scutellæ fabricatos incognitos fuisse ante Ottonis M. tempora, passimque typis Episcoporum, Abbatum, Abbatissarum, Monasteriorum Germaniæ, ac præsertim Helvetiæ insignitos esse. Nec ignoramus Davidem Koehler bracteatorum usum recentiorem statuere non modo, sed etiam signo ligneo procudi solitos. Ceterum scyphatorum numorum memorias e vetustis monumentis permultas protulit Carolus Dufresne. Quod autem supra relatus author memoret plures ejusmodi stylos ferreos in gazophylacio regis asservari, hodie nihil superest, Romani nonnulli vetustissimi adsunt Julii Cæsaris imagine & epigraphe notati, iique veri & genuini perhibentur, quorum etiam typum cum nonnullis Bohemicis posterioris ætatis accepi insigni gratia Illustrissimi ac Excellentissimi Domini Domini Francisci Comitis de Pachta S. C. Regiæque M. Consiliarii Intimi Actualis, & supremi in Regno Bohemiæ Monetarum Præfecti.

Henr. Spelmann. aspilog. p. 98.

David Koehler Münzbelustigung *P. 2. p. 301.*

Dufresne in Glossar. vocab. scyphati.

(c)

(c) Manuscriptum peregregium Anonymi de monetis Ducum & Regum Bohemiæ, quod ex Bibliotheca Tollensteiniana recepi, nullam descriptionem procusi alicujus a Przemyslo numi exhibet, cum aliorum Ducum cumprimis posteriorum typos plures proferat. Stranskius ait majores numos argenteos Przemysli singulos didrachmum seu nostros circiter sex grossos, minores quinque & viginti numero unciam unam æquasse, & hanc fundendi, cudendique numi rationem ac legem a posteriorum temporum cunctis Principibus servatam fuisse usque ad Boleslai sævi ætatem. Sed utinam is numos hos nobis per typum exhibuisset, aut saltem fontem, unde hæc exscripsit, indigitasset. *Stransky Reipubl. Bojem. c. 18.*

(d) De Lybussæ numis, eorumque typo jam egimus ad annum. 716.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno vicina nobis Bojoaria bello rursum quassari cœpit; quod multo post etiam in gentem nostram derivatum; nam cum Francorum Reges multo jam tempore ægro ferrent animo Bojoarios superiore sæculo jugum Francicum excussisse, id eis de novo injicere conati sunt, neque frustrati opera, ut enim Pagius inquit: referunt annalista Tilianus, Auctor Chronici San-Dyonisiani, & Continuator Fredegarii c. 108. Carolum Danubium peraccessisse, illoque transmeato fines Bajorenses occupasse, subacta regione illa thesaurisque multis. *Pagius in Critica Baronii ad h. a.*

ANNUS 726.

Merito fortunatus hic annus, quippe qui ærarium auro, Principem filio auxit. Libussa illa Bohemorum Sibylla Deorum suorum adflatu sublatum de silva Daleg limum cum in torrente Hluboczerp dilui, junceisque fiscellis percolari jussisset, magnam inde auri vim secrevit, Przemyslique gazas auxit. (a) Nec minorem per eosdem fere dies ad Przemyslum attulit Kolam quidam im- *Aurum prolutum.*

immodicus virium adolescens, interque metallicos ceteris nominatior, cujus auro appendi se Przemyslus, parique libra ponderari jussit.

Nezamysl nascitur.

Filius porro sub eadem tempora ex Libussa Przemyslo natus, Nezamysli id est: incogitantis, nihilque animo effingentis nomen accepit. (b) Inde infanti puero ejusque educationi arx Przemysle, paterni nominis monumentum, ædificata est. (c)

Arx Przemysle.

ANNUS JESU CHRISTI 726.

GREGORII II. PAPÆ 12. LEONIS ISAURICI IMPER. 10. CONSTANTINI COPRON. 7.

PRZEMYSLI 5.

Balbin. Dec. 1. l. 1. c. 14. & seqq.

(a) Auriferos amnes rivulosque copiose enumeravit Balbinus, sed torrentem Hluboczerp præteriit, neque situm silvæ Daleg uspiam prodidit. Hluboczerp, hodie Hluboczep plerumque appellatum, vicus est in regione Rakonizensi Praga nonnisi parvo milliario dissitus, quem torrens transgreditur, sed obscuro passim nomine, oritur prope Holin atque ad molam rubram in Moldavam se conjectat, is a vico, quem transfluit, quibusdam Hluboczep nuncupatur, e quo conjicere licet silvam Daleg non procul abfuisse, & verosimillime ex torrentis hujus dextera ripa fuisse, veteribus enim Slavis, uti & hodie Dalmatis Daleg *trans & ultra* significabat.

Lodereker in Vocab. Septil.

Aventin. Annal. Bojor. in epist. dedicat.

(b) Aventinus inquit: *Veteres haud temere fortuitove absque delectu, sed auspicato, & die lustrico nomina sibi dixere, quæ essent aut ingenii, aut fortunæ indicium, divinationis fuisse genus neminem latere potest.* Idque probat exemplis de Hebræis, Græcis, Romanis, & Germanis. Idem hic & pluribus aliis locis innuere videtur Hayecius consuetum fuisse Slavicis populis & genti nostræ. At non desunt, qui existimant apud gentes

tes

tes barbaras literarumque rudes nunquam morem fuisse nomen aliquod sub ipsum diem natalem imponere, neque infantibus certa fuisse nomina, sed tandem cum adolevissent, seu casu, seu merito, seu quandoque demerito ac vitio nomen invenisse; atque inde Przemyslai uxorem, quod Pythonissa esset, quod Slavice *Libie* significabat, Libussam appellatam, Przemyslum quod admodum providus catusque esset Přemyſl quasi præmeditantis nomen accepisse. Contra filium ejus, quod vestigia patris nequaquam pressisset, nihilque ad gloriam & utilitatem gentis nostræ proficuum gessisset, *Nezamysli* id est *incogitantis* cognomentum invenisse.

(c) P. Victorinus noster ad hunc locum adnotat: hodie arcis istius injuriis temporum prostratæ luctuosa apparent vestigia in agro Kurimensi, qua Odolkam proficiscentibus iter est sesqui milliario ab urbe Praga. *Przemysl* vicum omnino in agro Kurimensi deprehendo paulo infra Kleczanam, ac tantundem fere, ut P. Victorinus scribit, Praga distantem, illacque iter in Odolkam seu Wodolkam est.

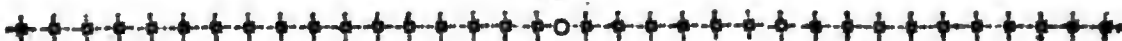
ANNUS 727.

Sythien filius Polci cum abundaret gregibus, domum sibi ornatissimam condi jussit, propter quam septa cogendis pecoribus capacia aptari fecit, locoque nomen a se Sytienicium indidit. (a) *Villa Sytienicium.*

Eodem anno Crocus eo nomine Princeps in Polonia II. fraterno scelere perivit. Lechus frater Croci germanus, sed natu minor sive regnandi cupiditate sive odio inflammatus evocatum venandi specie fratrem Principem in silvis jugulavit sua manu. Non latuit modo ea cædes aliquamdiu, sed principatum etiam jugulati fratris parricidæ aperuit, vel eo maxime, quod audacissimus percussor: Crocum fervidius *Crocus II. Dux Pol. occiditur.*

quam cautius feram insecutum in præacutam frondem incurrisse rudi earum artium populo pari scelere mentiretur, fortuitamque mortem fratris male simulatis lacrymis defleret. Verum ut diuturna non sunt sceleribus præmia, prodita per venatorem cæde principatu pulsus, in exilio plenus supplicii & ignominiæ contabuit. (b)

Lechus fratricida exul moritur.

ANNUS JESU CHRISTI 727.

GREGORII II. PAPÆ 13. LEONIS ISAURICI IMPER. 11, CONSTANT. COPRON. 8. PRZEMYSLI 6.

(a) Locus is hodie superest in regione Litomericensi vix medio lapide ab urbe Litomericio remotus. Prima illius, quod constat, authentica habetur memoria circa annum 1056. cum Spitigneus Dux Bohemorum quosdam vinicolas prædii hujus transscripsit Ecclesiæ Litomericensi sancti Stephani; postea constat vicum hunc a Wratislao primo Rege Bohemiæ Ecclesiæ Wissehradensi donatum, primusque is refertur inter ditiones Præpositi Wissehradensis in egregio diplomate Caroli IV, quod annos abhinc tres aurea adhuc bulla pendente cum aliis duobus documentis inter res hæreditatis suæ invenit Illustrissimus Dominus Franciscus Carolus Liber Baro Kresel de Gualtenberg Repræsentationis Regiæ Consiliarius, Censuræ Facultatisque Juridicæ Præses. Quantum ipse scientiarum omnium genere perpolitissimus, tantum disciplinarum earumque studiosorum fautor præcipuus. Quod cum mihi quoque gratiose communicasset, Capitulo Wissehradensi restitui fecit, ubi nunc Archivum ornat.

Diploma fund. Ecclesiæ Litomericensis.

Hammerschmid in Hist. Wissehrad.

(b) Scriptores Poloniæ primi Kadlubecius, Boguphalus, Joannes Anonymus Polonus apud Huyssenium & Sommersbergium has memorias ad Alexandrini Magni ætatem rejiciunt, diversasque fratricidii causas & circumstantias adstruunt. P. Victorinus noster Lechum fratricidam Brassuoviæ in Transilvania exulem contabuisse, alii alibi me-

Huyssenii Scriptores rer. Polon. Sommersberg Scriptores rer. Silesit.

mo-

morant. Sed universa hæc historia tam perplexa, tam omni suo capite nutans ac dubiæ fidei, ut Plautinum illud jure merito dicere possis: *Nihilo magis hac seria sunt, quam insomnia.*

ANNUS 728.

Rodislaus filius Biwogii, qui erat filius Sudovogii, ex Kassa filius (alias etiam caput apri dictus, tum quod pater ejus correptum auribus aprum vivum in arcem Libin detulerit, tum quod ipse Libussæ permissu jam caput aprinum ferret in clypeo) (a) multum divitiis auctus impetrata hoc anno a Principe venia validam in septemtriones arcem contra irruptiones hostium super celsa rupe communiit; quæ primum a conditore suo Rodow, temporum postea vitio Ronow est appellata. (b) Ita quietis quaquaversum Bohemorum rebus, hostemque adhuc ignorantibus, jam in Polonia Mars cruentis bellis præludere cœpit. Wanda, Croci Senioris filia, sororque germana Croci illius posterioris, quem superiore anno a fratre Lecho interfectum diximus, a Polonis in Principatum evecta, clementia juxta ac æquitate paternum ducatum administrabat, virgo ipsa non magis forma nobilis, quam pudicitiæ fama longe lateque inclyta. Illius ergo (sicuti nempe ardentiores semper procos pudica venustas habet) Rythogorus Prussiæ Princeps tam impotenter amore exarsit, ut repulsam passus, quod Wanda virginitatem suam Diis fluminum, montiumque devotam esse causaretur, bellum indixerit, facturus sibi conjugem armis, quam blanditiis habere nequisset. Jamque

Ronow conditum.

Wanda Poloniæ Princeps

pudicitiæ studiosa

copias contra Prussiæ Principem in aciem educit. trepida fama hostem adventare nunciabat, cum Wanda non pro muliebri ingenio cogere sub signa militem, limites firmare præsidiis, ipsa cum virorum robore obviam raptori proficisci. Et commodum cecidit, ut missi a Rythogoro ad Wandam legati: qui monerent, ne se, neu populum immerentem aperte iret perditum: viso exercitus Polonici robore, justissimisque Wandæ causis, reduces in castra formidinis, consternationisque suos implerint. Id Rythogoro tam novum accidit, ut cum perterritum militem in aciem *Rhytogori interitus* educere non posset, spectante exercitu, pectori mucronem immerserit, eodemque vestigio male sanus amator conciderit. Ita nimirum cœci amoris comes est aut insana mors, aut morte fœdior insania.

At Wanda tam præsenti periculo erepta redux Craco- *& Wandæ.* viam fortius deinde & ipsa, quam honestius periit. Dæmonum enim ludibriis delusa, cum e ponte in Vistulam se dejecisset, quo sic devotam Diis virginitatem redderet; hausta gurgitibus, ac dein in ripam amnis Dlubnæ ejecta, eo humata loco est, qui hodieque *Mogila* dicitur. (c) Ab ejus obitu legitimo Principe aliquamdiu Polonia caruit.

ANNUS JESU CHRISTI 728.

GREGORII II. PAPÆ 14. LEONIS ISAURICI IMPER. 12. CONSTANTINI COPRON. 9. PRZEMYSLI 7.

(a) Clypei hujus antiquitatem jam refutavimus ad annum 716.

(b)

(*b*) Balbinus arcem eam ipsam Rodow esse opinatur, quam anno 1284. cum aliis compluribus castellis Wenceslaus Ottocari filius Ottoni Brandeburgico tutori suo perfido oppignoravit, hodiedum locus in regione Boleslaviensi superest egregia arce & sede Illustrissimi Comitis Josephi Francisci de Morzin nobilitatus. *Balb Dec. 1. l. 3. c. 8. §. 2.*

(*c*) Similiora hæc sunt tragicis Poëtarum ludis quam historiæ, neque Polonici Scriptores in rei hujus narratione conveniunt. Kadlubecius cumque eo omnes vetustiores rerum Polonicarum Scriptores Procum eum Wandæ Alemannorum Regem fuisse asserunt, neque, quod nomen gesserit, meminerunt, tum flumen, in quod se præcipitavit, a Wanda ajunt appellatum Vandalum, & ab eo accolas Vandalos nominatissimam illam Europæ gentem nomen traxisse. At quoniam Vandalorum jam ante Christi nativitatem memorias in vetustissimis Scriptoribus reperimus, quam solido Chronologiæ, historiæque hæc nitantur fundamento, liquet. Certe quod in Croco jam innuimus: latent sub his obscuris temporumque longinquitate multum deformatis traditionibus (nam non alio nomine & fide hæc posteritati transcripsit Kadlubecius primus inter Polonos Chronographus) nonnullæ vetustæ Vandalorum historiæ, qui ante Slavos longe lateque terras Poloniæ tenebant. *Kadlub. hist. Polon. l. 1. epist. 6.*

PRÆTERMISSA.

Hoc anno Carolus Martellus Bajoarios superioris belli clade nondum satis domitos, iterumque ad arma provolantes penitus subegit. Ita Annales Tiliani, Nazariani, & Chronographus San-Dionysianus a Pagio citati. *Pagius Crit. Baron. ad h. a.*

ANNUS 729.

Przemyslus coacto in palatium fere omni Czechico populo, (*a*) posteaquam in multas horas sermonem de salute regni, bonoque publico produxit; ad ultimum non modo consilii, sed mandati quoque loco haberi voluit: darent operam, ut vicos, urbes, castella, arcesque quam- *Przemysli de urbibus*

 plu-

castellisque excitandis imperium. plurimas, locis quam possent maxime idoneis construerent, permunirentque, atque juventutem in armis ad incertos casus exercerent. Sed & Libussa concilium virorum more gentis ingressa summæ suæ prudentiæ argumenta dedit, dum pro virili senatum hortatur: Ea potissimum loca ædificiis, novisque coloniis occuparent, quibus hæc quatuor rerum principia eximie inesse probassent: Terram fertilem, aquam salubrem, aërem tenuem purumque, & alendo igni lignorum frequentiam. Cum his elementis utique omnia habituros.

ANNUS JESU CHRISTI 729.

GREGORII II. PAPÆ 15. LEONIS ISAURICI IMPER. 13. CONSTANT. COPRON. 10. PRZEMYSLI 8.

(a) Quæstio hic suboriri rursum potest: num Przemyslus universæ Bohemiæ dominatus sit? Affirmant id plerumque nostri, ac nonnisi perexiguum terrarum tractum Kurimensi Duci tradunt, quemque plerique Przemysli vasallum fuisse opinantur. Imo Hofmannus in Mannlium commentans Srbos & Lusatios sub Przemysli imperio stetisse asserit, istudque ad Boleslaum sævum usque perdurasse; qui tandem Lusatiam Mieslao Poloniæ Duci marito Daubravæ genero suo in dotem tradiderit. Veleslavinus multo longius dominationem Przemysli extendit: Bajoariam enim subegisse eum scribit expulsis inde Romanis. Ast contra fidem coævorum militat: Romanos hoc sæculo, aut etiam superiori amplius Danubium accoluisse, quos sub Odoacro has regiones jam deseruisse in Prodromo nostro narravimus; imo satis negotii illis fuit his temporibus in Italia cum Longobardis & Saracenis. Quare Balbinus quoque hæc cum Romanis bella in medio relinquit; at certus, inquit, est bellum Amazonicum, quod a Przemyslo annis duodecim gestum. Ego vero huic bello Amazonico tantum, quan-

Hofmannus in Christoph. Mannlii Lusat. l. 2.

Veleslav. in Geneal. Ducum & Reg. Boh. in Przemyslo.

Balb. Dec. 1. l. 7. c. 4. in not.

quantum Romano tribuo. Jam si coævos paulumque posteriores exteros Scriptores consulamus, non uno loco illi produnt, quemadmodum Saxonibus, ita & his vicinis Slavis, Srbis, Luiticiis, Bohemanisque plures fuisse Duces; quanquam negare nolim Pragenses tum divitiis, tum terrarum amplitudine fere ceteris omnibus Bohemiæ Ducibus fuisse potentiores, ut etiam sensit Glafeys. Ceterum cum his ipsis annis rursum Carolus Martellus Bavaros Francico subdiderit imperio, Srbique ac fortassis etiam partem Bohemi ex eorum quoque numero fuerint, qui superiore jam sæculo jugum Francicum excusserunt, suspicari licet non modo Srbos, sed & Luiticios Bohemosque ad præcavendam Francorum vim, longinquioresque hujus gentis progressus bellicos frenandos fœdus commune iniisse; quare pro more populi constitutum quendam supremum belliducem, quem *Wogewoda* appellabant; cujus authoritas se solum in jura tempusque belli protenderet. Hinc si assertio Hofmanni supra relata veteri aliquo documento nititur, ejusmodi Wogewodam, seu Belliducem Srborum, Luiticiorum Bohemorumque Przemislum appellare liceat. Simillima nempe Wogewodarum istorum norma erat, qualem Ducum supremorum Saxoniæ describunt Poëta Saxo, Vitekindus, & omnium luculentissime his verbis Venerabilis Beda: *Non habent regem antiqui Saxones, sed satrapas plurimos suæ gentis præpositos, qui ingruente belli articulo emittunt æqualiter sortes, & quemcunque sors ostenderit, hunc tempore belli omnes Ducem sequuntur, huic obtemperant. Peracto autem bello rursum æqualis potentiæ sunt omnes satrapæ.*

Poëta Saxo ad an. 772. Vitekind. l. 1. Annal. p. 634. Beda l. 5. hist. Eccles. gent. Angl. c. 11.

ANNUS 730.

Wrss pagum Wrssovecz condit.

Wrss quidam ex prosapia Lechi Kurimensis & postea Polonorum Ducis superstes, vir fortitudine, si quis alius, insignis, copiam sibi fratribusque ædificandæ domus ac vici propius arcem Libin a Przemyslo petiit, operam vicissim suam ad defensionem Principis pollicitus. Facta ædificandi potestate cum vastis ædibus pagum Wrssovice erexit, (a) ac subinde ita se in Przemysli insinua-

Idem Principi a consiliis. nuavit amicitiam, ut primum sibi procerum constitueret, eoque inconsulto nihil serium susciperet, ageretve.

Prædictio Libussæ de stirpe Wrssovetzy. Eodem hujus sæculi anno Libussa egressa in montem Bezer puellarum suarum ludos spectatum, ut fatidico spiritu se sensit incalescere, extenta repente manu domum Wrsy ostentans: O exitiabilem, inquit, virum, domusque meæ fatale malum! o receptam sinu aspidem, admissamque in penetralia pestem ineluctabilem! cui meorum domus ista parcet? cujus sanguinem non hauriet? aut quam gentem in perniciem nostram non armabit? Et horum ecquando finis? (b) Hæc cum dixisset, aversa facie remeavit. At Przemyslus cognita per pedissequas re non leviter ictus tam atroci futurorum denunciatione, cuncta domesticis fastis inscribi jussit. (c)

ANNUS JESU CHRISTI 730.

GREGORII II. PAPÆ 16. LEONIS ISAURICI IMPER. 14. CONSTANT. COPRON. 11. PRZEMYSLI 9.

(a) Wrssovicenses proceres a vico hoc (qui hodie superest, aut certe ab altero regionis Satecensis, quem a gente hac diu tentum ex historiis nostris constat) nomen suum posterioribus sæculis traxisse multo verosimilius est, quam a massa aurea nobis *Wrsi* dicta, ut Paprocius argumentatur. Dixi autem *posterioribus sæculis*, quia ne quidem ævo hoc, aut sequentibus duobus mos invaluit, ut se se nobiles nostri a locis, quorum dynastæ erant, scriberent, quod ex posterius referendis diplomatibus in apricum collocabimus. Imo Abbas Gotvicensis inter Germanos ipsos morem hunc primum sæ-

Paproc. in Diadocho c. 13.

Chron. Gotv. l. 2. p. 87.

sæculo XII. cœpisse his verbis fatetur: *sæculo XII. exorta personarum agnomina & cognomina, Comitesque a comitatibus appellati fuere e. g. Comes de Honstein &c.* idem longe ante docuit Joannes Morinus.

Morinus Comment. de Sacram. Pœnit. administr. c. 20.

(*b*) Ad hunc locum P. Victorinus noster adnotat: ferunt hoc Libussæ vaticinium a S. Adalberto annis trecentis post non solum fuisse confirmatum, sed insuper eundem sanctissimum Bohemiæ Antistitem triplex Wrssoveciæ stirpis excidium clare prædixisse. Causam tam pertinacis in Przemysleam domum Wrssoveciorum odii acu tetigit Balbinus: Wrssovecii, inquiens, ex Czechi & Lechi fratrum parentela descendentes, & Comitum titulo cum insigni Nassæ aureæ jam tunc gaudentes imperium Bohemiæ sibi deberi contendebant. Cum igitur viderent Libussam (cujus connubium tantæ prosapiæ fiducia sperabant) neglecta stirpe sua, aratorem Premyslum prætulisse, concepto immortali odio, qua apertis armis, qua insidiis in Przemysleam domum grassari cœperunt. Hinc omnibus Bohemiæ turbis seditioso populo non alii Duces certiores. Hactenus P. Victorinus noster. At ego existimo: omnes recentiores scriptores nostros duce Hayecio nimium injurios fuisse stirpi illustri Wrssovecianæ, dum eorum Ducibus nostris intentata odia jam sæculo hoc præoccuparunt, quæ demum ad sæculum undecimum pertinent, quo primæ hujus familiæ memoriæ, & Ducibus gentis nostræ positæ insidiæ a Cosma aliisque vetustioribus patriis historicis proferuntur. Et quanquam Hayecius jam Wrssoveciorum odium in Hostivitum prorupisse memoret, tamen vetustior, qui id asserat reperitur nemo. Tum si rationes eæ, quas supra laudatus Balbinus adfert, alicujus fuere ponderis, cur amabo Wrssovecii stomachum suum exerere in sæculum integrum, & quod excurrit, distulere? cur non subito, dum ferrum calebat, dolorisque acerbitas enata, virus in Przemyslum, filium, aut nepotem evomuere? Ceterum postea Wrssovecii reliquis Bohemiæ familiis seu pietate in DEUM, seu fide in Reges, seu meritis in patriam nihil concessere; quos propterea Ferdinandus I. Rex & Cæsar regio favore prosecutus ad veterem reduxit gloriam, & Leopoldus etiam Comites de Sedeczicz agnovit ac stabilivit, ut præter ceteros Crugerius in sacris pulveribus testatur.

(*c*) Notabilis locus est in diplomate Cresimiri Regis Croatiæ & Dalmatiæ ad annum 1059, quo scriba, notarius seu chartularius regius vocabulo Slavico *Tepiz* subscriptus legitur, scilicet a veteri Slavica voce pize, hodie psati dicimus.

Joan. Lucius de regn. Dalm. & Croat. l. 1. c. 15.

PRÆTERMISSA.

Pagius in critica Baronii ad h. a.

Non præterire ad hunc annum expedit obitum ſanctiſſimi Viri Corbiniani Epiſcopi primi Friſingenſis a Pagio relatum, cujus præclara in vicinam nobis Bavariam, unde Chriſtianæ Religionis ſemen ad nos perlatum, fuere merita. Et quanquam Divo huic peculiare officium in Bohemia conſtitutum non legamus, Eccleſia tamen Metropolitana S. Viti ei peculiarem olim honorem habuit ob partem notabilem ſacri capitis, quam Eliſabetha Regina mater Caroli IV. eidem Eccleſiæ anno 1328. dono dedit.

Peſſinæ Phoſph. ſept. Rad. 4. p. 517.

ANNUS 731.

Przemyslus cum forte inter reliqua a ſenioribus gentis audiſſet, quantis in amoribus genti fuiſſet Czechus, quam eximia etiam ſuorum voluntate Crocus Libuſſæ pater imperaſſet, & ob id quam magnificam illi domum urbemque populus privatis ſumtibus ædificaſſet, cupiditate viſendæ urbis accenſus (a) profectus Budecium in equo eſt famulis comitibusque latus ejus utrumque ſtipantibus. Ibi & loci indole, & munitionibus urbis, & civium præſertim humanitate ac frequentia mirifice delectatus, tum quidem cives multis collaudavit; ceterum ipſe ad exornandam ædificiis quaquaverſus regionem animum ſtatim adjecit. Itaque in ipſo reditu pervenere ad collem quempiam inter teſqua repoſitum; ſpectato loco, miniſtrorum nonnemo Okrs dictus eum ſibi dono dari petiit in caſtelli conſtructionem; qua in re cum faciles Principis aures nactus eſſet, mox quinto abhinc die eidem loco cognominem arcem injecit, quæ nomen ſuum ad noſtram usque ætatem ſervat. (b)

Arx Okors conditur

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 731.

GREGORII III. PAPÆ 1. LEONIS ISAURICI IMPER. 15. CONSTANT. COPRON. 12.

PRZEMYSLI 10.

(*a*) Viderint, quomodo hæc concilient, qui Veleslavinum, Balbinumque secuti asserunt Przemyslum Budeczii scholas magicas cum Libussa adiisse suæ juventutis flore. Mihi profecto nec Hayecius, nec Veleslavinus fidem facit, nisi vetustis documentis nixa reperiam, quæ adstruunt.

(*b*) Arcis istius veteris initia in quale quale demum sæculum rejiciamus, rudera hodiedum supersunt, locumque inter arces desertas recensuit R. P. Erber in regione Rakonicensi. Spectat ad Collegium S. J. ad S. Clementem nonnisi duobus lapidibus Praga dissitus; in turbis Hussiticis frequentior ejus obtinget memoria nomine Wokorz, qua scriptura plerumque in tabulis nostris Geographicis exprimitur. Ad hæc porro tempora referunt nonnulli expugnationem urbis *Dobrosul*, ejusdemque occupationem a Przemyslo Duce nostro; urbem hanc hodie Hallas Saxonicas vocari, & salis cumprimis causa, qui isthic coquebatur, facinus istud Przemyslum attentasse. At præterquam ex historicis omnibus palam sit Slavos Bohemiæ semper amice Serbis, qui regiones has tenebant, usos, ex annalibus Moissacensibus ad annum 806. a Ludevigio citatis liquet ante mox dictum annum hic loci urbem nullam exstitisse. *Et mandavit*, verba sunt annalium, *eis Rex Karlus ædificare civitates alias, unam in aquilone Magadebourg, unam in orientalem partem ad locum qui vocatur Halla.* Tum Veleslavini, qui primus omnium id protulit nimis recens testimonium est, nec ab eo veteri aliqua authoritate fultum.

Erber in notitia Ill. regni Boh. c. 7.

Ludevig. M. SS. Reliquiar. Tom. VIII. in præfat. p. 44.

ANNUS 732.

Tetka nubit.

Tetka solitudinem tori pertæsa exemplo sororum ad jugum connubiale animum & ipsa adjecit. (*a*) Slavossius Whodbogii filius, quo juvene nihil ea tem-

pestate apud Bohemos venustius, robustiusque novæ nuptæ maritus fuit. Celebratæ sunt quatriduo nuptiæ, Przemyslo & Libussa & Kassa convivis, omni apparatus, ferculorumque (ut tum quidem ferebant tempora) genere instructissimæ. Voluptati post mulsum (b) erat potus aquæ Martiæ; (c) exactis nuptialibus epulis Przemyslus cum Libussa ceteroque comitatu salvi incolumesque in arcem Libin pertigerunt.

Aqua Martia.

Eodem anno paulo post transactum connubiale convivium Tetka condendæ urbi Tetin manum apposuit, quam latis fossis vallatam ingentis etiam operis aquæ ductu in ipsum fori medium derivato ornavit. Hæc postea illi ac marito perpetua sedes fuit.

Tetin Urbs.

ANNUS JESU CHRISTI 732.

GREGORII III. PAPÆ 2. LEONIS ISAURICI IMPER. 16. CONSTANT. COPRON. 13.

PRZEMYSLI 11.

(a) Cosmas hoc Tetkæ præcipuæ laudi tribuit, quod virgo perstiterit. Sic enim ille:

Laude fuit digna, sed natu Tetka secunda,
Expers & maris emuncta fœmina naris.

(b) Mulsum (nostris plerumque medo dictus, majoribusque usitatissimus potus) ex vino & melle confectum fuisse passim nostri scribunt; sed vix quidem hoc tempore plantatæ adhuc apud nos vineæ, ut alio loco ostendemus; & quanquam negandum non sit, a potentioribus Slavis vinum, tum vel in ipsa Germania vicinisque terris ra-
rum

rum, aliunde apportatum fuiſſe, tamen vix credibile potum hunc, vel hac jam ætate cuique hominum generi uſitatum, e vino confectum fuiſſe. Veroſimilius igitur ex cereviſia, aqua, aut alio ſucci genere melli permixto præparatum fuit; nam & ejusmodi mulſorum meminere vetuſtiſſima monumenta: Concilium Wormatienſe anno 868. can. 30. & Triburienſe an. 895. can. 56. mulſi e cereviſia, ſeu mellitæ cereviſiæ meminit, & Ugutio Piſanus *Hidromelum*, inquit, *aqua mellita, quæ conſtat ex aqua cocta & melle, idem dicitur medo ſcilicet mulſum.* Ex temporum itaque illorum ratione verius ſtatuitur ejuscemodi potum fuiſſe majoribus noſtris: quo eos magnopere delectatos etiam ſcribit Æneas Silvius his verbis: *Potus ſuaviſſimus, quem Bohemi ex albo melle conficiunt.* Tertium quoddam mulſi genus ex lacte & ſanguine confectum, Slavisque Pruſſis uſitatum Dusburgius commemorat. Ceterum non incredibile eſt potum hunc Slavis Bohemiæ ſub ipſum ingreſſum in Bohemiam jam notum fuiſſe, cum Priſcus ſæculo V. Hunnis Slavorum concivibus jam medonem tribuat: *Qui nos comitabantur*, inquit, *ut miniſtrarent, cenchrum advehebant. Congerebantur vero nobis ex vicis commeatus, pro frumento cenchrum, pro vino medum, ſic enim locorum incolæ vocant.* & vox ipſa Slavica Med, mel ſignificans prodat.

Ugutio in Dictionario vocab. Hydromelum.

Priſcus in excerpt. legat pag. 37.

(*c*) Aqua Martia majoribus noſtris Woda Brzezowa vocabatur, erat hic plebeis hominibus liquor gratiſſimus, Martius dictus, quod Martio menſe exciperetur, tum enim in arbores ac cumprimis betulas ac tileas ſeu ſponte ſe aperientes, ſeu terebro ferrove perforatas arundines, fiſtulæque ligneæ immittebantur, ac humor defluus vaſis excipiebatur, in potum ſerviturus; eo hodieque homines rus colentes hinc atque illinc uti perhibentur.

ANNUS 733.

Hoc rurſum anno primores gentis auctore Doſislao quodam de familia Hrabi, frequentes in palatium convenere, precati principem, ut quoniam Deorum dono, & Libuſſæ conſuetudine arcanas montium opes,

& abditos terra thesauros nosset, ea loca pandere rogantibus pro communi bono vellet. Princeps quindecim dies exspectare jussos, potituros postea voti, respondit. Illi, ut imperatum erat, exactis diebus in palatium reversi, sedentem in solio Principem cum Libussa, quæ manu ranam auream præferebat, de genu salutant. Ad quos Przemysl conversus: „ Audite, inquit, verba Matris vestræ, quæ „ vos, posterosque vestros oraculis hodie suis immensum „ ditabit. „ (a) Ad eas voces consurgens Libussa in speculam super Wltavæ crepidinem cum primoribus processit, ibique secretas ab oculis hominum Bohemiæ opes aperuit (cujus hic verba, quo clarior sit oratio, ea stili simplicitate, qua patrio sermone prolata sunt, exponere juvabit) versa itaque in occidentem Libussa: „ Montem, inquit, „ betularum video intus plenum argento, eo vos posterique vestri perfruemini, modo populum ab occasu solis „ venientem ei dominari non admittatis. Multiplicabitur „ inde genus vestrum, & alienigenæ coram vobis genua „ curvabunt. „ Dein vertens se ad sinistram contra meridiem: „ video ait montem pinis consitum, hic vobis erit „ novi orbis instar: ibi namque vis auri magna, unde „ tellus vestra futura est beata: Nec unquam opes ejus vos „ deficient, nisi charitate deficiente discordia succedat, „ quam cædes consequetur, eaque DEOS iratos reddet. „ Iterum ad sinistram plagam orientem versus se reflectens dixit: „ Aspicio triangularem montem supra modum ar„ gento divitem, sed quia, tres habet colles, ternis vici-

Libussa metalli fodinas a quatuor mundi plages ostendit.

Mons betularum.

„ cibus argento deficiet, iterumque aliis ternis vicibus ab-
„ undabit. Æris hic etiam aspicio ingentes tractus: quæ
„ omnia vobis posterisque, vestris adpromitto magnos pro-
„ ventus allatura. „ Postremo ad lævam in septentrionem
conversa, ait: „ Illic adhuc montem cerno stanni, plum- *Mons Krupa.*
„ bique feracissimum. Hæc omnia Dii per me vobis re-
„ velari voluerunt, ut tantis eorum beneficiis in charitate
„ & concordia perfruamini. „ (b) Tandem passibus ali-
quot ad dexteram regressa, soliumque repetens, sic vati-
cinationes conclusit: „ Auri, argenti, cupri, ferri, stan-
„ ni, plumbi & omnis generis metallorum, sicut & panis
„ atque ciborum habebitis affluentiam. „ (c) His dictis
adstantes dynastæ abeundi venia impertiti, peractis utri-
que Principi gratiis, recesserunt.

ANNUS JESU CHRISTI 733.

GREGORII III. PAPÆ 3. LEONIS ISAURICI IMPER. 17. CONSTANT. COPRON. 14. PRZEMYSLI 12.

(a) Verba P. nostri Victorini ad hunc locum sunt: Nihil his oraculis fuisse certius, consequuta Libussam sæcula comprobarunt; quibus ex fodinæ præter ceteras immunitates jus etiam asyli obtinuerunt, ut nemo, quicunque ad eas confugisset (excepto enormi, & spe asyli patrato maleficio) retrahi posset, inquit Balbinus, qui locupletissimus scriptor alibi quoque de his fodinis subjicit: Argenti, aurique copia, inquiens, Indicis & Americanis Regionibus navigatione non dum apertis, omnia Europæ regna provocabat, plurimas etiam regiones superabat Bohemia, ut ideo Regnum aureum a ceteris nationibus appellata sit. Nec ineptum erit coronidis loco hic sub-

ſubtexere, quod Buccellinus nobilis ſui ſæculi ſcriptor teſtatum reliquit: fertiliſſimum omnino Regnum! cui neque aurum, neque argentum, ſed neque omnis generis gemmas natura, ſeu potius conditor naturæ DEUS deeſſe voluerit. Hæc noſter P. Victorinus, at infra authorem horum vaticiniorum proferemus, quorum nullus e vetuſtis Chronographis noſtris meminit.

Balb. hiſt. S. Mont. l. 2. c. 3. §. 1.

(*b*) Balbinus plagæ occidentalis indigitatione Libuſſam fodinas Przibramenſes & Joachimo-Vallenſes intellexiſſe innuit, quæ hodiedum præ ceteris non tam auri, quam argenti ubertate præſtant: per plagam meridionalem Gilovium, hodie vulgo Eule, neque hodie ab auri venis incognitum: per plagam orientalem Kuttnenſes fodinas tantopere in hiſtoriis noſtris celebratas; per plagam ſeptemtrionalem montem Krupnam olim a ſtanni minera præcipue nominatum.

Paproc. in urbib. p. 254. & ſeqq.

(*c*) Vaticina iſta Hayecius deſumſit, & in compendium redegit ex MS. Tobiæ Krziwogeni Butkæ de Faltmberg, Zatecenſium Decani, qui ea rhytmis Bohemicis, alio tamen ordine complexus eſt. Nam prius Libuſſam ad meridiem, mox ad ſeptemtrionem, demum ad orientem, inde ad occidentem converſam ſcribit, ultimo denique elevatis in cœlum oculis vaticinium compleviſſe de totius Bohemiæ fertilitate tam a metallis, quam frugibus, quæ a linguæ noſtræ gnaris fuſius apud Paprocium legi poſſunt. At in hoc oppido falſus eſt Paprocius cum Krziwogenum Decanatui Zatecenſi præfuiſſe ſcribit anno 1269; rhytmi enim ipſi, idiomaque Czechicum ætatem hanc minime ſapiunt. Confer, ſi libet, Dalemili facile ſexaginta annis poſterioris ruditatem linguæ, ut alia documenta hujus ævi prætercam, & facile cognoſces authorem hunc in poſteriora tempora veroſimillimeque in ſæculum decimum quintum exiens aut XVI. ordiens rejiciendum eſſe. Nam id vel phraſis ipſa ab Hayecio in Libuſſæ vaticinio allata manifeſte prodit, cum Libuſſa loquens inducitur: montem pinis conſitum Bohemis *inſtar novi orbis* magna auri vi redundantis futurum; conſtat novi orbis divitias incognitas fuiſſe usque ad annum 1492, quo eas primum navigatione ſua detexit Chriſtophorus Columbus, quo demum tempore phraſis orta eſt, ut cum felicitatem aut divitiarum ſummam vim authores exprimere vellent, *novi orbis* ubertati eam compararent.

AN-

ANNUS 734.

Proditis in hunc modum ditiſſimis metallorum clauſtris, laborioſa per ſe gens jam etiam divitiarum avida montes certatim perfodere, erutisque inde metallis maximo Germanorum, Moravorumque vicinorum quæſtu res ad quotidianum uſum neceſſarias emere inſtituit. (a) Rei metallicæ peritiores nonnulli diligenter apud Libuſſam de montis Gilowienſis natura abditisque theſauris inquiſiverunt, *Gilowium.* ejusque ductu ac conſilio egregium laboris ſui præmium tulerunt, cum prædivitibus iſthic detectis venis non parvam auri vim eruerunt. Sed inprimis mons quidam ſub Gilowia, quem Czesni dicebant, eam fundebat copiam, (b) ut *Mons Czesni.* aurum inde foſſione una ab Rymboſs Hodii filio erutum appenſumque libræ, facile Przemysli Libuſſæque corporibus præponderarit. Pro iis tam immenſis opibus ampliſſima Diis montium, æthereisque ſacrificia reddita, tum advocato metalli tractandi gnaro homine ſtatua ex auro (c) ad formam hominis ſellæ inſidentis fuſa eſt, Dei Zelu imaginem *Zelu idolum fuſum.* nomenque referens; quam peculiari ſacrario in penetralibus palatii condito poſitam uterque Princeps præcipua religione colebat, (d) præfectos interdum cum crinibus ungues thuris loco vivacibus prunis adurendo. (e)

ANNUS JESU CHRISTI 734.

GREGORII III. PAPÆ 4. LEONIS ISAURICI IMPER. 18. CONSTANTINI COPRON. 15. PRZEMYSLI 13.

Tacitus de mor. Germ.

(*a*) Quemadmodum Tacitus de Marcomannis majoribus nostris, Bojis, aliisque interioris Germaniæ populis scribit: *Simplicius & antiquius commutatione mercium utuntur*, ita a Slavis in regiones has succedentibus normam hanc servatam esse non unum in antiquitate superest documentum; proferemusque sæculo adhuc XI. diplomata, quibus ejuscemodi commutationum mentio fit, & a quibus Duces nostri certum canonem exegere. Porro quemadmodum idem Tacitus ait iisdem Germanis in usu fuisse, ut ultro ac viritim conferrent vel armentorum, vel frugum aliquid, quod pro honore acceptum etiam necessitatibus subveniebat, ita ob raritatem defectumque pecuniæ idem factitatum a Slavis fuse persequitur Joannes Lucius. Quod ad commercia demum attinet cum Slavis, ea jam superiore sæculo frequentata fuisse a Germanis supra de Samone mercatore Franco ex Fredegario ostendimus, & de negociatoribus Dagoberti Regis in Slavia ab eodem Samone interfectis agit Anonymus de conversione Bojoariorum & Carentanorum. Postea sub Carolo M. etiam Germanos commerciorum ergo in interiora Slavorum penetrasse ex capitulari de an. 805. c. 9. liquet: *De negociatoribus, qui partibus Slavorum & Havarorum pergunt, quousque procedere cum suis negociis debeant, id est: partibus Saxoniæ usque ad Bardenvich, & ad Magdeburg, & ad Erphesfurt, & ad Halaxstad; & ad Foracbheim, & ad Bremberg, & ad Reginisburg, & ad Lauriacum,*

Carpzov. Lausnitzischer Ehrentempel *p. 1. pag. 188.*
Tacitus cit. loco.
Joann. Luc. de regno Dalm. & Croat. l. 6. c. 1.
Fredegarius c. 40. Anonym. de convers. Bojoar. & Carent.
Apud Baluzium Tom. I. p. 431.

(*b*) Gilow a majoribus nostris transitus vocabatur; non alia forte ratione loco huic nomen istud obtigit, quam quod olim isthac via publica esset in superiorem Austriam proficiscentibus, quare pontem lapideum isthic instratum fuisse in amplificatore Calendarii Weleslavini lego, cujus adhuc dum rudera perstare perhibentur, verosimillimeque montium ille ad Gilowiam tractus cesni non czesni ut Hayecius habet, dictus est, quod ad radices eorum via publica decurreret. Ceterum

si

si fodinæ auri hic loci tam antiquæ sunt, locusque ab hoc ævo tantopere nominatus, mirandum profecto regionem viciniamque nomen Camenicensis seu Camicensis provinciæ potius olim, quam Gilowiensis reperisse a vico Kameniz non longe remoto, uti ex tot diplomatibus sæculi XIII. & XIV. palam est. Urbs hæc hodie Regia Auro-Montana est in agro Kurimensi, tribus milliaribus Praga remota. Diligentius hac ætate non sine fructu montium illic positorum viscera rimantur tum cives, tum Pragenses quique.

(c) Varias ad efformanda idola materias adhibuisse Slavos tractat Abrahamus Frencelius copiose; de auro tamen vix alia præter hanc memoria. Idolum, quod Diva Ludmilla nostra adhuc ethnica colebat, ex auro pariter conflatum fuisse quique scribunt; at si vera sunt, quæ nostri adstruunt ex eodem idolo simulacrum B. V. M. Vetero-Boleslaviensis effictum esse, constat id aureum non esse, sed metallum quodpiam diversum ab iis, quæ nobis hodie in usu sunt. Ceterum plerumque de ligneis lapideisque Slavicorum idolorum formis loquuntur Scriptores, qualem & Klivinæ Clatoviensis Deæ facit Hammerschmid. Hunnis vero Slavorum sociis etiam argentea & electrina idola tribuit Theophanes.

Vitichind. l. 3 p. 660. Abrah. Frenc. de Diis Sorab. & aliorum Slavor. sect. 1. Balbinus in hist. Boleslav. Hammerschmid Hist. Clatov. P. 1. c. 10. Theophanes in Chronographia.

(d) Zelu Romanis erat filius Stygis & Pallantis fraterque Nicæ, Roboris & Biæ, sed vix is quidem inter Slavorum Deos locum habuit. Ad etymologiam Slavicam si vocabulum referamus *zelo* frontem significabat, quod Dalmatæ hodiedum *Czelo* scribunt, nos cželo appellamus. An igitur nomine hoc bifrons, trifrons, Slavis *Triglaw* dictus, aut plane quadrifrons Deus intellectus fuerit? dubium esto. Saxo certe Grammaticus idolum quatuor capitibus tribuit Slavis, alii etiam Suantevitum jam duobus, jam tribus, jam quatuor frontibus effingunt; at quoniam teste Helmodo Slavici hujus Dei ævo hoc posteriora sunt initia, minus recte ad idoli hujus historiam detorqueretur.

Loderecker vocab. septil. Saxo Gram. l. 14. Helmod. l. 1. c. 83. Stredovsky sacra Morav. hist. l. 1. c. 7.

(e) Quanta Slavis reverentia fanorum fuerit, exprimit his verbis Helmoldus: M*ira autem reverentia circa fani diligentiam affecti sunt: nam neque juramentis hic facile indulgent, neque ambitum fani vel in hostibus temerari patiuntur.* Et alibi: *Tantam sacris suis Slavi exhibent reverentiam, ut ambitum fani nec in hostibus sanguine pollui sinant.*

Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 52. Idem l. 1. c. 83.

ANNUS 735.

Præſens annus Libuſſæ vivendi finem fecit. Peractis Diis ſuis in Zelu fano ſacrificiis fatalis horæ ſuæ admonita, quidquid ſeniorum, nobilitatisque tota gente fuerat; in palatium accivit, ſedensque marito proxima teſtata eſt: ſe fata urgere, abituram e numero mortalium, ut relictis his fluxis & inſtabilibus ad duratura illa & æterna Deorum immortalium emigret. Itaque ſingulis gratiam ſe habere dixit ob præſtitam fidem obedientiamque, qua eadem maritum Przemislum proſequi pergerent. Ad maritum converſa; multa eventura proſpera infortunataque prænunciabat: „ Vale, inquiebat, ſupremum mihi hodie con„ jux chariſſime, lætaque multa & triſtia ab diſceſſu meo „ viſure, quæ æquabili animo ſi pertuleris, lætiſſimum tibi „ malorum exitum ſpondeo. At tu „ (filium decennem puerum ſerio intuita, digitoque comminans) „ Nezamys„ le, inquit, quem matri amorem debes, eum ad debitam „ Patri reverentiam adjicies. „ Tum auro argentoque liberaliter in Vlaſtislavam, Czaſtavam ceterasque pediſſequas diſtributo leniter in terram procumbens exſpiravit. [a] Ad ea nemo adſtantium mentem primo, mox etiam lacrymas gemitumque in poteſtate habebat; ululatus & comploratio late omnia occupabat, omnium vox una: modo Libuſſa vivat, ſe ſe vitam profuſuros. Przemyslus ipſe perculſus, ut par erat, non tam conjugis, quam oraculi, Deæque ſuæ fato,

Libuſſa moritur.

ſato, ingentia dedit præſentiſſimæ mœſtitiæ ſigna. Tumulata eſt, ut vivens optaverat, intra Libicii portas veſtibus indũta primariis, conditaque in ſandapila bitumine ac pice oblita, ſiniſtra manu crumenam cum quinque aureis numis, (b) quos Przemyslus *ignoto Deo* (c) offerendos ejus digitis inſeri juſſit, dextera vero duos numos argenteos ductori alterum, alterum portitori Charonti tribuendos gerens. Incluſum denique ſandapilæ cadaver Przemyslus Libicium devehi, ac ſaxo duriſſimo primi ejus principatus perennaturam memoriam ſcalpro inſcribi fecit. (d)

Ejus ſepulchrum in Libicz.

ANNUS JESU CHRISTI 735.

GREGORII III. PAPÆ 5. LEONIS ISAURICI IMPER. 19. CONSTANTINI COPRON. 16. PRZEMYSLI 14.

(a) Ii, qui Weleslavini ſententiam de Aureolo ſecuti ſunt, mortem Libuſſæ ſeu in ſæculum V., ſeu VI. rejecerunt. Tam differentes etiam de ætate illius opiniones: potiſſima pars ei quadraginta octo tribuit.

Balb. Dec. 1. l. 7. c. 4.

(b) Redel ait Libuſſæ quinque numos in manus datos ex illorum genere, qui Libuſſæ dicebantur, figura illius colum tenentis inſigniti; eorum pretium magnum fuiſſe argumentatur ex eo Stranskius, quod nonniſi quinque in manus dati; at quis ante Hayecium de his vel ſomniavit?

Redel in ſehenswürdigen Prag c. 46. Stransky Reipubl. Bojem. c. 18. §. 2.

(c) Quemadmodum mox ante Hayecius ex hiſtoria ſacra *Ignotum Deum* in Slavorum ſacra perperam ingeſſit, ita hic Charontem ſeu ſtygium portitorem ex Græcorum fabulis; nuſpiam vero horum meminere aliqui, qui ſeu Slavorum hiſtorias ſcripſere, ſeu peculiari opere Slavicorum Numinum catalogum perſcripſere. Si quis autem exiſti-

ſtimat *ſupremum* illum *fulminis effectorem* a Procopio commemoratum veroſimillime Hayecio *ignoti Dei* nomine veniſſe; at illius nomen *Perun*, ſeu *Percun* apud alios proditum ſciat, de cujus figura, ſacriſque copioſe inter alios agit Abrahamus Frencelius. Tam alienus etiam a Slavorum ceremoniis eſt Charon. Numina, quæ res funereas tangunt, hæc reperiuntur: *Auſſuit* Deus cum morte luctantium, *Marzava* Dea mortis, *Flyns*, qui mortuos excitare credebatur, *Piccellus* ſeu *Pekelnus* Deus ſtygis, *Barſſuci* inferorum Deorum adminiſtratores, de quibus videri poteſt Frencelius, aliique.

Abraham. Frenc. de Diis Soraborum aliorumqae Slavor. c. 12.

(*d*) Singulare id prorſum eſt, jam tum lapidea monumenta nomine & hiſtoriis ſepultorum inſignita a gente noſtra fuiſſe adhibita; græcum latinumve ſculptorem hunc eſſe oportuit, quandoquidem ſatis argumentoſe ſupra oſtendimus majoribus noſtris adhuc integro poſt hæc ſæculo uſum characterum non fuiſſe. Tam rara certe apud nos ſunt vetuſta ſaxea ſepulchrorum monumenta, ut ne quidem e ſæculo X. aliquod prolatum uſpiam ſciam. S. Guntheri quidem lapidem ſepulchralem nuper æri inciſum, priuſque a me Brzevnovii viſum, protulit in ſuo præclariſſimo opere Reverendiſſimus ac Ampliſſimus D. Præpoſitus Rayhradenſis Marchionatus Moraviæ Prælatus Infulatus, at ejus elegantia mihi perſuadet eum ſæculo XI. & fortaſſis XII. poſteriorem eſſe; ſigillorum certe ſuperſtitum ab hoc ævo & nummorum ruditas id perhibet.

ANNUS 736.

Cum Libuſſa fidem, quietemque publicam patentiſſimis quaſi portis e Bohemia erupiſſe protinus apparuit. Una mulier (nam quid aliud?) perturbationis publicæ, domeſtici belli, immanium cædium fax & origo. Habebat Libuſſa, dum rerum potiebatur, magnam circa ſe nobilium puellarum manum doctam equitare, venari, arcum tendere, ferire telo, officia denique virorum facere.

Ancillarii belli initia.

cere. Hujus Libussiani Gynæcei facile princeps ac caput erat Wlasta, quæ etiam Wlastislava alio nomine dicebatur, (a) plusquam virilis audaciæ fœmina, ingenio mala, fide multiplex, animo vario & incerto, mira simulandi dissimulandique artifex, denique ambitionis inexpletæ, ceterum manu promta, forma viribusque valens, intrepida in periculis, sanguinis cædiumque cupiens, prorsus in qua præter sexum fœminei nihil esset. His præditam moribus mulierem, & natura sua nihil pacati spirantem in rabiem prorsus egere nobilium juvenum convicia identidem post obitum Libussæ jactantium: Venisse tandem tempus, quo arrogantes illi fœminarum animi detumescerent. Deferbuisse jam imperiosos illos spiritus, deferbuisse lascivientes rerum omnium affluentia incessus, vagari nunc miseras instar balantium ovium, risui, contemtuique haberi passim ab omnibus. Hæc Wlasta & sentiebat præ ceteris acrius, & vindicare statuit atrocius. Socias igitur omnes verno tempore in montem Widowle convocat, mediaque stans inter discumbentium puellarum catervam in hæc verba orationem incipit: „ Si eodem omnes animo essetis hodie miserrimæ „ virgines, quo nudius tertius & supra eratis, cum plenæ spiritus animique in palatio Libussæ versabamini, „ frustra esset omnis oratio mea: nam neque præsentis „ fortunæ indignitatem per vosmet ipsas ferre ullo modo „ possetis, & fortassis jam hodie virorum imperium nullum esset. Sed contra est, nam pleræque vestrum sicuti paulo ante in otio feroces, in secundis rebus immo-

Wlasta.

Oratio Wlastæ ad puellas.

„ dicæ,

„ dicæ, terribiles in palatio, in rerum omnium affluen-
„ tia audacissimæ: ita nunc in negotio trepidæ, in calami-
„ tate abjectæ, imbelles foris, in egestate domesticisque
„ sordibus ignavæ, prorsus quibus nec prospera decori, &
„ adversa etiam sint ignominiæ. Hæ me potissimum cau-
„ sæ moverunt, quamobrem in hunc vos secessum evoca-
„ rim, non ut ipsa statuerem, quod in rem vestram face-
„ ret, sed ut videretis, quid inter generosas animantes,
„ quæ repagulis ruptis per vulnera & sanguinem in liber-
„ tatem emicant; & inertia jumenta, fœdiorisque ortus
„ bestias, quas flagris obedientes facit ignavia, intersit.
„ Itaque non sum in præsens hortatura vos, ut pro domi-
„ natione recuperanda capite dimicetis, ostendam solum,
„ quæ vestra hodie conditio, quis item virorum status sit,
„ docebo: vos deinde, quid facto opus sit, consuletis.
„ Et Castor! in quo rerum articulo fortunæ sint nostræ vi-
„ detis: Dominatione depulsæ cum Libussæ morte, ejectæ
„ palatio, spoliatæ cunctis honorum insignibus atque orna-
„ mentis, egentes, miseræ incertis sedibus erramus. Ita
„ neque foris sine dedecore, neque domi cum libertate
„ esse licet. Vidi ego imminentem hanc cervicibus no-
„ stris tempestatem jam tum, cum in illa popularis sedi-
„ tionis procella maletectum in fœminas odium Roho Ka-
„ lonis evomuit. Verum quid facerem? cum in Libussa
„ plus lenitatis quam iræ, in Libussæ sororibus plus esset
„ iræ quam potentiæ. Itaque huc miseriarum infelices re-
„ cidimus: Przemysli mancipia, virorum ludibrium, lu-

„ dus

„ dus jocusque masculæ juventutis. Sed habenda est Diis „ gratia, quod omnem exitum, ex illa calamitatis vora- „ gine emergere volentibus, non præcluserint. Videte „ enim, per Deos quæso, ut ex his miseriis erumpere non „ dictu facilius, quam factu sit. Przemyslus senex ille „ vanissimus magis Libussæ memoria, quam auctoritate sua „ male coagmentatum legibus principatum sustinet. Nihil „ in hoc caprino sene neque roboris, neque consilii. „ Nezamyslus puer est. Eo magis consilia vobis accele- „ randa sunt, priusquam induat viriles annos. Frustra „ deinde eritis, nihil enim occasionum momentis est fu- „ gacius. Deinde viri uxoribus, atque adeo insidiis no- „ stris obnoxii, ligonibus & dolabris, quam gladiis aptio- „ res. Juventus ipsa heri e ludo ad arma vocata jactantia „ ac temeritate inflatior, quam viribus consilioque vali- „ dior. Habetis jam & quæ viros circumstent, & quæ „ fortuna nostra sit; nunc in rem consulite. Si per igna- „ viam servire vultis, valeat natale solum Bohemia, alia „ mihi terra circumspicienda, nec liberæ virtuti locus ido- „ neus deesse poterit, fortunatusque. Sin per virtutem „ imperare mavultis, tum enim ducem me, sociamque „ tam pulchri consilii habebitis; neque enim vos n tanto „ facinore deserere aut fas, aut animus est. „ Hæc cum dixisset, resedit. (b) At Stratka insigne muliebris versutiæ audaciæque exemplar assurgens, in hæc verba erumpit. „ Intellexit sane universa coram concio, quæ sint sensa „ animi tui Wlasta, o insigne decus virgineæ nobilitatis *Stratka consilium.*

D d „ vir-

„ virtutisque! intellexit: nihil magis cordi tibi esse, quam „ gloriam libertatemque nostram, idque unum propositum „ esse heroici animi tui, ut fœda illa perrumpas vincula, „ quibus summum inter squallorem premimur. Revoca, „ heu acerba memoria! in mentem jus summum dominæ „ Principisque nostræ immortalitate dignissimæ Libussæ; „ illiusne arbitrio stetit maritum deligere, qui ei placuit, „ non qui eam sibi conjugem cupivere? atqui universa re- „ gio Principem agnovit, quem ea maritum designavit. „ Hæc felicitatis muliebris basis, hæc summa. Hinc sua „ Libussæ authoritas, sua prima libertas, gloriaque persti- „ tit etiam matrimonii vinculis illigatæ, peritura procul „ dubio, si nuptias suas a virorum quopiam exposci susti- „ nuisset. At jam Przemyslum genio illius, ductu, ac „ consilio vivere oportuit. Istud summum jus, præcipuum- „ que muliebris sexus decus, si nostrum omnium sanguine „ redimendum sit, interire pati nobis sempiterno sit dede- „ cori. Res in periculo vertitur, omnisque mora nocu- „ mento rebus nostris est; expetiturus procul dubio die- „ bus his Przemyslus sibi novam nuptam, alterque de gen- „ te Principis exposciturus aliam, sed prævertere consi- „ lium oportet, jurique per Libussam stabilito firmamenta „ quærere. Tu igitur Wlasta (hic enim unus omnium „ coram adsidentium sensus est) legationem ad Przemys- „ lum decerne, alteram ego ad Hynchwogium decernam; „ legationis argumentum esto: te Przemysli, me vero „ Hynchwogii nuptias exposcere, ita decretum, sanctum-

„ que

„ que esse, ut hi mariti nobis sint. Istud si viri fecerint, „ se, nosque beabunt; sin minus, ea demum justa capiendorum armorum causa futura est. Oraculum prolocuta „ es Stratka virginum nobilissima, exclamavit Wlasta, ni„ hil hoc consilio salubrius, nihil æquius. „ Igitur ad hæc mandata Przemyslo Hynchwogioque perferenda decreta legatio. Ejus legationis capita erant: Budeslawka, Wsemyla, Hrawka & Peetisyla facundia audaciaque notissimæ, (c) quæ sub conspectum Przemysli admissæ imperata sibi muliebrisque sexus jura & prærogativas tanta eloquentiæ vi, quantam a feminis exspectare vix fas sit, retulerunt. At post modicam deliberationem triste responsum accepere: „ Irent, „ legationisque suæ authoribus nunciarent: cum Przemyslo Wlasta, & Hynchwogio Stratka placuerint, fieri posse, ut conjugio copulentur. „ Legatione perfunctæ posteaquam in puellarum concilio Przemysli virorumque sententiam recitarunt, tum vero Wlasta insanientis instar prosiliens verba spumabat: „ En vobis, inquit, ne hoc quidem a viris impetrare possumus! Arma virgines corripite, cædite, perimite, nec viro cuiquam vitæ veniam „ concedite. „ Furentium leænarum instar rupto concilio minarum plenæ domum procurrunt, vindictæque locum & tempus avide suspirant, exquiruntque. (d)

Legatio ad Przemyslum missa.

Ejus responsum.

Conjuratio puellarum in viros.

ANNUS JESU CHRISTI 736.

GREGORII III. PAPÆ 6. LEONIS ISAURICI IMPER. 20. CONSTANTINI COPRON. 17.

PRZEMYSLI 15.

(a) *Wlasta*, Pulkavæ rectius *Wlaska*, seu *Wladka*, majoribus nostris rectricem seu gubernatricem connotabat, quemadmodum *Wladik* rectorem seu gubernatorem a radice Slavica *Vladati* gubernare, regere. Rodericus Dubravius hujus Heroidis Czechicæ historiam lingua vernacula peculiari libello complexus est, quam a Thoma Mite publici juris factam meminit Lupacius. Vidi eundem libellum anno 1574. Pragæ in octavo ut vocant, excusum non magnæ molis in Bibliotheca AA. RR. PP. Augustinianorum Discalceatorum ad S. Wenceslaum Neo-Pragæ. Historia Amazonum, ut Græcos latinosque taceam, plena sunt omnia vetusta Chronica Poloniæ, Bohemiæ, Bavariæ, Austriæ, Sueviæque, non dubitatque vir cetera eruditissimus Nicolaus Mareschalcus Thurius Amazones ad paludem Mæotydis tantum crevisse potentia, ut devicta maxima Europæ parte per Thraces, Sarmatas, Germanos, Vindelicos ad Alpes usque grassatæ sint, imo Vindelicorum origo ab ipsis repetenda sit. Pirminius Gassarus etymologiam plane ipsarum a Germanico an Mann mazen, seu *sine viris belligerare*, repetit. Martpesiamque decantatam illam Amazonem Germanam fuisse adstruit. Inter veteres vero Græcos Latinosque jam olim gravis fuit disceptatio: Amazonesne aliquando exstiterint? Fuere graves quique authores, qui non modo eas exstitisse crediderunt, sed & earum gesta copiose descripserunt; inter hos Hippocrates, Curtius, Justinus, Diodorus, aliique. Non defuere alii, qui de Amazonibus omnia fabulosa esse contenderunt, quorum in numero e vetustis præcipuus censendus Strabo.* Contra tamen Plato non prorsus fabulosa reputat, certoque sibi constare ait: circa Pontum innumeras esse mulieres, quæ non duntaxat equitatione, sed etiam arcu, alioque armorum genere corpora exerceant, viris robore pene paria. Quare Stephanus ex mente omnium pene Geographorum veterum Amazones non ad alias orbis plagas, quam ad Pontum Euxinum & Paludem Mæotydis reponendas judicat; ad eadem scilicet loca, quo eas nos in Prodro-

Lupac. in Ephemer. ad 14. Maji.

Mareschal. Thur. in Annal. Herulorum l. 4. c. 7.

Pirm. Gassar. in Annal. Augustburg.

Hippoc. lib. de aere, locis & aquis. Curt. l. 6. Justin. l. 2. Diodor. l. 3. c. 11. l. 4. c. 4. l. 5. c. 2.

** Strabo l. 11. Plato l. 7. de legibus.*

Stephan. in Diction. Hist.

dromo ex vetustorum sententia rejecimus, & quæ olim ab Henetis, seu Slavis Zechisque habitata fuisse asseruimus. E quibus facile conjectura capi potest, quo Czechicarum Amazonum nostrarum seu demum historia, seu pervetusta traditio pertineat, & unde eam Cosmas, qui primus illam protulit, depromserit. A Cosma certe minime historiæ alicujus certæ scriptæve nomine prolata est, pertinetque etiam ad senum illas fabulosas relationes, e quibus initia Chronicorum suorum se congessisse ultro fatetur. Verosimillimum igitur memoriam traditione conservatam apud majores nostros, qui a palude Mæotydis & Ponto Euxino in Bohemiam ascendere, ut fuse in Prodromo nostro probavimus. Sed vitio temporum factum, ut cum traditio per ora atque ora multis sæculis decurreret, nec locum, nec tempus, nec res ipsas rite servaverit; profecto si quis historias nostras, ac cumprimis leges Amazonum cum iis conferat, quæ de illis narrant supra laudati Hippocrates, Curtius, Justinus, Diodorus, ac Plato, Sextus Empyricus, Seneca, Pomponius Mela, Virgilius, Propertius, Claudianus aliique, facile reperiet omnia ab istis mutuata esse, quibus in enarrandis cum Cosmas noster parcior fuerit, posteriores duce cumprimis Dalemilo latissime excurrerunt, sumtisque ex locorum in Czechia appellationibus conjecturis alia atque alia figmenta adjecerunt. Ceterum inter Slavos tum orientales, tum septentrionales, tum Francis finitimos etiam non raro esse repertas mulieres, quæ cum viris in prælia progressæ sint, non uno loco testantur vetustæ historiæ: Epitome Byzantina in illa obsidione urbis Constantinopoleos a Chagano Avarum Rege anno 626. suscepta inquit: *Inter cæsorum cadavera Sclavinæ quoque mulieres inventæ sunt.* Annales Francofuldenses narrant: quod cum Saxones Thuringique a Marahensibus vincerentur, quosdam Comites a mulieribus illius regionis verberibus exceptos, & de equis in terram fustibus dejectos. Qua vero generositate mulieres nostræ fuerint olim, prodit vetus jus Feudale sub Carolo IV. anno 1359. scriptum, mihique a Prænobili ac Clarissimo Domino Clauser benevole communicatum; quo etiam mulieres lege ad duellum admittuntur, cujus verba hic exscribere dignissimum judico, quandoquidem rem aperit nuspiam forte lectam, nusquamque cognitam. Sic autem habet: *Item si vidua aliquem parem in genere sibi pro capite mariti sui, vel alterius amici citaverit, duellare tenetur cum citato taliter, si vir idem citatus fuerit, & negaverit: tunc idem vir in fovea usque ad cingulum cum gladio & clypeo magno locari debet, & in eadem fovea ambiens se debet defensare, actrice ipsa*

Geog. vocab. Amazones.

Cosm. Chron. Boh. l. 1.

Plato l. 7. de legib. Sext. Empyr. l. 3. Seneca in Hyppolito.

Dalem. hist. Boleslav. c. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.

Epit. Byzant. in Flavio Heraclio p. 25.

Annales Francofuld. ad annum 872.

Jus Feudale Ms.

cum gladio etiam & clypeo consimili contra eum dimicante, ea de circulo ad hoc ei deputato nullatenus exeunte. Si autem domicella XVIII annorum senex, quæ renunciavit marito, pro capite aliquem citaverit, eodem jure potiri debet, sicut vidua prescripta. Quare non est incredibile vetustis temporibus in similium casuum eventum muliebrem sexum apud nos etiam legibus & arte gladiatoria institutum esse.

(*b*) Paucioribus verbis, minusque pathetice orationem hanc in suo vernaculo expedivit Hayecius: at multum amplificavit P. Victorinus noster, quam truncare aut plane temerare piaculum duximus, quod miram eloquentiæ vim, atque elegantiam in ea ostenderit.

(*c*) *Stratka* nostris majoribus terribilem seu formidolosam, *Budeslava* feminam perennis gloriæ. *Wssemila* omnibus amabilem. *Hrawka* duellantem seu hastis colludentem. *Pectisila* perfortem, ut quinque viris concurrere auderet, significabat, quæ vocabula ipsa produnt: ad effingendam Amazonum istarum magnanimitatem ingeniose magis, quam vere slavice inventa esse, nisi postremam *Pectisilam* ex nomine *Penthesileæ* (omnium veterum Poëtarum carminibus celebratæ Amazonis) ad Slavicæ linguæ genium fabricatam dicere malimus. Cosmas nomina ista ignoravit, primusque ea protulit Dalemilus.

Pulkava Ms. (*d*) Pulkava addit: Wlastam multis incantatam execrationibus pateram circumtulisse, odiumque inexpiabile in viros singulis cum artificiose confecto potu degustandum præbuisse.

ANNUS 737.

Ab ea conjuratione magnam quotidie sociarum satellitum catervam circa se habebat Wlasta intentam paratamque ad omne facinus. Cum iis rursum in montem Widowle progressa varium sermonem miscebat nil nisi minas insidiasque viris præparandas spirantem, & fremebant jam omnes conteri per ignaviam tempus, nihil-

que

que tantis animis dignum geri. Ergo & Wlasta nihil jam cunctandum rata, tametsi ignara non esset, quantam rem inceptaret, tamen armatæ omnes ad diem decimum rursus in locum hunc conveniant, edicit, arma sint gladius atque arcus. Erat sub monte Widowle late diffusa vallis, in qua haud ita pridem Motol quidam vir manu strenuus, interque suos non ignobilis, firmo opere villam castelli similitudine ædificaverat, eamque tum forte cum multo pecore, multisque servitiis habitabat. (a) Ab ea villa prima muliebris belli flamma erupit, quæ mox magnam Bohemiæ partem miserabili strage involvit. Wlasta namque ab monte Widowle (ubi in multam vesperam puellarum animos concionabunda firmaverat) silentio noctis cum armato agmine profecta, villam capit, herum multis confossum vulneribus, famulosque obtruncat, atque ita loco præsidium imponit. (b) Non alia magis res, atque inexpectatum hoc latrocinium principem exterruit. Jamque non dubius, quin Wlastæ consilia ad manifestam seditionem spectarent, quo rem sine tumultu conficeret, misit Pomnikuassum (c) purpuratorum suorum intimum, qui Wlastam componendarum litium specie ad cœnam vocaret. Sed versutior erat Wlasta, quam quæ senili simulatione capi posset. Admisit tamen legationem, verum audito vix Przemysli nomine extemplo internuncium, quanquam nullum officii genus prætermittentem corripi, naribusque ac labris fœde truncatum ad Principem redire jussit. Expressit tam atrox injuria dolorem vocemque Principi, qui licet egregie se nos-

Motol in sua villa a Wlasta perimitur.

Eadem Pomnikuassum legatum Przemysli naribus labrisque truncat.

set

ſet tegere, nunciavit tamen Wlaſtæ per pediſſequam: exacturum ſe de illa pœnas, quæ tam indignum facinus in honeſtiſſimum virum legatumque eſſet ſuum auſa; ſed exceptus ſibilo, id minis conſecutus eſt, ut Wlaſta validius ſe in arce Motol adverſus iram Principis munierit. (d)

+++

ANNUS JESU CHRISTI 737.

GREGORII III. PAPÆ 7. LEONIS ISAURICI IMPER. 21. CONSTANT. COPRON. 18. PRZEMYSLI 16.

(a) Hiſtoriam hanc de Motol poſteriorum Scriptorum nonnullus adjecit; de ea enim nihil Dalemilus, qui Wlaſtæ, Amazonumque Czechicarum geſta integris octo capitibus dilucidavit. Veroſimillime Dalemilo ad hæc effingenda (Poetæ enim officium in rhythmis ſuis ſe expleturum credidit) occaſionem ei hæc verba Coſmæ præbuere: *Et quia ſæpe virgines ſolertiores ad decipiendos juvenes fiebant, ſæpe autem juvenes virginibus ferociores exiſtebant, modo bellum, modo pax inter eos agebatur.* Ceterum Motol vicus hodie perſtat medio non niſi lapide Praga diſſitus infra *Album*, ut appellant, *Montem* poſitus, ditioque eſt Prioris Infulati, & Cœtus, qui huic ſubeſt, Ordinis Melitenſium Sacerdotum Pragæ.

Coſm. Chron. Boh. l. 1.

(b) Coſmas muliebre iſtud bellum in ipſa Libuſſæ tempora conjicit, nam recenſita caſtri Dievin per adoleſcentes demolitione ſubjungit: *Ex illa tempeſtate poſt obitum Principis Luboſſæ ſunt mulieres noſtrates virorum ſub poteſtate.*

Coſmas cit. loco.

(c) Nomen iſtud appellativum potius quam proprium cenſeri poteſt. Slavice enim Pomni Fwaß Curatorem convivii ſignificat a Pomniti curare, & Fwaß convivio, quorum quoque munus erat convivas vocare. In privilegiis Ducum Croatiæ apud Joannem Lucium ſubſcriptus legitur Ubruſar eratque inter proceres præcipua eminentia. Nos nunc Archidapiferum appellamus.

Lodereker in dictionario ſeptil.

(d)

(d) Mira prôrſum eſt Palæphati veſtuti authoris de Amazonibus ſententia cenſentis eas nequaquam fuiſſe mulieres, ſed viros barbatos, geſtantes tunicas talares, quales in more erant feminis Thracibus. Hi, inquit, quia comam mitris alligabant, & barbas radebant, ab hoſtibus mulieres appellabantur. Ejuſmodi Amazonum barbatarum meminit etiam Gobelinus Perſona. Gobel. Perſon. Coſmodr. Ætat. V. c. 10.

ANNUS 738.

Dum Przemysl negligens in minoribus his puellarum flagitiis ultor, gravem ſe ad majora vindicem ſervat, interea Wlaſta ex vicinis agris atque oppidis omne ancillarum genus blandiendo, pollicitandoque in arcem Motol cogit. Et ſponte confluebant pleræque, novas res ſtudiumque feminearum partium patrumfamilias imperio præferentes. Cum ea manu immenſi operis munitionem cis flumen Wltavam ex adverſo Wiſcheradi (a) munire aggreſſa tantam molem erexit, quantam a puellabus exſpectare vix fas erat. Abſolutum incredibili celeritate opus, atque humanis tum viribus inexpugnabile Diewin id eſt puellarum caſtrum appellavit. (b) Diewin caſtrum. Inde crebris eruptionibus, adeo rapinis, populationibus, incendiis, cædibus infeſta circa reddebat omnia, ut eatenus miſerabilis Bohemiæ eſſet facies, quatenus ea peſtis pertigiſſet. Etne quando ipſa rude atque inconditum muliebre vulgus in aciem educeret, ingentem ante Diewinium circum ſeu catadromum deſcripſit, in quo haſtiludiis, aliiſque equeſtribus pedeſtribuſque certaminibus tanta induſtria ancillas cumprimis eque-

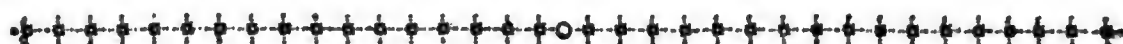
ſtres formabat, ut exercitatiſſimas brevi tempore equeſtres copias haberet. Eo rerum ſucceſſu tumida, totius jam Bohemiæ principatum ſpe devorabat, nec ſuppreſſos ſpiritus amplius tegere valens in ſublimiorem caſtri locum aſcendit, ſolioque Reginæ inſtar conſidens, ad convocatam muliebrem multitudinem hæc verba facit: „ Deos omnes ſuperos in-„ feroſque teſtor! nihil ſorores vobis terrarum orbis colit „ ſeu venuſtius, ſeu ſapientius. Felices vos, quæ meum „ imperium expopoſciſtis; quid enim a me niſi beata omnia „ ſperetis? id unum ad meæ veſtræque felicitatis plenitudi-„ nem deeſſe videtur, quod gubernacula reipublicæ Czechi-„ cæ non una perinde ac dulciſſima hera materque noſtrum „ omnium Libuſſa teneam. Ad quam rem ſi ſedulo adju-„ tricem manum porrigitis, en vobis immortalitatem, mihi „ gloriam peperiſtis univerſo mulierum generi æternum me-„ morabilem. Si de mea in vos fide, obſervantiaque du-„ bitatis, hem quiſquis his venis recluſus ſanguis eſt, pro „ fortunis, ſalute gloriaque veſtra ſeſe effundere geſtit. „ At puellarum caterva loquentis adhuc verba interrupit omnia fauſta acclamantium. „ Nihil, inquiunt, auſus noſtros „ morabitur, tibi calet ſanguis, tibi enſes arcuſque noſtri „ tenduntur, perge, quo cœpiſti animo, perſequere bella „ pro ſalute tua noſtraque cœpta, Deos omnes habitura „ propitios, victoriarum nos tuarum teſtes. „ Qua omnium voluntate perſpecta concionem dimiſit. At jam caſtrum Diewinenſe non modo robur omne a moeniis, turribus, valliſque accepit; ſed & commeatu omni rei frumentariæ, &

ad

ad commode feliciterque vivendum copiose instructum est. Wlasta ut non minus liberalitatis, quam heroici sui animi certa præberet argumenta, magnifice epulo instructo convivas omnes virgines esse jussit. Mensis remotis, posteaquam socias mulso incaluisse sensit, tum enim vero arrogantius prædicare virtutes suas, aperte dicere „ quæquæ in Libussa, „ quæquæ in Kassa & Tetka artes sparsim fuissent, eas sibi „ uni cumulate inesse, sibi uni seu montium, seu aquarum, „ seu nemorum Deos obedientes esse, sua colloquia, suos- „ que familiares congressus ab locorum geniis appeti, ma- „ gnique fieri. Et quemquam mortalium esse, qui tantæ „ virtuti vel resistere audeat, vel subjici non gestiat? „ postremo ut dicendi finem fecit, Circæa pocula circumferri jubet; eaque potione inflammatæ femineæ turbæ in barbatorum (quo nomine viros appellabant) exitium ardent, non secus ac truculentæ quædam tigrides suis emissæ caveis per compita volant, quidquid virilis sexus obviam offendunt, sternunt, summaque barbarie trucidant. *Wlasta puellabus dat epulum.*

Et jam latius serpebat malum, quam quod Przemyslus vel tacitus dissimulare, vel sola auctoritate propulsare posset. Accessit ad eas curas triste insomnium Principi oblatum. Vidit per quietem adstantem lecto ex conjuratis illis quampiam, pateram humano plenam sanguine sibi propinantem, ac bibere jubentem. His anxius terroribus Princeps convocatis in palatium proceribus nefariam puellarum conjurationem ac licentiam cum insomnio suo recitat, consilium- *Przemysli somnium.* *Convocat Proceres.*

que rogat. Sed fuit maximæ partis tam hebes ad ea mala ſenſus, ut alii Principem nocturnis ludibriis plus æquo credulum riderent, alii etiam maſculos puellarum animos collaudarent. Ita ab hac parte Przemysli conſilium fruſtra fuit. Tanto vero magis Wlaſta firmare ſe, comportare arma, expedire commeatus, evocare undique famulas prorſus ea virorum diſcordia in rem ſuam uti.

ANNUS JESU CHRISTI 738.

GREGORII III. PAPÆ 8. LEONIS ISAURICI IMPER. 22. CONSTANT. COPRON. 19.

PRZEMYSLI 17.

Coſm. Chron. Boh. l. 1. (a) Hæc repugnant traditioni a Coſma relatæ: nam ille poſt excitatum jam puellare caſtrum Diewin ait: *Contra non longius quam unius buccinæ in altera rupe inter arbuſta adoleſcentes ædificant urbem, quam moderni nuncupant Wiſſegrad*, locum vero prius ob arbuſta dictum *Nuraſten*, ut habet editio Freheriana, ſeu *Wraſten* ut habet codex Dresdenſis apud Menken. T. III. ſed neuter recte, cum enim Coſmas dicat locum hunc, quo nunc urbs Wiſſegrad ſtat, nomen prius ab arbuſtis iſthic late omnia occupantibus habuiſſe, facile apparet in Freheriano codice librarii oſcitantia transpoſitas fuiſſe vocales, ita ut ſcribi oportuerit *Naruſten* quaſi dicas *locum arbuſtis conſitum*, hodie Bruſten ſeu Naroſſli dicimus. Ceterum viderint illi omnes, quomodo locum hunc Coſmæ cum ſuis aſſertis concilient, qui jam multo prius hic caſtrum exſtitiſſe, atque prius Pſary, tum Libin appellatum contendunt.

Dalemilus in præfat. p. VIII. & ſeq. (b) Codex Dresdenſis emendatius habet *Dewin*; conſtat enim majores noſtros dyphtongis & liquidis caruiſſe. Traditionem hanc de caſtro hoc puellari etiam refert Coſmas, ſed ea (erudite in hunc locum P. Victorinus noſter) plus habet famæ apud gentem noſtram, quam fidei fortaſſis mereatur. Neque a veritate multum receſſero, ſi no-

nomen hujus arcis, quod Slavice puellam connotat, ancillari huic historiæ occasionem præbuisse dixero. Ceterum plura olim hujus nominis fuere castra in his regionibus. Annales Francofuldenses alterum referunt jam sæculo IX. in Moravia his verbis: *Rasticen in quadam civitate, quæ lingua gentis illius Dewin id est puella dicitur, obsedit.* Alterum in regione Boleslaviensi ad Nims oppidum erat in altissimis silvis rupeque præcipiti positum, cujus rudera hodiedum exstant, & ubi fontis quoddam miraculum mille & plurium cubitorum profundi, e durissimoque saxo excisi perstare memorat Balbinus. Hoc præcipue posterius castrum non quoque ab historicis nostris in gesta Amazonum Czechicarum pertractum esse tanto magis miror, quod nonnulli Lusatiæ Scriptores etiam Wlastam illic arma intulisse, Lœbaviamque superioris Lusatiæ urbem vastasse perhibeant.

Annal. Franc. Fuld. ad Ann. 864

Balbin. Dec. 1. l. 3. c. 8.

Carpzov. Laußitzer Ehren-Tempel P. I. c. 19.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno Slavicos populos per S. Bonifacium in Germania jam quoque scintillas quaspiam fidei Christianæ accepisse eruitur ex epistola Gregorii III. Papæ optimatibus & populo Provinciarum Germaniæ data, in qua inter ceteros etiam referuntur *Sudvodi* seu Slavici populi ad *Sud* aquam accolentes. *Sude* autem juxta Geographicam tabulam Abbatis Gotvicensis fluvius est ex lacu ad Woltin & Dummer in Comitatu hodierno Swerinensi scaturiens, ac dein in ducatu Lauenburgensi non procul a *Niebuss* in Albim se exonerans. Nam in earum regionum viciniis quoque ac præsertim Hamaburgi S. Bonifacius Evangelium prædicabat. Quod vero etiam Slavis Christum annunciaverit, clare innuit epistola posterior Zachariæ Pontificis responsoria ad S. Bonifacium, in qua Slavorum mentionem facit, respondetque ad quæsita. Ita omni parte lux Evangelii accensa radios suos tandem etiam sparsit in regionem nostram.

Baronius ad h. a.

Idem ad An. 751.

ANNUS 739.

Cum ex illo Procerum congressu, quem superiore anno Przemyslus indixerat, plane comperisset Wlasta, quam rudes virorum animi ad femineas artes essent;

Wlastæ strategemata.

callidiſſimo conſilio fraudibus magis, quam aperta vi in virile nomen graſſari cœpit. Primo gratiſſimum quemque uxori maritum, data fide, in arcem Diewin evocabat, oneratumque epulis atque illecebris tamdiu diſtinebat, dum ſubmiſſæ puellarum nequiſſimæ conjugem ſuſpicionibus impleſſent. Luxuriari in arce maritum, novaſque nuptias uxoris cæde pignorari. Præoccuparet ipſa perfidiam, præſectoque conjugi jugulo ad Wlaſtam convolaret. Eo nocentiſſimo mendacio optimus quiſque uxoris manibus periit. Deinde his Wlaſtæ fraudibus juventus præſertim ut incautior, ita ad hæc tela apertior petebatur. Veniebat in arcem quaſi per inducias juvenum (a) non nemo, ubi dum cupediis gulam provocat, ſenſim puellæ ſe ſubducunt, venuſtiore quapiam, eaque callidiore cum adoleſcente relicta. (b) Ea juvenem quaſi ſine arbitris nacta, orare, obteſtarique: „ Miſereretur ſui ſeque ex miſerrima illa Wlaſtæ ſervitute „ eriperet, in quam per imprudentiam incidiſſet. Nihil „ ſibi tam acerbe dolere, quam quod invita virorum eſſe „ hoſtis cogeretur, & armorum tractationem, jurgia, cæ- „ deſque ſibi morte ipſa acerbiora eſſe. „ Quærente liberationis modum male cauto juvene: „ atque ecce tibi, in- „ quit illa, juvenum optime, non abibit hinc triduum, cum „ ex Wlaſtæ imperio hoc proximo nemore cum quatuor co- „ mitibus iter factura ſum. Tu ſi viam cum equitum glo- „ bo obſederis, atque in nos ſubeuntes e ſuperiore loco „ feceris impetum, tum videlicet reſtitantem me, neque „ defenſionem parantem facile nempe rapturus. „ Ita dimiſ-

missus adolescens facile credulus, dum arma virosque ad condictum diem silvis infert, interea Wlasta rem omnem a subornata ad malitiam puella edocta quadraginta amplius lectissimas equites in insidiis locat, quæ dato signo a fronte atque a tergo circumfusæ ita improvidam turmam excipiebant, ut sessoribus confossis arma atque equos, quæ duo maxime his insidiis petebantur, cum magna Wlastæ voluptate in arcem reportarent, quas Wlasta ingentibus laudibus cumulatas maximis muneribus donavit. Nec felicior illis cadebat alea, qui indignas sociorum cædes vindicaturi, novis ipsi cladibus veteres suorum cumulos augebant. Namque falso rumoribus per mendacissimas virgines sparsis, tanquam novitiæ puellarum turmæ alicunde ad Wlastam adventarent, dum temere credunt, struuntque insidias nunquam venturis, in loca ipsi iniqua præcipitati, puellarumque multitudine ac ferocia obruti, animi stulte creduli miserabili strage pœnas non raro dabant. At vero nihil æque virorum res afflixit, atque incredibilis uxorum perfidia, qua veneno, qua nocturnis cædibus in maritos grassantium: nulla illis erga viros suos reverentia, nulla fides, nulla obedientia, nemo maritorum ausus conjugem suam, quanquam protervissimam, quanquam scelerum omnium ream severius accipere, inauditum prorsus! maritum uxori obsecundare ac servire inverso rerum ordine. Cum nemo igitur nuptæ suæ quantumvis moribus probissimæ plenam adhibere fiduciam posset (c) fœda & lacrymabilis ubique facies, solitudo in vicis mœsta, tristis e domibus virorum fuga credentium

fe-

feris se potius, quam uxoribus, tutioresque somnos in silvis, quam thalamis putantium. Non enim prætergrediebatur dies unus, cum virorum alii inter edendum exanimes conciderent, alii aut præsectis faucibus, aut fracta gula, aut terebrato corde uxorio scelere in maritali toro jugulati reperirentur. Et crescebat indies mulieribus ex impunitate audacia, quoniam patrata quæque cæde triumphantibus similes inter mariti spolia in arcem Diewin, id est flagitiorum receptaculum, ibant.

Viri auxilium Przemysli frustra implorant.

Ea demum rabies mulierum sic virorum animos perculit, ut frequenti agmine ad Principem adierint furores hos muliebres communibus armis coerceri petentes. Sed frustra fuerunt; objectum illis enim a Przemyslo, tum cum flammam inter favillas adhuc gliscentem opprimere licuisset, contemtam, neglectamque, consilium suum spretum, elusumque Deorum procul dubio monitu sibi immissum somnium. Nunc vero fatis se impediri, quo minus condignas de protervo hoc hominum genere pœnas expetere possit; scire se & nosse calamitatem, non tectum sibi esse facile quingentos viros furoris feminei victimam factos; at temporis intervallo utendum, proferendamque nonnihil vindictam, fortunam & victoriam nunc arridere femineis ausibus, paulo vero post signum daturum classico, ubi tempus horamque puellabus fatalia exploraverit. Verum quoniam altior jam erat præsentium malorum plaga, quam cui cunctatio mederi posset, viri communicato inter se consilio, Samos-

mioslaum quendam belliducem creant, privatoque nomine in feminas bellum cient. Neque horum aliquid Wlastam latebat, relictis in gynecæo Przemysli virginibus cuncta consilia nudantibus.

Samoslaus virorum belli-dux.

ANNUS JESU CHRISTI 739.

GREGORII III. PAPÆ 9. LEONIS ISAUR. IMPER. 23. CONSTANT. COPRON. 20.

PRZEMYSLI 18.

(a) Alias quoque insidias in hunc modum struxisse Wlasta narratur, inquit noster P. Victorinus ad hunc locum, ac ex Dubravio hæc adnotat: Conscribi jussit literas, nominibus puellarum forma præstantium subscriptas, quæ se maritandi desiderio teneri, nec nisi unam Wlastam obstare, quo minus desiderio potiantur, assimularent. Hanc furiam capi, aut de medio tolli perfacile posse, si complures armati constituta nocte propius arcem accedant, eamque cum Wlasta traditam accipiant. Lectis hujusmodi literis juvenes amoribus persequendis, quam dolis effugiendis curiosiores præstituta nocte complures conveniunt, & usque in vestibulum arcis sine injuria admittuntur. Progressi ulterius alii eorum de ponte præcipites, alii post vestibulum neci dantur sine ultionis solatio, quia per cœcas tenebras ulcisci se non licebat. Plures ejusmodi puellares technas refert Rodericus Dubravius in sua Wlastæ historia.

Dubrav. hist. Boh. l. 2.

(b) Dalemilus ait Wlastam virgines suas in tres dispescuisse ordines: Primum fuisse formosissimarum, quæ sua venustate, muliebrique ornatu tendiculas struerent adolescentiæ; alterum callidarum, quæ eloquentiæ suæ vim exererent, tertium belligerantium, quæ equis insidentes arcubusque instructæ viris nocumenta intentare perpetuo quærerent. Hofmannus vero ait prudentissimis commendatam arcis custodiam, eumque fuisse muliebrem senatum, astutas eruditas fuisse ad fallendos viros, fortissimas ad manus cum hoste conferendas adhibitas.

Dalemilus in hist. Boleslav. c. 9.

Hofmann. Chron. Boh. c. 6. apud Hier. Pez. T. II.

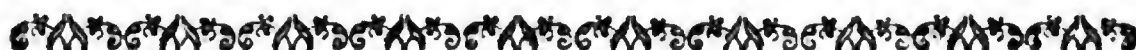
Pulkav. Mſ.

(c) Pulkawa tamen ſcribit: *Puellarum tamen crudelis impietas multis honeſtis matronis, virginibus & mulieribus diſplicebat, que eciam plurimum deteſtabantur enormitates earum, quibus nullus imputet ſapiens hujuſmodi furioſam predictarum veſaniam mulierum.*

PRÆTERMISSA.

Baronius ad h. a. Pagius ad h. a.

Ad hunc annum refert Baronius & Pagius diviſionem Bavariæ in quatuor Parœcias ſeu Epiſcopatus, quæ conſentiente Odilone Duce Bajoariorum facta eſt a S. Bonifacio, & quam Gregorius III. Pontifex Maximus literis ſuis confirmavit. Epiſcopatus autem fuere Salzburgenſis ſeu Juvavenſis, Friſingenſis, Reginenſis ſeu Ratisbonenſis & Patavienſis, quod prætereundum non fuit, cum Boemia noſtra exortis Chriſtianis ſacris ad Ratisbonenſem Epiſcopatum ſpectaverit. Sed & ea omittenda non ſunt, hiſtoriæ olim de Epiſcopatu Moraviæ Bohemiæque ſervitura ſequentibus duobus ſæculis: ſcilicet, ut animadvertit probatque eruditiſſimus Pagius, ab anno 568. quo Laureacum ab Hunnis exciſum eſt, nullum exſtitiſſe Epiſcopum ſeu Laureaci, ſeu Patavii; quare errare eos omnes, qui ante S. Bonifacium Patavienſium Epiſcoporum catalogum texunt; nec Epiſcopos eos, quos Hundius aliique referunt, alios fuiſſe quam regionarios, nullique ſedi adſtrictos, atque inter eos in univerſa Bavaria metropolitam nullum fuiſſe ante Caroli M. tempora, cujus tandem imperio anno 798. Arno Archi-Epiſcopus Salzburgenſis conſtitutus ſit. Quo præſtituto ſolido fundamento multa ſequius in ſacra Moraviæ hiſtoria a noſtris tractata dilucidabuntur.

ANNUS 740.

Aperiente ſe anno quadrageſimo ſupra ſeptingenteſimum bellico tum primum fragore juſtorumque exercituum claſſicis Bohemia intremuit. (a) Coacti

Viri Dievinium obſident.

menſe Majo ſub ſigna viri ſubjectos Diewinio campos Samoslao Duce occuparunt, certi acie confligere, ſi Wlaſta pugnæ copiam faceret; ſin munitionibus ſe teneret, caſtrum

ſtrum

ſtrum crebris arietibus concuſſum vel manu capere, vel circumvallatum fame ad deditionem cogere. Nec dubitavit Wlaſta prælio rem potius committere, quam ſe obſeſſam teneri. Igitur vocatis ad ſuggeſtum puellarum turmis, „ Veniſſe tempus ait, quo barbatos illos hircos, faunos- „ que piloſos ad ſatietatem cæderent; auderent modo vin- „ cere, nomenque virile, infirmiſſimum adverſus fortes „ animos telum, contemnere. Fortibus animis viros fie- „ ri non ſexu. Qui virtute, rebusque egregie geſtis ex- „ cellerent, eos demum viros eſſe. Ignavos, ſecordes, „ tametſi barbatiſſimi eſſent, ſemper ſe feminarum loco „ duxiſſe. Occurſuros quidem in acie fratres; occurſuros „ & patres forſitan, ſed ſpecioſa illa nomina valere aliquid „ in foro, valere domi, in acie nihil eſſe. Scirent: quo „ junctiores ſanguine obtruncaviſſent, tanto illuſtrius facinus „ majoribusque dignum præmiis facturas, quæ ſalutem uni- „ verſam muliebris ſexus privatis ſuis amoribus commodis- „ que præhabuiſſent. Deinde de gloria, deque dominatio- „ ne certamen eſſe, quæ duo vita ipſa potiora putanda ſint. „ Sed fatuas eſſe, ſi hæc citra capitis diſcrimen obventura „ putent. Magnam gloriam, magnam dominationem non- „ niſi per vulnera & ſanguinem quæri: ſequerentur ergo ſe „ ducem magnoque animo pugnam capeſſerent, in illius diei „ victoria Bohemiæ principatum, dominationem in viros, „ immortaleque nomen ſitum eſſe. Sed inprimis veteres „ illas Amazones & cetera immortalia femineæ virtutis de- „ cora ante oculos haberent, monuit.Entheſileam, in-

Wlaſta hortatur ſuas ad pugnam.

„ quit, illud feminear fortitudinis miraculum revolvite iden-
„ tidem animo, quæ cum mille non amplius virginibus an-
„ te Trojam nominatissimæ a bellis Græcorum genti sem-
„ piternam maculam inussit, longeque suppar virorum robur
„ hac exigua manu contrivit. Neque vero seu Penthe-
„ sileæ (b) spiritus mihi deesse cogitate, seu ego cum tot
„ Trojanis Amazonibus hodie in aciem me progredi dubitavi
„ unquam. Effingite animo masculam illam virginum ista-
„ rum virtutem, cum vel ipsis viris metuenda Herculis ar-
„ ma contemserunt, cum Thesei exercitum ad internecio-
„ nem pene deletum castris exuerunt. Neque vero Ale-
„ xander hoc sibi Magni nomen mulierum cladibus, sed
„ virorum infelicitate peperit; certe dum vixit, manum
„ cum Amazonibus conserere metuens, absterritus procul
„ dubio fatali casu Cyri potentissimi illius orientalium Regis,
„ quem turpissime victum, suoque sanguine præfocatum
„ Asiaticarum mulierum virtute non ignoratis. Non com-
„ mittite itaque muliebre nomen maculam hodie accipiat,
„ & tanto sudore parta majorum vestrorum gloria seu timidi-
„ tate, seu ignavia vestra concidat; arma fortes arripite,
„ spectaturæ paulo post integros rivos virilis sanguinis de-
„ currere. „ Ab hac oratione conscendere equos, arma-

Arma puellarum. rique cunctas videre fuit. Arma erant: galea, jaculum, peltaque, cum lancea falcatus mucro, pendensque ab latere sinistro bipennis. Ipsa casside corusca, peltaque Amazonia, & assueto venenis acinace insignis (c) dispositis in aciem turmis obiens, compellat nominatim quamque, laudat

dat in vultu ferociam, vigorem, ardoremque suum ostentat, postrema & ipsa in equum insiliens patefactis omnibus portis more torrentis fluvii erumpit. Res prodigio similis viris visa, nihil eo die minus, quam irruptionem, aut hunc armorum apparatum, aut hanc mulierum audaciam exspectantibus. Ergo ut in re trepida, omnia festinationis, clamoris, tumultus plena, nec ipsa virorum arma, temtis passim, domique relictis loricis mulierum armaturæ paria. Et jam Wlasta primo cum fortissimo puellarum globo ordine progressa aderat, dum adhuc frenarent alii equos, conarenturque ascendere, dum nemo imperium Ducis exaudiret, nemo signa nosceret, eoque impactus hæreret manipulo, in quem sors impulisset; illa impeditos, raros, incompositosque adorta, ingentem circa se cædem hiatumque faciebat. Interea subsidiariæ puellarum turmæ virorum aciem circumvectæ, aliæ urgere ab tergo, aliæ ex transverso jaculari in latera, compulsosque in orbem viros more pecorum trucidare. Conglobaverat tamen se circa Ducem fortissimus quisque, præliumque satis pertinaci animo in tanta rerum iniquitate sustinebat; dum Wlasta Samoslaum inter confertos noscitans statim subditis equo calcaribus in confertissimos irruit, tantaque vi bipennem in Samoslai galeam adegit, ut dissiliente cono, collisoque capite exanimem ex equo dejecerit. (d) Ea ducis cæde perterriti ceteri, sensim loco cedere, atque per intervalla defensare se se, donec postremo conspecta suorum strage, quo quemque casus abstulit, montes silvasque effusa fuga petierunt. Desidera-

Pugna cum viris.

Wlasta Samoslaum sternit.

Virorum clades. rati sunt eo prælio virorum amplius trecenti, atque inter illos promtissimus quisque. Wlastæ sine dubio singularis atque eximia eo certamine virtus emicuit. Secundam ab ea virtutis palmam omnium consensu tulerunt: Mladka, Hodka, Nabka, Swatawa, Wratka, Radka, & Czastawa singulæ ordinum ductrices. (e) Eæ quocunque se intulissent, *De iis spolia.* late fugam faciebant. Spolia equorum præsertim, loricarum, aliorumque armorum insignia lecta. Inde Wlasta cum suis ad arcem triumphi ritu vecta singulis, prout cujusque virtus eo prælio effulsit, honores præmiaque distribuit. Septem præsertim illas equitum magistras sublimibus circa se collocatas sedibus immensis laudibus ad cœlum extulit, *Wlasta præmiat bellatrices puellas.* & torque aureo donavit. Ab eo conflictu tantus Wlastæ terror virorum animos invasit, ut pene ad ejus nomen trepidarent.

ANNUS JESU CHRISTI 740.

GREGORII III. PAPÆ 10. LEONIS ISAURICI IMPER. 24. CONSTANT. COPRON. 21.

PRZEMYSLI 19.

(a) Primum istud Slavorum Boemiæ bellum, & quidem muliebre ex historicorum nostrorum recensione, illud tam diligenter enarratum omnibus etiam minutissimis prælii circumstantiis, ut vix majori accuratione a coævo, spectatoreque hujus pugnæ depingi potuisset. Mirum plane! illustriora illa, gentique nostræ gloriosa magis bella cum Francicis regibus, cum Saxonibus atque Avaris, quorum sequenti sæculo memorias ex exteris synchronis Scriptoribus proferemus, penitus prætrita, adeo ut ne vestigium quidem in vetustissimis etiam nostris appareat. At quis illud muliebre bellum majori fide accipiat, quam

quam gesta Amazonum Czechicarum nobis tradidit Cosmas fons authorque historiæ nostræ? qui usque ad Borzivogum primum Ducem Christianum nonnisi traditioni narrata sua superstruit, ultroque fatetur nec historiam, nec scriptorem ullum se reperisse, adeo ut ne vadem quidem de Ducum numero ac ordine se præbere possit. Igitur, inquiunt nostri, & hæc in dubium vocantur? istud vero omnem historiæ Bohemicæ fidem est evertere: quidni itaque potius omnia Chronica nostra Vulcano consecramus? Historiæ hæ locum multis sæculis obtinuerunt, pridem & ante plurima lustra majores nostri has Amazonum Czechicarum historias tapetibus & picturis exceperunt, earum hodiedum in vetustissimis arcibus monumenta spectantur, supersunt quoque rudera cum nomine castri Diewin, nemo pene historicorum, qui rem hanc non persecutus sit. Ita nempe pene ringuntur illi, si dicere fas sit, quiqui limen quidem, sed non intima historiæ penetralia adierunt. Qui si revolvant: ævo hoc genti nostræ nullum characterum usum, nullos scribas fuisse, bella honorificentissima cum exteris gesta, inque coævis notata ne commemorari quidem, historias has nonnisi ex residuis quibusdam traditionum scintillis posterius enatas, quidni vel inviti fateantur? quo fonte autem traditiones hæ emanarint, jam supra innuimus. Profecto si tam diligentes, coævosque Chronographos, ut narrata Hayecii innuere videntur, hac ætate habuisset gens nostra, legeremus fortassis bella veriora cum Bajoariis, Carentanis, Avaribus, septentrionalibusque populis, aut certe Ducum Boemiæ inter se motus, cædesque, veram reipublicæ apud nos Slavicæ normam, Czechiæque veteris Chorographiam, quæ irreparabili damno nunc inter umbras jacent, æternoque silentio premuntur.

(*b*) Vix quidem dubito sub Wlastæ bellis gesta Penthesileæ Amazonum Reginæ illius nominatissimæ latere, & Scriptorem nostrum sæculi XIV. Dalemilum, qui primus eam in lucem protulit rhythmis suis, mores & fortitudinem illius voluisse exprimere. Certe hic Hayecius Penthesileæ eam comparat, & Pessina non dubitat eam Henetam seu Slavam fuisse, dictam enim quasi *Pata Slava* ist est *quintam gloriam* a veteribus Henetis, quod quinta numero inter Amazonum Reginas magna gloria præstiterit.

Dalemil. hist. Boleslav. c. 10. Pessina Mart. Morav. l. 1. c. 3. p. 23.

(*c*) Hic rursum armorum splendor & apparatus rectius Amazones Asiæ, quam Czechiæ respicit; & oppido liquet eum mutuasse no-

stros

Virgil. Æneid. 1. Mart. 10.104. Seneca in Hippolyt. Horat. l. 4. Od. 4. Claud. 2. de Raptu Proserp.

ſtros ex Virgilio, Martiali, Seneca, Horatio, Claudiano, qui ejuſmodi armorum genere Amazones deſcribunt. Certe ſi vel ipſius Hayecii poſteriora inter viros geſta prælia conferantur, rem plerumque pedeſtri certamine, clavis, tribulis, teliſque actitatam deprehendetur.

**Dubrav. hiſt. Boh. l. 2. Dalemil. hiſt. Boleslav. c. 10.*

(*d*) Dubravius * addit: a Wlaſta in eo conflictu ſeptem robuſtiſſimos ſua manu interfectos, tantumque ſui metum a victoria illa ſuſcitatum, ut feminis annuum tributum viri penderent. Dalemilus vero illius nomen viri, quem Wlaſta capite truncavit, non profert.

(*e*) Dalemilus primus horum virgineorum nominum prolator totidem, eaſdemque enumerat, totidem quoque Pulkawa, Æneas Silvius & Hofmannus; at Dubravius & Boregk nonniſi quatuor multa nominum immutatione.

ANNUS 741.

Nova puellarum ſtratagemata.

Wlaſta efferatior in dies ſingulos, viriliſque ſanguinis cupidior ab armis ad ſolitas iterum fraudes verſa, femineis plane artibus præſentem annum contrivit; ac tanta erat mulierum viris nocendi cupiditas, ut quo atrociorem quæque in viros aut dixiſſet ſententiam, aut crudelius effinxiſſet conſilium, eo ditiora præmia referret. Erat forte anni pars verna, atque adeo menſis Majus, cum Wlaſta inducias mentita nobiliſſimos quoſque ad caſtrum Diewin a ſuo virginum cœtu evocari juſſit, Kalbogum nempe filium Hruzi, Radislaum filium Kogiki, Milauſſium Przemyslo a ſecretioribus conſiliis. Wlaſta eminus advenientes hoſpites contuita, ſubito pontem arcis dimitti ſternique fecit, ipſaque obviam progreſſa præcipua comitate exceptos adoleſcentes in palatium ſuum deduxit.

Iſt-

Isthic lautissimis epulis potibusque, lepidissimi joculatoriique sermones miscebantur. Post epulas seorsum quemque per pomœrium animi causa circumduci, adjuncta cuique una aliqua calamistrata illecebra paratissima ad mentiendum fallendumque. Illæ ut instructæ erant, primum conviciis atque execrationibus lacerare Wlastam, quod imperandi cupiditate, immortalibusque in viros inflammata odiis, neque ambitioni, neque iracundiæ modum faceret, Deorum vindicum metum projiceret, humani generis propagationem pessumiret. Deinde miserias suas deflere: præsertim quod Wlastæ tyrannide ab alloquio, congressuque juvenum, quorum cupidissimæ essent, arcerentur. Se non nescias, Deorum iram in se armari, quæ eos hostium loco capitali haberent odio, quos illi naturaque socios procreassent. Ad ultimum fallacibus lacrymis juvenum fidem implorant: venirent concubia nocte, valloque cum frequentibus armatis succederent, demissuras se illico ad eorum sibilum pontes pensiles, acceptisque viris Wlastam ad condignum sceleribus supplicium tradituras. Et Hercle persuadebant eo magis, quod arcano dicerent, plerasque in caput Wlastæ conjuravisse, & fidem suam stipulata dextera interponerent. (4) Ubi ex sententia rem confecerunt, adolescentes cum multo lenocinio dimittunt. At illi pueriliter stulti, equos atque arma parare, plures in societatem pertrahere, Principi, modo is inceptum adjuvaret, Wlastam in vinculis polliceri. At solertissimus senex insidias has esse identidem prædicabat, declinandasque fraudes serio monebat, oraculi

instar id eis tradens, nihil illis profuturum quodcunque muliebre auxilium, nisi ipsi virtute sua rem conficerent. At qui nec melioribus obedire nossent, & saniora consilia non didicissent, ferociter Principi oblocuti. „ Quousque tuis „ inanibus insomniis vaticiniisque territabis gentem masculam cunctatione tua in dies in pejus ruentem? ruet certe „ vel solo ausu nostro Diewinum, cum tu opem dare formidas. „ At dignam statim temeritate sua pœnam tulerunt. Assumtis namque in eam expeditionem centum quinquaginta virorum strenuissimis, cum per summas tenebras vallo successissent, portasque condicto sibilo aperiri postularent, Wlasta adductis repente cataractis, dejectoque ponte versatili inter suarum clamorem: Jo Pæan! Diewinum expugnavimus! vociferantium erumpens imparatos, exceptis quinque, qui cladi nunciandæ se se fuga proripuerant, concidit omnes. Callidius hoc anno, adeoque multo felicius Przemysli fuit consilium, qui tot cladibus irritatus suis Wlastam artibus egregie ultus est. Misso quippe ad Wlastam caduceatore petiit nobiliores aliquot virgines ad se expediri, quibuscum arcana quædam, atque e re Wlastæ futura conferret. Sine cunctatione missæ Klimbogna & Dobromila Wlastæ intimæ. Ubi advenerunt omni verborum honore acceptas seorsum abducit, jussisque sedere: „ Filiæ, inquit, charissimæ videtis, quæ me difficul„ tates rerumque incommoda circumstent: hinc ætas ma„ gna, exhaustæ annis ac laboribus vires, valetudo fracta, „ inde Principatus ingens, populus femineæ dominationi

Nova virorum cædes.

Przemysli dolosum consilium.

„ as-

„ affuetus, virilis negligens, jamque etiam armis veſtris „ attritus ad imperia mea contumax, negotia ab omni par- „ te graviſſima. Filium habeo unicum (ut ſcitis) Neza- „ mislum; ſed nec is eſt, qui ſine patre gubernare poſſit „ rempublicam, nec in quem propter ætatem (necdum enim „ annum quartum decimum ſuperavit) curarum partem tuto „ conjicere audeam. Hæc dies noctesque mihi cogitanti „ optimum factu viſum eſt, quem dudum Wlaſtæ Dii deſi- „ gnarunt Principatum cedere, filiumque unicum ejus fidei „ permittere. Non enim inexplorata mihi ejus divinarum „ humanarumque rerum ſcientia, ingenii vis atque pruden- „ tia, qua non modo me fatuum ſenem, ſed & ipſam his „ rebus olim præpollentem conjugem meam Libuſſam ante- „ cellat. Ita quidem fixum ſedet animo redire ad boves „ & aratrum, Stadiciique natali ſolo primam veteremque „ animi quietem exquirere. Renunciate ergo dominæ ve- „ ſtræ, veniret ipſa quam mox, arcemque Libin (b) cum „ imperio de manibus meis caperet. „ Exſiliit ad illud nuncium inſaniens gaudio mulier, ſuaque fortuna & ambi- tione obcœcata miſit alias e veſtigio, quæ (ridente multum in ſinu Przemyslo) acceptari conditionem a Wlaſta dicerent; alias octo poſt dies, & nominatim Dobroslavam, Zdobie- nam, Horſſownam, Rodslawam cum lectiſſima quinqua- ginta ſociarum ala, quæ ſub Libinium advectæ, congreſſæque ludicro certamine incredibilem agilitatis omnisque diſciplinæ equeſtris ſpeciem ſpectantibus ab arce viris præbuerunt. Inde pro foribus palatii religatis equis pedites arcem ingreſ-

ſæ ad exigenda a Principe promiſſa magnificis ac regalibus epulis accipiuntur. Interea dum menſæ calent, dato ab arce ferali ſigno erumpunt ex proximo nemore (quod vallis Picarum dicebatur) centum valentiſſimi ſatellites, equisque abductis, ne qua effugeret, facto in cœnaculum impetu omnes illas virgines ſero fraudem intelligentes, fruſtraque Deorum ac hominum implorantes fidem ſuper funeſtas epulas contrucidant. Quanta ibi rabie ſævitum ſit, vel inde liquet, quod ne occiſarum quidem corporibus ſupremus permiſſus honos; itaque extra palatii ſepta paganis dilaceranda canibus corvisque edenda projicerentur. (c) At Wlaſtæ, audita jugulatione, tam dira atque immanis ea carnificina viſa, ut alienato ab ſenſibus corpore immota primum conſtiterit, mox diffundente ſe dolore pariter atque ira, furere, damnare, execrarique eum diem, nunc ſe, quod tam facile crediſſet, nunc Przemyslum maledictis increpare, cædes, incendia, cruciatus omnes virorum capitibus minitari; interdum ex adſtantibus quærere: ſatin putarent ſciente ac jubente Principe eam lanienam accidiſſe? tum etiam ad Przemyslum ſcitatum mittere: Eccur tam tetrum atque immane facinus auſus eſſet? ad eas ſciſcitationes, fama eſt, reſpondiſſe Principem: „cum innoxii juvenes perſide in Diewinio jugularentur, fuiſſetne ipſa ſcitata: Num „ id jure liceret facere? quid a ſe facti rationem exigeret, „ cujus ipſa non reddidiſſet? dolorem ergo concoqueret, „ eodemque nunc velo occulos pertegeret, quo paulo ante „ perfidiam velaſſet ſuam. „

Puellarum cædes inter epulas.

Wlaſtæ ex ea cæde dolor.

Con-

Confecta hac cæde Princeps, vindicatisque egregie (ut tum inter virtutem dolumque nihil discriminis erat) injuriis, trophæum de puellabus statuit, erecta editissima turri cum domo lignea, quæ rei gestæ monumentum esset, & a qua deinceps arx, amisso veteri Libin & Psary nomine Wisshehrad diceretur. (d) At Wlastæ ex dolore etiam magis exacutus furor nonnisi viris nocendi vias temporaque quæsivit. *Wissehrad.*

ANNUS JESU CHRISTI 741.

ZACHARIÆ PAPÆ 1. CONSTANTINI COPRON. 22. PRZEMYSLI 20.

(a) Hæc historia eadem est cum illa, quam Hayecius ad annum 739. retulit, sed quam ille paulo aliter in diversis authoribus narratam comperiens perperam multiplicavit, ex unaque duas fecit, quo in genere præterea hac in ipsa Amazonum Czechicarum historia bis simillimo lapsus est peccato.

(b) Paprocius novam plane, omnibusque ceteris scriptoribus adversam profert sententiam: castrum Libin a moritura Libussa Wlastæ donatum, eidemque gynecæum suum commendatum fuisse ab ejus obitu, primum itaque muliebre bellum hac in ipsa arce Libin exarsisse. *Paprocius in Diadocho c. 10.*

(c) Dalemilus & Hofmannus hanc carnificinam non referunt, sed ajunt omnibus vim & vitium pudicitiæ allatum, cujus verecundia & pudore nulla earum amplius ausa fuerit in castrum Diewin redire. Pulkawa vero post hanc puellarum Wissehradi internecionem fingit Wlastam ira perculsam facinoris ulciscendi causa cum suis Diewino procurrisse, viris certamen obtulisse, in eoque incautam, quod ceteræ puellares catervæ longius abessent, occubuisse. *Dalemil. hist. Boleslav. c. 14.* *Pulkawa Mſ.*

(d) Hæc repugnant Cosmæ, imo & Dalemilo potissimo Amazonicarum istarum narrationum inventori, ut jam supra meminimus.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno paulo ante mortem suam, ut adnotat Pagius, Gregorius III. Pontifex Maximus misit claves, cum vinculis sancti Petri aliisque muneribus ad Carolum Martellum, ei Ecclesiæ Romanæ defensionem commendans contra Leonem Isauricum Imperatorem Ecclesiæ persecutorem, Regemque Longobardorum Romanos Pontifices perpetuo vexantem. Hocque fuit initium, & quasi primus quidam gradus delati postea ad Francicos Reges Imperii Occidentalis. Erudite autem Pagius multis vetustis monumentis tuetur, hunc ipsum Carolum Martellum primum omnium fuisse ex Francicis Regibus, cui jus *Consulis seu Patricii Romani*, quo nomine Advocatus Ecclesiæ veniebat, collatum sit. Morem vero jam multo ante fuisse, ut ipse Imperator ejusmodi Patriciis seu Ecclesiæ defensoribus constitutis mantum indueret, in dexteram annulum daret, bombacinum propria manu scriptum traderet, ac denique ejus caput aureo circulo redimiret. Quod prænotandum fuit, quoniam ad historiæ nostræ perfectam cognitionem Pontificum Imperatorumque gesta præcipua nosse par est, quibus illa plerumque tam arcto nexu illigatur, ut neque recte intelligi sine iis queat, neque satis firmamenti habeat.

ANNUS 742.

Cztiradus. Dum præsente anno omnia apparatu novi belli in Diewino strepunt, nunciatur Wlastæ Cztiradum virum in aula spectatissimum, ministrumque Principi ab intimis consiliis ad sedandas lites Mladum inter Dobrowogii, & Smielaussum Chabri filios per agros Lichuczovenses in pagum Kopanina (a) cum viginti equitibus iter facturum. Ejus capiendi accensa desiderio Wlasta subornat instructissimam quinquaginta puellarum turmam ad obsidendum saltum, quem necesse habebat Cztiradus transire, additis mandatis: dolum omnem intenderent, ut hominem vivum caperent; id si mi-

minus possent, at præfectum certe ab jugulo caput afferrent, cupere se illo capite Przemyslo ægre facere. Erat in ea turma Sſarka quædam, quam decora vultu, tam animo insidiosa. Hanc, ut in silvam ventum est, reliquæ ex condicto manus pedesque ligatam propius viam abjiciunt, & ne quid ad summam fraudis desit, cornu venatorium appendunt ad jacentis humeros, itemque lagenam plenam mulsi juxta statuunt, ipsæ, qua densior erat silva, secedunt, intentoque animo eventum fraudis præstolantur. Jamque aliquantum diei abierat, cum Sſarka audito procul virorum, equorumque fremitu, lamentabile carmen (ut docta erat) orditur. Miratur primum muliebrem in iis silvis planctum Cztiradus, mox etiam insidam malecautus vocem sequitur; dum tandem venustissimam offendit illecebram quadrupedem constrictam. Et erant tam manifesta insidiarum indicia, ut, ni fatum oculis caliginem offudisset, nullo deprehendi negotio debuissent; nam & cornix desuper virginem crocitatu rostroque arborem auresque adstantium improbe obtundebat, & virorum equi, equos alios in vicinis latentes insidiis crebro hinnitu prodebant. Sed Cztiradus ejulantem percontatus; quid id rei esset? „ An, inquit versipellis femina, Diewinarum maleficarum scelera nec dum satis hac regione testata? „ sed per Deos opem tuam imploro, expedi miseram his „ vinculis, rerum omnium seriem narratura ab ovo. „ Cztiradus præsentis formæ ac fortunæ commiseratione tactus, ceterorum negligens, ab equo desilit, reliquis idem facientibus solvit vinctam, atque inter religandum, cujus esset

Sſarka.

Ejus insidiæ.

ſet virgo, & quo caſu in tam indigna vincula incidiſſet cum multa blanditia quærit. Tum illa omnes dudum meditata dolos, compoſito ad mœſtitiam vultu narrat: „ Mnohoslaus „ de Oskorzin, inquit, pater mihi eſt, eum venatu ſecuta, „ quod præſens cornu venatorium, mulſumque refocillando „ ſeni patri una acceptum teſtatur, fallente veſtigio aberra- „ vi a comitatu cetero, quæſitoque nequicquam exitu, in- „ cidi tandem miſerabili caſu in prædatrices Wlaſtæ puellas, „ capto illæ equo meo quadrupedem, ut conſpexeras, con- „ ſtrinxerunt reluctantem earum ſocietatem inire, ad ſup- „ plicium in arcem ſuam raptaturæ. Sed cum huc ventum „ eſſet, raptrices, inquit, puellæ audito comitatus tui fre- „ mitu, quod putarent Mnohoslaum patrem cum magna „ manu adventare, ab equo vinctam dejiciunt, ipſæ in om- „ nes partes diffugiunt. At tu quisquis es (lamentabili „ voce lacrymisque mendacibus per genas fluentibus proſe- „ quitur) vir fortiſſime, ſerva miſeram, meque patri meo „ redde, ſic tibi tuos Dii ſervent. „ Pluribus orare pa- rantem interpellat Cztiradus, filiæque nomine compellans, bono eſſet animo, jubet, viſuram eo adhuc die patrem, quem & noſſet, & cujus ipſe quoque hoſpicio amiciſſime uſus fuiſſet. Hortante deinde puella, ut ſecum paululum in ſubſtrato conſideret gramine, promulſideque, quam ipſa ad recreandum patrem attuliſſet, pulverem æſtumque dilueret, nihil cunctatus & præbibit ipſe, & ceteris propinavit. Ac tantæ erant animi tenebræ, tam obcœcatus amor hominis malefidæ mulieris blanditiis, ut potum etiam mirifice col-

collaudaret, ignarus qualem peſtem ſuis ſociorumque viſceribus infudiſſet; ſic enim is potus veneficiis magicisque cantionibus erat decoctus, ut qui bibiſſent, eos omnino ſtupidos, atque ad ſe defendendum prorſus inutiles redderet. Super hæc verſutiſſima puella, quaſi jam ſalutis certa, juveniliter petere inſtitit, ut priusquam fatalibus his ſilvis excederent, venatorio ſibi appenſo cornu Cztiradus occineret. Datum & id puellæ blandimentis, ſed id demum erat ſuo ſe gladio jugulare. Hoc enim ſono, ceu dato ad erumpendum ſigno, provolant ex inſidiis armatæ puellarum turmæ, triſtique ululatu invectæ maleferiatos viros, ſtupentesque & eodem affixos veſtigio ceteros quidem jaculis confixos, enſibusque ſtratos humi profundunt, captis manus obtruncant, at Cztiradum catenis vinctum magnis clamoribus in Diewin pertrahunt. (b) Non alias lætiorem, quam eo ſpectaculo, Wlaſtam viderant; exultabat nempe impotens ſui mulier lenitam prioris doloris magnam partem hac tam illuſtri vindicta, eumque in ſua eſſe poteſtate, quem conſiliis ſuis ſemper infeſtum inſtar mortis odiſſet. Inde damnatus capitis indignus ea calamitate vir, educitur poſtero die ad ripam Moldavæ ex adverſo Wiſſehradi, cruribus fractis atroci ſpectaculo in ſublimem rotam implicatur, (c) multum dolente Przemyslo, quod ſe ſpectante indigniſſimo mortis genere tam charum caput periret, terræque mandari non poſſet.

Cztiradus cæſis comitibus capitur,

miſerabili ſupplicio e medio tollitur.

Memoriæ prodidere nonnulli, dum ea cædes comitum Cztiradi fieret, & Cztiradus ipſe a puellis ad Wlaſtam

Dæmonum cachinni. raperetur Dæmonum cachinnis (d) totam eam silvam resonuisse, applaudentium sine dubio scelestissimo facinori, unde ad ipsos quæstus non minimus accederet. Silva porro, *Sfarka silva.* ubi Sfarka tam insigni perfidia Cztiradum circumvenit, ab ea usque nunc Sfarka vocatur. (e)

ANNUS JESU CHRISTI 742.

ZACHARIÆ PAPÆ 2. CONSTANT. COPRON. 23. PRZEMYSLI 21.

(a) Vicus is hodie superest in regione Rakonizensi, nonnisi uno lapide Praga dissitus.

Dalem. hist. Boleslav. c. 13. (b) Si Dalemilus Mezericzky idem architectus fuit hujus narrationis, qui primus prolator, næ ille egregii Poetæ partes hic obivit, non perinde laudes historici meritum persuadet omnium veterum ante eum hac de re silentium, nisi dicere malimus: Dalemilum hæc ex vetusta quapiam, ingenioseque efficta comœdia depromsisse, nam jam antiquissimis temporibus, cum sacerrimus Ordo S. Benedicti juventutem apud nos disciplinis institueret, usitatum fuisse, ut ejusmodi Dramaticis exercitationibus discipulos suos perpolirent; suis locis docebimus, & tradit Trithemius, aliique. *Trithem. in Chron. Hirsaugiensi.* Certe ex vetusta hujus generis Tragœdia plane quid simile in gesta & historiam Ottocari II. Regis nostri irrepsisse, ostendemus, cum ad ejus regimen pertigerimus. Ceterum Dalemili narrationem posteriores, ut fit, pluribus adjectis, elegantiusque adornatis excoluerunt, præsertim de potu illo venefico *Æneas Silv. hist. Boh. c. 8.* cujus nec Dalemilus, nec ejus interpres Hofmannus meminit.

(c) Non alia præter hanc memoria: Slavos veteres majoresque nostros rotæ supplicio usos; imo contendunt quique apud gentes ethnicas tum primum rotam cruci successisse, cum ad Christiana sacra *Cujacius l. 3. Observ. c. 28* Crucisque venerationem transiissent; rotam vero illam, de qua agunt veteres quique, diversissimam ab hac fuisse, in qua videlicet rei alligati torquebantur ac distendebantur. Cujus machinæ structuram elegan-

gantissime describunt Acta S. Julianæ Virg. & Mart. c. 3. n. 14. Porro Slavos crucis supplicio usos vetustissima suppetunt documenta apud Ditmarum, Dusburgium, & cumprimis Helmoldum, qui tandem suscepto Christi Evangelio supplicii istius genus a Geroldo Episcopo Comiteque amotum scribit. Eundem prorsus morem fuisse veteribus Hunnis Slavorum municipibus docet Priscus, qui ab usitata illa norma aliam porro prodit, dum ait: *Hos immissis inter duo cornua lignea capitibus in cruce necarunt.*

Helmoldus Chron. Slav. l. 1. c. 83.

Priscus in Excerpt. legat. p. 39. p. 47.

(*d*) Hem quo pacto invalescant fabulæ: Dalemilus narratis Sarkæ technis Hyperbole utitur, aitque tantum hoc fuisse femineum stratagema, ut vel dæmonibus cachinno fuerit; e quibus posteriores, & inter hos primus Pulkava, novum figmentum consarcinarunt: cachinnantium & applaudentium dæmonum jubila hic loci audita esse. Imo Crugerius scribit: per tria tandem sæcula prope usque ad Boleslaum Pium hunc locum tantopere a lemuribus infestatum fuisse, ut mali dæmones occisorum isthic juvenum vultus mentiti, homines per hanc silvam iter facientes variis larvis territavarint. Sed interpres Dalemili Hofmannus rectius feliciusque sensum Dalemili expressit, dum ait tantum hoc fuisse facinus malitiamque muliebris sexus, ut vel infernis spiritibus cachinno esse potuisset.

Dalem. hist. Boleslav. c. 13.

Cruger. in S. Pulver. ad 24. Febr.

Hofmanni Chron. Boh. apud Hier. Pez. T. II. in Script. Aust.

(*e*) Hodie de silvis vix quid reliquum, imo jam Pulkavæ ævo potissimum excisæ fuisse videntur, aitque suo tempore totam vallem retro Brzevnoviense cœnobium Sarka appellatam. Chronicon Anonymi silvam hanc a S. Adalberto redemtam, in eaque monasterium Brevnoviense conditum tradit. Nomen hodie perstat, obtinetque illud præcipue rivus, qui ex lacubus apud Brzwy exortus, per hanc universam vallem decurrit, ac infra Pragam ad Podbabam dictam in Moldavam se conjectat.

Apud Menken. T. III. & Ludewig. T. XI. Reliquarum Mss.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno, ut pluribus contra aliorum opinionem evincit Pagius: natus in Galliis Carolus Magnus Pipini filius, qui primus omnium gentem nostram fecit tributariam. Neque conticenda hoc anno jacta in Bojoaria fundamenta Altahensis inferioris cœnobii, e quo colonias dein in Bohemiam emissas suo tempore ostendemus, quanquam breve Chronicon Altahense id jam ad An. 740. referat.

Pagius in Critica Baronii ad h. a.

Chron. Monast. Mellicens.

ANNUS 743.

Wlastæ fastus & tumor.

Annus septingentesimus quadragesimus tertius, quam fluxæ atque instabiles essent humanæ res, exemplum fuit memorabile. Per hos enim dies sic malefida fortuna Wlastam, femineumque nomen ad summum extulit, ut eodem pene puncto temporis ad ima deturbarit. Equestri nuper prælio recentique Cztiradi cæde domitum omnino credebant mulieres virile nomen, nihilque jam esse, quod properantibus ad dominationem officere posset. Jam & Wlasta successu rerum indies tumidior, & quia se fraude, non virtute tantillam heri cladem a Przemyslo accepisse sciebat, virium suarum contemplatione inflatior, e sublimi solio mense Aprili ad evocatum muliebre concilium verba fecit longa sermonis ambage. Sub epilogum omnes stupentes hærentesque effecit, dum severo vultu exposceret, quam esse Wlastam putarent? palam edicerent. Cui Budeslawka composita ad omnem submissionem voce ceterarum nomine respondebat, appellando Principem, Reginam, Deam, victricem Bohemiæ, virorum triumphatricem, plane dignam, cujus imperio non hominum modo genus omne, sed & ipsa etiam sidera atque astra subjiciantur; denique prudentiam ejus majestatemque Olympiæ Macedonum Reginæ, Didonique Carthaginensi conferendo, & supra omnem muliebrem gloriam, quam seu Circe, seu Clitemnestra, seu Polixena, seu Isis, seu Minerva, Venus,

Ju-

Juno, aut Semiramis sibi peperissent unquam, extollendo. Hoc fastu inflata mulier jam animo nihil nisi imperium versans, universamque Czechiam e nutu suo pendentem secum effingens ausa est viros ad fidei sacramentum vocare, legesque hac forma in apertum proferre: I. *Infanti puero in Bohemia nato dexteræ manus pollex amputator, ne cum adoleverit, ensem stringere, neve tractare ferrum possit.* II. *Eidem puero dexter oculus eruitor, ne sub clypeo parmave recte collineet, neu ex arcu destinato feriat.* III. *Natæ feminæ dextra mamma candente ferro aduritor, ne succrescat, neve telum jaculanti officiat.* IV. *Gladios, armaque ferre capitale viris esto: capitale iisdem esto divaricatis distractisque cruribus equitare, alio quovis modo equo vehi fas esto.* V. *Viri omnes nobiles ignobilesque aratris servilibusque operis addicuntor, solis feminis pro capite virorum pugnare fas esto, patriæque fortunas defensare.* VI. *Virgini, quemcunque collibuerit maritum legere, jura sunto.* (a) Has cum recitasset, ad confertam multitudinem profatur: itane eis videretur rem sapienter atque ex æquo statuisse? at Diewinenses turmæ ingenti plausu rem excipiunt, & Budislava in medium progressa hac laudatione Wlastæ præcepta publice ornat: „ Immortalitate dignissima virginum! Dii immortales „ hæc sensa infudere animo tuo, quibus neque utilius, ne- „ que æquius, neque sapientius vidit unquam orbis. At „ vero ea omnium coram adsidentium mens est: leges has „ sciat universa Boemia, eas ut per omnem quaquaversum „ regionem evulgari facias, te monent obsecrantque, ut

Ejus leges.

„ quantum tibi muliebrique generi ſtipendiarii vectigales-
„ que jam quoque viri ſint, pernoſcant. „ Et rem Wlaſta
Virorum trepidatio. pronis excipiens auribus illico manifeſtam fieri præcepit, quæ tantam cum indignatione formidinem viris incuſſit, ut deploratis quaſi rebus armati ad Przemyslum accurrerint, auxilium ab eo conſiliumque qua precibus, qua minis in eo rerum ſuarum articulo petentes. Nec ille trepidis defuit, ſed dilato in diem tertium reſponſo, poſtea impediri ſe quidem effatus, quo minus pœnas e veſtigio de mulieribus exigat, ex oraculis tamen ſe didiciſſe irritatos jam tandem puellarum ſceleribus Deos, octavo poſt die Deam Dyrceen eis terga obverſuram, Deumque Zelu alieno ab iis futurum animo. Igitur ad eum diem ſilenti agmine Wiſſehradum convenirent, inde clam poſtrema nocte tranſmiſſo ratibus Wltava ad oppugnandum Diewinum ſecum profecturi. Jamque pridie ejus diei, qui fuit 14. menſis Maji, ſub primam noctem denſa in Wiſſehrado armis viriſque erant omnia, quos ſine tumultu curare corpora, ſomnumque capere juſſos poſtero die Princeps dubia adhuc luce omnes in aciem eduxit, tranſgreſſusque ſub ſignis, quem diximus, amnem
Diewinum oppugnatur. ſumma vi Diewinum oppugnare cœpit. Sed ea fuit mulierum ferocia, animique obſtinatio, trabium ſaxorumque pondera perpetuo imbri ſuperne jaculantium, ut poſt cruentum horarum aliquot certamen referre pedem viros, irritoque conatu in tutum ſe recipere coegerint, Przemyslo identidem vaticinantis ritu clamante: „ Bene cedit opus, ſic
„ fieri oportuit. „ Dato deinde ad reſpirandum ſpatio horæ

vi-

viri oppugnationem integrare jussi, haud meliore eventu pugnarunt, saxis enim ac missilibus, liquata præterea pice ardenteque aqua, & alia omnis generis peste adusti, laceratique, cum conferti caderent, quod in tam densam multitudinem nullum telum frustra incideret, coactus Princeps receptui canere, quam tumultuosissimam fugam fieri in vicinum nemus imperat. Id stratagema bello finem attulit. Wlasta enim rata viros fugere, patefactis repente portis erupit, ac priusquam reliqua puellarum agmina superatis portarum angustiis accurrerent, ipsa cum quinquaginta ferocissimarum equitum globo extremum fugientium agmen assecuta magnis animis adoritur; sed posteaquam dato signo repente viri circumegerunt aciem, densis ordinibus & infestis signis ex adverso constiterunt, jamque accurrentibus hinc ex simulata fuga viris, inde omnibus ex castro puellarum turmis justa utrinque acies fuit; tum vero atrox est prælium exortum his pro libertate, vindicandisque injuriis, illis pro dominatione ex conscientia scelerum infestissime dimicantibus. Diu ancipiti Marte pugnatum acerrime est, multis utrinque cadentibus, dubiaque in utramque partem victoria: tandem ab dextero virorum cornu initium vincendi factum. Ex ea parte septem fortissimi juvenes de familia Heskii eruptione facta per mediam puellarum aciem infestis mucronibus Wlastam petierunt, obtruncataque ante oculos armigera, ita eorum quidam chalybeam Wlastæ cassidem gladio discidit, ut eodem ictu gravissimum illi vulnus secundum caput inflixerit. Sed ne sic quidem ferox mulier acie ex-

Viri fuga simulata Wlastam ex castro eliciunt.

Prælium.

excessit, verum ut enormiores sunt morientium vires, circumacto strenue equo quinque fortissimis juvenum sauciatis Stiasoni corneum etiam scutum medium dissecuit. Atque id Wlastæ facinorum fuit postremum. Stiaso enim abjecto clypeo cedentem Wlastam insecutus, sic gladio percussit, ut diviso capite, fœdeque hinc atque hinc pendente discissa cervicis compage proterendam ungulis ab equo præcipitarit. Hic demum renovato viri clamore impetuque puellarum aciem propellunt, momentoque temporis non jam pugna, sed cædes fuit. Quæ prælium inierant in medio cæsæ, reliquæ subsidiariæ turmæ signum ineundi certaminis nequicquam præstolantes, visa tandem Wlastæ sociarumque cæde castrum præcipiti fuga petunt, sed a viris terga prementibus deprehensæ intra portas, victores pariter in arcem traxere. Ibi expleta cum illis libidine, cum blanditiis, lacrymisque nihil proficerent, militari rabie ad unam concisæ, (b) corporaque per muros abjecta canibus corvisque discerpenda. (c) Castrum mandato Principis direptum, subjectis deinde facibus arsit. Cujus roboris ea moles fuerit superstites muri tres propemodum cubitos alti crassique hodieque ostendunt. (d) Inde ad dividenda spolia versi victorum animi: Aureum Wlastæ torquem cum annulo Principi oblatum, eo donante, Stiaso fortitudinis suæ præmium opimum tulit. Ensis Wlastæ Nezamyslo cessit, aliæ aliis pro cujusque merito manubiæ divisæ, omnesque eximie a Przemyslo pro concione laudati. Hunc exitum habuit funesta ancillaris flamma, quæ exiguis primum favillis orta, deinde more in-

Wlasta trucidatur.

Puellarum clades.

Diewinum diruitur.

Spoliorum divisio.

incendii septennio Bohemiam pervagata, postremo nonnisi multo sanguine restingui potuit.

ANNUS JESU CHRISTI 743.

ZACHARIÆ PAPÆ 3. CONSTANTINI COPRON. 24. PRZEMYSLI 22.

(*a*) Harum legum pleræque a vetustissimis Scriptoribus proferuntur jam olim in Asia ab Amazonibus latæ. Sic enim Pomponius Mela: *Feminæ cum viris bella ineunt, atque ut habiles sint, natis statim aduritur dextra mamma, quæ exeritur, virile fit pectus, arcus tendere, equitare, venari puellaria pensa sunt: ferire hostem adultarum stipendium est, adeo ut non percussisse pro flagitio habeatur.* Sextus Empiricus author est: masculos liberorum, si quos genuissent, claudos fecisse, ac debiles, ne ullum facinus viro forti dignum edere possent. Et Curtius: *Aduritur dextra mamma, ut arcus facilius intendant, ac tela vibrent.* A qua quidem mammæ exsectione eas nomen invenisse plerique cum Isidoro Hispalensi contendunt scilicet a græco α sine & μαζος mamma quasi mulieres sine mamma. Dalemilus autem legum istarum, ut ceterarum potissimarum rerum Amazonicarum faber, de mammæ exustione nihil refert.

Sarnicius Annal. Polon. l. 1. c. 14.

Sext. Empyr. l. 3.

Curtius l. 6.

Dalem. hist. Boleslav. c. 14.

(*b*) Nihil de Wlasta, nihil de legibus, nihil de hac carnificina, aut prælio Cosmas, qui ait ex utriusque partis placito per tres dies continuos convivia, ludosque cum adolescentibus in castro Diewin initos, ac denique ab adolescentibus singulis singulas raptas virgines, cum quibus postmodum pacis pacto inito arcem Vulcano destinatam esse. Nec obscurum est hæc sola verba Cosmæ jam supra allata de iisdem puellis loquentis: *Et quia sæpe virgines solertiores ad decipiendos juvenes fiebant, sæpe autem juvenes virginibus ferociores existebant, modo bellum, modo pax inter eos agebatur.* Argumentum fuisse posterioribus nostris, e quo tot cædium, fraudium, rapinarumque historias Poetarum ritu deduxerunt; qua in re facem eis prætulit in rhythmis suis Dalemilus Poeta ipse.

Cosm. Chron. Boh. l. 1.

(*c*) Mirum ab Hayecio illud etiam omissum, quod de Sarkæ morte refert Dalemilus, narrans, repertam etiam inter puellas in arce Die-

Dalem. hist. Boleslav. c. 15.

Diewin asylum quærentes Sfarkam, sororemque ejus Darkam, quas fame prope enectas vivas sepeliri fecerint.

(*d*) Hodie Diewczi Hrad plerumque nomen obtinet, ruderaque ostendit, qua Praga in vicum Rzeporey via ducit.

PRÆTERMISSA.

Pagius Crit. Baron. ad h. a.

Hoc anno vicina nobis Bavaria & Saxonia bellis arsit: Odilo Bajoariæ Dux a Carolomanno & Pipino cæsus vix cum paucis evasit. Non tamen tam plane iniquam sortem experti Saxones Carolomanno bellum inferente.

ANNUS 744.

Annus septingentesimus quadragesimus quartus eximia Przemysli abstinentia, animique moderatione vel post victoriam insignis. Nam cum reddita pace publica alii condendis villis vicisque, alii divitiis auctiores ædificandis castellis, urbibusque operam darent, etiam Rozhon quidam Mstibogio natus Kurimium permunire cœpit. Cum autem usurpato Ducis nomine (a) Przemyslo contumeliose gravis esse pergeret, ministrique Wissehradenses ab recenti victoria feroces ad hominem armis in ordinem cogendum, ejusque terram Nezamyslo vindicandam Przemyslum exstimularent, dignum modestia sua Princeps responsum dedit: „ Sufficere potuit Principatus Wissehradensis patri, cur non satis sit filio? fruatur quisque, ut lubet, dominatu suo, raptoremque alium, quam Przemyslum metuat; præsertim, qui ex oraculis sciam: filii mei „ Prin-

Rozhon Kurimium permunit,

Ducis titulum ambit.

„ Principatum gloria , & longinquitate temporum ceteros „ ſuperaturum. „

Eodem hujus ſæculi anno Bila vel Biela Libuſſæ ex Kaſſa ſorore neptis, imperio matris ad fluvium Bielam arcem juxta atque urbem Bilinam condidit, eo nomine adhuc durantem. (b) *Bilina arx & civitas.*

ANNUS JESU CHRISTI 744.

ZACHARIÆ PAPÆ 4. CONSTANT. COPRON. 25. PRZEMYSLI 23.

(a) Si conſervatæ nobis eſſent memoriæ, non unum hunc Kurimenſem præter Wiſſehradenſem, ſed plures alios Duces Bohemiæ in hiſtoriis noſtris legeremus, pluriumque nomina ex exteris Scriptoribus conſequentibus duobus ſæculis proferemus. Ea enim fuit tunc facies univerſæ prope Germaniæ, ut tot prope Duces, quot reſpublicas civitatesque numeraret; ſic conſtat paulo ante vicinam nobis Bojoariam in tetrarchiam fuiſſe diviſam; ita de Saxonibus canit vetuſtus Poeta Saxo, idem conſtat de Avaribus Danubium accolentibus, Srbis, Luiticiis aliiſque Slavicis populis, qui pro pagorum pene numero Duces habebant. *Pagius ad Ann. 743.*

(b) Hæc civitas cum nobili arce nova in agro Litomericenſi Praga novem milliaribus abeſt, eſtque Lobkoviciorum Principum hodie ditionis. Imminet civitati mons, qui ob illius propinquitatem Bilinenſis nuncupatur, auro olim argentoque dives. Rupem hic eſſe teſtatur Balbinus magna ſui parte præcipitem & calvam, in eaque dictamnum nigrum & album, crocum, item alias peregrinas rariſſimasque herbas ac flores virere. Integra olim regio ab hac urbe nomen traxit in Diplomate ſupra allato Stadicenſi *Bilynsky* appellata, in ea ſalem effoſſum fuiſſe a majoribus noſtris ex vetuſtorum annalium fide ſibi compertum memorat idem Balbinus, protinus ſubjiciens: ſalinares *Balbin. Dec. 1. l. 1. c. 12.*

 ibi

ibi puteos hodierno etiam tempore monſtrari. Et noſtra ætate ſalubres Bilinenſes aquæ, quæ Salterranis acidulis æſtimantur pares, ibi hauriuntur.

PRÆTERMISSA.

Pagius ad h. a. Hoc anno rurſum Carolomannus & Pipinus Saxoniam ingreſſi Theodoricum Ducem ceteris ſubactis ceperunt. Ita Pagius ex Annalibus Metenſibus.

ANNUS 745.

Anno quadrageſimo quinto ſupra ſeptingenteſimum ſentiens Przemyslus annis curisque fractum corpus ſupremo tentari morbo, evocatis Wiſſehradum principibus civitatum, inde a Czecho orſus, quæ deinde Crocus, quæ Libuſſa, quæque ipſe recte atque e republica præſertim contra femineam peſtem geſſiſſet, prolixo ſermone expoſuit, ac impendentia quæque animo præſago prædixit. Actis deinde gratiis, quod in omnibus dicto ſibi audientes fuiſſent, hortatusque, ut eundem animum ad Nezamyslum adferrent, inter ſupremas lacrymas, imperioque ejus perennitatem exoptantes, dimiſit. Ad ſextum poſtea diem, quam optimates valere juſſerat, accitum Nezamyslum (a) cum paternis monitis, ſanctiſſimisque conſiliis implevet, inter ultima filii oſcula e vita abiit, (b) ſervans *Przemyslus moritur.* æqui, injuriarum patiens, profuſior ſui, quam alieni appetentior, acerrimus legum cuſtos. (c) More temporibus illis uſitato terni quinique groſſi mortuo in manus dati, triduo integro planctu & vociferationibus deploratus eſt.

Fu-

Funebrem pompam Nezamyslus omnisque populus pulla veste, effusoque fletu prosecuti, gentis suæ ritu in Hrobka (d) sub Wissehrado super torrentem Boticz Principis exuvias condiderunt. *Tumulatur in Hrobka.*

In exitu hujus anni septingentesimi quadragesimi quinti Nezamyslus (e) Przemysli filius susceptis a populo pro se votis inter faustas comprecationes solenni ritu (f) Princeps in locum est patris suffectus. *Nezamyslus creatur Princ.*

ANNUS JESU CHRISTI 745.

ZACHARIÆ PAPÆ 5. CONSTANTINI COPRON. 26. PRZEMYSLI 24.

(a) Primus omnium Æneas Silvius Przemyslo tres filios adscripsit, quem dein secutus est Dubravius; sed duos immatura morte sublatos ajunt. Weleslavinus plane horum duorum filiorum nomina profert: *Radobilum* seniorem, *Lidomirum* alterum appellatum. Radobilo obvenisse ait regionem Lucensem, Varensem, & Lipensem; Lidomiro vero Lusatensem & Srbensem, qua in re præter alios etiam Balbinum sectatorem nactus est. Hæc vero Balbini assertio tantæ authoritatis visa est Carpzovio, ut non dubitaverit Lidomiro ejusque posteris Principatum Lusatiæ & Srbiæ vindicare, a quo procul dubio abstinuisset, si rem a tam nuperis novisque authoribus profectam cognovisset, nec alterius vetustioris testimonio roboratam. *Silv. hist. Boh. c. 9. Dubrav. hist. Boh. l. 2. Veleslav. in Geneal. Duc. Balb. Dec. 1. l. 7. c. 4. & in Epit. c. 10. p. 83. Carpzov. Laußitzer Ehren-Tempel c. 2. §. 2.*

(b) Cosmas Przemyslum plenum dierum decessisse ait; Stranskius nonagenario majorem. Veleslavinus ipso ætatis suæ nonagesimo anno. Sunt tamen qui ex Christanno ariolantur Przemyslum nequaquam grandævæ ætatis fuisse. In anno mortis ejus mira quoque variatio: Veleslavinus statuit annum 499. Stranskius 632. Balbinus 549. Puczalka 737. alii Hayecium sequuntur. Paprocius addit Przemyslum morien- *Cosm. Chron. Boh. l. 1 Stranskius Reipubl. Bohem. c. 8. Veleslav. Gen. Duc. Paproc. in Diadoch. c. 11.*

tem jussisse coram adferri indumenta sua rustica, proceribusque legem dedisse: ut quoties Principem novum statuturi essent, ea proferrent in publicum, Principique indicarent, quo memor esset, qua conditione humili stirps ejus in solium elevata sit. Simulacrum Przemysli æri incisum ex vetusto Mſ. Picturato inveniet lector posterius sub obitum Nezamysli filii ejus.

(*c*) Hrobkæ hujus, qui ante Hayecium meminisset, neminem reperio. Ceterum existimatur bustum illud esse, ubi gentiles omnes Principes usque ad Borzivogum humabantur. Nunc eo in loco ampla est domus, in qua quinque Principes ethninos, nempe Przemyslum, Nezamislum, Mnatam, Wogenum & Krzezomyslum ibidem olim sepultos, ut tradunt, videre est coloribus pictos.

Cosm. Chron. Boh. l. 1. (*d*) Passim Przemyslus primus legum Slavicarum conditor creditur in gente nostra. Cosmas enim illum *jura legum* instituisse memorat, & rursum ait eum *omnia jura, quibus hæc terra regitur, cum dictasse*, unde posteriores quique nostri argumentantur, posteriores quasque scriptas leges Przemysly esse. Exstat Mſ. sat vetustum titulum præferens Prawa Cžeſká Panſká, quod genuinus legum Przemyslearum codex, a quibusdam creditur, at perperam, dialectus enim vicinior nostris, quam illis est temporibus, & sat copiose alibi ostendimus genti nostræ eo ævo literarum usum non fuisse.

Veleslav. in Geneal. Duc. (*e*) Veleslavinus ait Nezamyslum 35. annos natum ad Principatum pertigisse, atque sic dictum, quod nihil novi invenerit, sed juxta leges patris sui quiete rempublicam administraverit. Sunt tamen, qui *Dubrav. hist. Boh. l. 2.* eum nullius pretii hominem patrique dissimillimum scribant. Dubravius enim ait Przemyslum patrem recte divinatum, dum filio suo nomen quasi hebetis & incogitantis indidit; quare recte Premyslum Prometheum, Nezamyslum Epimetheum græce dici posse; idem sentit Boregk, Paprocius & Julius Solimannus; aliis cum Hayecio eum etiam summis laudibus cumulantibus.

(*f*) Solennem hunc ritum his verbis potissimum ex Stranskio describit noster P. Victorinus: Ritus commendandi Principibus rempublicam, & ipsos inaugurandi primis illis ante & post Przemyslum sub Ethnicismo temporibus, fuit iste brevissimus ac simplicitatis plenus: con-

Convocata ad Gezerkam ſubjectum Wiſſehrado fontem omni populi multitudine, prolatisque in medium Libuſſæ ſolio, & Przemysli mitra ducali ac pera agreſti, cum factis e querno robore calceis Duces novos, ſtipulati prius ab ipſis in gubernando patrii moris obſervantiam, publice proclamabant, collocabant in Libuſſæ ſolium, agreſtiumque calceorum & peræ intuitu ad originis tenuioris conſiderationem, & modeſtiam commonefactis, mitram ducalem ſolennibus cum acclamationibus, veneratione, & obſequiorum conteſtationibus, in caput imponebant. Claudebant Panegyrim iſtam epulæ communis lætitiæ teſtes.

PRÆTERMISSA.

Rurſum hoc anno Carolomannus in Saxones movet, pluresque eorum baptiſmalibus aquis lavantur. Pagius ex Annal. Meten. *Pagius ad h.a.*

AN-

ANNUS 746.

Nezamyslus a proceribus rogatus ab insignis alicujus urbis structura Principatus sui initia ducere, Tetkæ materteræ suæ, quod eam Deorum consiliis magis instructam crederet, id negotium se delaturum respondit. Illius itaque auspiciis surrexit hoc anno nobilis ad fluvium Mizam urbs Slawossow (a) a marito Tetcæ sic dicta; sed cui postea Berounæ nomen constanter adhæsit.

Slawossow urbs.

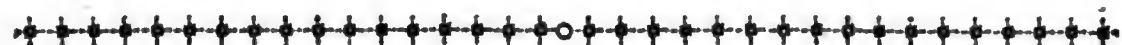
Dum hæc in Bohemia geruntur, ingens alibi rerum mutatio. Scythæ campestris populus solitudinibus suis maximo numero egressi, Cumaniam primum seu Moldaviam, inde transgressi in Pannonias profligato Rege Swatopluco, vastissimum illud regnum nunc Hungaria appellatum infinitis agminibus obruerunt. Septem ejus gentis Principes: Arphad, Zobolech, Giula, Kund, Leel, Werbulch & Urs ædificatis totidem castellis hodiernæ Transilvaniæ nomen dederunt, quæ a septem illis castris Bohemis quidem **Sedmihradská Země** dicitur. Atque hæc posterior est Scytharum in Pannonias immigratio. (b) Prior enim eorundem Scytharum, seu Hungarorum erat sub immanissimo Duce

Scytharum migratio.

Transilvania.

At-

Attila, post cujus obitum illi a Slavis Pannonia ejecti sunt, eorumque Slavorum adhuc magna pars montes, fluviique Vagi ripas accolit. Sed annis trecentis ab Attilæ morte cum innumerabilibus copiis in has terras rursum reversi.

ANNUS JESU CHRISTI 746.

ZACHARIÆ PAPÆ 6. CONSTANT. COPRON. 27. NEZAMYSLI 2.

(a) Olim Beraunam Slawoſſowium appellatam inter omnes fere Scriptores convenit, quo casu autem nomen hoc novum invenerit, ad annum 756. memorabitur. Ab ea civitate hodie non modo fluvius Miza, seu Mza, sed & integra regio nomen accepit; cujus limites sunt a meridie Prachinensis & Bechinensis provincia, ab oriente Kaurzimensis, ab septentrione Rakonicensis, ab occidente Plsnensis; quam superioribus annis A. R. P. Erber in sua Illustris Regni Bohemiæ notitia excudi quoque fecit inter reliquas tabulas Geographicas.

(b) Hæc ex Thuroczio, aut altero quopiam Thuroczii exscriptore desumsit Hayecius. Sed jam ad annum 686. & 720. ostendimus, quam male hæc historiæ cohæreant. Quid de hac Hungarorum in Pannonias immigrationis epocha senserit Eruditissimus Vir Georgius Pray S. J. in suis Annalibus veteribus Hunnorum Viennæ superiore publicatis anno, libet apponere: *Explodendus est Thuroczius, qui enormi anachronismo lapsus ad hæc tempora Hungarorum in Pannoniam adventum consignat. Eodem errore abrepti sunt, qui post eum id argumentum pertractarunt, plerique: quæ ubi locus nos admonuerit, illustraturi sumus. Forte errori istinc causa exorta est, quod Avares quadraginta fere annorum spatio quieti in Pannonia consederint; postea autem, quam in Carentaniam adversus Boruthum, & defuncto Hugiberto in Bajoariam ultra Anasum profecti essent, famam sui pene obsoletam apud finitimas gentes rursum excitarint.* Ceterum ante hunc ipsum annum Hungaros fuisse in Pannonia, nec eorum isthic tam obscuras hoc tempore memorias & gesta prodit epitaphium,

Thurocz. P. II. Chron. c. 23

Pray in Annal. Hunnor. l. 2. p. 265.

Luithprandi Longobardorum Regis anno 744. demortui, quod A. R. P. Pray in memoriis suis Hunnicis præteriit.

Baronius in Annal. Eccles. ad h. a.

Ungarus a solo hoc adjutus, Francus & omnes,
Vicini grata degebant pace per omnes - - -

ANNUS 747.

Bielam inter Kassæ ex Biwogio filiam, & Kossalum Rodoslio patre de pago (a) Rodossowicz natum, nobilem ac pecorum prædivitem hominem nuptiæ celebratæ. Novus maritus (b) uxoris passim insomniis, auguriisque morem gerens translatis Bilinam gregibus cum ea communiter vivebat. Amoribus tamen Bielæ nominisque sui posteritati dandum aliquid ratus, emissis servis locum opportunum condendo castello hac ipsa in regione exquiri jussit, Qui solerter perlustrata terra rupem monti incubantem e meridionali plaga Bilinam & Wissehradum inter ei indigitarunt. Nil cunctatus sublimem illico firmamque arcem insterni fecit ab uxoris nomine Bielicium vocans. At repugnabat Biela, quod satis sibi ad posteritatis memoriam Bielinensis arx atque urbs esset, castrum a se Kossalow (c) appellaret. Subjici paulo post jussit villam capiendo pecori idoneam eamque Trzebanicze (d) nominavit; atque id cultæ hujus viciniæ fuit initium; nam silvis undequaque erutis loca pratis, accipiendoque semini aptata sunt.

Kossalow arx condita.

Trzebanicze villa.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 747.
ZACHARIÆ PAPÆ 7. CONSTANT. COPRON. 28.
NEZAMYSLI 3.

(a) Hujus pagi nulla exſtat memoria, nec nomen ſimile in univerſa Bohemia amplius reperitur.

(b) Paprocius hunc Koſſalum facit originarium nominatæ apud nos olim familiæ Pruskowskiorum, qui tres ſoleas equinas in clypeo ferebant, ſimulque initia illius tantis reſpergit fabulis, ut ſuo indicio quaſi ſorex pereant. Ad Alexandrum enim Magnum merita hujus gentis transfert, repertumque unum ait ex illius majoribus, qui artem equos ſoleandi repererit, cum Alexander populos Boreales ob aquas gelu duratas adire ac expugnare nequiret. Addit noſter P. Victorinus: hanc unam fuiſſe, quæ primas inter ſtirpes cum Czecho in Bohemiam advenerit, cujus poſteri a Bilina civitate *Bilinæi Comites* poſtea ſint vocati. Porro ab illis (quorum in Polonia ſtirps adhuc perſeveret) Pruskowskianos etiam in Sileſia & Moravia celebres, nec non alia Illuſtriſſima Stemmata, nominibus diſcreta ſolum, ortum traxiſſe. Denique ejuſdem familiæ Proceres amore S. Wenceslai ſepulchrum ſibi Vetero-Boleslaviæ pone eum locum, in quo ſanctus Dux occiſus eſt, elegiſſe; id ſepulchrales lapides quamplurimos tribus equorum ſoleis notatos ſub novæ Eccleſiæ exædificationem foras datos oſtendere. Hæc ex Paprocio & Balbino noſter P. Victorinus. At ex Coſma noſtro hujus aſſertionis fundamentum penitus evertitur; ille enim Bilinenſes Comites non facit unius familiæ, nec uſpiam hereditarium iſtud nomen, ſeu regionem ipſam aut urbem caſtrumve fuiſſe aſſerit, quin verbis clariſſimis innuit Comites Bilinenſes non fuiſſe niſi caſtellanos, & comites limitaneos iſthic contra Francos Saxoneſque conſtitutos ex placito Ducum noſtrorum procurationem caſtri regioniſque gerentes; quod liquido ex hiſtoria Mztis Comitis ab eodem Coſma allata videre eſt; & nos jam ad annum 720. copioſe proſecuti ſumus. Quibus novum documentum addere liceat ex vita S. Guntheri nuper a Reverendiſſimo Prælato Rayhradenſi Bonaventura Pitter vulgata, in qua diploma Przetislai Ducis *EPPONEM Præfectum urbis Bilinenſis* appellat.

Paproc. in Ord. Domin. c. 25.

Coſmas ad Ann. 1060.

Bonav. Pitter in vita S. Gunth. p. 140.

Bergbauer in Proto-Mart. Pœnit. c. 7. p. 215. Posteriorius *Castellani* appellati leguntur uti in diplomate Friderici Ducis de anno 1187. *Bugota Castellanus de Bilina.*

(*c*) Kossalow hodie passim Koschtial appellatum inter arces desertas locum habet in agro Litomericensi septem Praga milliaribus, semi-altero Litomericio dissitum, nihil præter ruinas reliquum habens.

(*d*) Trzebanicze hodie in oppidum transiit, nomenque passim Trebitz fert, ditionis est Benedictinarum Pragensium, quæ Moniales S. Georgii dicuntur.

ANNUS 748.

Anno septingentesimo quadragesimo octavo, Nezamysli Ducis quarto cruenta lis hunc ipsum Nezamyslum inter Wissehradensem, & Rozhonium Kurimensem Principes exarsit. (*a*) Descripti erant dudum utriusque Principatus limites, (*b*) sed Rozhonii cupiditas nequaquam circumscripta. Ita novitia Nezamysli dominatione spreta explicare se ex angustiis suis, proferre suos, arctare Wissehradenses terminos Rozhon cœpit. Monitus semel atque iterum per missos suos amicæ vicinitatis a Principe pacis amante, tantum abfuit, ut quietem cogitaret, ut villam insuper Rziczanensem (*c*) non dubio jure Nezamyslo vectigalem ditionis suæ faceret. At Nezamyslus re per suos intellecta, convocato Procerum concilio armatam Rziczanum expedit manum, locumque, ut armis tuerentur, præcepit. Contra Rozhon suorum catervam adversum progredi, deletisque villæ istius præsidiis arma in interiora Wissehradensis Principatus proferri jussit.

Lis de Rziczano villa,

Ad

Ad arma igitur ventum, uterque miles armatus in campos Strhovienses (d) descendit. Commissa pugna, victus Kurimensis Princeps, cæsi suorum trecenti, capti quinque supra quinquaginta, interque eos Rozhon Dux & prælii author delitescebat; ceteris omnibus sine pretio dimissis, Rozhon unus omnium supplicium tulit; præcisis enim falce naribus, in manusque datis illis crepundiis, redire domum jussus. Nezamyslus ex suis centum non amplius viros desideravit. (e)

Pugna inter Nezamyslum & Curimensem Ducem.

Rozbon captus naribus truncatur.

ANNUS JESU CHRISTI 748.

ZACHARIÆ PAPÆ 8. CONSTANT. COPRON. 29. NEZAMYSLI 4.

(a) Stranskius Kurimensium Ducum hanc texit seriem, quam etiam servavit Paprocius: Primum facit Lechum, ac post ejus in Poloniam transitum Borzislao Bogi filio principatum cum Hayecio obvenisse sentit. Huic successisse Gehonium, huncque excepisse Mstibogium decessorum exemplo principum in Bohemia amicitiam reverenter, dum vixisset, colentem, Mstibogio denique surrogatum filium Rozhonium vasti ac inquieti ingenii juvenem, hunc scilicet pacis publicæ turbatorem. Duces peculiares olim fuisse Kurimensibus ex Christanno discimus, nomina & numerum nobis non prodidit antiquitas, recentiores hæc persequuntur, quibus fontibus autem ea hauserint, nuspiam indicarunt. Quæstio hic alia suboriri potest: Duxne Kurimensis Princeps pleni juris, an feudalis vasallusque Pragensium fuerit? nam Stranskius adhuc Rozhonium hunc tantum dynastam vocat, & Hayecius ipse eum Ducis titulum ambiisse memorat. At si Christannum de Duce Kurimensi duobus prope sæculis posteriore loquentem audiamus, is inter Pragensem & hunc, nullum discrimen facit; verosimillimumque etiam videtur Glafeysio Duces Bohemiæ primis sæculis pari jure gavisos, quod cumprimis e vetustis quoque Scriptoribus Germanis eruitur, qui eorum nulli jus & prærogativam pecu-

Stransky Reipubl. Boh. c. 2. Paprot. in urbibus.

Christannus in vita & Pass. SS. Ludmillæ & Wencesl.

Stransky cit. loc. Hayecius ad A. 744.

culiarem tribuunt. Dum tandem contra Francorum crescentem potentiam vires unire causa publica persuaserat Ducibus nostris, procul dubio factum, ut Pragensibus tanquam ditioribus terris, populo, & aere summa credita fuerit, subsidiaque in bellum data, qui dein vario fato, bellis, affinitatibus, deditionibus Principatus omnes sibi subdiderunt, ac demum sub feudum dederunt, ut argumentatur mox citatus Glafeysius.

(b) Quos limites ducatus Kurimensis olim habuerit, non liquet; extendunt nonnulli usque ad Moraviam; sed id minus verosimile: hoc pacto enim Dux Kurimensis Pragensem terrarum amplitudine facile superasset, & quos ducatus tandem, terrarumque spatia illis XIV. Ducibus assignabimus, quos sequente saeculo baptizatos constat a Ludovico, si Kurimensi Pragensique tantos regionum tractus concesserimus? ex hac porro meridionali plaga potentissimos olim Duces Lucenses fuisse in antiquis documentis reperimus, qui a regione hodierna Znoymensi multas in Boemiam usque procurrentes regiones tenebant, nominisque veteris hodie etiam testimonium praebet *Lucense* ordinis Praemonstratensium ad Znoymam coenobium; nec dubium est inter hunc & ducatum Kurimensem intermedios quosdam fuisse alios, describiturque peculiaris ducatus regio secundum omnes plagas a Cosma, quem deinde Slawnici Patris S. Adalberti fuisse scribit, quem & ipsum Ducem nominat, vasallum videlicet jam tum, & Boleslao obnoxium.

Annal. Franco-Fuldens. ad Ann. 845.

Cosm. Chron. Boh. ad A. 981

(c) Ad hunc annum Paprocius primas memorias vetustissimae multisque nominibus & saeculis apud nos celebratae Rziczaniorum familiae rejicit. Nemo dubitavit unquam Rziczanios ab hoc ipso loco (qui hodiedum in regione Kurimensi duobus & medio lapide Praga dissitus inter oppida numeratur, atque ad ditiones Celsissimae Principis Sabaudiae pertinet) nomen suum traxisse, idemque oppidum a spectatissima hac stirpe saeculis cum primis XIII. XIV. & XV. manutentum. At cum alias jam docuerimus: constare ex diplomatibus nostris aliisque veteribus documentis nobilitatem nostram ne quidem adhuc saeculo XI. se se a locis, oppidis, castris, aut urbibus, quorum possessores erant, scripsisse aut appellasse, eumque morem vel in ipsa Germania primum saeculo XII. invaluisse, familiae hujus origines jam hoc saeculo ab oppidi hujus compellatione derivare, conjecturas sectari est, nisi ex archivis legitima documenta proferantur, non interrupto ordine ab

Paproc. in Ord. Domin. c. 9.

hoc

hoc ipso ævo locum hunc apud nobilissimam hanc gentem perstitisse. Quanquam non dubitem, si diligentia majorum nostrorum familiarum memorias accuratius seu perscripsisset, seu conservasset, etiam superiora ævo hoc monumenta nos a Rziczaniis habituros. Hoc eodem oppido fundatum olim ab Illustrissima hac stirpe Canonicorum Regularium Collegium produnt historiæ nostræ, quod demum furor Ziskianus anno 1420. evertit.

(*d*) Dubravius locum hunc pugnæ Styrhow, Paprocius Styrow vocat; sed nullus hujus nominis amplius in regione Kurimensi reliquus, nisi fortassis Strboholy appellatum dicamus posterius, qui vicus Pragam inter Kurimiumque interjacet. *Dubrav. hist. Boh. l. 2. Paproc. in Diadocho c. 12.*

(*e*) Balbinus prælium hoc ad annum 504. rejecit, sed quando nequidem certa epocha imperio Ducum nostrorum defigi potest, operam est perdere, in Chronologiæ exquisitionem calamum exerere. Tam mirum mihi videri debet Hayecium per 38. continuos annos gesta Nemysli hujus describere, cum Cosmas omnesque post eum una cum Dalemilo ipso, tanto historiæ patriæ amplificatore, nobis nihil præter nudum Nezamysli nomen transcripserint. *Balb. Dec. 1. l. 3. c. 21. §. 2*

PRÆTERMISSA.

Cum Bohemiæ regnum invecto Episcopatu Moguntinum Metropolitam eo usque respexerit, dum tandem a Carolo IV. isthic Archi-Episcopatus excitatus est, prætereundum hic non videtur: Anno isto juxta Pagii calculum Moguntiam in Metropolim evectam esse confirmatamque a Zacharia summo Pontifice, cui tum S. Bonifacius in primum datus Archi-Episcopum. Bullam recitat Baronius: cujus vigore sedi huic omnes Germaniæ gentes, quas S. Bonifacius per prædicationem suam Christi lumen agnoscere fecerit, subjiciuntur. *Baronius ad An. 751.*

ANNUS 749.

Biela, quam supra ex Kassa Biwogium suscepisse docuimus, incedendo magnifice, equitando multum, ostendit nempe quid a matre suxisset, quid præterea de

pa-

paterno ſanguine hauſiſſet, hac, quam ſubjicimus, occaſione prodidit. Ad Koſſalow (a) forte mariti caſtrum, ipſa, & præterea quinque famulæ equis iter æſtivis diebus faciebant. Iter erat denſis ſilvis, aſperisque rupibus perdifficile atque impeditum, multaque ſubinde vallis intercedebat. In eam cum neceſſario ſe demiſiſſent, nec opinato duos inſolitæ magnitudinis urſos ruere contra magno murmure ex tranſverſa rupe vident. (b) Nec periculum equorum flexu aut celeritate evitare conceſſum erat. Biela igitur & paterni facinoris memor, & gnara, quam fatale domui ſuæ eſſet has belluas vincere, ſtare contra juſſit. Et commodum arma ſecum tulerant. Prima itaque Biela ad pedes deſilit, idem faciunt pediſſequæ, ſtantesque pro equis ruentium beſtiarum impetum excipiunt, momentoque pectoribus venabulo transverberatis, gladiis deinde ferociorem ex vulneribus hoſtem conficiunt. Conſcenſis ab hoc claro facinore equis Koſſalowium iter proſequuntur, factique ſeriem percenſent multa verborum jactatione. Dignum marito Koſſalo viſum tam maſculo facinori trophæum ſtatui, raptasque de urſis pelles ac diſtentas pro caſtelli portis appendi. (c)

Biela urſorum victrix.

Sed & Biela monumento æternum duraturo id factum celebratura, elegans prædium exciſis ſilvis illi loco, quo certatum eſt, injecit, Nedwiedicȥium, quaſi Urſinum dicas, appellans. (d)

Nedwiediczium prædium.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 749.
ZACHARIÆ PAPÆ 9. CONSTANT. COPRON. 30. NEZAMYSLI 5.

(*a*) Castri hujus memoriam denuo facit ad annum 1372. Hayecius. Balbinus id nomen ſuum inveniſſe ait a montis figura, cui inſtratum eſt. Mox ſupra innuimus hodie Koſtial appellari. *Ko* majoribus noſtris præpoſitio erat, *apud*, *ſtalo*, mandram, ſeu ſtabulum connotabat; an non igitur ad montis hujus radices olim ejusmodi mandra, ſeu ſtabulum fuerit, a quo imminens mons nomen traxerit, conjectura eſto. *Balb. Dec. 1.l.3.c.8.§.3.*

(*b*) Bohemiam olim Moraviamque abundaſſe urſis, eorumque venationem inter nobilitatis delicias reputatam ex hiſtoriis noſtris liquet. Quin etiam carnes urſinas inter menſarum cupedias olim cenſas docet nos illa S. Guntheri noſtri ſui ipſius increpatio herbas coctas faſtidientis: *O Gunthari! ſuperbia tua te non ſinit reſici hoc edulio humili. Ubi nunc vaporiſera vel molliſſima ſimila? ubi nunc caprinæ ſpadulæ ſeu carnes urſinæ?* hodie nonniſi ungulæ urſinæ aliquo ſunt in pretio. Nec vero tanta eorum amplius, ſublatis undique denſioribus ſilvis, copia, ſingulis tamen annis nonnulli in limitibus Bavariæ Poloniæque conſici ſolent. Ceterum an illud verum ſit, quod Schrœderus aliique nonnulli affirmant, urſos nequaquam hominibus, ſeu aliis viventibus animalibus inſidiari niſi forte irritatos, eosque nonniſi fructuum ſilveſtrium, favi, certarumque radicum eſca veſci, diſcutiendum relinquimus naturæ animalium ſcrutatoribus, hiſtoriæque iſtius Scriptoribus. *Teſtimon. Arnulfi de S. Gunthero. Pitter p. 45.*

(*c*) Plaudunt venatores noſtri, inquit P. Victorinus noſter, ab eo Koſſali facto etiam hodie uſitatum morem increbuiſſe, ut, quoties rapacia quæque animalia, cumprimis volatilia, perimuntur, ea, aut eorum exuviæ portis arcium, aut certe ædium venatoriarum affigantur.

(*d*) Vicus hodie ſupereſt in regione Litomericenſi uno & medio lapide Bilina Litomericioque diſtans.

Ll PRÆ-

PRÆTERMISSA.

Pagius in Critica Baronii ad h. a.

Novæ in vicina Bajoaria belli flammæ: Pipinus contra Bavaros, ad quos Grypho confugerat, navale prælium parat; at illi timore perculsi pacem exorant, & obsides dant.

ANNUS 750.

Holot repertor salsularum

Nonnemo Nezamysli ministrorum cognomento Holot ex vicinis saltibus montibusque quodam die Wissehradum reversus, admonuit Principem detecti a se laticis aquæ salsæ sub radicibus cujuspiam montis. (a) Nihil hoc nuncio lætius visum Principi, remittit hominem adjunctis duobus aliis, aquæque hujus portionem ad se deferri jubet. Tentata varie ejus aquæ natura, deprehensum tandem, posse in salem coqui. Holot itaque cum pluribus aliis rerum harum gnaris ad coquendum isthic salem jussu Principis abiens, præfecturam gessit. Et quoniam cum salinarum fama salinatorum crescebat numerus, placuit Nezamyslo super vicino huic monti, unde salsi latices erumpebant, colle urbem Slanam, quasi salsam dicas, condere. (b)

Urbs Slana.

At Zatecenses crescentem circa se Slanam limis aliquamdiu spectantes oculis, tandem qua vi, qua dolo fortunas surgentis urbis corruptum ibant; Moniti etiam minacibus verbis Principis, pacem quidem pollicebantur ac obedientiam, at deterreri non poterant, quin subinde, nocturnis præsertim incursionibus, vasa confringerent, everterent

Zatecensium in Slanenses maleficia.

rent coquinas, disjectisque salinatoribus ora jugis putei injectis molibus obturare conarentur. Tot provocati injuriis Slanenses ad vim demum & ipsi vertuntur, factaque manu centum quinquaginta de Zatecensibus trucidant, id quod ipsis exitio fuit. Nam Zatecenses refectis viribus æmulos anno mox consequente adorti, eos partim cæsos, partim fuga in diversa ablatos sedibus ejecerunt, salinasque coctoribus ipsi suis occuparunt.

ANNUS JESU CHRISTI 750.

ZACHARIÆ PAPÆ 10. CONSTANTINI COPRON. 31. NEZAMYSLI 6.

(a) Earundem salinarum scaturigines tenues adhuc supersunt, utunturque cives aqua illa hodiedum, ne tam profuso sale opus sit ad condiendum cibos. Multi posterioribus temporibus fontem hunc explorare, salemque elicere adnisi sunt; sed pene irrito conatu tum ob tenues admodum latices, tum quod sumptus in excoquendum profundendi pretium superarent, quo passim hic venalis sal ex Austria advectus prostat. Iidemque fassi sunt: nullum se indicium reperisse, salinos hos puteos isthic aliquando injectis molibus obturatos; scaturigines enim hodiernas ex saxosi montis cavernula integris omni parte laterum compagibus (quod & ipse vidi) profluere, nisi fortassis alio olim loco hi latices fuerint. Zacharias Theobaldus, junior dictus, rerum naturalium explorator solertissimus idemque peritissimus anno 1607. fontes hos perscrutatus est, quos erudite suo libro de Arcanis naturæ descripsit.

(b) Ad hunc locum hæc adjecit noster P. Victorinus: Slana a Salsedine sic nuncupata, regia quondam urbs, suæque regionis caput, ædificiis, divitiis, & omnibus urbium felicitatibus affluens Praga tribus & medio circiter lapide remota, hodie est in ditione Comitum de Martinitz; quam Illustrissimus Vir Bernardus Jaroslaus Comes de Martinitz supre-

mus, ut vocant, Regni Burggravius (cujus clarissimum nomen & immortalia in urbem hanc benefacta vivunt, viventque dum Slana stabit) longe felicius locupletavit, dum binas superiore sæculo eo loci religiosas domos, alteram extra urbem PP. Franciscanis, alteram in urbe Clericis Regularibus Scholarum Piarum erexit, dotavitque. Ceterum territorium Slanense, vulgo Slansko, vel etiam Zritko a celebri monte Zrzito olim nominatum præter singularem prærogativam, qua ob primas apud se Czechi sedes gloriari potest, Horreum præterea urbis Pragæ ob fertilitatem merito vocatur, lateque describitur apud Stranskium & Balbinum. Hodie ab ea nomen regio non amplius obtinet, ipsaque urbs censetur in Rakonicensi, ut vocamus, districtu. Hactenus noster P. Victorinus. Paucis cognitum in hac urbe olim eodem loco, ubi nunc decanatus est, exstitisse præposituram ordinis S. Benedicti ad Cœnobium Insulanum spectans, quam etiam Hayecius in suo catalogo cœnobiorum hujus sacri ordinis præteriit. De ea insignia mihi documenta, diplomaque Wenceslai tradidit A. R. P. Eugenius ejusdem sacri ordinis sub rupe S. Joannis professus, hodieque ad S. Kilianum Administrator suis locis proferenda; cujus nomen, & de historia patria egregia merita, illustriora ut quam primum fiant, opto, publicandis suis annalibus cœnobii Insulani Manuscriptis, vitaque Divi Juani, quæ ob vetustissimas quasque autographasque memorias non sine admiratione nuper tumultuaria opera apud eum excurri. Ceterum mirum id mihi visum in Merignolæ Mſ. qui Slanam adhuc suo ævo civitatis nomine non impertit.

ANNUS 751.

Præsente anno plerique Bohemiæ Procerum (a) auctores suasoresque ducendæ uxoris Nezamyslo fuere, multis hanc in rem acervatis argumentis de vitæ incertitudine, stirpisque Przemysleæ periculo; cumque immaturas eas nuptias Princeps causaretur, diceretque: „ Patres „ mei charissimi vicesimum quintum ætatis annum necdum „ me superasse videtis, & quo pacto ad rem uxoriam adji-

Nezamysli nuptiæ.

„ ci-

„ ciam animum? „ pervicit tamen optimatum ſententia. Nezamyslum filii nomine compellantium, ponentiumque ob oculos ſtirpis conſervandæ neceſſitatem. Ita Hruba Kraſonis de Botowitz filia uxor Nezamyslo data. Nuptiæ magno apparatu celebratæ, hoſpitibus quibusque exquiſitiſſimum unum quodquod de cibo & potu apponi juſſum. (b)

ANNUS JESU CHRISTI 751.

ZACHARIÆ PAPÆ 11. CONSTANT. COPRON. 32. LEONIS IV. 1.

NEZAMYSLI 7.

(a) Hayecius hic loci Proceres lingua vernacula vocat Wladiki & Lopotowe. Wladykorum etymologiam jam alibi expedivimus, ſed Lopotarum nominis difficilior explicatio, quandoquidem ne radix quidem hujus vocis ſeu apud gentem noſtram, ſeu Dalmatas & Croatas, ſeu Polonos hodie ſupereſt. Lupacius, quem eadem difficultas premebat, exiſtimat Amanuenſium oſcitantia, aut typographi incuria errorem in exemplaria Hayecii irrepſiſſe, legendumque eſſe Logotowe quaſi *Logothetus* vetuſto vocabulo Græcanicæ originis. At Paprocius verbis diſertis ait: judices & rectores Lopote ſecundum vetuſta Chronica ſemper appellatos. Legi in Chronico Schleſwicenſi, aliisque Danicis monumentis: Jus Danicum appellatum vetuſtis temporibus Lobock; iſtud an Germanicæ, an Slavicæ derivationis ſit, definire non auſim; non enim neſcio a quibusdam pro Lowbuch accipi; at ſi Slavicæ originis eſt (Slavos enim his regionibus olim ſediſſe conſtat) palam eſt: cur a noſtris Lopote judices dicti fuerint.

Lupacius ad 3. Martii.

Paproc. in Ordin. Equeſt. c. 1. Chron. Schleſwic. apud Menken. T. III. p. 602.

(b) Hayecius iſthic vernacula veteri lingua varia ciborum & potuum genera enumerat, quæ P. Victorinus noſter generali cibi & potus nomine expedivit. Eadem fatetur Sandelius in ſua verſione Germanica Hayecii ſe ſe nequidem germanice poſſe reddere. Nam

cum vetustissimæ linguæ Slavicæ reliquiæ sint, nomina hæc ne quidem a suæ ætatis Bohemis intellecta fuisse. Verum quandoquidem ad vetustatis cognitionem etiam veterum Slavicorum intellectio pertinet vocabulorum, innitendumque ne Slavicæ veteris linguæ notitiæ prorsum pereant, dandum hic aliquid operæ temporique, ut quid ea denotarint, excutiamus. Priora autem pervulgata sunt, hodieque usitata: Chleba Pssenicžneho, id est panem triticeum, Ptakuw id est aves, Zwěržiny ferinam variam carnem, Ryb pisces, sed reliqua abstrusiora. Primum locum obtinet vox Bissy. Peritiores linguæ Bohemicæ, quos super nominum istorum explicatione percontatus sum, existimant Byssy piscium genus esse, quod oculatorum appellamus, germanice neun Augen a novem maculis oculorum simillimis, quibus ex utroque latere notati sunt. Jonstonus appellat *lampetras fluviatiles*, aitque autumno in brumam usque earum capturam in Albi fieri. At Stranskius & Balbinus horum oculatorum piscium verum nomen vernaculum produnt, ajuntque nuncupatos Tryssly latine tryphlas, ut itaque vocis similitudine superiores falsos credam. Existimo itaque Byssy adjectivum vernaculum esse *bubulam* seu *bubulinam* (subintelligendo *carnem*) significans, hodie Howězy dicimus, constat enim Byw antiquitus *bovem* significasse, & quandoque etiam *taurum*, *bubalum*, *urumve*; hodieque Dalmatæ bubalum Biwol vocant. Dixi autem *bubulam* seu *bubulinam*, nam etiam bubali olim non infrequentes silvis nostris erant, eorumque venatione delectabatur juventus nostra nobilis, quorum carnem teneram prorsumque ad palatum esse scriptores quique memorant. Jam Julius Cæsar* ejusmodi bubalorum urorumve in Germania memoriam facit, aitque: *Hos studiose captos foveis interficiunt.* Et Carolum Magnum anno 803. in Bajoaria existentem excurrisse in vicinas Bohemicas silvas ejusmodi bubalorum venandorum causa his verbis memorant annales Metenses: *Imperator autem Bajoariam profectus venationem bubulorum, ceterarumque ferarum per saltum Hircanum* (Hercinium) *exercuit.* Merignola noster de ferarum copia in Bohemia loquens, his verbis describit Bubalum: *Est & ibi bestia habens magnitudinem bovis, ferox & sæva cum magnis cornibus, cum quibus tamen se non defendit. Hæc bestia habet sub mento folliculum magnum, in quo aquas colligit multas, & currendo aquas calefacit miro modo in illo folliculo, quas super canes & venatores projicit, & quidquid tetigerit depilat, & urit horribiliter.* Alterum ignotum vocabulum est Raubeniny vocabulum hoc ex ista antiquitate non esse prodit dyphtongus *au*, qua tum adhuc Slavi majoresque nostri carebant, idem ta-

Jonston. hist. Nat. p. 154. & 155. item Tab. XXVIII. N. 10. & 11. Stransky Reip. Boh. c. 2. §. 15. Balbin. Dec. 1. l. 1. c. 52. Lodereker in Vocabul. sept. Hobb. Aldrov. Gesn. Herberst. E. Hüniken in descriptione bubali *Jul. Cæs. de bello Gall. c. 28. *Annales Metens. ad An.* 803.

Merignola Ms.

tamen & hodie obsoletum est. Adscribere libet, quæ A. R. D. Joannes Rohn Ordinis Crucigerorum cum Rubeo Corde in elucubrando copiosissimo trilingui Dictionario plane occupatus, hac de voce ad me dedit. „ Raubeniny, inquit, vix aliud sunt, quam fructus insitivi, quod est frugum genus optimum exquisitissimumque a radice „ Raub, id est insitum, sive surculus ein Pfropf = Reißlein. Hinc „ Raubeniny fructus insititii seu insitivi gepfropftes Obst. Nec dubium „ est antiquissimis temporibus hoc fructuum genus cognitum fuisse, „ cum Horatius Epod. II. v. 10. *insitiva pira* commemoret. „ Tertia vox est Linczowky hæc admodum dubia nec satis expedita, aliis pro tinca palustri, aliis pro merula pisce marino tincæ palustri simili, aliis pro quadam avium specie, aliis pro omni volucrum palustrium genere eam explicantibus. Sed verosimillimum ii tandem attigisse mihi videntur, qui pro cervarum damarumve hinnulis explicant; constat enim cervam majoribus nostris Lin (hodie Lané dicimus) dictam esse, inde apud Dalmatas adhuc vocabulum *Yelin* cervum significans perstitit. Quartum locum obtinet vox Trudu: vocabulum hoc pervetus Slavicum est ad nuptiarum solummodo ceremonias pertinens, denotabatque coronam similagineam, quam paranymphus nuptiarum die pinsi fecit, ac dein sponsæ, seu sponsis simul offerebat, verosimillime hujus pisti genere, quod rotundum est, perennitatem matrimonii connotans optansque. Hujusce ritus vestigia hodieque perstant plerisque locis apud plebem nostram. Etymologiam autem suam ducit a veteri Slavica voce Trug seu Drug paranymphum, seu comitem sponsorum significante, hodieque druh Zenicha vocatur paranymphus is, qui e latere sponsi est, item & druzba. Dalmatæ vero druug comitem, seu socium hodiedum vocant. Sequitur: Waldyny: compositum vocabulum censetur ex Wal & Dyny, significatque hydro-peponem eine Wasser-Melonen utrumque sejunctum vocabulum hodiedum retinent Dalmatæ: *Waal* fluctus, unda, seu aqua, & *Dinya* pepo, nostri etiam peponem Dýně nuncupant in hunc usque diem. Porro e cibis est Prstanczy: hoc nomine olim dictam turdorum majorum speciem, quam hodie Bohemice Prawnjky germanice Schnarrer appellamus, docuit me linguæ nostræ peritissimus Novalium Pragensium Bohemicorum Scriptor, quemadmodum & per obscuram vocem Kastomky bellaria, postremaque dulcia mensæ obsonia connotari. Sequuntur quædam potuum nomina, & primum quidem est Kerzisstiny: id mustum de vite significat, Kerz enim fruticem quemcunque atque adeo etiam vitem con-

Loderek. in Vocab. septil.

Libellus veterum adagiorum Boh. Olomucii editus.

Loderck. in Vocab. septil.

Lodereker cit. loco.

connotat. Retinent hanc significationem hodiedum etiam vinicolæ nostri mustum inter torcularia, aut etiam vasa necdum vinaceis nucleisque expurgatum Bergsstiny appellantes. Restat adhuc Pecowky: augurabar certo voce hac connotari quodpiam crematuræ genus per fornaculam distillatum. Pec enim nostris fornacem significat; sed affirmavit mihi idem Pragensium Novalium scriba vocabulum sibi ex vetustioribus Boemicis libris satis perspectum esse, nihilque significare aliud, quam piraticum seu mustum pirorum ein Birn-Most. Per Medowiny Medonem seu mulsum intelligi constat, de quo potu jam supra egimus. Hæc si aliis fortassis longiora & minoris momenti videbuntur, at non injucunda erunt veteris linguæ nostræ curiosis.

ANNUS 752.

Post eas nuptias Nezamyslo nihil antiquius fuit, quam cum insigni prudentia populi sui commodis prospicere, in eaque, quæ publicæ utilitatis essent, animum cogitatumque intendere. III. Nonas Aprilis igitur senatum omnium procerum in Wissehrad evocavit, producta in biduum consultatione statutum denique in palatio est: describeret Princeps Bohemiam, eamque certis spatiis dimensam optimatibus cumprimis potentioribus colendam traderet, quorum sollicitudini incumberet sublatis silvis agros sementi præparare; ii tamen hoc nomine Principi vectigales essent, tributique aliquid penderent. (a) Aliis pro latifundiorum portione arationes, plures paucioresve labores rusticos (robotas hodie vocant) præstare visum est. (b) Habito senatus consulto sancitum: eas possessiones atque fundos clientelæ nomine ac beneficiario jure dividendos, ex eorumque mensura & numero onera servilia ferenda esse, simul

Bohemiæ prædia beneficiario jure Princeps Optimatibus distribuit.

simul qui hac fiduciaria lege possessionem cepisset, ei quoad viveret, de securitate possessionis cautum esset, ab ejus excessu prædium cuicunque eadem lege addicere Principi integrum esset. Hoc senatusconsultum Nezamysli imperio quernis est tabulis insertum, (c) ut ejus perennaret memoria, simulque missi, qui montes, silvas, fluminaque metirentur, suam cuique regionem describerent, terramque culturæ idoneam redderent. Hoc consilio maxima incrementa fecit respublica Czechiæ.

ANNUS JESU CHRISTI 752.

STEPHANI II. PAPÆ 1. CONSTANT. COPRON. 33. LEONIS IV. 2.

NEZAMYSLI 8.

(a) Pecuniæ defectu, quæ populis septentrionalibus præcipue cum exteris rariora commercia habentibus non tam frequens in usu erat, vectigalia plerumque in frugibus, pecoribus, fœtibus, rebusque manufactis præstabantur, ut etiam de Dalmatis & Croatis apud Joannem Lucium videre est. In quo illud præterea animadversione dignissimum: Croatas & Dalmatas Slavicæ illius libertatis obtentu non sustinuisse, ut præstationes istæ nomen vectigalis, aut tributi, sed *donorum* ferrent. Sic enim ille: *Zupanis & Banis dona certa bis anno dabantur, scilicet diebus Nativitatis Domini & Paschatis, hæcque dona etiam latine dationes reperiuntur. Eadem munerum consuetudo observabatur ratione nuptiarum & natalium liberorum.* Nec dubito eandem plane rationem genti nostræ sub hoc ipsum ævum fuisse, quandoquidem Croatas coloniam Bohemorum sat copiose alibi probavimus.

Lucius de Regno Dalm. & Croat. l. 6. c. 1.

(b) Eundem servilium operum morem, quin quoque pecuniæ raritas invexerit, nullus dubito; is hodiedum late per Regnum nostrum adhuc obtinet. Porro usitatum hucusque nobis vocabulum Robota

(quo ejusmodi serviles operæ exprimuntur) derivatur a vetusta Slavica voce Rob, quod captivum, mancipium, aut servum significabat, quam significationem Dalmatæ hodie retinent, & Moravi adhucdum Roba ancillam vocant. Vetustis vero temporibus per ejusmodi robotas nihil aliud, quam araturæ venisse videntur; sic enim literæ fundationis Arnesti Archi-Episcopi Pragensis vocem hanc explicant: *Nec non villam Kostomlat sub monte Ripino sitam cum araturis sive Robotis, agris cultis, & incultis, cum censibus &c.*

Lodereker Vocab. septil.

Balb. Vita Ven. Arnesti. p. 266.

(c) Ad hunc annum noster P. Victorinus originem Tabularum Regni collocat, sic enim ille ad hunc locum: *Inde Tabularum Regni, jurisque fiduciarii, seu ut dicimus Feudi, in Bohemia usus cœpit.* Quandoquidem nos autem supra lectori satisfecisse non dubitamus, ostendendo majores nostros usque ad sequentis sæculi sexagesimum circiter annum omni scripturæ genere caruisse, quid ea de re sentiendum sit, cognoscet. Certe Hayecius ipse, asserendo rem tabulis quernis inscriptam fuisse, sat manifesta indicia dubiæ reliquit fidei, cum tam pertinacem, duram, minus obsequentem, minusque tractabilem materiam, ut lignum quercinum est, scribendo designavit, quam Eruditissimus Abbas Gotvicensis inter omnes prope relatas veterum materias, quibus characteres suos excipere solebant, nuspiam commemoravit. Quod cum vel ipsi Balbino aliisque patriis Scriptoribus nostris non satis probaretur, negant illi quernis tabulis scripturam exceptam, sed membranis vitulinis, horumque membranorum thecam constitisse e tabulis quernis, inde vero errorem ortum quasi ipsis tabulis quernis scriptura incisa fuisset stylo quodam ferreo. Habet tamen inter supellectilem suam rerum vetustarum Prænobl. ac Clariss. D. Clauser duas tabellas longitudine spithamam, latitudine tres fere pollices æquantes easque tenuissimas e ligno, quantum cognoscere licet, cypressino, quibus ignoti characteres stylo ferreo incisi sunt. Nec tamen cujus idiomatis cujusve gentis sint, comperire hactenus licuit.

Chron. Gotvic. l. 1. c. 1.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno Pipinus, ita jubente Zacharia Pontifice summo in Regem Francorum inunctus est a S. Bonifacio; quo pacto dignitas Regia deposito Childerico III. ultimo stirpis Merovingorum, ad majores domus, stirpemque Caroli Martelli & Pipini transiit, quæ postea Caro-

Baronius & Pagius ad h. a.

lo-

lovingorum stirps dicta est. Atque hic velut alter gradus fuit ad consequendum postea Occidentis Imperium.

ANNUS 753.

Anno septingentesimo quinquagesimo tertio ex Hruba venustissima Principe natus Nezamyslo filius est Mnata. Ejus natalis dies inter omnis generis hominum confluxum festis epulis celebratus. Ad ditandam deinde regionem, Principatumque Mnatæ filio quam felicissimum efficiendum animum convertit, eamque in rem singulis prope diebus optimatum, seniorumque concilium coegit. Consultatione sic producta in auri argentique venas diligenter inquiri jussit, novæ monetæ signaturam meditans filii Mnatæ imaginem habituram. (a) Populi vero is præcipuus hujus anni labor erat, ut arbusta silvasque exstirparent tum ferro tum igne, villas novas conderent, ac longe lateque circum montem Rzip, castrumque Wissehrad terram aratro subigerent. Nezamysl denique, ut natalis filii sui transcriberet ad posteros memoriam, permunitum castrum construi, (b) omnique apparatu ac frumenti genere instrui jussit Sedisin, quasi sedem filii dicas, id appellans, quod dein posteritatis vitio Sedeschin nuncupatum est. (c)

Nezamyslo nascitur filius Mnata.

Arx Sedeschin.

ANNUS JESU CHRISTI 753.

STEPHANI II. PAPÆ 2. CONSTANTINI COPRON. 34. LEONIS IV. 3.

NEZAMYSLI 9.

(*a*) Manuscriptum de monetis Ducum & Regum nostrorum alias jam laudatum nullius monetæ meminit Mnatæ imagine excusæ. Et profecto cum numi quique veteres in Regno nostro inventi omni epigraphe, aliaque dignoscendi nota aut indicio careant, de iis aliquid definire tantundem est, ac obducto vultibus velo aut larva homines internosse velle.

(*b*) Hæc consuetudo primis sæculis apud Hayecium plerumque legitur, quod in liberorum præsertim masculini sexus recens natorum memoriam arces, prædia, vici, oppidaque aut urbes condita reperiantur. Balbinus posterioribus temporibus nobilitati nostræ etiam alium morem fuisse his verbis memorat: *Olim aureis Bohemiæ sæculis carpionibus anniculis annulos aut circulos ære aliquo lucentes secundum os aut caudam suspendere mos erat, quoties Illustrissimis parentibus, aut diviti Patrisfamilias & piscinarum domino filius erat natus, lætitiæ contestandæ causa. Eodem anno inserebant pyros, & pomos &c. ut cum puero nato isti & ista crescerent.*

Balb. Dec. 1. l. 1. c. 56.

(*c*) Hujus arcis nomen nuspiam reperio in catalogo meo locorum hodie in Boemia existentium. Sed nec Balbinus, aut Hayecius in suis arcium indicibus illius situm aut nomen retulerunt, nisi Seltschin vicum dicamus proximum Wrbnæ ac Melnicio.

ANNUS 754.

Arx Klopag seu Hasenburg.

Arx Klopag (ea vox arduum montem significat) a duobus fratribus Kalbogio & Weslao de Kossali domo, qui singulari certamnie cum ursis congressi, eximiam suæ

suæ domus fortitudinem egregie Principi probarunt, super cacuminata rupe condi cœpit. Germanis deinde sensim per Bohemiam invalescentibus pro Bohemico Klopag Teutonica voce Hasenburg, id est castrum leporum dictum est; quæ appellatio germana hodie etiam ad Bohemos corrupte transiit ut Hozmburg imo & Hanzburg nuncupetur. (a) Per eosdem dies nonnulli Zatecenses sive juventutis multitudine, sive impunitate nuperni facinoris audaciores facti, palam detrectare Principis imperium, jugumque excutere cœperunt; Nezamyslo, quod hominis erat nimia clementia, (b) redigere perduelles in ordinem recusante. *Zatecenses perduelles.*

ANNUS JESU CHRISTI 754.

STEPHANI II. PAPÆ 3. CONSTANTINI COPRON. 35. LEONIS IV. 4.

NEZAMYSLI 10.

(a) Nominatissima arx illa, sæpeque ejus recurrent memoriæ in Annalibus hisce. Hodie in agro Litomericensi ad sextum ab urbe Praga milliarium in ruinis sedet, atque ad ditionem Celsissimi Principis Caroli Francisci a Dietrichstein pertinet; vicus infra hoc dirutum castrum e meridionali plaga situs etiam vetus nomen Klapay retinet. Quo tempore vero circiter vetus illius nomen in Hasenburg transierit, prodit nobis Paprocius, qui ait circa annum 1225. in familia Biwogiorum & Kossaloviorum domesticam exortam discordiam, posteaquam nimium aucta in plures ramos, lineasque, ut hodie appellamus, abiisset, quæ non aliter nisi intercalatis Comitiis sedari poterat. Przemysli Ottocari itaque Regis & Comitiorum decreto sancitum, ut Kossalovii, Klapstii, Wlastivlastii ad veteris sui clypei aprinum caput leporem assumerent, inde Hassenburgici castri, familiæque nomen germanicum, quod lepus einen Haase significaret, enatum esse. Sed num ea per omnia vetustis monumentis respondeant, *Balb. Dec. 1. l. 3. c. 8. §. 2.* *Paproc. in Ord. domin. c. 4. p. 66.*

tum examinabimus, cum ad hæc tempora perventum fuerit. Ceterum qui plura de hac familia nosse cupit, Paprocii citatum locum, Balbinumque adeat.

Balbin. cit. loco. item in histor. S. Mont. Auct. I. c. 7. p. 94. & in Genealog. Tab.

(b) Authores, qui Dubravium sequuntur, Nezamyslumque hebetis, incogitantis, meticulosique imagine depingunt, hanc Zatecensium insolentiam ejus negligentiæ, armorum fastidio, reipublicæque tractandæ inscitiæ tribuunt; quod idem ad hunc locum fecit noster P. Victorinus.

ANNUS 755.

Przibral.

Przibral frater Hrubæ affinitate Principi junctus homo accerrimi ingenii, & in auri argentique detegendis venis summe industrius, cum aliquando subministratos sibi e palatio per sororem Hrubam Bohemiæ fastos, quibus super cetera vaticinia quoque Libussæ continebantur, lustrando evolveret, suspicatus id, quod erat, Libussam per silvam Betularum locum illum inter Trzebussnam arduum silvosumque regionis Podbrcensis montem, collemque Dubenecz intellexisse, (a) eo cum patris sui Krasomili cognatorumque bona venia migrans ditissimas argenti fossiones fecit. Alii referunt ductu & consilio Krasnæ conjugis suæ rerum magicarum peritia inclytæ se in loca hæc transtulisse. Collectum inde argentum trifariam sic divisit, ut alteram earum partem Krassomilo patri, alteram Nezamyslo Affini, tertiam sorori Hrubæ honorarii nomine offerret. Isthic brevi tempore ad maximas pertigit divitias; quarum adminiculo non longe a prædio suo super colle structuram magnificæ

Argenti fodinæ sub monte Trzebussna.

ficæ arcis occœpit, eamque a nomine ſuo Przibral appellavit. Hæc arx poſtea corrupta poſteriore litera Przibram (b) eſt dicta, quo nomine hodieque gaudet. *Przibram arx.*

ANNUS JESU CHRISTI 755.

STEPHANI II. PAPÆ 4. CONSTANTINI COPRON. 36. LEONIS IV. 5.

NEZAMYSLI II.

(a) Regionem hanc montanam olim præcipue betulis fuiſſe inſtratam ſat vetuſta quæque monumenta perhibent, nec incredibile vicina loca Dobrziz quaſi ad betulas, & Wobrziz quaſi in betulis dicta, nomina ſua inde traxiſſe, nam utriusque hujus loci perantiquæ memoriæ, illius quidem a Templariorum iſthic olim prædio, alterius a diplomate Juri-Feudali Mſ. adjecto. De Podbrdcenſis regionis etymologia copioſe egit Balbinus in ſua ſacri Montis hiſtoria. Vicus vero Dubenecz hodie ſupereſt eleganti ſtructura, arcis inſtar, nobilitatus.

(b) Hæc arx quo pacto in urbem excreverit hæc Balbinus: *Paulatim deinde largius aperientibus ſe ſe argenti venis invitati, & amore habendi accenſi mortales locum celebrare cœperunt. Officinæ primum paucæ argenti glebis aſſervandis, & metallis igne ſeparandis, tum ipſis metallicis quiete recreandis domus quædam ſunt conſtitutæ. Succeſſit neceſſitati, utilitatique, ut fit, commoditas, huic elegantia, ut & commode & eleganter habitaretur, tandem ad tutelam argenti foſſorumque vallis, quæ hodieque apparent permunitus eſt locus; ad extremum ita multitudo domusque creverunt, ut beneficio Regum publico nomine civitas diceretur. At quo potiſſimum anno hæc felicitas Przibramum reſpexerit, ab Annalibus hoc loco deſerti, neſcimus.* Urbs hæc inter Regio-Montanas etiam hodie locum obtinet ad ſeptimum Praga lapidem diſſita, a ſuisque argenti mineris percelebris, quibus ærarium Regium quotannis affluenter ditat. Eo vero loco, quo vetus arx ſtetiſſe creditur, hodie ſic dicta domus Archi-Epiſcopalis eſt vetuſto & pene coeunte vallo munita. Urbi incubat Mons magnifico templo Virgini Dei- *Balbin. hiſt. S. Mont. l. 2. c. 2.*

Deiparæ dicato, & religiosa Societatis Jesu domo nobilis, atque a sacro Thaumaturgæ Matris cultu Mons sacer appellatus, de quo historiam congessit ab historiis suis nominatissimus Balbinus ejusdem sacri ordinis Alumnus, eamque Pragæ in quarto anno 1665. typis vulgavit, unde de hoc loco & ipsa urbe Przibram plura peti possunt. Eas vero memorias, quæ a publicato Balbini opere ad nostram usque ætatem posteritate dignæ visæ sunt, complexus est A. R. P. Ignatius Popp nova prorsum hujus sacræ statuæ historia, quæ Pragæ anno 1758. excusa est.

PRÆTERMISSA.

Baron. & Pagius ad h. a. Hoc anno S. Bonifacius Archi-Episcopus Moguntinus, postremum Trajectensis Episcopus, Germaniæ Apostolus, cum ad Frisios prædicandi Evangelii causa cum sociis suis profectus esset, ibidem odio fidei martyrium sanguinis effusione gloriosum subiit die nonarum Junii. Agnovit semper Bohemia eidem divo se debere magnam partem invectæ legis Christi, quæ a vicinis gentibus illius doctrina imbutis tandem & ad illam permanavit; quare ejus festum diem ab omnibus retro sæculis peculiari officio venerata est, veneraturque hodie. *Pessin. Phosph. septic. Rad. IV p. 511.* Carolus IV. anno 1372. aliquot partes sacri ejus corporis, atque ex illis unam majorem ex inferiori Germania attulit, Ecclesiæque Metropolitanæ Pragenæ dono dedit, quas illa ejusdem festo die venerationi publicæ exponere solita. Et ne veteris Liturgiæ Bohemicæ memoriæ pereant, libeat hic adnectere: olim & quidem sæculo XIV. alias fuisse orationes in Missæ sacrificio de hoc sancto ab his, quas hodie habemus, quas legere est in insigni Missali Mſ. membranaceo ante annum 1360. exarato, olim Ecclesiæ B. V. Mariæ nascentis in Novo-Benatek Canonici ordinis Crucigerorum cum rubeo corde; nunc in Bibliotheca S. Crucis majoris sacerrimi ejusdem ordinis Vetero-Pragæ asservato.

ANNUS 756.

Tetka moritur. Annus septingentesimus sextus & quinquagesimus morte Tetkæ, sororis Libussæ ater ac nefastus. Ea mulier condito Tetinio clara, matrisque loco a popu-

pularibus culta, quod ejus potentiam nemo nisi aut levatus periculo, aut cumulatus dignitate sensisset, hoc anno sub monte Pohled, qui Tetinio in occidentem est, solenni fuit planctu tumulata. Ad tumulum ejus ingens appositum saxum, superque eum Slavossius maritus novem ipsos dies inferias ardere jussit. Injectum in flammas charissimum quodque ac pretiosissimum Deæ Klimbæ (a) devotum flagravit.

Eisdem diebus cum vix Slavossoviæ domus murique ad fastigium perducti essent, ac locus Slavossii industria speciem urbis accepisset, cœlum grave ac pestilens in eam desæviit. Ipsa enectis civibus cum quadriennio deserta ac tristis jacuisset, occupata deinde a latronibus quadriennio integro immanibus flagitiis servivit; dum postremo latrociniis ferroque & flamma excisis primo splendori a Tomako Tuchodii filio reddita, caput quidem aliquando e tenebris extulit, sed amisso priore vero, sub altero suppostitio Beraunæ quasi raptricis nomine inclarescere cœpit, sortita Beraunæ nomen a prædonibus illis rapacibus, id enim Bohemi gentili sua voce **Beru** exprimunt, quod latini suo verbo rapio. (b) *Berauna urbs.*

Eo pariter anno Rozhon Kurimensium ille Princeps naso brevior, morbo mortuus successorem habuit fratrem Slavomilum (c) eximia proceritate virum, triumque filiorum regia formæ dignitate juvenum: Bydi, Rodmili, & Horzeslavi patrem. *Rozhon moritur.* *Slavomil. succedit.*

ANNUS JESU CHRISTI 756.

STEPHANI II. PAPÆ 5. CONSTANT. COPRON. 37. LEONIS IV. 6.

NEZAMYSLI 12.

Hammer-ſchmid. hiſtor. Klattov. P. 1. c. 10.

(*a*) Aliqui Deam hanc Klimbam cum Klyvina Klatowcæ Dea & ab Hammerſchmidio relata unam faciunt, cujus idolum is ita deſcribit: mulieris formam referebat integro ſaxo exciſam, habens elegantem coronam lapideam capiti inſertam, dextra manu auream haſtam, ſiniſtra ſcutum gerens; ante id perpetuus alebatur ignis. Et c. 12. dicit ſimilem fuiſſe Deæ bellorum, quam latini Bellonam vocant. At ſi ſignificatio vetus Slavica conſulatur, eam potius Deam frugum fuiſſe atque Cereris cujuſpiam locum tenuiſſe dicere oportebit; conſtat enim majoribus noſtris Glyw ſeu Glyb panem ſignificaſſe, hodie Chleb dicimus.

B. Gerlaci Chron. ad An. 1191.

(*b*) Fragmentum Mſ. Chronici B. Gerlaci e Bibliotheca Reverendiſſimi ac Excellentiſſimi Domini Epiſcopi Litomericenſis omnino locum *Beron* appellat. Ad annum enim 1193. cum Przemyslus Dux obviam iret Henrico Epiſcopo cum exercitu venienti inquit: *Cum veniſſent ad locum Na Beron, cum Epiſcopus eſſet Na Zdice.* E quo quidem loco nihil certi eruitur urbsne jam tum, an oppidum, vicus, aliudve fuerit. Id tamen conſtat a Carolo IV. locum hunc multis immunitatibus donatum, & veroſimillime tum primum in Regiarum civitatum numerum adſcitum. Is vero in diplomatibus Caroli paſſim *Verona* jam ſcribitur, quam urbem tanto opere excoluit amavitque Carolus, ut non dubitaret eam *Veronam ſuam* appellare. Ceterum civitas iſta & hodie Regia eſt, regionis Beraunenſis caput ſupra fluvium Miſam ad arcem Tetin ſita, hac via regia eſt ad Imperii Germanici regiones ex Hungaria Polonia, Sileſia ac Moravia per Bohemiæ regnum iter facientibus. Stranskius porro a figulorum officinis, vaſorumque ejus artis bonitate, elegantiaque hanc commendat. Quoniam vero, inquit, figuli ad fornaces ſuas ignis quotidiani vehementia plerumque rubeſcunt, trahuntque colorem æneum, ea de cauſa proverbium inter Bohemos invaluit, ut quoties maculoſum aliquem, aut faciem cujuſpiam rubentem puſtulis notare volunt, Beraunenſem appellent.

Dipl. Caroli IV. An. 1361. datum apud Glaſeys Anecd. dipl. 447.

Stranskius Reipubl. Boh. c. 2. §. 9.

(*c*)

(c) Stranskius addit: hunc Slavomilum ditionem Moravorum irruptionibus aliquanto jam tempore obnoxiam parumque securam Horzeslao filio reliquisse. *Stranskius Reipubl. Boh. c. 2. §. 3.*

PRÆTERMISSA.

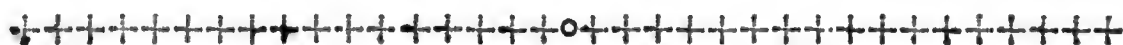
Diximus supra Boemiam olim ad Ratisbonensis Episcopi Diœcesin pertinuisse, non conticenda hoc anno mors primi Episcopi Ratisbonensis Vichterpi octogenario majoris, qui plures libros posteritatis commodo sua ipse manu scripsit. Sanctum Garibaldum igitur, quem S. Bonifacius Episcopum Ratisbonensem ordinavit, Vichterpi coadjutorem fuisse multis probat Pagius. *Pag. Critic. Baron. ad h. a.*

ANNUS 757.

Annus septingentesimus supra quinquagesimum septimus felix Melnicensis urbis natalibus. Bess Primorum nonnullus homo pecuniosus, multique pecoris ac servitii, qui vicum (a) Przíwor ditione tenebat, contemplatus aliquando ex porrecta in occidentem specula subjectam omnem monti Rzip amœnam planiciem; eaque locorum facie, quod ob glebæ fertilitatem, & silvarum aquarumque triplicium commoditatem peridonea ad habitandum videretur, mirifice delectatus, tertio post die, cum in eadem loca clientelis comitatus transiisset, arbores succidi, saxaque in structuram frangi præcepit; inde fundamenta prævalidæ arcis jacta, cui nomen (b) Bissow indidit. Nam eum montem fluvius Albis Moldavæ paulo supra junctus alluit, amnis item isthic in Albim se exonerat e Wruticze non longe remota rupe ortus, nullaque unquam asperitate frigoris in glaciem rigescens, qui ab eodem loci conditore *Bissow conditur.*

nomen Bſſowka invenit. (c) Quoniam vero amnis iſte molendinis percommodus, non æſtate magis atque hieme eadem aquarum ubertate decurrit, inde factum poſtea, ut a molendinorum iſthic excitatorum frequentia tum urbi, tum arci poſteritas nomen Melnik dederit. (d)

Melnik urbs.

ANNUS JESU CHRISTI 757.

PAULI PAPÆ I. CONSTANTINI COPRON. 38. LEONIS IV. 7. NEZAMYSLI 13.

(a) Ejusdem nominis duplex ſupereſt vicus, lapide non amplius Melniko diſſitus, ſuperius & inferius Prziwor, ſeu Przibor appellatus, hodie in regione Boleslavienſi.

(b) Antiquiſſimæ ſunt regionis Bſſovanæ in hiſtoriis noſtris memoriæ, cujus mentionem Chriſtannus, Coſmas, & diploma Henrici III. Imp. de finibus Epiſcopatus Pragenſis facit; e quo nobis palam fit regionem hanc olim usque ad Srbiam, ſeu hodiernam Luſatiam porrectam fuiſſe, cum Imperator illam terminum Epiſcopatus Pragenſis ex plaga aquilonari conſtituat. Nec dubito longe vetuſtiorem hujus regionis eſſe memoriam, quam eam hic Hayecius adſtruat, cum ex Porphyrogenito ad annum 644. relato conſtet, hos terrarum tractus jam ineunte ſæculo ſeptimo a Chrobatis, antequam in Dalmatiam Croatiamque tranſiiſſent, fuiſſe habitatos. An vero regio hæc nomen ſuum invenerit ab amne Bſſovka hieme nunquam obdurari ſolito, an a vetuſto Slavico vocabulo *Bſſov*, quod ſambucetum ſeu locum ſambuci arbuſtis obſitum ſignificabat, definire ob monumentorum defectum nolim. Id certo, quod de *Beſs* ariolatur Hayecius, ad ea pertinere videtur, de quibus queruntur viri quique eruditi, & nos jam alias commemoravimus, quod Ferdinandi I. ævo is genius errorque ſcriptorum pene communis fuerit, ut locorum omnium nomina a cognomine fundatore ac conditore detorſerint. Tam incerta etiam omnia ſunt, quæ Balbinus de Beſs iſto tanquam originario ſtirpis Guttenſteinianæ olim apud

Chriſtan. in Vita SS. Ludmillæ & Wencesl. Coſmas ad Annum 1086.

Frencel. in Nomenclatore utriusque Luſatiæ.

Balbin. in

apud nos divitiis & auctoritate spectatissimæ refert. Constat enim Guttensteinios semper titulo *Comitum* referri, quod vel ipse Balbinus testatur; at vel istud ipsum ostendit stirpem hanc exteram fuisse, cum ad annum 720. luculenter ostenderimus originariis nostris familiis ante Ferdinandi II. tempora Comitum titulum in usu non fuisse. Tum Balbini præcipuum fundamentum c. 5. allatum ruit, cum e Privilegio Wladislai Ducis Silesiæ *Raczlaum Comitem de Mielnik* ad annum 1274. profert. Nam monumentum hoc vitiose a Paprocio allatum, eodem vitio descripsit Balbinus, hallucinationemque amanuensis intercurrisse vel mox infra ibidem positum alterum ejusdem Wladislai diploma ad oculum ostendit; in quo idem *Raczlaus* non de Melnik, sed *Drzemlik* subscriptus legitur, & suo loco pluribus diplomatibus a Sommersbergio in specimine Codicis diplomatici Silesitici, Mantissaque diplomatum prolatis demonstrabitur, ubi porro palam fiet *Militienses* hujus terræ dynastas perperam pro *Melnicensibus* acceptos. Ceterum autem nominatissimæ vetustissimæque Guttensteinianæ familiæ antiquiora sunt in Austria, quam apud nos monumenta, quæ a castro Guttenstain ita appellata, jam sæculo XII. Comitum titulo nobilitata legitur; ut ita verosimillimum sit jam tum in Bohemiam transiisse, cum Ottocarus II. Rex Bohemiæ Austriæ ducatum obtinuit. Nam eo plane tempore, exteras quasque familias Germanas, ac cumprimis Austriacas ab Ottocaro in Boemiam receptas esse lamentantur omnes Scriptores nostri. Hincque est, quod Carolo IV. antiquiores memorias de Guttensteiniana stirpe ne quidem ipse produxerit Balbinus*, & queratur contra Paprocium, eum tam tardas paucasque notitias de ea attulisse. Quare jam sive dicamus gentem Guttensteinianam cornua sua cervina in Bohemiam attulisse, seu ea nuptiis locupletioribus cum quadam ex illustrissima Wrtbæa stirpe, aut hereditate aliqua assumsisse, id certum Wrtbeæ stirpis apud nos antiquiora superesse monumenta suo tempore proferenda, & perperam a nostris factitatum, dum pleraque Guttensteiniis adscripserunt, quæ propria hujus, hodie etiam cum gloria florentis, familiæ erant.

Origin. Guttenstein. c. 2.
Balb. cit. loc.
Paproc. in Ord. Domin. c. 15. p. 292.
Chron. Claustro-Neoburg. ad An. 1230. Chron. Anon. Leobiens. ad Ann. 1329. Chron. Zwetlense ad Ann. 1326. Collectanea ex Archivo statuum Inferioris Austriæ c. 24. Heinecc. in antiq. Gosl. in diplomate. Adelber. Marchionis ad An. 1155. *Balbin. Orig. Guttenstein. c. 5.*

(*c*) Paulo altius quam a vico Wruticze hodie etiam persistente Bssovka amnis scaturiginem suam ducit, duobus enim supra Wruticzen milliaribus inter Woleschne & Ribeich nascitur in plaga septentrionali, cursumque in meridiem dirigit, dum ad pagum Aujest pertingat: hic flexa via in occidentem vergit, ac prope cœnobium RR. PP. Eremi-

 mi-

mitarum S. Augustini, quod ab eodem amne nomen habet, in Albim illabitur. Aquæ illius prædivites sunt optima trutarum specie.

(*d*) Ad hunc locum hæc adnotat noster P. Victorinus: urbs hæc quatuor Praga milliaribus in agro Boleslaviensi peramœno, ac propulsandæ hostium vi opportuno loco condita, refertur in numerum urbium, quæ Reginarum Bohemiæ sunt dotales. In ejus arce post maritorum Regum obitum reliquum, quod erat, vitæ transegerunt, cum aliæ Principes ac Reginæ, tum imprimis Barbara Sigismundi Imp. & Joanna Georgii Regis viduæ. Immunitates suas ac libertatem urbibus Regiis parem, jam inde a vetustissimis temporibus semper habuit, & adversus invidas plerorumque arcis suæ Præfectorum machinationes egregie defendit. Quamvis porro urbs ipsa hucusque dotalis ac libera perseveret, potiora tamen ejus bona, diversis olim Proceribus pignoris titulo obærata hodie Comites de Czernin (nunc Celsissima Princeps de Lobkowitz nata Czerniniana) cum illius arce obtinent. Præterea hæc urbs a vini præsertim rubri suavitate ac salubritate generosa, non in Regno solum, sed in remotis quoque provinciis ad invidiam celebratur Burgundici, quod in ejus pomœriis allatæ ex Gallia sub Carolo IV. in melle vites usque adhuc progenerant. Hactenus P. Victorinus noster. Sed quo demum circiter tempore Bssov in nomen Melnik transierit, locusque urbis celebritatem consecutus sit, intricatior est quæstio. Certum est: quemadmodum antiquitus a castro isthic Bssov dicto integra regio Bssovane appellata, ita novo castri & urbis exorto nomine Melnik, totam regionem Provinciæ Melnicensis nomen accepisse, quod vel ipse testatur Christannus. Jam: anno 1086. quo limites Pragensis Episcopatus descripti sunt ab Imperatore Henrico III. hæc provincia adhuc Psovane nuncupatur, ut ita Melnicium tum adhuc conditum non videatur, *nova* scilicet illa *civitas*, ut appellat Christannus. Cum vero circa annum 1124. Cosmas primum librum Chronicorum suorum jam inscripserit Severo *Melnicensis* Ecclesiæ Præposito, plane liquet intra annum 1086. & mortem Cosmæ, quæ in annum 1125. incidit, exædificationem novæ urbis Melnik regionisque totius nominis immutationem accidisse. Nec obstat Christanni testimonium, qui passim Boleslai sævi filius creditur; nam cum ad hæc tempora pertigerimus, ostendemus non eum, sed alium posteriorem Christannum hujus vitæ & passionis authorem fuisse, ut ejus demum posterioris ævo congruat, quod scribitur: *Habuit uxorem nomine Ludmil-*

Christan. in vita SS. Ludm. & Wencesl.

Diplom Henr. apud Cosmam An. 1086.

Christan. in Vita & Pass.

millam filiam Slaviboris Comitis ex provincia Slavorum, quæ Bſſov antiquitus nuncupabatur, nunc (provincia) *a modernis ex civitate noviter conſtructa Mielnik vocitatur.* Id certe ante ſæculum undecimum non eveniſſe etiam mecum ſentit A. R. P. Eugenius Ord. S. Benedicti ſub rupe S. Joannis profeſſus, qui patria Melnicenſis hujus urbis hiſtoriam e vetuſto hujus urbis decanatusque tabulario compilavit typo digniſſimam. Noſtris temporibus domicilio RR. PP. Capucinorum, quod Hoſpitium vocant, urbs hæc aucta. *SS. Ludmillæ & Wencesl.*

ANNUS 758.

Anno ſeptingenteſimo quinquageſimo octavo Ctibochus egregius forma adoleſcens a Biela matre, patreque Koſſalo opportunum condendi arci locum juſſus quærere, vagatus aliquamdiu nequicquam ſilvis, tædio tandem ſolitudinis infecto negotio revertit. Reducem, ac malle ſe paterna domi conſeneſcere, quam incertis ſedibus vagari dicentem pater, ut erat non ſtulte mitis, ſolito aſperius excepit, atque „ non pudet, inquit, fili id ætatis „ roborisque juvenem a materno lacte, ſinuque patris avelli „ non poſſe? ſic veſtigia patris ſequeris? ſic te movent „ exempla matris? potuit illa cum immanibus urſis congre- „ di, tu comtulus ac delicatulus paternis laribus efferre „ pedem pertimeſcas? apage hinc indignam ſanguine noſtro „ animi molliciem, ac primo quoque tempore paterna „ egreſſus domo penates tibi agrosque circumſpice; aliter „ tibi æternum paternis aſpectibus interdictum ſcias. „ In hunc modum objurgatus adoleſcens abjecto tandem languore animi egregiam poſt multos errores arcem in orientem ſo- *Ctiboch.*

lem

lem a fundamentis extulit, quam servorum alii Kostial, alii porro a conditore Ctiboch appellavere, at ipse a matre Bielam æternum nuncupatam voluit. Germani vero postea Weißwasser seu *Albæ aquæ* nomen indidere. (a) Ctiboch subinde firmatis domi rebus ad patrem revisens a matre tenere ob sui memoriam novo castro inditam amplexus simul in spem erectus est, fore ut generosam divitemque sponsam cum amplo patrimonio quamprimum ferat.

Biela seu Weißwasser.

ANNUS JESU CHRISTI 758.

PAULI PAPÆ 2. CONSTANT. COPRON. 39. LEONIS IV. 8.

NEZAMYSLI 14.

(a) Bielam a præterfluente pellucido amniculo nomen invenisse plerisque videtur; Biela enim olim idem, quod hodie Bílá alba, significabat. Ad hunc locum porro hæc adjicit noster P. Victorinus: castrum Biela, quod in agro Boleslaviensi septem milliarium intervallo ab urbe Praga aberat, Misnenses primum Germani 1121. expugnarunt; verum haud multo post a Wladislao Bohemiæ Duce recuperata arx perdiu in ditione Michaloviciorum Procerum fuit, quam ubi Pragenses recepissent, crebras inde in Misniam excursiones fecerunt. Sigismundus tandem Saxoniæ Dux suscepto adversus hæreticos bello captam anno 1431. arcem flammis exussit. Postea tamen cum civitate quedrati fori egregie restaurata auctaque cœnobio Eremitarum S. Augustini in ditione hodie est Comitum de Waldstein. Plura de civitate hac præoccupari possent, sed ea historiarum temporumque ordini relinquimus.

PRÆTERMISSA.

Pipinus commissis pluribus cum Saxonibus præliis eo redegit fusos, ut se se ejus voluntati permitterent, pollicerenturque singulis annis tre-

trecentos equos ad generalem ejus conventum miſſuros. Eodem anno Thaſſilo Dux Bajoariorum Compendii in villa publica cum ſuis fidem juravit Pipino ſuper corporibus S. Dionyſii, Ruſtici, & Eleuterii. Quo pacto Boemiæ majus ſemper periculum a Francico Imperio incubuit.

Annales Francofuld. ad h. a. Annales Metenſes ad h. a.

ANNUS 759.

Ineunte anno ſeptingenteſimo quinquageſimo nono indictis Wiſſehradum comitiis cum ingens hominum multitudo conveniſſet, egreſſum palatio Principem pro concione dixiſſe ferunt. „ Tertium decimum & eo amplius „ annum eſſe, quod ipſe majus in ſe populi ſtudium amorem- „ que deſideraret. Scire cunctos, quam frequentibus ma- „ jores eorum quam prope armatis precibus condendarum „ arcium atque urbium copiam a prædeceſſoribus ſuis Bohe- „ miæ Principibus poſtulaviſſent; at ſe nullo ſuo merito „ tam infelicem, tamque ſuis inamabilem eſſe, ut cum princi- „ patus ſui jam propemodum anni decem & tres decurriſſent, „ tamen neque nomini ſuo, neque publicæ ſaluti dicata urbs, „ communi omnium voluntate ſurrexerit. Itaque orare ſe „ obteſtarique univerſos, induerent majorum ſuorum promta „ erga Principem ſtudia, urbemque loco idoneo communi- „ bus animis munirent, quæ contra hoſtium omnium me- „ tum ſibi populoque ſit præſidio. „ Juſta querimonia & æquiſſima Principis poſtulatio eſt omnibus viſa, ſed de loco muniendo ſententiæ variabant. Quibusdam Wiſſehradum ipſum placebat, planiciem alii proxime Wltawam ex ad-

Comitia Wiſſehradi.

verso Wissehradi præferebant, cum ita disceptarent, conversus ad eos Princeps: „ Ecquis vero permuniet nobis, inquit, eam urbem, de qua Libussa mater mea, mulier eminentissima, paterque meus per omnia Diis, quam hominibus similior magnifica omnia ac summa certissimis vaticiniis polliciti sunt? „ at populus plausu suo sententiam Nezamysli probans: „Praga! Praga! exclamant, communienda est, quæ Principi, nobis, posterisque certum perfugium sit rebus quibusque desperatissimis. „ (a) Communibus ergo studiis ad urbem hanc munimentis solidandam itum, cœpitque peraltus murus a Wltawæ orientali plaga duci, inde contra meridiem in occidentem circumductus est. Accidit vero, dum fundamenta moliuntur, ubi propius eum locum ventum est, quo lignator ille Klenus primum limen, primamque domum locare Przemysli ac Libussæ imperio est jussus, inciderent in altissimum terræ hiatum, ad summum os quernis tabulis saxisque opertum. Abrasa superficie stupentibus nempe stabant similes, ignari quis mortalium id baratrum contexisset, quibusve ex causis hæ fauces se diduxissent. Scribunt nonnulli occultos hic repertos esse ignes humana industria non exstinguendos. Compluribus sæculis baratrum id patulo hiatu spirabat, dum diuturnitate temporis in se corruit, suaque mole se implevit. (b)

Praga munitur.

Ingens baratrum.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 759.

PAULI PAPÆ 3. CONSTANT. COPRON. 40. LEONIS IV. 9.

NEZAMYSLI 15.

(*a*) Pragam hodie minorem dictam primis sæculis a Bruska rivo inter duos montes Suillum Petrinumque arctatam stetisse, ac ab occidentali plaga non ultra hodiernam domum ad *aureum unicornu* appellatam exporrectam fuisse, jam supra innuimus multorum diplomatum fide testatum esse; sique MS. sæculi XVI. fides: alter in urbem hanc ingressus erat e regione Ecclesiæ Parochialis S. Nicolai. Memini ipse pueritiæ meæ annis post domum sic dictam Walderodianam exstitisse veterem arcum portæ similem talem, qualis hodie ad *unicornu* perstat, vestigium procul dubio illius veteris urbanæ portæ. Tertiam ejusmodi vetustam portam supra RR. PP. Cajetanorum Ecclesiam ævo suo dirutam fuisse memorat noster P. Victorinus, ut dubium vix sit his olim finibus Micro-Pragam fuisse inclusam, scilicet eo usque dum altius, eoque loco (quo hodie persistit) pons Moldavæ fuisset a Carolo IV. instratus, atque mons Petrinus ab eodem in urbis circuitum receptus. *Anonym. amplificator Calendarii Weleslavini.*

(*b*) MS. paulo allatum loco huic Capellam Deiparæ sacram impositam adstruit post trecentos primum annos, eoque pene tempore, quo S. Procopii Ecclesia condita est. Sed si Hayecio fides: Ecclesia S. Procopii post quatuor demum & medium sæculum excitata est, atque ante eam annis decem & octo prius Capella B. Mariæ Virginis, quæ hodie Melitensium Ecclesia est. *MS. cit.* *Hayecius ad An. 1213.* *Idem ad An. 1195.*

ANNUS 760.

Annus septingentesimus sexagesimus tam immensam tota passim Bohemia omnis generis frugum tulit copiam, ut consecuta summa annonæ vilitate pleri- *Summa annonæ vilitas.*

que ab agris ad fodienda metalla operam ſtudiumque in Auſtros potiſſimum ſpectantes verterint; tenuioris contra fortunæ homines puriſſimi auri glareas in rivulorum ſabuletis collucentes proluebant, ignique in maſſam colliquantes longam egeſtatem præſentiſſimis opibus vincebant.

Sed eminebat ceteros inter rivos amnis quidam in ortum ab occidente ſole decurrens (a) tam ditibus ſabuletis locuples, ut conditam in ejus ripis urbem Bohaty Piſek (b) id eſt divites arenas appellarint. Et vero quantum auri circum eam urbem conſederit, ex eo quis colligat, quod ſint, qui ſcribant: tres non omnino ſolertiſſimos auri liquatores unius ſpatio diei auri pondo, ſeu libram numulariam, quæ noſtris *Hrziwna*, germanis **Mark** dicitur, collegiſſe ſimul & concoxiſſe. (c)

Urbs Piſek.

ANNUS JESU CHRISTI 760.

PAULI PAPÆ 4. CONSTANT. COPRON. 41. LEONIS IV. 10.

NEZAMYSLI 16.

(a) Amnis iſte Wottawa eſt, oritur in meridionali plaga Bohemiæ e montibus Bavariæ vicinis, primum montanam civitatem Bergreichenſtein prætergrediens ſerpentino curſu in ſeptentrionem vergit, ad Suſchize ſeu Schittenhofen viam in occidentem flectit, ad Horazdiowitz ponte inſternitur, tum Strakonizii Wolnicæ ex montibus ad Winterberg exorti aquis augetur, rurſum ad Butin Blanicze amnem recipit, ac demum cum Piſecam alluiſſet, paulo infra Klingenberg in Moldavam ſe conjectans nomen amittit.

(b)

(*b*) Ad hunc locum ista noster P. Victorinus: aurum arenarium, a quo prædicta civitas ortum & nomen habet ex rivis & fluviorum arenis collectum, est primæ notæ, purumque & probatissimum, cujus feraces permultos in Bohemia fluvios enumerans Balbinus, de Chomotoviensi territorio addit: aurea hæc vicinia etiam Venetis ad nos venientibus, nota est, & locum hunc duo Regna ob divitias arenarum auri nuncupare sunt soliti. At unde aureæ illæ arenæ proveniant demonstrat Athanasius Kircherus in hunc modum: *Experientia docet*, inquit, *in Tyrulensi Principatu*, & *in Bohemia*, *Saxonia*, *Ungaria*, *aliisque regionibus*, *in quibus montium uterus auro gravatur*, *ibidem* & *rivulos auri ramenta ab auriferis venis abrasa*, *arenisque mixta ostendere*. Quod ad Piscam attinet ea & hodie in numero Regiarum est urbium, sita in regione Prahinensi tredecim Praga milliaribus recedens, multa historiarum memoria in Annalibus nostris inclyta. Sub annum 1280. Cœnobio RR. PP. Prædicatorum sub tit. S. Crucis a Bohemiæ Regibus fundato decorata est, quod post triumphale suorum Religiosorum ab Hussitis fidei odio trucidatorum Martyrium, debellata hæresi Phœnicis instar reviviscens etiam nunc perseverat.

Balb. Dec. 1. l. 1. c. 14.

Kircher. in Mundo subterran. T. I. l. 3.

(*c*) Quænam vera fuerit ponderis ratio primis sæculis patriæ nostræ nullis coævis paulumque posterioribus documentis proditum est, Nam quæ Stranskius, Balbinus & Carpzovius de pondere monetarum nostrarum & valore referunt ea passim jam Wenceslai II. ætatem respiciunt, cum grossi illi notissimi Pragenses invecti sunt. Ceterum cum marcæ nomen non infrequens sit in nostris vetustis quibusque memoriis, credibile est, si non simillimam, aliquam tamen ejus rationem fuisse, qualis his temporibus apud Germanos fuisse perhibetur; nam Germanicum hoc vocabulum esse scribit Georgius Agricola aliique. Ejus autem usum in ponderatione auri & argenti plerique Scriptores ad tempora Philippi Augusti referunt; antiquiorem merito esse observat D. Le Blanc, & quod gentem nostram concernit: ejus usum jam Caroli M. tempore ostendit Cosmas cum 500. Marcas eidem pendi solitas asseveret. Wichbild Magdeburgicum Slavonicam marcam affirmat appendere 12. solidos; sed rursum res perobscura, qui & cujus ponderis hi solidi fuerint, & num Slavonica marca Magdeburgica Bohemicæ responderit, præsertim cum posterioribus sæculis duplicis marcæ genus apud nos fuisse constet, scilicet usualis, & gravis. *Usualis* solum pondus puri auri argentique respiciebat, *gravis* vero jam ad aurum

Stransky Reipubl. Boh. c. 18. Balbin. Dec. 1. l. 2. Carpz. Laußnitzer-Ehren-Tempel c. 11.

Agricola de restituendis ponder. p. 243.

Le Blanc Tract. de Monet. Cosmas ad Ann. 1040. Wichb. Magdeb. art. 44. §. 3.

rum argentumque cupro mixtum, ſcilicet pecuniam pertinebat, quæ quidem valore intrinſeco auri argentique marcam exæquabat, at pondere ſuperabat, hinc appellata *gravis*. Lymneus ad Aur. Bullam docet & auctoritatibus tuetur: Marcam denotare 16. lotones ſeu 8. uncias, quod eſt pondus dimidiæ libræ, ſed cum pondera etiam hodie æqualia non ſint, res intricatiſſima. Nos tamen ad annum 806. cum de tributo Carolo M. a gente noſtra conſtituto egerimus, conabimur marcæ noſtræ pondus valoremque monetarum ſuperſtitum appenſione dilucidare.

ANNUS 761.

Siccitas & fames.

Superioris anni ubertatem tanta in præſens excepit ſiccitas, atque ex ea nata cum ſterilitate fames, ut mortales non pauci, auri præſertim foſſores, eſurie enecti jugulatique ſint. Ex duplici fonte ea penuria manavit: alter erat inopia aquæ pluviæ, præterquam enim quod cœlum ipſos octo menſes omnem pluviam pertinaciſſime negarit, ardentiſſimus præterea æſtus, quidquid infra humoris erat, decoxit. Alter ex inſana auri cupiditate agrorum neglectus; ac niſi Princeps tempori acerrimis edictis eam fodiendi, proluendique auri aviditatem coercuiſſet, magna ſine dubio Bohemiæ pars fame contabuiſſet.

Salſulæ Bilinenſes.

Sub exitum præſentis anni Koſſali clientelæ ex oppido Bilina venatum egreſſi haud procul inde ſalſulas offenderunt; aquis diligentius exploratis acciti continuo ſub manu ſalinatores nonnulli Slanenſes, poſteaquam coquinis conſtitutis liquido didicerunt Bilinenſes ſalſulas & longe probiores

&

& multo locupletiores Slanensibus esse, relictis patriis eo loco salinas novas condiderunt, coctoribus sociis eo certatim quoque confluentibus. Ita Slanenses salsulæ sive exhaustis venis, sive salinatoribus Bilinam commigrantibus deficere, (a) Bilinensibus consequente mox anno idem fatum subeuntibus, nec deinceps, quamlibet frequentibus locis salsulæ erumperent, coctiones ejusmodi restitui poterant. (b) *Slanenses salsulæ deficiunt.*

ANNUS JESU CHRISTI 761.

PAULI PAPÆ 5. CONSTANTINI COPRON. 42. LEONIS IV. 11.

NEZAMYSLI 17.

(a) Verba P. Victorini nostri ad hunc locum hæc sunt: tametsi vero cum pereuntibus Slanensibus salsulis emolumenta quoque salinarum cessarint, Slanenses tamen conditam a se urbem neutiquam deseruerunt; sed versi ad hortorum agrorumque cultum, ac cerevisiæ domi coctæ celebrata vulgo bonitate in spes novas paulatim rem familiarem suam pariter & publicam inter suos confirmarunt, locumque ita excoluerunt, accedentibus præsertim bonarum literarum magistris, ut & humanitate ædificiisque niteret, & vitæ tuendæ necessariis rebus abundaret.

(b) Rursum noster P. Victorinus: Plures præterea in Bohemia *salis* puteos (ut ad urbem Cadanam in agro Zatecensi, ad Hradisstium in Provincia Neo-Boleslaviensi, ad Reginæ Curiam in Regino-hradecensi) recensens Balbinus, ad pagum ait Aussoviz, qui est in ditione Teplensis Præmonstratensium cœnobii, emicat salsus fons inexhaustis & abundantibus venis: salem ex eo probissimum, aqua per artem vel solem siccata, & durata confici posse, & olim confectum esse, constat inter omnes vicinos, agnovitque & Cæsar Ferdinandus I. qui Praga missis cursoribus aquam hanc salis in lagenis ad se deportari jusserat. Deprehensum est, salem esse, qualis optari posset, purissimum. Hoc *Balb. Dec. 1. l. 1. c. 12.*

Hoc subinde negotium conficiendi salis a Cæsare Abbati Antonio commendatum per plures annos felicem successum habuit; sed abalienata ad vicinos dominos de Pflug ditione, abruptum, iterumque Teplensi monasterio post rebellionem hæreticorum restituto a supremo Schlakenwaldensis officii administro instauratum, pauco post tempore ab eodem, consentiente Regia Camara est abolitum: quia videlicet salina haberet aquam, ut appellant, crudam Wildwasser annexam, sine magnis sumtibus inseparabilem, & quia opus istud his partibus erigi & exerceri non posset, nisi cum grandi jactura stanni fodinarum, quibus promovendis deficerent ligna in salis coctionem convertenda. Hæc fere Balbinus, enumeratis vicinis etiam aliis salinis, tum addens: sed mihi nulla narratio gratior esse potuit, quam nupera Viri e societate nostra gravissimi, qui paterna sua ditione in Prachensi provincia 15. milliaribus ad Nehossovicium, montem stare salis terrei (qualis ex Polonia ad Silesios vertitur) plenissimum mihi significat, eumque salem se suis oculis vidisse, manu tractasse, & gustasse religiose affirmat. Sed jam Salisburgo & Gemunda ex Austria superiore de sufficiente sale, qui per Budvicium secundo Moldava devehi solet, universo Regno Bohemiæ affluenter pretioque tolerabili providetur. Hactenus P. Victorinus.

PRÆTERMISSA.

Baron. Pagius ad h. a.

Sanct. Garibaldus II. Episcopus Ratisbonensis moritur, cujus festus dies 8. Januarii colitur.

ANNUS 762.

Teplicenses thermæ deteguntur.

Fugientium salsularum damna calidi bullientium aquarum fontes nonnihil sarsere. (a) Has balneas Kolostugius a pastoribus suis in quodam saltu detectas communito ad fontium capita castello, occupaverat, nec eas distulit adversus Kossalum hominem in ea vicinia præpotentem tutari. (b) Nam Biela Kossali uxor, ut rem compe-

perit, earum balnearum ardentissime cupida, eo maritum quotidianis blanditiis, ac non nunquam jurgiis impulit, ut coacta robustissima quinquaginta famulorum manu deturbare inde Kolostugium tentarit. Sed Kolostugius insidiarum alicunde admonitus Kossalo prævertit, saxisque ingentibus in superiora castelli comportatis suos ad repulsandam vim admonitos in castri defensionem collocavit, hostis impetum exspectans. Et adfuit biduo post cum sua cohorte Kossalus, speculatusque post arborem pinum, quo facillimus ad castellum aditus esset suis post terga relictis, dum incautius nudum galea caput explicat, a Kolostugio agnitus, temeritatis suæ pœnas dat. Nam Kolostugius tam dextere diligenterque ab arce in eum telum contorsit, ut diverberato capite supinum prostrarit. Inde ad casum Ducis effusa primo manipularium fuga, mox Kolostugianis insequentibus saxaque e superioribus locis confertim jaculantibus, cædes non parva. Qui pestem effugerant, cum tristem infaustæ expeditionis exitum Bielæ nunciassent, mulier ægritudine simul iraque paulo post emarcuit.

Kossalus occiditur.

Biela moritur.

ANNUS JESU CHRISTI 762.

PAULI PAPÆ 6. CONSTANT. COPRON. 43. LEONIS IV. 12.

NEZAMYSLI 18.

(a) Thermæ hæ Teplicenses sunt non modo a circumsitis regionibus, sed remotis etiam frequentari solitæ, quas porcorum volutabro inventas nonnulli scribunt. Earum natu-

ram his verbis deſcribit Kircherus: *Teplicenſes in Bohemia thermæ ſulphure, nitro, alumine, bitumine, & ſaxo calcario conſtant, nullum eſt fere morbi genus, cui non proſint.* Caſparus Schwenkfeldius Medicus Gœrlicenſis, qui anno 1609. obiit, ſcripſit tractatum de his Thermis, quem Magdalenæ Waldſteinianæ natæ Zezimianæ de Auſti an. 1607. dedicavit. Recentiorum plures de uſu, natura, virtuteque hujus balnei exſtant deſcriptiones. Balbinus præterea memorat: aquas balnei Teplicenſis, dum olim quæſtui haberi cœpiſſent, ſtatim amiſſas ex oculis fugiſſe, nec recuperari potuiſſe niſi ſummo foſſionum labore, ſublato vectigali.

Balb. Dec. 1. l. 1. c. 24.

(*b*) Hoc loco poſtea excitata civitas, eaque inſtar caldarii deſcribitur; arcem habet inſignem, quæ cum univerſa regione ad Comites de Clari ſpectat, in agro Litomericenſi ſita eſt, decem milliaribus Praga diſtans. Hic prima Wladislai Regis conjux Gertrudis S. Leopoldi Auſtriæ Ducis filia, vel ut alii malunt, altera cognomento Judith ſacris D. Benedicti Virginibus anno 1146. Parthenonem excitaverat, ampliſſimo Teplicenſi tractu iis in dotem aſſignato; ſed Huſſiticus turbo illud clauſtrum ita proſtravit, ut ne veſtigium quidem illius reliquum ſit. Divitem deinde illius loci dominatum Georgius Rex Wrſſoveciis Equitibus anno 1467. in perpetuum tranſcripſit, quibus poſtea Comites Chinskii, his alii ſucceſſerunt, dum ad Clarianos, quorum in manu hodie eſt, tranſiit. Hactenus noſter P. Victorinus.

ANNUS 763.

Bydus filius Slavimili Kurimenſium dynaſtæ, ſeu ut alii malunt Principis vale patri dicto cum ſervitiis ſuis triginta numero, centum itidem vaccis, centenis bobus, pluribusque ovium ac caprarum gregibus in ſeptentriones profectus, flexo inde in orientem ſolem itinere apud rivum quendam ſubſtitit. Trium dierum ſpatio cum feſſa hic refocillaſſent corpora, ad laborem converſi ſuccisis arboribus ſepimentum poſuerunt, propterque villam Kratono-

Kratonoby villa.

nohy, (a) quasi brevipedem dicas, quod longa viarum difficultate pedes sibi attrivisse viderentur. Ipse cum aliis plusculum ultra progressus simillimam castello domum Bydzow ad pedem montis constituit. (b) *Bydzow urbs.*

Fabricatis ædibus, domesticis mox turbis involutus Bydus est. Kraska, a venustula facie sic dicta, Bydi uxor animique mulier inquieti, marito obstrepere, accusare viros, damnare se, quod in tempora Wlastæ non incidisset, magno fastu animique licentia cœpit. Objurgata a marito adeo illius minis, virorumque clamoribus exterrita non est, ut ab conjuge fugiens cum ancillarum manipulo silvas furiosa multumque minax petierit. Ibi Chlumezio, (c) quæ vox prisco illo & horrido loquendi genere collem significabat, vallo, fossaque communito, terribilem viciniam latrociniis pastorumque cædibus faciebat. Jamque nemini erat dubium, quin eadem, quæ Wlasta moliretur. Et spectabant sane eo mulieris consilia, sed fortuna tumentem non aliter quam inflata venti vela, in medio cursu destituit. Namque mariti jussu ad silvæ illius exitus ab servis excepta insidiis, altero post hæc anno jugulata est. *Kraska Bydi uxor inquieta.* *Chlumezium munit.* *Occiditur.*

ANNUS JESU CHRISTI 763.

PAULI PAPÆ 7. CONSTANT. COPRON. 44. LEONIS IV. 13.

NEZAMYSLI 19.

(a) Kratonohy fortassis locus is est, qui hodie Alt-Bydczow appellatur; nisi Kratenau vicum dicamus altero prope lapide Bydczovio dissitum.

(b) Locus hic in liberam Regiamque urbem jam excrevit, jus hoc anno 1570. a Maximiliano II. Imp. & Rege Bohemiæ consecuta, numeraturque inter dotales Reginæ. Praga decem milliaribus dissita est ad agrum Regino-Hradecensem hodie pertinens. Insigni olim Monasterio Conventualium fuit inclyta, quod Hussi tumultus cum ipsa civitate evertit. Eo in monasterio præcipuas quasque familias sepulturas suas delegisse testantur ibidem saxa quæque perantiqua sepulchralia hodiedum servata, ut inquit Balbinus.

(c) Ad hunc locum P. Victorinus noster: villa Chlumez nunc civitas est in Regino-Hradecensi territorio ditionis Comitum Chinskiorum vastissimis circum silvis, & agris obsessa. Ejus arces duæ sunt: in urbe altera, altera in suburbano colle, utraque splendida & magnifica amœnissimos hortos saltusque late despiciens. Carolus VI. Imp. Augustus anno 1723. Chlumecii venandi gratia triduo moratus, utramque collaudavit, suburbanam etiam a se Carolinam vulgo Carlsberg vocari jussit.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno immanis hiems toto orbe ac cumprimis septentrionalibus plagis grassata, de qua ad annum 771.

AN-

ANNUS 764.

Quo tempore Kurimenses deducendis coloniis operam dabant, iisdem prope diebus Lucensis Wrſſoyecius cognomento Krotbog filius Hostislai rerum amplificandarum satagebat. Missus Pachta egregius id ætatis architectus cum servorum manu locum idoneum construendo castro e cujusdam fluminis ripa exquisitum. Pervenere illi ad Egram, (a) repertoque quam opportunissimo colle, mox manum labori admovere, excitatam tum venustam simul & solidam domum famulitio atque pecore impleverunt, simul Krotbogium perfectis rebus omnibus ad colendas ædes e pago Wrſſoviz, ubi cum patre commorabatur, evocarunt. Krotbogius post supremos patris amplexus cum uxore familiaque ad designatum locum proficiscitur. In itinere de nomine recentis arcis quæstione, ut fit, mota, conversus ad comites Krotbog: „ Potuit „ Przemyslus ac Libuſſa, inquit, dubio lignatoris „ responso appellationem Pragæ permittere, cur idem „ Krotbogio non liceat? certe quem primum in portis „ novæ arcis offenderimus laborantem quidpiam, is loco „ nomen dabit. „ Placuere dicta comitibus. Itaque studio eventus accelerata ambulatione, dum castrum subeunt, ipsas intra portas sedentem humi virum in conspectu habent, ad quem conversus Krotbogius: „ quid, inquit, rerum „ agis, optime? „ at ille: „ *Postoly prtugi* „ seu prtam

Krotbog arci locum exquiri facit.

inquit, id latine erit: vitium ocrearum sarcio. Magno clamore excepta dicentis vox est, *Postoloprti Postoloprti* geminantibus sociis, idque nomen arci dantibus. (b) Vocabant autem osca illa tempestate Bohemi calceum *Sskarpál*, & ocream *Postola*, sutorii vero opifices *Prtacy* (c) dicebantur inde Postoloprti castro nomen. (d)

Arx Postoloprti hodie Postelberg.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ANNUS JESU CHRISTI 764.

PAULI PAPÆ 8. CONSTANTINI COPRON. 45. LEONIS IV. 14.

NEZAMYSLI 20.

(a) Egra fluvius omnium unus est, qui extra Boemiam oritur; nascitur ex occidentali plaga Bohemiæ in Franconia ad nominatissimos pinniferos montes Füchtelberg appellatos ad pagum Heidles ex monte Heida dicto, Boemiam per Egranam regionem ingreditur, primumque Egram civitatem alluens variis rivis torrentibusque augetur, infra Kœnigsbergam Leibitsch, supra Libau rivos accipit moxque tertium Ransbach appellatum. Ad Falkenaviam ex septentrionibus decurrentem amnem Tzwoda, a meridie rivum Labesbach absorbet, vix emensus lapidem prope Cubitum civitatem torrentem Geyersbach haurit, tum vario flexu procedens infra Thermas Carolinas e ripa sinistra amne Rohla, e dextra Tepla locupletatur, abhinc arcu veluti formato Cadanam adit Zateciumque civitates regias, ad Postelbergam amne rursum auctus prope Launam Litomericensem regionem ingreditur, tum ad Budynam cursum, quem hactenus in occidentem direxerat, rectissimo calle in Aquilonem flectit, atque ex occidentali urbis Litomericii latere se se in Albim exonerat. Fluvius hic à Cosma & Henrico III. Imp. in descriptione limitum Pragensis Episcopatus *Cheb* appellatur.

(b) De hac fabula jam prælibavimus quidpiam alibi, nomenque loci hujus ex illis est, quæ Scriptores nostri ex Slavica ejus signi-

significatione ad integras historias detorserunt. Constat ex monumentis autographis locum *Postoloprti* pluribus sæculis posterius excitatum fuisse. Nam conditum isthic est Cœnobium in historiis nostris sæpe memoratum ordinis S. Benedicti, quod *Apostolorum Porta* vocabatur; hoc latinum nomen, cum rudis latinarumque literarum ignara plebs enunciaret difficilius, corrupit, atque per syncopen *Postoloprt* appellavit. Quam eandem Hayecii narrationem jam pridem exsugillavit Paprocius & Balbinus.

Paproc. in Monasteriis p. 357. Balbin. Dec. 1. l. 1. c. 9.

(*c*) Valde dubito Skarpal vetustam primigeniamque vocem Slavicam esse, constat enim *Scarpa* vocabulum esse Italicum calceum significans. Dalmatæ, qui omnium fidissime veteris linguæ Slavicæ puritatem primam retinuere, calceum & calceamentum hodiedum *Posstol*, sutorem vero *Posstolar* appellant, ocream demum *Skornya*, quæ etiam nobis adhucdum Skorne vocatur. Ceterum cum hic sutorum nominis mentio fiat, non prætereundum in diplomatibus nostris vetustissimis *sutorum alborum & nigrorum* sæpe memorias fieri; sic nominatim habet diploma Spitignei in fundatione Ecclesiæ Litomericensis circa annum 1056. *Igitur sive mellis solutores, sive campanarii, aut sutores nigri & albi, seu ceteri qualiscunque artificii homines ad usum sepe dicte ecclesie sint per nos mancipati.* Et rursum: *Sutores quoque, ut supra dictum est, albi & nigri.* Miratus magnopere sum in tam vasto Caroli Dufresne Glossario medii ævi vocem hanc nec prolatam, nec explicatam, eam vero synchronum pene diploma Brzetislai in fundatione Ecclesiæ Boleslaviensis explicat, seu potius clarius exprimit, dum ait: *Sutores pelliones mardurinarum pellium, sutorem corii.* Ut ita: *Sutores albi* non alii fuerint, quam qui pelles pilosas seu hirsutas suerunt, quos hodie pellifices & pelliones appellamus. *Sutores nigri*, qui proprie dictum corium cumprimis bubalum tractarunt, quos Cosmas his verbis etiam distinguit: *Sutores pellium diversarum, & coriorum.* Num vero hi *sutores nigri* jam tum apud nos ut hodie in lorarios, seu qui lora diversi generis ac cumprimis equorum phaleras suunt, atque calcearios distincti fuerint, num unum idemque opificium simul tractaverint, luculenti nihil est. Apud exteros diversa jam fuisse multis monumentis proditum est, sic enim Codex traditionum S. Emmeramensium sæpe in testium subscriptione eos distinguit: *Hartmannus sutor*, *Hecil calceator*, quos Charta Leduini Abbatis ad an. 1036. proprie *sutores vaccæ* vocat.

Lodereker in Vocab. septil.

Diploma in Archivo Litomer.

Balbin. in Epist. p. 191.

Cosmas l. 1. edit. Freh. p. 6.

Bernard. Pez Anecdotor. T. I p. 3. Dufresne vocab. sutor.

(*d*)

(d) Oppidum id hodie est cum arce, nomine Postelberg notum, in regione Zatecensi situm, octavo ab urbe Praga lapide remotum, pertinens ad ditiones Celsissimi Principis a Schwarzenberg.

PRÆTERMISSA.

Pagius ad h. a.

Hoc anno Roma in Gallias deportatæ sunt reliquiæ S. Viti Martyris, præcipui Regni Bohemiæ Patroni, ex calculo Pagii, quod factum memorat vetustus Anonymus Monasterii Novæ Corbejæ Monachus de Translatione Reliquiarum ejusdem sancti sub Pipino Rege, & Fulrado Abbate S. Dionysiano.

ANNUS 765.

Nezamyslo ubique ab auro atque argento locupleti, tum pacis securo ea præcipua hoc currente anno opera fuit, ut persuaderet populo: prostratis longe maximam partem silvis cultum solo inducerent, prædiaque collocarent. Atque is erat eorum temporum genius gentis, ut se sat beatos ducerent, modo pane satiati ac expleti pace tuta ac tranquilla uterentur.

Wissehradum munitur.

Eodem anno Princeps ad Wissehradum muniendum versus, pro lignea maceria altos saxeos muros, loricamque substituit; arci præterea magnificas atque eminentes portas opere itidem lapideo, cæsis e monte Petrzin saxis, (a) addidit, ut jam moles omnia ejus ætatis regionisque ædificia splendore ac firmitate superaret.

Hruba moritur.

His occupato rebus uxorem Hrubam (b) exeunte anno fatum rapuit. Demortua cadaver post solis occasum in Hrob-

Hrobka communi Principum busto solemnes inter multitudinis lacrymas ac ritus terræ mandatum. Remanserant ad busta pedissequæ, cumque triduo super tumulum ditibus alimentis ignes fovissent, (c) aversæ denique & ipsæ a tumulo, jactis gentili superstitione post terga saxis discessere.

ANNUS JESU CHRISTI 765.

PAULI PAPÆ 9. CONSTANT. COPRON. 46. LEONIS IV. 15.

NEZAMYSLI 21.

(a) Ex ejus montis (qua parte meridiem respicit) lapide universæ pene Pragæ ædificia, si coctos lateres excipias, condita sunt, condique hodie solent. Lapis est albicans, non admodum gravis, calcis tenacissimus, tum adeo tractabilis, ut levibus malleorum ictibus cedat. Cum effoditur, sua sponte passim in quadra frusta dissilit, ut pene negotio nullo in justam tetragoni figuram formetur; quod majoribus nostris magno in lucro fuit, cum præsertim Caroli IV. temporibus sumtuosissimas illas pontis, templorum, turrium plurimarumque ædium ingentes moles, nonnisi hoc quadrato lapide, ut hodie videre est, construerent.

(b) Verius illa ex veteri Ortographia Slavica *Gruba*, quod majoribus nostris *ingentem* significabat, appellata est. Nam in Prodromo jam præmonuimus Slavos Græcorum more, puram literam *b* in commercio linguæ suæ non habuisse. (Admonendusque hic lector typographi oscitantia factum fuisse, quod in Prodromo nostro pag. 60. linea postrema vocem *pura* omiserit.) Litera autem *ch* usi sunt, eoque fere modo illam scripsere X seu χ uti Græci, quemadmodum ex alphabeto Cyrilliano videre licet. Inde profluxit, quod non raro, uti ex diplomate Spitignei Ecclesiæ Litomericensi dato liquet, puram literam *h* loco *ch* posteriores quique scribæ adhibuerint: *Homutone* id est Chomutone, *Kopisstch* id est Kopistech. Lesskah id est Lesskach, quod ho-

hodiedum in multis vocabulis perstitit Bub, Brzeh, Dlub &c. quæ per ch enunciantur.

(c) Ethnicis non modo Slavis, sed etiam Germanis ignem inter sacros ritus fuisse pluribus locis testatum est. In synodo a S. Bonifacio anno 742. celebrata prohibentur ignes sacrilegi, qui *Metfres* vocantur, alius erat *Nodfyr* appellatus index superstitionum quarumque paganicarum. Et ignis ille solstitialis, neque hodie in vigilia S. Joannis Baptistæ infrequens, passim a Slavis paganis originem suam habere creditur.

Baron. ad h. a. Concil. Liptin. anno 743. apud Lalandum Chron. Slav. sequent.

ANNUS 766.

Civilis discordia (quemadmodum scilicet metus atque æmulatio attentiores ad rem homines facit) Bohemiam nonnihil muniit, auxitque. Luczani aliter Zatecenses dicti perpetuo erga Nezamyslum obstinato animo, propriumque Principem (a) aspirantes castri Wissehradensis nuper tanto opere muniti æmulatione urbem & ipsi suam, qua poterant, fortibus capacibusque muris vallarunt, quo emergente quantocunque periculo regionis universæ populus certum securumque haberet receptaculum.

Zatecenses se muniunt.

Sed & privata odia duobus rursum prædiis locum dederunt: Slicko & Chara erant quam opibus potentiaque Zatecensium facile primi, tam immortalibus inimicitiis inter se clari. Jamque servitia etiam in mutuam perniciem armaverant, cum Chara æstimatis potentioris æmuli viribus cedere tempori statuit, raptimque in occidentem profectus præ-

prædio vasto elegantique Charwaticze fundamenta jecit ad Egræ fluminis ripam. (b) Slicko adversarii quidem conspectu, non item metu levatus convocato ad diem unum famulitio eminentem locum ostendit, eique validam domum castello similem insterni fecit, indito nomine Slickow. Scribunt alii conditorem Lyczko appellatum fuisse, ab eoque nomen Lyczkow habere in hodiernum diem. (c) *Charwaticze, Slycko prædia.*

ANNUS JESU CHRISTI 766.

PAULI PAPÆ 10. CONSTANTINI COPRON. 47. LEONIS IV. 16.

NEZAMYSLI 22.

(a) Verosimillimum ex relatis Cosmæ fit: Luczanorum provinciam separatam a Pragensi semper fuisse rempublicam, atque a peculiaribus Principibus gubernatam eo usque, dum ultimo stirpis insidiose simul scelestе sublato, Principatus ad Pragenses recidisset. Nam ut jam ad ann. 718. ostendimus ex Cosma ac Dubravio: gens hæc origine fuit alia a Slavis Bohemiæ, & Principatus illius fines, quod vix usquam alias a Cosma factitatum reperitur, his verbis graphice describuntur: *Distinguitur provincia quinque regionibus locorum: Prima regio est sita circa rivum nomine Guntna. Secunda est ex utraque parte fluvii Utka. Tertia extenditur per circuitum torrentis Brocnika. Quarta, quæ & Silvana dicitur sita est infra terminos fluminis Msa. Quinta, quæ in medio est, dicitur Luka pulcherrima visu, & ultima usu, ac uberrima satis, nec non abundantissima pratis*, inquit Cosmas. *Cosm. Chron. Boh. l. 1.*

(b) Superest hodiedum in Satecensi territorio vicus Charwaticz plerumque Karbatez in tabellis Geographicis consignatus, is tamen uno pene lapide ab Egra fluvio remotus; neque e regionis Satecensis plaga occidentali; an igitur is, de quo hic sermo, dubito.

(c) Lyczkow hodie Liczkau appellatum adhuc egregia arce, ad Illustrissimum Comitem Carolum de Breda pertinente, splendet, justo milliario Satecio discretum.

PRÆTERMISSA.

Chron. Herveld. ad h. a.

Hoc anno victos fuisse Slavos a Francis in Weidahaburg refert Chronicon Herveldense. Quodnam hoc Weidahaburg sit, nuspiam nobis explicuit Abbas Gotvicensis diligentissimus cetera in pagis locisque vetustis Germaniæ exquirendis consignandisque, nisi forte idem esse dicamus cum Veda aut Weita pago inter fluvios Salam & Elistram, quos sub litera V. & W. refert. Tam tectum etiam est, qui Slavi hi fuerint, & an hujus belli etiam Bohemi partem habuerint. Id tamen certum, ex posteriorumque annorum historiis palam fiet, illud ipsum jam tempus fuisse, cum Slavi vicini omnes de securitate sua, libertatisque tuendæ jure omnia præsidia sedulo circumspexere. Cum enim viderent Bajoariæ Ducem a Francis victum, ac prope captivum teneri, Frisones jam debellatos, Saxones vicinissimos sub tributum missos tot ab iis relatis victoriis, de adunandis viribus contra Francorum succrescentem vim constituendoque uno rei bellicæ administratore cogitandum fuit.

Chron. Gotvicense l. 4.

ANNUS 767.

Argentea virga index argenti fodinæ.

Annus hic novitate miraculi insignis. Argenteus quidam fulgor e densissimis virgultis promicans, forte cujusdam mancipii in silvis prope Beraunam errantis perstrinxit oculos. Ille fortunatus rem exploraturus diligentius, dum reluctantia virgulta submovet, puri puti argenti virgam (a) in staturam justi hominis luxuriante vena jam pullulasse reperit. Lætus oblatis tam insperato divitiis, sed lætior gratia, quam initurum se ab hero sperabat, virgam, fortunas suas ab radice avellit, signatoque diligenter loco rem ad Bytizium (b) (id hero nomen erat) defert.

Cum

Cum incredibilia narraret, producta virga dubitanti Bytizo fidem fecit. Tum vero herus oneratum ingentibus promissis famulum ducere se cum fossoribus ad eum locum jubet. (c) Ibi saxorum contumaciam cupiditate heri vincente, cum ad centum cubitos deorsum versum montem perfodissent, tantas inde opes Bytizius exhausit, quantas ex una fodina Bohemus ante ipsum nemo.

Interea temporis Pragenses muros ex adverso montis Petrzin ad finem Nezamyslus perduxit. (d) Sed ea fuit silvarum camporumque dulcedo, ut pauci admodum provocati licet immunitatibus maximis, campestres solitudines horridumque vivendi genus urbanæ frequentiæ deliciisque prætulerint. Ergo Princeps plerasque domos ex ærario ædificare, suisque implere servitiis coactus. *Pragensis murus perficitur.*

ANNUS JESU CHRISTI 767.

SEDES PAPALIS VACAT. CONSTANTINI COPRON. 48. LEONIS IV. 17.

NEZAMYSLI 23.

(a) Argentum purum putumque in diversas sæpe formas virgæ, filorum, spicæ, culmi, arboris, crucis, equelli efformatum seu antris, seu etiam in terræ superficie in Bohemia non semel repertum plurimis productis exemplis docet Balbinus; quibus capitibus non modo singula pene loca auri argentique feracia, sed pleraque alia ad materiem hanc spectantia copiose tractat. *Balb. Dec. 1. l. 1. c. 16. c. 17. & 18.*

(b) Hammerschmid hujus Bytizi primas memorias jam ad annum 745. collocat, quo eum indulto Principis Nezamysli ait in Beraunenses silvas concessisse, isthicque ingens prædium excitasse. *Hammerschmid histor. Klattov. P. 1. c. 1.*

Balbin. hist. S. Montis l. 2. c. 3. §. 3.

Hammerschmid cit. loco.

(c) Balbinus locum hunc Bytiz a conditore suo appellatum inquit, eumque vix medio milliari a sacro monte distare; at nominis hujus vicus oppidumque nullum in hoc regionum tractu, nisi Pitschin dicamus, quod lapide a S. Monte dissitum est. Hammerschmid prædium Bytizi vocat. Si vero Hayecius primus hujus historiæ prolator consulatur, ex eo colligitur, eum tam vicinum S. Monti locum nequaquam intellexisse, cum fodinas has prope Beraunam statuat, quas procul dubio Przibramio vicinas scripsisset, cum non multo ante Przibramii originem retulerit.

(d) Recte hic Hayecius primos muros urbis Pragæ ad radices & ex adverso montis Petrzin constituit, secus quam alii quique, qui incinctum hunc montem jam ante Caroli IV. tempora scripsere, inque ambitum urbis Pragenæ relatum.

ANNUS 768.

Anno septingentesimo sexagesimo octavo missi a *Radmilo* Slavinili Kurimensium Ducis filio Bydi fratre, ita jubente patre, nuncii ad exploranda orientem versus idonea habitatoribus loca, renunciarunt: plurima a se visa esse non incommoda, non injucunda habitationi, at nihil aptius ad condendam urbem longe lateque vagantibus occurisse, quam editiorem quendam montem vetustissimæ alicujus urbis manifesta adhuc vestigia servantem. (a) Præterquam enim quod in humanas calvas atque ossa non uno loco impegissent, disturbatas etiam ac male materiatas parietinas, fossasque murorum ruinis oppletas spectasse, imo non longe abhinc inter silvas reperisse subactæ aratro olim terræ indicia & silvescentes agros. Delectatus ea narratione Radmilus, missa paterna domo cum universa clientela illac

illac iter arripuit, reque, ut nunciata erat, comperta, e vestigio quosque operi destinavit, qui veteribus fundamentis mœnia nova injicerent, repurgarent fossas, restauratisque sedibus novam urbem Rodaun (b) appellarent. Infelix cui maturantibus fatis perductam ad exitum urbem videre non licuit. *Urbs Rodaun.*

Per eosdem dies Slavimilus Rozhonis antecessoris fratrisque exemplo Principem se spreto *Gospodini* (c) nomine salutari dicique edicto jussit, magis quod populosæ civitatis dominatum teneret, quam quod revera seu natalibus, seu populi suffragio Princeps esset. Nec stomachatus inania hæc ventosaque nomina pacis studiosissimus Nezamyslus, monuit solum hominem, teneret se finibus suis, si narium quoque jacturam nollet facere.

ANNUS JESU CHRISTI 768.

STEPHANI III. PAPÆ 1. CONSTANT. COPRON. 49. LEONIS IV. 18. NEZAMYSLI 24.

(a) Plura vastata desertaque castella, & urbes olim a Bojis Marcomannisque his locis condita sub Slavorum in Bohemiam ingressum inventa esse nullus dubito, cumprimis post funestum illud Attilianum totius prope Europæ excidium.

(b) Hodie vicus est templo insignis in regione Boleslaviensi duobus milliaribus Melnicio dissitus, passimque Radaun appellatus; alter ejus nominis vicus est in provincia Bechinensi. Alterque item in Litomericensi.

(c)

(c) *Gozpodin* proprie *Dominum* majoribus nostris connotabat, ut ex vetustissimo hymno S. Adalberti Gospodine pomilug ny id est *Domine miserere* liquet. Dalmatæ & Croatæ hodiedum hanc significationem retinent. Apud nos Hospodin vero nonnisi Deo jam tribui solet.

Wussin Lexicon Tripartitum.

PRÆTERMISSA.

Demortuus hoc anno Pipinus Francorum Rex æquali inter filios suos Carolum & Carolomannum, dum adhuc viveret, regnum divisit. Austrasiorum regnum Carolomanno juniori, Burgundiam, Gothiam Alesazim id est Alsatiam & Alemanniam Carolo tradidit. Aquitaniam denique, quam nuper acquisierat, inter utrumque divisit. Nomine autem *Austrasiorum* Anonymus apud Pagium non solum Austrasiam, sed & Neustrasiam, Thuringiam & Bajoariam intelligit. Tam vicinarum itaque ditionum Franci Domini, paulo post etiam fortunam in gente nostra experiri attentarunt, ex ejusque spoliis & terris locupletes fieri.

Pagius in Critica Baron. ad h. a.

ANNUS 769.

Præsens annus novas Nezamyslo, qui annum jam tertium supra quadragesimum egerat, nuptias conciliavit. Quanquam enim initio adduci non posset; ut defunctæ Hrubæ uxorem aliam superinduceret, vel hac ratione motus: quod præter filium Mnatam integrum vigentemque & annis sedecim majorem, tres præterea filias Libkam, Pohogkam ac Slavienam (a) florentes omnes suscepisset, postea tamen Procerum consilio cessit. Ii enim simillimis argumentis Principis aures pulsabant: „ Serio reputaret cum „ animo suo, quam res plena esset periculi omne reipublicæ „ fulcrum in uno reponere homine; dubia esse fata, incer„ tos vitæ dies, Mnatam filium quanquam vigentem eidem „ fatorum subjacere legi, nec oraculis quibusdam proditum

„ esse

„ esse eum certo patri superstitem futurum. Velletne „ igitur, si acerba ac præmatura mors filium sibi hunc unum „ eriperet, imperii habenas rursum recidere in muliebres „ manus? velletne novam rursum Wlastam Boemiæ invehe„ re, quæ omnia divina humanaque pessumeat, virosque „ omni calamitate compleat? at nulla, inquiunt, re ma„ gis stat respublica, quam pluribus principum filiis, bono„ rum filiorum numerus firmissimum est Principatus fulcrum; „ ad novas festinandum nuptias, si salus populi cordi „ tibi est. „ Perculit ea oratio Nezamysli animum, flexitque, nam triduo post Lidomiram Pietislai de pago Wolan (b) filiam principalis thalami consortem fecit. (c)

Nezamyslus alteram conjugem Lidomiram superinducit.

ANNUS JESU CHRISTI 769.

STEPHANI III. PAPÆ 2. CONSTANT. COPRON. 50. LEONIS IV. 19. NEZAMYSLI 25.

(a) Neminem hactenus ante Hayecium authorem reperi, qui etiam ethnicorum Ducum nostrorum recenseret filias, si solas Croci filias excipias. Quod unde is hauserit, mihi incompertum; certe authorum eorum, quorum catalogum sub frontem Chronicorum suorum texuit, & e quibus Annales suos se compilasse memorat, nemo unus est omnium, qui earum meminerit.

(b) Hujus nominis superstitem locum nuspiam amplius reperio. *Wolanitz* in regione Regino-Hradecensi, similiaque Woplan, Wolschan, Wolen, Wolyn in aliis Bohemiæ provinciis est legere.

(c) Ante Brzetislaum sub sæculi XI. ingressum nemo e Ducibus nostris legitur alienigenam mulierem sibi devinxisse matrimonio, quod

procul dubio locum olim inter leges Slavicas habuit, quemadmodum etiam de Francis in actis Ludovici Pii legere est. Ceterum autem ante Germanorum expetita connubia gentem nostram affinitates cum Ungaris contraxisse docet nos Porphyrogenitus his verbis: *Affinitatem cum Turcis & amicitiam contrahunt.*

Porphyr. de administ. Imp. c. 31.

ANNUS 770.

Bytizi immodici spiritus.

Effossæ nuper opes, & quod fieri amat, immodici cum iis spiritus, Bytizo capite steterunt. Nempe non capiebat præsentem felicitatem rudis ad alteram sortem hominis animus, ac veluti si digito jam cœlum attigisset, ipsamque manu cepisset fortunam barbarico quodam fastu in servitia sævus, æqualibus gravis, in Principem contumax, nec inferiorum obsequia, nec parium amicitias, multo minus superioris imperium æquo animo pati poterat, jamque desciverat aperte, vectigalisque non modo esse Principi recusabat, sed & nocumenta quæque imprudens adferebat. Itaque patuit nihil esse neque tam dirum, neque tam atrox, quam fallaces pecunias, si incidant animo rudi, seque inexperto. Sed nihil eo indignius, quam quod in Principis exactores ausus est homo vecors. Misit Nezamyslus vectigalium curatores, (a) qui hominem mediocritatis officiique sui commonerent, & de more tributum exigerent. Quos ille verbis indigne tractatos cum ejusmodi responso ad Principem remisit: „ Irent, Nezamyslo indica„ rent, si molestus tributorum exactor esse pergat, tributi „ loco se se ei argenteam parare restem, qua in furcam ac-

„ tum

„ tum honoris cauſa appenſurus ſit, ac Wiſſehradenſem „ Principatum ſibi vendicaturus. „ Miſeratus hominem Princeps manifeſte jam inſanientem, cum lenia non proficerent, ad acriora, ſed neceſſaria remedia verſus, non neſcius arrogantiam nutriri venarum metallicarum divitiis; miſſis itaque ſatellitibus Beraunenſem fodinam, unicum illud Bytizani faſtus irritamentum injectis jubet molibus ad ſummum oppleri. (b) Tanto magis inſanus ille furere, viasque quærere occidendi Principis. Tum demum Nezamyslus non jam adverſus perduellem, ſed manifeſtum parricidam cum armatis progreſſus, obſeſſum domi ſuæ ac dein protractum e cubili in conſpectum ſuum: „ Qua fronte, interrogat, auſus argenteam tuam minari reſtim, furcam„ que Principi, atque ad perduellionis contumelias etiam „ parricidii crimen adjungere hominum inſaniſſime? „ cum is obmuteſceret, hominem corripi imperat, ſublatoque in furcam ſub ipſis prædii portis viminea reſti gulam præſocari. Publicata deinde Bytizi bona, (c) prædio Leſſa quidem de miniſtris aulicis donatus, cautusque alieno malo prudentius ſe pecuniis, fidelinsque Principi credidit.

++++++++++++++++++o++++++++++++++++++++

ANNUS JESU CHRISTI 770.

STEPHANI III. PAPÆ 3. CONSTANTINI COPRON. 51. LEONIS IV. 20.

NEZAMYSLI 26.

(a) In primis vetuſtiſſimisque noſtris diplomatibus ejusmodi vectigalium exactores ſeu quæſtores vocantur *villici*, iique per urbes di- *Diploma Boleslai Brevno.*

distributi erant, ita legere est in diplomate Boleslai Pii *Villicus Pragensis, Villicus Plisnnensis.* Carolus Dufresne ostendit significationem vocabuli hujus esse vetustissimam, & jam S. Hieronymo epist. 151. quæst. 6. item Isidoro l. 9. c. 4. fuisse usitatam.

viensi. Monast. datum An. 993 *apud Ziegelb. in hist. Brevn. p.* 13. & 14. *Car. Dufresne Glossar. vocab. Villicus.*

(*b*) Prope Beraunam olim fuisse metalli fodinas, sed sæculis posterioribus, alio loco docebimus, quarum venis dein deficientibus Kninam metallarii transiere,

Hammerschmid histor. Klattov. P. 2. *c.* 1.

(*c*) Hammerschmid sæculi hujus Scriptor addit: Nezamyslum omne argentum isthic repertum Wissehradum transtulisse, eoque ærarium suum locupletasse. Burkam vero Bytizi conjugem filiam Sudyrohi ex pago Radliçe & stirpe Klenoviorum prognatam bona Nezamisli gratia amissis mariti bonis migrasse in occidentalem plagam cum Krasone ac Tuhone superstitibus filiis, filiaque Klatowka, isthic ad torrentem Drnow aliter Pyckam appellatum Deorum monitu villam condidisse Bahnow seu Benow appellatam (quæ propter Klattoviam posita hodie Benjow nuncupatur) atque hoc fuisse Klatoviæ postea urbis regionisque hujus quaquaversum cultæ principium. Quæ si quis fusius legere optat, ejusdem historiam Klattoviensem adeat. Sed qua fide hodie excipi soleant historici, qui omni antiquitati, Scriptoribusque se prioribus incognita, nullo producto fonte, primi proferunt, satis cognitum est.

ANNUS 771.

Anno septingentesimo septuagesimo primo Lidomirus Kossali e Biela filius adolescens forma prorsum eleganti annum agens quartum supra vigesimum in eo quantus quantus erat, ut novum commodisque suis idoneum habitaculum exquireret. Evocato quodam die famulitio suo, ceterisque patris Clientelis in arcem Bilinam, in frequente concione Ludipravo fratri minori castrum Bilinense, ur-

bem-

bemque cessit, tum orientem versus in locum jam multo ante delectum (a) propius vicum Radicz, atque infra prædium Pokratez (b) coloniam deduxit, quem undequaque excisis arbustis, subactisque circum agris omni frugum genere consevit. (c) *Litomericii urbis initia.*

Eodem anno, ut auctor est Weleslaw, fœdissima hiems tam sævum atque immane frigus dejecit, ut per Bohemiam jumenta, mortalesque innumeri adstrictis gelu corporibus obriguerint. (d) *Sæva hiems.*

✱✱

ANNUS JESU CHRISTI 771.

STEPHANI III. PAPÆ 4. CONSTANT. COPRON. 52. LEONIS IV. 21.

NEZAMYSLI 27.

(a) Locus hic a Lidomiro isto Litomeriz appellatus plerisque creditur. Alii tamen nomenclaturam urbis hujus a Slavico Lito & Měržice deducunt, ajuntque: cum molitori isthic modius, quo frumentum admensurari solet, in Albim incidisset, isque exclamasset: Gest mi ljto te měržice Ludomirum excepta voce urbem, quam condebat, Litomerice vocari jussisse. Alii ab hominibus, inquit Stransky, reconciliandis, quod Lidi miržiti dicimus, derivant. Illud de molitore Balbinus & Hammerschmid inter fabulas rejicit, in eo tamen lapsus Balbinus, quod hujus fabulæ authorem Hayecium faciat, cujus ille non meminit. Sed nec illud de Lidomiro, aut *conciliandis hominibus* fidem omnem meretur; constat enim ex diplomate Henrici III. Imp. & diplomate Spitignei Ducis Ecclesiæ Litomericensi dato locum, regionemque antiquitus *Lutomiriz* non *Lidomeriz* appellatum. Atque si conjecturæ in hac antiquitate locus esse potest, malim ejus denominationem a nominatissima illius provinciæ silva, cujus Ditmarus meminit, desumere, quamque *Miri Kide*, id est *Miri silvam* appellat, *Kide* enim ma-

Stransky Reipubl. Boh. c. 2.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 8 §. 1. Hamerschmid Prodrom. Gl. Prag. c. 1. Balbin. Dec. 1. l. 1. c. 9. Cosmas ad An. 1086. Archivum Capit. Litom. Ditmarus l. 6.

Loderekèr vocab. septil. majoribus noſtris frutetum arbuſtaque ſignificabat, Dalmatæque *Kita* hodiedum frondem nuncupant. Conſtat autem primis ſæculis plures Slavorum reſpublicas & populos fuiſſe in Bohemia, interque eos præcipuos Luitos ſeu Luiticios & Luticios, Dacianos, Charvatas, Glomaczos. An fortaſſis *Lutomeriz* inde dictum, quod Liuti ſeu Liutitii hunc ſilvarum *Miri* appellatarum tractum incoluerint, aut ob vicinam Luiticiorum regionem ita appellatum fuerit? Coſmas certe plerumque locum Liutomeriz nuncupat.

(*b*) Vicus is hodie ſupereſt, proxime Litomericio ex aquilonari parte adſitus.

(*c*) Ad hunc locum P. Victorinus noſter: eſt hæc civitas in dextro Albis latere ſita, ſeptem milliaribus Praga in Boream declinans, Wrſſoveciorum olim vetuſta poſſeſſio, hodie urbs Regia, ſuique circuli caput: Epiſcopali ſede, Cœnobiis Conventualium S. Franciſci, Dominicanorum, Capucinorum, Collegio Societatis Jeſu, ponte lapidea baſi non minus operoſe, quam ſumtuoſe Albi recens injecto, piſcatu marinorum piſcium, portorii jure, ſeu ut vocant ſtapula, frequentia navium inde ab Saxonia & ſuperiore Bohemia venientium nobilis. Ex hac urbe originem natalium traxit Boemicus ille Florus Paulus Stransky, mira voluminis ſui de republica Bohema inſcripti brevitate laudem maximam Balbini elogio meritus, ſub Ferdin. II. Imp. cum aliis Heterodoxis exul anno 1626. Regio vero Litomericenſis reliquis Bohemiæ melior, amœnior, & amplior ab omnis generis frugibus, hortorum deliciis, fluctuantibus frumento vallibus, montibus vino coronatis, fluviis, fodinis, arcibus, civitatibus ac cœnobiis commendata, merito quibusdam dicitur & Horreum & Torcular & Tempe Bohemica. Figuræ eſt ex ſententia Stranskii pyramidalis; at juxta Balbinum cornucopiæ formam refert, eamque hi ipſi auctores diligenter curioſeque deſcribunt. Hactenus P. Victorinus.

Weleslav. præfat. in Silv. (*d*) Quis iſte Weleslaw ſit, haud conſtat. P. Victorinus Weleslavinam Calendarii compilatorem credidit, aſt hic 5. annis poſterius (ut ipſe fatetur ſcilicet 1546.) poſt editum Hayecli Chronicon natus eſt, ac facile 50. annis poſt Hayecium primum opera ſua publicare cœpit. Quod autem author hic de rigore hiemis refert, veroſimillime 8. annis prius, & quidem anno 763. reponendum erat. De eo enim an-

anno ſcribit Theophanes: *Eodem pariter anno menſis Octobris exordio frigus ingens & aſperrimum non in hac modo regione, ſed & per orientem, ſeptentrionem, & occidentis plagam incubuit, adeo ut in Borealibus Ponti maritimis mare ad centum millia in longum, in profundum vero cubitis 30. præ frigore in lapidis duritiem concreverit.* Horridam hanc hiemem pluribus deſcribit Nicephorus, ejusque etiam meminere plerique Annales Francorum. *Theophan. ad An. 23. Conſtant. Imp.* *Niceph. in Brev. p. 43.*

PRÆTERMISSA.

Hoc anno Carolomannus Caroli frater obiit; quare univerſum Francorum Regnum ad unum Carolum devolutum. *Annal. Metenſes ad h. a.*

ANNUS 772.

Miloslaus & Kotenus juvenes & corporis proceritate eximii, & virium robore impigri eodem patre Roſmislao ex pago Ladvag nati (a) Principem ſupplices adiere, veniam exquirendo habitationi apto loco ex plaga auſtrali daret. Promtus in beneficia Nezamisli animus, neque ſatis limitum imperii ſui gnarus tantum occupandæ noviter terræ concedit, quantum ſeu opus fuerit, ſeu libuerit. Illi vero hac Principis indulgentia muniti jam nihil cunctandum rati relictis quibusdam clientelis ſolitario patri, maximam ſervorum ancillarumque manum, nec non gregum multitudinem ſecum abduxere. Altero die cum iter in meridiem dirigerent, in vallem quampiam pertigerunt. Hic data corporibus requie loca circumſpiciunt, habitoque conſilio planitiei caſtrum præeminens inſternunt, quod a corylorum iſthic frequentia coryletum Slavice *Leſſtno* appellant. (b) Nec fatigata hic eorum induſtria in extirpandis nemoribus, *Arx Leſſtno conditur.*

tel-

tellureque percolenda, quæ a prope decurrente aqua, cui nomen (c) Byſtricze indiderunt, plurimum incrementi accepit. Sed ea fratrum adunata opera diuturnitatem non habuit; quodam enim die communi utriusque ſententia decretum eſt hanc ſedem ſtabilem & propriam ſoli Miloslavo permanſuram, Kotenum alia terrarum ſpatia quæſiturum, quæ & conſtruendæ arci opportuna eſſent, & ad capiendam ſat amplam domus ſuæ familiam ſufficerent.

ANNUS JESU CHRISTI 772.

HADRIANI PAPÆ 1. CONSTANT. COPRON. 53. LEONIS IV. 22.

NEZAMYSLI 28.

(a) Ladvag pagum eum eſſe exiſtimat noſter P. Victorinus, qui hodie in regione Litomericenſi ſupereſt, & paſſim Laday vocatur, inter Litomericium & Auſche ſitus.

(b) Arx Leſſtno hodie Liſſna in agro Kurimenſi quinque milliaribus ab urbe Praga & medio Beneſchovio remota ad ditiones hodie pertinet Illuſtriſſimæ Familiæ Comitum de Kokorzowa. Antiquiſſimis temporibus Berkarum poteſtatis fuiſſe legitur, procedente tempore ad Sternbergios tranſiit, a quibus hodieque oſtendit vetuſtiſſima de Tartaris trophæa, quos Moravi fortiſſimo Duce Sternbergio memorabili ad Olomucium clade poſtrarunt.

(c) Non magni nominis, breviſſimique curſus hæc aqua eſt, quæ veroſimillime ab oppido Biſtricz, pone quod præterfluit, nomen accepit, abhinc unum plus minus lapidem interjectis lacubus emenſa apud Porzitz in Sazavam ſe conjectat.

PRÆ-

PRÆTERMISSA.

Ad hunc annum ponit Chronicon Mellicense Tassilonis Ducis Bajoariæ a Carentanis obtentam victoriam. Eginhardus vero initia belli contra Saxones a Carolo M. suscepti, quod continuos triginta tres annos varia fortuna gestum, exitu tandem felicissimo Carolo cecidit. Eodemque anno meminit Eresburgum castrum ab eo captum, idolumque *Irmensul* appellatum, eversum. De hoc idolo diversi diversa, fusissimoque calamo, quod cum ad Germanorum historias pertineat, prætérimus. Illud tacendum non est a quibusdam perperam pro idolo Slavico habitum, cum Eginhardus clare dicat Saxonum idolum fuisse, quos Germanos non Slavos fuisse constat; & profecto vel ipsum nomen *Sul* hodie Saul statuam seu columnam connotans ostendat. Procul dubio autem inter tot sententias palmam meretur illa, quæ Arminii invictissimi illius Germanorum Herois statuam arbitratur, quam ex illis adhuc Augusti temporibus reliquam Saxones in terras has immigrantes errore aliquo divinam autumantes Dei instar coluerunt. Nam apud Sigebertum aliosque nonnullos veteres *Hermensul* scriptum reperitur. Quæ sententia etiam Spalatino, Meibomio juniori, & Gerardo Vossio plurimum arrisit. Ceterum qui plura de idolo hoc legere volet, consulat Jacobi Andr. Crusii Widekindum, & Commentatorem in Joannem de Essendia*, apud quem typos hujus idoli reperturus est.

Chron. Mellic. ad h. a. apud Hier. Pez T. I. Eginhard. in Annal. ad h. a.

Monumenta vetusta apud Ludevig. T. 8. reliquiar.

Meibom. de Irmensula c. 8. Vossius de origin. idolol. l. 2. c. 32. Apud Heinecc. antiq. Gosl. c. 6. & 12

*In Biblioth. histor. Gott. p. 34

ANNUS 773.

Is ipse Koten, de quo superiore anno, cum bona Miloslai pace mense Aprili magis in Austros cum non parva famulorum turba recedens, quarto die pecora sua ad fluminis cujusdam ripas adaquatum deduxit. Explorata regione gressum hic figere jussit, ac super edito loco prædium vastum atque capax condidit, illudque circa circum lignea sepe, ut pene oppidi magnitudinem æquaret, cinxit; quod

quia densis dumis undiquaque obsitum erat, Hausti sive Austam nominavit. (a) Aquæ vero præterlabentis fluvii, quod lixivii maxime speciem referret, Luznice quasi lixiviæ paludi nomen dedit. (b)

Austa ad Luznice.

ANNUS JESU CHRISTI 773.

HADRIANI PAPÆ 2. CONSTANT. COPRON. 54. LEONIS IV. 23.

NEZAMYSLI 28.

(a) Hæc etymologia minime respondet veteri Ortographiæ Slavicæ, præterquam enim quod alias sæpe innuerimus majoribus nostris dyphtongos non fuisse, civitas hæc in omnibus antiquis monumentis (quemadmodum & altera cognominis ad Albim) *Usta* reperitur scripta. Dumetum autem seu locus arbustis obsitus, ut ante ex Cosma vidimus, significabat *Narusten* item & *Kyde*. Tesqua id est loca horrida & deserta magis septentrionalibus Slavis dicebantur Gost, quod hodie Poloni retinent, inde Czerny Gost Schwarzwald, Zagost *arida silva*. Alii Slavi etiam Gast vocabant inde Tuggast prolixa silva. Densitas vocabatur *Guusti*, densum spissum *Guust*, quod & hodie Dalmatis in usu est. Ut igitur Usta longe aliam derivationem portendat, quam hic Hayecius innuit, & verosimillime quidem a Slavica voce *Ust*, quæ os, orificium & ostium connotat; constat enim ex mappis accuratioribus Geographicis eodem loco, quo stetit vetus Usta civitas, se se duos confluentes amniculos exonerare in fluvium Luznice, hinc ab ostio, quod Slavi *Ust* vocabant, perquam credibile est nomen civitatis Usta enatum, quæ etymologia ipsi etiam Stranskio arridet. Probat id aliorum locorum in Bohemia ita appellatorum nomen. Sic Ustæ in agro Litomericensi urbe ad Albim sit a se se fluvius Biela, & alter a septentrionalibus montibus veniens in Albim exonerat, ita in regione Hradecensi ad Austam olim quoque Ustam dictam inter Lomnizium & Neupakam jacentem tres rivi conveniunt, & fortassis Austa ad Aquilam inde etiam nomen traxit; ibidem enim quoque alius rivus in prætercurrentem fluvium se immergit. Neque obstat Epitome Librorum Erectionum a Balbino concinnata, & alia nonnulla

Diploma Boleslai Pii 993. Brevn. datum. Diplom. Spitignei Litom. Eccles. Meninsky in thesauro linguar. orient. Frencel. in Nomenclat. utr. Lusat. Lodereker vocab. sept. Frencel. cit. l.

Stransky Reipubl. Boh. l. 2. §. 15.

sr.

sæculi XIV. & XV. monumenta, quæ civitatem hanc uti & alteram ad Albim passim *Ush* scriptam referunt; nam hæc posteriora sunt, & autographis sæculi X. & XI. cedere debent. Et certe Slavos ab ejusmodi fluminum ostiis nomina locis impertiri solitos docet nos Ditmarus; qui de *Volmerstidi* loquens ait: *Volmerstidi Slavonice Ustvice* (quasi ostiolum dicas) *ubi fluvii ara & Albis conveniunt.* Ceterum Austa hæc, de qua sermo, plerumque scripta reperitur *Usta Sezymi* a Sezymis hujus ditionis dominis, ad distinguendum eam ab *Usta* altera, quæ ad Albim erat. Hodie tota in ruderibus est ad Taborium, vulgoque Alt-Tabor audit, quo nomine etiam in mappis Geographicis plerumque exprimitur. *Ditmar. l. 6.*

(*b*) Stranskius fluvium hunc nomen invenisse ait a saltibus, quos transgreditur, alii a flexuoso cursu autumant, at verosimillime nomen accepit a vico Luznice, prope quem fontes suos habet. *Stransky Reipubl. Boh. l. 1.*

PRÆTERMISSA.

Annus hic secundus est belli Saxonici, quo Carolo in expeditione contra Desiderium Longobardorum Regem in Italia morante, Saxones in confinia Francorum effusi omnia vastarunt. *Baron. & Pag. ad h. a. ex Annal. Eginh.*

ANNUS 774.

Idem ipse Koten Miłoslavi frater animo persentiscens omnia sibi isthic ad votum fluere, familiam gregemque augeri, tranquillitate ac securitate nimium quantum beari, in summo rerum otio perfectam omnibusque numeris absolutam lapideam arcem Kotnow super edito monte ad flumen Luznice (*a*) in præsenti molitus, additis altero mox anno muris, humanis superiorem viribus reddidit. Erat tum in ore omnium castrum Kotnow, ferebatque constans per Bohemiam fama non aliam huic arci, sive munitionum genere, sive operis magnificentia parem, superio- *Arx Kotnow.*

remve esse. Accedebat ad claritatem loci, quod plurimi mortales operis visendi gratia certatim accurrerent; hos inter publico rumore excitus etiam frater venit, molemque admiratus. Horum laudibus excitatus Koten aliis praeterea munitionibus castrum amplecti constituit; verum, ut humanis consiliis nihil infirmius est, occupavit industriam hominis invida mors, filioque Chwalbog, quod patri negavit, quinquennio post conficiendum dedit. Atque haec ipsa arx est, in cujus fundamentis (b) evoluta sexcentorum sex & quadraginta annorum intercapedine Zifska cocles victricia sua castra posuit, eaque montem Tabor nominavit. (c)

ANNUS JESU CHRISTI 774.

HADRIANI PAPÆ 3. CONSTANTINI COPRON. 55. LEONIS IV. 24.

NEZAMYSLI 30.

(a) Fluvius hic in Bechinensi provincia e paludibus Rosenbergicis medius inter Guldenfluß seu Guldenbach & Nescharkam oritur ad vicum, qui hodie Luschniz audit, quanquam fontes illius jam altius e rivo Altbach dicto, qui in paludem Rosenbergicam se exonerat, repetendi. Cursum suum a meridie in aquilonem dirigit, atque non multo infra vicum Wlkow fluvium Guldenbach recipit, mox inde vix quartam partem lapidis emensus ad Mezymosti Nescharka augetur. His duobus quasi spoliis ditior recto itinere Sobieslavae civitatis muros vix non allambit, unde flexo aliquantum calle Taborium descendit; hic in modum spirae reflexo cursu ad meridiem prope viam relegit, Bechinamque civitatem hujus regionis caput praeterfluit. Pluribus instratus pontibus, rivisque absorptis non longe infra Moldavo-Tynam in flumen Moldavam se praecipitat. Fertur olim cumprimis auri glareis praedives fuisse.

(b)

(*b*) Quiqui res Taboritarum diligentius Scriptores coævi posteritati transmiserunt Laurentius Brzezina, Bartossek, & ipse Hayecius demum anno 1420. nuspiam mentionem faciunt arcis istius Kotnow sub ædificatam civitatem Tabor; sed hoc ipso in monte castrum *Hradisstie* dictum stetisse, ad quod urbs ipsa condita sit; nisi forte dicamus nomen Kotnow jam tum amissum, & nomen appellativum Bohemicum Hradisstě, quod castrum significat, remansisse. *Mss.*

(*c*) De Taborio hic multa posteriorum sæculorum præoccupat noster P. Victorinus; sed quandoquidem hæc aliunde suo loco temporeque proferenda sunt, superfluum æstimavimus historias has hic præoccupare, bisque coctam cramben lectori ad alia properanti proponere.

PRÆTERMISSA.

Dum Carolus in evertendo Longobardorum Regno occupatur in Italia, ultimumque eorum Regem Desiderium obsidione cinctum capit, tertio Saxones in Hassorum terras irrumpentes longe lateque vastant omnia; sed a reduce Caroli exercitu egregie mulctantur. *Eginh. in Annal.*

ANNUS 775.

Huic anno urbs Plsna initia sua debet. Radaufs generosa Horzyslai ex vico Radaufs (*a*) soboles patris sui permissu cum quinquaginta famulorum, triginta ancillarum vulgo, centum boum armento, quingentarum ovium, bis centumque caprarum gregibus, omni item sua progenie, motis in occidentem tentoriis ad radices editæ cujusdam rupis consedit, jactis in ea rupe arcis Radinie (*b*) fundamentis vallem subjectam repetens, dum prædium molitur, magnam lumbricorum cochlearumque vim effodit; quas quia patria lingua *Plze* vocabant, ab iis recenti prædio Plsnæ nomen fecit, (*c*) ejusque late se diffundentem ambitum *Arx Radinie.* *Plsnæ initia.*

tum septingentorum passuum finibus coercuit. Cunabula Plsinæ secuta hoc anno locuples auri fossio in obliqua valle *Aurum.* sub monte Gilow. Magnum ejus auri pondus in octo palas aut lateres conflatum Hofs filius Sylci Nezamyslo muneri misit. Octo erant auri portitores, quorum singulos loricis textis (quas tum Prossywanice dictitabant (d)) cum gratia remisit. Aurum deinde rude in simulacrum Krassati- *Dea Krassatina.* næ (e) artificis manu efformandum dedit, quod in palatino sacrario intra tellurem positum est. Primo quoque sub novam lunam die (f) cultum patriis ceremoniis, holocausta quæque odorifera fumantiaque a Nezamyslo & Lidomyra oblata, corollæ piceæ, (g) capillique candentibus injecta prunis. Scribunt nonnulli portentis simillima sub hos sacrificiorum ritus non raro accidisse, & persæpe idolum hoc oracula fudisse, tum si quando illud jacens repertum esset, vicinam alterutri Principi mortem portendisse.

ANNUS JESU CHRISTI 775.

HADRIANI PAPÆ 4. LEONIS IV. IMP. 25. NEZAMYSLI 31.

(a) Hujus pagi ne quidem nominis ulla amplius exstat memoria, nisi Radoschitz, aut Radochow in eadem regione dicamus.

Balb. Dec. 1.l.3.c.8.§2. (b) Arx illa Radine, inquit Balbinus, in provincia Plsnensi ad undecimum a Praga milliarium tristibus ruinis deformata creditur suis in cellaribus e viva rupe excisis ingentes occultare thesauros, qui erumpentibus nonnunquam flammis se produnt. In tabulis Geographicis Rattina scribitur.

(c)

(c) Plſna, inquit noſter P. Victorinus, egregium ſub Radin prædium in oppidum deinde tranſiit, vocaturque hodie Plzenez ſeu Plſna vetus ad Bratawam fluvium, ditionis hodie eſt Excellentiſſimi Comitis Hermanni Czernin. Procedente tempore vetus hæc Plſna evocatis a Joanne Rege civibus in novam Plſnam migravit, quæ Mizam inter, Radbuzam, Bradlankam & Bratawam fluvios, adjectis ad locum natura munitum operibus recens contra Bavaros firmata. Urbs hodie eſt Regia, Provinciæ ſuæ Princeps, pietate in Deum, in Reges fide, in Romanam Eccleſiam religione, nobilitate civium, ſapientia magiſtratuum, civili regimine, nulli omnium per Bohemiam civitati ſecunda, indeque ob incorruptam in Catholicis ſacris conſtantiam a ſummis Pontificibus ſuisque Regibus immunitatibus maximis exornata, id quod vel urbis iſtius inſignia clariſſimis imaginibus aucta declarant, quæ Paprocius eleganti carmine deſcripſit. Ceterum præterquam quod hæc urbs magnificis reſplendet ædibus, lapidem etiam ætitem in ſuo territorio colligit, qui alium item in ſe lapidem callimum continet intus agitabilem, quem quia aquila ad promovendum partum adhibere creditur, Aquilinus vulgo appellatur. Sic ſe res urbis habent; nec interea urbis ager, patria lingua Plzensko capiti ſuo quicquam cedit. Omnis regio cochleæ maxime formam refert, eſtque nobilitate, populi multitudine, rerumque omnium copia, una omnium Bohemiæ provinciarum maxime conſita; ovium præſertim læta paſcuis, atque a ſcita caſei coagulatione longe lateque celebris. De ea pluribus Stransky & Balbinus. Hactenus noſter P. Victorinus. Ceterum quod de veteri Plſna ſcribit, id quidem hodie nonniſi oppidi nomen habet; at ante novam Plſnam conditam inter urbes ſemper numerata, ab eaque ut hodie integra regio appellationem habuit, urbis hujus jam meminit Ditmarus aliique veteres, & diploma Boleslai Pii Brevnovienſi Eccleſiæ datum jam iſthic Villicum ſeu Quæſtorem Ducalem conſtituit ſæculo decimo. Quæ tamen in his monumentis paſſim *Pliſni* & *Pliſen* audit. Hiſtoriam urbis Plſnæ ſuperiore ſæculo ſcripſit R. P. Joannes Tanner S. J. quæ in MſſC. paſſim proſtat. Locupletior nunc concinnatur a quodam hujus urbis ſenatore rerum patriarum pergnaro, ut a viris fide dignis accepi.

Stransky Reipubl. Boh c.2. Balb. Dec 1. l. 2. c. 4.

(d) Proſſiwanice, inquit noſter P. Victorinus, recens id erat indumenti militaris inventum, progredientiumque in prælia thorax e denſa tela coriove intertextis filis ferreis, loriſque pice interlitis, egregie adverſus telorum vim cataphractæ inſtar loricæ munitus.

(e)

Stransky c.6. (e) Stranskius Nezamysli præcipuam Deam *Crasatinam* appellatam memorat. Krassatina item Krassina & Krassa nostris plerumque pro Dea Venere explicatur, non alio fortassis argumento, quam quod Krassa pulchritudinem aut venustatem significet. *Stredovsky sacr. Mor. hist. c. 8.* Stredovskius Krasopani illam appellat, Brunæque in inferiori curte Regia cultam scribit, cujus etiam imaginem ibidem exhibet. Sed quam delusus is fuerit Hosemanni fabulosa narratione jam supra retulimus, vitiumque hoc esse plurium scriptorum, ut passim Romanorum Deos Deasque Slavis affingant.

(f) Etiam Hunnis usitatum fuisse prima luna solemnia sacrificia peragere; & quinta luna cœlo, terræ & majorum manibus litare scribit R. P. Pray S. J. *Pray Annales Veter. Hunnor. p. 15. Ditmarus l. 8.* Ditmarus Slavis præcipue mensem Februarium *lustrationibus sacrum fuisse* prodit, *& muneris debiti exhibitione venerandum.* Eoque mense apud Abotritos & Waros superstitionis suæ zelo omnes Christo dicatas Ecclesias fuisse eversas.

(g) Hayecius vernacula lingua Smolničky appellat. Smola majoribus nostris non modo picem & resinam, sed gummi etiam, quemadmodum hodie Dalmatis, connotabat. *Lodereker Vocab. septil.* Peridonee hic Hayecius materiem hanc retulit, thure, ob commerciorum infrequentiam, vix adhuc apud nos usitato. Solent inter formicarum cumulos resinæ purioris grana reperiri thuris speciem & odorem imitantia, quæ vulgus *thus Silvestre* appellat. Refert præterea isthic Hayecius aliud vetus Slavicum vocabulum Hřiwky seu Hřiwky quod nec Sandelius, nec noster P. Victorinus propria significatione reddidit, & me quoque fugit; nisi etiam corollas ex jubis equorum dicamus, Hřiwa enim hodieque nostris jubam significat, veteres, uti hodiedum Dalmatæ *Griva* appellarunt. *Lodereker cit. loco.* Nec id incredibile, cum Hayecius ipse pro capillis hoc loco explicet: Hrziwky to gest wlasy.

PRÆTERMISSA.

Eginhard. in Annal. Quartus hic annus est belli contra Saxones a Carolo gesti, quo ter cæsos scribit Eginhardus.

AN-

ANNUS 776.

Anno feptiés centefimo feptuagefimo fexto Hes (a) Slavoffii ex Tetka egregia proles arce Heskow (b) fupra Slavoffiam aucta patria, velut fidus quoddam inter fuos effulfit. Erat is vir multi pecoris, fervitiorum potens, agrorum frumentique fupra omnes locuples, & pro opum magnitudine in omnes comis, liberalis, gratiofus. Has viri virtutes claras per fe ac nobiles fatalis hominum neceffitas illuftriores fecit. Diræ fuperioris anni ficcitates extremam famem invexerant; regnabat undique egeftas, unus Hes repletis horreis atque areis abundabat. Ad hunc igitur quotidiani famentium concurfus, tendentium manus fupplices, locantiumque operam, & panem poftulantium. Et ille gnarus ociofos validosque mendicos præfentem reipublicæ cladem effe; quo & inopiam tolleret, nec daret locum ocio, aut rapinis ad conftruendum fupra flumen Mfa feu Miza eminente in loco caftrum concurrentem illam famem duxit. Merces diurni laboris erat ingens hordeacei panis fruftum, quantum non modo ad fedandam famem, fed explendum etiam ventrem fufficeret, dulces in tanta egeftate, rerumque inopia cupediæ. At octavo quoque die panis e tritico, pannicoque coctus dabatur, & non raro carnium aliquid. Ab his famentibus operis confummata arx ab architecto poftea quodam tam calcis urendæ, quam cædendi lapidis experiente Nizbor (c) appellato nomen invenit.

Heskow arx.

Fames.

Arx Nizbor.

ANNUS JESU CHRISTI 776.

HADRIANI PAPÆ 5. LEONIS IV. IMP. 26. CONSTANT. 1.

NEZAMYSLI 32.

(a) Hessum istum Dynasten primisque Bohemiæ Principibus cognatum ferunt nostri gessisse in gentilitio scuto Fritillum latrunculorum, seu ut nunc vocant: tabulam lusus Schach, qua hodieque complures de nobilitate Bohema gloriantur, ut sunt Klenovii Comites, Dohalskii, Janowskii aliique in Bohemiam translati, ac diversis Ecclesiæ, militiæ, Ordinisque politici honoribus insignes, quos in Stemmatographia Klenoviorum Bartholomæus Paproczky de Glogol Eques Polonus, & originem clypei seu insignis gentilitii Schach in hæc fere verba risu potius, quam relatione digna adducit: Quidam de gente Slavorum, inquit, nomine Columbus (mirum ni Christophorus ille Ligur, novique orbis inventor sit) nominis sui gloriam in exteris provinciis quæsiturus, pervenit usque ad Æthyopiam: ubi filiam Regis in lusu Schach adeo exercitatam audiit, ut neminem a se dimitteret, quin victrix tabulam Schachidis in capite victi confringeret. Columbus magno honori ducens cum virgine regia ludere, accedit eam, & inquirit: quidnam mercedis lucranti daretur? responsum accipit: pridem jam ita sancitum, ut victor tabula Schachidis percutiat victi lusoris caput. Accepta cum gratiis conditione Columbus offert se se ad ludendum, victoriamque referens, absque multa deliberatione acceptam Schachidis tabulam diffringit in capite victæ virginis. Atque hanc ob causam, dum & postea multos in Aula Regis exercuisset actus heroicos, eum Rex insignivit tabula Schachidis, quam regia virgo coronata in byssina veste, ligato capite, manibus præfert. Redux in patriam Columbus, fratri suo mediam Schachidis tabulam in clypeo gestare permisit, integram ipse retinens, prout in posteris eorum hucusque observatur. Hactenus Paprocius. At miror virum hunc tot nugas tantaque somnia obtrudere ausum inclytæ nobilitati nostræ, digniora rustica plebe, quæ cum apud nos potu incalescere solet, non raro inter lusum urceos, vitra tabulasque in mutua capita impingit, diffringitque. Ceterum terna ejusmodi latrunculorum lusus victoria Ezo-

Ezonem Comitem Palatinum demeruisse sibi sororem Ottonis III. Imperatoris filiam Ottonis II. in conjugem, ejusque filiam Richenzam postea Polonorum Duci in matrimonium datam docet nos vetustus Scriptor Monachus Brunwillerensis. Quæ cum procul dubio Polonicarum rerum Scriptoribus non incognita sint, Paprocius Polonus id ad insulsam fabulam clypeumque transtulit, qui ea tempestate nullum usum obtinuit. Aliam vero originem interpretationemque tabulæ Schachidis, quantum non raro clypeorum ornamentum est, dant rerum Heraldicarum Scriptores, qui videri possunt. Inde prærogativas suas meritaque repetere longe magis gloriosum erit inclytis familiis nostris. *Leibnit. Script. Brunswic. T. I. p. 315*

(*b*) Castri hodie vix quidpiam reliquum, vicus hoc loco superest plerumque Hiskov appellatus e læva ripa Mizæ seu Berauncæ fluminis ad limites ipsos Rakonicensis provinciæ ac vix medio lapide Berauna civitate remotus.

(*c*) Hodie Ninsburg e regione vici Heskow est trans fluvium Mizam, pertinet ad ditiones Celsissimi Principis Egonis de Fürstenberg his diebus, cum hæc scribo, ob summa sua merita, familiæque suæ ab omnibus retro sæculis Principum titulo gaudentis prærogativas, inter S. R. I. Principes relati.

PRÆTERMISSA.

Annus quintus is est belli Saxonici, quo cum Carolus in Italia Ducem Foro-Juliensem Rotgandum sibi Longobardorum regnum vendicare volentem premeret, Saxones sacramentis ruptis Heresburgum aliaque Francorum loca vastant; sed dein ad Lippam fluvium cæsi, innumerabilis prope eorum multitudo sacris baptismi aquis ablota est. *Annal. Loiseliani.*

ANNUS 777.

Hes superioris illius misericordiæ & humanitatis insigne mox tulit præmium. Præsente siquidem anno in ar-

Nizborensis ferri fodina. ce Nizbor (a) effossum metallum ferrarium ad eum perlatum est, qui missis eo illico fossoribus diligenter erui, erutaque in cumulos cogi fecit, interea de exquirendis metalli hujus liquandi hominibus gnaris sollicitus; sed ea erat Nizboriensium indiligentia, atque inscitia, ut nullus esset, qui informi ferro faciem induere nosset. Percontatus igitur sedulo, qua regione ferrum apportaretur, cumque intelligeret Zdechovicium (b) & ferri & artificum ejusmodi ferax esse, Zdechovicenses magnis præmiis invitavit ferrarios, qui aqua & igni, ipsoque ferro domitum ferrum aliud in omnes hominum usus ingenti sane commodo servire docuerunt. Atque cum hoc metalli genere, non alio mortalibus necessario magis, magisque utili, exultavit omnis Slavossiensis regio gaudio, ac ad festinandam operam addixit industriam suam, qua id effectum est, ut plures ferri stricturæ his locorum confinibus detegerentur; quo summo ad ipsum aurum argentumque eruendum adjumento, quantum profecerit metallicorum conatus, quantaque nuncium hoc voluptate exceperit Princeps, vix verbis satis explicari potest.

ANNUS JESU CHRISTI 777.

HADRIANI PAPÆ 6. LEONIS IV. IMP. 27. CONSTANT. 2.

NEZAMYSLI 33.

(a) Si Slavica significatio castri hujus attendatur, composita vox est ex *niz* inferius & *boor* munimentum, quasi *inferius munimentum* dicas; hodierno Ninsburgi situi convenit, non item relatis Hayecii, qui olim castrum monti vicino instratum asserit.

(b)

(*b*) Primum isthic inventum esse ferrum ad annum 677. ex Hayecio retulimus. Ceterum quemadmodum olim, ita hodieque regio Beraunensis a ferri fodinis officinisque est nominatissima, facile viginti earum enumerare fas esset: infra Mauth oppidum tres, ad Horzovitz totidem, ad Dobrziw duæ, item tot ad Hlubofs & Carlshütten. Tum ad Wossek, cœnobium S Benignæ, Ninsburg, Hrzedel, Hostomitz, Przibram, alibique.

PRÆTERMISSA,

Hoc anno conversionis Slavorum orientalium fundamenta jacta: Telerus enim Bulgarorum Dux ad Leonem Orientis Imperatorem confugit, & sacris Christianis initiatus est. Ita Theophanes ad ann. Incarn. secundum Alex. 769. qui huic anno respondet. Belli vero Saxonici is sextus erat annus, quo Paderbrunnæ habita synodo Saxonum plurimi convenere, excepto Widichindo, qui novas res moliturus transivit in Daniam,

Theophanes. Eginhard. in Annal. & Annales Loiseliani.

ANNUS 778.

Hes supra quidem, at nunquam satis laudatus vir, ferri jam ultra modum dives, nihil antiquius habuit, quam constitutis officinis ferrariis ligones, palas, sarcula, rastros, vomeres, & cetera id genus ferramenta rustica fabricari, quin & primus ingentia cum oneribus plaustra ferratis vehi rotis ostendit. (*a*) Hujus generis quinque onustos ferro currus observantiæ suæ fideique testes, cum Hes Nezamyslo consobrino suo submisisset, magna donum id a Principe voluptate acceptum, majores grati animi significationes per nuncios largiter præmiatos Hesso renunciatæ. Aliquanto post convocatis in palatium proceribus Nezamyslus ea plaustra explicari jussit; atque iis ad rem antea Wis-

Ferrati currus

ſehradi non viſam admiratione defixis: (b) „ Hæc, inquit, „ nobis beneficiarius noſter cliens & cognatus Hes munera „ miſit: quid eo ferro nobis faciendum auctores eſtis? „ Ibi Nekolo quidam quam cani capitis, tam maturus conſilii: „ Ego, inquit, vocandum huc Princeps cenſeo Bleham „ fabrum magiſtrum, qui ferrum hoc in præferratos vectes, „ dolabras, ſcalpra, & ceteram ejuſcemodi montium ſa„ xorumque perniciem conflet. Ea tu deinde Hoſtbogio „ ad Giloviæ montem, & Hoſſo ad vallem obliquam mitti„ to, magnam pro iis auri vim, me augure, recepturus. „ Factum quod Nekolo ſuaſerat, aurique magna pondera hac nova ferramentorum vi eruta, quæ Hoſtbogium, Hoſſum, ærariumque Principis maximis divitiis cumularunt.

Bleha magiſter fabrorum.

❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

ANNUS JESU CHRISTI 778.

HADRIANI PAPÆ 7. LEONIS IV. IMP. 28. CONSTANT. 3.

NEZAMYSLI 34.

(a) Plauſtrorum uſum Slavicis populis antiquiſſimum eſſe, imo eorum quoſpiam plauſtra domorum loco, quæ quoquo vagarentur, ſecum aſportare poſſent, adhibuiſſe, Procopius, atque alii quique veteres teſtes ſunt; an tamen hoc primum anno mos inoleverit plauſtra ferro munire ſeu inficiari, ſeu propugnare nolim ob vetuſtiorum omnium ſilentium. Id certum: hodiedum in regionibus ferri ſtricturarum minus feracibus plauſtra adhiberi nullis ferramentis adſtricta, quemadmodum paſſim neque equos calceari ſoleis ferreis.

Procop. de bello Goth. l. 3.

(b) Hanc ferri raritatem admirationemque inconcinne demum ad hæc poſteriora tempora rejecit Hayecius, poſtquam multo ante tam fre-

frequentes auri argentique fodinas, tanta hujus metalli pondera, ut gravitatem hominis superarent, ut in ingentia idola conflarentur, enarravit, imo in Wlastæ bellis ferreos pene exercitus depinxit.

PRÆTERMISSA.

Annus septimus belli Saxonici, quo cum Saxones intelligerent Carolum longe abesse in Hispania, ibidemque bello distineri, prædabundi Duce Vidichindo usque Colonias progressi sunt. Reducem autem Carolum salvum & victorem audientes in fugam prolapsi, a Francis cæsi sunt. *Annales Metenses.*

ANNUS 779.

Anno septuagesimo nono supra septingentesimum Wicemil, Mnohoslai de Oskorzin, illius nempe, cujus nuper genus Sfarka Cztirado est mentita, filius, homo inter regionis suæ populares multum amatus, multarumque clientelarum sæpe cum famulitio in confines terras egressus condendæ urbi spatia opportuna quærens, tandem eo plane ad Albim loco, quo densas inter silvas apros in ingenti lacuna volutantes conspexerat, civitatem Wicemiloviam prostratis late saltibus orsus est, exstructis pluribus ligneis ædibus, iisque sepe lignea vallatis. Quæ tamen non perdiu conditoris nomine est gavisa, apris enim volutabra sua magno grunitu repetentibus Swini Brod volutabrum suillum habitatores dixere. At neque sic loco nomen mansit, Germanis post multa tempora occupatam armis, urbem Nimburg appellantibus. (a) Ad eam prope urbem (b) adjacet præterea prædium Welelib appellatum, *Nimburgum civitas.*

quod

quod a conditore suo ejusdem nominis, Wicemilique servo nomen traxit. Eodem pariter loco detectus fons vivis aquis scatens potui, ceteroque civium usui persalutaris, isque ipsus plane simili appellatione Welelibka donatus est.

ANNUS JESU CHRISTI 779.

HADRIANI PAPÆ 8. LEONIS IV. IMPER. 29. CONSTANT. 4.

NEZAMYSLI 35.

(a) Istud post Ottocari II. cædem accidit sub Ottone Marchione Brandeburgico, qui rerum summam tutoris nomine in Bohemia administravit, quo quidem sæculo appellationes quæque Germanicæ tum locorum tum nobilitatis enatæ, cum Ottocarus occupata Austria Germanos acervatim in Bohemiam traduxit, quod ultimo exitio illi fuit, cum in prælio a nostris desereretur; de quo lamentabile carmen Petri Abbatis Zbraslaviensis est in nuper invento fragmento sui Chronici *Spineæ Coronæ*.

(b) Nimburgum, inquit hoc loco P. Victorinus noster, urbs in campestri est planitie sita, loco percommodo, atque ad propulsandos hostium insultus idoneo (cujus rei experimentum anno 1632. sub Saxonum obsidione dedit) Merlinæ inter Albisque confluentem egregio muro, duplicique fossa in fluminis alveum excurrente firmata. Oleribus omnis generis juxtaque leguminibus præstans, deliciæ quondam Wenceslai II. Regis, a quo muris cincta amplissimisque immunitatibus exculta regiarum urbium auxit numerum. Sub exitum sæculi decimi tertii Cœnobio ordinis Prædicatorum splendere cœpit, quod novis postea censibus, liberalitate, ac munificentia Comitis de Bernek ditatum Hussitæ anno 1425. exstincto jam Ziska, flammis & innocentissimo fratrum sanguine deleverunt. Inde a paucis inter squallentes ruinas habitatum anno demum 1694. Jus Prioratus recepit. Hactenus P. Victorinus.

Pulkavæ Mſ. ad ann. 1308

PRÆ-

PRÆTERMISSA.

Annus octavus belli Saxonici, quo Carolus rursum in Westphalia cæsos in deditionem accepit. Albericus Monachus Trium Fontium ait Carolum hoc anno multas feroces & barbaras nationes, quæ ad septentrionalem oceanum a Danubio distenduntur, adeo potenti virtute domuisse, ut inde multa spolia revexerit. Proximi quidem adsiti Danubio Slavi Boemiæ & Moraviæ, sed contra hos nihil adhuc anno isto a Carolo gestum, ut itaque Albericus de Slavis Obotritis ditionisque hodiernæ Meklburgensis incolis verosimillime explicandus sit, nam anno sequente jam memorat Eginhardus Carolum res Slavorum, qui ripas ulteriores Albis tenebant, composuisse. Hi vero Slavi Obotriti erant, qui deinceps Francorum fœderati permansere, tantopere a Carolo culti, ut pro illorum fortunis etiam postea contra Wilzos bellum susceperit.

Eginhar. l. ad h. a. Alberic. ad h. a.

Eginhar. l. ad An. 780.

ANNUS 780.

Dobromirus, alter filiorum Slavomili Kurimensium Ducis ex fratris Bydi abitu penitus animo prostratus ad orientem cum non modica famulorum gregumque turba patri vale facto profectus est fratrem vestigatum. Post multas ambages & silvarum anfractus arcem Bydczow tenuit. Peregre venienti fratri obviam processit Bydus, comiterque inter amplexus & oscula exceptum per plures dies liberaliter habuit, tum ei pascendo pecori, feminique capiendo maxime idoneam regionem ostendit. Huc cum suis progressus, pertingensque ad nonnullam aquarum scaturiginem potum ex ea porrigi sibi jussit, multumque loci amœnitate delectatus, illico villam in altum efferi jussit, quæ ab eo nomen Dobroniz, seu Dobrzenicz (a)

(a) *Dobronizium.*

accepit. Erat Dobromiro uxor Domaslava, filiusque pupulus cognomento Libez magnis patri in amoribus; quare eodem adhuc anno ejus quoque nomini prædium, domumque opere lapideo Lipczan (b) nuncupavit, quam edito præruptoque monti, unde omnem quaquaverſum provinciam circumſpicere poſſet, inædificavit.

Lipczan.

ANNUS JESU CHRISTI 780.

HADRIANI PAPÆ 9. CONSTANTINI IMP. 5. IRENES 1. NEZAMYSLI 36.

(a) Arx hic hodieque, & nobilitatis noſtræ ſedes eſt in regione Regino-Hradecenſi ad ipſos limites Chrudimenſis provinciæ, Bydczowio duobus lapidibus disjuncta, inter ditiones numeratur Illuſtriſſimi Baronis Dobrzensky de Dobrzenitz.

(b) Lipczan ad ipſos fines regionis Chrudimenſis ſitum, atque a Dobrzenitz mediæ horæ ſpatio diſſitum hodie ad Illuſtriſſimum Baronem Straka de Netablitz ſpectat.

PRÆTERMISSA.

Annus is nonus belli Saxonici eſt, quo Carolus magna Saxoniæ parte cum exercitu peragrata ad locum usque, ubi Ora ſeu Hora & Albis confluunt, pervenit. Ora vero fluvius juxta Chronici Gotvicenſis tabulam Geographicam is ipſus eſt, qui paulo ſupra Magdeburgum in Albim ſe exonerat, cujus hodiernum nomen hactenus in ulla Geographica mappa ipſius Ducatus Meklburgenſis & Magdeburgenſis reperire non licuit. Ceterum hoc anno inter res geſtas Caroli M. ab Eginhardo deſcriptas prima Slavorum memoria, aitque Carolum cum in hunc locum pertigiſſet, caſtra collocaſſe ad habenda ſtativa, operamque dediſſe tum ad res Saxonum, qui citeriorem, quam Slavorum qui ulteriorem fluminis ripam incolebant. Annales Moiſſacenſes aſſerunt Carolum anno hoc diviſiſſe Saxoniam inter Epiſcopos, Presbyteros, & Abbates, ut in ea habitarent, & prædicarent, nec non Vini-

Eginhard. ad h. a.

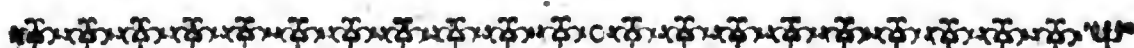
Annales Moiſſacenſes.

nidorum, seu Slavorum & Fresonum paganorum multam partem baptizatam fuisse. Quo eodem tempore anonymus vetustus Carantanos Slavos opera S. Virgilii Episcopi Salisburgensis ad Danubium, ea parte, qua Dravus in eum se conjectat, Christi præceptis imbutos esse, ait. *Anonym. in vita Eberhard Epis. Salzburg.*

ANNUS 781.

Annus septingentesimus octogesimus primus afflictas Polonorum res non nihil erexit. Poloni a Vandæ obitu hoc trium & quinquaginta annorum intervallo diversos Duces, judicesque numeravere. (a) Hoc tandem anno comitia indicta, in quibus deliberatum sedulo, quibusnam artibus tot Hungarorum Moravorumque prædationibus præverteretur, qui Polonorum patientia tamdiu abutentes, pluribus jam annis terras patrias ac cumprimis Cracoviensem agrum misere lacerarent, vastarentque. Communibus igitur consiliis Przemyslus vir fortis bellique sciens Princeps creatus. *Przemyslus Dux Polonicar.* Assuetam rapinis populatorum manum non uno loco adortus astutia magis, quam militum robore contrivit, victorque omnibus præliis exulem diu pacem in patriam postliminio revocavit, a suis passim Lesko appellatus. At in Bohemia Nezamyslus nepotum cupiens, eodem anno de optimatum sententia Strzezislavam Rahnonis ex prædio Hlazow filiam, (b) Mnatæ filio despondit. *Mnatæ uxor Strzezislava.* Nuptialis dies & repotia deinde magnifico luxu celebrata, spectaculo etiam fuit adducta Wissehradum novæ nuptæ dos: præcedebat ingens auri argentique vis, sequebantur deinde ducentæ cum tauris boves, oviumque greges multiplices, dotaliciam

postremo pompam festiva servitiorum turma concentu rustico (c) claudebat.

ANNUS JESU CHRISTI 781.

HADRIANI PAPÆ 10. CONSTANTINI IMP. 6. IRENES 2. NEZAMYSLI 37.

Dlugoss. Annal. Polon. l. 1. sæc. 8.

(a) Dlugossus memorat a Vandæ obitu usque ad Primislai, qui ab astutia Lesko dein dictus sit, Poloniam per duodecim Wogewodas seu Palatinos gubernatam fuisse, Primislaumque nomen & munus Principis sibi meritum, cum Pannonios Moravosque egregie delusos magna clade affecisset; conveniuntque Polonici Scriptores plerique in commemorando hoc Primislai merito astutia sibi parto. At quemadmodum in Chronologia totis sæculis inter se discrepant, ita alios atque alios populos statuunt, cum quibus bellum gestum, & qui calliditate Primislai victi palmam Polonis cesserint. Vincentius Kadlubek primus historiarum harum prolator, atque paulo posteriores, qui eum secuti sunt, Boguphalus, Joannes, & Anonymus Primislaum hunc in tempora Alexandri M. rejiciunt, cumque ex humili aurifabri conditione, cujus artis præsidio hostes deluserat, in Regem electum scribunt; quod cum recentiores sustineri vix posse viderent; historiam hanc sæculis multo posterioribus, gentibusque eo tempore Polonis conterminis accommodarunt.

Apud Sommersberg in Scriptoribus rer. Silesf.

(b) Laznow in Chrudimensi, Hlasiwo in Bechinensi provincia reperire est, eorumne alterutrum Hayecius intenderit, an vicum alium? cum ignorantissimis scio.

Theophan. in Chronograph. ad IX. Mauricii annum.

(c) Slavis septentrionalibus cytharam musici instrumenti genus in usu fuisse prodit Theophanes, id majores nostri quemadmodum hodie Dalmatæ Gusle appellabant, inde appellatio Hausle profluxit, qua hodie fides vulgo dictas connotamus. Idem prorsus instrumenti genus tribuit Hunnis Rufus. Nec dubium suas cantilenas odasque fuisse majoribus inter festivos ejusmodi plausus, de Hunnis, Slavorum concivibus habemus luculenta documenta ex Prisco, quæ veteris illius ri-

ritus ergo exſcribere libet: *In hunc*, inquit, *vicum adventanti Attilæ, puellæ obviam prodierunt, quæ per ſeries ante gradientes ſub linteis tenuibus, & candidis, quam maxime in longitudinem extenſis, ita, ut ſub unoquoque linteo manibus mulierum ab utraque parte in altum ſublato (erant enim multi hujusmodi mulierum ſub illis linteis ordines) ſex puellæ, aut etiam plures, dum iter pergerent, odas & cantilenas Scythicas canerent.* *Priſcus in Excerpt.leg.p. 39. & 40.*

PRÆTERMISSA.

Hoc anno, qui decimus belli Saxonici eſt, Thaſſilo Bojoariæ Dux interveniente Rom. Pontifice in publico placito Wormatiæ ſacramentum fidelitatis Carolo renovavit, quod pridem patri ejus Pipino juraverat. *Eginhard. ad h. a.*

ANNUS 782.

Florebat per Bohemiam poſt Wiſſebradenſium Principum una omnium maxime Slavimilia Kurimenſium domus, illuſtrium virorum mater, & longe jam lateque per regionem diffuſa. Ex ea domo Dobroslaus Slavimiliorum veſtigiis inſiſtens, nominisque & ipſe famæque appetens cum intellexiſſet, quam ſapienter feliciterque ſibi Bydus atque Dobromirus cognatus de regione ampla fertilique proſpexiſſent, conceſſo fratri ſuo Przibo Stohoslavice (a) prædio, & ipſe cum uxore Botka Kahuri filia, omnibusque neceſſitudinibus in orientalem Bohemiæ plagam movit Kolaſska itineris duce. Decimo quam abierat die ad propinquos, neceſſariosque ſuos ex itinere divertit, ad Bydum primo, ubi junctis dextris liberaliter pro cognatione habitus ad Dobromirum deinde, inde ad Libeczium etiam deflexit. Ibi quoque nihilo minus quam apud Bydum cultus, dierum *Dobroslaw.*

octodecim ſpatio, omnem quaquaverſum regionem diligenter oculis perluſtravit. Eorum rogatu, ne longius abſcederet, ampliſſimum in iis finibus Albim inter flumenque Aquilam piſcium feraciſſimos (b) prædium ſuper edito amœnoque loco conſtituit, ſepemque ligneam condendæ aliquando urbi capacem erigens, huc ſingulis noctibus pecora ſua cogere ſolitus. Sibi vero ſolidiorem domum conditurus, quoniam iſthic ſaxum lapisque deeſſet, cocto latere muniſſimum caſtrum, quod eum ab omnibus hoſtium minis tutum redderet, fundavit, idque ſuo nomine Dobroslaw appellari geſtiit. At id a latericio rubore, quem procul intuentibus offundebat, apud alios *Czerweny Hradek*, alios item *Czybelny Hradek*, quaſi rubrum ſeu latericium caſtrum, apud reliquos ſimpliciter Hradec (c) nomenclationem invenit.

Hradek olim Dobroslawia.

ANNUS JESU CHRISTI 782.

HADRIANI PAPÆ 11. CONSTANT. IMP. 7. IRENES 3. NEZAMYSLI 38.

(a) Stohoslawice veroſimillime id ipſum eſt, quod hodie paſſim Stoislowiz nuncupatur in eadem regione Kurimenſi, niſi Kurimio magis vicinum Zdeslaviz libeat dicere.

(b) Aquila fontes ſuos habet in Comitatu Glazenſi ad locum die Seefelder dictum, recto inde curſu in meridiem vergit, at prope Nekořz & Margarethenthal curſum flectit in occidentem, inde cum Senftenbergam, Koſtelezium, Polnam alluiſſet, nonnihil attollit curriculum, ac pluribus minoribus receptis aquis, hinc atque illinc ex montibus defluis infra Regino-Hradecium Albi miſcetur. Noſtris voca-

catur Orlice, Germani harum regionum accolæ Erlitz item & Adler vocant.

(*c*) Locus hic in regiam civitatem transiit hodie nomine Regino-Hradecii gaudentem. Si porro idem ipsum castrum est (uti sentit Balbinus ac plerique nostri) quo Christannus refert Borzivogum primam Ecclesiam honori S. Clementis Papæ & Martyris construxisse, id sine ullo adjecto *Gradez* appellatum reperitur, usitato scilicet illis temporibus vocabulo, quo omnia castra *Grad*, & quæ seu vicis seu civitatibus adsita erant, *Gradez* vocabantur, quasi fabricas dicas, & munimenta, gradití, hodie hradití, majoribus nostris fabricare & munire significabat, quod Dalmatis usque adhuc in usu est, iisque hodiedum *Gradianin* civis seu oppidanus, & *Gradezky* civilis seu urbanus est.

Christan. in vita SS. Lud. & Wencesl.

Loderecker in Vocab. septil.

At in eo lapsus maximo opere est Hayecius, cum id de latericio opere seu *Czybelny* & *Czerweny Hradek* jam huic sæculo adscripsit. Constat enim in eadem urbe arcem latericii operis primum conditam sæculo exeunte decimo tertio ab Elisabetha Przemysli Polonorum Regis filia, & Wenceslai Boh. Regis eo nomine II. ac post illius obitum Rudolphi cognomento Mitis Ducis Austriæ & dein Boh. Regis uxore, quam ipsos triginta annos usque ad mortem suam inhabitavit, & unde illam *Czerweny Hradecz* nomen invenire contigit, dum denique ob dotem Reginis datam, Reginarumque viduarum proprium domicilium *Reginæ-Hradecium* appellata est. Arx hæc latericia tandem anno 1423. urbano tumultu a civibus Ziscæ in gratiam eversa hiantibus muris, inquit Balbinus, pristinum hodie decus implorat.

Urbs hæc, ait noster P. Victorinus, etiam nunc nobilis atque inclyta, ab agro suo amplissimisque pomœriis ab Insulis præterea, magnificaque Antistitis domo, Collegio Societatis Jesu, suburbano Conventualium S. Francisci Cœnobio celebrata, Pragæ item Kuttnæque singulari Wladislai Regis gratia, dignitate proxima. Id vero præcipuæ huic urbi gloriæ, quod Bohuslaum Balbinum S. J. a scriptis suis tota Europa nominatissimum gentis nostræ Historiographum in lucem edidit, quem virum eruditione maximum si in hanc ætatem nostram tot novis præsidiis a prælo & Mss. redundantem incidere contigisset, næ plura paulo aliter enarrata, exculta, dilucidataque legeremus, in quibus eum neque ingenii acies, neque diligentia, sed monumentorum authoritas defecit. Ceterum uti olim ita quoque ab hac civitate integra provincia nomen habet, colligatis ea in fascem floribus haud absimi-

similis est, inquit Balbinus, ab alite phasiana, ab generosa prægrandium equorum stirpe, piscinarum feræque numero, ad hoc giganteis montibus, in quibus fluvius Albis nascitur, castris, urbibus, nobilitatisque summæ sedibus inclyta. Urbes mœnibus cinctas tres, muris viduas totidem, oppida 43. nobilium sedes seu arces 53. arces hodie desertas 7. enumerat in hac regione A. R. P. Erber.

Erber in notitia Illustris Regni Boh.

PRÆTERMISSA.

Eginhard. ad h. a. & Annal. Metenses.

Undecimus hic annus belli Saxonici est. Disposuerat Carolus exercitum Francorum & Saxonum contra Slavos Sorabos, qui campos inter Albim & Salam interjacentes incolebant, Saxonumque & Thuringorum fines prædandi causa ingressi erant, qui cum jam jam in itinere constitutus esset, corripiunt rursum Saxones arma suadente Vidichindo; quare idem exercitus relicta profectione in Slavos, adversus Saxones progressus eos ad deditionem rursum compulit. Soraborum amicos & plerumque fœderatos fuisse Slavos Bohemiæ ex consequentibus liquebit annis; an vero motuum istorum bellicorum partem quoque habuerint, nullo veteri documento proditum est. Buntingius quidem minime dubitat inter Sorabos hoc anno Bohemos socios referre. Nec vero ego dubitare velim, posteaquam traditiones vetustissimæ Fuldenses non obscure innuunt Bohemos jam sub Carolo M. antequam Romanorum Imperator esset electus adeoque ante annum Christi 800. latissime per hodiernam Franconiam excurrisse prædabundos. Sic vero illæ: *Embilda cum in proprio domate sibi monasterium fecisset, ubi cum multis virginibus Deo servire decrevit in loco, qui Mileze nuncupatur, cunctaque prædia sua eidem loco in id opus titulasset, ab incursu Paganorum, Sclavorum videlicet, qui e regione Boemiæ sæpius irruptionem facere & homines abducere solebant, præpetita omnia prædia sua simul cum Ecclesia, quam construxerat sancto Bonifacio in Fuldensi monasterio contradidit.* Secundum mappam autem Geographicam medii ævi Abbatis Gotvicensis *Miliza* fuit in pago Grabfeld, qui in Ducatu Franciæ orientalis seu hodierna Franconia in vasta solitudine Buchonia jacuit, quem locorum situm etiam in tabula nostra fronti operis adjecta conspicere licet, unde intelligas, quam longe gens nostra excurrerit. Hæc autem ipsa verosimillime Bohemorum Soraborumque in hæc loca excursio causa fuit, quod hæ Boemiæ vicinæ regiones rarius habitatæ fuerint, & quidem non nisi a Slavis usque ad sæculi ipsius XI. quo Babenbergensis Episcopatus erectus est, initia. Nam Arnoldus Episcopus Halberstadensis in epistola ad Hen-

Bunting. in Chron. Brunsf. p. 26. Apud Schatgen. & Kraysig Script. rer. Germ. T. I. p. 7.

Henricum Episcopum Herbipolensem paulo ante institutum Babenbergæ Episcopatum sic de his terris scribit: *Si Rex ibi facere vellet Episcopatum, facile illum Ecclesia tuæ, quod tibi utilius esset, posse tribuere: te parvum inde fructum habere, totam illam terram pene silvam esse, Sclavos ibi habitare, te in illa longinqua vel nunquam vel raro venisse.* Hallucinati igitur sunt Egrani nostri, & Vohburgici quique Scriptores, qui terras suas omni tempore jam a Germanis cultas senserunt sub Carolingorum temporibus. Certe vetustissimum *Egra* fluminis & urbis Slavicum *Cheb* nomen ostendit a Sclavis eum terrarum tractum primitus occupatum fuisse.

Stephan. Baluz. Miscell. l. 4. p. 439.

Cosm. Chron. Boh. l. 1.

ANNUS 783.

Septimum jam & quinquagesimum actæ integre vitæ, principatus vero recte gesti unde quadragesimum Nezamyslus annum numerabat, cum fatali mortalium lege e viventium numero evocatus, in Hrobkam ad patris latus appositus suorum perfusus lacrymis migravit. Pacificus Princeps, cujus optimis consiliis Bohema tellus, & ab aratro, & prædiorum urbiumque structuris maxima incrementa fecit. (a) Peractis Nezamyslo inferiis Comitia ad castri Wissehradensis limina coacta sunt, communi omnium procerum populique suffragio Principem Bohemia Mnatam Nezamysli filium accepit annum jam tum trigesimum agentem; (b) nec mora in Ducalem sedem (c) reposito omnis circumfusa multitudo sacramentum dixit. Is ipsus vestigia patris premens tranquilitate publica nil habuit antiquius. Accessit ad communem multosque in dies protractam lætitiam, quod Strzezislava initio principatus Mnatam patrem fecerit, edito in lucem undecimo ab inauguratione die filio Wogeno forma elegante, ac viribus integro.

Nezamysli obitus.

Mnata creatur Princeps.

Nascitur ei filius Wogenus.

ANNUS JESU CHRISTI 783.

HADRIANI PAPÆ 12. CONSTANT. IMP. 8. IRENES 4. NEZAMYSLI 39. MNATÆ 1.

Weleslav. in geneal. Duc. & Reg. Boh. Balb. Dec. 1. l. 7. c. 5.

(a) Ad laudes Nezamysli hæc addit Weleslavinus, atque ex eo Balbinus: Nezamyslus nobilitatem omnem in quasdam classes partitus est, & aulæ munia divisit, ac certis temporibus illigavit, ut quisque nobilium quot annis stato tempore ad aulam veniret, agnoscere dominum, gratiam Principis obsequio mereri, & præmia ab eo accipere consuesset. Tum bellum etiam cum Romanis Germaniam vastantibus a patre relictum magno animo gessit, collectoque sexaginta millium peditum, quinque equitum exercitu, Romanos, Tudneho duce, Ratisbona capta ex Bavaria profligavit. Ita fere Weleslavinus majore audacia, quam veritate. Quis enim Romanos vel in Veleslavini Chronologia isthic amplius quærat? quis tanti exercitus numerum his sæculis genti nostræ tribuat? quis denique tot nobilitatis classes hoc ævo quærat? at Nezamyslum atriori depinxit calamo Æneas Silvius, appellans eum stupidi ingenii & prorsus inertis, qui inter scorta & concubinas ocio marcuerit, quem prope secutus est Dubravius, Boregk aliique: in Chronologia pariter variant nostri: Stranskius eum mortuum ait anno 691. ætatis suæ octogesimo. Weleslavinus anno ætatis 74. Puczalka anno Christi 558. Balbinus anno 598. & cum novem super quadraginta annos Bohemiæ præfuisset. MS. picturatum sub Wladislao Rege exaratum, mihi a Prænobili ac Clarissimo Viro Joanne Clauser Archivario Regio communicatum, anno Incarnationis 491. Ex quo hic quoque simulacrum Nezamysli & patris ejus Przemysli proferimus; non quod germanum sincerumque propugnemus, sed quod majorum nostrorum vestitum multum elucidet, cum author trium fere sæculorum asseveret se se hæc e vetustissimis depromsisse, tantoque majorem fidem mereatur, quod nec Czechi, nec Lechi, nec Croci passim veteribus nostris incognitorum effigies referat, aut memoriam.

Æn. Silv. hist. Boh. c. 9.

Stransky Reipubl. Boh. c. 8. Weleslav. in Genealog. Duc. Puczalka in Navic. Eccles. Balb. Dec. 1. l. 7. c. 5.

(b) Hujus Mnatæ rursum memorias Cosmas, quique eum sequuntur usque ad sæculum XV. sola nominis prolatione complectuntur.

(c)

Přemÿsl.

Nezamÿsl.

Salzer Frat: sc: Pragæ.

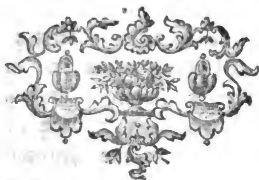

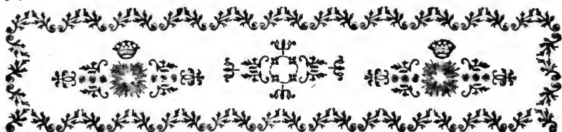

(*c*) Hallucinati noſtri omnes ſunt cum Hagecio, qui neſcio quam auream magnificeque ornatam ſellam jam inde a Libuſſa & Przemyslo ſervatam depingunt, in quam ſub inaugurationem Duces noſtri collocati ſint. Sed non niſi rude ſaxum fuiſſe usque ad ipſa Wladislai Ducis tempora annumque Chriſti milleſimum centeſimum ſecundum ſupra quadrageſimum ſolicite a Ducibus noſtris cuſtoditum docet nos coævus author Vincentius Canonicus Pragenſis de Wladislao ob ſeditionem Praga excedente ita loquens: *Dux itaque Wladislaus, firmata prædicta civitate, fratrem quoque ſuum Theobaldum in ea cum domina Gertrude uxore ſua, cui maxime in hoc articulo confidebat cum quibusdam militibus valde bellicoſis pro tuenda civitate & principali throno, quodam ſaxo, quod eſt nunc in medio civitatis, pro quo non ſolum nunc, ſed etiam ab antiquo multa millia militum bello corruerunt, Pragæ dimiſit.* *Vincentii Mſ. ad An.* 1142.

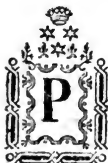
PRÆTERMISSA.

Annus XII. belli Saxonici: quo Saxones bis victi a Carolo M. primum ad Thietmelle, quod Teutoburgium eſſe docet Cluverius, & rurſum ad flumen Haſa, qui Oſnaburgium alluit, ut eodem loco explicat Cluverius. Quo eodem anno memoratur bellum, quod Conſtantinus Orientis Imperator Duce Stauracio contra Sclavinos populos geſſit, & ob quod feliciter confectum poſtea triumphabundus Conſtantinopolim ingreſſus eſt. *Eginhard. ad h.a. Cluver. l.*3.*antiq. German. c.* 19. *Theophan. in Chronogr.*

ANNUS 784.

Primus novæ dominationis annus fame extemplo ac peſtilentia, id eſt duabus adverſiſſimis rebus Mnatam (a) exercuit, atque ad ulteriora firmavit. Mali caput erant infames ſiccitates; quæ quidem cœleſtium aquarum penuria ſic æſtatem ſolidam tenuit, ut exuſto ubique pabulo cum jumenta ſimul atque homines ad alimenta fœda verterentur, correpta primum tabo jumenta, peſtem deinde in homines vulgarent. Cum tempore mali vires crevere, ac ſub hiemem demum mortem undequaque circumfuderunt. Itaque aliis longa fame tabeſcentibus, aliis ex obviorum attritu aut peſtilenti halitu ſubito concidentibus miſerrima erat omni loco funerum imago. Nec Mnata ſe, uxorem filiumque tam periculoſis ultra finibus credendum ratus, in arcem nuperrime filii neonati honoribus conditam, atque Oſtromecz (b) appellatam tranſivit. Sed longe gravior futurorum metus: quoniam nec ſemen erat, quo ſementis fieret, & aridiſſima tellus arationem, ſationemque reſpuebat. Accedebat ad hæc ma-

Fames ac peſtilentia.

Oſtromecz arx.

mala, quod tantis difficultatibus remedium nullum apparebat, partim quod plerique metallici, auri prolutores excoctoresque fame ac peste interierint, partim in regiones vicinas desperatis rebus dilapsi passim agros vicosque deseruerint, inde nudam undique ab hominibus tellurem, & prata agrosque in silvas rursum abire visum. Hæc Mnata inter sui Ostromeczensis castri solitudinem identidem animo agitans, non potuit non summo mœrore confici; quem quantumvis Principem ipsa fames non penitus intactum reliquit.

ANNUS JESU CHRISTI 784.

HADRIANI PAPÆ 13. CONSTANTINI IMP. 9. IRENES 5. MNATÆ 2.

(*a*) Mnata veteri Slavica etymologia existimantem, aut subdubitantem significabat a radice vetusta *mnati* hodie *mniti* Dalmatæ, nos domnjwati se dicimus, id est reri, existimare. Idque animadversione dignum, omnes primos Duces ethnicos nostros a cogitatu, & animi affectibus nomen invenisse: Przemyslum quasi *præmeditantem*, Nezamyslum *nihil meditantem*, Mnatam, *existimantem ac subdubitantem*. Wogenum *audacem*, Krzezomyslum *acriter cogitantem* dicas.

(*b*) Ostromecz nomen suum ab acie mucronis, quod patria lingua significat, accepisse nostri scribunt. Bello Hussitico castrum istud in historiis maxime nominatum, quod aliquoties a Taboritis occupatum, munimentis maximis solidatum est, dum anno 1435. id gestis suis clarissimus militiæ Czechicæ Dux Ptaczek expugnavit, trucidatisque Taboritarum præsidiis, ferro & igne funditus evertit. Hodie nomen illius nec in syllabo desertarum arcium, nec hodie florentium reperitur. Bechina id non longe absfuisse gestorum narrata produnt. *Brzezius hist. Hussit. Ms.*

PRÆTERMISSA.

Weleslav in Geneal. Duc. & Reg. Boh.

Annus XIII. belli Saxonici, quo cum usque ad Albim progressus esset Carolus M. bis cæsi sunt Saxones, primum ab illo, dein ab filio ejus Carolo itidem appellato. Weleslavinus hoc anno civitatem Launam, quæ hodie in agro Satecensi est, conditam ait a Launa filio Krosi, quo fonte, ignoro.

ANNUS 785.

Gigantis ossa reperiuntur.

Fame hoc modo cum pestilentia de hominum pernicie certantibus, portentum aliud Boemia vidit. Tetinii non nemo subterraneæ concamerationi fundamenta aperiens, obvium inter cæmenta habuit tam inusitatæ magnitudinis humanum caput, ut ejus calvam viri duo ægre complecti possent. Vastitati capitis cetera quoque corporis ossa respondebant, crura præsertim viginti quinque pedum & dodrantis, seu cubitorum Pragensium duodecim & semis. Constabat alicujus vetustissimi gigantis exuvias esse. (a) Eæ ne interciderent, imperio Principis Tetinensibus portis affixæ, aliquamdiu miraculo pependere. Princeps quoque rebus continenter in deterius labentibus, ut tandem consuleret, gravissimis edictis per omnes regiones publicatis homines ab montium perscutatione, auri argentive quæstu in agrorum culturam compulit; terram præterea pertinaci labore verti, sementemque autumnalem fieri imperavit. Ei imperio cum omnes promtam subjecissent voluntatem, deploratis pene rebus Bohemiæ saluti fuit.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 785.

HADRIANI PAPÆ 14. CONSTANTINI IMP. 10. IRENES 6. MNATÆ 3.

(a) Naturam, ut in rebus aliis, ita in hominum genere sæpe monstra producere, nemo est, qui abnuat. Leguntur in historiis multa humanæ proceritatis exempla; sed huic vix alibi simile. At vero contendunt nonnulli nostrorum, ut ait Balbinus, in montibus nostris Riphæis, quos Krkonossios Slavice appellamus, portentosæ magnitudinis & giganteæ proceritatis homines ejusmodi olim habitasse, atque inde Giganteorum montium Riesengebürg appellationem profluxisse.* Verum quis paulum literatior ignorat tropum in hoc loquendi genere quæsivisse majores nostros, cum comparatione a gigantibus desumta, ingentia hæc montana aliis multum sublimiora, *gigantea* appellarunt. Ceterum de gigantum origine variæ priscorum sunt opiniones: alii namque Terræ & Titanis filios fuisse scribunt, alii ex sanguine Titanum ab Jove interfectorum e que terra natos autumant; Hesiodus ex sanguine Cœli genitos dixit. At Josephus contendit eos ex dæmonum coitu cum mulieribus procreatos esse; cui quidem opinioni etiam Lactantius argumento ex sacra historia depromto adstipulari videtur. Sed ea pridem a Divo Augustino, quem hodie sequuntur omnes Theologi, refutata est. Saniorum itaque hodiernorum judicium est, ossa ejusmodi humanorum speciem referentia, nil aliud esse quam fossilia, & terra natos lapides, aut certe ingentium cete ac balenarum exuvias perperam a plebe pro gigantum sceletis habita. Ea Sennertus lapides minerales vocat, atque naturam in his sensu carentibus studiose animantium membra figuris imitari. Et Kircherus conatur ex naturalibus mechanicisque principiis, ut ait Balbinus, ostendere humanum corpus altius, quam pedes octodecim non posse excrescere.

Balb. Dec. 1. l. 1. c. 6.

Josephus antiquit. Judaic.

Sennert. in Epit. scient. nat. l. 5. c. 4.

Balb. Dec. 1. l 1. c. 49. & 50.

PRÆTERMISSA.

Annus XIV. belli Saxonici, quo, ut Annales Metenses loquuntur, Carolus multis vicibus exercitum super Saxones misit, & eorum castra destruxit, aut ut Eginhardus: totam hiemem inquietam reddidit undique discurrendo, atque cuncta cædibus & incendiis permiscendo. Quo terrore id tandem effecit, ut Widichindus se se ejus fidei permiserit,

Annales Metens. ad h. a.

Eginhard. ad h. a.

ſerit, Chriſtique jugo colla ſubmittens baptizatus ſit. Non prætereundum hic vero paſſim a rerum Saxonicarum, Widichindæarumque Commentatoribus, ac cumprimis Lazio, Reuſnero, Fabricio, Andrea Cruſio, ac noſtris cum Balbino affirmari eidem Widichindo ſecundam uxorem fuiſſe Bohemam, Suatanam, ſeu Suaternam dictam, filiam Zechii Izitzechorum, ſeu ut alii Izyhorum, Izechorum, & Izchorum Principis filiam, ex eaque progenitum Witikindum II. conditorem Comitum Wethini. Aſſertionis autem hujus fundamentum eo nititur, quod uxor Widichindi in vetuſtis documentis *Izechorum* Principis filia fuiſſe legatur. Et quanquam genti noſtræ perhonorificum foret, Widichindum, eum tam inperterritum Saxonicæ libertatis vindicem, ſummumque Saxonum heroem matrimonio junctam habuiſſe Bohemam; tamen quia veritas hiſtoriæ rebus omnibus præponderare debet, inquirendum hic ſtudioſius, num hiſtoriæ illorum temporum reſpondeat eam gente Bohemam fuiſſe. Et primo quidem nec in exteris, nec in noſtris Annalibus ulla memoria *Izechos* quondam ſediſſe in Bohemia, aut rempublicam aliquam iſthic hoc nomen geſſiſſe, nec uſpiam legimus, poſtquam Widichindus toties cæſus Saxonia exire compulſus eſſet, præſidium inter Slavos Bohemiæ quæſiviſſe, aut reparandarum virium ergo iſthic opem & ſubſidia imploraſſe, quin ut Annales Metenſes & Eginhardus fatentur, non alio, quam in Daniam commigraſſe, atque inde reducem reſtaurata fortuna plerumque novos exercitus Carolo M. objeciſſe, ut argumentari liceat ſocerum Widichindi Izechorum Principem non alibi, quam in vetere Dania, aut certe ejus regionis confiniis quærendum eſſe. Jam ſi locorum iſtorum hiſtorias conſulamus, vetuſtiſſimas eſt reperire memorias regionis & caſtri *Ezecho* ſeu *Izecho* (quod nomen etiam hodie in pleriſque tabulis Geographicis retinet) in hodierna Holſatia. Helmoldus præſidium vocat. Arnoldus Lubecenſis locum Comitis appellat, ejuſque rurſum memoriam facit l. 6. c. 13. Bangertus ex Reginone conjicit oppidum hic loci ad Stœram amnem a Carolo M. excitatum, in loco Eſſelfeld ſeu Eſſesfeld nuncupato; pro quo loco etiam habet Abbas Gotvicenſis in ſua tabula Geographica medii ævi. Nec fortaſſis Caroli M. in hæc locorum confinia annis conſequentibus incurſiones, uti in Annalibus Francorum legimus, alio fine ſuſceptæ, quam ut inter ceteros infeſtus Izechorum Princeps Widichindique ſocer ſub jugum mitteretur. Albericus certe Monachus Trium Fontium hoc ipſo anno, de quo agimus, Sclavis harum regionum accolis bellum a Carolo M. illatum ſcribit, Danoſque vicinos Sla-

Lazius de migr gent. l. 9. Reuſner. in op. Gen. in ſtirpe Vitikind. Fabric. in Geneal. Sax. in orig. Cruſius in Witikindo c. 11. Balbin. Epit. c. 10.

Annal. Metenſ. & Eginh. ad An. 777. & ſeqq.

Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 19. Arnold. in Chron. Slav. l. 4. c. 19. Bangertus in Chron. Helm. l. 1. c. 19.

Alberic. ad h. a.

Slavorum fœderatos fuisse; ut ita conjecturam non levem capere liceat Suaternam inde potius esse repetendam, cum a Slavis quoque loca hæc habitata constet. Quanquam ingenue fatear, hactenus documentum vetus nullum in meas manus pervenisse, quo *Suaterna* hæc altera Widichindi uxor adstrueretur; veteres enim passim nonnisi unam, eamque *Gevam* seu *Ghevam* ipsi tribuunt. Sic Chronicon rhythmicum vetus:

Chron. Teut. rhythm. Brunsuicens. Principum apud Leibnit. T. III. p. 8.

Ghewa sin weerde frowe
Wart to Bettelaheim to rowe
Begrawen bi Osenbrüke.

Quare etiam Hahnius inter res incertissimas reponendam existimat Genealogiam Widichindi a tot viris eruditis tractatam. Ceterum autem an Izechi isti ob nominis cum Zechis genteque nostra similitudinem colonia aut propago Zechorum fuerint, tam obscurum quoque in historiis, quam quod maxime. Si Slavica vetus connotatio attendatur, constat majoribus nostris ipsisque hodie Dalmatis vocabulum *Iz* præpositionem *ex* fuisse, ita ut Izzechos istos quasi extorres, seu exules Zechos dicas; quod qui tueri voluerint, præsidio etiam habent Broderi Chronicon, qui Pojemanos his locorum confiniis refert.

Hahn Reichs-Historie P. 1. c. 1. §. 10.

Chron. Broder. Prosp. ad An. 1113.

Quibus præjactis ruunt illa, quæ passim nostri adstruunt, Suaternam a patre suo Duce Bohemiæ Widichindo marito in dotem attulisse Budissinensem provinciam. Neque momenti etiam alicujus illud est, quod Jacobus Ticinus adstruit: minime dubitans Widichindum regionis istius Principem dominumque fuisse, & Witgenaviam superioris Lusatiæ oppidum a Vitikindo conditam nomen invenisse. Nam ostendit Frencelius nomen hujus oppidi *Kulow* vetustius esse, Witgenaviam recentius. Sic enim ille: *Nomen Sorabicum ei a pago vicino* Starý Kulow *German.* Keule *id est a veteri Kulovio accessit. Hinc* Nowý Kulow *olim dicta est civitas, id est recens atque rotunda seu sphærica,* Kula *enim Sorabis & Slavis globus, orbis, sphæra est, utrumque enim tam oppidum, quam pagus hemycycli figuram propemodum refert.* Unde autem, & quo tempore nomen *Witgenau* enatum sit erudite Schneiderus: verosimillimum videlicet esse: oppidum hoc nomen invenisse a Witigone de Camenz Episcopo Misnensi, qui id ampliatum, elegantiusque conditum Cœnobio Mariæ-Stellensi tradidit, ut fundationum literæ ostendunt.

Ticin. hist. Rosenthal. c. 7. §. 3.

Frencel. in Nomenclat. utriusque Lusat.

Schneider. in Scrut. hist. Lus. P. 4.

ANNUS 786.

Salubritas & abundantia frugum.

Factas superiore autumno sationes, tam mite cœlum toto præsente anno nutriit, ut fugiente pestilentia, non modo plena salubritas, sed & rerum omnium abundantia sit consecuta. Atque hæc potissimum causa fuit, cur recreatis ex diuturna fame viribus optimatium plerique, ne plebs præsenti sagina torperet, ad structuras arcium animum verterint. (a) Strzih filius Klasonis inprimis, evocatis undique operis, castrense prædium Strzihow (b) nova arte construxit. Cænaculis enim ac habitationibus seorsum sibi, seorsum famulis, seorsum item uxori Borcæ, seorsum etiam uxoris gynecæo constitutis, bubilia præterea, equestria stabula, harasque & ovilia suis quæque singularia locis exædificavit; quæ scite omnia dispertita, ac tum primum in Bohemia visa magnæ laudi conditori fuere, certatimque spectatores excivere.

Strzihow castrum nobile.

ANNUS JESU CHRISTI 786.

HADRIANI PAPÆ 15. CONSTANT. IMP. 11. IRENES 7. MNATÆ 4.

(a) Non semel miratus sum, mecumque plures alii, undenam Hayecius tot urbium, castrorum, vicorumque epochas, & historias transcripserit, de quibus apud omnes authores illo vetustiores altissimum silentium. Sed forte diebus istis in Chronica impressa Hayecii multum mutila priori parte incidi, quibus posterius facile triginta phyliræ adjectæ sunt anno 1602. scriptæ a quopiam Geor-

HOC COLLEGIVM DIONISIANVM IN DEI OPT. MAX. HONOREM PRIVILEGIIS REDITIBVSQ DONATVM FVNDAVIT ET CONFIRMAVIT. OBIIT AÑO CHRISTI DCCC VII RELICTO FILIO ET REGNI HERE DE WICBERTO

MONVMENTVM WITTIKINDI WARNECHINI FILII ANGRIVARIORVM REGIS XII SAXONIÆ PROCERVM DVCIS FORTISSIMI

OSSA VIRI FORTIS CVIVS SORS NESCIA MORTIS ISTE LOCVS MVNIT ENGE

MONVMENTVM WIDICHINDÆVM
IN VICO ENGEREN

Saltzer Frat: Sculp: Brun:

Georgio Berger Equeſtris Ordinis; qui in fronte manuſcripti ſui fatetur magno ſe ſe labore Familiæ ſuæ memorias etiam adnexis quibusque diplomatibus collegiſſe, atque his paginis Hayecio agglutinatis adjeciſſe. Præcipere ſe itaque atque ſanctum obſervari cupere appendicis hujus collector ſcribit, ne hæc Hayecii Chronica ab heredibus Bergerianis alienentur, imo penes ſeniorem, & quidem marem ſtirpis perpetuo inſtar fidei-commiſſi permaneant. Inter alias autem plures memorias refert etiam epiſtolam Hayecii ad Burggravium Regino-Hradecenſem (is veroſimillime Joannes Lithoborzky de Chlum fuit, cujus etiam clypeum Hayecius & nos ipſi ex eo in Prodromo noſtro dedimus) exaratam vernaculo ſermone; quæ cum nunquam lucem aſpexerit, hic fideliter ac ſimpliciter, ut concepta eſt, in latinum traductam exhibemus; ut appareat, unde ſeges hæc conditarum urbium caſtorumque, quæ ſteriliſſima omnibus ante eum viſa eſt, profluxerit. Sic autem habet:

Prodrom. Annal. Hayec. p. 42. Tab. II.

Epiſtola Venerabilis Sacerdotis Wenceslai Hayek a Libotzan horum Chronicorum authoris ſcripta ad Burggravium Regino-Hradecenſem.

Amico nec aurum, nec quamvis terreſtrem felicitatem paria eſſe deputo. Gratias Illuſtri Dominationi tuæ maximas ago, quæ meam cauſam tantoopere Domino Wezlik (ſed fortaſſis Venzelik ſcribendum erat, is enim eo tempore Fiſcus Regius, ſummusque Hayecii patronus erat, ut in Prodromo meminimus) *præter meritum meum commendaverit. Effecit is patrocinio ſuo apud Regni ordines, ut non modo ſcripta copiata mihi ex Tabulario Regni tradantur, quam in rem jam tres ſcribæ deputati ſunt, ſed etiam decretum ad omnes Burggravios, Capitaneos & Conſules civitatum emanarit, ut operam meam adjuvent, ſeduloque inquirant per omnes civitates, caſtra, vicos & Eccleſias, ſi quæ documenta ſuperſunt de originibus locorum hujusmodi, aut ſi certas quaſpiam traditiones, aut aliquam hiſtoriam regni habeant, quæ mecum quantocyus, interpoſita tamen fide mea de reſtituendo, communicent. Hoc Illuſtri Dominationi tuæ notificare volui, ſcio enim illam multum delectari hiſtoria Boemiæ, & mihi ſæpe ſtimulo fuiſſe ad ſcribendum; eam igitur jam Deo auxiliante brevi conſpectura eſt. Simul etiam Perilluſtrem Domi-*

Ibid. p. 29.

minationem tuam oratam volui, ut, cum decretum istud ad te quoque pervenerit, inquiri diligenter facias de arcibus dirutis & desertis, quarum magnus numerus est in Regino-Hradecensi provincia. Et quanquam vix aliqua documenta ibi reperientur, faciat tamen tua prudentia, ut convocentur maxime grandævi homines illorum locorum, habent illi nonnunquam insignes traditiones, quæ ab ipsorum atavis ad illos pervenerunt. Ego pro tua Illustri Dominatione quotidie Deum oro.

Hactenus epistola Hayecii, quæ notis Chronologicis destituta est, at verosimillime anno 1533. seu 1534. scripta, cum hoc tempore Hayecius Chronica sua compilare cœperit. Qua jam intellecta quis amplius miretur tantam rerum segetem ei obtigisse, ut nullis unquam Scriptoribus cognita proferret. Earum autem maximam partem traditionibus nixam vix dubium.

(*b*) Hujus arcis nulla exstat memoria, nisi Strzizow dicamus, quorum alterum in Bechinensi, alterum in Czaslaviensi regione est.

PRÆTERMISSA.

Eginhard. ad h.a. & in Caroli M. vita. In Biblioth. Gætting.

Annus XV. belli Saxonici, quo ingentem conjurationem adversus Carolum M. in Germania ortam memorat Eginhardus, authoresque honore, fortunis, & visu privatos. Eodem anno mortuum Widichindum VII. Idus Januarii tradit Joannes de Essendia in historia belli a Carolo M. gesti, sepultumque esse in Choro Canonicorum Regularium in villa Angaria, quod tum maxime præcipuum castrum erat totius Westphaliæ. E quo loco probat Commentator in Joannem de Essendia eum verum & genuinum esse annum mortis, secus quam recentiores fere omnes doctissimi quique viri senserint, & ipsum monimentum Widichindi a Carolo IV. excitatum statuat. At vero Carolus IV. Imperator & Bohemiæ Rex, ut refert Fürstenbergius & Meibomius, cum anno 1377. Bilefeldam venisset, & in vico vicino Angaria Witikindi sepulchrum superesse comperisset, ejus visendi gratia eo divertit, cumque tumbam vetustate deformatam reperisset, rei indignitate motus, renovari, marmoreamque apponi jussit, ad pedes leone aureo cum cauda bifurcata, quæ arma sunt Regni Bohemiæ, addito. Ita fere Fürstenbergius & Meibomius. Istud quidem monumentum cum ad Regis patriæque nostræ gloriam spectet hic a calco-

Fürstenberg. in monumentis Paderborn. Meibom. in notis ad Chron. Schauenburg.

gra-

grapho exſculptum reddimus, quale in vico Engeern in Weſtphalia hodie ſpectatur; ſimile forma & architectura illis eſt, quorum adhuc aliqua a Carolo IV. in Bohemia, & cumprimis in Eccleſiis Pragenſibus ſpectamus.

ANNUS 787.

Tertius jam annus effluxerat, quod Mnata Princeps in ſeceſſu Oſtromeczenſis caſtri poſtpoſita reipublicæ cura deliteſceret. Ea occaſione veluti ſibi a fortuna in manus data Krzeſomil Borzislai Wrſſovecii filius (cui Princeps Oſtromeczium abiturus Wiſſehradenſis caſtri præfecturam mandarat, quique omnia occupandi Principatus, momenta dudum circumſpiciebat) utendum ratus, evocatis Principis nomine in arcem optimatibus, Mnatæ ſocordiam, neglectumque communis boni, quam poteſt diſertiſſime ob oculos ponit, oſtenditque, ut alii diuturnam Principis abſentiam juſtiſſimis querelis accuſarent, dictionem juris, cauſarumque cognitionem deſiderarent alii, univerſi reipublicæ negligentiam indignasque latebras damnarent. Hortatur denique, ut quandoquidem Mnata imbecillitatis ſuæ ineptique ad imperandum animi conſcius in Oſtromeczio mavelit otio diffluere, quam pro officii ſui munere jus atque æquum adminiſtrare; ſat manifeſta ſuppetere argumenta ei nec Wiſſehradenſem principatum cordi eſſe, neque in eo retinendo magna eum momenta ponere. Alium itaque crearent Principem, quem ſi ſe feciſſent, tum vero & ipſos multo beatiores, & longe feliciorem, quam nunc ſit,

Krzeſomyl Wrſſovecius Principi inſidias ſtruit.

rempublicam fore. Perculſi tam atroci ſermone optimates tum quidem prorogari ſibi tempus, eumque diem ad deliberandum concedi poſtulabant, redituros Wiſſehradum, cum primum illuxiſſet. Ceterum ſacramenti memores ſubmittunt continuo integerrimos ex ſuo numero, qui Principem de Wrſſovecii inſidiis doceant, moneantque, ni prima luce inſidiatorem occupare maturaverit, perditas ſine dubio res fore. Nihil tam acuit animos mortalium, quam amittendarum rerum timor, quam perfidia ingratorum. Territus ergo, ut par erat, Princeps prehenſo illico itinere Wiſſehradum ſubit, atque per centurionum fidiſſimos nihil minus cogitanti homini catenas injici jubet, (a) moxque loco hoc ut moreretur, ſibique ipſe eſſet carnifex ſtatuit. Perfidus nec Principis oculos ferens, nec veniam ſceleris ſperans adacto manu ſua in latus mucrone exanimis ante pedes corruit. (b) Sublato e conſpectu cadavere rogavere Mnatam proceres: in paternis & avitis ut ſedibus morari rurſum occipiat, præſentiam Principis deſiderari, id utilitatem reipublicæ, id tot arduas cauſarum conflictationes expoſcere; quodſi faceret, neminem obſequentiorem habiturum populo Czechico. Et vero Mnata ultro ceſſit æquæ poſtulationi, benigneque procerum votis ſubſcribens, Wiſſehradum porro ſempiternum ſibi fore domicilium fidejuſſit.

Krzeſomili triſtis exitus.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 787.

HADRIANI PAPÆ 16. CONSTANT. IMP. 12. IRENES 8.

MNATÆ 5.

(a) Acrem & invectivam orationem Mnatæ in Wrſſovecium hoc loco refert Dubravius. Balbinus hoc Krzeſomili ſupplicio concepta aliunde odia in Wiſſehradenſes Principes magis magisque in gente Wrſſovecia exarſiſſe, & demum poſterius in flammas nulla virtute exſtinguendas erupiſſe exiſtimat. At jam ante innuimus nimis mature hæc odia a recentioribus fuiſſe præoccupata, de quibus ante Hayecium & Dubravium nemo vetuſtiorum mentionem faciat. *Dubrav. hiſt. Boh. l. 2. Balb. Dec. 1. l. 7. c. 6.*

(b) Dubravius & Paprocius ajunt Wrſſovecio optionem datam, ut vel ſe ipſum gladio jugulet, vel id ab alio exſpectet. Non rara ejusmodi apud nos leguntur ſupplicia; quæ nobiles de ſe ipſis ſummere cogebantur, quod in lictorum, carnificumque manus incidere nobilitati univerſæ dedecoroſum videretur. Itaque de rupe, de pontibus ſe præcipitare, ſibi ipſis laqueos nectere, pugiones pectore demergere adigebantur. Memorant quique poſterioribus temporibus inventam peculiarem ſupplicii machinam *ferream virginem* appellatam, quæ reos nobiles ulnis complectens præfocabat, eamque in atrio ſic paſſim dictæ *Albæ turris* ſtetiſſe. *Dubrav. loco cit. Paproc. in Diad. c. 13.*

PRÆTERMISSA.

Annus XVI. belli Saxonici: quo eodem anno Thaſſilo Dux Bojoariæ omni parte a Caroli exercitu petitus, ducatum, quem a patre Pipino quondam acceperat, victori filio Carolo tradidit cum baculo regiminis ei prius attributi ſymbolo, in cujus capite ſimilitudo hominis erat. Et effectus eſt Vaſſus ejus, inquiunt Annales Nazarieni. Chronicon Fontanellenſe coævi inquit: *Sine bello ac ulla exercitus ſui moleſtia tradidit fortis prœliator Deus regem Bajoariæ in manus inviɛtiſſimi Regis Caroli.* *Annal. Nazariani ad h. a. Apud Lucam d'Achery T. II p. 178. Nov. edit.*

AN-

ANNUS 788.

Mnata doctus superiore periculo, quam non tuto vicaria cuique potestas permittatur, quamque momento pene temporis firmatum longo die in domo sua Principatum, unius hominis perfidia rapuisset, ad demerendos deinceps optimates, quorum fide præsentissimum discrimen evaserat, conciliandamque tum sibi, tum filio Wogeno populi gratiam, animum inclinavit. In eum finem & quo præsentior ipse virorum commodis serviret, lapideam uxori domum in Suillo monte, seu ut nunc vocamus Hradczan, (a) eo prorsus loco, quo ligneæ quondam Libussæ aviæ suæ ædes stabant, (b) a fundamentis magnifice erigi, atque in eo quasi prætorio uxorem suam cum decem virginibus tribunalis istius administris jus feminis dicere jussit, (c) servato sibi solum jure in viros de causis illorum statuendi. Sed fefellit Principem consilii sui ratio, mirumque, quam studia optimatum sciderit, vociferantibus multis: „ Id unum defuisse, ut Bohemiæ Principatus rursum „ muliebri impotentiæ in manus daretur, quem Wlasta mul- „ tis certe partibus Strzezislava illustrior septenni bello a „ viris impetrare non potuisset. Vix durum Libussæ femi- „ neumque imperium patres deposuisse, fumare adhuc per „ Bohemiam muliebris incendii reliquias, & nihilo magis, „ quam si Wlasta victrix potiretur rerum, prætoria, tribu- „ naliaque mulieribus erigi, femineæque tyrannidi supra vi-

Arx lapidea in Hradczan.

„ ro-

„ rorum capita trophæa ſtatui. „ Alii rem mitius interpretabantur, dicebantque: „ Serviendum hic voluntati „ Principis, vel maxime, quod neque ea res ad viros quic„ quam attineret, neque diuturnitatem ullam habitura eſſet, „ quodque vel arbitratu ſuo nullo negotio hæc feminea tribu„ nalia diſturbari poſſent. „ Ita conſilium Principis aliquamdiu incertum manſit.

ANNUS JESU CHRISTI 788.

HADRIANI PAPÆ 17. CONSTANT. IMP. 13. IRENES 9.

MNATÆ 6.

(a) Hradczanum jam a Carolo IV. in muros urbis Pragenſis receptum pridem urbis nomen ſuſtinuit. Wladislaus Bohemiæ Rex anno 1512 id peculiari duarum annuarum nundinarum jure aliisque gratiis nobilitavit, Rudolphus vero II. in regiarum civitatum numerum adſcripſit. Noviſſime denique Auguſtiſſima Imperatrix & Regina noſtra anno 1746. ob innumera ſua merita quartam urbium Pragenarum clementiſſimo ſuper id dato diplomate conſtituit, & nominari præcepit, ſimul ei omnes prærogativas & privilegia cum ipſo jure voti & ſeſſionis in Comitiis Regni, & Commiſſione Regia vulgo Landes-Ausſchuß appellata, quibus aliæ tres urbes fruuntur, gratioſiſſime concedendo. Ita diplomata Mſſ. vidimata mihi ab ampliſſimo hujus urbis Magiſtratu benevole communicata.

(b) Hæc ipſa, inquit noſter P. Victorinus, ædificata a Mnata arcis eſt area, quam hodie juxta ſacris profaniſque ædibus ad ſummum ornatam conſpicimus, eadem ab omni retro antiquitate Chriſtiana caſtrum S. Wenceslai Bohemis vocatur, quod in ejus majore Baſilica, quæ Metropolitana eſt, ſanctiſſimus iſte Princeps mortalibus ſuis exuviis vetere Boleslavia huc translatis quieſcat. Arx vero ipſa poſterius a Carolo IV. magnificentius ad exemplum domus Regum Franciæ, denique a Rege Wladislao ad eum ſplendorem, quem nuper adhuc

conſpeximus, perducta eſt; dum denique his annis auſpiciis & ſumtibus Auguſtiſſimæ Imperatricis ac Reginæ noſtræ una cum adjecto, liberaliterque dotato Regio nobilitatis Gynecæo in longe ſuperiorem magnificentiam, fabricam procurante Excellentiſſimo Comite Franciſco Pachta, provehitur.

Balb. Dec. 1. l. 7, c. 6. (c) Balbinus ſcribit id ſibi videri incredibile, quod Hayecius hoc loco refert, propter Amazonum recentem memoriam, & fumantia adhuc ab illis buſta; ſed exiſtimo omnem Amazonum hiſtoriam ei minus credibilem videri debuiſſe, niſi quandoque ipſe traditionibus plus æquo tribuiſſet.

PRÆTERMISSA.

Eginhard. ad h. a. In Thaſſilonem Ducem Bojoariæ læſæ majeſtatis reum capitalis proclamatur ſententia, quem tamen Carolus M. miſeratione motus in monaſterium una cum filio Theodone attinendum retruſit. Hunni dein (quibus ſocios fuiſſe Moravos plerique ſcribunt) quemadmodum Thaſſiloni promiſerant duobus exercitibus comparatis, altero Marchiam Foro-Julienſem, altero Bojoariam aggreſſi ſunt, utrobique cæſi, cladem vindicaturi majoribus copiis Bajoariam petierunt; ſed in primo congreſſu a Bojoariis jam pro Carolo dimicantibus pulſi, innumeraque *Annal. Lauriſheim. ad h. a.* multitudo cæſa, multi etiam ex eis, qui per fugam evadere conati, Danubium tranare voluerunt, gurgitibus fluminis abſorpti ſunt. Ita fere Eginhardus. E cujus ultimis verbis liquet Hunnorum eorum non paucos fuiſſe transdanubianos, cum fuga per Danubium in propria ſalutem quæſierint; ut ii aberraſſe non videantur, qui Moravos, harum partium incolas, hujus belli complices aſſeruerunt.

ANNUS 789.

Aurea virga reperta. Homo quidam obſcuri nominis, & quo nihil egentius repertam forte fortuna in monte (a) Krzeſna auream digitali craſſitudine virgam ab imo leni gracilitate ad ſummum deſinentem, avulſamque a ceteris venis

ad

ad Principem tulit. Collata cum principis corpore, mentum altitudine æquavit, cetera egregie proceri, ut tum plerumque Bohemorum erant eximie porrecta in altum corpora, Principis humeros ſuperavit. Nec donum aſpernatus, & ut erat Princeps liberalis ac munificus, paratus vel cum fortuna ipſa muneribus certare, omni eo monte hominem donavit, libertate data, ſeu illum perfodere, ſeu gregibus depaſci mallet. Gratiis peractis Principi, fodere ſine dubio ſatius eſt viſum homini inopi, jamque in montem pervenerat ſpe aurea, at quoniam locum, ubi virgam carpſerat, propter feſtinam cupiditatem ſignare neglexit, nuſpiam indicium abruptæ venæ reperire potuit. Altero die plurium comitatu montem repetit, ſed omnem quærentium diligentiam vena fruſtrata eſt.

ANNUS JESU CHRISTI 789.

HADRIANI PAPÆ 18. CONSTANT. IMP. 14. IRENES 10.

MNATÆ 7.

b) Mons is in regione Prachinenſi eſt proximus civitati Winterberg, ei ſeu nomen dedit ad ejus pedem poſitus vicus Krzeſſane, ſeu is vico.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno Eginhardus bellum Caroli M. contra Wilzos, ſeu Weletabos refert, quorum vaſtata terra Wilzam ceterosque earum regionum regulos in deditionem accepit, fidemque pollicentibus provinciam in beneficium dedit. Wiltzos hos eundem populum fuiſſe cum Luiticiis ſeu Leuticis multis probat Abbas Gotvicenſis, atque cum priorum authorum ſententias de eorum ſitu protuliſſet, dein eruditiſſime

Eginhard. ad h. a.

Chron. Gotvic. l. 4. vocab. Luititia.

ſime hos limites huic genti ſtatuit: ſcilicet verſus orientem utramque Oderæ ripam usque ad ejus oſtia, verſus meridiem Hevellos usque ad fluvium Fuhram ejusque conjunctionem cum Odera incluſa hodierna Ucro-Marchia, verſus occidentem ad Morim vel Muriz ſeu usque ad fluvium Nabaliam (Nebel) & Vaharnam; verſus ſeptentrionem usque ad oceanum, itaque integram hodiernam Pomeraniam anteriorem ad ſiniſtrum latus Oderæ, una cum Ucro-Marchia, dynaſtia Stargardenſi, parte principatus Guſtrovienſis, & dynaſtia Roſtokienſi ad dexteram Vaharnæ inter regiones Wilzorum cenſita fuiſſe. Quæ ideo hic proferimus, ut jam appareat Boemiam a Francis tum a meridie, tum occidente, tum ſeptentrione pene cinctam, eamque quaſi mediam inter terras ſuas nonniſi limis oculis Franci ferre potuerint. Goldaſtus adductis multis recentiorum teſtimoniis, & ex eo Balbinus bellum hoc Caroli contra Bohemos geſtum affirmant, nec dubitat Sarnicius hos ipſos Wilzos Bohemos facere, imo Balbinus in Epitome ait Neklanum (quem jam anno hoc Bohemiæ imperitantem facit) Srbiam hoc ipſo anno contra Carolum tuitum fuiſſe, Neklano belliducem alterum fuiſſe Lechum ſeu Leſchum Suaternæ patrem Widichindique ſocerum, quin potius Ducem aliquem Bohemiæ hactenus nobis incognitum, alterum Mildruchum, quorum uterque hoc bello ceciderit. Manlius plane Neklanum a Carolo M. feudum accepiſſe ſcribit. At pugnant univerſa hæc contra vetuſtiſſimos, coævosque Scriptores, Eginhardum, Annales Nazarianos, Pithœanos, & Francofuldenſes, qui bellum hoc contra Wilzos, quos longius a Boemia remotos mox ſupra oſtendimus, nulla Slavorum Boemiæ facta commemoratione ſuſceptum ſcribunt. Neque enim vero Duci noſtro, quisquis demum is fuit, Srbos contra Carolum tueri opus erat, quandoquidem Annales Francofuldenſes & Joannes de Eſſendia hoc ipſo bello Srbos Caroli ſocios faciunt. Nec ipſos Slavos Boemiæ inimicos adhuc propalam fuiſſe Carolo hoc anno vel ex Eginhardo liquet, cum, ut is refert, anno abhinc altero ingentem exercitum per Bohemiam, nihil adverſante gente noſtra, contra Hunnos deduxerit. Quod porro Balbinus de Lecho ductore exercitus Bohemici refert, id demum ad annum 805. pertinet, quo copioſas hujus Lechi memorias ex coævis videbimus.

Goldaſt. de regn. Boh. l. 2. c. 2. Balb. Dec. 1. l. 3. c. 21. §. 2. Sarnic. Annal. Polon. l. 4. c. 23. Balb. Epit. l. 1. c. 10.

Manlius l. 1. c. 43.

Annal. Francofuld. ad h. a. Joannes de Eſſend. in Bibl. Gœtt. ad h. a.

AN-

ANNUS 790.

Rursum hoc anno deserta agrorum cultura in effodiendum metallum, proluendumque aurum certatim discessum est, nulla magis quam meridionalis plaga auri insatiabilia corda traxit. Erat isthac plaga humilis vicus Sufficze (a) tam dives auri sabulosi, ut non solertissimo saburræ discriminatori decem, imo duodecim(b) florenorum glaream licuerit diei spatio coacervare. Ad famam tam felicis pagi totque hic divitiis auctorum hominum cum ingens concursus fieret, celeriter factum est, ut is vicus muris cingeretur, inque egregiam urbem exsurgeret, cui vetus suum nomen Sufficium relictum. (c) Per eosdem dies Przemyslus Poloniæ Dux, alias etiam Lesko dictus sine herede decessit. Ei indictis Poloni comitiis Leskonem II. obscura natum domo, ceterum ingentis versutique animi juvenem suffecerunt. Sunt, qui scribant: Polonos, propterea quod magnus candidatorum esset numerus, Circense certamen instituisse proposito certo cursus stadio, eique principatum destinasse, qui celeritate equitandi competitores reliquos vicisset. Ibi Lesskonem II. stratagemate usum toto circo, excepto illo calle, quo equitare ipse constituit, sparsisse nocte ferreos murices, (d) probeque terra contexisse. Ea demum arte primum omnium metam cum principatu tenuisse. Quæ narratio non perinde mihi probatur; nec enim Poloniæ Palatinos aut Comites tantæ incogitantiæ condem-

Sufficze olim vicus.

Nunc civitas.

Przemyslo in Polon. Principatu Lesko II surrogatur.

naverim, ut principatum suum pretio cursus venum quasi proposuisse existimem, petulantiamque juvenis tanto munere præmiatam. (c) Alia procul dubio fuere facinora, aut merita, quæ Leskonem ad hanc dignitatem evexere.

ANNUS JESU CHRISTI 790.

HADRIANI PAPÆ 19. CONSTANTINI IMP. 15. MNATÆ 8.

Stransky Reipubl. Boh. c. 2.

(a) Susficze nomen accepisse Slavicum nostri affirmant ab recepto aureæ illius saburræ ad solem siccandæ more, sussyti enim hodie patria lingua *siccare* significat.

Villan. l. 6. c. 54. Ricordan. c. 152.

(b) Florenorum nomen longe recentius, ut ostendit Joannes Villaneus & Ricordanus Malaspinus. Nam id monetæ aureæ primum genus Florentiæ excudi cœpit anno 1252. titulo 24. ceratiorum, quorum octo unciam conficiebant; in una horum parte insculptus fuit flos lilii, unde monetæ nomen inditum; in altera effictus S. Joannes Baptista, uti hodieque in aureis vulgo dictis Florentinis videre est. Hinc fere monetis aureis ceteris *floreni* indita appellatio, posterius etiam ad monetam argenteam cumprimis in germania detorta. At vetustis Czechiæ temporibus non nisi *solidi*, *denarii* & *numi* nomina est invenire. In jure municipali Magdeburgico dicuntur 12. solidi æquasse marcam Sclavonicam. 100 denarios verosimillime appendisse marcam alibi ostendemus. Ducentos vero numos marcæ pares fuisse pondere docuit nos Cosmas.

Wichbild. Magdeb. art. 44. §. 3.

Cosmas ad ann. 1040.

Stransky Reipubl. Bob. c. 2.

(c) Stranskius ait: jam Mnatam Principem hanc surgentem metallicam urbem libertate cum aliis pari gaudere voluisse. Noster vero P. Victorinus hoc loco prosequitur: Sufficium nunc regia civitas in regione Prachinensi, Praga quinum denum milliarium intervallo remota; clara inprimis fuit nobili Augustinianorum Eremo seu Cœnobio, quod a Joanne Rege, vel ut alii malunt, ab Elisabetha Regina conditum, Imperator postea Carolus IV. novis censibus locupletavit: sed hoc postea temporum injuriis, desiit. Mirificus hic præterea, inquit,

eru-

erupit fons Wodolanka, qui præter virtutem præsentissimam, qua multiplices fugat morbos, id singulare habet, quod in communi fontium siccitate aquis jugibus scateat. Inde agrestes haustam aquam iis aridis temporibus in arentes suos puteos infundunt, certam eo pacto sitientibus arvis pluviam cœlo provocaturi, neque spe sua falli dicuntur.

(d) Murices ferrei sunt stimuli formæ quadrangulæ seu tetragonæ, qui tempore belli contra equitatum sparsi in quodcunque latus incubuerint, unum vel plures infestos semper aculeos protendunt. Hujuscemodi murices priscis fuisse cognitos scripto reliquit Valerius Maximus: suadentibus quibusdam, inquit, circa mœnia urbis, quam obsideret, ferreos murices spargeret, ne subita eruptione hostes impetum in præsidia nostra facere possent &c. Inde sunt muricati gressus inquit noster P. Victorinus. *Vegetius l. 3.*

(e) Sarnicius, qui non uno loco testatur se Hayecium legisse, hac ejus animadversione procul dubio perculsus, historiam Lesci II. prolaturus, præmunit illam aliarum gentium exemplis, & cumprimis Persarum, ubi cum Cyri Regis stirps defecisset, inter septem satrapas pactum fuisse, ut cujus equus primum hinniret, is Rex esset. Neque alio merito Dario regnum obvenisse. Scilicet ut lectori persuadeat: rem non tam levem ac incredibilem esse, atque eam Hayecius depinxerat. Ceterum historiam hanc strophamque Lesci II. multo intricatiorem jam refert Kadlubecius, atque ex eo vetusti quique sæculi XIV. Scriptores apud Sommerbergium; sed longe alia Chronologia; nam eam ante ipsum Julium Cæsarem statuunt, ut plane liqueat, qua fide hæc narratio sit accipienda. *Sarnic. Annal. Polon. l. 5. c. 1.* *Kadlubec. L. 1. epist. 12. & 13.*

PRÆTERMISSA.

Iisdem pariter temporibus, inquit noster P. Victorinus, urbem Wodniany credibile est, fuisse conditam, dicique latine Aquilegiam posse, quod incolæ aqua cœlesti, impluvio, aut fontibus excepta ut plurimum utantur. Verosimillimum item est, iisdem pene temporibus Prachaticium urbem Bavariæ finitimam, suæque regionis caput surrexisse, eamque nomenclationem a carie aut pulvere (Prachniwiti enim carie corrumpi, & Prach pulvis est nostræ genti) interprete Paulo Stransky accepisse. Hæc noster P. Victorinus, sed quo argumento, aut fonte ur-

urbium istarum initia in hæc tempora rejecerit nec indicavit uspiam, nec alicunde exploratum mihi est. Urbis Prachen seu Prachno memorias primas legere est in coævo vitæ S. Guntheri, sæculique undecimi Scriptore. Wodniani nonnisi multo posteriora indicia hactenus in manus meas pertigere.

Certiora sunt, quæ nobis hoc anno produnt rerum Francicarum coævi Scriptores, scilicet semen jactum esse bello Hunnico, quod octo continuis annis Carolum M. distinuit. Erant eo tempore fines Hunnorum, ut Hieronymus Pez ostendit, Anisus fluvius, qui eos a Bajoaria sejunxit. Carolus cum erepta Thassiloni Bajoaria abhinc annos duos fines & marcas Bojoariæ disposuisset, questi sunt Hunni finibus suis vim illatam, terrisque suis abstracta quæpiam. Hoc igitur anno legatio Hunnorum missa ad Carolum, vicissim a Carolo missa ad Hunnorum Principes tum Pannoniam Austriamque hodiernam incolentes, quæ de discriminandis gentis utriusque confiniis tractaret. Atque hæc contentio & altercatio belli, inquit Eginhardus, quod postea cum Hunnis gestum est, seminarium & origo fuit. Quare erravere illi, qui Carolo M. præter Christianæ religionis latius proferendæ studium aliam bellandi causam nullam fuisse arbitrati sunt. An aliam tamen belli Bohemiæ Slavis paulo post compressos Hunnos illati habuerit, suo loco videbimus.

Hieron. Pez T. I. dissert. II.

Regino ad h. a. Monachus Egolism. p. 54.

Eginhard. ad h. a.

Otrococsius in orig. Hung. c. 4.

ANNUS 791.

Anno septingentesimo primo & nonagesimo Pragensium res sic se habuere: evocabat undique magnis immunitatibus Princeps in minorem Pragam cives, liberumque erat, quo loco quis vellet ædificia fundare. Hæc ædificandi libertas & confusio nihil mirum, si ingentes mox turbas excitavit; jamque res ad apertam vim seditionemque spectabat, ni Princeps in tempore adfuisset, dirutisque seditiosorum quorundam ædibus plateas describi, definiri certa singulis spatia modumque jussisset, eo cumprimis intententen-

Pragæ turba ob ædium structuras.

tendens animum, ut plateæ justum ordinem acciperent, in orbemque positæ spatium ingenti foro relinquerent. Rerum autem istarum ut æviterna perduraret memoria, singula diligenter libris consignari jussit. (a) Quin & quo pacatior reipublicæ status esset, placuit Chworum insignem prudentia virum, nec minus apud Principem, quam apud populum gratiosum, urbi præficere, facta ei potestate condendarum ad superiores portas ædium, (b) in quibus populo jus diceret. Cujus viri æquitas tantum summis infimisque probata est, ut eum communis patris in loco haberent. *Chwor primus judex urbanus.*

ANNUS JESU CHRISTI 791.

HADRIANI PAPÆ 20. CONSTANT. IMPER. 16.

MNATÆ 9.

(a) Hinc nostri originem urbanæ præfecturæ repetunt, Chworumque primum omnium urbanum prætorem, seu judicem municipalem statuunt, imo juris municipalis initia ab hac ipsa Mnatæ urbis descriptione desumenda esse.

(b) Ea prætoria domus, inquit noster P. Victorinus, hoc ipso loco stetisse asseveratur, quem nunc occupat templum Clericorum Regularium Theatinorum seu Cajetanorum, illa vero porta superior, nostris Branka Cžerna omnibus quondam noctu atque interdiu pervia, anno tandem 1711. quod prospectui plateæ Strahoviensis vulgo Sporner-Gassen officeret, eversa est.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno erupit Caroli bellum Hunnicum, in quo cum vetustissimæ contineantur gentis nostræ memoriæ, & primæ quidem inter Scriptores Francicos, eas ex Eginhardo maxime idoneo, coævoque Scriptore totidem verbis hic apponere libuit: *Transacta vere circa æstatis ini-* *Eginhardus ad h. a.*

initium Rex de Wormatia movens Bajoariam profectus est ea meditatione, ut Hunnis factorum suorum vicem redderet, & eis, quamprimum posset, bellum inferret. Comparatis igitur ad hoc ex omni regno suo quam validissimis copiis, & commeatibus, bipartito exercitu iter agere cœpit. Cujus partem Theodorico Comiti & Meginfredo cubiculario suo committens, eos per Aquilonarem Danubii ripam iter agere jussit. Ipse cum parte, quam secum retinuit, Australem ejus fluminis ripam, Pannoniam petiturus occupavit, Bajoariis cum commeatibus exercitus, qui navibus devehebantur, per Danubium secunda aqua descendere jussis. Ac sic inchoato itinere prima castra super Anesum (is fluvius hodie Ens est in superiore Austria) *posita sunt. Nam is fluvius inter Bajoariam atque Hunnorum terminos medius currens certus duorum regnorum limes habebatur. Ibi supplicatio per triduum facta, ut id bellum prosperos ac felices haberet eventus. Tum demum castra mota, & bellum genti Hunnorum a Francis indictum est. Pulsis igitur Hunnorum præsidiis, ac destructis munitionibus, quarum una super Cambum fluvium,* (vulgo der Kamm, qui infra Crembsium Austriæ ulterioris urbem in Danubium se exonerat) *altera juxta Comagenos* (Langenleber hodiernus Austriæ vicus, ut Lambecio placet, sive Holemburg ut vult Lazius, sive Zeiselmauer ut Jordanus, sive denique Kaumberg civitas intra Cetium montem in inferiore Austria, ut mavult Cuspinianus) *civitatem in montem Cumeberg vallo firmissimo erat exstructa ferro & igne cuncta vastantur. Cumque rex cum eo, quem ducebat exercitu usque ad Arrabonis* (Raab) *fluenta venisset, transmisso eodem fluvio per ripam ejus usque ad locum, quo is Danubio miscetur, accessit, ibique stativis per aliquot dies habitis, per Bajoariam reverti statuit. Alias vero copias, quibus Thedericum & Meginfredum præfecerat, per Bohemannos, via, qua venerant, reverti præcepit. Sic peragrata ac devastata magna parte Pannoniæ cum incolumi exercitu Francorum in Bajoariam se recepit. Saxones autem & Frisones cum Thederico & Meginfredo per Bohemannos, ut jussum erat, domum regressi sunt. Facta autem est hæc expeditio sine omni rerum incommodo - - - Ipse autem cum dimissis copiis Reginum, quæ nunc Reganesburg vocatur, venisset, & in ea hiematurus consedisset, ibi natalem Domini celebravit.* Hactenus Eginhardus. Et quanquam pugnæ cum Hunnis commissæ non meminerit, tamen ingens prælium ad X. Kal. Decembris cum victoria Caroli contigisse discimus ex ipsius Caroli M. epistola hoc anno ad conjugem suam Fastradam data, quam integram profert Hieronymus Pez ex Chronico Moissiacensi. Pagius præterea memorat Theodulfum Abbatem Floriacensem & Episcopum Aurelianensem anno 796. Carolo prolixum carmen dedicasse, in quo victoriam adversus Hunnos, & eo-

Apud Hier. Pez T. I. script. rer. Austr. dissert. 3. Chron. Moissiac. ad

eorundem Hunnorum conversionem ad Christum gratulatus est, cujus etiam fragmentum profert. Jam quanquam perpaucæ Bohemanorum in hac Eginhardi narratione sint memoriæ, multa tamen ex illa discimus hactenus a nemine nostrorum diligentius observata. Et *primo* quidem ipsum Danubium eo tempore fuisse limitem Bohemiæ, (si ea excipias, quæ a Rhegini fluminis fontibus usque ad ejusdem ostia quasi circulo inclusa erant, quæque jam tum ad Bajoariam spectabant) cum Eginhardus Aquilonarem ripam Danubii jam Bohemanorum terras vocet. *Secundo:* Bohemiæ ex orientali plaga confines fuisse Hunnos, limitemque verosimillime fuisse fluvium Kamp, cum super eo primam Hunnorum munitionem destructam memoret Eginhardus. *Tertio:* Hoc anno Gentem nostram adhuc amice usam Carolo, cum illa passa sit eum cum exercitu terras suas transire in Pannoniam & redire *sine ullo incommodo.* An vero quod Stranskius & Pessina ait: etiam eunti & redeunti Caroli exercitui de commeatu diligenter a Duce nostro prospectum sit, silent veteres. Eginhardus certe commeatum secundo flumine Danubio ex Bajoaria descendisse affirmat. *Quarto denique* evertitur omne id, quod Pessina & ex eo Stredovskius, tum denique Belius adstruunt, Caroli exercitum etiam per Moraviam profectum, iter ei a Samoslao tum Moraviæ Rege disputatum, quare universam vastatam Moraviam a Francis, Welehradium obsidione cinctum, expugnatum, cum pulsos Moravos ad falsorum suorum Deorum, superstitionumque ejurationem, Religionisque Christianæ professionem. Nam si non modo Eginhardus, sed & omnes reliqui vetustissimi Francorum Annales legantur, ex iis liquet bellum hoc solos Hunnos spectasse, nec certe Bohemi has Moravis intentatas injurias æquo intuiti fuissent oculo, indemnemque exercitum per terras suas redire sustinuissent. Tum ex iisdem liquet Meginfredi & Thederici exercitum mutua cum Caroli exercitu concertatione, viriumque, si casus ferret, uniendarum obtutu perpetuo ex altera ripa Aquilonari Danubii descendisse, ac jam apud Kamp fluvium in terras Hunnorum pertigisse, inde æquo itinere cum Carolo usque ad Moravæ aut summum Wagi ostia penetrasse, quibus locis tum Hunni consederant; ut igitur Moravi verosimillime hac parte non ultra Teyam fluvium ditiones adhuc suas porrectas habuerint. Quare narrationem eam Pessinæ jam refutavit Jordanus, vitiosumque exercitus Caroli circuitum futurum fuisse ait in Moraviam, & deflexionem usque Welehradium, imo historiam tam Carolo gloriosam, præsertim de Moravorum conversione nunquam Scriptores Francicos præterituros fuisse.

h.a. Pagius Crit. Bar. ad h.a. Idem ad Ann. 796. Num. 19.

Stransky Reipubl. Boh. c. 3. §. 3. Pessin. Mart. Morav. l. 2. c. 4.

Pessin. cit. loco. Stredovsky sacra Mor. hist. l. 1. c. 9. Belius Notit. Nov. Hungar. Tom. I. Part. spec sect. 1. c. 2. §. 6.

Jord. Orig. Slav. c. 28. §. 33.

ANNUS 792.

Chwor Præfectus Minoris Pragæ demolitis passim ligneis tuguriis sepibusque, egregias opere lapideo domos, murosque in altum erigi, nequicquam obstrepentibus nonnullis, quin & plateas multo prioribus ordinatiores, ad præscriptum Principis duci jussit. Mnata, quieti publicæ consulturus, cum nonnullos civium animo efferatos intelligeret, magnificas sibi ædes, quo proximior, mediusque inter suos habitaret, in foro statuit. Procedente tempore ex illa Principis domo Curia (a) prodiit, quæ hodieque, sed multum immutata facie, durat. Idem annus quam atroci hieme in Bohemiam desævierit, ducumento fuit circa Pragam glacies (b) quatuor & semis majores palmos seu spithamas alta, & multa non modo pecorum & hominum, sed & piscium frigore enectorum lues.

Curia ex domo Principis.

Aspera hiems.

ANNUS JESU CHRISTI 792.

HADRIANI PAPÆ 21. CONSTANT. IMP. 17. MNATÆ 10.

(a) Nuspiam alibi exstat memoria sedem Principum nostrorum aliquando in ipsa urbe Micro-Pragæ fuisse. Constat apud omnes de Palatio in monte Suillo, in Wissegrad, & de Læta Curia in urbe veteri, de hac, si Hayecium excipias, neminem alterum Scriptorem reperias.

(b) Hujus tam asperæ hiemis etiam Annales quique Francici mentionem ingerunt.

PRÆ-

PRÆTERMISSA.

Remotis anno superiore Hunnis ex cis & transdanubiana ripa usque ad fluvium Arabonem isthic, ibi usque ad Moravam, seu Waag flumen, reduce Caroli exercitu non incredibile Moravos eas transdanubianas terras seu in beneficium a Carolo M. accepisse, seu tanquam desertas sibique finitimas proprio ausu occupasse; posterioribus enim temporibus jam usque ad Danubium protensi leguntur. De cisdanubianis certe terris tum a Carolo magnam partem Episcopo Pataviensi donatis constat ex diplomatibus ab Aventino & Pezio allatis. Nec verosimile Carolum Aquilonarem partem Danubii, destructis isthic Hunnorum munimentis, ut superiore anno vidimus, suis præsidiis tuitum. Nec fortassis etiam obstat, quod Chronicon Egolismense hoc anno adstruat: factum a Carolo *pontem super navigia flumina transeuntem, anchoris & funibus ita cohærentem, ut jungi & dissolvi possit.* Nam pons is navalis, ut etiam sensit A. R. P. Pray potius ad transmittendum Arabonem, Litaham, aliosque fluvios in omnem eventum præparatus est, quam ut utramque ripam Danubii junctam, terrasque marte quæsitas septentrionales tutas redderet. At nimis matura sunt, quæ Goldastus jam ad hunc annum adstruit: Carolum M. Moraviam & Pannoniam Arnoni Archi-Episcopo Salisburgensi cum Metropolitica dignitate subjecisse. Præterquam enim quod Salisburgum hoc anno necdum in Metropolim elevatum constet, quid juris in paganos Moravos exercuisset, non liquet, præsertim cum de Moravorum terris disponere nihil ad Carolum attinuerit, nisi de eo fortassis transdanubiano tractu a flumine Kamp inter Teyam & Moravam; nam cetera Moravos pleno adhuc jure & integro possedisse plusquam testatum est. Sed procul dubio non inficiandum est, cis danubianam ripam, quam Chronicon Altahæ inferioris totam inter *Ecclesias Bavariæ, Pontifices & Abbates, Comites item & Barones* divisam memorat jam jurisdictioni, seu Pataviensis, seu Salisburgensis Episcopi subjectam fuisse hoc ipso anno, subingressis huc scilicet Bajoariis. Nec prætereundum, quod Chronicon Moissiacense & San-Dionysianum refert: relapsi Saxones ad cultum idolorum Francos super Albi fluvio trucidant, legatosque ad Avares mittentes societatem meditantur. Ex quo rursum liquet Slavos Bohemiæ Carolo etiam hoc anno amice usos, cum Saxones ab iis tanquam vicinioribus opem non imploraverint. Tum denique & istud hic locum meretur: in limitibus provinciarum nostrarum Ratisbonæ hoc anno præsente Carolo primam habitam synodum, in

Aventinus rer. Boic. l. 4. Hieron. Pez T. I. dissert. 3.

Chron. Egolism. ad h. a.

Pray in Annal. Hunnor. l. 3. p. 274.

Goldast. regni Boh. l. 5. c. 2. §. 2.

Chron. Altah. infer. Numer. II.

Annal. Moyssiac. & San-Dionys. ad h. a.

Eginhard. ad h. a.

in qua Felix Orgellæ Episcopus hæresis condemnatus, ad Hadrianum Pontificem missus est.

ANNUS 793.

Bellum Moravicum.

Annus nonagesimus tertius supra septingentesimum Moravorum (a) belli exordium fuit. Congregati ad Kygow ex ea gente bene multi, quos fortunatæ vicinorum res pungebant, bellum ab ea parte Bohemiæ sine denunciatione, sine certo duce intulerunt. Primi, quibus belli tempestas incubuit, Nebewidenses erant, & Kbelenses; eorum agri vastati, Hradek castrum eversum, communitoque monte Chotieborka, (b) & magna manu præsidio rapinis relicta, in interiorem regionem calamitas illata. Ex hoc agro prædas agentibus Moravis vicini se Teutones sociarunt, parique furore, & majore aliquanto odio obvia quæque ferro atque igni deleverunt. Ab his quoque ad fluminis prætercurrentis ripam munitio erecta; quam quia inde Teutones crebro Sazavam (c) vado trajiciebant, expugnatam postea Bohemi Niemeczky Brod, seu vada Germanica dixerunt. (d) Sedebat interea domi Kurimensis Dux, & hos vicini belli fragores ociosus spectabat; & quanquam non deessent, qui obviam eundum hostibus suaderent, nullis tamen rationibus seu parum animatus homo, seu rerum harum negligens ad consilia belli, circumspiciendaque in tempore arma induci potuit.

Teuto-Broda.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 793.

HADRIANI PAPÆ 22. CONSTANT. IMP. 18.

MNATÆ II.

(a) Marahenses, Marhanenses, & Maravani eo ævo a synchronis appellantur, Moravorum nomen posterius est. Pessina ait Samoslaum tum Regem Moraviæ id consilium cepisse instinctu Pipini Caroli Cæsaris filii, ne a Bohemis videlicet, quid hostile in Francos tentaretur, dum ille bello Hunnico distineretur. Sed fabulam hanc male consarcinatam refellunt verba Eginhardi ad annum superiorem: *Rege vero ibidem* (Ratisbonæ) *æstatem agente, facta est contra eum conjuratio a filio suo majore nomine Pipino, & quibusdam Francis, qui in necem regis conspiraverant. - - - Auctores conjurationis, ut rei læsæ majestatis partim gladio cæsi, partim patibulis suspensi, &c.* *Pipinus* vero inquit Sigebertus & Annales Trevirenses, *Prumiensi monasterio includitur.* E quibus liquet Pipinum potius conaturum fuisse, ut Bohemos contra Patrem concitet, quemadmodum id cum Francis & Saxonibus fecisse plerique scribunt. Imo cum anno jam hoc in cœnobio Prumiensi clausus fuerit, perperam ad hunc annum hæc rebellio refertur.

Pessin. Mart. Morav. l. 2. c. 4

Eginhard. ad An. 792.

Sigebert. ad An. 792. Annal. Trevir. ad e. a.

(b) Nebevid & Kbel non amplius reperire est in limitibus Moraviæ, nec quod Hradek illud fuerit definire facile licet, quandoquidem appellativum hoc Slavicum fere castris omnibus commune fuit. Demum an Chotieborka mons propinquus fuerit oppido hodierno Chotiborz in regione Czaslaviensi sito, & non longe a limitibus Moraviæ remoto, æque anceps est res.

(c) Flumen hoc veteribus Sazoa dictum: nascitur in finibus Moraviæ, Czaslaviensem provinciam primum adit, ac Przemyslaviam Teutobrodamque prætergrediens medium cursum occidentem inter & Aquilonem tenet, infra Sautiz Selivka amne augetur, ac non longe abhinc ad Katzow in regionem Kurimensem ingreditur. Flexo dein nonnihil magis in Aquilonem calle Cœnobium vetustum Ordinis S. Benedicti, ab eodem flumine passim *Sazava* appellatum, accedit, inde rursum recta in occidentem tendit, cum e regione oppidi Dawle

Mol-

Moldavæ se immergit; a lignis, quæ secundo hoc flumine vehuntur, urbi Pragenæ cumprimis notus.

(*d*) Præmature in has vicinias Germani, & Germanica loca desiguntur; clarum fiet ex annis consequentibus transdanubianas terras has non nisi a Slavis occupatas fuisse, ac non nisi everso Moraviæ regno tum verosimillime evenisse, ut se se Germani in has oras insinuarent. *Pessin. Mart. Morav. l. 2. c. 4* Pessina quidem Germanos hos autumat montanas reliquias Hermundurorum & Marcomannorum; sed jam alias ostendimus reliquias has sæculo sexto, quod Slavicum jugum ferre nollent, patriæ valedixisse, residuos quoscunque mores linguamque Slavorum temporis longinquitate assumsisse. Certe loca omnia ad Teuto-Brodam Iglaviamque etiam primis Christianitatis sæculis non nisi Slavicis insignita nominibus reperiuntur, quod vel ipsum Teutobrodæ primigenium nomen prodit, quod omnibus locis *Brod* audit. *Brod* autem majoribus vadum, item & naulum & vectigal ad flumina significabat; sic enim habet diploma Brzetislai Rayhradensi cœnobio datum: *Diploma Brzetislai Anno 1048. datum.* *Decimam thelonei, quod Brod vulgo appellatur in flumine Olzava.* Brod igitur locus hic appellatus, quod isthic ex Moravia, aut Austria transuadantibus certus naulus pendendus erat. *Teuto* vero vocabulum longe posterius adjectum, dum Germani huc immigrassent, excogitatumque ad distinguendum locum ab altero, qui inter Colinium & Pragam jacet. Addit porro noster P. Victorinus: locus in agro Czaslaviensi ad undecimum ab urbe Praga milliarium regiis hodie urbibus accensetur, habetque pro Collegiali quondam D. Virginis templo, quod una cum sacerdotibus & universis pene civibus patriæ suæ vastator Ziska anno 1422. a fundamentis exciderat, solatium orbitatis suæ Cœnobium & Gymnasium Patrum Augustinianorum; quibus, quod sandaliis utantur, Discalceatis nomen est.

PRÆTERMISSA.

Eginhardus ad h. a. Parabat hoc anno susceptum bellum Hunnicum Carolus conficere; at cum expeditioni se se jam accingeret, nunciatur ei Thederici Comitis copias a Saxonibus deletas & interceptas; coactus igitur arma in Saxones convertere. *Duchesn. T. II. p. 10.* Annales tamen Francici apud Duchesnium Hunniam vastatam memorant his verbis: *Gloriosus Rex Carolus item resedit Bavarios, missisque exercitibus suis vastavit Hunnia.* Ut verosimile sit Carolum jam bellum intulisse Hunnis, sed ob Saxonum motus expeditionem

nem interrumpere, reditumque parare coactum. Is idem annus est, quo Carolus Rhenum Danubio jungere tentavit, sed irrito conatu; cujus ad exemplum postea Carolus IV. Rex noster Danubium Moldavæ inferre conatus, sed eodem adverso successu. *Eginhardus ad h. a.*

ANNUS 794.

Moravi Teutonesque corroboratis per hiemem viribus nihil jam animo, quam universæ Bohemiæ excidium subjectionemque meditati, altera in Bohemiam irruptione ad ipsas pene Kurimii portas cædes inter ac incendia penetrarunt, positisque Auvalum inter Strzibrinamque montes castris, validam illam coloniam tentabant. (a) Sero tum, cum supra caput hostis esset, Horzeslaus Kurimii Dux ignaviam suam intellexit; at ne sic quidem ad propugnandam patriam impelli potuit homo misere pavidus, quin missis in hostium castra legatis, sui, oppidique deditionem fecit. (b) Et Moravi, quo facilius Principem in castra pellicerent, omnia simulabant. Evocatum deinde in castra cum fide Horzeslaum, supplicemque, & se se in eorum potestate fore contestantem, exsculptis oculis in vincula conjiciunt, oppidumque diripiunt; eodemque tempore Pragam Feciales mittunt: „ Qui terram & aquam a Principe Wissehradensi postulent, aliter vastationes agrorum, „ villarum incendia, hostilia omnia atque atrocia denun„ cient. „ Rati his se terroribus rem confecturos, quod ex Kurimensium ignavia Wissehradensium animos metirentur. Sed falsi sunt opinione sua; nam Mnata ex seniorum

Altera Moravorum irruptio.

Dux Kurimensis a Moravis excæcatur.

consilio sic respondit, ut dicerent: „ Venirent modo, ter„ ramque & aquam exigerent, experturos, nec vires ad „ propulsandas injurias Wissehradensibus deesse, & animos „ etiam perfidiæ ultores superare. „ Vulgato responso confestim Moravi Wissehradum infestis agminibus petunt, tertio post die obsidionem meditantes; at alii everso hoc consilio Pragam festinant, castraque ex adverso colle ad torrentem figunt. Isthic cæsis silvis locum munimentis ligneis civitatis instar coronant, nomenque Kygow impertiunt a cæsis sustibus, quibus se se Bohemos, temtis etiam projectisque mucronibus, provincia sua exacturos superbe jactitabant. Ac tanta inerat vecordibus animis temeritas, hostiumque contemtus, ut postero die, egredientibus parato ad dimicandum animo Wissehradensibus, neglectis passim sagittis & ensibus cum sustibus obviam progredi non dubitarint. Mnata cum filio domi persistere jusso, præsentem fortemque animum ex Bohemis quisque adferebat, & principio quidem satis atrociter pugnatum est, cum Bohemus armis melior, superior loco ac multitudine Moravus, strenue confligerent; sed posteaquam Bohemi magno labore in collem evaserunt per silvarum anfractus, collatoque pede impressionem æqua planicie fecerunt, momento temporis Moravorum acies laborare cœpit, apparebatque nihil in fustibus spei fore: tametsi enim libratis gravi pondere sudibus adversariorum capita comminuerent, tamen impediebant ipsi se, ac priusquam ad novos ictus brachia attollerent, crebri infestis Bohemorum mucronibus cadebant. Accessit

Kygow. *Pugna.*

ter-

terror alius, ſubſidiaria Bohemorum phalanx, quæ circumito monte a tergo Moravis ſe oſtendit, præcluſoque in caſtra reditu, recens feſſis ac laborantibus imminebat. Ita abjecta cum fuſtibus vincendi ſpe, cum effugio locus non eſſet, maximam partem trucidantur, paucos, qui primo tumultu eruperant, in fuga agreſtium rabies conſumſit. Itum dein ad munimentum, repertus non parvus mucronum arcuumque numerus, quos ſuperbia tumens animus Moravorum iſthic ad pugnam properans abjecerat; collecti poſtea ſparſi per campum martium fuſtes octingentorum ſummam æquabant. Nihil hac pugna ad eum diem in Bohemia clarius, prima enim erat de exteris victoria, (c) quæ una acie duas gentes fudit. Omnis armorum vis cum fuſtibus ex hoſtium caſtris Wiſſehradum in triumpho delata, ac Principis obtutibus admirationique præpoſita. Et ne rei bene geſtæ periret memoria, loco, quo feliciter pugnatum eſt, *Kyge* id eſt Fuſtuarii (d) nomen datum per ſarcaſmum.

Teutonum & Moravorum clades.

Kyge.

ANNUS JESU CHRISTI 794.

HADRIANI PAPÆ 23. CONSTANT. IMP. 19.

MNATÆ 12.

a) Peſſina eandem expeditionem conſilio Samoslai Moravorum Regis ſuſceptam memorat; ſed Krzezomyslum tum Bohemiæ præfuiſſe mavult, quod Jordanus impugnat, Ducem deique exercitus datum Præfectum Trzebicenſem, quem Jordanus exiſtimat ſic appellatum a præfectura civitatis Trzebicz hodiedum in diſtrictu Iglavienſi ad fluvium Iglavam perſiſtentis,

Peſſin. Mart. Morav l.2.c.4 Jordan. Orig. Slav. c. 28. §. 33. Jordan. c. 29. §. 25.

(b)

(b) Plures interjectos fuisse Duces Bohemiæ, terrarumque Moraviam inter & Kurimensem regionem dominos jam alias innuimus, & posterioribus annis patebit, ut itaque hos primum vinci oportuerit.

(c) Ita quidem Hayecius, qui nimium credulus, omnia hæc vera, a coævisque notata putavit; at vero procul dubio alia bella, victoriasque multo priores ab exteris relatas legeremus, nisi temporum eorum barbaries literas ignorasset.

(d) Vicus is hodie perstat, templo nobilitatus, uno Praga lapide dissitus in regione Kurimensi, ejus memoriæ sat vetustæ in diplomatibus.

PRÆTERMISSA.

Eginhardus ad h. a. Annus XXIII, is est belli Saxonici, quo Carolus bipartito exercitu Saxones aggressus est; at illi vim non sustinentes deditionem fecerunt, obsidesque dederunt.

ANNUS 795.

Mnata temeritate magis hostium, quam principatus sui viribus, gravissimo nuper defunctus periculo, non est ausus securitatem sibi ex victoria polliceri; multoque magis quid sui per indiligentiam ad eum usque diem peccavissent, quam in quo per temeritatem hostes deliquissent, dispiciens, vocato in comitium populo ostendit, *Comitia populi.* quam necessarium atque e re publica esset, vagam & campestrem hominum multitudinem in vacuas pene ac desertas urbes transferre, atque iis, quibusdam moris & obicibus effusas hostium incursiones infringere. „ Ut enim sciatis, „ inquit, quam parum abfuerit, quin periremus; Kuri- „ mium, sedentiumque ad eam urbem hostium mora saluti

„ no-

„ nobis fuit; qui si omisso Kurimio recta in nos tetendissent, & me a viris atque armis imparatum, & vos per saltus atque arva dispersos nullo negotio oppressissent. Itaque quod adhuc vivimus, id in lucro ponendum est, habendaque Diis gratia, qui soli cum temeritate fœdam cœcitatem hostium oculis injecerunt, & nobis colligendarum virium ocium, & consilium cum victoria suffecerunt. Verum sine contentione vestra atque industria frustra Deos imploraveritis; & providere, quod exitio fuit, ut ne deinceps officiat, id demum est homines esse. Dispicite ergo nobis locum, ubi egregiam bello urbem construamus, quæ multitudinem alere, quæque urgente bello fundere sub signa viros, hostium infringere ausus possit. „ Vetus hæc erat, & trita jam alias consultatio, itaque e vestigio responsum a primoribus est: „ Convenire de urbe, de loco urbis non convenire, quod alii subjectæ Wisseltrado planiciei novam urbem insternendam, alii Pragam ipsam muniendam amplificandamque censerent, id vero totum prudentiæ & judicio Principis definiendum tradi. „ Ad ea Princeps: „ Quod quidem ad planiciem attinet, nihil est, inquit, quod ea nobis blandiatur, nam aquarum penuria tantum opus moliri prohibet. De Praga consilium sapiens est. Dudum Libussa avia nostra immortalitate nominis digna vatidico ore amplificationem urbis Pragenæ prædixit; sequemur oraculum. „ Et obtendentibus loci angustias hinc Petrzino Suilloque montibus, inde Wltavæ fluctibus coarctati. „ At

„ ex-

„ expediam, inquit, vobis rationes consilii mei, libet „ juncto pontibus Wltava novam urbem in adversa ripa condere, idque efficere, ut non modo utrobique aquarum „ pateat aditus, sed & ultro citroque commeantes mutuo „ vobis auxilio esse possitis; & si qua repente Wissehrado „ belli tempestas incubuerit, celeriter ab ea parte, atque „ adeo ab omni Praga sicco pede laboranti Principi succurri „ possit. „ Divinum verius, quam humanum id consilium omnibus visum. Ergo certatim in alteram descensum ripam, prostratis arboribus trans Wltawam fundatæ ligneo opere domus, (a) forum etiam propius ripam longum centum totidemque passus latum ædificiis amplecti cœptum, eo loco ubi nunc vulgo dicitur ad S. Valentinum in forulo. (b)

++++++++++++++++++++o++++++++++++++++++

ANNUS JESU CHRISTI 795.

LEONIS III. PAPÆ 1. CONSTANT. IMPER. 20. MNATÆ 13.

(a) Hodierna Vetero-Pragensis urbs initio suæ fundationis vocata est nova civitas, postea ædificiis novoque foro (vetere illo ad S. Valentinum domibus impleto) ante Teyn aucta, dum sua magnitudine veterem urbem nunc Micro-Pragam sub montibus Petrino & suillo sitam superaret, major urbs dici meruit, & altera minor. Hactenus noster P. Victorinus. Id quidem de temporibus Caroli IV. certum est post erectam ab eo novam civitatem sub Wissehrado, ut ex diplomatibus apud Adamum Glafey liquet. At Joannis Regis tempore Micro-Praga nomen *Novæ Civitatis* habuit, quam ob causam autem, ipse necdum exploratum habeo. Sic autem habet diploma: *Heinricus Planerus Civis nove civitatis sub castro nostro Pragensi.* Datum

Glafey Anecdotor. p. 185. *& p.* 489.

Idem pag. 180. *& seq.*

tum Pragæ anno 1316. Et ipsius Magistratus Micro-Pragensis literæ anno 1318. datæ: *Nos Conradus Judex - - - Ceterique Jurati Nove. Civitatis sub Castro Pragensi.* Idem habent diplomata autographa Regis Joannis quæ servantur in Archivis S. Thomæ Micro-Pragæ & Melitensibus. Ceterum majorem urbem Pragensem aliquando *Novam Civitatem* appellatam nuspiam reperi.

(*b*) Verbis his Hayecii respondent, quæ Amplificator Calendarii Weleslavini refert: *Olim pons ligneus quadringentis & ultra passibus infra hodiernum lapideum fuit, ductus e minori Praga eo colle, qui hodie superest, olimque in hunc finem acervatus. Ad eum pontem a Curia minoris Pragæ directa platea viaque publica ducebat, utroque latere insignibus domibus spectabilis atque turribus; sed ea nunc ædificiis hortisque impleta sunt, posteaquam pons altius supra Moldavam collocatus. Altera parte desiit pons eminenti quoque loco haud procul abhinc, ubi domus lavatoria infra Crucigeros est, atque vicinissimum sibi attingebat forum S. Valentini, sic ab ejus Ecclesia, quæ hoc loco hodie stat, appellatum.* E quibus pronum est conjicere: plateam olim excurrisse, ubi hodie Carmelitanarum Virginum Cœnobium ac hortus, tum hac parte collem eum non alium esse, quam qui e regione armamentarii Regii est, & propter vicinam carnificis domum passim der Schinderberg *audit.* Trans-Moldavam vero desiisse pontem in loco hodie vulgo Tummelplatz appellato prope equestrem scholam. *Ms.*

PRÆTERMISSA.

Annus XXIV. belli Saxonici, quo rursus Carolus contra Saxones exercitum duxit. Magis ejus exasperatus animus, cum audiret Wiltzam Regem Slavorum Abotritorum ad se se venientem ab iisdem interfectum. Quare ferro & igne vastavit omnia. *In hac expeditione,* inquit Eginhardus, *dum castra super Albim haberet, venerunt ad eum legati de Pannonia, unus ex primoribus Hunnorum, qui apud suos vocabatur Thudun: is & suum adventum, & se Christianum fieri velle promisit.* Thudun hic ad historiam Moravorum pertinere mihi videtur, si scilicet ea terrarum spatia spectemus, quæ posterioribus annis tribui Marhanensibus in coævis legimus. Expensis namque diligentius vetustissimis Francorum Annalibus, palam fit Thudunum hunc transdanubianam ripam, atque verosimillime eam circa Waag flumen incoluisse, præsertim cum anno sequenti legantur Hunni omnes ex cisdanubiana ripa ultra Tibiscum remoti, Thuduno autem huic sua integra illæsaque perstiterint.

Eginhard. ad h. a.

Eginhardus ad An. 811.

rint. Et quanquam Annales plerique eum gente Hunnum faciant, tamen ex vetustissimis quibusque ac coævis non leve argumentum desumi potest eum Slavum fuisse, atque propterea verosimillime Hunnum creditum ac appellatum, quod Hunnorum beneficiarius & cliens esset. Magna enim erant his locis Hunni potestate, & non paucos quoque Slavos hinc atque illinc sub imperio suo habebant. Atque hinc est, quod Eginhardus & Poeta Saxo Thudunum hunc nonnisi unum ex primoribus Hunnorum vocet. At certe Annales Bertiniani non obscure eum Slavum his verbis indigitant: *Fuerunt etiam aquis adventum ejus* (Caroli) *exspectantes, qui de Pannonia venerunt. Cani, Zauci, principes Avarum. Et Thudun, & alii primores Sclavorum circa Danubium habitantium*, quæ ipsa verba etiam habet Eginhardus. Et Anonymus coævus apud Lambecium non eum Avarum, sed Regulum de terra Avarorum vocat. Verba illius hæc sunt: *Tunc ad aquis palatio de terra Avarorum Regulus quidam nomine Todanus ad dominum Regem veniens cum comitibus suis.* Jam si eruditissimas quatuor dissertationes Doctissimi Viri Hieronymi Pezii, quas Tomo I. Scriptorum Austriæ præmisit, & præsertim dissert. II. §. 8. & seqq. item dissert. III. §. 11. &c. & 30. in consilium vocecemus, inquiramusque, quænam illa proprie terra Avarorum fuerit? vetustissimis hic monumentis & cumprimis diplomatibus rem confectam videbimus: Caroli M. ævo ab Aniso fluvio, & altera parte a flumine Kamp utramque Danubii ripam in inferiorem Pannoniam procurrentem *terram, provinciam Avarorum, Avariam, item & Hunniam* appellatam, in eaque plures Slavicos sedisse populos, ut ita in propatulo sit etiam Moravorum terras Danubio adsitas Hunniæ & Avariæ nomine venisse; atque inde est, quod Bulla Eugenii II. terras Moravorum cum Hunnia his verbis conjungat: *Ducibus, & Optimatibus exercitibusque Hunniæ, quæ & Avaria dicitur & Moravia.* Nec dubium est *Tutundum*, qui in hac Bulla nominatur, & ad quem primo loco ea inscripta est, hunc ipsum *Thudunum* esse, ut etiam sensit Hansizius, qui ut passim fit, in vetustis monumentis jam Tudun, jam Todun, jam Tutund jam Todan, jam Zodan diversimode scriptus reperitur. Propriam autem & veram appellationem ejus fuisse *Todan* persuadet nobis vulgatus a Lambecio Codex Ms. Bibliothecæ Vindobonensis, quem is dicit Caroli ævo scriptum; ut itaque huic tanquam authographo major adhibenda fides sit, quam transumtis, in quibus passim librariorum oscitantia peccatur. Nomen certe Slavicum est. *To* enim veteribus Slavis *is ea id* pronomen erat, & quandoque adverbium *en.* *Dan* vero seu *daan* diem signi-

Poeta Saxo ad h. a. Annales Bertin. ad An. 811.

Eginhardus ad An. 811. Lambec. Bibl. Vindobon. l. 2. c. 5. p. 377.

Bulla Eugenii posterius ad An. 824. relat.

Hansiz. T. I. Germ. sacræ p. 148.

Lambec. l. 2 c. 5. p. 377.

significabat, quasi *is dies*, seu *en diem* dicas. Quas significationes hodiedum Dalmatæ retinent. Slavis vero ejusmodi cognomenta plena gloriæ & ambitionis in usu fuisse plusquam testatum est ex adjectione communis vocabuli *Slava*, quod gloriam connotat. * *Loderekcr in Vocab. septil.*

ANNUS 796.

Princeps Mnata ad firmandam rempublicam oculos, animumque intentus, nec omni metu a Moravis liber accitum ad se Czaslaum, virum id ætatis supra ceteros rerum experientem, amantemque patriæ docet: quam non quieturos a superiore popularium clade Moravos putet, quam pronum conjicere sit eos vindictam meditaturos, quam in Kurimensibus protritis deletisque nihil opis, nihil præsidii, quamque in se unum omnis belli moles posthac inclinatura sit. Orat igitur, hortaturque virum strenuum, ut pro usu rerum suaque in patriam charitate muniendis contra Moravos insistat limitibus, castrum isthic hosti objiciat, nil se præteriturum, ut operam ejus in condendo adjuvet, aurum etiam, alimenta, fabros, servitiaque suppeditet, quantum satis sit. (a) Et is erat Czaslaus, in quo confidere Princeps posset, prudens, industrius, fortis, talis denique, quali in iis rerum difficultatibus & egeret Princeps, & qui vigilantissimo Principi in omnibus responderet. Una erat patens atque aperta via, quæ maxime ex Moravia in Bohemiam ducebat, hac prohibere hostem transitu, Czaslao tandem in omnes partes animum versanti visum, placuitque validam ab ea parte coloniam, quæ primos irrumpen-

Metus Mnatæ a Moravis.

tium Moravorum impetus non modo sustinere, sed propulsare etiam posset, cum castello objicere. In meridiem igitur cum uxore Miloslava, omni clientela, pecorumque gregibus profectus, ligneum subito munimentum urbis instar jecit, (b) eique castrum indidit. Locus nomen Czaslavia (c) a conditore est mutuatus.

Czaslavia urbs.

ANNUS JESU CHRISTI 796.

LEONIS III. PAPÆ 2. CONSTANTINI IMP. 21. MNATÆ 14.

(a) Non incredibile est, Bohemos hoc anno se contra Moravos præmuniisse, sed ex aliis longe rationibus, quam adstruat Hayecius. Vidimus Tudunum superiore anno terrarum suarum deditionem, & Baptismi susceptionem Carolo promisisse; videbimus etiam mox infra Wonomirum Moravorum Ducem in castris Caroli contra Hunnos dimicasse, quod genti nostræ sat superque videri potuit, ut minus fideret Moravis. Animadversio vero illa Balbini, qui hoc loco Hayecium corrigendum monet, quod avum pro nepote scilicet Mnatam pro Krzezomyslo (sub quo hæc bella Moravica gesta sint) statuerit, vix auscultationem meretur; tam parum enim Balbinus sua veteri aliquo documento tueri potuit, atque Hayecius tuitus est. Et cum is aliam Epocham initiis Czechiæ diversam ab Hayecio defixerit, necesse est, ut hi anni in alterius, quam Mnatæ imperium recidant. Ceterum hæc ipsa Balbini Chronologia tam in incerto vagatur haud aliter, atque ipsius Hayecii. Imo si libet, confer ejus Epitomen, Decadis I. librum III. & VII. item Rationarium Temporum hactenus ineditum, & omni loco eum variasse deprehendes.

Balbin. l. 7. c. 6. & c. 9. in notis.

(b) Quæ munimentorum ligneorum his temporibus structura fuerit, libet ex Monacho sancti Galli coævo referre, qui Avarorum munimentum nominatissimum *Hringum* his verbis describit, *scilicet* ut rem ex ore Adelberti militis (qui huic ipsi bello Hunnico intererat, cum

Monach. S. Galli in vita Caroli M. l. 2. c. 2.

cum munimentum à Caroli exercitu hoc ipſo anno everteretur) accepit. *Terra Hunnorum*, inquit, *novem circulis cingebatur: & cum ego alios circulos, niſi viminеos, cogitare neſcius interrogarem, quid illud miraculi fuit domine? reſpondit* (Adelbertus miles ad Monachum S. Galli) *novem Haganis* (id eſt ſepibus a veteri Teutonico vocabulo hag ſeu haeg ſeps) *muniebatur. Cumque & illos alterius generis eſſe neſcirem, niſi quales ſegetibus ſolent prætendi, inquiſitus etiam de hoc dixit: Tam latus fuit unus circulus, hoc eſt, tantum intra ſe comprehendit, quantum ſpatium eſt de caſtro Turonico ad Conſtantiam*, (urbem Normandiæ) *ita ſtipitibus quercinis, faginis, & abiegnis exſtructus, ut de margine ad marginem XX. pedes tenderetur in latum, & totidem erigeretur in altum. Civitas* (circulus) *autem univerſa aut duriſſimis lapidibus, aut creta tenaciſſima replebatur. Porro ſuperficies vallorum eorundem integerrimis ceſpitibus tegebatur. Inter quorum confinia plantabantur arbuſcula, quæ, ut cernere ſolemus, abſciſſa atque projectæ comas caudicum, foliorumque proferunt. Inter hos igitur aggeres ita vici & villæ erant locatæ, ut de aliis ad alias vox humana poſſet audiri. Contra eadem quoque ædificia inter inexpugnabiles illos muros portæ non ſatis latæ erant conſtitutæ, per quas latrocinandi gratia non exteriores intrare, ſed etiam interiores exire poterant. Item de ſecundo circulo, qui ſimiliter ut primus erat exſtructus XX. milliaria Teutonica, quæ ſunt XL. Italica ad tertium usque tendebatur. Similiter usque ad nonum, quamvis ipſi circuli alius alio multo contractiores fuerunt. De circulo quoque ad circulum ſic erant poſſeſſiones, & habitacula undiqueverſum ordinata, ut clangor tubarum inter ſingula poſſet cujusque rei ſignificativus audiri.* Hactenus Monachus S. Galli. E quibus normam aliquam ligneorum munimentorum tum apud gentem noſtram uſitatam facile conjicere licet, cum Hunni his præſertim locis moribus & conſuetudine non alieni a Slavis fuerint.

(c) Czaslavus quaſi Slavice dicas *temporis gloriam* familiare etiam Dalmatis & Croatis nomen legitur, illudque geſſit filius Radislavi Dalmatiæ Regis, qui hujus ſtirpis ultimus belli cum Hungaris cecidit. De Czaslavia porro hæc memorat noſter P. Victorinus: Urbs hodie regia, cognominis provinciæ caput novem milliaribus Praga diſtans ſita eſt loco plano amœnoque. Sicut principio adverſus repentinas Moravorum irruptiones fuit ædificata, ita poſterioribus temporibus, quotiescunque ab ea parte hoſtilis turbo, quem vicinæ Kutnenſium montium argenti fodinæ provocaverant, impendebat, ſemper hæc urbs primum ante reliquas furoris impetum ſuſtinuit. In iſtius urbis templo prima-

Presbyter Diocleates in Regno Slavor.

rio incendiarius ille patriæ suæ Ziska epidemica lue sublatus, sepulcrum cum epigrammate obtinuit. Quod ad Czaslaviensem regionem attinet, Balbinus eam formam crumenæ referre ait, & merito, utpote quæ sæculis prope quatuor omnem Bohemiam ex vicinis Kuttenbergensibus fodinis admodum ditavit; ob quod, & quia Catholica sacra multo tempore studiose sectabatur, Kuttenbergam Ziska Anti-Christi crumenam vocabat. Hæc P. Victorinus.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 3.

PRÆTERMISSA.

Eginhard. ad h. a.

Hic annus quemadmodum Saxonibus a Caroli iterata depopulatione admodum gravis accidit, ita Hunnis exitium plane attulit. Sed juvat rem verbis authoris vitæ Caroli M. referre, cum historiam nostram multum illustret: *Sed Heiricus*, inquit, *Dux Forojuliensis missis hominibus suis cum Wonomiro Sclavo in Pannonias Hringum gentis Avarorum longis retro temporibus quietum civili bello fatigatis inter se Principibus spoliavit (Cagan sive Jugurro intestina clade a suis occiso) thesaurum priscorum regum longa sæculorum prolixitate collectum domno Regi Carolo Aquisgrani misit. Quo accepto, peracta Deo largitori gratiarum actione, idem prudentissimus Dei dispensator magnam inde partem Romam ad limina Apostolorum misit per Angilbartum dilectum sibi Abbatem. Porro reliquam partem Optimatibus, Clericis vel laicis, ceterisque fidelibus suis largitus est.* Reliquum ex Poeta Saxone persequamur;

Apud Duchesnium T. II. p. 57.

Poeta Saxo ad h. a. apud Leibnitium T. I. p. 145.

Ad patrem victor memorata venit in aula
Pipinus, regni cui thesauros spoliati
Attulit, exuviasque ducum, vexillaque capta.
Cum quo jam dictus Thudun quoque venerat illuc,
Promissisque fidem propriis adhibere sategit.
Cum toto comitum numero baptisma suorum
Percipiens, etiam per sacramenta spopondit
Se fore subjectum Francis, fidumque per ævum.

Vonimiri istius Sclavi etiam meminere ad annum superiorem Annales Lambeciani, & Regino, nec postea uspiam illius memoria. Pessina & A. R. P. Pray eum Carentanorum Ducem fuisse autumant; sed hoc tempore jam Carentania sub Comitibus & Præfectis Francicis stetit, Præfecturamque gessit idem, qui Bajoariæ Comes Geroldus, qui demum ab Avaris trucidatus, ut habet Regino. A. R. P. Sig. Calles, ait eum fuisse regulum Slavorum Dravum & Savum accolentium; sed hunc

Lamb. Bibl. Vindob. l. 2. Regino ad h. a. Pessina Mars. Morav. l. 2. c. 4 Pray in Annal. Hun. l. 3 p. 277

hunc terrarum tractum hoc ipſo adhuc anno ab Hunnis fuiſſe tentum, mox vero a Pipino & Henrico Forojulienſi Duce miſere vaſtatum expulſis inde Hunnis ex omnibus Annalibus Francorum conſtat; nec enim, ut erudite animadvertit A. R. P. Pray, Slavi Chrobati citius ſe ſe in has terras immiſerunt, quam circa annum 798. ut ex vita S. Virgilii Archi-Epiſcopi Juvavenſis * liquet, primusque his locis Slavorum Dux Ingo & Liudevitus legitur. Non autem his confiniis Duces Slavorum leguntur alii, quam trans Danubium, iique Marahenſes, ut itaque argumentari liceat Vonomirum hunc vix alium eſſe, quam Moravorum Ducem ab Anonymo vetuſto **, & in Bulla Eugenii II. Moymarum appellatum, corrupto ſcilicet & ad Teutonicam linguam accommodato cognomento; plusquam enim teſtatum eſt deſinentia in *mar* ut Ditmar, *Ottmar* &c. germanica, in *myr*, quod veteribus Slavis *pacem* ſignificabat, ſignificatque hodie Dalmatis, Slavica eſſe, ut ita *Vonomir* idem quod *odorem pacis* Slavice connotet. Nec vero hæc nominum propriorum apud veteres detorſio infrequens, ut alias obſervavimus, & ipſe hic Vonomirus aliis Monomirus, aliis Wone & Wonimirus, Bonfinio plane Noviomirus audit. Hic itaque Wonomirus jam Caroli M. partes tuitus hoc anno everſo Hunnorum Hringo, eos trans Tibiſcum removere unitis cum Pipino, & Henrico viribus adjuvit, veroſimillimeque ad commodandam Carolo operam invitatus, quod transdanubianam illam ripam nuper exturbatis Hunnis a Carolo in beneficium acceperit. Iſtud quidem etſi tanquam certiſſimum aſſeri non poſſit, plus tamen veroſimilitudinis habet, quam quæ de Samoslao tum Moraviæ rege commentatur Peſſina, cujus ne unus quidem ex vetuſtis meminit, ut taceam: Moraviæ terras quemadmodum & Bohemiæ nequaquam hoc ævo penes unum fuiſſe, quod ex annis conſequentibus cumprimis clarum fiet. Ceterum *Wonomirum* ſeu *Moimarum* iſtum primum omnium & maxime præcipuum Moravorum Ducem recte ſtatui, a quo dein reliqui Radislaus Zuentibaldus aliique deſcenderunt, docet nos querela Epiſcoporum Bavariæ ad Joannem ſummum Pontificem, ubi illius ſucceſſores etiam *Moimarii* appellantur, & propagini Illuſtri Imperatoris Ludovici contemtim comparantur his verbis: *Progenitores namque ſereniſſimi ſenioris noſtri Ludovici videlicet Imperatoris, & Reges ex Chriſtianiſſima Francorum gente prodierunt, Moimarii vero Sclavi a paganis & ethnicis venerunt.*

Eginhard. in vita Caroli M. c. 11. Calles Annal. Auſtr. l. 3. ad An. 795
** Anonym diſcipulus B. Eberhardi Archiep.*
Eginhard. ad An. 819. Anonym. de Converſ. Carent.
*** Anonym. de Converſ. Bojoar. & Carent. Lodercker Vocab. ſeptil.*
Bonfin. Dec. 1. l. 9. Eginh. ad h. a.
Apud Hundium in Metrop. Salisburgenſ. p. 31.

Alter, qui hoc anno ad hiſtoriam Moravorum pertinet, eſt Thudunus ſeu Todanus, qui tandem ſuperiori anno per legatos ſuos

Carolo datam fidem liberavit, Pipino enim in profligandis Hunnis auxilio quoque fuit, eique terrarum suarum deditionem fecit; quare ab eodem ad patrem honorifice deductus, postquam cum universo suo comitatu sacris baptismi aquis ablutus fuit, maximis muneribus a Carolo donatus est, domumque redire permissus; *sed in promissa fide*, inquit Eginhardus, *diu non mansit*, verosimillime quod hac sacrorum innovatione, fœdereque cum Francis icto seditioni inter suos, hostilitatibus apud Bohemos causam præbuerit.

Eginhardus ad h. a.

Hic itaque post Attiliana tempora, si verbis Pessinæ uti libet, demum *primus quasi radius fuit, & crepusculum divinæ lucis apud Moravos exortæ.* Post Attiliana inquam tempora, nam ante ea dum Marcomanni Quadique his locis sedissent, jam aliquam Evangelii lucem his terris effulsisse in Prodromo nostro docuimus, & clare innuit Christannus atque Eugenii II. bulla. Sed ferri nequaquam potest quod Sartorius, & Stredovskius audacter asserunt: Prior quidem: Sarosficii in Moravia districtus Brunnensis vico jam anno post Christi ascensionem trigesimo templum excitatum fuisse. Alter: jam sæculo Christi quarto Julio-Montii, seu Olomucii, Nitraviæ, Asturis seu Stokeraviæ, & Welehradii in Moravia Episcopatus erectos fuisse. Imo non dubitat Epistolam illam, quam S. Hieronymus ad Sunniam & Fretellam scripsit, tanquam ad Moraviæ Episcopos datam effingere, Fretellam Olomucensis, Sunniam Nitraviensis Ecclesiæ Antistitem temere faciens, quin imperitiæ eos condemnans, qui aliter sentiant. Sed hac audaci censura jam vapulant viri omnes eruditi, quandoquidem ne unum quidem reperi, qui Fretellam hunc atque Sunniam fecisset Episcopos Moraviæ, pariaque Stredovskio sensisset. Aventinus quidem scribit: dum Suevi & Gepidæ his locis sedissent, jam Julio-Montium & Nitraviam Pontificum fuisse domicilia, sed vetustiorum se habet neminem, qui id asserat, neque enim id tabulis ullis roboravit, nec Fretellæ aut Sunniæ meminit. Plerique Fretellam vel Sunniam Episcopos fuisse negant, quandoquidem hujus ne vestigium in S. Hieronymi epistola appareat, nonnulli quidem suspicati eos ad Rhenum, Mœnum aut in ulteriores Gallias reponendos esse; sed quandoquidem in nullo Catalogo Episcoporum Galliæ, seu inferioris atque superioris Germaniæ comparent, plane testatum est illos eo non pertinere. Sed ex ipsis S. Hieronymi verbis jam opinionis istius fundamenta evertamus: sic enim in hac epistola scribit: *Quis hoc crederet, ut barbara Getarum lingua Hebraicam quæreret veritatem: & dormitantibus, imo contendentibus Græcis, ip-*

Pessin. Mart. Morav. l. 1. c. 3

Christan. in vita & Pass. S. Ludmill. & Wencesl. Sartor. in Cistertio bis tertio tit. 24. Stredovsky sacra Morav. hist. l. 1. c. 9.

Aventinus l. 4. Annal. Bojor.

sa.

ſi Germania Spiritus S. eloquia ſcrutaretur? Quid autem ille per Getas Germanos intelligat explicat ſe ſe *Quæſt. Hebraic. in Geneſin*, dum ait: non alios populos quam Gothos intelligi debere, nam *omnes eruditos per Getas intellexiſſe Gothos*, eos videlicet, quos eodem ſæculo, atque non multo ante Vulphilas Gothorum Epiſcopus literas docuit. De iisdem S. Hieronymus epiſtola 3. meminit tanquam cum aliis de Chriſtiana religione philoſophantibus. Eosdem vero prorſum Gothos eſſe, tum ad fidem Chriſtianam converſos, docet nos S. Paulinus S. Hieronymo coævus in Epinicio ſuo ſapphico, quod gratulabundus Nicetæ Gothorum Epiſcopo & Apoſtolo eodem pene tempore cecinit, & in quo eo prorſus ſenſu, quo S. Hieronymus in epiſtola laudata, ſe exprimit his verbis:

Baron. in Annal. Eccleſ. ad An. 370. Num. 116.

Te patrem dicit plaga tota Boreæ,
Ad tuos flatus Scytha mitigatur,
Et ſui diſcors fera te magiſtro *Pectora ponit.*
Et Getæ currunt, & uterque Dacus
Qui colit terræ medio, vel ille
Divitis multo bove pelleatus *Accola ripæ.*
De lupis hoc eſt vitulos creare,
Et bovi junctum palea leonem
Paſcere, & tutis cava viperarum *Pandere parvis.*
Orbis in muta regione per te
Barbari diſcunt reſonare Chriſtum
Corde Romano, placidamque caſti *Vivere pacem.*

E quibus liquet Getas hos Germanos atque adeo etiam Fretellam & Sunniam, non ad Moraviam (quis enim Gothos hoc ſæculo iſthic ſtatuat) ſed ad inferioris Mœſiæ & Iſtri, aut Ponti Euxini plagas rejiciendos eſſe.

ANNUS 797.

Satis apparebat Moravos per Czaslavienſem agrum non eſſe Bohemiam tentaturos; ſed apparebat ſimul fruſtra hanc coloniam fore, ſi vicinis viarum flexibus, qui cre-

crebri per silvas se insinuaverant, quove telum ab arce adigi non poterat, penetrare hostis potuisset. Hac quoque *Arborum dejectus.* Czaslaus (a) occurrendum ratus, dejectis late silvis, maximisque arboribus aliis super alias in transversum cadentibus, perpetua illa atque insuperabili strue omnes praecludere aditus festinavit. Vix bene hæc facere desierat, cum operis visendi gratia adventare Principem increbuit. Lætus adventu Ducis Czaslaus, quod Principem ipsum industriæ suæ testem, spectatoremque haberet, quærenti curiose de singulis, omnia diligenter ostendit, ejusque voluptatis implevit Mnatam, cujus e vestigio triginta marcæ auri indicium, præmiumque fuere, promissis etiam amplioribus muneribus. Nec minori fuit gaudio Mnatæ domum reduci natus per eos dies ex Strzezislava secundus filius infans co- *Smyslibog. filius Mnatæ nascitur.* gnomento Smyslibogius, quæ tamen lætitia minus diuturna fuit: Anno enim tertio post fefellit, quo nobilissimus puer *Moritur.* in Hrobkam e sinu patris miserabili est funere elatus. Iisdem pene diebus Leskonem II. (b) Poloniæ Ducem fatum sustulit. Excepit in Principatu patrem filius Lesko eo nomine III. (c) cujus viri quæ militaris virtus fuerit, documento fuit bellum Italicum pro Hungaris susceptum, quo cum Romana arma diu per Pannonias exercuisset, multumque fatigasset ad ipsius hostis admirationem summam, in memoriam Popilii illius Romani Consulis, filium Popiel ex legitima uxore susceptum (nam viginti alios ex concubinis sustulerat) Pompilium Romana consuetudine nominari fecit.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 797.

LEONIS III. PAPÆ 3. IRENES *iterum* ANNUS 1.

MNATÆ 15.

(*a*) Paprocius in Ordine Dominorum, & Frankius in syntagmate Woracziczkiano ab hoc Czaslao vetustissimam apud nos Comitum Woracziczkiorum de Babienicz familiam originem trahere affirmant, Genealogiamque texere conantur; sed ut rebus in ejusmodi vetustissimis accidere solet, cum monumenta desunt, & plerumque conjecturis decertandum est, nimium infirmæ basi Genealogicum suum ædificium superstruunt, nam subinde per duorum & ultra sæculorum saltum nullo hujus stirpis producto, ad cognomenti similis memoriam transeunt. Et prior quidem jam meritum militare a Czaslai majoribus contra Moravos quæsitum refert, alter e Ducum Bohemiæ cognatione plane splendorem huic de se Illustrissimæ genti conciliat; nam Czaslai uxorem Miloslavam Slavossii & Tetcæ filiam facit. Contra Balbinus, ut noster P. Victorinus refert, Czaslaviam non ab hoc Czaslao, sed ejus duobus filiis conditam adstruit. Nos vero hujus de patria meritissimæ stirpis primas memorias legitimis e monumentis suis annis locisque non præteribimus.

Paproc. c. 4. Frank. §. 3.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 7.

(*b*) Kadlubecius primus Poloniæ Scriptor, & qui eum sequuti sunt Poloni usque ad medium sæculum XIV. memorant Lesconi huic bellum Italicum intercessisse cum Julio Cæsare, ab eo tribus præliis fusum Julium Cæsarem, dein Crassum belliducem quoque Romanum apud Parthos cum copiis deletum, captoque auri avaro aurum liquatum in os infusum cum dicto: *Aurum sitisti, aurum bibe* (Lesconem enim hunc Parthis, Getis & Transpadanis gentibus dominatum) demum pace facta Juliam Julii Cæsaris sororem ei in matrimonium cum Bavaria dotis nomine datam, ut plura alia historiæ monstra taceam. Quæ vel posteriores Polonorum Chronographi fabulosa ducentes, truncatis, additis, mutatis, temporibus accommodarunt. Sic Sarnicius Julio Cæsari substituit Carolum M. Dlugossus Parthis, Getis & Transpadanis gentibus Italos & Græcos, alii alios, ut quæ historiis his veritas insit, conjectura facile capi possit.

Kadlubec. hist. Polon. l. 1. epist. 16.

Sarnic. Annal Pol. l. 5. c. 2 Dlugoss. histor. Polon. l. 1.

Pessina l. 2. c. 4. in Mart. Morav.

(c) Pessina memorat hunc Leskonem contra Turingos & Saxones bellum suscepisse, & conserto infeliciter prælio cecidisse, idque constare ex aliis notæ probatioris authoribus; sed utinam ii in medium prolati essent, nam in meas manus, qui id assereret, pertigit adhuc nemo. Tum persequitur: Cum illius interitum vellet ulcisci Milidruh Soraborum Dux socius & amicus Leskonis, pari fato a Carolo M. prælio victus & exstinctus est. Sed videbimus annis sequentibus Milidruhum hunc Bohemorum fœderatum fuisse, atque propterea bellum in Sorabos a Carolo susceptum.

PRÆTERMISSA.

Hammerschmid. histor. Klat. P. 1. c. 4. Paproc. in urbib. Crinit. in versib. Chronograph.

Ad hunc demum annum Hammerschmid veram originem urbis Klattoviæ reponendam censet; & quanquam Paprocius ac David Crinitus illius initia ad annum 771. rejiciant, tamen id sumendum existimat de *Benov* vicino loco, qui Klattovia prius conditus. Hoc vero anno Klatowkam Czimislao Bytizii cognato nuptum datam constituisse villam ad detectum a se nuper indicio Iridis salubrem fontem, quæ domibus deinde atque incolis aucta, ab conditrice dicta sit Klattovia; quarum rerum historiam fusissimo calamo prosequitur a capite secundo ad quartum; quæ prolixius referre vel eo minus digna reputanda, quod idoneis monumentis nuspiam fulta reperiantur. Exstat quidem in Bibliotheca AA. RR. PP. Augustinianorum Discalceatorum Neo-Pragæ *historia Clattoviensis* manu exarata a Boleluzkio superioris sæculi Scriptore nostro, quæ eadem prope refert, sed dialectus Bohemica plane ostendit, eam vetustioris documenti nomen non mereri. Fertur id quidem esse Ms. Rademili Abbatis primi Cœnobii Klattoviensis Ordinis S. Benedicti, qui circa annum 1158. vixit, memoriasque urbis Klattoviæ posteritati transcripsit, sed id nec mihi, nec patronis amicisque meis unquam visum. De Klattovia addit P. Victorinus: Regia hodie est civitas in provincia Plsnensi tredecim procul Praga milliaria recedens, annoque primum millesimo ab Udalrico Bohemiæ Duce civitatum jure donata, maxime celebrata sub Theobaldicis, ad quos hereditatis nomine pervenit sub Wladislao Duce Theobaldi senioris fratre.

Stransky c. 2.

Quod ad extera attinet: annus XXVI. is est belli Saxonici, quo Carolus rursum contra Saxones progressus, munitionem eorum perrupit, rebellesque ad deditionem perpulit. Isthic supra Wiseram fluvium castra metatus, legationem Hunnorum cum maximis muneribus ve-

Eginhardus ad h. a.

venientem (procul dubio ut terras quasque in beneficium retinerent) audivit.

ANNUS 798.

Adhuc Bohemia plumbum, stannumque non viderat, præsens annus Slawklassium de pago Dubina ejus felicitatis compotem fecit. Horum metallorum venas Hlan de servitiis Slawklasii in Aquilonari Bohemiæ plaga ultra villam Kalostogii forte per montes oberrans primus detexit, heroque suo indicavit. Nec mora Slawklassius acceptis fossoribus humum tentat, erutaque optimæ plumbaginis fragmenta mox igne purgat. Ejus metalli liquati cum pluribus jam frustis se locupletiorem intelligeret, pluria Wissehradum ad Principem, hæc non sine gaudio & admiratione excipientem, transmisit; quæ pro officiosa voluntate omnia illa montana hero suo pepererunt, hac solum a Principe conditione adjecta: daret operam Slawklassius, ut ex eo metallorum quæstu paratis armis Harpyas quasque exteras ab iis montibus arceret. (b) *Plumbi stannique fodinæ.*

ANNUS JESU CHRISTI 798.

LEONIS III. PAPÆ 4. IRENES *iterum* 2. MNATÆ 16.

(a) Procul dubio Hayecius per vicum hunc *Dubina* intellexit civitatem hodiernam Bömisch-Aicha olim Dub appellatam in regione Boleslaviensi, de cujus fontibus narrat Balbinus, eos plumbosum quidpiam & pingue vehere, quod artificio plumbago eva- *Balb. Dec. 1. l. 1. c. 51.*

 dat.

dat. Plura etiam de arcis hujus subterraneis meatibus, & magno sumtu excisis rupibus alio loco commemorat. An vero hic usquam stanni mineræ exstiterint, nuspiam proditum est. Ceterum admirationem res parere potest tam sero quoque detectum plumbum & stannum plane in Regno nostro non infrequens, posteaquam jam sesqui sæculo auri argentique fodinæ isthic floruere. Nec vero in cetera Germania stannum hoc ævo amplius insolens fuisse testatur epistola Hadriani Pontificis ad Carolum M. data, qua id sibi transmitti postulat.

Baron. in Annal. Eccles.

(*b*) Non longe a nominata urbe Duba murus est in medium milliare protensus hodie passim die Teuffels-Mauer appellatus, ejus initia ab ipso hoc Slawklassio, & præsente anno passim hujus loci incolæ repetunt, & fortassis eo allusit Hayecius.

PRÆTERMISSA.

Eginhardus ad h. a. Annus XXVII. belli Saxonici, quo Carolus Saxones, qui legatos ejus interfecerant, gravissime ultus est, locis omnibus, quæ Wiseram inter & Albim interjacebant, ferro & igne vastatis. Eodem anno memorant Annales Francorum Lambeciani: *Lamb. Bibl. Vindob. l. 2. c. 5 p. 380.* „ Sclavos in North „ Thuringos pervenisse ad Dominum Regem, eosque mirifice hono„ ratos, ut digni erant, „ qui Sclavi verosimillime Obodriti fuere eam ob rem a Carolo honorati, quod hoc ipso anno Saxones transalbinos in se irruentes ingenti prælio fuderint, ut memorat Eginhardus. *Eginhardus ad h. a.* Nec prætereundum est hoc ipso anno Episcopatum Salisburgensem, cui Arno præsedit in Archi-Episcopatum sublimatum, ut Pagius ex brevibus Annalibus Ratisbonensibus aliisque probat, *Pagius in Critica. Baronii ad h. a.* ubi præterea eruditissime animadvertit: hallucinari omnes eos, qui scribunt Pataviensem Episcopum simul fuisse Archi-Episcopum Laureacensem, Valdericoque Patavienſi Episcopo hoc anno demortuo Metropolitanam sedem Laureaco in Arnonis personam Salisburgum delatam fuisse; nam ab anno jam 660. nullum fuisse Archi-Episcopum in Orientali Francia, primumque hunc omnium fuisse Arnonem, quanquam posterius Pattavienses Episcopi sæpius cum Salzburgensi de pallio contenderint. *Apud Henr. Canisium Antiqu. Lect. T. VI. item Anonym. in vita S. Virg. Arch. Juvav.* Porro ex vita S. Ruperti Episcopi Salisburgensis primi discimus Carolum præterea hoc anno Archi-Episcopi Arnonis jurisdictioni commisisse ea omnia & confirmasse, quæ jam anno 796. Pipinus eidem tradiderat, jussisse prædicationem Evangelii per omnes partes Slavorum, quibus Hunni expulsi erant, denique ordinatum Episcopum Theoderi-

ricum, eumque ab ipso Arnone ac Geroldo Comite in Sclavoniam perductum assignata Paroeciæ regione. Discimus etiam ex fragmento Epistolæ Alcuini ad Carolum M. scriptæ, persuasum esse Carolo M. ne seu Hunnicis, seu Slavicis populis primum Christianam fidem amplexis decimæ imponantur, ne jugo hoc eis alias insolito absterriti ad vomitum redeant. At vero quandoquidem Scriptores passim nostri & cum primis Moravicj Duce Goldasto contendunt jam anno 792. Carolum M. Moraviam & Pannoniam post devictos Hunnos subjecisse Episcopatui Salisburgensi, libeat hic ex supra laudato vitæ S. Ruperti Scriptore limites, quos Pipinus designavit, & Carolus postea Arnoni Archi-Episcopo confirmavit, referre, ut plane pateat eum transdanubium nihil disposuisse, ac purum putumque figmentum Goldasti esse Moraviam jam his annis Arnoni subdentis. Verba authoris, quæ etiam Anonymus de Convers. Bojoariorum & Carentanorum refert, sunt hæc: *Qui* (Pipinus) *inde post victoriam revertens partem Pannoniæ circa lacum Pelissa* (hodie Balaton in tabulis Geographicis notatur) *inferioris ultra fluvium qui dicitur Rapa* (Rab) *& sic usque ad Dravum fluvium, & eo usque ubi Dravus fluit in Danubium, prout potestatem habuit, prænominavit cum doctrina & Ecclesiastico officio procurari populum, qui remansit de Hunnis & Slavis de illis partibus, usque ad præsentiam genitoris sui Caroli.* Quod tandem Anonymus de Conversione diverso a Pagio calculo anno 803. mense Octobri a Carolo confirmatum ait. Qua in terrarum descriptione minime venire transdanubianas plagas, Moraviamque quisque dispicit. Et quanquam annis abhinc duobus Todanum in Aquilonari Danubii ripa jam sacra Christiana amplexum sciamus, tamen vix credibile Episcopum seu Salisburgensem, seu Pataviensem ob metum rebellionis populi isthic ethnici subito jurisdictionem exercuisse. Quare id etiam Pagius demum ad annum 818. rejicit, post quæ tempora circa annum 821. Anonymus vetustus refert ab Adalrammo Archi-Episcopo Arnonis successore ultra Danubium loco vocato Nitervo Ecclesiam consecratam. Pessina quidem jam eo tempore Urolphum facit Archi-Episcopum Laureacensem, aitque ab Carolo evocatum ad prædicandum Evangelium Moravis; sed male cohærente Chronologia, ut ex Pagio videre liquet, a quo demum id ad annum 818. defigitur, quod quidem ipse Pessina loco alio sub Ludovici Imperium reponit. Quanquam Pataviensium Episcoporum hoc tempore tam confusa sit historia, ut a Valderico eodem anno, quo Archi-Episcopatus Salisburgensis excitatus est, demortuo, certo erui non possit, num statim

Apud Pagium ad h. a.

Goldast. Regn. Boh. l. 5. c. 2. §. 6.

Apud Freher. p. 17.

Apud Freher. p. 18.

Anonym. de Convers. Carent. apud Freher. p. 19. Pessina Mart. Morav. l. 2. c. 4.

Idem l. 1. c. 3.

Urolphus, num alius ſucceſſerit medius. Nam ipſi catalogi horum Epiſcoporum, quorum ſat vetuſtos tres producit Hieronymus Pezius, quartum Duellius, quintum Buccellinus tam diſcrepantes ſunt, ut ſibi nec in ſerie, nec annis reſpondeant. Duellianus Urolphum penitus omittit, Peziani vero nonniſi unum annum Epiſcopatus tribuunt.

Hier. Pez Script. Auſtr. T. I. Duellius Miſcellan. l. 2. Buccellin. German. ſacræ P. I.

ANNUS 799.

Tertia Moravor. in Bohemiam expedit.

Fœderati Teutonibus Moravi (ut proinde nuper Mnata metuit) maximis jam agminibus in Bohemiam ſe infundere parabant; at quo minus ultra progrederentur, exploratores ab iis miſſi, reducesque in mora fuere. Nunciabant illi validam Bohemos coloniam in finibus locaſſe, objectuque immenſarum arborum omnia circum itinera equiti peditique clauſiſſe. His nunciis ab armis ad conſultandum verſi, interea dum exploratores apertiora ſpeculantur itinera, ipſi circumdare primum vallo caſtra decernunt, mox erigunt muros cum propugnaculis, deinde etiam abundante otio & multitudine, quo tutum ad ſua, ſi futura expeditio ſpem fefelliſſet, receptum haberent, ſenſim caſtra in civitatem promovent. Accidit autem ut attollentibus aggerem frequentes cum ſuis fœtibus ericii intra cavernas occurrerint, inde novam urbem Moravi Bohemique lingua ſua Gehlawam, ab Gehlak, quod Slavis tunc ericium ſignificabat, dixerunt. (a)

Iglavia urbs in Moraviæ finibus.

AN-

++++++++++++++++++++o+++++++++++++++++++++

ANNUS JESU CHRISTI 799.

LEONIS III. PAPÆ 5. IRENES *iterum* 3. MNATÆ 17.

(*a*) Nemo dubitabit Iglaviam Moraviæ hódie regiam urbem majoribus nostris *Giblavam* dictam nomen suum a præterfluente fluvio *Giblawa* germanice *Igla* appellatum, invenisse, præsertim cum eodem loco cursum suum in Aquilonem & limites Bohemiæ tendentem relegat, ac in meridiem reflectat, dum demum Schwartzæ junctus in Tayam se exoneret. Ceterum in adversariis meis reperio Slavis olim ericium Ʒawicʒar dictum. Dalmatæ hodiedum *Xawicza* aculeum vocant, enunciantque Ʒawicʒa, ut ita quæ hic refert Hayecius merito in dubium vocentur. *Lodereker in Vocab. septil.*

PRÆTERMISSA.

Hoc anno bello Hunnico, quod per octo continuos annos Carolum exagitarat, finis impositus, atrox tamen prælium præcesserat, de quo his verbis Regino. *Eodem anno gens Avarorum a fide, quam promiserat, defecit. - - - Per id tempus Geroldus, cum esset Bajoariæ præfectus, commisso cum Avaribus prælio interficitur.* Eginhardus vero ante prælium interfectum memorat: *Cum* (Geroldus) *enim contra Hunnos præliaturus aciem instrueret, incertum a quo, cum duobus tantum, qui eum obequitantem, ac singulos hortantem comitabantur, interfectus est.* Quo prælio id tandem effecere Hunni, ut pactis cum Carolo initis sua quieti, ceterum ei obnoxii, possiderent, isque eos in tutelam suam recipiens, etiam pro eorundem fortunis & tranquillitate bellum contra gentem nostram susciperet, ut ex anno 805. palam fiet. Quæ tum facies Pannoniæ fuerit, & quanto suo emolumento Carolus hoc bellum gesserit, dignissimum plane arbitror verbis Eginhardi referre: *Quot prælia*, inquit, *in eo* (bello Hunnico) *gesta, quantum sanguinis effusum sit, testatur vacua omni habitatore Pannonia, & locus, in quo regia Cagani erat, ita desertus, ut ne vestigium quidem in eo humanæ habitationis appareat. Tota in hoc bello Hunnorum nobilitas periit, tota gloria decidit: omnis pecunia & congesti ex longo tempore thesauri direpti sunt. Neque ullum bellum contra Francos exortum humana memoria potest recordari, quo magis illi ditati, & opibus aucti sint: quippe* *Regino in Chron. ad h. a.* *Eginhardus in vita Car. M.* *Idem ibid.*

cum

cum usque in id temporis pene pauperes viderentur, tantum auri & argenti in regia compertum, tot spolia pretiosa in præliis sublata, ut merito credi posset, hoc Francos Hunnis juste eripuisse, quod Hunni prius aliis gentibus injuste eripuerunt.

ANNUS 800.

Annus iste sæcularis cum Moravorum irruptione, tum Bohemorum majore ignominia quam clade, nefastus suæ genti illuxit. Reversi in castra speculatores Moravi suis nunciavere: auro, argentoque, & ceteris omnis generis metallis neque modum in Bohemia, neque pretium esse. Hæc auri itaque fames accendit invidis mentes ad suos thesauros, terrasque Bohemis eripiendum. Sed unus obstabat Czaslaviensis transitus, intercidebat spes eum sine multo sanguine expugnari non posse. Ergo militari suffragio centum sexaginta clam leguntur promtissimi, qui Iglavia egressi flexo in occidentem itinere ad ingentis montis juga pervenerunt, undiquaque eminentibus tileis obsita. Inde circumfusam planitiem, vicos, prædiaque prospectantes, alter ad alterum infit: En montis jugum illud ipsum, quod superiore anno speculatores nobis depinxere, castrum isthic erigere decretum esto, quod Bohemis terrori, nobis ad amplissimos ex iis congerendos thesauros receptaculo sit. Nec mora, expugnatis invicta pertinacia silvarum voraginibus tanto silentio molem ordiuntur, ut prius castrum isthic communirent, quam quisquam vel sentiret hostem adesse. Nomen Lipnice a tileis accepit ita Slavice ap-

Moravi tecto itinere in Bohemiam irrumpunt.

Lipnize castrum condunt.

appellatis. (a) Jam aliis atque allis se adgregantibus posteaquam per vicina prædia cædes atque incendia circumtulere, tum demum bellum jam in visceribus esse cognitum est ex fuga agrestium. Mnata tam improviso perculsus malo (b) coegit quidem sub signa tumultuarium militem, hostiumque munitionibus admovit; sed Moravorum tormentis varioque telorum genere semel atque iterum cum cæde rejectus, fugienti similis recessit, terga premente Moravo, omniaque circum impune vastante. *Bohemi repelluntur.*

ANNUS JESU CHRISTI 800.

LEONIS III. PAPÆ 6. CAROLI IMPER. 1. IRENES *iterum* 4.

MNATÆ 18.

(a) Nominatissimum adhuc castrum sub Trczkianis sæculo XV. locusque a mineris argenti in historiis nostris memorabilis, nec non a fundata hic loci a Landsteiniis proceribus Collegiatà Ecclesia; quæ ab Orebitis an. 1421. humi strata est. Oppidum hodie restat cum monti superjecta arce in regione Czaslaviensi uno & medio lapide Teutobroda in Occidentem remotum.

(b) Pessina Krzesomyslum, ut alias meminimus, ejus temporis Ducem Bohemiæ facit, impeditumque fuisse tum bello Misniaco; eos vero, qui Lipnicensis arcis expugnationem tentarunt, ac viriliter a Moravis repulsi sunt, Czaslavienses fuisse. Sed quantæ hæc authoritatis reputanda sint, prodit vox: *Bellum Misniacum*, quandoquidem constat Misniæ regionem & nomen longe posterius enata. *Pessin. Mart. Morav. l. 2. c. 4*

PRÆTERMISSA.

Hoc anno Carolus Francorum Rex Romam profectus, in Romanorum Imperatorem unctus est acclamante omni populo triumpha- *Eginh. ad h. a. & Anast. Bibl.*

 lem

lem illum plausum veteribus Quiritibus usitatum: *Carolo Piissimo Augusto a Deo coronato, Magno, Pacifico Imperatori Vita & Victoria.* Quo pacto Occidentis Imperium resuscitatum est, quod ante trecentos ferme annos in Momyllo Augustulo ultimo Occidentis Imperatore sub Gothorum regnum in Italia defecerat. Quare missis Imperatoribus Orientis ab Carolo Occidentalium Imperatorum Chronologiam porro texemus.

Apud Menken. rer. German. T.I. p.6. Ap. Baluz. T.I Capit. Reg. Franc p. 986.

Vetus Anonymi Chronicon ex libris Pentheon excerptum jam hoc anno Bohemos Carolo subjectos scribit. At minus recte: Nam Capitula ab ipso Carolo hoc vel sequenti anno ad Longobardorum legem addita, enumerant omnes populos ejus imperio subjectos, inter quos Boemi non censentur.

ANNUS 801.

Superior Bohemorum fuga novæ hujus anni cladi prælusit. Mnata collectis ex fuga militibus, cum a perterritis nihil virilis animi exspectaret, Wsselauchum & Bohovicium palatinos suos ad Czaslaum, Newrzesum, Slawochum, Wozyslaum ceterosque regionum præfectos expedit, iis viros atque arma imperat, hortaturque ut junctis viribus monstroso hoc hominum genere exturbato, montem castrumque suis rursum ditionibus vindicent. Præfecti dicto audientes sexcentos loricatos, quos patria lingua Smolnikos vocabant, (a) tum mucronibus, telisque egregie instructos expediunt. Id cum Moravis per suos speculatores relatum est, arborum dejectu duplici ordine omnem aditum ad castrum præcludunt. Fuit tamen ea Bohemorum seu virium ostentatio, seu inconsulta temeritas, ut confusam illam arborum stragem per tenebras ingressi, ad jactum teli munitionibus succedere auderent, orto-

toque mane ſumma vi expugnare præſidium niterentur. Contra Moravi intellecto ex nocturna concurſatione ſtrepituque armorum quid Bohemi molirentur, celeriter promtiſſimos juvenum per averſam ab hoſte portam ejiciunt, qui ſilentio Bohemorum terga circumeant, clamoreque ancipiti, & ſubjectis arborum ſtragi ignibus oppugnantes morentur. Ii intentis in oppugnationem Bohemis cum ab tergo ſe oſtendiſſent, clamore ſublato magnam telorum vim in hoſtem contorquent, ignes circumdant arboribus. Bohemus miles majorem eorum ſuſpicatus numerum fugam arripit, & præſidiarii ad vociferationem ſuorum eruptione facta telorum imbre fugientium terga premunt. Ita deprehenſi in cavea Bohemi, hinc a tergo hoſtibus, inde a fronte omni hoſte atrocius urgentibus flammis, trecenti in ipſa indagine, & plerique accipientibus celeriter, & in proximos vulgantibus ignem piceis loricis miſerabiliter exuſti cadunt; ceteri perrupta hoſtium acie trepidantes cum præfectis furore ringentibus præter ſpem evaſere. Hæc pugna quietum in Bohemia deinceps annum, rapinarumque impunitatem Moravo victori peperit. Quo etiam tempore, cum obturbaret nemo, caſtrum Lipnize ſaxo communitum, prædiumque Zbeiſſow (b) trucidatis hieme incolis, Zbeiſſoque loci domino per ſummos cruciatus enecto, cum pago adjacente flammis exuſtum.

Altera Bohemor. clades.

ANNUS JESU CHRISTI 801.

LEONIS III. PAPÆ 7. CAROLI IMPER. 2. MNATÆ 19.

(a) Erat Smolnik, inquit noster P. Victorinus, loricæ genus, intrinsecus stuppa, pilisque damarum aut vitulorum fartum, extra multa pice litum, tamque affabre paratum, ut irritos telorum ictus exciperet; at sicuti firmum adversus tela præsidium; ita, cum ignes accessissent, pestis præsentissima, & inexpugnabilis.

(b) Zbeissowii olim ordinis Præmonstratensium cœnobium fuisse produnt historiæ nostræ, & refert etiam Hayecius in suo Catalogo Monasteriorum, quod demum sæc. XV. furor Hussiticus evertit. An tamen idem sit, de quo hic sermo, quod affirmem, non habeo. Superest hodie in hac regione Czaslaviensi vicus Sbessow appellatus Czaslaviam inter & Lipniczium.

PRÆTERMISSA.

Buccellin. in Annal. Germ. ad h. a.

Ad hunc annum Buccellinus hæc refert: *Eodem anno Moravi ad fidem conversi per S. Goduinum eximia vitæ puritate Monachum primum suum Apostolum*, quam in rem citat Annales Benedictinos. Frustra quæsivi sanctum hunc in ejus *Menologio Benedictino*, ut plura de eo perscribere non suppetat. Reperio plures hoc ævo *Godinos* & *Gudinos* Cœnobitas Benedictinos in diversis veteribus exteris monumentis, sed num ex his aliquis, & quis eorum sit, nuspiam vestigium reperio. Minime vero dubium Moravos hoc ipso tempore jam habuisse quosdam verbi divini præcones, quandoquidem Todanum pluresque ejus Proceres, imo verosimillime ipsum Vonomirum seu Moimarum Ducem, sacris Christianis initiatos constat.

Balb. Epit. l. 2. c. 12. in not. Cruger. ad 6. Novem. Boleluzky in Rosa Boh. c. 1. Chronic. Rosenberg. Mf. initio.

Ad hæc circiter tempora Balbinus, Crugerius, & Boleluzky Rosensium apud nos Illustrissimam gentem, quæ anno 1611. cum Petro in tumulum illata est, initia sua sumsisse in Bohemia affirmant. Chronicon vero Mf. Rosenbergense jam a vastata per Totilam Roma immigrationem illius in confinia Bohemiæ repetit. Genealogiam denique ab Ursinis Italis, Berengeris, Ascaniis, seu Anhaltinis deducunt. His enim temporibus, memorant, cum Bohemia a Francis Saxonibus-

que

que bello premeretur, Ursinum Witigonem invitatum regionem inter Boemiam & Bavariam confinem occupasse; at obviam processisse Mnatam, seu certe filium ejus Wogenum tum Bohemiæ imperitantem cum valido exercitu, commissoque prælio Witigonem esse superatum, locum autem cladis fuisse hodiernam Austriæ civitatem Weytrach Bohemis Wittigoraz seu ut habet Chronicon Rosenbergense Ssyroka Pomsta Witoraz quasi Witigonis cladem appellatam. Idem addit, postea ab eodem super præcipiti rupe ædificatum castrum indito nomine *Monte Rosano* seu Rosenberg ob memoriam derelicti a se in patria Italia castri *Montis Rosani*, quod ad Cremeram fluvium prope civitatem Castellanam situm sit. Sed quam diversæ inter se pugnantesque de Rosensium initiis sint sententiæ iidem authores non præteriere, ac cumprimis Boleluzky persecutus est. Ego hos in laqueos calamum implicare nolim, nam captum oportet me profitear, quamcunque partem amplectar. Constat quidem inter eruditos recte a Carolo M. Germanæ nobilitatis originem repeti, nec inficiari licet Carolum ex Italia plures nobilitate Illustres viros secum assumsisse in Germaniam; nec ignotum mihi *Ursinianum* quendam tempore Caroli M. fuisse *Notarium Domini Regis Bernbardi* filii Caroli, qui Italiæ præerat, ut refert Mabillonius. Constat præterea tum cis danubium in Bajoaria, Pannonia, Carinthiaque constitutos a Carolo Præfectos & Comites, qui limites ipsasque regiones procurabant. At jam tum Caroli dominationem ultra Danubium protendere, repugnat dictis, posteriusque afferendis veterum testimoniis; jam tum Comitum titulum, ditionesque, quibus illi hujus muneris ergo fruebantur, hereditaria fuisse, ac in posteros ejusdem stirpis transiisse, aut certum clypeorum usum iis fuisse, ut nostri contendunt, negatur ab omnibus. Ridiculo certe est, quod Wenceslaus Brzezan memorat Witkonem hunc quinque suis filiis distinctas coloribus rosas jam in scutum gentilitium dedisse, & quidem Henrico auream, Wilhelmo candidam, Smiloni cæruleam, Wokoni rubram, Zesymæ nigram, tot scilicet originariis diversarum Rosenbergensium, ut vulgo dicimus, linearum. Tum illud etiam cum Chronologia pugnat, quod Balbinus refert: Witigonem hunc a Slavico idolo *Wit* nomen accepisse hominem cumprimis Italum. Nam si Helmoldo, ut par est, adhibenda fides, Slavici hujus idoli posterior est origo sub Ludovico II. Imp. Ceterum antiquissimam jam fuisse opinionem Rosenbergios nostros ab Ursinis Italis descendere videtur probare Diploma Joannis Regis Bohemiæ, quod Anonymus author Chronici Rosenbergici in Germani-

Chron. Rosenbergense Mss. init.

Boleluzky cit. loco. §. 6.

Mabillon. T. I. Musæi Ital. P. 2. p. 54.

Wencesl. Brzezan in histor. Rosensi.

Balb. cit. loc.

Helmoldus Chron. Slav. l. 1. c. 6.

cum sermonem translatum profert datum Pragæ anno 1341. die S. Kiliani, & quo Petrus de Rosenberg contra Polkonem Ducem Silesiæ testatum facit: stirpem suam non modo parem, sed origine etiam superiorem esse. Diplomatis hujus bis meminit Balbinus, sed nuspiam in medium attulit. Nos quæ præsentem materiam spectant, hic eodem vernaculo sermone apponimus, ne ab authographo latino verba nostra, si in latinam linguam transtulissemus, recedant. Verba autem diplomatis hæc sunt*: Und seynd also wir (inquit Joannes Rex) zur selbigen Zeit in unser Königreich Böhmen ankommen, und seynd auch damalen auf unser Prager Schloß gewesen, da kommt auch an der Tropauer Fürst Bolko fast mit allen Schlesischen Fürsten, und vielen anderen guten Herren, die alle Fürsten, haben zusammen sich zu dem Fürst Bolko bekannt, als zu ihren Vettern. Und der Herr hat auch seiner Seiten gehabt fast alle die Böhmische Herren, und die Grafen von Schaumburg, Grafen von Schwarzenburg, und viel andere Grafen, und Oesterreichische Herren, und aus andern Ländern, mit denen sich auch seine Vorfahren befreund haben durch Ehestand oder Ehestand, hat anch mit ihme gehabt den Erlauchtigen Fürsten Gabrielem de Ursinis, und den Herrn Jordanum Fürsten de Hannibalis seinen Vettern, die anstatt, und im Namen aller anderer bey ihren Vettern vorbesagten Petro, und seinem ganzen Geschlecht gestanden seynd; dahero haben wir dies befunden, daß er ihr Vetter seye mit allen seinen Geschlechtern, und daß nach Zerstöhrung der Stadt Rom, nicht einerley: sondern mancherley Fürsten ausgezogen sammt ihren Haab und Güthern, Weib und Kindern in unterschiedliche Länder und Gegenden, und allda in Gebürg, und in Wäldern ihnen gelegene Oerter zur Wohnung aufgericht. Und wie daß in etlichen diesen Ländern gewesen seyn Wildnussen, und leere Oerter, die Erde unfruchtbar, allda sie mit ihren Gesind und Dienern die Länder ihnen erbauet, und erhebt haben &c. Sed num diploma istud omne punctum ferat, suo demum anno, quo id pertinet, exanimabimus. Ceterum de horum ipsorum Ursinorum in Germaniam transitu mire variant Scriptores quique exteri sat vetusti. Levoldus a Northof enim sæculi XIV. Scriptor ait Ursinos Italos valde divites ab Ottone demum III. in Germaniam translatos, ab iisque Comites de Marka & Monte descendisse. Henricus vero de Hervordia, quem etiam Trithemius secutus est, id primum anno 1122. sub Henrico V. factum scribit, quod utrumque refutat Meibomius, dignam hanc eruditione sua gnomen adjungens: *Nescio, quid superioris ævi Scripto-*

Balbin. hist. S. Mont. Auct. 2. p. 2. & in syntagmate histor. familiæ Guttenstein. c. 8. p. 27.

**Chron. Rosenbergense Ms.*

Levoldus in Chron. Comit. de Marca apud Meibom. T. I. p. 381.

Meibom. rer. Germ. T. I. in

tores impulerit, quod illos ex Italia, quam patriis regionibus arcessere maluerint. Mihi certe Witgones Rosenbergiorum proavi non aliunde nomen suum invenisse videntur, quam a castro *Witgov*, quod postea *Trebonæ* nomen sortitum est, imo hodie idiomate Germanico Witgenau perdurat, & Rosenbergiorum nomen, quod æque nonnisi a castro *Rosenberg* posterius excitato profluxit, nuspiam ante seculum XIII. & Przemysli Ottocari tempora legitur. *Notis ad Leveldum p.412.*

ANNUS 802.

Altera hac clade omnibus consternatis, Moravoque cum sociali Teutone jam Bohemiæ jugulum infestis populationibus petente, Princeps Mnata decretorio certamine de rerum summa dimicare certus, copias, quas per hiemem acerrimo delectu scripserat, ineunte vere sub signis educit. (a) Remiserat nonnihil ad novi exercitus famam hostilis populatio, arcemque Lipnice, notum perfugium Moravus respiciebat; sed institit cedentibus Princeps, castrumque obsidione cinxit. Inde duobus diversis locis insidias ponit Princeps, centum & viginti munitiones aggredi, sensimque cedendo elicere hostem, qua insidiæ sint, jubet. Albescente cœlo portarum alii claustra effringere, alii admotis scalis superare mœnia, subruere vallum alii; sed cadentibus primis trepidare primum, mox etiam mentiri fugam incipiunt. Subjecta erat propugnantium oculis & trepidatio & fuga, nihilque moræ, quin ex superioribus victoriis feroces patefactis repente portis erumperent, tamque cupide consulto fugientem Bohemum insectarentur, ut prætergressi primas insidias expli-

can-

cantem ſe ſe e latebris hoſtem, reditumque intercludentem non ſenſerint. Jamque dato ſigno, & fugientes frontem minaciter obverterant, & ſecundæ inſidiæ ex transverſo incurrerant in hoſtium latera; & qui primi latebant, Morayorum terga aſſecuti, cædem terroremque ab omni parte inferebant. Horror primum & periculi atrocitas omnium animos obſtupeſecerat, cum, quo oculos cunque circumtuliſſent, micantes ante ora gladios & terribiliores gladiis Bohemorum vultus cernerent, peneque trucidari ſe prius, quam circumventos eſſe intelligerent. Aperiente deinde ſenſum diſcriminis magnitudine, promtiſſimi quique conglobant ſe circa præfectos, ac ſigna armaque expediunt, timidiores fugam circumſpiciunt. Sed cum nec haberent expeditam ad fugiendum viam, quod hoſtis undique inſtaret, & circumventis vana eſſet omnis in armis ſpes, ad unum conciſi, feras aliquando, ſed dignas latrocinii pœnas dederunt. (b) Præſidiarii duo & triginta, qui in arce cuſtodiæ cauſa remanſerant, deditione facta pleni ignominiæ & ludibrii Wiſſehradum deducti ſunt, (c) caſtrum direptum, ſublatoque commeatu munitiones a fundamentis convulſæ (d) tandem aliquando Bohemiam diuturno metu liberarunt.

Bohemorum victoria de Moravis.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 802.

LEONIS III. PAPÆ 8. CAROLI IMPER. 3.

MNATÆ 20.

(*a*) Pessina a proceribus Bohemiæ Prostislaum de Chlum virum militiæ experimentis clarum, & locorum, quibus bellum gerendum erat, apprime gnarum, supremum hujus expeditionis belliducem constitutum ait, qui eo magis odio ac vindicta inflammatus, quod tota sua arci Chlumensi subjecta ditio a Moravis devastata fuerit, bellum hoc tam dextere feliciterque confecerit. *Pessin. Mart. Morav. l. 2. c. 4*

(*b*) Pessina præterea narrat ab instantibus tum victoribus Bohemis vacuam inventam Iglaviam, ignique datam, tum omnem illum terrarum tractum Tayam inter & Nigrim flumina vastatum, complures pagos & castella interque illa Strazeko, Tassow, Bytess eversa, spoliaque infinita ablata. *Idem. ibid.*

(*c*) Helmoldus in deditionibus morem Slavis fuisse memorat, ut se se dedentes ad victoris pedes venirent, ac unusquisque exertum ensem in verticem suum gestaret. Idem refert Vincentius Scriptor patrius sæculi XII, id etiam addens: quod nudis pedibus victorem accedere oportuerit. *Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 92. Vincentius in Chron. Ms.*

(*d*) Castrum hoc posterius rursum excitatum supra meminimus, mons vero sub annum 1421. nomen montis *Oreb* accepit, ab eoque quædam secta Hussitarum *Orebitæ* dicti, qui exemplum Taboritarum imitaturi publicato usu *Calicis* conciliabula sua isthic frequentarunt, & a quibus postea, dum grassati sunt, Bohemia funestissima quæque experta.

PRÆTERMISSA.

Siffridus, Ubbo Emmius, Martinus Hamconius, Furmerius aliique Scriptores rerum Frisiarum producunt diploma Caroli M. Frisiis hoc anno Romæ datum, in quo subscriptus legitur *Wenzeslaus Rex Bohemiæ, & Ludolphus Dux Moravensis.* Sed diploma hoc tanquam spurium, *Siffrid. Petr. de orig. Frisior. Ubbo rer. Frisic. l. 5. Ham.*

rium, fictitiumque pridem exploserunt Krantzius*, Janus Douza, Goldastus, Gryphiander, plurimique alii, ut jam inter eruditos patrocinium nullum nanciscatur.

ion. in Fris. descript. Furm. Annal. Frisiæ l. 6. Krantz. l. 11. Sax. c. 6. & l. 2. Wandal. c. 33. Janus Douza l. 2. Annal. Holand. Goldastus in Reichssatzungen p. 303. Gryphiand. de Wichbild. Sax. c. 35. n. 17.*

ANNUS 803.

Czaslaus ille, cujus inprimis opera Moravico se bello feliciter expedivit Princeps, insinuantibus se cum ætate lethalibus morbis, tres, quos susceperat filios, egregios juvenes: Czasum, Slawum, & Pabienum supremum allocutus. „ Nostis, inquit, juvenes, quam in „ tuenda patriæ Principisque salute annos omnes, vigoremque exhauserim, quamque non pœnitendos certe laborum „ meorum fructus, promtam in munera voluntatem Principis, amorem populi, memoriam civium, Deorumque „ immortalium propitiam semper gratiam receperim. Hoc „ ego vobis in Rempublicam studium hereditarium in domo „ mea relinquo, patris vitam meritaque tanquam speculum „ ob oculos perpetuo habete proposita, in quæ intueri „ liceat, quid sequendum, quid fugiendum. Deinde cum „ a vobis excessero has animæ exuvias Lossii, (a) ut deponatis, volo. Sed Czaslaviam præsertim, immortale nominis nostri monumentum eminente atque capace muro „ cingetis, ejusque dominatum vos Czasse atque Slawe „ pari concordia tenebitis. Tibi vero, ad Pabienum versus, adolescens, inquit, me spirante deinceps diversæ a „ fratribus quærendæ sedes, habes eam ad rem quod opum, „ quod servitiorum satis sit. „ Et Pabienus quidem con-

Czaslai morituri ad 3. filios oratio.

se-

festim loco idoneo exquisito, castrum elegans intra vallem super edito colle struit, Pabienice a nomine suo appellatum. (b) Eodem adhuc anno patris sui approbatione uxorem Pabienus duxit Dombkam (c) Mstirodi ex pago Hurek filiam roboris pene Herculei, utpote quæ sublatam quantumcunque obesam bovem ad teli jactum sine crebro anhelitu ferre ludum jocumque duxerit.

Pabienice castrum. Dombka magni roboris mulier.

ANNUS JESU CHRISTI 803.

LEONIS III. PAPÆ 9. CAROLI IMPER. 4.

MNATÆ 21.

(a) Superest in regione Czaslaviensi vicus Lossyn, sed is quarto abhinc lapide fere dissitus. Frankius ait Czaslaum filiis in mandatis dedisse, ut se se in vicinis silvis terræ mandarent.

(b) Frank adstruit fratribus sine heredibus demortuis hunc solum Pabienum stirpis Woracziczkianæ propagatorem fuisse, quanquam vel ipse fateatur non defuisse quospiam, qui Woracziczkiorum nomen ante sæculum XV. auditum negarint. Quod ad castrum attinet, ait id subinde oppido auctum post annos demum sexcentos quadraginta eversum esse, nunc vix pagellum & rudera superesse, qui Praga 9. Czaslavia una leuca distet. Ceterum syntagma historico-Genealogicum de hac inclyta Familia, quod hic author Michael Adamus Frank de Frankenberg Pragæ 1716. cum elegantissimis horum Procerum simulacra referentibus figuris æri incisis in folio edidit, suum pretium habet tum a tersa latinitate, tum a non vulgari Poetices elegantia, tum etiam a monumentis posterioris ætatis.

Frank. in syntagmate Woracziczkiano §. 3. Idem ibid. Idem §. 5.

(c) Idem Frank Domkam hanc Biwogiæ stirpis facit; e Bivogio enim dynastas Hurecenses seu Hurskovskianos, qui deinde Rozmitalii dicti sint, processisse. Sed authorum sæculis septem posteriorum, quæ adducit testimonia, vix viro erudito satisfacient.

Idem §. 4.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno rursum in medium prodit Todanus, corrupte ab Annalibus Metensibus *Zodan* appellatus, ut supra ex Codice Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis ostendimus, vocaturque hic Panoniæ Princeps, quod jam olim etiam transdanubiana ripa hoc nomine veteribus venerit, ut ostendit Eruditissimus Hieronymus Pez in suis dissertationibus. Porro ex his ipsis Annalibus non obscure eruitur Todanum Slavum fuisse, cum eo nominato mox Annales subjungant *multi quoque Slavi*. Verba autem Annalium hæc sunt: *Imperator autem Bajoariam profectus venationem bubalorum, ceterarumque ferarum per saltum Hircanum* (Hercinium) *exercuit. Inde vero ad Regensburg veniens, dispositis his, quæ utilia videbantur esse, adventum exercitus de Pannonia redeuntis præstolabatur. Quibus reversis obviam illis ad Regenesburg venit; ibi etiam cum illis Zodan* (Todan) *Princeps Pannoniæ veniens Imperatori se tradidit, multi quoque Slavi & Hunni in eodem conventu fuerunt, & se cum omnibus, quæ possidebant, Imperatoris dominio subdiderunt.* E quibus liquet hoc anno demum evenisse, quod Eginhardus ad annum 796. de eodem Thuduno seu Todano scripsit: *Post datum* (dicto anno) *fidei servandæ sacramentum domum rediit, sed in promissa fide diu manere noluit: nec multum post perfidiæ suæ pœnas dedit.* Hoc enim anno cum Annales Metenses referant missum in Pannoniam exercitum, cumque eo Todanum supplicem & se suaque tradentem rediisse, palam est, eum seu terrarum suarum vastatione, seu plane cladibus adactum ad noviter Carolo fidei sacramentum dicendum, atque inde est, quod Poeta Saxo dicat: *Perfidiæ tulerat parvo post tempore pœnas.* Eodem anno finitum bellum Saxonicum per triginta tres annos vario eventu a Carolo gestum, rem omnium fusissime persequitur Poeta Saxo:

Pez. T. I. Script. Austr.

Annal. Metenses ad h. a.

Poeta Saxo apud Leibnitium T. I. ad An. 796.

Poeta Saxo ad h. a.

Nobilis hic annus longi certamina belli
Tandem Saxones inter Francosque peracti
Firmo perpetuæ conclusit fœdere pacis.
Augustus pius ad sedem Saltz nomine dictam
Venerat: huc omni Saxonum nobilitate
Collecta, simul has pacis leges inierunt,
Ut toto penitus cultu rituque relicto
Gentili, quem dæmonica prius arte colebant
Decepti, posthæc fidei se subdere vellent
Catholicæ, Christoque Deo servire per ævum.

Ad

At vero censum Francorum Regibus ullum
Solvere nec penitus deberent, atque tributum,
Cunctorum pariter statuit sententia concors.
Sed tantum decimas divina lege statutas
Offerrent, ac præsulibus parere studerent.
Ipsorumque simul Clero, qui dogmata sacra,
Quique fidem domino placitam, vitamque doceret.
Tum sub judicibus, quos Rex imponeret ipsis,
Legatisque suis, permissi legibus uti
Saxones patriis, & libertatis honore.
Hoc sunt postremo sociati fœdere Francis
Ut gens & populus fieret concorditer unus,
Ac semper Regi parens æqualiter uni &c.

ANNUS 804.

Anno supra octingentesimum quarto sæviente non modo in homines, sed & pecora promiscua lue, (a) arreptus & ipse Mnata, septimo die, quam pestilenti est halitu afflatus, vitam cum principatu valere jussit, cum Imperio viginti & unum annum, justitiæ, transquillitatisque mirificus sectator, præfuisset. (b) Tertia a morte luce ritu consueto sepulcris majorum illatus est, altero triduo solenni nænia ignibusque parentatum. *Mnata occumbit peste.*

Ex eadem contagione pestis filius quoque Wogenus Ostromeczii æger, jamque morti, quam vitæ propior jacebat. *Wogeni infirmitas.* Optimates desperata Wogeni salute, & quia candidatorum æmulationem aperte jam ad summos honores grassantium metuebant, maturandum rati, Rohovicio filio Horzeslavi de vico Wrssowecz Præfecturam Bohemiæ festinatis *Rohovicius administrationem Boh. obtinet.*

ſententiis tradiderunt. Sed is novam poteſtatem ab hominum innocentiſſimorum oppreſſione auſpicatus, ſtatim oſtendit, quid ſit virum non ſatis cognitum, animique regii expertem auctoritate publica vallare. Intercedebant privato adhuc Wrſſovecio ſimultates quædam cum Karſa filio Nehogoi de pago (c) Krcz homine propter antiquitatem generis multamque canitiem venerabili; quem cum par parem fortunis evertere non poſſet, potitus rerum Wrſſovecius, vinctum ad ſe perduci, atque clam ex rupe vicina Wiſſehrado præcipitem agi juſſit, (d) tum interfecti hominis poſſeſſionibus tanquam præmio ſanguinis manus injecit. Prodita cædes, rapinaque extremæ indignationis metusque optimates implevit. In eo terrore excutiendæ tyrannidis vias circumſpiciente ſenatorio ordine ad arcem Suilli montis congregato, opportune Wogenus convaluit, firmoque jam inſiſtere veſtigio poterat. Hoc nuncium ſic patrum erexit animos, ut clam evocatum Wogenum, continuo Principem ſalutarint, eodemque adhuc die, priusquam Wrſſovecius, quid rerum gereretur, perſentiſceret, ad occupandum Wiſſehradum cum novo Duce perrexerint. Jamque arci ſuccedebant, cum obductas vectibus portas, neminemque, qui pulſantes admitteret, offendunt. Eo tumultuoſius, foresque aperiri jubentes Wrſſovecius ex ſumma arce per tranſennas proſpiciens: Faceſſere hinc perjuros perfidosque jubet, pœnasque violatæ fidei exſpectare, qui ſe præ Wogeno delegiſſent. Non tulit ab illo ore, quod nuperrime indulgentia patrum majeſtatem accepiſſet, tam indignam vocem profi-

Karſam de rupe præcipitem agi jubet.

ciſci

ciſci ferocior ex patribus Kroſniak, arreptaque inter manus bipenni portas effregit. Inde ſublato clamore infeſtiſque in ſe oculis venientium optimatum globum conſpicatus Wrſſovecius beneficio parati ad id reſtis per muros defluxit, ſuosque, quos ad cogenda in arcem Wrſſovecianarum partium auxilia dimiſerat, conſequi maturavit. Fugato tyranno, veluti pulſa atra nube felix iterum libertas ex Libuſſiana domo illuxit Bohemiæ. Sublatus in paternum ſolium Wogenus annis viginti major vivam mox patris imaginem ipſe per omnia Mnatæ ſimilis, cum gratiſſima beneficiorum memoria in omnium animos revocavit; adeoque nemo unus in omni fuit multitudine, qui non velut diuturnam ſitim expleturus ad dicendum ei ſacramentum accurreret. (e)

Rohovizius per murum ſe dimiſit.

Mnatæ Wogenus ſuccedit.

Eodem inaugurationis die, quia ſic optimatibus viſum, uxorem duxit Wogenus Bankam Kwaſſoniam ex pago Zwolicze (f) feminam ob contemtibilem brevitatem corporis prima ſpecie ridendam, ceterum ſi oris venuſtatem, nobilitatemque ingenii & morum ſpectares, reliquis omnibus eminentem.

ANNUS JESU CHRISTI 804.

LEONIS III. PAPÆ 10. CAROLI IMPER. 5.

WOGENI 1.

(a) Hanc luem in regionibus Franciæ vicinis jam anno ſuperiore etiam indigitavit Eginhardus coævus, quam variis terræ motibus ſucceſſiſſe memorat. Et altero abhinc anno propter mollitiem hiemis jam ortam ſcribit. Imo cum anno 791. exercitus Ca-

Eginhard. ad An. 803.
Idem ad An.

801. *Idem ad An.* 791. Caroli Bohemiam transiisset, jam tantam equorum luem grassatam, ut vix decima pars de tot millibus equorum remanserit.

Stransky Republ. Boh. c. 8. §. 3. Puczalka in Navicula Ecclesiæ. Mss. Pictur. Balb. Dec. 1. l. 7. c. 6.

(*b*) Stransky Mnatam populo præfuisse scribit annos tres & quinquaginta, vixisse septem & septuaginta, decessisse anno Christi 735. Puczalka anno 585. Manuscriptum picturatum rempublicam occepisse ait circa annum 530. tenuisseque per septem supra quadraginta annos. Balbinus exstinctum ait anno 651. ætatis quadraginta quatuor; lapsumque ac falsum Stranskium contendit. Sed quis his in tenebris ausit colores discernere? Nos simulacrum Mnatæ posterius sub mortem filii sui Wogeni, una cum istius imagine, qualem in laudato Ms. picturato reperimus, exhibebimus.

(*c*) Vicus is hodie superest in regione Kaurzimensi medio Praga distans lapide, dividiturque in superiorem & inferiorem, quos inter via publica Linzium in Austriam ducens intercurrit. Locus ob viciniam castri Wissehradensis sæpius in Annalibus nostris memorabilis.

Dubrav hist. Boh. l. 2.

(*d*) Dubravius addit: effinxisse Wrssovecium, ut sceleri suo injiceret pallium, Krasam vertigine ex ebrietate correptum, forte ex hac rupe decidisse.

Lodereker in Vocab. septil.

(*e*) Wogen quasi martium & bellicosum dicas, Dalmatæ hodiedum *Wognik* bellatorem & militarem dicunt. Et inde Wogak nostris militem significat. Si Epocha hujus Ducis temporibus his recte respondet, fortassis nomen hoc sortitus ob bella cum Carolo M. gesta, quanquam ejus nemo exterorum meminerit, & vel ipse Cosmas præter nomen nihil prorsum de gestis ejus transcripserit. Weleslavinus anno trigesimo ætatis imperium auspicatum scribit, contra Dubravius, Boregk & Paprocius tam parum actæ ætatis faciunt, ut adhuc Wrssovecio tutore opus haberet.

Weleslav. in Geneal. Duc. Dubrav. hist. Boh. l. 2. Papr. in Diad. c. 13.

(*f*) Zwolicze nullum amplius in Bohemia restat, Zwol plures vicos est reperire in diversis regionibus.

PRÆTERMISSA.

Eginhard. ad h. a.

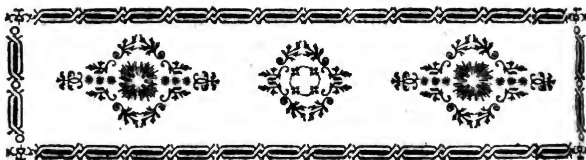
Hoc anno Carolus ut a Saxonibus omnia tranquilla faceret, *misso* trans Albim exercitu decem millia Saxonum cum uxoribus & liberis

ris inde ſublata per Franciam diſpeſcuit, pagoſque transalbinos Abotritis colendos dedit. Cum caſtra metaretur in loco, qui dicitur Boldonſtat, advenere Principes Slavorum, quorum cauſis diſcuſſis, & ſecundum arbitrium diſpoſitis conſtituit illis Regem Traſiconem. Ita fere Annales Metenſes. Nec dubium iſthic etiam de ſubſidiis contra Bohemos cum eodem Traſicone & Obodritis tractatum, quandoquidem iidem Annales Metenſes anno ſequente innumerabiles Sclavos in Caroli exercitu fuiſſe memorant. Porro ad ineunda tum fœdera cum infidelibus paſſim ſupremi Pontificis annutus requirebatur, id liquet ex epiſtola Nicolai Papæ ad Ludovicum Imperatorem, in qua ejusdem fœderis a Carolo cum infidelibus initi in hæc verba ſcribit: *Piæ memoriæ Karolus abavus veſter nonniſi ad remedium & ſolatium Chriſtianorum, qui in diverſis locis inter eos tanquam grana inter paleas tundebantur, placitum cum eorum principe noſcitur procul dubio perpetraſſe.*

Annal. Metenſes ad h. a.

Stephan. Baluz. Miſcellan. l. 5. p. 486.

ANNUS 805.

Wrſſovecius poſt multas conſultationes variosque errores dominationem tandem, quam Wiſſehradi amiſerat, Zatecii raptum ibat. Clanculum is congregata clientelarum ſuarum non modica manu ex pago Wrſſovicz & Michle (a) noctu in occidentem ſe proripuit, Zatecii in urbem admiſſus unum itemque alterum diem quietus egit, tertia nocte ſuis in mandatis dat bene a loricis, ſcutis, ceteroque armorum genere parati ſint, ſerio animo meditans urbis potiundæ. Magiſtratus urbis per excubitores re diligenter explorata, poſteaquam comperiunt ad occupandam tyrannidem illa arma parari, cives in armis eſſe jubent; ex quorum nocturnis clamoribus & diſcurſu proditas machinationes præſentiens Wrſſovecius, ab incepto in præſens deſtitit. Æſtuanti deinde in multam noctem, quomodo infamiam ejus facti apud magiſtratus purgaret, apparitores ſuperveniunt, jubentes ſenatus nomine: ante lucem urbe exeſſe cum ſuis complicibus, ni Ogram flumen potare re-

Wrſſovecius Zatecio pellitur.

velit, aut certe eo ſupplicii genere perire palam, quod ipſe nuper clandeſtine in Karſam Krczium deſignaſſet. Wrſſovecius ſimulationis convictus urbe egreditur, perque ſilvas, & inhabitata loca errans ſpatium opportunum domicilio inquirit. Eluctatus in ſilvoſum quendam herbidumque montem ab aquis redundantem gradum figi jubet, proſtratisque arboribus, & circumducto ligneo munimento ſedem ſtabilem meditatur. Laborantibus undique ſe ſe male pendentia offerunt rudera cujusdam hic olim poſiti perampli ædificii; atque ut illorum temporum pervetuſti teſtabantur annales: conſtitit hic loci olim inſignis urbs *Brzimota* a veteribus Bojohemis condita. (*b*) *Brzimota urbs.*

ANNUS JESU CHRISTI 805.

LEONIS III. PAPÆ 11. CAROLI IMPER. 6. WOGENI 2.

(*a*) De Wrſſovezio jam ſupra egimus. *Michle* pagus etiam hodie eſt non longe Wrſſovezio, tum Praga nonniſi itinere mediæ horæ remotus ad Univerſitatem Pragenam ſpectans.

(*b*) Vox hæc Brzimota dialecto veterum Bojorum ſeu Bojemorum minime reſpondet. Ceterum cum Hayecius & Annales noſtri rebus ejusmodi minoris momenti paginas integras complent, de quibus veteres ne ſomniavere quidem, rem omnium memoratu digniſſimam, & ab omnibus coævis vetuſtisque hiſtoricis notatam præterivere, ſcilicet Caroli M. bellum contra gentem noſtram hoc anno geſtum. E quibus quis non diſpiciat Scriptorum his temporibus in Bohemia defectum, qui profecto hiſtoriam hanc præ tot ludicris rebus, nugisque certo certius poſteritati tranſcripſiſſent. At quod magis mirandum adhuc ſæculo XVI. quo ſcribebat Hayecius, hæc patriæ noſtræ homines

latuisse, ut pene primus omnium Weleslavinus tum Goldastus reputandus sit, qui eorum meminere, quanquam alter passim acri, ne dicam calumnioso, in gentem nostram usus calamo. Sed quod jam hoc bellum fuerit ex Prætermissis palam fiet.

PRÆTERMISSA.

Posteaquam per omnes finitimas regiones tum a meridie, tum occidente, tum septentrione, ut supra vidimus, Franci arma sua explicassent, tandem hoc anno fortunam in Bohemis experiri ausi, qui ex finitimis prope jam soli restabant vincendi. Nec dubium eos postremos veluti omnium, quos Carolus bello peteret, relictos, quod illi eorum virtus bellica non esset incognita, quemadmodum id non obscure innuit Poeta Saxo canens:

Poeta Saxo ad h. a. Apud Leibnit. T. I.

Natio Slavorum studio satis aspera belli,
Quos Behemos vocitant.

At quoniam plerique vetusti expeditionem hanc causasque per compendium referunt, libet hic eos exscribere, qui copiosius tractarunt, & ex plurium relatis unam veluti historiam texere. Et primum quidem causam belli ex Eginhardo coævo cognoscamus: *Non multo post, inquit, Caganus princeps Hunorum propter calamitatem populi sui imperatorem adiit postulans sibi locum dari ad habitandum inter Sabariam & Carnuntum, quia propter infestationem Sclavorum, qui Behemanni vocantur, in pristinis sedibus esse non poterant; illi enim omnem terram Hunorum depopulantes Lechonem tunc ducem habuerunt. Hunc Imperator benigne (erat enim Caganus Christianus nomine Theodorus) suscepit, & precibus ejus annuens muneribus donatum redire permisit.* Jam reliqua ex aliis, qui in belli expeditione enarranda locupletiores sunt Eginhardo. Et quidem Annales Metenses ita scribunt: *Eodem anno cum esset Imperator* (Carolus) *in palatio, quod situm est aquis, misit exercitum suum cum filio suo Carolo in terram Sclavorum, qui vocantur Behemi,* (Annales Moissiacenses habent loco Behemorum Windones) *& tres vias in eandem regionem exercitum penetrare praecepit. Partem autem exercitus cum Carolo Rege filio suo per orientalem partem Franciæ seu Germaniæ ire praecepit, ut Hircano saltu transjecto jam dictos Slavos invaderet. Aliam vero partem per Saxoniam dirigens, ut ex altera parte cum Saxonibus & innumerabilibus Sclavis transito ab Aquilone jam dicto saltu in Sclavos prorumperet.* (Annales Moissiacenses iter hoc susceptum fuisse scribunt super *Werinefelda* & *Dervellion*, & priusquam Saxonicus hic exerci-

Eginhard. ad h. a.

Annal. Metenses ad h. a. Apud Duchesne T. III. p. 262. Annal. Moissiac. ad h. a.

Idem ibid.

citus in Behemos veniret, se seque duobus aliis exercitibus conjungeret, invasam fuisse *Weissenfelsam* ad Salam, & *Dyrnburgum* in terra Soraborum, expugnatum & victum Regem Soraborum *Samelam*, coactumque ad dandum filios suos obsides fidelitatis) *Tertia quoque ex parte expeditionem totius Bajoariæ in eandem regionem intrare jussit.* (Ducibus Adulpho & Werinhario, inquiunt, Annales Moissiacenses) *Venientes autem undique in planitiem Behemi universi Principes diversarum gentium in conspectu Regis* (Neustriæ) *Caroli pervenerunt. Castra metati sunt autem haud procul a se illi innumerabiles exercitus distantes* (Annales Moissiacenses tres exercitus Caroli convenisse ajunt ad fluvium *Agara*, & inde venisse ad *Camburg*, & illud obsedisse) *Caroli autem Regis & Principum, qui cum eo erant, imperio usus totus ille exercitus ipsam regionem invasit. Sed Sclavi in vias & saltus penetrantes se minime ad pugnam præparaverunt. Vastata autem & incensa per XL. dies eadem regione* (Annales Moissiacenses inquiunt: Caroli exercitum vastasse regionem in circuitu in ista parte Albiæ, & ultra Albiam) *Ducem eorum nomine Lechonem occidit. Et dum nec jam pabula equis, aut cibaria exercitui superessent, vastata & ad nihilum redacta jam dicta regione ad propria reversus est.* Hactenus Annales Metenses. Huldricus Mutius sæculi XVI. Scriptor, historicus alioquin gravis longe prolixiorem narrationem hujus expeditionis, cladisque per Bohemos acceptæ profert; sed quoniam fontem non indicavit, unde eam hauserit, nec in veteri uspiam sic relatam, quin cum historia Annalium Metensium & Moissiacensium pluribus locis pugnantem reperi, eam hic prætermitto, ad eumque, si legere libuerit, lectorem remitto.

Huldr. Mut. hist. Germ. l. 9. c. 9.

Jam vero quoniam in his Annalium allatis locis multa vetustatis cymelia, multa etiam præsertim in Topographia obscuriora; pro ingenii nostri tenuitate aliquam eis afferre lucem connitendum erit. Et

I. Quidem habemus præcipuam causam suscepti a Carolo contra gentem nostram belli, quod ea Caganum Christianum, Theodorum nomine, clientem & vasallum Caroli tantum infestaverit, ut is sedes suas mutare cogeretur. Jordanus alteram attexit, quod Bohemi cum Sorabis, Moravisque vicinis fœdus pepigerint, quod non incredibile: quandoquidem diversarum gentium Principes in Bohemorum exercitu leguntur. Bonfinius denique aliam præterea: quod Bohemi ferebantur Saxones ad defectionem sollicitasse. Hæ duæ causæ, si quod præterea pondus habuere, transmittimus, at vix tolerabile, quod Goldastus more solito contendit: Bohemorum rebellionem Carolo causam

Jordan. orig. Slav. n. 1015.

Bonfin. rer. Hung. Dec. 1. l. 9. Goldast. de Regn. Boh. l. 2. c. 2.

ſam præbuiſſe ad arma expedienda; quam in rem citat Poetam Saxonem. Sed præterquam quod falſum ſit, quod Poeta Saxo de rebellione aut ſimili phraſi quidpiam loquatur, ridiculum eſt id *rebellionis* nomine bellum impertiri, quod gens ſui hactenus juris, nulli obnoxia cum alieno principe cœpit. Quam ob rem Goldaſtus crebrius a Balbino tum in ſua Epitome, tum maxime in Decade I. vapulavit, & quidem merito.

II. Diſcimus: Caganum hunc Theodorum aliquas transdanubianas plagas (quas autem, ignotum eſt) incoluiſſe, & quidem Bohemis, aut Moravis vicinas. Quod vel ex eo maxime convincitur, cum conſtet annis ſuperioribus Hunnos e cisdanubiana ripa interfectis eorum Caganis remotos, & hic vel ipſe Theodorus jam veteres Hunnorum deſertas terras inter Sabariam & Carnuntum (Sabaria, inquit Lambecius, Zagabria eſt ad ſiniſtram Savi fluminis ripam e regione Segeſtinæ inſulæ; Carnuntum vero oppidum Hamburg ad Danubium) a Carolo petierit, obtinueritque, ut ſic interjecto Danubio ſecurior eſſet. Atque veroſimillime cauſam nullam aliam fuiſſe Bohemis, quod Caganum hunc infeſtarent, quam quod is nimium, utpote jam Chriſtianus, partium Caroli ſtudioſus fuerit, quem itaque tanquam viperam in ſinu ſuo fovere periculoſum videbatur genti noſtræ tum adhuc ethnicæ. Quo pacto autem, aut per quem Caganus iſte Chriſtianis ſacris imbutus ſit in his Aquilonaribus plagis, non conſtat, ſeu hunc S. Goduinum dicamus, ſeu Urolphum Patavienſem Epiſcopum, quorum utrumque ex his plagis Evangelium Chriſti annunciaſſe barbaris conſtat; nec dubium plures fuiſſe Chriſti præcones, quorum memoria intercidit. Porro hunc ipſum Theodorum vix reducem fatis ſublatum, aliumque ei itidem Clientem Caroli ſuffectum, cui Imperator jura veterum Caganorum confirmaverit, refert Eginhardus. Annales etiam Ratisbonenſes alterius iſtius Cagani nomen *Abraham* produnt, quod eum accepiſſe ajunt, dum in loco *Fiskaha*, (hodie Fiſchemunter in Auſtria) ſacris baptiſmi aquis ablueretur.

Lamb. Bibl. Vindob. l. 2. c. 5 p. 348.

Buccellin. in Annal. Germ. ad An. 802. Pray in Annal. Hunn. ad h. a.

Eginhard. ad h. a. Annal. Ratisbon. ad h. a. apud Mabil. in Vet. Analec.

III. Ut jam, ad Topographiam verſi, vias, quas tres Caroli exercitus in Bohemiam prehenderunt, expediamus: Primus ex Orientali Francia, ſeu hodierna Franconia & Turingia per ſaltum Hircanum perrupit, Francos Turingosque a Bojemannis diſterminantem. Nemo hactenus dubitavit *Hircanum ſaltum* partem eſſe ejus ſaltus, quem ve-

Pray in Annal. Hunnor. ad

vetustissimi latini Scriptores *Herciniam Silvam* appellarunt, cujus descriptionem per suas partes jam in Prodromo nostro fecimus. Hoc vero jam Caroli tempore proprie ille tantum *saltus Hircanus* dictus est, uti ex Annalibus Metensibus a nobis ad annum 803. allatis liquet, qui proprie *Hercinios montes* nuncupatos ambiebat, hodie *saltus pinifer* seu Fichtelberger Wald appellatur, qui etiam hodie Bohemiæ limites attingit; quanquam olim latius excurrerit. Balbinum in Prodromo nostro secuti saltum hunc olim a Slavis *Ssumawa* vocatum diximus; sed id verosimillime de alia ejus silvæ parte ad Prachinensem regionem spectante accipiendum est. Nam si Henrici III. Imperatoris diploma de finibus Episcopatus Pragensis consulamus, ex hac plaga reperimus *Tugost, quæ tendit ad medium fluminis Cheb* seu Egræ. Jam si nomenclaturam Slavicam vocis *Tugost* inquiramus: palam est *Dugh* seu *Dug* Slavis connotasse idem, quod longum seu prolixum, *Gost* & *Gast* vero silvam, ut itaque *Duggost*, seu prout procul dubio corrupte scriptum *Tugocz*, nihil aliud quam *prolixam silvam* saltus hujus Fichtelbergensis connotet, quemadmodum *Zagost* * Bohemiam inter & Budissinam provinciam nihil aliud, quam regionem post silvam connotabat. Per quam igitur (nempe per hodiernam Egranam & Cubitensem regionem) prima pars exercitus Caroli in Bohemiam intravit. Et quidem jam hoc ipso ævo sub Wogeno Chebanam, seu Hebanam (id est Egranam) regionem pertinuisse ad Bohemiam probat Stranskius** ex Comitiis Regni anni 1615. Altera pars exercitus e Saxonia egrediens innumerabilibus Slavis (scilicet Transalbinis, & cumprimis Obotritis) auctus prius Soraborum Boemis fœderatorum terras (quæ intra Salam & Albim fluvios erant) aggressus est, ne scilicet Caroli in Boemiam irrumpens miles tergo suo incumbentem hostem metueret. *Weissenfelsa* & *Dyrnburgio* Slavorum castellis expugnatis, Soraborumque Duce Samela victo per eundem Hircanum saltum eo etiam procurrentem arma in Bohemiam intulerunt; e quibus liquet hanc exercitus partem per hodiernam Vogtlandiam aut Misniam irrupisse. Ceterum Weissenfelsa hodie ad Salam superest inter Naumburg & Mersburg sita; quæ autem illa *Werinefelda*, *Dervellion*, & *Dyrnburgum* fuerit Scriptoribus Saxoniæ enodandum permittimus, quæ neque apud Cluverium, neque Abbatem Gotvicensem notata reperimus. Tertia & postrema pars exercitus ex Bojoaria, verosimillimeque Ratisbona communi illo Caroli armilegio movit, rectaque ad fluvium *Agaram*, ubi omnium trium exercituum unio designata fuerat, contendit. *Agara* fluvius est nostris majoribus *Ogra* dictus, hodie

An.805.Prod. Annal. Hayec. p.81.

Cosmas in Chron. Boh. ad An.1086. Lodereker in Vocab sept. Frencel. in Nomenclat.utr.Lusat. Emendationes Cosmæ ex Codice Dresd. apud Menk. T. III.

**Diploma Primislai Ottocari An. 1213. de finibus Zagost & Budissin.*

***Stransky Reipubl. Bojem. c.2. §. 19.*

Poeta Saxo ad An. 782. apud Leibn. T. I.

Chron. Gotvic. in Tab. Geograph. Med. ævi.

die Egra vocatur, ut etiam sentit Abbas Gotvicensis, nomenque olim non a fontibus Egræ, qui nostris *Cheb* dicebatur, sed *Teplæ*, ut jam alias ostendimus, traxit. Quæ autem illa planities ad Egram flumen fuerit, in quam omnes tres exercitus Caroli convenerunt, & in cujus conspectum etiam gentis nostræ agmen progredi minime formidavit, incognitum est. Non longe ab Albi abfuisse vel ex eo liquet, cum etiam ultra hunc fluvium regionem vastatam asserant Annales Moissiacenses. Tam obscurum etiam est, quodnam illud *Camburg* in Bohemia dicamus, quod Caroli exercitus obsedit, cujus nominis in historiis nostris ne vestigium quidem superest. Sed ne Slavicum quidem vocabulum est; aut enim corruptum est, & verosimillime locus *Kam* appellatus fuit, cui author Germanus Annalium Moissiacensium teutonicam vocem Burg addidit, ad indicandum locum hunc castrum fuisse, aut locus hic appellationem hanc in lingua Teutonica præter suam primigeniam Slavicam nactus est; quemadmodum de supra allatis Soraborum castris patet, quibus Germanica vocabula a Sorabis itidem Slavis indita fuisse vix credibile. Nisi fortassis *Kad* seu *Kadanburg* dicamus, ut hoc nomine *Cadana* vetustum olim Bohemiæ castrum, hodieque non ignobilis civitas veniat, quæ in eo regionum tractu sita est. Ceterum non obscure conjicitur gentem nostram hoc anno pertinaciter ripam dextram Egræ propugnasse, ut trans fluvium hunc Caroli exercitus progredi nequiverit, atque ita nonnisi eam modicam Bohemiæ partem, quæ ex hujus fluminis lævo latere est, occupasse atque vastasse.

Pessin. Mart. Morav. l. 1. c. 3 & l. 2. c. 4. Mart. Gall. ad h. a. Cur. in Annal. Siles. Dlugoss. hist. Pol. l. 1. Timon in imagine antiq. Hung. l. 2. c. 14 Grosser. memorab. Lusat. p. 1. Frencel. in

IV. Legitur: hac in Bohemiam irruptione Bohemorum Dux *Lecho*, alii *Zecho* habent, occisus. De Lechone hoc, cujusnam gentis fuerit, ingens inter historicos disceptatio: Pessina non modo Moravorum Regem facit, sed & totum hoc Caroli bellum ad Moravos pertinuisse minus recte affirmat. Martinus Gallicus, Curæus, Dlugossus, Timon Polonis vindicant; Scriptores Lusatiæ passim suæ genti tribuunt. Nostri cum Stranskio & Balbino Bohemum fuisse dictitant. Goldastus ex Buntingio & Reusnero contendit Lechonem hunc socerum fuisse Witichindi, cui etiam citato loco accedit Balbinus, imo Fabricius adstruit: eum a Carolo declaratum fuisse præfectum Soraborum, postquam se se ei obedientem præbuisset, retinuisse maternas possessiones Zorbecam & Budesecíam inter Albim & Salam, unde & Soraborum Landvoitum, & Zarbecæ Burggravium, & Budseciæ dominium

num se nuncupavisse. Schleinicius * denique e nostris, qui eorum sententiam sequitur, a quibus Zecho seu Zechus vocatur, non dubitat asserere Slavos Bohemiæ ab eo primum nomen invenisse, Zechosque fuisse appellatos. At quidquid demum acerrime contendant partium studia, nemo eorum idoneum adhuc vetusque instrumentum produxit, quo ea, quæ asseruit, rite probasset. Et quamquam Eginhardus luculentissime asserat: tum cum Theodorus Caganus Carolo questus est, *Behemanni Lechonem tunc ducem habuerunt*, ante illatum adhuc a Carolo bellum; Ducemque Bohemiæ supra laudati Annales Metenses & Moissiacenses, imo vetusti omnes passim faciant; tamen lubens gloriam hanc aliis gentibus cessero, modo testatum id mihi fiat aliquo vetusto monumento. Nam cum Annales Metenses dicant Bohemorum exercitum diversissimarum fuisse gentium, neque ego disputare velim Moravos, Liuticios, Srbos, & verosimillime etiam Polonos præsertim earum terrarum, quæ postea Silesia appellata est, interfuisse; ultroque confiteor in patriis nostris Chronicis hujus Lechonis nullam contineri memoriam. Imo cum ex allatis adferendisque certum sit, plures in Boemia tum adhuc Duces fuisse, penitus mihi persuadeo, Lechonem hunc nonnisi Belliducem fuisse supremum, qui diversarum gentium suffragio belli adversus Carolum administrationem cum vitæ necisque potestate accepit; ut etiam sensit Jordanus & Stranskius. Alia præterea de hoc Lechone disceptatio est inter eruditos: num is Rex fuerit? Id certe asserunt Annales Pithoeani pluresque alii Francici. Argumentaturque ex his locis Adamus Glafeys: Bohemos ante factam Carolo M. deditionem reges habuisse, imo ob id Ludevigium, qui contrarium asseruerat, culpat. Sed minus recte: Nam ut advertit ex vetustissimis monumentis eruditissimus Dufresne * sæpius a medii ævi Scriptoribus nomine *Regum* intellectos Duces, quemadmodum nomine *Regulorum* Comites. Et profecto nominum istorum promiscua usurpatio liquet ex *Witichindo*, *Todano*, *Samela*, & hoc ipso *Lechone*, quos veteres alii Reges, alii Duces compellant. Accepere scilicet illi vocem regis pro rectore, quod populum regat, non ex majestate. Nisi dicere malimus de Francicis Scriptoribus idem, quod alii in Romanis historicis animadverterunt: scilicet sæpe eos devictis gentium aliarum Ducibus nomen Regum tribuisse, ut trophæa sua gloriamque magis exaltarent: Reges a Romanis devictos, sibique obnoxios & vectigales factos, Romam etiam Regibus leges imperiumque dedisse.

*hist. Lusat. de pop. Lus. c. 21. Stransky Reipubl. Boj. c. 6. §. 4. Balbin. in Epit. l. 1. c. 10. in not. Goldast. Regn. Boh. l. 2. c. 2. §. 10. Fabric. in orig. Saxon. l. 5. p. 511. * Schleinic. in Mſ.*

Eginhard. ad h. a.

Jordan. in Orig. Slav. c. 29. §. 37 Stransky Reipubl. Boh. c. 8. Annal. Pithoean. ad h. a. Glafeys Pragmatische Geschichte *c. 2. Thes. 2. * Dufresne in Gloss. vocab. Rex. Regulus.*

V. Discimus hoc anno nequaquam ad deditionem, multo minus ad pendendum annuum tributum compulsos Bohemos, ut passim cum Goldasto sentiunt exteri, nostrique. Nam præterquam quod de eo apud veteres Francos altissimum silentium, imo ii clare testentur Carolum filium regredi compulsum, quod *nec jam pabula equis, nec cibaria exercitui superessent*, plane innuunt belli exitum hoc anno in ancipiti perstitisse. Imo documenta plura suppetunt: Caroli exercitum male a gente nostra acceptum; sed id a plerisque Francicis Scriptoribus studio gentis suppressum fuisse. Conticent nempe illi passim hoc anno gestum aliquod prælium fuisse cum Bohemis: Sed quis tam facile sibi persuadeat tanti Bohemici exercitus Ducem *Lechonem* sine omni prælio occisum. Ut ita res propemodum in propatulo sit, Lechonem in prælio cecidisse; at Franci, id quod sibi gloriosum erat, scilicet casum Lechonis retulerunt, alteri, quod victoria ex parte Boemorum steterit, pallium, ut non raro fit, injecerunt, scribentes: Carolum annonæ defectu compulsum reverti. Ejus conjecturæ argumenta suppeditant Annales Hildeshemenses his verbis: *Et Karolus filius Imperatoris Karoli perrexit cum exercitu Francorum in Winidos*, (nomine Winidorum potissimum venire Bohemos jam in Prodromo nostro probavimus, & supra ex Annalibus Moissiacensibus vidimus, qui nos *Windones* appellant) *ultra flumen Albiam. Sed tamen eo tempore non prosperatus est transitus ejus, sed plurimi Francorum occisi sunt.* Jam cum Annales Moissiacenses etiam hoc anno dicant Caroli exercitum progressum *ultra Albiam*, & dein in sua reversum, plane liquet hunc transitum illi cladem attulisse, uti id etiam Annales Francorum apud Lambecium testantur. Hinc recte Paulus Æmilius Veronensis insignis historicus, quem summis elogiis extollit Erasmus Roterodamus & Lipsius, in sua historia Franciæ, quam Parisiis scripsit: *Intulit quidem Carolus in Bohemos signa, sed ita intulit, ut clade illata, & vicissim accepta nec omnino victa, nec victricia referret.* Nec enim si Bohemi victi fuissent, deditionemque fecissent, legeremus mox sequenti anno Bohemos Francis insultantes, & auxiliantibus Sclavis rursum ubique in terris Francorum grassantes apud Sigebertum Gemblacensem.

Goldast. in Reg. Boh. l. 2. c. 2. Annal. Metens. ad h. a.

Apud Leibnit. T. I. p. 714

Lamb. Bibl. Vindob. l. 2. c. 5 p. 735. Erasm. Roterod. in Ciceron. Lipsius in notis in 1. Polit. c. 9.

Sigebert. Gembl. ad An. 806.

AN-

ANNUS 806.

Wrſſovecius urbem Wladarz ædificat, unde prædas agit.

Vetuſtæ urbis Brzimotæ reſtituendæ accenſus ſtudio Wrſſovecius brevi tempore ſuorum induſtria id effecit, ut civitatem Wladarz eo loco conderet. (a) Inde quotidianis excurſionibus atque rapinis injuriam ſibi a Zatecenſibus illatam ulturus, tantum cives perterruit, ut ne pecora quidem paſcendi cauſa in agros ſilvasque emittere auderent. Jamque parum abfuit, quin a Zatecenſibus Præfecturam urbis extorqueret. Et obtinuiſſet ſine dubio id hoſtilitate, quod fraude nequiit violentus homo, niſi magiſtratus urbis poſita ob oculos Wrſſovecii crudelitate ac tyrannide ab inſano conſilio ad propulſandam vim multitudinis animos vertiſſent, quæ concitatis animis non modo ad ejus fortunas, ſed & vitam delendam quanta quanta æſtuabat.

Krzeſomysl naſcitur.

Ita in Zatecenſi agro bacchante Wrſſovecio proles interea maſcula Wogeno nata magnæ lætitiæ Wiſſehrado fuit origo, ab acri ingenio nomen Krzeſomysli nacta eſt. Alii tamen & cumprimis cognati Bancæ uxoris Kwaſon & Bozdiech ceterique eum Wnyslaw quaſi noſtram aut in nobis gloriam dicas, (b) appellatum maluere, atque inde profluxit, ut Chronographorum nonnulli eum Wnislaum, alii, iique potiſſimi Krzeſomyslum nuncuparent.

ANNUS JESU CHRISTI 806.

LEONIS III. PAPÆ 12. CAROLI IMPER. 7. WOGENI 3.

(a) Si vera sunt, quæ Hayecius ad annum 812. refert, castrum hoc urbemque dirutam, ac a Wogeno cautum, ne unquam restauretur, nil mirum, hodie illius nullum superesse vestigium.

(b) Quo fundamento & authoritate Hayecius ab omnium vetustiorum sententia deflexerit, Krzesomyslumque pro uno eodemque cum Wnyslao habuerit, minime mihi exploratum est. Veteres certe omnes eos sejunxerunt, Wnyslaumque filium Wogeni, Krzesomyslum vero filium Wnyslai fecerunt. Sic historiæ nostræ Alpha Cosmas: *Cosm. Chron. Boh. l. 1.* *Voyn suscepit rerum gubernacula; hujus post fatum Vnizlaus rexit ducatum. Cujus vitam dum rumpunt Parcæ, Crezomisl locatur sedis in arce.* Anonymus, qui passim hactenus Jaroslaus creditus, Viennæ editus quintum ethnicum Ducem ponit Vnislaw, sextum Crezomysl. Idem facit Dalemilus, Franciscus, Pulkawa, Merignola, Anonymus in Menkenio T. III. Mſ. Teutonicum Bibliothecæ Metropolitanæ, Neplaho, Silvius, *Mſ. Lit. G. 33.* Mſ. Picturatum, verbo omnes usque ad Hayecium; ut plane non videam, quo pacto is hic asserere potuerit a quibusdam Chronographis Wnyslaum Krzesomyslum appellatum. Hunc errorem Hayecii jam quoque advertit Balbinus. *Balb. Dec. 1. l. 7.* Reperi in Annalibus Danduli Venetiarum Ducis inter annum 836. & 840. memoriam Wnyslai Slavorum Principis; is an noster sit, destitutus idoneis argumentis affirmare non ausim, ætas ceterum Chronologiæ Hayecii respondet. Mſ. Picturatum Wnyslaum auspicatum Ducatum memorat anno 656. Ceterum cum rursum hoc anno Hayecius nobis res veteribus incognitas, neque tanti momenti propinat, gravissimum rursum bellum cum Carolo M. præteriit, ut mox patebit.

PRÆTERMISSA.

Quemadmodum superiore anno Carolus bellum auspicatus a compescendis prius Sorabis, qui hostile quidquam contra Bohemos tentaturo aut viam reditumque præcludere, aut a tergo ingruere possent; ita prorsum hoc anno, postquam Bohemi auxiliantibus Sclavis,

vis, ut inquit Sigebertus, late grassati essent, arma in Sorabos prius intulit, quibus fractis victisque tandem quoque Boemos ad pacis conditiones, annuumque pendendum tributum compulit. Rem his verbis narrant Annales Moissiacenses: *Carolus misit scaras suas ultra Albiam, ipse vero movit exercitum ultra Sala supra Quercafeldo. Et tunc fuit interfectus Nusito* (alii omnes Annales Francici habent Miliduoch) *Rex superbus, qui regnabat in Suirbis, & postea remeavit Albiam, & vastavit regiones illas & civitates eorum destruxit. Et ceteri Reges ipsorum venerunt ad eum, & promiserunt se servituros domno & pio Imperatori, tradideruntque obsides, sicut ille volebat.* Eginhardus vero: *Post non multos dies*, inquit, *Imperator Aquisgrani veniens Carolum filium suum in terram Sclavorum, qui Sorabi dicuntur, & sedent super Albim fluvium cum exercitu misit. In qua expeditione Miliduoch Sclavorum Dux interfectus est, duoque castella ab exercitu ædificata, unum supra ripam fluminis Salæ, alterum juxta fluvium Albim;* (Annales Moissiacenses habent: Et mandavit eis Rex Karlus ædificare civitates alias unam in Aquilone Magadebourg, unam in orientalem partem ad locum, qui vocatur Halla) *Sclavisque pacatis Carolus cum exercitu regressus in loco, qui dicitur Sili, super ripam Mosæ fluminis ad Imperatorem venit. Missa est & manus de Bajoaria & Alemannia, atque Burgundia, sicut anno superiore in terram Bohemanorum, vastataque terra non minima portione absque ullo gravi incommodo regressa est.* Quod vero tum demum tributarii facti sint, memorat idem Eginhardus in vita Caroli M. *Omnes barbaras*, inquit, *ac feras nationes, quæ inter Rhenum, ac Vistulam fluvios, oceanumque & Danubium positæ, lingua quidem pene similes, moribus atque habitu valde dissimiles Germaniam incolunt, ita perdomuit, ut eas tributarias effecerit; inter quas fere præcipui sunt Weletabi, Sorabi, Abotriti, Boemanni. Cum iis namque conflixit, ceteras, quarum multo major est numerus, in deditionem suscepit.* Palacius inter monumenta sua æri incisa etiam refert numum unifrontem in memoriam reportatæ a Carolo M. contra Bohemos victoriæ excusum, cujus epigraphe est: DE VICTIS FIXIT CARLUS MONUMENTA BOHEMIS. Infra vero VIGIL antia DUCis. Sed quemadmodum alias plures eruditi viri seu de oscitantia, quod numos veteres diligentius non examinasset, seu plane de impostura Palacium incusarunt, ita & hunc numum suppositititium esse plusquam testatum est. Præterquam enim quod neque Blancius, neque Molinetus, qui peculiari opera Caroli M. numos tractarunt, neque alius Francorum Scriptorum, numismatumque Collectorum mentionem ejus faciant, illius elegantia a rudi aliorum ejus ævi monetarum signo longissime re-

Sigeb. Gemblac. ad h. a.

Annal. Moissiac. ad h. a.

Eginhard. ad h. a.

Annal. Moissiac. ad h. a. a Ludevigio Mss. Reliquar. T. VIII. in præf. p. 44. citati.

Apud Heinec. p. 138.

Blan. Traité de monnoyes de France. Molin. in Theatr. de S. Geneveve.

cedit. Quod ut lector ipse cognoscat, eum sub Num. V. in tabula nostra, qua plures numorum typos exhibemus, recusum proferimus. Hujus generis est illa Bohemiæ legatorum oratio ad Carolum Juniorem, quem Fortunæ filium vocant, elegans magis, quam temporis illius historiis accommoda apud Bernardum Giraldum, quam hic referre supervacaneum censeo. Jam vero ut supra minus expedita quæpiam Scriptorum Franciæ loca enucleemus: Et quidem

Girald. T. I. hist. Franc. l. 4.

I. Ex iis refutatur Stranskius, Balbinus, ac Jordanus, qui Miliduochum, seu ut illi vocant Milidruchum Bohemorum belliducem faciunt; non enim solum apud Eginhardum, sed & reliquos omnes veteres Francorum Chronographos *Soraborum Dux* imo & *Rex* audit. Plures vero fuisse Duces tum adhuc Sorabis, quemadmodum & Bohemis ex hoc Miliduocho distincto a superiore Samela liquet, & annis posterioribus plures etiam in lucem prodibunt. Ceterum Sorabos a Carolo non secus ac Bohemos tantum tributarios factos, non vero etiam vasallos, ut quidam contendunt, ex supra allato Eginhardi loco liquet, quo eos inter *tributarios* solum censet.

Stransky Reipubl. Boj. c. 8. Balb. Dec. 1. l 7. Jordan. in Orig. Slav. n. 1017. Annal. Francofuld. ad h. a. apud Freher. T. I. &c.

II. Multi Juris-Consulti, Jurisque Publici Scriptores cum Goldasto contendunt hoc bello Boemiam subjectam fuisse Carolo, quam sententiam Adamus Glafeys tam certam reputat, ut non dubitet inquirere in qualem nexum, æqualemne, an inæqualem Regni Francici Bohemi pervenerint? an servorum instar reputati, an pari conditione cum Francis ceterisque Carolo subjectis populis habiti? At pace Virorum horum Clarissimorum dicere liceat: eos injurie genti nostræ jugum & vincula cudisse, quæ populus Bohemiæ nunquam gessit, & quæ vel ipsis omnibus veteribus Francicis Scriptoribus incognita fuere. Præcipuum certe inter Scriptores omnes locum habere debet Eginhardus Carolo M. a secretis, & vir ea ætate cum Alcuino inter doctissimos reputatus; is vero nuspiam scribit Bohemos subjectos, sed *ita perdomitos, ut tributarios effecerit.* Cujus generis etiam fuisse memorat *Abotritos, Welctabos, & Sorabos.* Atque ut populos hos suo juri libertatique relictos distingueret ab illis, quos mox subjectos factos dicturus erat, de prioribus ait: *Cum iis namque conflixit.* Conflixit itaque & pacis conditiones cum tributo extorsit, non subegit. De aliis vero gentibus loquens inquit: *Ceteras, quarum multo major est numerus in deditionem suscepit.* *Dediti* autem populi juxta Glossarium Caroli Dufresne

Glafeys Pragmatische Geschichte c. 1. Thes. 2.

pro

pro ſubjectis & ſervis recte eo ævo accipiebantur, at minime *tributarii.* Quin ſi Eginhardi aliorumque veterum Francorum annales diligentius expendantur, tributum iſtud annuum magis rationem *muneris* & *doni* habuit, quam tributi debiti; hoc enim nomine ſingulis annis in Annalibus Francorum exprimitur, quoties legati barbarorum ad annuum pendendum tributum Reges Franciæ adiiſſe leguntur: ſic nominatim Eginhardus: *Altero conventu apud Compendium habito, in quo annualia dona ſuſcepit.* Et rurſum: *Wormatiam venit, ibique habito generali Conventu, & oblata ſibi annua dona ſuſcepit.* Nec incredibile gentem noſtram tantum libertatis ſuæ tenacem Carolo hanc annuam elargitionem pactam, ut ſpeciem & nomen *gratuiti doni* Majeſtati Caroli debiti præſeferret. Nec enim ejuſmodi gratuitarum præſtationum rationem vetuſtiſſimis temporibus incognitam fuiſſe ex Salviani verbis diſcimus: *Aurum, quod pendimus, munera vocamus, dicimus donum eſſe, quod pretium eſt.* Quanquam non diffitear poſtea in veram tributi rationem tranſiiſſe, idque etiam minis a poſterioribus Imperatoribus exactum. At ſubjectos non fuiſſe hoc anno Carolo Bohemos inſtar omnium validiſſimo argumento nobis eſt teſtamentum ſeu diviſionis Charta hoc ipſo anno a Carolo confecta, quam ab ipſo Leone Pontifice ſubſcriptam memorat Eginhardus, quæque apud Baronium & Pagium reperitur. In hac cum partitionem Regnorum inter tres filios ſuos facit Carolus, nec mentio fit de Abotritis, Weletabis, Sorabis, aut Bohemis; at diſpoſitionem ſolum inter eos facit de terris Bojoariæ, Turingiæ, Friſonum, Saxonum, Longobardorum, Hiſpanorum, aliorumque ſubjectorum populorum. Hinc recte Albericus Monachus Trium Fontium, & Anonymi Chronicon vetus ex libris Pentheon excerptum Bohemos ab hac ſubjectione liberant iſtis verbis: *Regni Karoli tunc erat terminus a Bulgaria ſive Illyrico usque ad Hiſpanos, & a Danis usque ad ſarum Siciliæ, exceptis adjacentibus regionibus, utpote Boemia, Polonia, Dalmatia, Yſtria, Venetia, Britannia & aliis quibusdam Provinciis.* Atque ſi vel ipſa Caroli M. vita ab Eginhardo ſcripta conſulatur, legere eſt: eum prius ordine quodam omnes ſubjectos populos terrasque usque ad ſubactam Pannoniam enumeraſſe, ac demum ad tributarios populos primum tranſiiſſe. Quare perclarum eſt Bohemos hoc Caroli bello nec ſubjectos, nec ſervos, nec aliquo nexu obnoxios factos; atque, ſi ſummo juris rigore tributarios dicamus, libertatem ſuam conſervaſſe. Neque enim tributi præſtatio ſubjectionem, aut nexum certum cum ejus, cui præſtatur, regno facit, alias Orientale Imperium univerſamque Græciam

Eginhard. ad An. 827. Idem ad An. 826.

Salvian. de gubernat. Dei l. 8.

Eginhard. in vita Caroli M. & in Annal. ad h. a. Baron. & Pagius ad h. a.

Albericus I. P. ad h. a. Apud Menken. T. I.

Apud Heineccium p. 137

hoc

hoc ipso tempore Saracenis subjectam fuisse admittendum erit, cum anno superiore Theophanes memoret: *Nicephorum Orientis Imperatorem ad redimendam pacem pactum esse annuum tributum tricenorum millium numismatum, trium item millium numismatum in caput Imperatoris, & trium millium in caput filii sui Saraceno Principi.* Idemque non semel cum Romanis evenisse legatur in historiis. Recte igitur Besoldus: *Bohemi in fidem & amicitiam Cæsaris se tradiderunt, ut præter honorem, quem Majestati Cæsareæ debent, cetera immunes & liberi præsertim jura Vladikorum & Lobothonum essent* Male autem primus omnium Trithemius Ducatum Bohemiæ regno Francorum subjectum fuisse scribit, ante quem ex vetustioribus vix aliquem reperias; nam ii aut rem penitus prætereunt, aut certe non amplius, quam censum illum annuum referunt. Poeta certe Saxo copiosus his in rebus de deditione hac, imo aliorum Slavorum nihil commemorat: id solum subjiciens;

Besold. in discursu de appellat. c. 4. n. 5.

Trithem. in compend. Annal. de orig. gent. Franc.

Plures
Sclavorum populos censum sibi solvere fecit.

Plura hanc in rem argumenta glomerat pro Bohemorum libertate Clarissimus Jordanus in Commentatione historico-politico-juridica de Archipincernatu, & connexione Regni Boh. cum Imp. Rom. Germanico. Potissima compendio hæc sunt: 1mo. Carolum in debellandis Bohemis non suam, sed Avarorum causam egisse, quorum nempe patrocinium susceperat, illudque solum quæsivisse, ut Avares clientes suos ab iis quietos tutosque redderet. Neque enim ad suscipiendam fidem eos coegisse, ut in Bajoariis Saxonibusque fecerat; quanquam is plerumque præcipuus bellorum suorum scopus, & prima inter pacis conditiones teste Eginhardo fuerit. 2do. Slavos Bohemiæ nunquam a Francis seu leges, seu Duces, seu alios Magistratus accepisse, quemadmodum in Saxonibus & Bajoariis evenit. 3tio. Boemos in Comitiis Generalibus nunquam comparuisse, & nonnisi in Annalibus Francorum legationes memorari, quæ cum annuis muneribus advenire solitæ. Ac proinde his verbis concludit: *Libera itaque fuit Bohemia sub Francis Imperatoribus non obstante tributi obligatione. Si quis tamen plus juris in Bohemiam imperio competiisse pertinaciter contendat, hoc saltem minime subjectionem, sed eam tantum imperii venerationem ac reverentiam importabit.* Anonymus vero: *Boemiam perpetuo liberam nec alteri subjectam fuisse hæc probant: Potestas summa ferendi & abrogandi leges, constituendi magistratus & ordinandi judicia, deligendi sibi Ducem, accipiendi extremam provocationem, bellum indicendi, pacem pro arbitrio ineundi, pangendi fœdera, feuda dandi & revocan-*

Jordan. de ArchiPinc. c. 4

Anonymus Dissertatione de Reg. Boh. antiquitate & praeminentia.

candi. monetas cudendi sua non alterius regula, vectigalia imperandi, exigendi tributa, conferendi dignitates, impendiorum nemini rationem dandi, convocandi Comitia. Hæc, inquit, jura cum semper a primis suis incunabulis habuerit Bohemia, quis eam neget supremam semper potestatem habuisse? aut temere affirmet alteri unquam subjectam? Denique Stranskyus: *Et quamvis semel atque iterum in eas angustias redacti erant Bojemi Principes, ut herbam Germanis Regibus porrigere, pacemque a victoribus pretio redimere cogerentur, nunquam tamen eo potuisse adigi, ut libertatem, leges, mores, jura, consuetudines patrias abjicerent ac ejurarent.*

Stransky Reipubl. Boj. c. 3. §. 9.

III. Tributarios hoc anno factos Bohemiæ Slavos diximus, nunc inquirendum, quod id tributum fuerit? Nescio quid Stransky sibi velit, dum tributi istius initium, item & numerum incertum prædicat. Nam quanquam ejus summam nemo nobis Francicorum historicorum transcripserit, tamen id Cosmas in oratione legatorum Bohemiæ ad Henricum III. Imperatorem his verbis luculentissime expressit: *Talem*, inquiunt, *legem instituit Pipinus Magni Caroli Regis filius, ut annuatim Imperatorum successoribus CXX. boves electos, & D. marcas solvamus. Marcam nostra moneta CC. nummos dicimus. Hoc testatur nostratum ætas in ætate, hoc omni anno sine refragatione tibi solvimus, & tuis successoribus solvere volumus. At si aliquo præter solitum legis jugo nos aggravare volueris, mori potius promti sumus, quam insuetum ferre onus.* Ex quo Cosmæ loco corrigendus Thomas Jordanus in notis ad Dubravium, Boregk & Bezkowsky, qui quinquaginta pondo argenti pustulati, puri autem 50 marcas pendi solitas scribunt, quem errorem in Jordano jam adnotavit Goldastus & Balbinus.* Tributum hoc, ut memorat Adamus Bremensis, renovavit Ludovicus II. cum gens nostra id pendere tergiversaretur. Post Arnulphi tempora rursum gens nostra se se vinculis his expedire attentavit; at ut habet Ditmarus, ad id pendendum per Henricum Aucupem adacta est, a quo tempore id usque ad Philippum, ut Goldastus** ordine refert, præstitum fuit, dum demum Philippus anno 1200. in Comitiis Moguntinis id Ottocaro Regi Bohemiæ remisit, quod dein Fridericus II. confirmavit, de quo plura suis locis.

Stransky ibid. c. 3. §. 17.

Cosm. Chron. Boh. l. 2. ad An. 1040.

*Thom. Jord. l. 5. p. 131. Boregk in Chr. Boh. p. 48. & 86. Bezkowsky Chron. Boh. T. I. c. 18. p. 156. *Golda. de Reg. Boh. l. 2. c. 11. §. 3 Balb. Epit. l. 1. c. 7. p. 29. Adam. Brem. l. 1. c 34. Ditmar. Merseb. l. 1. **Goldast. de Reg. Boh. l. 2. c. 2.*

IV. Scimus summam tributi, nunc *quingentarum marcarum* valorem ejus ævi expendere non injucundum antiquitatum curiosis accidet: Magnam hanc ad rem nobis lucem verba Cosmæ suppeditant, dum ait: *Marcam nostra moneta CC. nummos dicimus.* Ab ea ætate, qua scrip-

sit Cosmas, duorum modulorum monetas superstites habemus, alias *majores*, quæ magnitudine *grossum* hodiernum æquant, aut paulo excedunt, alias *minores*, quæ *cruciferi*, ut vocant, hodierni magnitudinem ad amussim exprimunt, quanquam crassitie & pondere superent. Earum plures typos suis temporibus & locis proferemus, earundemque exempla aliqua excusa jam protulit David Koehlerus. Jam Carolus Dufresne in Glossario suo ostendit medio ævo vocabulum *Numus* passim pro denario seu minori moneta acceptum fuisse, ut igitur CC. illi numi, qui Cosmæ ætate marcam æquarunt, intelligendi procul dubio videantur de numis minoris moduli: Nec enim credibile, tam ponderosam eo ævo fuisse marcam, ut 200. numos majoris moduli, atque ita 13. hodiernas uncias appenderet. Quo itaque aliquam rationem ponderis marcæ eo ævo usitatæ eruerem, appendi *Spitignei* Ducis Bohemiæ numum minoris moduli bene conservatum, eum nempe, quem nuper Excellentissimo Domino Episcopo Litomericensi A. R. ac Eximius P. Josephus Pamer Ordinis S. Benedicti in Emaus Pragæ professus amicus meus suavissimus me exstimulante obtulit. Ponderat is $1\frac{1}{25}$. scrupulum, (ein sechszehendl Theil) id est scrupulum integrum & vigesimam quintam unius partem. Quare 200. ejusmodi numi, quos Cosmas marcæ æquiparat, appendunt 208. scrupulos nostros, atque si more hodierno drachmam in 4. scrupulos seces, efficiunt drachmas 52, lothones vero nostros 13. seu uncias $6\frac{1}{2}$. Quod ad valorem intrinsecum attinet, accurate numum dictum Spitignei examinari feci per argentarios nostros Pragenses, qui concorditer ejus pretium ex hodierno argenti valore $4\frac{1}{2}$. seu quatuor & medio crucifero stare ob argenti puritatem affirmarunt, ut ita 200. ejusmodi numos hodierno valore 15. florenos efficere perspicuum sit. Habemus itaque marcæ illius vetustæ Bohemicæ verosimillimum pondus: scilicet hodiernas sex uncias & mediam, seu tredecim vulgares lothones. Habemus etiam illius pretium intrinsecum, scilicet hodiernos quindecim florenos. E quibus jam summam conficere in proclivi est, quam singulis annis majores nostri Francicis Regibus penderunt: videlicet in pondere 203. libras hodiernas & duas uncias argenti, in valore vero hodie usitato: septem millia quingentos florenos præter 120. boves electos, quæ profecto ætate illa summa non minima erat. Ut vero luculentius ostendam rationem hanc marcæ ac ponderis aliis monetis ejusdem ævi respondere: appendi feci duos præterea alios optime conservatos numos majoris moduli, alterum Boleslai II. seu III. qui in Numophylacio Cœnobii Ord. S. Benedicti Brzevnovii asservatur,

David Koehler Müntz-Belustigung *P. 6. p. 329. & maxime P. 7. p. 417.*

tur, alterum Braczislai Ducis nostri, qui, proh dolor! in manibus cujusdam rerum harum imperitæ mulieris Brundusiensis est, quæ eum alienare vel eo refugit, quod sibi a parentibus hereditate pro genuino numo S. Wenceslai, cujus imaginem ac epigraphen aversa fronte gerit, relictum asserat. Uterque hic numus, qui diametro hodiernum grossum Cæsareum æquat, ad amussim duos minoris moduli Spitignei numos, adeoque $2\frac{2}{27}$ scrupulos ponderat, ut horum igitur centum numero marcam effecisse planum sit. Rem verbis ipsis Slavicis confirmare videtur horum numorum alter Brzevnoviensis: In ejus enim aversa fronte hæc vetus Boemica Epigraphe superscripta est: OMERIZ PRAGA C id est *ex pondere, seu ad pondus Pragense Centum*; majores enim nostros numeros latinis literis more Romanorum expressisse ex tot veteribus MSS. vernaculis testatum est, & vel ex ipso Hayecii impresso Chronico adhuc videre licet, in quo folia ejusmodi Romanis cyphris numerat, quanquam Bohemicam vocem *List* id est *folium* addat. Eodem etiam verosimillime modo explicandus numus, quem David Koehlerus Num I. exhibet, in cujus aversa fronte hæc legitur circumscriptio: PRAGA CIVIT C, ut illud ultimum virgulatum C mihi aliud vix quam *Centum* connotare videatur, quanquam Eruditissimus Eques Silesius ibidem pro litera *S* acceperit. Atque ut causam magis roborem: appendi etiam feci Wenceslai II. Regis nostri grossum Pragensem optime conservatum, quem quantulum quid amplius, quam duos numos majoris moduli ponderare deprehendi, ut videlicet drachmam integram, & circiter unam tertiam scrupuli æquaret. Cum autem Wenceslaus II. ipse in suis Montanis legibus dicat: *Fertonem constare XII. grossis Pragensibus*, atque idcirco marca 48. grossis Pragensibus constiterit, palam est: adhuc sub Wenceslao II. hanc ipsam veterem rationem marcæ perstitisse; nam 48. grossi Pragenses ab eodem excusi plane pondus veteris illius marcæ, seu hodiernorum 208. scrupulorum, aut 13. lothonum exæquarunt. Istud vero de marca veteri purioris argenti accipiendum; nam *marca gravis*, quæ passim postea sæculo XIV. legitur, sexaginta quatuor grossos Pragenses appendit, quæ dein ob cupri admixtionem magis magisque temporum cursu crevit, ut suis annis videbimus. Ceterum numos illos majoris moduli a majoribus nostris *denarios* appellatos fuisse verosimillimum est: Tria enim monetarum genera in veteribus nostris Chronicis & Diplomatibus expressa cumprimis legimus: *Solidos*, *denarios*, & *numos*. Solidi verosimillime ii dicti sunt, de quibus in hæc verba Stranskius: *Boleslai*

David Koehler Münz-Belustigung P. 7. p. 714.

Montanæ leges MSS. Wenceslai II.

Stransky

Reipubl. Boh. c. 18. §. 2. *sævi numus ex parte antica Wenceslai fratris, ex postica ipsius Boleslai vultus repræsentabat, & Vallensis hodierni* (Thaler) *unam quasi partem sextam* 1/6. *valebat. Ex eo porro tempore eadem bonitate pondereque is fundebatur usque ad tempora Wenceslai hoc nomine Regis Bojemiæ secundi, nisi quod numi cudebantur, ut diximus suorum quique - - - inscripti nomina Regum.* Ut igitur ex calculo Stransky ejusmodi solidus prope æquaverit pondus grossi Pragensis posterius a Wenceslao II. excudi cœpti. Quanquam ultro confitear ejusmodi monetam neque hactenus in manus meas pertigisse, nec ejus typum apud quenquam monetarum collectorem reperisse. Minoris moduli monetas *numos* procul dubio nuncupatos supra copiose ostendimus; ut igitur nomen aliud non supersit, quam *denarios* appellare eos, qui hodie majoris moduli restant ex hac antiquitate.

V. Dubium hic porro oriri potest a quonam tributum istud originem habeat, & cum quonam Bohemi pacti sint: cum Carolone ipso M., an Coroli filio Carolo, an Pipino? aliqui a Carolo ipso impositum sentiunt, at Annales Metenses passimque Francici alii id Carolo filio tribuunt; rem Eginhardus his verbis confirmat: *Boemanicum bellum ductu Karoli junioris celeri fine completum est.* Poeta vero Saxo:

Eginhard. in vita Caroli M. apud Heineec.

Quos (Bohemos) *contra missus multis cum millibus ejus*
Natus & æquivocus bellum virtute sagaci
Commisit, celeri victor quod fine peregit.

At Cosmas noster inquit: *Talem legem instituit Pipinus Magni Caroli Regis filius.* Quæ verba Cosmæ procul dubio Goldastum aliosque in eam sententiam detorserunt, ut hoc tributum jam a Pipino Caroli Martelli filio, Carolique Magni patre impositum assererent. Sed minus recte: omnia enim Cosmæ exemplaria habent *Magni Caroli*, neque nomen *Magni* una litera M. ut pro Martello accipi posset, exprimunt. Ut autem vetustissimorum horum authorum sententias conciliemus: Clarum omnino est ex omnibus Francorum Annalibus a Carolo Caroli filio bellum Boemicum gestum fuisse atque confectum; verum cum iidem annales anno hoc præter vastationem Bohemiæ ab illo factam, & reditum sine omni incommodo nihil de pacis conditionibus initis loquantur, conjicere licet Boemos etiam post ejus reditum in armis perstitisse. Sed tandem inquit Paulus Æmilius, *præplacuit Bohemis convenire potius certis pactis, quam denuo explicata acie periculum experiri.* Ut igitur jam post reditum Caroli missus videatur ad Bohemorum petitionem

Goldast. de Reg. Boh. l. 2. c. 2. §. 6.

Paul. Æmil. in hist. Franc.

Pi-

Pipinus, qui pacis conditiones, hocque annuum tributum cum illis pepigit. Quo pacto verum erit, quod Cosmas scribit: legem hanc tributi a Pipino constitutam fuisse. In eandem fere sententiam inclinat Jordanus: qui ait: verosimillime Bohemos ad Pipinum tanquam mediatorem apud patrem recurrisse pro pace concilianda, ejusque officiis eandem obtinuisse. Ceterum quantis exercitibus, quantarum gentium evocatione, quantoque armorum apparatu Carolus Hunnicum & mox Boemicum consequens bellum gesserit, plerique coævi difficile explicatu asserunt. Exstat Caroli M. epistola ad Abbatem Altahensem data, qua eundem ad hoc bellum invitat, citatque; ut procul dubio more illorum temporum omnes prope Germaniæ ac Galliarum Episcopi atque Abbates in exercitu Caroli fuerint. In eadem vero epistola arma tunc usitata his verbis describuntur: *Caballarius habeat scutum & lanceam, & spatham, & semispatham, arcum & pharetras cum sagittis, & in carris utensilia diversi generis, id est cuniada* (secures) *dolaturia*, id est dolabra, *tarratos*, id est arietes seu ingentia terebra ad perforandos muros, *assias*, id est asseres, *fosorios* id est ligones, *palas ferreas, & cetera utensilia, quæ sunt in hostem necessaria.* Neque id ultimo prætereundum est, quod Aventinus fabulose magis quam vere de eodem Hunnico atque Boemico bello refert: scilicet in exercitu Caroli interfuisse gigantem nomine Ænotherum, eumque stipendium equo sub Carolo meruisse, qui hostes instar fœni demessuerit, & in morem avicularum hasta velut cuspide aut veru fixos humeris suspenderit. Sed procul dubio, cum equo stipendia meritus sit, etiam giganteum equum habuerit, oportet, qui fortassis Bohemos avenæ instar devoravit. Fabulam hanc Aventinus verosimillime ex Turpino fabularum ejusmodi incude depromsit, qui Carolo ipsi M. staturam & vires portentosas tribuit, quique in eundem errorem Chronici Mindensis compilatorem, & Gobelinum Personam induxit.

Jordan. in Orig. Slav. c. 29. §. 39.

Apud Bern. Pez. in Cod. Diplomat. p. 73.

Dufresne in Glossario.

Avent. Annal. Bojor. l. 4. p. 208.

Turpin. in vita Caroli M. & Rolandi c. 20. p. 180. Apud Meibom. T. I. Gob. Person. Ætat. VI. Cosmodromii c. 40.

ANNUS 807.

Primum hunc annum post hominum memoriam fertilissimum habuit Bohemia. Fertilitatis argumentum est incredibilis annonæ vilitas, quæ sic decrevit, ut duo nu-

Summa fertilitas.

numuli (a) tantam cujuscunque generis mercarentur frumenti copiam, quantam adulti humeri ferre possent. Boemos itaque omni parte tum ab annona, tum auro argentoque beatos, castra prædiaque struendi incessit studium, sed ceteris omnibus palmam rapuit castrum Lichnicze sic appellatum a monte, cui instratum fuerat. Nobile illud quidem a conditore suo Lidoslao de Hronow præpotente viro, sed rerum postea gestarum gloria multo illustrius. Ei castro demum post aliqua tempora Moravi nomen Lichtenburg indiderunt. (b)

Wratislaw alter Wogeno filius nascitur. Eo quoque anno alterum Banka enixa filium est, *a regressu gloriæ* magnifico nomine Wratislavum appellatum.

Sic Principis fœcunditate cum frugum copia in Bohemia certante, soli Zatecenses communis lætitiæ fuerunt expertes. *Wrssovecius depopulatur agrum Zatecensem.* Wrssovecius rapinis, cædibusque in dies efferatior lætissimum illum Bohemiæ agrum e castro suo more fœdissimi turbinis pervadebat. Nec miserrimæ urbi ad extremam pene redactæ penuriam præsidii alicunde spes, præsertim posteaquam reversi Wissehrado legati tristes renunciarent, in Wogeno nihil opis esse, quod imminenti perpetuo Moravo Principi invigilandum magis incumberet, ne ab hoc respublica quodpiam detrimentum caperet.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 807.

LEONIS III. PAPÆ 13. CAROLI IMPER. 8.

WOGENI 4.

(*a*) Præter dictos anno superiore minoris moduli numos argenteos, qui vel hodie pretium quatuor vulgarium cruciferorum excedunt, non incredibile majores nostros viliores quasdam & procul dubio cupreas habuisse monetas. Oblati mihi sunt anno superiore venum facile 60. numero bracteati cuprei oboli in Bohemia reperti, quos pene scyphatos appellare liceat, ii neque magnitudine, neque crassitie obolum vulgarem æquant, signa vero in iis diversa, plurimum vix jam discernibilia, eorum quatuor typum in I. Tabula nostra Num. VI. inter alias monetas exhibemus. At quoniam in uno eorum leonem non indecore efformatum deprehendi, vix quidem hujus ætatis deputavero. Argumentum tamen manifestum est: olim cupreas monetas majoribus nostris usitatas fuisse. Rem confirmat Catalogus Numophylacii Herbipoli annos abhinc facile quinque ab heredibus Reverendissimi hujus loci Suffraganei venum propositi, in quo Ottocari Regis nostri cuprea quoque moneta specificatur. Et quanquam nulli operæ pepercerim, ut vel typum monetæ hujus adipscerer, remque Moguntiæ etiam, quo Numophylacium istud translatum est, urgerem, vana perpetuo spe lactatus sum. Sed fortassis moneta hæc cum aliis tribus quatuorve Boemicis per eum in lucem publicam proferenda est, qui obstitit, ne earum ectypa mihi darentur. Quod enim consilium aliud viro isti invidiam hanc afflare potuisset, ut non tam mihi, quam universæ Bohemiæ sua vetusta monumenta cognoscendi occasionem eriperet?

Jus Municipale sæcul. XIV. Germ. Ms.

(*b*) Inclyta in gente nostra Lichtenburgiorum familia, cujus ab Ottocaro II. præclara in Annalibus nostris leguntur gesta, ab hac arce nomen invenit; an tamen hæc a Ronoviis, an ex Moravia aut Alsatia originem suam trahat, suis locis excutiemus. Addit ad hunc locum noster P. Victorinus: arx Lichtenburg in agro Czaslaviensi ad undecimum ab urbe Praga milliarium Hussitico bello clarissima, & unicus propemodum scopulus, ad quem allisus Orphanorum Taboritarumque fu-

furor, certum ſemper naufragium fecit. Hoc tamen clariſſimum propugnaculum anno 1429. ad diem 25. Novemb. victas hoſtibus porrigere manus coactum, in prædam ceſſit Joanni Ruſſinovio Orphanorum ductori. Hodie penitus in ruderibus eſt. Hronow ab eo diverſum eſt, cujus ad annum 728. mentionem fecimus; hocce enim Lichtenburgo vix medio lapide diſſitum erat, hodieque oppidum eſt Ronnow paſſim in Geographicis tabulis ſcriptum ſpectans ad Excell. Comitem Franciſcum de Wieſchnik.

PRÆTERMISSA.

Sommersb. Sileſ. Script. T. III. p. 17. Voſſ. in Commen. de reb. geſt. D. Fabiani Burgg. in Dohna Spener. Oper. Herald.

Ab hoc anno Sommersberg, Gerardus Voſſius, Jacobus Spenerus aliique repetunt initia nominatiſſimæ apud nos adhuc ſæculo XVI. familiæ de Dohna, ajuntque devictis Sorabis a Carolo quendam inclytum heroem Galliæ Narbonenſis nomine Aloyſium de Urpach novæ hic erectæ coloniæ præfectum, Comitemque limitaneum conſtitutum, qui ſuam ſedem in Donyn ad Moeglizium in hodierna Miſnia non procul ab Albis alveo fixerit, caſtrumque hic loci condiderit, unde dein ejus poſteri nomen munusque Burggravii Dohnenſis Ludovici Pii tempore acceperint. At erudite ſubdit Carpzovius: tot oriri dubia, ſi res accuratius ex Chronologiæ legibus examinetur, ut vix quidem integra & intaminata fides hiſtorica relatis his tribui poſſit; quas difficultates cum hiſtoria pugnantes fuſiſſime dein ſequentibus paginis perſequitur. Et quidem ſi Annales Francorum, cumprimis Metenſes ſuperioris anni expendamus, caſtra quidem duo excitata legimus, ſed remotiora, alterum ſcilicet ad Hallam, alterum in Magadeburg, nec enim victos & ſubjectos Sorabos, ſed tributarios factos legimus, ut Franci jam in ipſa hodierna Miſnia ſedes caſtraque conſtituerent. Nec denique præter unicum Ducem Comitemve Sorabici limitis etiam poſterius alius hic legitur, & is ne quidem ipſe in Soraborum terris ſedem habuiſſe uſpiam reperitur.

Carpzov. Ober-Lauſitzer Ehren-Tempel P. 2. c. 1.

Annal. Metenſ. ad An. 806.

ANNUS 808.

Novæ Moraverum latrocinationes.

Evolvens ſe ex hiemali glacie tempeſtas verna non minus atrocem, quam anno præterito Wrſſoveciana fuerit,

rit, intemperiem in Bohemiam detulit. Moravi deguſtata Bohemiæ felicitate nullis jam cladibus arceri poterant, quo minus ex Bohemis prædas agerent. Clam igitur in regionem illapſi ſuper monte quodam Ohby ſeu Oheh (b) dicto munitionem inſtruunt, ex eaque emiſſis manipulis longe lateque latrocinantur, ac complures vicos nominatim Swochow, Dubin, Chotieborz (c) depopulati captiva pecora & incolas in Strazekam & Bytow Moraviæ caſtella abducunt. Ad hoc malum in radice opprimendum Czaslavus ſenior delectum juventutis militiæ aptæ ex omni vicinia facit, procurationeque rerum domeſticarum filiis ſuis Slawo & Czaſſo relicta ipſe ſe in bella ultionemque ardentibus præbet ducem. Cum in conſpectum montis, cui Moravi incubabant, ventum eſt, cenſum bellatorum iniit, reperitque viros octingentos quinquaginta non modo armis, ſed & audacia optime inſtitutos, quorum aliis expediti in ictus erant arcus atque ſagittæ, aliis enſes & ſcuta, aliis tela & pugiones, aliis tribula, clavæque muricatæ, alii rurſum adſiſtebant inſtructi fundis atque ferratis fuſtibus hoſtilis ſitibundi ſanguinis. Alter cum illuxiſſet dies ad munitionem acceſſere loricatorum nonnulli, flammasque ſubjicere parant. At Moravi caſtro eruptionem facientes ingentia in ſubjectos ſaxa evibrant. (d) Quod quanquam nullo pene Bohemorum damno exequerentur, Czaslavus tamen pro ſumma ſua prudentia ſigna vertere, bellumque deinceps trahere conſtituit, & firmis per intervalla diſpoſitis ſtationibus latrocinandi cauſa prodituram hoſtem operiri, inopinumque opprimere.

Oheb munitio.

Czaslavus contra Moravos progreditur.

ANNUS JESU CHRISTI 808.

LEONIS III. PAPÆ 14. CAROLI IMPER. 9. WOGENI 5.

(a) Incongrue quidem meo judicio has Moravorum irruptiones in Bohemiam Hayecius in hæc tempora rejecit, quibus utrique genti de opponendis æquis viribus succrescenti Francorum potentiæ prospiciendum erat; atque si veterum Annalibus testatum est vel eam ob ipsam causam Sorabos fœdus cum Bohemis pepigisse, quis Moravos rerum suarum tam male providos fuisse credat, ut intestino hoc bello se cum gente amica colliderent; ex quo Franci maxima commoda possent capere?

Hayec. ad An. 889. (b) Prætercurrens amniculus idem nomen gerebat; excitatum postea hoc loco memorabile castrum, de quo annis sequentibus. Hodie nomen illius amissum est.

(c) Swochow in regione Czaslaviensi nullum hodie superest, nec Dubin, nisi vicum Duby dicas inter Teudo-Brodam & Humpolez situm. Chotieborz hodiedum oppidum est cum arce nobili ad Illustr. Comitem de Oppersdorf spectans, Teutobroda duobus plus minus lapidibus remotum.

Anonymi Mſ. (d) Anonymus Calendarii Weleslavini amplificator, cujus jam aliquoties mentionem ingessimus, in obsidione Carlsteinensi, quæ sæculo XV. accidit, *fundas majores bellicas* (sic enim vocat) adhibitas scribit, quæ etiam trecentarum librarum pondus ad passus ducentos & ultra propellerent. Istiusmodi machinæ structuram copiose ac enucleate vernacula lingua describit, cujus exemplum simile cum neque apud Romanos, neque Græcos, neque Germanos legatur, dignissimum mihi visum est descriptionem illius fideliter verbis latinis reddere. Tres trabes, inquit Author, quercinæ trianguli ritu in terram oblique defixæ verticetenus instar pyramidis confluebant, isthic ne a se invicem recederent circulo solido ferreo junctæ erant, ex hujus circuli utraque extremitate ansa erat ferrea, cui utrinque lora fundæ illigabantur. Funda, quæ in medium machinæ ex loris propendebat, constabat multis bu-

bubuli corii commissuris affabre consutis, similiter & illius lora; tanta quidem firmitate non solum, ut etiam trecentarum librarum pondus sustineret; sed & tanta corii flexibilitate, ut ictum non remoraretur. Infra fundam trabes firmissimis ferreis ligaturis, ne inferiori parte ictus vehementiæ cederent, invicem erant junctæ; ex ligaturæ simul sustinebant chalybeum solidum instrumentum, quod instar arcus intendi & remitti poterat; extrema enim sua parte in semicirculi formam contortum firmissime ligaturis ferreis trabique mediæ affixum erat, altera sui extrema parte liberum in palæque normam efformatum, ut accedente vi deprimi posset, ac remissum fundam cum saxo propelleret. In aversa hujus palæ parte solidus erat uncus ferreus, cui catena innectebatur, perque eam dispositis utrinque ferreis rotis machina hæc summa vi lente deprimebatur, seu intendebatur, ut vim haberet elasticam. Dum igitur saxum, seu quodcunque aliud genus fundæ jam impositum, vibrandum erat, summo impetu catena relaxabatur, quo pacto intensum chalybeum instrumentum se se in pristinum statum restituere connitens vi sua elastica tam vehementem fundæ superjectæque materiæ impingebat ictum, ut ad ducentos etiam passus saxa, molesque jaciendas per aerem propelleret, ac occurrentia sibi seu subrueret, seu certe labefactaret. Sed saxum, inquit ulterius author, seu quamcunque aliam molem jaciendam firmam, aut certe firmo involucro instratam esse oportuit, secus enim ictus machinæ ea in ipsa funda irrito ictu contrivit. Hactenus Anonymus. Monstratur hodie in arce Carlsteinensi saxum in globi figuram ruditer dolatum, quod ipse spectavi, duos prope centenarios ponderans, quod ex ejusmodi machina eo jactum perhibetur. Ceterum machinam ejusmodi Carolo M. non incognitam vocat Turpinus *Petrariam. Aptatis, inquit, juxta murum petrariis & mangatellis, & troiis & arietibus*, græce λιθοβόλος dicebatur.

Turpin. de reb. Caroli M. c. 10.

ANNUS 809.

In alia Bohemiæ parte Wrssovecius, & facinorosorum hominum quotidiano accursu, & Moravica intemperie audacior, non jam ferox persultabat agros, sed ipsa

Zatecenses cum Wrssovecio infeliciter pugnant.

Zatecensia mœnia magnis terroribus quatiebat. In his angustiis oppidani ab vana alieni præsidii spe ad domesticas vires, ultimamque desperationem versi, pugnandum sibi eruptione putaverunt. Et favit principio fortuna æquiori causæ. Zatecenses enim magno animorum æstu in confertissimos illati, hostem loco propellunt, Wrssovecium ipsum accepto vulnere tardiorem capiunt. Sed mox Wrssoveciani ex amissione tam chari capitis amentibus similes ferocissime in confusos invecti centum amplius interfectis, aliis item centum & quinquaginta captis, in castrumque Wladarz abductis, ductorem suum ex mediis hostibus eripiunt, Zatecensium reliquis propinquitas urbis saluti fuit. Hæc clades Wissehradi nunciata Wogeno tanto opere doluit, quod amissi liberi acerbius dolere patri non debuissent. Doloris argumentum jusjurandum fuit gravissimum, (a) quo se Princeps e vestigio conceptis verbis obstrinxit, non admissurum quietem animo, quam Wrssovecio parem Zatecianæ stragi cladem reddidisset, ejusque oppidum solo æquasset. (b)

Dolor Wogeni ex clade Zatecensium.

·+++++++++++++++++++o++++++++++++++++++

ANNUS JESU CHRISTI 809.

LEONIS III. PAPÆ 15. CAROLI IMPER 10. WOGENI 6.

Helmold. Chron. Slav. l. 1 c. 52. & l. 1. c. 83.

(a) Helmoldus de Slavis inquit: *Neque juramentis facile indulgent.* Et alibi: *Jurationes difficillime admittuntur: Nam jurare apud Slavos quasi perjurare est, ob invicem Deorum iram.* Ceterum cum necessitate adacti juramenta præstitissent, memorat ea per idola sua facta fuisse, religiosissimeque servata, scilicet ea plane religione, qua Pertaridus Longobardus apud Eddium Hunnis concivibus Slavorum

Eddius in

rum

rum fuiſſe his verbis confitetur: *Fui, inquit, aliquando in die juventutis meæ exul de patria expulſus ſub pagano quodam rege Hunnorum degens, qui iniit mecum fœdus in Deo ſuo idolo, ut nunquam me inimicis meis prodidiſſet, vel dediſſet. Et poſt ſpatium temporis venerunt ad regem paganum ſermone inimicorum meorum nuncii promittentes ſibi dare ſub jurejurando ſolidorum aureorum modium plenum, ſi me illis ad internecionem dediſſet: quibus non conſentiens dixit; ſine dubio dii vitam ſuccidant, ſi hoc piaculum facio, irritans pactum Deorum meorum.* Ex hoc diſcant, qui Hunnis, Slaviſque nullam fidem, religionemque fuiſſe ſcripſerunt. *vita Wilfridi Ebor. Ep. apud Mabillon. in Act. SS. Ord. S. Benedict. c. 27.*

(*b*) Weleslavinus præter bellum hoc cum Wrſſovecio, Moraviſque geſtum, etiam Wogeno prælia cum Romanis tribuit. Qua in re maxime mirandus Balbinus, qui eum ſequitur, cui tamen non incognitum erat vel juxta ipſam Weleslavini Chronologiam pridem Romanos abfuiſſe Danubio, ubi bella hæc geſta Weleslavinus ſcribit. *Weleslav. in Geneal. Duc.* *Balb. Dec. I. l. 7. c. 7.*

ANNUS 810.

Præfecti, optimateſque, qui Auſtralis plagæ ditiones tenebant, his Moravorum populationibus perculſi conventum egerunt in caſtro Chlum (*a*) apud Proſtislaum Chlumi filium, videlicet Czaslavus, Wozyslaus, Polemilus, Budhoſtus & Newrzeſus. Concordibus animis in hanc abitum ſententiam, ut prædatores illos Moravos tanquam graſſantem luem patria exterminarent. Id ut aſſequerentur, non aptius viſum conſilium, quam ſi clam per vias vicoſque manipulos locarent, qui ab occulto inopinos excipiant, ſenſimque atterant. Nihil hoc conſilio fuiſſe ſalubrius eventus docuit; nam inſidiarum ignari Moravi, quoquo pene pedem intulerant, miſere cæſi, proſtratique. Abierat dies unus itemque alter, cum Moravi *Præfectorum Bohemiæ conventus.*

decrescere suorum numerum, solitoque pauciores ex quotidianis rapinis castrum repetere conspicati, mirari primum unde illa sociorum raritas? cognitis demum Chlumecensibus consiliis, illam arcem ex improviso aggredi decernunt. Jamque silenti agmine procedebant, cum Bohemi insidiarum in tempore admoniti deprehensos iniquissimis locis maxima cæde profligarunt, viarum compendiis fugientes etiam reliquias assecuti, cædes inter ipsas in Moraviam se se infuderunt cum hoste. Quos cum Bohemorum plures turbæ consequerentur, magnam Moraviæ partem ferro & igni deleverunt, castraque Strazick & Bytow, (b) illa latrocinantium seminaria aggressi impressione facta obtinuerunt, nec mora humi straverunt. Victor deinde exercitus cum ultione prædaque diviti gravis ex hostico reversus, ingentem popularibus lætandi materiem dedit. Id cum comperirent reliquiæ illæ, quæ tutandi castri Oheb causa isthic adhuc perstiterant, clam fugam ineunt, inque Moraviam viis abditis vestigia relegunt.

Boemi Moraviā vastant.

ANNUS JESU CHRISTI 810.

LEONIS III. PAPÆ 16. CAROLI IMPER. 11. WOGENI 7.

(a) Nominatissima olim gentis nostræ familia *de Chlum* ab hoc castro nomen traxit. Stetit id adhuc sub Slavatis, quorum non nemo id magnifico opere condidit, hodie ex eo nihil superest in regione Czaslaviensi; duo tamen vici Chlum nomen retinent, uterque inter Czaslaviam & Teutobrodam, nec incredibile alterum, qui

qui lapide ab Haber diffitus eft, fuper viciniffimo fibi monte aliquando injectum caftrum habuiffe.

(*b*) Strazick idem effe cum hodierno oppido *Startz*, Bitow vero cum hodierno *Bitefcb*, quæ non longe ab invicem in regione Znoymenfi remota funt, exiftimat nofter P. Victorinus.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno Pipinus Italiæ Rex Caroli M. filius, qui tributum annuum a gente noftra pendendum pactus eft, VIII. Idus Julii anno trigefimo tertio ætatis fuæ obiit. Eodem anno adnotat non modo Eginhardus, fed Anneles Hildeshemenfes, aliique per univerfam Europam fummam boum luem graffatam, nec indemnes quosque manfiffe mortales.

Theganus in geft. Ludov. Pii c. 5. Eginhard. ad h. a. Annal. Hildesh. apud Leibnitz. T. I. p. 714.

ANNUS 811.

Defertas præfidiariorum fuga Ohebianas munitiones Bojak quidam Slowochuvii filius imperio patris occupavit, fervitiorumque fuorum opera brevi tempore in caftellum monti cognomine vertit, Slowocho patre, Czaslao & Newrzefo (quod Bojak defenfurum fe contra Moravos eas fubftructiones recepiffet) fumtum, operamque conferentibus, nec non in omnem hoftilis irruptionis cafum certam opem pollicentibus.

Arx Obeb.

Id opus fervebat tum maxime, cum in Moravia Hormidorus (*a*) Rex dolore acceptæ a Moravis cladis finiumque fuorum vaftatorum irritatus maximo apparatu bellum contra Bohemos inftruxit. Sed molientem immatura mors præoccupavit.

Hormidor. Moraviæ Rex moritur.

Con-

Itemque Lesko III. Dux Poloniarum. Consimile eodem anno fatum erat Leskonis III. (b) Poloniæ Ducis, cui præter moram Poloni filium Pompilium successorem substituerunt, ceteris fratribus per orientales Sarmatiæ oras principatu dispertito. (c) Sed breve admodum hujus Pompilii fuit imperium, unico relicto filio herede.

ANNUS JESU CHRISTI 811.

LEONIS III. PAPÆ 17. CAROLI IMPER. 12. WOGENI 8.

Dubrav. hist. Boh. l. 2. (a) Eundem Hormidorum seu Hormidorem etiam profert Dubravius, qui eodem pene cum Hayecio tempore scripsit, quanquam posterius eum sub Neklani demum imperium rejiciat. At illius in veteri quopiam Scriptore ne vestigium quidem est. Tam inconcinnum quoque: hoc jam ævo Reges Moraviæ tribuere, quibus multo posterius eam adhuc caruisse, consequentium annorum memoriis testatum fiet. *Pessin. Mart. Morav. l. 1. c. 3* Pessina quidem & Stredovskius, eundem Hormidorum tutantur; sed nulla alia quam Hayecii & Dubravii authoritate.

(b) Quæ de Leskone III. primi Poloniæ Scriptores fabulati sint, *Kadlubec. hist. Polon. l. 1. epist. 16.* supra retulimus. Idem supra laudatus Kadlubecius præterea ait ab hujus Lesci uxore Julia Julii Cæsaris sorore geminas urbes fundatas: alteram appellatam a nomine fratris *Julius* quæ hodie *Labusk* sit, alteram a suo nomine *Julin* quæ Lublin postea dicta sit. Hanc vero Juliam ab eo postmodum repudiatam fuisse, & pellicem superinductam, ex qua 20. filios susceperit.

(c) Ridiculam prorsus terrarum divisionem a Leskone hoc III. *Sarnic. Annal. Pol. l. 5. c. 2* factam inter filios suos memorat Sarnicius. Srbia, inquit, cessit Jaxæ, Mysia Vladislao, Zgorzelitia, seu Brandeburgum Premyslo, Rugiani, Pomerani, cum Cassubiis Bogdano, Visimiria Visimaro. Mirum profecto, qui non Bohemiam, Saxoniam, & Franciam alicui filiorum quoque adscripserit, cum 20. numero ei fuisse scribat Kadlubecius.

PRÆ-

PRÆTERMISSA.

Anno hoc Pipinum Carolus alter Caroli M. filiorum in æternitatem consecutus eſt pridie nonas Decembris, is ipſus, qui gentem noſtram bello laceſſivit patris imperio. Eodem anno hæc habet Eginhardus: *Imperator - - - alterum exercitum miſit in Pannonias ad controverſias Hunnorum & Sclavorum finiendas.* Et deinde: *Fuere etiam Aquis adventum ejus expectantes, qui de Pannonia venerunt, Cani, Zauci, Principes Avarum; & Thudum & alii primores Sclavorum circa Danubium habitantium, qui a ducibus copiarum, quæ in Pannoniam miſſa fuerunt, ad præſentiam principis venire juſſi erant.* Ad priorem locum A. R. P. Pray: *Quæ illæ Avarum cum Sclavis controverſiæ fuerint, non memorat Eginhardus. Credibile eſt limitum cauſa obortas eſſe, & quidem cum Marahanis, quod primores Sclavorum circa Danubium habitantium inter legatos, qui cum Avaribus ad Imperatorem Aquisgranum venere, profectos fuiſſe idem Eginhardus laudato loco perhibeat: Nec enim ea ætate diverſi ab Marahanis Sclavi Danubium accolebant.* Idem prorſus ſentio; & oppido apparet ex Thuduno ſeu Thodano, qui iſthic non inter Principes Avarum, ſed Slavorum primores refertur, quemque non levibus argumentis ſupra probavimus earum aliqua terrarum ſpatia tenuiſſe, quæ poſtea proprie Maravania ſeu Moravia dicta. Ceterum minus fideliter hic egit A. R. P. Pray, cum non integrum locum Eginhardi retulit, memoriamque Tuduni præteriit, certe non alio fine, quam quod locus hic ſat luculenter Tudunum hunc Sclavum fuiſſe probet, quem ille Hunnum fecerat; tum maxime ne ſua inverteretur ſententia, cum eum jam anno 799. abjuratis Chriſtianis ſacris interfectum memorat, easque pœnas dediſſe, de quibus jam Eginhardus ad annum 796. egerat. Certe ex hoc loco Eginhardi liquet Thudunum adhuc ſuperfuiſſe, ejusque memorias etiam poſterioribus annis videbimus.

Eginhardus ad h. a.

Pray in Annal. Hun. P. II. l. 3. p. 288.

Idem p. 181 & 282.

ANNUS 812.

Crebris rumoribus Wrſſovecios belli apparatus in majus extollentibus motus Princeps, Comitia totius gentis ad diem XVII. Kal. Maji Wiſſehradi indixit, per-

Comitia Wiſſehradi.

perduellibus declaratis, qui contemsissent ad diem adesse. Convenit indicto die ingens Czechiæ universæ multitudo, quam cum confertam vidisset Princeps, egressus laudavit promtam voluntatem, explicatoque, in quo respublica versaretur, periculo, adhortatus est singulos armis se se accingerent, rebusque instruerent omnibus, quæ ad profectionem militarem opus essent. Peculiaris etiam caduceator ad Rohovicium Wrssovecium, illum Bohemiæ turbinem ablegatus. Sed is cum factione sua, quæ erat hominum insania, non modo nullus venit, verum etiam ejus jussu præfectum legato caput in comitii portis clam appendit. Nox erat post comitialem diem prima, qua sacrosancta illa publici legati cervix affixa est. Orto mane cum armata multitudo in Comitium se infunderet, omnibus spectaculo, terrorique fuit cruentum caput. Inde & cujus hominis foret illa cervix percontantibus alios aliis, accursu dejectum portis caput; & quanquam cruor ac sanies lineamenta, notasque vultus confuderant, cognitum tamen Przichi caduceatoris esse illustris viri, quo homine nihil Principi plebique gratius. Fremente populo, patribusque interfectorem magno clamore ad supplicium petentibus ad Principem populi murmur, fremitusque venit. Is conscenso suggestu auctorem cædis Wrssovecium miserabili planctu ostendit. Compositis dein ad indignationem verbis, atrocissima hominis facinora persecutus omnium arma, atque animos in Wrssovecium movit. Diximus alicubi supra Rohovicium Wrssovecium oppidum suum Wladarz ad dubios casus sic munitionibus firmasse, ut par-

Wrssovecius legatum Wogeni obtruncat.

parva manu capi non posset. Ad id oppidum universa multitudo armata egressa octo post dies consedit, hæsitque aliquanto longius, quam vel obsessores exspectarent. Sex certe & triginta fluxere dies, quod Wissehradenses & pertinaciter locum oppugnarint, nec minus oppidum saxorum variarumque ignitarum molium jactatione in oppugnantes obstinate se defenderit. Sed tandem multitudini, virtutique Wissehradensium cedere debuit; nam cum duo de triginta scalarum præsidio muri conscenduntur, Prostislaus invicti animi vir portas effringit, occupatoque cum suis cohortibus aditu obvios trucidat, se seque in oppidum infundens, mox urbanam arcem Wrssovecii domicilium eodem impetu capit. Insidentem hic aureæ sublimem sellæ Wrssovecium deprehendunt, correptumque ad Principem Wissehradum in catenis mittunt. (a) Ab ea re gesta diripiendi oppidi signum datum, quo in discursu, quidquid armatum obviam fuit, concisum. Exhausta præda, injecti tectis ignes, quodque ignes demoliri non poterant, ferramentis excisum. tum triumphantium ritu (b) reditum ad Principem parant, qui victoribus magno plausu obviam progressus, singulorum virtutem elogiis celebravit, addito severissimo interdicto, ne, dum Bohemorum nomen stabit, quispiam oppidum istud resuscitare audeat. Rohovicium vero in carcerem retrudi jussit, atque ne ab alimentis quid ei negaretur, præcepit, scilicet ut incolumis servaretur suppliciis, quæ sua cum proceribus consultatio statutura esset in ejusmodi scelus, qui Principis nomen ambivisset, jura legationum violasset, totque per provinciam latrocinia incendiaque fecisset. AN-

Wrssovecius captivatur.

Wladare castrum evertitur.

ANNUS JESU CHRISTI 812.

LEONIS III. PAPÆ 18. CAROLI IMPER. 13. WOGENI 9.

(a) Pater Victorinus noster ex Dubravio & Paprocio ad hunc locum in Wrſſovecii prehenſione hæc acciđiſſe memorat: dum capto Wladarzio diſcurreret ad prædam miles, inſolentis ludibrii ſpecies dicitur eum in cœnaculo exterruiſſe. Inſidebat, ut dictum, aureæ ſellæ in regio ornatu Wrſſovecius trucibus oculis, ſupercilioque graviſſimo formidinem cum metu ſpargens. Perculit ea ſive torvitas, ſive præſentis animi fiducia, ſive ementita majeſtas militem ſuos Principes vereri doctum, jamque conſternatus recedebat, cum Protislaus trepidanti ſupervenit, diſcuſſoque illo oculorum ludibrio, „ & ſuper cetera inquit flagitia fucum etiam facies larvatum ſcelus, „ cujus devotum orco caput ultrices dudum Furiæ præſtolantur?„ ferrumque cum dicto ſtringebat mulctaturus hominem, niſi debitam ſibi prædam militaris turba occupaſſet. Tum enim vero ſpectaculo fuit & miſerabilis Wrſſovecii fortuna, & ſingularis militum rapacitas, cum alii facto impetu Wrſſovecium agerent de ſella præcipitem, auream alii ſedem comminuerent in fruſta, raptarent alii hinc, alii illinc male ſimulatam majeſtatem, chlamydemque purpuream, & pictam tunicam, & armillas, & quidquid pretioſum fulgebat a captivo corpore diſcinderent; quidam etiam gladiorum capulis miſerum hominis caput contunderent; poſtremo, ubi nihil avaritia habuit, quod raperet, Wrſſovecius ſic concerptus ac defloccatus in compedibus Wiſſehradum miſſus eſt.

(b) Jam olim veteribus Slavis Hunnisque aliquem triumphi ritum cognitum, victoribusque belliducibus certos honores decretos multis veterum veſtigiis proditum; nec dubium ſimilem aliquam normam jam obtinuiſſe prioribus ſæculis, ut vexilla, arma, ceteræque ex hoſtico manubiæ publica ovatione in urbem inferrentur; quemadmodum eam anno 1038. deſcripſit Coſmas, cum Brzetislaus devictis Polonis triumphabundus Pragam ingreſſus eſſet. Sua enim vexilla *Dearum* picturis exornata, ſuos tubicines, inſignemque armorum apparatum ha-

Coſm. Chron. Boh. l. 2. ad An. 1038.

habuisse Slavos testatur Ditmarus, antequam adhuc ad Christiana sacra transivissent. Ditm. Restit. l. 3. p. 343. & 345. item l. 6. p. 381. & l. 7. p. 476.

ANNUS 813.

Everso Wladarzio, Wrssovecio capto perinde quasi fortuna Wogeno se despondisset, ad ceteram felicitatem filiam quoque Stybam illi addidit. Geminata felicitas multiplicem ubique lætitiam peperit. Primores ad natalitia epula vocati. (a) Super mensam injecta a Principe Wrssovecii mentio, quæsitumque ex patribus, quid illo faciendum censerent? inter pocula igitur, quam quisque largissime bibit, tam atrocissime de supplicio sententiam dixit. Una omnium erat mens: quandoquidem rebellionem intentare Principi, ejus populum lacerare, prædari, trucidareque violenter ausus, secus viam in furcam agetur, quo id supplicii genus exempli instar ante omnium oculos obversaretur. Unus omnium Bozdiechus Principi affinitate junctus nihil eorum probabat. „ Constat, inquit, „ Wrssovecium militarem esse virum, domoque illustri natum, vim is sibi ipse inferat, frangatque gulam laqueo, „ sed absint tortores, absit carnificis manus. „ (b) Verum & huic sententiæ intercessit Banka uxor Principis, quæ nescio quibus imaginibus insomniisque ea nocte pulsata vaticinantis more edixit: „ Siquidem in præsens Wrssovecium „ interficitis, futurum est, nisi vaticinia me mea fallunt, „ ut Wrssovecia domus Wissehradensem ab stirpe exscin-

Styba filia Wogeno nascitur.

Consultatio de supplicio Wrssovecii.

„ dat; ſin liberum dimittitis, Wrſſovecius ipſe manu ſua „ Libuſſæ, Przemyslique progeniem ab radice evellet. „ Ego vero adjiciendum Wrſſovecio ad vitæ uſuram annum „ reor, interea gravis atque invidioſa fatorum neceſſitas „ abibit, valeat deinde Bozdiechi ſententia. „ In hæc Bancæ verba manibus pedibusque ab ceteris itum.

ANNUS JESU CHRISTI 813.

LEONIS III. PAPÆ 19. CAROLI IMPER. 14. LUDOVICI 1. WOGENI 10.

Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 82.

(*a*) De Slavorum lautiſſimis conviviis ac hoſpitalitate hæc Helmoldus: *Expletis*, inquit, *myſteriis ſacris*, *rogavit Pribizlaus* (Dux Slavorum) *ut diverteremur in domum ſuam. Et excepit nos cum magna alacritate, fecitque nobis convivium lautum. Menſam nobis appoſitam viginti fercula cumularunt. Illic experimento didici, quod ante fama vulgante cognovi, quia nulla gens honeſtior Slavis in hoſpitalitatis gratia. In colligendis enim hoſpitibus omnes quaſi ex ſententia alacres ſunt, ut nec hoſpitium quenquam poſtulare neceſſe ſit. Quicquid enim agricultura, piſcationibus ſeu venatione conquirunt, totum in largitatis opus conferunt, eo fortiorem quemque, quo profuſiorem jactitantes, cujus oſtentationis affectatio multos eorum ad furta vel latrocinia propellit. Quæ utique vitiorum apud eos quidem venialia ſunt: excuſantur enim hoſpitalitatis palliatione. Slavorum enim legibus accedens, quod nocte furatus fueris* (videlicet ex hoſtico; nam inter ſe ſeveriſſimis legibus pœnisque arcebantur, ut alias oſtendimus) *craſtina hoſpitibus diſperties. Si quis vero, quod rariſſimum eſt, peregrinum hoſpitio removiſſe deprehenſus fuerit, hujus domum vel facultates incendio conſumere licitum eſt; atque in id omnium vota pariter conſpirant, illum inglorium, illum vilem, & ab omnibus exſibilandum dicentes, quod hoſpiti partem negare non timuiſſet.* Hactenus Helmoldus. Idem fere habet l. 2. c. 12.

(*b*) Alterum hoc exemplum, quo nobilitati honor habitus, ut ne in carnificis manus incidat, qui mos ad poſteros tranſiit, ut alibi perſecuti ſumus.

PRÆ-

PRÆTERMISSA.

Hoc anno Carolus M. filium ſuum Ludovicum coronari, & Regni conſortem fecit, Bernardum vero nepotem, Pipini filium Italiæ Regem appellavit. *Eginhard. ad h. a.*

ANNUS 814.

Tertium jam annum Rohovicius Wrſſovecius inter ſqualores carceris maceratus, poſteaquam perire volenti non dabatur mors, ſimiliter ac telis confixa ſerpens cum in jaculatores non poteſt, in venabula vanos morſus exercet, in lacerandis optimatum, Principisque nominibus contumelioſos dentes fatigabat, minasque ſpumabat. Omnium tamen maxime Proſtislaum, aliosque præcipuos tanti mali ſui auctores furioſus mordebat. Quod cum ad Principem delatum eſſet, ſic furere pergenti maturam dudum ſuppliciis animam tandem eliſurus conſilio procerum inito, qui communi ſuffragio ſuperiore jam anno latam in eum ſententiam confirmabant, educi vinctum e carcere, collumque ſibi obſtringere laqueo imperat. Stabat tum forte via publica annoſa trans Moldavam quercus late patentes diffuſa ramos, ea furcæ locum ſubire debuit, inſignis mox Rohovicii nomine futura. Jamque etiam immanis hominum multitudo ad ſpectaculum confluxerat Wrſſovecii videndi, ſuppliciique ſpectandi avida; cum accepto ſigno centurionum validiſſimi reum in catenis producunt. Qui cum fatalem horam, & ſupplicii genus intellexit, circum-

cumlato truci vultu, verſa in populum rabie execrari, maledicere, peſtem ab ſe genteque ſua omnibus atque exitium minari. Inter has execrationes ac diras trajecto Moldava ſupplicii locum tandem tenuit, inſertoque in laqueum collo fauces ſibi ipſe eliſit; cumque ab infelici arbore pendens palpitaret, narravere ſpectatores, malos dæmones clariſſimos ſibilos, comploſiones, cachinnos vicinis ſaltibus ediſſe. Atque ab iis riſibus illi loco *Smichow*, (a) porro autem quercui Rohoviciæ nomen manſit.

Wrſſovecius laqueo ſibi guttum infringere cogitur.

Smichow.

ANNUS JESU CHRISTI 814.

LEONIS PAPÆ 20. LUDOVICI IMPER. 2. WOGENI 11.

(a) Suburbium id hodie eſt Micro-Pragæ extra portam, ut vocant Ugezdenſem, multis nobilium civiumque Pragenſium voluptuariis domibus nobilitatum. His locis Joannes Rex inſigne cœnobium Carthuſianorum condidit Huſſitico furore tandem inter prima deletum. Plura mihi ad manus ſunt hujus cœnobii diplomata, in quibus ſitus hujus monaſterii, fundi, viciniæque deſcribuntur, nuſpiam tamen nominis *Smichow* mentionem reperio, quin omni loco hanc lævam Moldavæ ripam, terrarumque tractum *Ugezd* appellatum fuiſſe deprehendo, ut recte argumentatio deduci poſſit *Smichow* nomen poſterius eſſe. Sic enim habet diploma fundationis anno 1342. a Joanne Rege, ejus filio primogenito Carolo, & Joanne Epiſcopo Pragenſi datum: *In Ugeſt prope Pragam ſuper ripam fluminis Multavæ ſitam.* Et rurſum: *Orti Beatiſſimæ Virginis in Ugeſt.* Rem alio diplomate confirmat Carolus IV. anno 1360. his verbis: *Domum, Ortum, & Curiam ad nos ut Regem Boemiæ juxta ejusdem Regni conſuetudinem per mortem quondam Alberti Venerabilis Arneſti Archi-Epiſcopi Pragenſis Suffraganei; quæ quidem domus in Ugeſd extra muros Minoris Civitatis noſtre Pragenſis eſſe dignoſcitur ſituata legittime devolutam donamus.* *Ugezd* autem locus hic vocabatur, quod

Apud Adam. Glafeys in Anecdot. n. 366. p. 490.

quod isthic trajectus major esset plaustrorum oneratorum per Moldavam in ripam alteram sub Wissehrado hodie *Podskal* appellatam, qui quidem in hunc usque diem perseverat, eumque vetustissimum hic loci Hayecius ad hunc annum innuit. Quod enim hodiernis Boemis Přjwoz hoc majoribus *Ugezd* dicebatur. Ceterum reperio circa annum 1430. Joannem *Smikow* vulgo Smikowsky appellatum Cartusianorum vastata & deserta loca occupasse, tenuisseque, scilicet eum ipsum, qui in historiis nostris clarus ob Casimiri Regis Poloniæ factionem, Slanensisque urbis expugnationem. An ab eo locus hic postea nomen *Smikow* seu *Smichow* invenerit, conjectura esto. Hodie intra ipsos muros Pragenses adhuc læva Moldavæ ripa nomen *Ugezd* retinet. Recentior manus in MSS. picturato de Smichow, quod vicum appellat, addit: id anno 1611. a Passaviensibus exustum fuisse.

Frencelius in Nomenclatore utriusque Lusatiæ. Tabellæ Geneal. MSS. in fam. Smikowsky.

MS. Picturatum in Wogeno

PRÆTERMISSA.

Hoc anno V. Kal. Februarii migravit ad superos Carolus Imperator, a rebus gestis post mortem primum, ut erudite advertit Pagius, *Magni* nomine insignitus; nobis hic duobus ex capitibus commemorandus, tum quod primus is fuisse legatur, qui gentem nostram ad annuum solvendum tributum pacis ergo adegit, tum quod postea illius jam cœlitibus sociati festum ad diem 8. Februarii sub ritu duplici Boemia recolat. Quod verosimillme jam inde a Carolo IV. Imperatore & Patriæ Patre cœpit, qui cum sancti hujus nomen gereret, eum peculiari veneratione perpetuo prosecutus. Nam anno 1372. ut memorat Pessina, partem de brachio hujus divi in Boemiam Aquisgrano attulit, nec non dentem Osnaburgo sibi dono missum eodem anno accepit. Quin ut hujus sancti cultus in patria increbresceret jam anno 1351. augustissimam basilicam cum Collegio Canonicorum Regularium S. Augustini in Carlow seu Carlshof, quæ postea in muros Pragenses recepta est, amplissima cum dote fundavit. Rursum vero oganiunt exteri quique Scriptores: Carolum in testamento suo seu præcepto, quod moriturus fecit, & quo filiis suis terras partitus est, Boemiam inter alias Ludovico adjudicasse. Sed Welserus, qui hujus præcepti capita enarrat, Boemiæ mentionem non facit. Vicinissimus enim limes Bohemiam attingens, qui isthic adfertur, est pagus *Nortgove*, cujus situm in tabula nostra Geographica huic parti præmissa videre licet. Ceterum audita Caroli morte legationes gentium ad Ludovicum venisse Eginhardus scribit, quas inter & Boemorum fuisse vix du-

Eginhardus ad h. a.

Pessin. Phosph. septic. Rad. 4. p. 503.

Welserus rerum Boicar. VI ad An. 806

Eginhardus ad h. a.

dubium est, quæ scilicet amicitiam, pactaque tributi renovarit, cum nuspiam legatur simultates quaspiam Boemos inter & Francos initio imperii Ludovici intercessisse.

ANNUS 815.

Secuta Wrssovecii supplicium summa reipublicæ tranquillitas felicitatem patriæ multis rebus extulit. Wogenus pro sua prudentia ut cognovit ad majestatis incrementa divitias, atque idcirco auri exquisitionem plurimum facere, eo præcipue intendit aciem mentis, ut populi operam ad rimanda terræ viscera, proluendaque aurifera sabuleta excitaret. Nec fefellit eum consilium; nam ut erat hominum istorum versus Wogenum amor, obsequendique voluntas, ærarium illi Principis amplissimis e terra erutis spoliis locupletarunt. Contra Wogenus neminem præmio vacuum dimisit, dispertitus inter diligentiores agros, montes, vallesque, ut & ii excitatis prædiis domesticam rem augerent, quandoquidem ad alendas familias annona abundaret.

Eodem anno Wogenus in regione Baubinia aliter Pisecensi dicta (a) suo sumtu illustrem domum condi fecit commodis metallicorum servituram. Ejus domus procurationem cuipiam clientum suorum Druh dicto commisit, a quo postea castrum Druhow nomen sortitum est. (b)

Druhow castrum.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 815.

LEONIS III. PAPÆ 21. LUDOVICI IMPER. 3. WOGENI 12.

(*a*) Baubinensis regio verosimillime dicta Hayecio, ut etiam sensit Balbinus, a monte Baubin, quem Dresserus montem *Bubonis* vocat, ubi feracissimæ aurifodinæ sub Boleslao inventæ; eidem monti instrata erat olim arx paris cognominis, hodie vicus inter hos montes positus nomen retinet. Baubinensis tamen regionis memoria nuspiam mihi adhuc in aliquo vetusto documento occurrit. Ceterum minus recte Hayecius: cum Baubinensem, seu quæ Prachinensis proprie dicta regio erat, hoc ævo cum Pisecensi confudit; nam eas distinctas fuisse etiam posterius ex tot diplomatibus eodem tempore datis liquet. Utraque hæc regio tamen hodie in unum *districtum Prachinensem* dictum coaluit, qui nomen suum non habet ab hodierna urbe districtuali *Prachatitz* appellata, ut vulgo creditur, sed ab vetusta arce & civitate *Prahen* seu *Prahno*, cujus rudera apud Horazdiovicium in præalto monte hodiedum Prachiner-Berg nuncupato, & quem in crepidine aurifer fluvius Ottava allambit, spectantur. Coævus sæculi XI. Scriptor hoc nomine eam urbem vocat. Sic enim ille: *Bretizlaus - - - cujusdam urbis confinia, quæ Prahen dicitur causa venationis cum suis adiit.* Quo fato autem postea interierit, non constat. Ante annum Christi 1500. tentavit Puta Schwihovius supremus Regni Judex summus in stirpe sua, ejusque ætatis architectus eam excitare & reconcinnare; sed mors molimen abrupit. Pendent, inquit Balbinus in casum etiam lapides & mœnia, seque antiquitatem sentire demonstrant.

Balb. Dec. 1. l. 1. c. 18.

In Actis SS. 4. Maji in vita B. Gotthardi.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 3. §. 8.

(*b*) Balbinus arcem desertam esse scribit ad Pisekam, ego hujus nominis hodie hic loci nec inter deserta, nec residua ullum castrum reperio. Exstant rudera vetustæ arcis ad vicum Drachow, qui prope Welhartitz est, an idem, affirmare non ausim.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 8. §. 4.

PRÆTERMISSA.

Imperator Ludovicus, inquit Eginhardus: *In loco, qui dicitur Padrabrunna generalem populi sui conventum habebat. Ibi ad eum omnes Orientalium Sclavorum primores & legati venerunt*, & dein subjungit: illum ordinasse

Eginhardus ad h. a.

res Sclavorum.. Qui autem hi Slavi orientales fuerint, explicat se idem ad annum 822. his verbis: *In quo conventu omnium orientalium Slavorum, hoc est Abotritorum, Sorabiorum, Wilsorum Behemannorum, Marvanorum, Predecentorum, & in Pannonia residentium Avarum legationes cum muneribus ad se missas excepit.* Et quanquam Abotriti, Wilsique passim ab Helmoldo, Lucio aliisque Scriptoribus inter septentrionales Slavos veniant, tamen orientales etiam ii recte Francis dicti sunt respectu Saxoniæ inferioris, quam tum tenebant, & e qua passim suos exercitus contra eos educebant. Hoc igitur anno Behemannorum legatio munera sua, seu annuum tributum detulisse ad hunc Padabrunensem conventum videtur. Quid autem Ludovicus, & quorum Slavorum res ordinaverit, est incompertum. E quo Eginhardi loco planum fit: minime verosimile esse, quod Kunschke & Pannach referunt: Sorabos, Slavosque ceteros, quamprimum Carolus M. vita functus esset, Ludovico obedientiam præstare noluisse, seque armorum virtute in libertatem asseruisse. Neque vero præcipuus Helmoldi locus scilicet l. 1. c. 7. §. 3. citatus aliquid eis patrocinatur. Nam is quidem Boemos & Sorabos descivisse scribit, & jugum servitutis excussisse, non autem post Caroli M. sed Ludovici Regis Germaniæ mortem.

Idem ad An. 822.

Helm. Chron. Slav. l. 1. c. 15. Luc. de Regno Croat. & Dalmat. l. 1. c. 15.

Kunschke & Pannach. Dissert. hist. de Lusat. sect. 5. §. 6.

Helm. Chron. Slav. l. 1. c. 7. §. 3.

ANNUS 816.

Idem Pisecensis ager primus hoc anno vivum muliebris fastus, luxusque exemplum in Bohemia tulit. Krasel ex pago Kraslicze (a) homo præpotens, formaque egregius matrimonii vinculo junctam habuit Rzepicziam paris secum dignitatis ac formæ mulierem; sed tumore animi, corporisque robore multum marito superiorem. Hæc sublato hoc ipso anno e vivis viro vidua, id est sui juris omniumque mariti bonorum heres facta, (b) jam palam fastum diffundere ac explicare cœpit. Nam cum equo veheretur (& equitabat ut plurimum cruribus ritu virorum varica-

Rzepiciæ potentis feminæ luxus.

catis) equus aureis phaleris aureis item ſtragulis & ephippiis conſtratus, ipſa laneis cothurnis mire molliterque contextis ocreata geſtibat procul adorari colique, ingente a tergo in talaribus tunicis pediſſequarum numero eam comitante, pompamque augente.

Frequentibus imbribus eluviones enatæ maximæ annum hunc damnoſiſſimum ærario Principis reddidere; nam aquæ pleraſque in Bohemia, ac humiliores præſertim circa Piſekam & Suſſicium fodinas ingreſſæ ad ſummum opplevere, operaque proluendo auro excitata diſturbavere. *Eluviones magnæ.*

ANNUS JESU CHRISTI 816.

STEPHANI IV. PAPÆ 1. LUDOVICI IMP. 4. WOGENI 13.

(*a*) Kraslicze in hac regione nullum ſupereſt, Kraſchowitz vicus in confiniis urbis Piſecæ eſt, Kraſslowitz inter Piſekam & Wodnianam.

(*b*) Ex hoc loco conjicit P. Victorinus noſter: Majorum noſtrorum lege veroſimillime cautum fuiſſe, ut, quemadmodum in multis Poloniæ regionibus hodie perſeverat, uxor in omnia mariti bona ſuccedat. At vero legis hujus apud nos nulla exſtat memoria. Jus Municipale Mſ. Germanicum ſæculo XIV. exaratum in Bibliotheca Metropolitana aſſervatum, quodque ſe plurimis locis ad antiquiſſimas conſuetudines, & leges ſæculi XIII. revocat, uxoribus nonniſi concedit tertiam partem dum ſeu maritus cum herede uno, ſeu absque herede decedit; at ſi plures proles heredes relinquat, uxori nonniſi partem parem cum prolibus decernit. Sic vero illud veteri teutonica dialecto: Von erſten: Ob ein Man an ſeinen tottpett ligt, der mag ſein gut ſchicken, und geben, wem er wil, und wie er wil angehindert, ging aber derſelbe ab angeſcheſſt, und lieſſ ein hauſſraw, und ein kint, ſo ſol

sol dy fraw an seinem gute haben ein dritteil, und das kinte czwei teil. Liess aber derselbe mer kinter den ains, und ein haußfraw, und ging ab angescheffte, so sol die fraw haben an dem gut mit dem kintern ain gleichteil, als vil, als der kinter eins. Ging er aber ab angescheffte, und liess ein haußfraw, und nicht kinter, so sol haben an seinen gut die fraw ein dritteil, und die andern czwey teil sullen gevallen auf desselben nechsten freund swertes halben, und der frawen sol stet iclichen folgen ir frawlich haußrath, als vor im statpuch gescriben stet. Porro ut ex eodem Jure Municipali liquet, tam dos quam hereditas uxoris tantum restricta erat, ut neque eam alienare, neque oppignorare posset, quo sic post mortem ejus integra ad mariti heredes transiret. Porro non injucundum erit ex eodem Jure municipali referre, quæ ex supellectili domestica decedente marito uxoris reputata sint. Hæc autem sunt his verbis contexta: Wen der man stirbt, so nymt daz weip, daz darczu gerat gehort, noch dem drissengestin, do gehort czu alles, daz geworcht ist von golde und von silber, daz czu frawen geczird gehord, von vingerlein, furspan, taschen, schupeil, von scheiden geworcht, so di frawen pflegen czutragen. Schaf, gens, und anten, und huner, kasten mit aufgehoben liden, Bet, und pful, kussen, und lailachen, und tischlachen, umbheng, sperlachen, ruklachen, tebech, twelin, und weipliche claider, und gebende, flachs und pfanne, die man ausnitet, die geheren czu der gerat, becken, leichter, und die puch, di czu gots dinst gehoren, die frawen lesen, wachskessel, und saumscherin, daz ist alles daz czu der frawen gehoret &c.

PRÆTERMISSA.

Eginhard. ad h. a. *Hieme transacta*, inquit, *Eginhardus*, *Saxones & orientales Franci expeditione in Sorabos Sclavos, qui dicto audientes non erant, facere jussi, imperata strenue compleverunt, & contumacium audaciam non magno labore compresserunt. Nam una civitate expugnata, quidquid in ea gente rebelle videbatur, subjugatione promissa quievit.* Eadem fere habet Theganus, & authorvitæ Ludovici Pii. Quanquam Boemi Soraborum his temporibus fœderati fuerint, tamen vix hujus tumultus bellici partem tulerunt, cum id non universam gentem Sorabicam, sed quandam tantum ejus rempublicam spectaverit, quæ expugnata civitate sua illico quievit.

Theganus. §. 15. Auctor vit. Ludov. Pii p. 364.

AN-

ANNUS 817.

Multa consignata sunt literis de dictæ Rzepiciæ muliebri arrogantia, & stulta ostentatione. Ea elegantem domum castri instar super monte edito locavit nomine suo Rzepicium (a) nuncupatam. In hanc omnem thesaurum auri longe lateque collectum ad sæculi illius admirationem immensum prope acervavit. Erat enim ei maxima turba metallicorum, prolutorum, liquatorumque, quorum inter manus, accedente heræ suæ industria, aurum veluti crescebat, tantumque arrogantis mulieris auxit divitias, ut parem haberet neminem. *Rzepizium castrum.*

Iisdem temporibus Wogenus Princeps vitæ longævitatem sibi pollicens, ut commodis suis filiique consuleret, inferiorem Suilli montis arcem magnifico opere exstrui fecit, (b) Wissehradense porro castrum solus habitaturus, illam cessurus filio. *Arx in Suillo monte magnificentius conditur.*

ANNUS JESU CHRISTI 817.

PASCHALIS PAPÆ 1. LUDOVICI IMP. 5. WOGENI 14.

(a) Perstat hodie vicus *Rzepicz* templo insignis in regione Prachinensi prope Strakonizium. Ab eo castro cumprimis sæculo XV. nominata erat Rzepicziorum dictorum familia, e qua maxime Chwal & Kunass Taboritarum Capitanei se se memorabiles in nostris Annalibus reddidere.

(b)

(*b*) Quo loco hæc arx steterit disceptatio inter nostros est; plerique in ea loca rejiciunt, quibus a Wladislao II. Rege nostro palatium regium excitatum est, hodieque perdurat. At controvertit Thomas Berghauer in suo Proto-Martyre pœnitentiæ; & recte quidem, nam si diligentius vita Caroli IV. a se ipso conscripta, expendatur, non obscure liquet arcem hanc eo spatio stetisse, quod hodie das Oberst-Burggrafen-Amt e regione domus Lobkoviczianæ appellamus; huc enim accessus & currulis & pedester longe vetustior est, ipsumque adhuc nomen alte Schloß-Stiegen indigitat, quam alter, qui per mediam Micro-Pragam ducit, post excitatam primum a Wladislao Rege novam arcem inventus, ac postea magis magisque euntium pergentiumque commoditati adaptatus.

PRÆTERMISSA.

Eginhardus Annal. Moissiac. & Francofuld. ad h. a.

Eginhardus, Annales Moissiacenses & Francofuldenses inquiunt: Ludovicus *filium suum primogenitum Lotharium coronavit, & nominis atque imperii sui socium sibi constituit, ceteros Reges appellatos, unum* (Pipinum) *Aquitaniæ, alterum* (Ludovicum) *Bojoariæ præfecit.* Charta divisionis, quam edidit Baluzius (ut passim eam citant authores) refert, quod hoc anno Ludovicus per divisionem istam paternam acceperit *Bajoariam Carentanos, Beheimios, Avaros, atque Slavos, qui ab orientali parte Bojoariæ sunt.* Idem refert Ekhardus ex Annalibus Metensibus, additque: Ludovicum quidem in Bajoariam educandum missum, ob ætatem tamen non satis adultam interea dum adolesceret, regnum per missos regios Ludovici Imperatoris nomine fuisse gubernatum. Ego authorum fidei, qui chartam divisionis a Baluzio editam citarunt, derogare nolim; attamen ipsius Baluzii Capitularia Francorum tanquam fontes (quæ frustra in diversis Bibliothecis quæsivi) inspicere prælibuisset; multam enim suspicionem mihi res parit: *Beheimios* perperam fuisse intrusos: quî enim illi tum primum post Carentanos commemorati? qui commemoratis jam Carentanis rursum postea *Slavi, qui ab orientali parte sunt Bajoariæ*, qui hi ipsi Carentani fuere, relati? qui *Obotritorum, Wilzorum Soraborum*, qui pari cum Beheimiis conditione censebantur, nulla mentio? qui etiam aliarum terrarum Bajoariæ ab occidente finitimarum, quas ad Ludovicum filium recidisse certo constat, nulla memoria? Annales certe Eginhardi, Laurisheimenses, Francofuldenses Bohemanos in hac terrarum divisione non recensent, nec Nithardus Angelbertus Nepos Caroli M., nec Anonymus auctor vitæ Ludovici Pii, nec Ago-

Baluz. T. I. Capit. p. 575. alii. In præcepto de divisione Regni Capit. T. I. p. 685. Ekhard. l. 28. c. 135.

Ad h. a. & An. 821. Nithard. l. 1. p.

Agobardus in flebili sua epistola *de divisione Imperii Francorum inter filios Ludovici Imperatoris* inscripta Bohemannos referunt, quanquam aliorum populorum, terrarumque Ludovico filio subjectorum accuratam descriptionem faciant. At vero concedamus etiam Bohemannos in hac divisionis charta fuisse comprehensos, certe Ludovicus plus juris in eos non obtinuit, quam supra Carolum M. sub annum 806. acquisivisse fuse probavimus, atque vel eo inter Ludovici filii populos recensitos, quod ad Regiam majestatem suam tuendam eo ævo non leve adminiculum fuerit singulis annis *D. marcas & CXX. electos boves* tributi instar a Bohemis percipere. Quam ob causam etiam Jordanus huic chartæ insertos credit, argumentisque dilucidat. Chronica certe vetustissima S. Benigni Divionensis his verbis nobis patrocinantur distinctionem inter gentes subjectas & tributarias facientia: *Ludovicus vero* (accepit) *Germaniam hoc est Bavariam & Saxoniam & reliqua regna, quæ Carolus M. pater suus bellando subegerat, id est Pannoniam, Daciam, Istriam, Liburniam, atque Dalmaciam*, hactenus subactas gentes commemoravit author, jam transit ad tributarias: *Barbaras quoque gentes, quas tributarias fecerat, qui sunt Veletabi, Sorabi, Abodriti, Boemani & reliqui, quos longum est enumerare. Has omnes gentes memoratus Augustus Ludovicus omni tempore vitæ suæ habuit subjectas.* Priores videlicet pleno jure, posteriores nonnisi tributi ratione.

86. apud Kulpisium. Auctor vitæ Ludov. Pii p. 369.

Jord. Orig. Slav. c. 29. §. 38. & 29. Chron S. Benigni Divion. apud Lucam d'Achery T. II p. 375.

ANNUS 818.

Wisseken atriensis Rzepiciæ perdite Brassenam dominæ suæ pedissequam deperibat, cujus potiundæ spem cum invita hera abscissam sibi videret, non dubitavit Rzepiciæ pandere amores suos, Brassenamque uxorem suppliciter postulare. Illa stomachum bilemque ostentans, quasi vero capitale esset aliquid ab se, quod facere nollet, exposcere, quadrupedem e vestigio constringi, tum pedes cippo, (a) manus libro vinciri jussit, revera atriensis sui pecuniarum magis, quam captivitatis avida; palam pro-

nunciams: eum his vinculis non exiturum prius, quam aurum omne ab eo tulisset. Abierant nonnulli dies, miserumque hominem extrema jam fames urgebat, cum Brassena Wssekenii sui miseriis concitata, ut mutuus amor res est solers atque ingeniosa, perfosso substructoque clam custodiæ loco e vinculorum nexibus captivum explicuit, jamque nova conjux hærens fugientis lateri in tutum cum amoribus suis evasit. In collem eminentem pertingentes, isthic tempore nonnullo clam commorati sunt simul, cum Wsseken collectis hinc atque illinc mercenariis summo silentio domum firmam prius isthic constitutam haberet, quam finitimis id palam fieret. Servitiorum fugam exspectatione omnium mitius accepit Rzepicia; illa enim atriensem suum natura alioqui ferocem atque extrema adversus se audentem verita, speculatores quaquaversum, qui in fugitivos sedulo inquirerent, ablegavit; imo vero, quo arctius sibi obstringeret novos conjuges, vetusque maleficium recenti benefacto restingueret, nuncium ad fugitivos expediit, sancte pollicita, si reverterentur, non modo fugam impunem fore, verum etiam dominæ gratiam, dotemque inventuros. Et stetit promissis femina, acceptaque fide reduces tanto oneravit auro, quantum suæ cujusque manus ferre potuerunt. Tum utrumque oravit, ne amicitiæ porro excolendæ causa longius ab ea discederent. Sic præter spem Brassenæ suæ potitus atriensis, quo Rzepiciæ gratiam referret, eo prorsus loco, in quem veluti in asylum e ma-

Wsseken & Brassena amatores fugitivi.

ce-

ceria profugerat, castellum Wsseken (hodie Stieken appellatur) herilium fodinarum propugnaculum permuniit. (b) *Arx Stieken.*

ANNUS JESU CHRISTI 818.

PASCHALIS PAPÆ 2. LUDOVICI IMPER. 6. WOGENI 15.

(a) Cippus machina est lignea, qua jam vetustas usa est ferreorum vinculorum compedumque loco. Constat duabus trabibus dolatis in transversum affabre adunatis, ut jungi, disjungi, atque vecte apposito pro arbitrio claudi possit. Eo loco, quo trabium commissura est, exsecti sunt circuli, seu orbes, qui plane diametrum manuum, pedum, collique capiant, in quem scilicet etiam collotenus rei, si delicti gravitas exposceret, claudi solebant (solentque hodie) ac subinde plane torqueri. Ejus exempla passim adhuc in vicis nostris prostantia palam videre licet, in urbibus eorum usus fere antiquatus est. Antiquissimæ vero illius sunt ubivis in historiis memoriæ. Ms. multis picturis illustratum, quod in Bibliotheca sua Cæsarea Vindobonensi recenset, & cujus etiam icones æri incisas exhibet Lambecius plane Wenceslaum, vulgo pigrum dictum, Imperatorem & Regem nostrum, quem a Pragensibus captum fuisse constat, in ejusmodi cippo captivum præsentat. Exstat etiam in urbe veteri, in domus Trautmannsdorfianæ, hodie Schlikianæ nuncupatæ arcula gothico labore insigniter fabricata, in qua idem Wenceslaus captivus in litera W cippi instar efformata in lapide exsectus visitur. Sed quis sibi persuadeat Imperatorem & Regem tam dedecorose habitum; ut procul dubio odium populi, quo versus Wenceslaum flagrabat, hæc indigna majestate supplicia effinxerit. Ceterum aliud etiam cippi genus quibusdam dynastis in usu est, quod minus vocatur, passimque Fiedel audit; id plerumque feminarum in scortationes prolapsarum collis inseri solitum, quicum ad publica servilia opera condemnabantur; hodie AUGUSTISSIMÆ nostræ interdicto sublatum est eum in usum.

(b) Superest hodie locus is, oppidique nomen obtinet sede Comitum Losy nobilitatum, Strakonicio itemque Rzepicio nonnisi uno lapide dissitum.

PRÆTERMISSA.

Annal. Moissiacenses ad h. a. Eginhardus ad h. a.

Annales Moissiacenses hoc anno memorant: exercitum Ludovici, quem in orientem miserat, cum triumpho reversum. Contra quos autem hoc bellum gestum, non liquet, nisi contra Liudevitum Slavorum Ducem, qui hodiernæ Sclavoniæ terras obtinebat, susceptum dicamus; cum Eginhardus dicat ad hunc annum: eum res novas molitum, quod quereretur apud Ludovicum Imperatorem se se Godolai Comitis & Marcæ Foro-Juliensis Præfecti ibi a Ludovico constituti tyrannidem & arrogantiam ferre ultra non posse. Quæ vel Scriptorum Moraviæ gratia apponimus, ut testatum fiat, has tum terras alios duces a Moravis habuisse, quas ipsi jam perperam Moraviæ vindicant.

Pagius in Crit. Baron. ad h. a.

Apud Hier. Pez. T. I. p. 1304.

*Lazius de migrat. Gent. l. 7. & l. 12. Comment. Reipubl. Rom. sect. 3. c. 7. Hund in Metrop. Salisburg. in Episc. Laureac. & Patav. *Pray in Annal. Veter. Hun. P. 2. l. 3. p. 287. **Calles in Annal. Aust. l. 3. p. 173 Stredovsky S. Mor. Inst. l. 1. c. 9. Pray cit. loco.*

Ad hunc etiam circiter annum Pagius rejicit resuscitationem Laureacensis Archi-Episcopatus, creatumque Urolphum primum ejusdem sedis rursum Metropolitam (postquam sedes hæc anno circiter 568. fuisset ab Hunnis eversa, atque adeo duobus & medio sæculo pastore viduata) quem piissimum Præsulum ad convertendam gentem Moravorum, suscepta ad eos peregrinatione, nullum non movisse lapidem scribit. At vero Chronicon Laureacensium & Pataviensium Pontificum ejus temporis Archi-Episcopum facit Rincharium, ab eoque omnes Moravos baptizatos ait. Eundem denique Rincharium præfuisse Ecclesiæ Pataviensi anno 823. prodit diploma Ludovici Pii eidem dicto anno IV. Kal. Julii Francofurti datum apud Lazium, & alterum Ludovici Regis anno sequente datum apud A. R. P. Pray *. Qua difficultate procul dubio pulsatus Hundius, Gevoldus & A. R. P. Sigismundus Calles **: Urolfum Passaviensis Ecclesiæ quondam electum Episcopum postea Romam profectum, & Laureacensis Archi-Episcopatus insignia ab Eugenio II. impetrasse memorat. Id quidem Stredovskius & A. R. P. Pray jam ad annum 806. rejiciunt. Sed jam alias notavimus catalogos Episcoporum Pataviensium multum esse perturbatos, nec justam seriem, annosque circa hæc tempora posse elici; nam Urolfum hunc plerumque ante Hattonem & Rincharium statuunt, eique nonnisi annum tribuunt, ut verosimilis videri possit Hundii, Gevoldi, & A. R. P. Sigismundi Calles sententia ab eo primum nonnisi anno uno tentum Episcopatum, ac postea reassumtum post Rincharium, quo simul tempore Archi-Episcopale pallium ab Eugenio II. impetravit. Jam vero sive Urolfum, sive Rincharium Episcopum fuisse dicamus, Moraviæ hoc cumprimis tempore Evangelii lucem illuxisse ex Bul-

Bulla Eugenii aliisque supra allatis veterum testimoniis palam est; quam ad rem non parum contulisse videtur finitimi aut in ipsa Moravia considentis Todani seu Tutundi (ut eum Eugenius appellat) Ducis opera jam pridem ad fidem Christianam conversi. Bulla Eugenii Papæ etiam Moymarum Moravorum Ducem circa annum 824. Christianum facit; at de ejus conversione, rebusque gestis ad hæc usque tempora nihil in veteribus notatum reperimus, nisi fortassis hic ipse annus sit suscepti a se baptismi; ad hunc annum enim Chronicon Monasterii Mellicensis ista apponit: *Illo etiam tempore quidam Rex Sclavorum cum tota familia sua est baptizatus in Moguntia.* *Apud Hier. Pez. in Script. rer. Austr. T. I*

ANNUS 819.

Annus octingentesimus undevicesimus fœdis tempestatibus infamis consecuturorum bellorum tristis erat prodromus. Discedente ab omni parte cœlo perpetua fulgurum coruscatio, gravissima tonitrua, fulminumque ruentium fragor; multa item terræ quassatio, crebrique motus, aliique ab iratis omnibus elementis terrores in iis locis post hominum memoriam non visi, sic omnium animos cum ædificiorum fundamentis concusserant, ut maxima hominum pars desperata salute antris cavernisque subterraneis se abderent. Duo de triginta dies ea rerum convulsio tenuit, post hos cœlestes sensim iræ detumuere, dataque tandem hominibus respirandi facultas. (a) *Horridæ tempestates & terræ motus.*

Nihilo clementior, paulo tamen dispar Polonos affinem Bohemis populum tempestas oppressit. Imperabat illi genti Pompilius seu Popiel eo nomine tertius, qui hoc anno patri cognomini in ducatum successerat, homo crudelis

& sanguinarius, qui cum immanissimis suppliciis ac cædibus equestrem ordinem populumque exhausisset, versa postremo in suos rabie Lechum quoque ac Popilium filios truculentus pater jugulavit. Tantam inclementissimi hominis feritatem cum populus non posset, dii ulti sunt, statimque a filiorum cæde infinita agrestium murium agmina in tyrannum immissa, vivum cum uxore & liberis comederunt. (b)

Popiel III. Polon. Dux vivus a muribus comestus.

ANNUS JESU CHRISTI 819.

PASCHALIS PAPÆ 3. LUDOVICI IMPER. 7. WOGENI 16.

(a) Similia fere in diversis regionibus evenisse annis quatuor posterius, videlicet anno 823. narrat Eginhardus.

Eginhard. ad An. 823.

(b) Hæc de Popilio primus retulit Kadlubecius; qui addit trans stagna, fluvios & paludes fugientem vestigio suo insistentes habuisse mures, a quibus tandem cuidam turri inclusus absumtus sit. Dlugossus porro hoc ipso tempore ait vicinas per circuitum gentes infesto agmine Poloniam ingressas, pro libitu resistente nullo eam spoliis & rapinis afflixisse; quæ Dlugossi verba verosimillime Pessinæ argumento fuerunt, ut hæc scriberet: scilicet posteaquam Popelii istius morte Mogemirus Moraviæ Dux cognovisset causa electionis novi Principis turbari statum reipublicæ Polonæ, & susdeque agi omnia, ille spe dilatandi imperii sui in Poloniam contenderit cum exercitu, & cum neminem haberet resistentem, negotio facili partem potiorem superioris, seu minoris Poloniæ una cum Cracovia urbe in potestatem redegerit. Coactos itaque Polonos electionem Piasti hominis quidem plebeji, sed tamen solertis ac felicis, accelerare; qui consertis postea cum Mogemiro armis causam Polonorum nonnihil restauraverit; nam accepto eo in prælio vulnere Mogemirus pacem iniit, ac loca quæpiam regno suo viciniora, quæ prius milite suo eripuerat, ceteras inter conditiones retinuit.

Kadlubec. l. 1. epist. 18. Dlugossus hist. Polon. l. 1. Pessin. Mart. Morav. l. 1. c. 3 p. 35.

PRÆ-

PRÆTERMISSA.

Hoc anno rurſum exercitus in Pannoniam a Ludovico Imp. miſſus propter Liudeviti Slavorum Ducis bellicos motus; ſed is parum proſpere rebus geſtis coactus regredi. Superbia itaque elatus Liudevitus legatis miſſis pacis conditiones Ludovico propoſuit; ſed iis rejectis aliæ ei transmiſſæ, quas cum Liudevitus execraretur, omnes vicinas gentes, hasque inter *Tunatianam*, ſeu ut alia exemplaria habent, *Tunaitanam* ad ſocia arma ſollicitavit. Caſus tamen hoc anno eſt a Baldricho Duce Foro-Julienſi ad Dravum, alterumque hoſtem nactus Slavorum Dalmatarum Ducem Bornam Francorum clientem ab eo quoque cæditur. Collectis Liudevitus viribus menſe Decembri in Dalmatiam infunditur, omniaque vaſtat; cui cum Borna impar eſſet, nonniſi caſtellis ſe tuitus eſt. Sed occaſionem poſtea nactus, gravi damno ac clade affectum rurſum e Dalmatia ejecit, ita fere Eginhardus. E quibus oppido liquet Liudeviti iſtius regiones ultra Dravum in hodierna Sclavonia, non Moravia, ut multi ſenſere rerum Moravicarum Scriptores, quærendas eſſe; quod præſertim ex trium Ludovicianorum exercituum itinere contra Liudevitum anno ſequenti prehenſo palam fit. Peſſina etiam hunc Liudevitum fratrem Mogemiri Ducis Moraviæ facit, quod nec affirmare, nec inficiari velim; ceterum autem bellum hoc Liudeviti etiam Moravos aliqua parte reſpexiſſe vix dubitaverim; qui veroſimillime ſub *Tunaitanorum* populo, quem in ſtudia ſua pellexit Liudevitus, comprehendi mihi videntur. Nam qui fuerit, aut quo loco ſederit hic populus, nemo uſpiam prodidit. At vero ego per *Tunaitanos*, nihil aliud quam Danubii accolas intelligi exiſtimo; conſtat enim *Dunay* Slavis dictum *Danubium*, atque ut genius erat veteris linguæ Slavicæ nomina gentilia paſſim in *ane* effingendi ut Pomerane, Slezane, Luczane, Marovane &c. *Danaytane* aliud nihil ſignificarint, quam Danubii accolas, inter quos Liudevito viciniſſimi fuere Moravi.

Eginhardus ad h. a.

Peſſin. Mart. Morav. l. 2. c. 2 f. 35.

ANNUS 820.

Delapſus ſecundo Albi in agrum Litomericenſem germanus (a) hoſtis omnem eam viciniam circa Bilinam

Germanorum in Bohemiam irruptio

nam Litomericiumque populabundus pervasit, mancipia captivamque prædam retro in patriam ratibus, compactisque trabibus agens. Id cum fieret crebro, hostiumque multitudo & licentia cresceret, anxio Principi, & quo pacto hostem populationibus prohiberet, sollicite cum proceribus consultanti, senatorum nonnemo, quem vulgo Strzek vocabant, suasit: nihil tam e re futurum, quam ulterioris ripæ, ubi Albis latius e Bohemia se se evolvit, munitio; id si fieret, tum hosti secundi adversique fluminis navigationem ereptum iri. Placuit consilium Principi ceteræque senatus coronæ, sollicitatus consultor ipse, perficeret salutare negotium, quod sapienter excogitasset. Is collecta servitiorum manu idoneo maxime loco altæ rupi ligneam, sed opere munitissimo arcem imposuit, tutamque hoc munimine præstitit ab hoste ea parte provinciam. Arx a consultore ejusque architecto nomen Strzekow invenit. (f)

Strzekow arx.

ANNUS JESU CHRISTI 820.

PASCHALIS PAPÆ 4. LUDOVICI IMPER. 8. WOGENI 17.

(a) Minus recte Hayecius ex ævi sui Geographia etiam sæculi illius, de quo agimus, gentium situm expendit. Ex omnibus coævis constat hac parte ævo isto finitimos fuisse Bohemis Srbos gentem Slavicam, qui omnem terrarum tractum Salam inter & Albim tenuerunt, ut alias ex Eginhardo & Poeta Saxone ostendimus. Multo posterius, ut suis annis indicabimus, & quidem facile post duo sæcula tum primum Germani in has oras penetrarunt. Et quanquam Franci jam castella quæpiam ad ipsa pene ostia Salæ tenuerint, tamen vix credibile eos pervasa omni Soraborum terra demum in Bohemiam ir-

irrupisse. Eginhardus certe coævus omnes a Danubio ad oceanum usque proteusos populos Slavos facit, sic enim ille: *Omnes barbaras nationes inter Danubium & oceanum positas lingua quidem pene similes, moribus & habitu solum dissimiles &c.* nominatim vero de Sorabis erudite Schoetgenius: dum Sclavi universam Misniæ regionem incolebant, nullæ erant germanicæ nationes hic locorum, verum illæ primum huc immigrarunt, postquam Imperator Henricus I. Sclavos debellavit. Cuthenius prior, at ejusdem sæculi cum Hayecio Scriptor, nihil de his bellis cum Germanis habitis refert; sed in alium majorem prolapsus errorem: eum Sorabos Germanicam gentem facit, aitque illos Bohemorum commercio linguæ suæ oblitos, in Slavorum mores transiisse, eorumque sermonem adscivisse. *Eginhardus in vita Car. M.* *Apud Kreysig. P. 4. in hist. dom. de Ilburg. p. 32. Cuthen. apud Weleslav. c. 12.*

(*b*) Balbinus castrum hoc in ruinis jacere ait; passim id hodiernum castrum Schrekenstein esse autumatur ad Austam olim munitissimum & adhuc sæculo XV. in historiis nostris clarum. A. R. P. Erber hodiedum inter arces habitatas Celsissimi Principis Ferd. Philippi a Lobkowitz censet. *Balb. Dec. 1. l. 3. c. 8. §. 1.* *Erber Not. Illust. Reg. Bohem. c. 8.*

PRÆTERMISSA.

Hoc anno tres illi exercitus Ludovici contra Liudevitum expediuntur, quorum alter ex Italia per alpes Noricas, alter per Carantanorum provinciam, tertius per Pannoniam superiorem intravit: omnis exercitus transmisso Dravo fluvio igne & ferro terras ejus vastavit. E quibus situs terrarum Liudeviti contra Scriptores Moravos firmatur. *Eginhard. ad h. a.*

ANNUS 821.

Exclusi Albis navigatione Germani, nihilo tamen minus terrestri itinere per juga montium saltusque invios magno numero circa Luczanorum, seu Luczensium agros emerserunt, ac priusquam incolæ adesse hostem plene persentiscerent, expilatis circum oppidis atque incensis, magnam captivorum multitudinem more pecorum præ se *Altera Germanorum in Bohemiam irruptio.*

agentes in Germaniam transtulerunt. (a) Luczani tam improviso hostium adventu, agrisque late fumantibus, non secus quam casus tulerat, exterriti, legatos confestim Wissehradum mittunt rogatum auxilium. Wogenus pro amore suo, quo ferebatur in populum, paternaque sollicitudine lecta viritim ducentorum capitum cohorte, quam celerrime poterat, laborantibus ferre suppetias contendit; & ut ab eorum armis majorem hosti metum incuteret, plerosque loricis affabre paratis indui, telis, arcubus, ac sagittis instrui, nec non corneos umbones in manus dari jussit. Ei expeditioni præfectus Kadan quidam vir strenuus, plenusque consilii. Maturata profectione Kadan ipsos duo de triginta dies nequicquam hostem, procul dubio jam rerum harum conscium ad Liczkam præstolatus, confirmatis civibus, ac de promta sua ope, cum necessitas tulerit, sperare jussis, raptim cum suo agmine contra Germanos profectus, similem castello domum magnis aggeribus ac vallis ad flumen præterlabens communiit. Atque hæc ipsa domus est, quæ deinde civium operumque accessu in validam urbem evecta, a conditore suo Kadana (b) vocitata est. Eas ob res collaudatus a Principe Kadan mercedem laboris insignia munera cum præfectura castri hujus accepit, commissa eidem cura finium tutandorum, dataque fiducia: habiturum omni tempore promta & expedita auxilia Principis, ubi vires suæ non pares futuræ essent.

Kadana propugnaculum contra Germanos.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 821.

PASCHALIS PAPÆ 5. LUDOVICI IMPER. 9.

WOGENI 18.

(a) Stranskius hostes hos Misnios facit; sed jam alias docuimus Misniorum, Misniæque nominis originem ad Henrici Aucupis tempora, sæculumque sequens pertinere, ut plane historiæ horum temporum non cohæreat, Germanos his locis sedisse, nisi Sorabos fuisse dicamus: de quibus quidem, præterquam quod in vetustis altissimum silentium, etiam testatum est eos Bohemorum socios ac fœderatos fuisse. *Stransky Reipubl. Boh. c. 2. Prodrom. Annal. Hayec. p. 69.*

(b) Anonymus Poeta Pragæ anno 1611. prælo datus, qui urbium Boemiæ origines disticho complectitur, ita de Kadana canit:

Kanad Bojorum arx olim validissima, Kadan
Urbs nunc mutato nomine clara cluet. *Anonym. Poeta v. 28.*

Quod si veteri aliquo documento nixum est, dicere liceat fortassis *Kanad* istud *Kamburg* seu *Kanaburg* esse hactenus incognitum castrum Bohemiæ, quod ad annum 806. proferunt ad Agaram seu Egram fluvium Annales Moissiacenses, & quod anno eodem Carolum Caroli M. filium obsedisse scribunt. Ceterum Kadana hodie urbs est regia in tractu Zatecensi, tredecim ab urbe Praga distans milliaribus in historiis nostris non semel memorabilis.

PRÆTERMISSA.

Eginhardus inquit: *Eo anno dominus Imperator post festi Paschalis expletionem per Mosam navigavit, ibique constitutam annis superioribus, atque conscriptam inter filios suos regni partitionem recensuit, ac juramentis optimatum, qui tunc adesse poterant, confirmavit.* Hæc igitur verosimillime est illa charta divisionis, quam Baluzium inter XVIII. Capitula. Capit. Reg. Franc. T. I. publicasse scribunt authores, & de qua ad annum 817. jam egimus. Eruditissimus Juris-Consultus Adamus Fridericus Glafeys conatur evincere publicata hac partitione inter filios Ludovici Pii longe aliam formam accepisse Germaniam. Effectam scilicet vigore hujus *Eginhard. ad h. a.* *Glafeys in pragmatischen Geschichten c. 1. §. 1.*

Ludovicianæ constitutionis Germaniam novæ separatæque reipublicæ e pluribus membris adunatæ corpus; hacque ipsa partitione pervenisse Bohemos in nexum communem unius & sejunctæ Germanæ politicæ civitatis, cujus caput Ludovicus Ludovici Imperatoris filius fuerit. Sed jam alias copiose ostendimus Bohemiam in nexum alium nullum venisse, quam annui census, quod certe de universis Slavicis populis testatur Poeta Saxo, qui cum enumerasset gentes omnes quos Carolus M. sibi subdidit, scilicet Vascones, Aquitanos, Pyrenæos, Hiberos, Italos, Saxones, Pannoniam utramque, Liburnos, Dalmatas, Dacos, deinde subdit:

Poeta Saxo apud Leibnit. T. I. p. 162.

Sclavorum populos censum sibi solvere fecit
Plures, quam quisquam dinumerare queat.

Nec vero hæc recte conciliari possunt, ut jam tum separatum novæ Germanicæque reipublicæ corpus effingatur, cum paulo post laceratum infractumque legatur ab ipso Ludovico Imperatore, qui Carolo filio suo juniori dedit Alemanniam, partemque Rhetiæ, ob quod tanta dissidia patrem inter ceterosque filios orta narrant coævi.

Thegan. Chor. Ep. §. 35 item Nithard. p. 86. apud Kulpisium.

ANNUS 822.

Annus octingentesimus alter & vicesimus Bancæ vaticinio insignis. Hæc futurorum scientia nobilis ex occasione Germanici motus, hostiumque repetitis vicibus regionem lacerantium a marito Principe rogata, si quid de Bohemicæ gentis fato ex Deorum suorum oraculis nosset? si hostes porro prosperis successibus usuri essent? si Principatus Bohemiæ aliquando interiturus, aut linguæ hujus gens delenda? Post denum senum dierum inducias, nocturnasque placationes & sacrificia tandem in hæc verba respondit: „ Dii superi, & inferi, dii aquei & aerei, &

Bancæ vaticinatio.

„ illi

„ illi, qui veniunt a quatuor mundi plagis, hoc me respon-
„ so per Kyhalam (a) dignati sunt: Genus tuum o Princeps
„ & natio linguæ Czechicæ non subjacet fatorum legibus,
„ neque peribit unquam, tametsi defuturæ non sint gentes
„ alienæ, quæ Principem cum populo delere gestiant. (b)
„ Tum tu igitur ausculta verbis meis, utque urbs medio
„ patriæ fundata (de qua Libussa communis Bohemiæ ma-
„ ter vaticinata plurimum est) amplietur, cura. Hæc enim
„ difficilibus atque angustis temporibus certo semper præsi-
„ dio futura est nostratibus. „

ANNUS JESU CHRISTI 822.

PASCHALIS PAPÆ 6. LUDOVICI IMPER. 10. WOGENI 19.

(a) Nomen novum, quo Dearum Slavicarum catalogum augere possunt, qui historiæ hujus partem tractandam suscipiunt. Quod Deæ hujus officium fuerit nuspiam proditum, si vetus Slavica etymologia spectetur, *Sternutantem* significat.

(b) Balbinus simile huic oraculum Petri Codicilli profert, qui Rudolpho II. imperante Astrologus nominatissimus palam docuisse perhibetur: *Se se ex siderum cursu hausisse, nunquam Crouticum Bohemiæ populum periturum, quanquam ad incitas, & egestatis terminos Bohemiam redigi aliquando contingeret.* At si Rudolphi II. ævo divinationes Astrologicæ non majori in pretio ac fide fuere, quam hodie, paucos invenerit Petrus Codicillus, qui hæc certo ex siderum cursu conjici posse crediderint. Subjicit tamen ad superiora Balbinus: *Certe tot machinæ adversus linguam & gentem nostram prioribus sæculis admotæ sunt, ut mirum sit superesse, qui Bohemice in Bohemia loquantur, aut qui se inter nos natos fateantur &c.*

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 19.

PRÆTERMISSA.

Eginhardus ad h. a.

Ludovicus Imperator, inquit Eginhardus, in conventu ad Francofurt *omnium orientalium Sclavorum hoc est Abotritorum, Soraborum, Wilsorum, Behemanorum, Marvanorum, Prædicentorum & in Pannonia residentium Avarum legationes cum muneribus ad se missis excepit.* Ex his muneribus, legatisque missis, ut Stranskius refert, quidam Germaniæ J. Consulti subjectionem Francicis Regibus quoque elicere nituntur. Sed sive munera ista *annua* fuerint, ut ea alio loco ita appellat Eginhardus, scilicet *pactum illud cum Bohemis tributum*, sive alia *spontanea dona*, subjectionem illa nullam prorsum portendunt. Legimus in Prisco jam sæculo V. ab Orientalibus Imperatoribus legatos missos cum tributo ad Attilam, legimus id non semel de Imperatoribus occidentalibus, qui idem fecere quibusque barbaris gentibus, legimus rursum hoc ipso tempore id Bulgaris præstitum a Constantinopolitano Imperatore, quis tamen unquam sensit orientale Imperium seu Attilæ, seu Bulgaris, aut Occidentale illis gentibus barbaris subjectum fuisse? quin cum non semel evenisse comperiatur, ut duabus gentibus eodem prorsus tempore amicitiæ colendæ, pacisque conservandæ causa tributum pensum fuerit, uti Bulgaris, & Saracenis ab Orientali Imperio, dicendum foret id uno eodemque tempore diversarum gentium regibus subjectum fuisse. Quare uti Cointius & Pagius recte argumentantur: Bajoarios anno 741. adhuc Francis subjectos non fuisse, quanquam tributum annuum jam penderint, ita prorsum de gente nostra id plena securitate dicere liceat. Multo minus vero spontanea per legatos missa munera subjectionem arguunt; ea enim a liberis, nunquamque Franciæ subjectis populis missa fuisse non semel apud Eginhardum legimus, videlicet Constantinopolitanis Imperatoribus, Bulgaris, Saracenis, Persis, aliisque remotissimis orbis Monarchis, nec vero consuetudo ista hodie antiquata est. Porro de legatis mitti solitis recte monet Jordanus: distinctionem faciendam esse circa eos, qui ad comitia generalia comparuere: an videlicet *coacte*, an *sponte* adfuerint? Et dein, productis vetustissimis Comitiorum locis sub Carolingicis Imperatoribus celebratis, ostendit: se se gentem nostram semper sponte, tanquam extraneam, & solius pacis amicitiæque servandæ causa stitisse; quod vel ipse Eginhardus non obscure ad annum sequentem de barbaris gentibus innuit his verbis: *Mense Majo conventus ibidem habitus, in quo non universæ Franciæ primores, sed de orientali Francia, Bajoaria, Alemannia,* at-

Stransky Reipubl. Boh. c.3. §. 2. & 3. Eginhard. ad An. 828. Priscus in Excerpt. legat.

Cointius ad An. 741. n. 24. Pagi. ad eund. An.

* Jordan. in Comment. de Archi Pincern. Boh. c. 4. §. 11.

Eginhardus ad An. 823.

atque Alemanniæ contermina Burgundia, & regionibus Rheno adjacentibus adesse jussi sunt. Enumeratis his, qui adesse jussi, tum ad legationes spontaneas barbarorum transit: *In quo*, inquit, *inter ceteros barbarorum legationes, quæ sua sponte venerunt, duo fratres reges videlicet Wilsorum controversiam inter se de regno habentes ad Imperatoris præsentiam venerunt.* Si igitur Wilsi Slavi, qui toties a Carolo victi, imo qui ad Reges suscipiendos, quos Carolus tuitus est, coacti fuere, tamen sponte venisse asseruntur, quis genti nostræ ob legationes suas missas servitutis vincula injicere audeat? Neque vero ipsis Slavorum rebuspublicis, Ducibusque inusitatum fuit inter se legationes cum muneribus mittere pacis & amicitiæ solum excolendæ, non subjectionis cujuspiam contestandæ causa, sic enim memorat Constantinus Porphyrogenitus a Slavis Servis seu Srbis missa Bulgaris: *Duo mancipia, duos falcones, duos canes, & pelles nonaginta*, hancque xeniorum rationem appellatam esse *Pactum* videlicet de amicitia & pace colenda.

Constantin. Porphyr. de administ. imp. c. 22.

Eodem anno confectum est bellum Liudeviti Slavorum Ducis; nam cum is appropinquante Francico exercitu Sisciam civitatem (ea Schœnlebero & Valvasori est civitas Sisseck, ubi Kulpa in Savum illabitur) tanto opere a se munitam deseruisset, ac ad Sorabos profugisset, tandem anno sequente Liudemusli Bornæ Dalmatiæ Ducis avunculi consilio interemtus est. His addit Pessina: * Liudeviti filios Rasticz sive Ratislaum, item Radislaum & Vratislaum appellatum, alterum Bogislaum, per summam vim patriis sedibus ejectos esse a Ladaslavo Dalmatiæ Rege, & ejus cognato Liudemislo, coactosque in Moraviam ad patruum Mogemirum transire. Sed diligens alias in fontibus citandis Pessina, unde hæc hauserit, nuspiam indicavit; nec Eginhardus, qui diligenter & copiose res Liudeviti persecutus est, uspiam quid de filiis ejus refert.

*Eginhardus ad h. a. Schœnleber. P. III. Carniol. Antiq. & Nov. p. 409. Valvas. Anmerkungen in der Ehre des Herzogthums Crain l. 14. c. 22. p. 252. * Pessin. Mart. Morav. l. 2. c. 7. p. 138.*

ANNUS 823.

Wogenus fatidicæ uxoris secutus carmina, ineunte hujus anni vere occidentales Minoris (a) Pragæ cives in orientem cis Moldavam transtulit, eoque loci ampliores, quam veteres fuerint, domos fundare jus-

Wogenus veterem Pragam munit & auget.

jussit. Accurrente igitur ad diem tertium decimum Aprilis infinita hominum multitudine cum ferramentis omnique fabrilium instrumentorum supellectile sparsa hinc atque illinc adhuc arbusta exscindunt, ædesque struunt, Princeps ipse murorum ambitum sua manu dimensus, fossas vallumque ducere instituit. (b) Ita exiguo interjecto tempore hac parte urbs duo de triginta abhinc annis sub Mnatæ Principatu fundata, præsente anno ædificiorum frequentia, mœnium firmitate atque amplitudine plurimum aucta est fossarum intervallo (quæ a meridionali Wltava circum mœnia ducebantur) ad mille ducentos passus excurrente.

ANNUS JESU CHRISTI 823.
PASCHALIS PAPÆ 7. LUDOVICI IMPER. 11. WOGENI 20.

(a) Micro Pragam ante erectam adhuc hodiernam civitatem novam nomen *novæ urbis* gessisse jam supra innuimus, hujus rei præterea documentum exstat in Jure municipali veteri Mſ. Teutonico, in quo in legibus anno 1328. a Consulibus majoris urbis latis hæc leguntur: Es scholl ein icleich gast, der da kumpt gen prag in die alten grossen stat, oder in dy newe mit seiner kawfmanschaft ꝛc. Porro ut hoc *urbis novæ* nomen unicuique peregrinum, tam alterum *veteris urbis* jam hoc tempore usitatum videri potest; nam si historiis nostris fides Micro-Praga majore urbe vetustior est. Quare erravere illi, qui tum demum *veteris* nomen enatum crediderunt, cum Carolus IV. novam urbem ei confinem fundasset.

Hammerschmid. Glor. Prag. c. 1.

(b) In hoc conveniunt passim nostri cum Hammerschmid eam partem, quam hodie tenet Judæorum sic dicta civitas, reliquamque ad ripam Moldavæ fluminis in orientem prospectantem prius stetisse, quam

quam eam, quam hodie Teynensis Ecclesia, curia, reliquaque nobiliora ædificia occidentem versus implent. Præcipuum ingressum portamque in hanc urbem fuisse eo loco, quo hodie S. Agnetis monasterium stat, id adhuc ostendere ibidem quempiam arcum veterem vetustis civitatum portis simillimum hodie perstantem palam est.

PRÆTERMISSA.

Lotharius filius Ludovici ipso Paschali die Romæ apud S. Petrum a Paschali Papa regni coronam & Augusti nomen accipit. *Eginhardus ad h. a.*

Weleslavinus in hæc tempora jam Hostivitum Ducem Bohemiæ rejicit patrem Borziwogi, atque cum hoc anno cum Celedruho patruele suo profectum Francofurtum ad Ludovicum Cæsarem, atque cum eo pacis conditiones fecisse. At nullo exorto novo bello aut dissidio, quid his pacis conditionibus opus fuisset, non video. Placitum quidem hoc anno Francofurti mense Majo habitum, barbararum item gentium legationes sponte adfuisse memorat Eginhardus; at Hostiviti nuspiam in veteribus memoria, Celedruhi Soraborum Ducis annis posterioribus mentio fiet. *Weleslav. in Geneal. Duc. Bohem.* *Eginhardus ad h. a.*

ANNUS 824.

Transgressi rursum obliquo itinere in Bohemiam Misnenses (a) declinato nonnihil Albi propius castrum Strzekow tecti silvis consederunt. Inde emissis quaquaversum exploratoribus accidit; ut quidam eorum reversi, præfectum arcis Strzekoviæ Wissehradum ad Principem abiisse nunciarent. Pronum erat judicare, præfectum si cepissent, arcem nullo negotio in potestate habituros. Ergo obsessis viarum flexibus, dum insidias solerter promovent, non defuit industriæ fortuna, capitur unico armigero stipatus præfectus redux, hostiumque securus. Truci deinde cantu persultans agros hostis omnem illam provinciam magis *Nova Misnensium in Bohemiam irruptio.* *Præfectus Strzekow castri capitur.*

Bohemici nominis odio, quam cupiditate prædæ crudelibus ubique flammis populatur, captivos secum eripit, ac castrum Strzekow expilatum vastat, in cineremque proturbat. Nuncium istud majore fremitu, quam dolore accepit Wogenus, jurejurando se obstringens ulturum se de mutis illis canibus (sic eum hostem vocabat) vicemque majori crudelitate redditurum.

Strzekow arx vastatur.

Interea dum sic ad Albim barbara feritate Misnenses grassantur, alia Teutonum manus non minorem per Luczenses agros vastitatem circumferebat. Non ausi prodire in campum cives, seque hostium copiis objicere, ne deserta urbs rapacibus eorum manibus spolium fieret. Jamque felicissima illa Bohemiæ regio continenti incendio ardere videbatur; cum Wogenus coactis raptim sub signa tercentum septuaginta armatis coram ipse Luczensibus præsidio adesse maturavit. Slanam primis castris ut ventum est, initis de bello gerendo consiliis ægre a Wogeno impetrarunt duces, retro domum cum septuaginta viris ut rediret, neu se, neu cum capite suo rempublicam non necessariis periculis objectaret. Abeunte Principe imperii bellique summa communi suffragio Bozdiecho Principis affini, Bancæque fratri demandata, viro strenuo, truci vultu, gravissimoque militaris disciplinæ exactori. Bozdiechus conclamatis vasis, altero, quam Slana movit die, silvosum quemdam collem juxta Lukam occupavit, statimque caduceatorem expediit, qui Luczanensibus adventum suum nunciaret, ac subinde ex civibus quæreret, si hostis adesset, quo is numero, quibusque

Alia Germanorum manus ad Lukam.

ca-

castris degeret? responsum is tulit: „ Hostem sanguine ac „ præda satiatum recessisse, ceterum speculatores suos con„ stanter nunciasse: minatos Teutones reditum longe majori „ vi & numero, ac tum demum urbi suæ exitium intentatu„ ros. Luczenses igitur his minis, ut par est, perterritos „ misisse ad Kadanæ urbis præfectum suppetias rogatum. „ Vix alter illuxit dies, jam disposita in aciem late patentibus campis hostium signa atque arma fulgentia videre fuit prope ipsam urbem. Eodem tempore Kadan suis auxiliis præsto fuit, ducentos armis optime instructos secum adducens, quibuscum clanculum silvam juxta positam ingressus, ad ipsum munimentum Pusstiadla cornu dextrum applicuit. Mille ducentorum amplius capitum exercitus erat Saxonum (b) expeditorum ad pugnam, si oppidani erumperent; sin minus adoriri urbem paratorum. Jamque moræ impatientes muros propius adeunt, maximaque telorum vi posita ex mœniis præsidia petunt. Luczenses de Kadani & Bozdiechi sententia ducentos viginti armatos portis urbis emittunt. Quos ut primum aspexere Teutones, contineri eorum vix ardor potuit, ne subito in eos irrumperent. Sed coercuit hunc præmaturum pugnandi fervorem Saxonum Dux, satius ratus, campum ampliorem dandum Luczensibus, ut demum longius evagatos reditu posset intercludere. Procedebant intrepidi adversus hostem Luczenses insidiarum Teutonibus structarum non ignari, jamque longius ab urbe constitutis, vocem attollit Dux Saxonum: signa conferant, imbellemque civium numerum concidant. Et quanquam Luczen-

ſium multo impar eſſet numerus, tamen magnis animis vim Saxonum ſuſtinebant, cum interea Kadanus e ſilvæ ſuæ latebris procellæ inſtar erumpens latus hoſtis muricatis clavis tribulisque miſere quaſſabat. Inopinus etiam cum Pragenſibus ab altero latere illico imminebat Bozdiechus attonitumque Saxonem acriter preſſit. Tanta tamen erat Saxonum conſtantia pugnandique peritia, ut agmine ſuo rite diſpertito Bohemum irruentem omni parte animo præſente exciperent. Medium diem prælium iſtud tenuit, & anceps diu victoria, ſimilisque æſtui maris pugna fuit, nunc Bohemis Saxonem, nunc Saxonibus Bohemum loco pellentibus. Demum penes Bohemum victoria non incruenta ſtetit. Compulſi in globum Saxones mille & ſupra implacabili rabie cæſi, centum quinquaginta partim vulneribus graves, partim metu proſtrati per otium effugere, Bohemo propter laſſitudinem fugiendi ſpatium concedente. E Bohemis cecidere centum quinquaginta ſeptem, tres & viginti ſemineces ad curanda vulnera in urbem deportati. Victo hoſte, excubiisque in omnem caſum diſpoſitis, victoriam noſtri mutuis amplexibus inter ſe gratulati, aliquamdiu in loco pugnæ depoſitis propter diei æſtum loricis quievere. Lecta deinde ſpolia, victorque exercitus in munimenta urbis receptus triduo triumphalibus epulis eſt recreatus; poſt gratiſſimi animi ſignis inter civium plauſus dimiſſus Kadanus eodem, quo exceſſit die domum reverſus eſt. Bozdiechus eadem loca repetiit, quibus ante per dies tres caſtra metatus erat, collemque tumultuaria arce Bozdiechow

Victoria Bohemorum de Saxonibus.

(tro-

(trophæi æternum futurum monimentum) exornavit, posteritas Bezdiekow (c) appellavit. Inde lætum Principi laturus nuncium Wissehradum acceleravit. *Bezdiekow arx.*

ANNUS JESU CHRISTI 824.

EUGENII II. PAPÆ 1. LUDOVICI IMPER. 12. WOGENI 21.

(a) Misnensium nomen tunc necdum enatum alias ostendimus, regio illa Bohemis finitima, ut habet Ditmarus, Slavice *Lomacia*, teutonibus *Daleminciâ* vocabatur, eratque pagus Soraborum Slavorum; hincque est, quod multo posterius adhuc Cosmas noster, auctor Chronici Gozecensis, aliique veteres hodiernam Misniam *Sirbiam* vocent. Soraborum vero istorum hos pagos enumerat Abbas Gotvicensis *Niseni*, *Bresenici*, *Dalemincii*, qui hac parte Boemis erat limitaneus, *Chutici*, *Mogellini*, *Insen*, *Belgora*, *Prettin*, *Sicili*, *Plisni*, *Vedu*, *Witao*, *Tuchurino*, *Orla*, *Zurba*, *Quesciza*, *Nedelice*, *Neletice*, *Liubanizi*, *Nudici*, *Nizici*, *Cluze*, *Koledicza*, *Serimunde*, *Litice*, *aliique plures*, palamque est ex ejus tabula Géographica ab Albi usque ad hodiernam Egrensem regionem Sorabos incinxisse Bohemiam. Nominatimque *Daleminciâ* a Misnia ad Albim, & abhinc a sinistris ad Mildam orientalem prope Freybergam secus confinia nostra usque ad fluvium Mildam occidentalem se se porrigebat. *Ditmar. Merseb. l. 1.* *Chron. Gotvic. l. 4. vocul. Daleminciâ & Sorabi.*

(b) Istud prorsus incredibile hostem hunc Saxonem fuisse: remotiores eo adhuc ævo a nobis fuere Saxones, ut ex Poeta Saxone videre est, & rem copiose persecutus est Abbas Gotvicensis, nec quo pacto illi per Soraborum Bohemis fœderatorum omnes terras impunes transire potuerint, intelligi potest, nisi per Bojoarios, aut Francos orientales hæc attentasse dicamus. At constat eo jam tempore Saxones subactos e nutu & imperio Imperatorum stetisse, nec injussu aliquid tentare ausos; quodsi Ludovici mandato id susceptum fuisset, procul dubio in Francicis Scriptoribus rei hujus aliquam memoriam & præsertim Eginhardo, qui hoc anno multiloquus est, haberemus. Ceterum verosimillime belli hujus Germanici memoria originem habet a traditione, quæ temporis & Chronologiæ minus tenax id in hos an- *Poeta Saxo ad An. 785. & 798. Chron. Gotvic. l. 4.*

nos perperam rejecit, cum ad annum 805. & 806. pertineat, quo id copiose narravimus ex coævis.

(c) Nullum cognomine castrum aut oppidum in regione Zatecensi hodie nobis suppeditant tabulæ Geographicæ.

PRÆTERMISSA.

Pagius in Crit. Baron. ad h. a.

Ad hunc annum vel sequentem Pagius verosimillime rejiciendam autumat Bullam Eugenii Papæ II. omni nota temporaria carentem; quam Urolphus Episcopus Pataviensis Romam profectus impetravit, & qua Archi-Episcopus Laureacensis nominatus in sede sua confirmatur quatuor ei subjectis Episcopis. Hæc cum ad dilucidandam Moraviæ historiam plurimum faciat, eam hic proferre, obscurioraque quædam enodare dignissimum visum. Habetur autem illa T. VII. Conciliorum, sæpissimeque recusa a diversis ab Hundio in Metrop. Salisburgensi, Goldasto in Appendice Documentorum. Schœnslebero in Annal. Carniol. Pessina in marte Moraviæ, Stredovskio in sacra Moraviæ historia. Sigismundo Calles in Annalibus Austriæ, Georgio Pray in Annal. Veter. Hunnorum aliisque plurimis: sic autem habet.

Hund. T. I. p. 346. Gold. p. 482. Pessin. l. 1 c. 3. Schœnsleb. P. 3. p. 410. Stredovsky l. 1 c. 11. p. 68. Calles. l. 3. Pray P. 2. l. 3.

Eugenius Episcopus servus servorum Dei, Rathfredo sanctæ Favianensis Ecclesiæ, & Methodio sanctæ speculi Juliensis, quæ & Soriguturensis nuncupatur, atque Alevino sanctæ Nitraviensis Ecclesiæ, parique modo Annoni sanctæ Vetvariensis Ecclesiæ Episcopis. Simul etiam Tutundo, nec non Moymaro ducibus, & optimatibus, exercitibusque plebis Hunniæ, quæ & Avaria dicitur & Moravia. (alii habent Moraviæ) *Desiderio salutis animarum vestrarum filii in Christo charissimi, cum audivimus Christianissimam conversationem vestram, & sanctæ fidei, bonorumque operum vestrorum processum, summo gaudio, atque lætitia fuimus exhilarati; quia divina in vobis operante clementia, ut Apostolus ait: ubi abundavit delictum, ibi superabundavit gratia, atque quomodo sancta Dei Ecclesia nostris temporibus quotidianum in electione vestra suscipit incrementum. Cujus optabilis rumoris index fuit Reverendissimus Yrolphus* (alii scribunt Urolphus) *sanctæ Laureacensis Ecclesiæ Archi-Episcopus, & sanctissimus frater noster, vester autem spiritualis Pater, qui per suam sanctam prædicationem adoptivos Deo vos genuit filios.*

Is

Is itaque ad Apostolorum limina orationis causa veniens, novam Ecclesiam nostris Apostolicis benedictionibus informandam subnixe commendavit, quam domino auxiliante Catholice gubernandam in vestris partibus suscepit. In quibus etiam quondam Romanorum quoque, Gepidarumque ætate, ut e lectione certum est, in septem Episcoporum Parochias Antecessores sui jure Metropolitano obtinuerant Dioecesim. Qua ex justitia & lege præfatus Deo dignissimus Archi-Episcopus debito obligatur, ut illi terræ prius Christicolæ, atque suorum antiquitus Antecessorum creditæ providentiæ, quam nunc vos Dei omnipotentis occulto mediante judicio, velut hereditariam possidetis, ipse Evangelicus Agricola diu negata cælestis spargat semina vitæ, atque in lucrandis Christi animabus redivivam de vobis nutriat segetem. Quem nos doctissimum divini oraculi ministrum, saluti vestræ cognoscentes per omnia necessarium, fide, & exemplo probatum merito erga illum Apostolicam servantes sententiam, qua dicitur: quomodo credent sine prædicante? aut quomodo prædicabunt, nisi mittantur? ab hac sancta Romana matre Ecclesia vobis tunc rectorem transmisimus. Atque etiamnum in præfatis regionibus Hunniæ, quæ & Avaria appellatur, sed & Moraviæ, provinciarum quoque Pannoniæ, sive Mœsiæ Apostolicam vicem nostram, & Diœcesim, atque jus Ecclesiasticum exercendi & usum ac potestatem Antecessorum suorum, videlicet sanctæ Laureacensis Ecclesiæ Archi-Episcoporum sibi, successoribusque suis Canonica auctoritate committimus, atque hujus constitutionis nostræ decretum subscriptionis privilegio roboramus. Pallium præterea juxta consuetudinem antiquam sanctitati suæ dedimus, quod ita sibi concessimus, sicut prædecessores nostri, suis prædecessoribus concessere; privilegiorum suorum scilicet integritate servata. Cujus dilectioni, quamvis hoc debito permitteremus, propter vestras autem petitiones, super hac re flagitantibus ad honorem suum, nostram Apostolicam vicem, & auctoritatem insuper accumulabimus, quod nunquam suis est permissum prioribus. Quatenus & vos confratres, & Coepiscopi deinceps ei reverentiam ampliorem exhibere sciatis, & in sana doctrina cælestis eruditionis ad ædificationem vestram, ut filii sapientes obediatis; atque vos Laici Primates, & vulgus saluberrimis præcep-

ceptis suis non velut homini, sed tanquam Deo humiliter obtemperetis, & in fide Catholica, quam per Dominum JEsum consequuti estis, fortes permaneatis. Nam totius doli artifex diabolus, cujus dominio, & pompis in baptismate abrenunciastis, jacturam & damnum vestræ salutaris surreptionis moleste patitur, ac per varias occasiones zizania perfidiæ seminando, velut multa injuria bacchatur; & ut vestrum aliquis terga vertat sanctæ professioni, incessanter molitur. Quapropter sæpe dicti Archi-Episcopi videlicet Pastoris vestri a Deo destinati institutionibus benignas aures præbete, qui vos & versutiem sathanæ cavere, atque ejus æternos cruciatus evadere instruit, ac ipse in die judicii de bonis operibus vestris seculorum domino perpetua remunerandos gloria præsentabit. Ad perfectam autem, & necessariam eruditionis vestræ salutem, cum, ut comperimus, non sufficiant pauci, qui modo vobis constituti sunt Episcopi, quia plures sunt adhuc gentilitatis errore ibidem detenti, ad quos propter inopiam præconum divini verbi, nondum pervenit notitia Christi. Idcirco enim, ut augescat turba fidelium, studeat solertia vestra pro mercede, & remissione peccatorum vestrorum adminiculum, atque juvamen præbere Reverendissimo Yrolpho Archi-Episcopo, quatenus dudum illic constitutorum Episcoporum numerus impleatur. Qui congrue constituti, & vobis posterisque vestris poterunt esse proficui, si ad restaurationem Ecclesiarum propter nomen Domini, de possessionibus vestris, quas reditus dotesque earum fama divulgante quondam fuisse noveritis, æternam sufficientiam vobis comparantes eisdem Ecclesiis ipsi conferatis, idoneis viris ad hoc ministerium electis: maxime in illis locis, si opportunitas, & utilitas commendaverit, ordinentur Antistites, ubi indicia Ecclesiarum, & ædificiorum sedes pontificales olim fuisse demonstrant; sin autem illius arbitrio, & deliberationi, qui vel ubi disponantur Episcopi, concedimus; cui vicem nostram apud vos Ecclesiastici regiminis per omnia commisimus. Hactenus Eugenii literæ. Jam:

I. Bulla hæc radix & fundamentum est, quod Patavienses Episcopi deinde contra SS. Cyrillum & Methudium in Moravia tueri conati sint jurisdictionem, eamque a diœcesi sua avelli amarissime tulerint. Integra ejus Bullæ fragmenta totidem verbis repetita invenire est

est in posterioribus Piligrini Archi-Episcopi literis. Et Hatto Archi-Episcopus Moguntiensis, item Episcopi Bavariæ in suis querelis ad Joannem Pontificem datis non obscura ejus faciunt indicia, dum posterior cumprimis dicit: *Et idcirco Pataviensis Episcopus civitatis, in cujus diœcesi sunt illius* (Moraviæ) *terræ populi ab exordio Christianitatis eorum, quando voluit, & debuit illuc, nullo obstante intravit, & synodalem cum illis & cum suis etiam inibi viventibus conventum frequentavit, & omnia, quæ agenda sunt, potenter egit.* Non desunt tamen Scriptores Salisburgenses, qui, ob veterem illam Salisburgensem inter & Pataviensem de Pallio Archi-Episcopali litem, non modo hanc, sed & posteriores quasdam sublestas probare conantur, quorum præcipua hæc sunt argumenta: Veterum Francicorum Scriptorum silentium, Urolpho nonnisi unum annum Episcopatus circa annum 806. concedi a vetustissimis catalogis Episcoporum Pataviensium, Reginarium his ipsis temporibus sedi Pataviensi præsedisse testatum esse tot superstitibus diplomatibus, in iisque nonnisi Episcopum vocitari, &c. At quandoquidem Pagio aliisque rei criticæ peritissimis viris, qui has ipsas Eugenii literas retulerunt, nunquam visum est Bullam hanc vitio aliquo laborare, conciliari discrepantia adjumento sententiæ Hundii, Gevoldi, & Sigismundi Calles facile possunt: scilicet si dicamus Urolphum Pataviensem sedem deseruisse, cum ad Moravos Evangelii prædicandi causa profectus est, atque ideo longius a sede sua absenti, & fortassis non reluctanti substitutum Reginarium. Urolphum tamen memorem veteris sedis Archi-Episcopalis Laureacensis (cum divini verbi segetem mirum quantum crescere, pluresque Episcopos laborum suorum socios adesse cognosceret) demum Archi-Episcopi Laureacensis titulum, ejusque Archi-Episcopatus restaurationem Romæ quæsivisse, ac propter infinita sua merita ab Eugenio II. subjectis novissime erectis quatuor Episcopatibus, obtinuisse. Reginario vero, dum viveret, nomen, juràque Episcopi Pataviensis integra perstitisse, cum nec ejus, nec Episcopatus Pataviensis in hac bulla minima sit mentio. Demortuo tandem Reginario Urolphum in sedem Pataviensem reassumtum, indeque factum, ut postea successores Episcopi Patavienses merito sibi dignitatem Archi-Episcopi Laureacensis vindicaverint, suaque Episcopalia jura in Moravia persecuti sint.

Apud Lambec. Bibl. Vindob. l. 2. c. 8 Gevold. in addit. Hundii Gold. in Append. document. Balbin. Dec. 1. l. 6. p. 1. num. 4. Paul. & Franc. Mezger. hist. Salisburg. l. 3.

II. Quod ad quatuor novos Episcopatus attinet: *Favianensis Ecclesia* minus recte hactenus a plerisque authoribus accepta est pro hodierna Viennensi, Viennaque primaria Archiducatus Austriæ civitate,

Lamb. Bibl. Vindob. T. II. c. 1. n. 11. & seqq. ut erudite copioseque probat Lambecius. Nam documentis vetustis ostendit Vindobonam seu Viennam omni retro antiquitate semper distinctam fuisse a Flaviana seu Flavianis castris, hæcque sita fuisse inter Comagenam hodiernum Langenleber & Cetium montem seu Kalenberg, ubi præcipuum S. Severini Monasterium sæculo V. stetit. Veterum Viennensium Episcoporum seriem texuit Buccellinus in sua Germania sacra; sed eam non omne ferre punctum eruditi quique sensere. De reliquis tribus Episcopatibus erudite, ut cetera omnia, Pagius: *Civitates horum Episcopatuum jam a multis sæculis excisæ, & earum situs vix hodie cognitus.* *Pagius in Crit. Baron. ad h. a.* At Moravici, Austriaci, Hungaricique Scriptores mirum quantum digladiantur in designandis locis horum Episcopatuum. Pessina omnes hos tres Episcopatus Moraviæ vindicat, idem facit Stredovskius. De Nitraviensi & Vetvariensi repugnare nolim, scilicet si Moravia in tota sua latitudine sumatur, pro ut deinde a Constantino Porphyrogenito sumta est, & *Magna Moravia* appellata; at de ceteris duobus præmaturum mihi videtur hic jam Episcopatus tot locare, & præter morem illorum cumprimis temporum, quo fines Episcopatuum latissimi esse solebant, tot Pontificias sedes velut in saccum concludere. Ut taceam derogari vetustissimis documentis & traditioni: SS. Cyrillum & Methodium primos fuisse Moraviæ Episcopos. *Pessin. Marte Morav. l. 1. c. 3 Stredovsky S. Morav. hist. l. 1 c. 11 Constant. Porphyr. de administ. Imp.* Querela certe Episcoporum Bavariæ ad Joannem Pontificem summum porrecta clare testatur nonnisi tum primum & antecessoris sui temporibus Episcopum in Moravia constitutum, idemque sub Theotmaro Archi-Episcopo Salisburgensi factum, qui ea ætate vixit, probat Franciscus & Paulus Mezger. *Gevold. in addit. Hundii. Pessina Mart. Morav. l. 2. c. 7 Schœnsleben. in Annal. Carn. P. 3. p. 473. Mezger. hist. Salisburg. l. 3. c. 22.* Nec incredibile videtur, omnes hos quatuor Episcopatus, seu propter Pataviensis & Juvaviensis Antistitum contradictionem, seu propter gentilium Slavorum motum ad robur & stabilitatem suam non pertigisse, aut si pertigerunt, nonnisi brevissimo temporis intervallo durasse, quandoquidem de illis nuspiam postea aliqua memoria, imo Pataviensis hic jura sua exercuisse, infra Waag fluvium etiam Juvaviensis sacerdotes & Archi-Presbyteros suos in hanc lævam Danubii ripam transmisisse ex coævis legatur. *Anonym. de Converſ. Boj. & Carent.* Sed juvat situm & memorias horum trium Episcopatuum, quandoquidem nostri passim eos ad Moraviæ historiam referunt, expedire:

III. De *Nitraviensi Ecclesia* fere conveniunt auctores eam non esse aliam quam Nitriensem in hodierno Comitatu Nitriensi ubi & fluvius & ejusdem nominis urbs hodie perstat. Si vero Nitria illa fuit: Alevi-

vinus ab Eugenio II. isthic ordinatus Episcopus ad possessionem pervenisse non videtur, aut certe non diu perstitisse. Nam ex Anonymo coævo liquet Nitriam hanc fuisse inter possessiones Prinninæ adhuc gentilis & verosimillime Moymari feudatarii, qui postea ab eo in exilium actus, & sacro baptismate ablutus isthic ab Adalramo Archi-Episcopo Salisburgensi sibi consecrari fecit Ecclesiam, in quam Archi-Episcopi Salisburgenses perpetuo missis huc Archi-Presbyteris jus suum, ut auctor loquitur, *potestative exercuerunt, usque dum quidam Græcus Methodius nomine noviter inventis Slavinis literis linguam latinam, doctrinamque Romanam vilescere fecit cuncto populo.* Idem ibid. Idem ibid.

IV. Jam ut ad Ecclesiam Speculi-Juliensem seu Zoriguturensem veniamus: perantiqua est persuasio Olomucium Moraviæ Metropolim olim *Montem Julii* appellatum, & a Julio Maximinio sæculo III. jam conditum. Id Georgius Rex Bohemiæ & Marchio Moraviæ jam anno 1459. in diplomate suo 16. Febr. Olomucii dato asseverat. E quo primus omnium Aventinus argumentatus est: hanc *Speculi-Juliensem* Ecclesiam non aliam esse quam *Olomucensem*, quem postea plena securitate Moraviæ Scriptores sequuti sunt. At si etiam verbis Georgii Regis fidem adhibeamus Olomucium olim *Julii Montem* appellatum, adhuc magna a *Speculo Julii* discrepantia, nec quispiam vel conjectura explicuit, cur aliter *Zoriguturensis* & unde vocitata, tum pene incredibile: illa ætate Episcopatum ab altero nonnisi unius diei itineris intervallo fuisse constitutum. Imo & illud: sæculo III. jam *Julii Montem* appellatum, & a Julio Maximino conditum fuisse multis rationibus cum historiis eorum temporum, ut jam alias innuimus, pugnat. Nec certam fidem facit diploma Georgii in re undecim sæculis a se remota; antiquiora ab ipso sæculo XII. supersunt diplomata, quibus hodierna Vienna *Faviana* item *Fabiana* & *Flaviana castra* appellatur, quibus non obstantibus erudite tamen convicit Lambecius antiquitatem hanc insigniter hallucinatam, Vindobonamque a Faviana distinctam fuisse. Profecto in historiis sæculi III. & IV. quas accurate per epitomen in Prodromo nostro attulimus, nuspiam legitur: Romanos exercitus hac parte ultra Danubium tam longe in barbarorum gentes progressos; & si illi his locis civitates suas habuere, ut quid scripsere: Terrarum situm ultra Albim & Danubium sibi esse incognitum? & cur Antonii Augusti itinerarium his locis nuspiam Romanorum iter quoddam indicavit? ut taceam tam latina vocabula apud nullum veterem Geographum

Apud Stredovsky S. Morav. hist. l. 1. c. 5. *Aventin. Annal. Bojor. l. 4. p. 194.* *Lamb. Bibl. Vindob. T. II. c. 1.*

phum his terrarum spatiis inveniri. Habuere quidem Romani nonnunquam castella in ipsis Quadorum terris, ut in Prodromo nostro ostendimus; sed illa in ipsis ripis transdanubianis excitata erant, tamque lividis semper a Quadis excepta oculis, ut non quiescerent prius, dum ea funditus evertissent. Procul igitur dubio hoc *Speculo-Julium* in cisdanubianas terras reponendum, ad quas Julius Cæsar pertigit, & a quo plura loca, ut Julia, *Julio-bona, Julio-Magus, Julium Carnicum, Julio-polis &c.* nomen accepisse reperimus. Et quanquam *Speculum-Julii* nec in Itinerario Antonii, nec Notitia Orientalis Imperii, nec in tabula Peutingeriana, Ætio, aut alio vetere Geographo exprimatur, tamen vocabulum ipsum indicat castellum quodpiam eminenti loco prope Danubium fuisse, unde tanquam ex specula Romani olim Quadorum, Marcomannorumque motus observare potuerint. Nolim quidem certo affirmare id cum *Julio-Bona*, cujus omnes veteres hoc terrarum tractu meminere, unum idemque esse, at certe non longe abfuisse mihi persuadet temporum istorum, de quibus isthic agimus, historia. Nam inconcinne statuerentur Episcopatus alibi, quam locis illis, quæ Christi religionem his terrarum confiniis jam suscepisse ex vetustis fideque dignis authoribus supra comperimus. Jam si superiora repetamus, liquet tres Duces hoc terrarum tractu Christianam fidem amplexos: Primum *Todanum*, seu Tudunum, in hac Eugenii bulla *Tutundum* appellatum, qui ut alias innuimus, verosimillime terras circa hodiernum Waag fluvium tenuit, atque hinc etiam Nitriam inter possessiones suas (in quas eo demortuo Prinnina successit) numerasse videtur. Alter Moymarus est proprie dictus Moravorum Dux, hacque ipsa in Bulla memoratus, cui mox infra *Vetvariulm* vindicabimus. Tertius Theodorus est Hunnorum Caganus seu Regulus ab ipso Urolpho, ut passim sentiunt authores, ad Christiana sacra traductus. Qui, ut ante retulimus ex Eginhardo, propter Bohemorum infestationem a Carolo M. inter Carnuntum & Zagabriam terras ad habitandum accepit; hoc vero tempore verosimillime jam mortuus, cum ejus Bulla Eugenii nullam memoriam faciat. His itaque Theodori terris, in quarum ambitu olim *Julio-Bonam* stetisse plusquam certum est, maxime credibile est etiam Episcopatum, atque hunc *Speculi-Juliensem* seu *Zoriguturensem* excitatum fuisse. Et quid si dicamus scribarum vitio & hallucinatione loco *Zagabriensis* Zoguturensis, uti non rara est nominum propriorum corruptio, irrepsisse? præsertim cum in voce hac mire varient Authores, aliis *Zoriguturensis*, aliis *Zoguturensis*, aliis *Zaturensis*, aliis *Tuguturien-*

Hansizius T. I. German. sacr. p. 147. *Pray Annal. Hunnor. P.* 2. *l.* 3. *Ad Ann.* 805.

Hier. Pez. Script. Austr.

riensis, aliis plane *Ougaturensis* legentibus. Certe in eam Bullam vel alia scribarum posteriorum hallucinatio irrepsit, dum *Moraviæ* nomen profert, quod posteriorum sæculorum esse certo constat, cum hac ætate non aliter quam *Marabania*, seu *Maravunia*, item *Marhavania* nuncupata, scriptaque reperiatur. Quod ad Favianensem Episcopatum concernit, ejus erectio minime repugnat historiis horum temporum, cum ex Anonymo coævo aliisque constet, hunc ipsum terrarum tractum jam a Carolo M. inter Episcopos & Comites fuisse divisum, maximamque partem a Bojoariis occupatum.

T. I. Dissert. II. p. XXII.

Anonym. de Convers. Bajoar. & Carent. Diplom. Ludovici Pii. Apud Pez. & Calles l. 3.

V. Nulla major, quam de *Vetvariensi Ecclesia* inter historicos concertatio, quibusdam ad Moraviam hodiernam, quibusdam ad Hungariam locum hunc rejicientibus. Lazius censet esse *Bitoviam* Germanis *Wettau* dictum Moraviæ oppidum ad Teyam fluvium in regione Znoymensi. Aventinus habet pro *Veszprimio.* Zuentivani, Hansizius, & Sigismundus Calles pro *Altenburgo.* Stredovskius * aliique Moravici Scriptores pro *Welehradio* quondam regia Ducum Moraviæ, ubi dein SS. Cyrillus & Methudius sedem Archi-Episcopalem instituerunt. Alii Ouvarinum, alii *Walarium* vetus illud credunt, quod inter Laureacum, & Juvavum situm erat, quo loco, ut habet Author de Conversione Bojoariorum & Carentanorum, jam S. Rudpertus in honorem S. Petri Ecclesiam construxit, & id nescio, quo diplomate Ludovici Regis Germaniæ conantur firmare dato anno 836. Episcopo Reginario Pataviensi in quo Annonis istius Ecclesiæ Vetvariensis Episcopi fiat mentio. Nos de loco ipso litem nulli movere volumus. At id persuadet Bulla supra allata Episcopatum hunc in Moravia, non item Hungaria fuisse; cum enim Bulla hæc peculiariter etiam Moymaro Moraviæ Duci inscripta sit, ad eumque cumprimis adhortatio Pontificis pertineat de providendis redditibus ampliationeque fundorum Episcopatus, vix dubium ulli suboriri potest in Moymari Ducis proprietatibus etiam institutum Episcopum. At priores tres ad eum vix pertinere ostendimus, igitur verosimillime hæc Vetvariensis Ecclesia, quæ quoquo demum loco steterit, ad Moymarum Moraviamque spectasse videtur. Nec argumentatio Hansizii & Timonis pro Hungaria locum hunc vindicantium (quod *Vetvar* nomen Hunnicum, non Slavicum esset) cujuspiam roboris est, cum antea ex Annalibus Eginhardi ostenderimus: Hunnos ante Caroli M. bellum Hunnicum transdanubianam ripam a Camp fluvio usque Moravam flumen accoluisse; imo etiam Theodorus Hunnorum Ca-

*Lazius in Chronograph. Hungar. p. 41. Aventin. Annal. Boj. l. 2. Zuentiv. in Catal. SS. Hung. ad 14. Jan. Hansiz. Germ. sacr. T. I. p. 148. Calles Annal. Austr. l. 3. *Stredovsky Morav. S. l. 1. c. 11.*

Hansiz. German. sac. T. I. p. 149. Timon. in Imag. antiq. Hung. l. 2. c. 14

ganus a Bohemis Moravisque pulſus iſthic alicubi ſederit, ut ita locus hic *Vetvar* nomen ſuum ab Hunnis habere, eisque propulſis retinere potuerit. Quanquam, ut jam ſupra obſervavimus, nec hic ipſe Epiſcopatus, quibus quibus demum obſtantibus fatis ad ſuam maturitatem pertigiſſe videatur, & univerſa Conſtitutio Eugenii II. effectu caruiſſe, cum poſtea usque ad SS. Cyrilli & Methudii adventum iſthic nonniſi Presbyteri rem divinam exercuiſſe legantur, &, ut ex querela Epiſcoporum Bavariæ ſupra allata patet, Patavienſem Epiſcopum perpetuo jus ſuum in Moraviam conſervaſſe. Neque patrocinatur quidpiam Epiſtola Pilgrini Archi-Epiſcopi ad Benedictum Papam circa annum 972. data, in qua is ait: *Quatuor Antiſtites manſiſſe in Moravia usque dum Ungri regnum Bavariorum invaſerunt.* Nam iſthic *Moravia* jam accipitur in ſenſu ſæculi IX. finientis quo tanquam florentiſſimum Regnum latiſſime patens jam multas Pannoniæ, cisdanubianasque regiones comprehendit, & *Moravia Magna* a Conſtantino Porphyrogenito appellatur, quo ſæculo eam quatuor Epiſcopatus in terrarum ſuarum ambitu tenuiſſe nullus dubito.

Apud Lamb. Bibl. Vindob. l. 2. c. 8.

ANNUS 825.

Adduxerunt Miſnenſes (a) rates plurimas ad Albis ripas, quibus in Bohemiam trajicerent, eas per adverſum flumen ad confluentem Bilinæ & Albis centum viginti hominibus oneratas trahi fecere, id animo ſecum ſerio præmeditantes, ut quidquid prædatoria manu ſeu de captivis, ſeu pecoribus, ſeu ſupellectile rapuiſſent, iisdem ratibus injectum transferrent in patriam ſuam. Jamque metam profectionis ſuæ aſſecuti relictis quibusdam ad lintrium cuſtodiam in juxta poſitos vicos prædabundi effuſi ſunt. Octiduum integrum illa populatio tenuit, cum paſſim his locis metu fugitivi ad ipſius montis Rzip confinia præ-

dium

dium quærerent, popularibusque ſuis Germanorum tyrannidem ipſis lacrymis quererentur. Subito viri quique maxime ſtrenui armis ſe accinxere juſtas a prædatoribus pœnas expetituri; & Braſſykus quidam profeſſione faber reliquis ſe ducem præbens, alium, quam ſperaverant, Miſnenſibus e Bohemia monſtravit exitum. Octoginta ſeptem neque plures erant Bohemi, quos Braſſykus ſe ſequi juſſit, cum iis novus patriæ vindex occupato transverſis itineribus inferiore Albis, Bilinam haurientis, gurgite aggreſſus ex inſidiis reduces cum præda & captivis raptores, tantum ex improviſo confuſis ac ſtupentibus terrorem intulit, ut abjectis armis ultro fodienda mucronibus pectora objectarint, neſcio quam Bohemorum multitudinem animo effingentes. Nemini parſum. Captivi libertati, adeoque vitæ redditi, raptæ res dominis cum fide reſtitutæ, victorque populus cum tripudio ad ſua reverſus. Hæc altera clades immane quantum vicino Teutoni diripiendæ porro Boemiæ accidit pruritum.

Miſnenſium clades ad Bilinam fluvium.

-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-o-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-+-

ANNUS JESU CHRISTI 825.

EUGENII II. PAPÆ 2. LUDOVICI IMPER. 13.

WOGENI 22.

(a) Georgius Kunſchke & Joannes Pannach in hodierna Miſnenſi regione Germanos jam ſtatuunt. Witikindum II. enim Budſeciæ dominum faciunt, quem ajunt hoc anno ipſo obiiſſe, poſtquam Chriſtianam religionem contra Bohemorum & reliquorum Slavorum impetus maſcule defendiſſet. Imo & Rochlizii jam Comitem deſigunt, cujus filiam Julandam uxorem Witikindi II. fuiſſe ſcri-

In diſſert. hiſt. de Luſat. ſect. 8. §. 4.

ſcribunt. Sed authores nonniſi noviſſimi ſunt, quos illi in præſidium narrationis ſuæ adſciſcunt, & multo rectius ſenſerunt, qui *Budſcciam* iſtam in Weſtphalia illiusque confiniis quærendam judicarunt, ut taceam graviſſimorum Authorum ſupra allatorum judicium, omnem Witichindi Genealogiam multum infirma hiſtoriæ baſi niti contendentium.

PRÆTERMISSA.

Peſſin. Mart. Morav. l. 1. c. 3

Peſſina circa hæc tempora plura de Moymaro, quem Mogemirum vocat, Moravorum Duce narrat, ſed ea ſeu ex fontibus prope nullis, ſeu incertis recentiſſimisque, imo liber 3. Dubravii, quem in rem ſuam citat, ne mentionem quidem Mogemiri habet. Et primo quidem Regem contra veterum omnium fidem nominat; imo Stredovskius non eſt veritus gloſſam in Bullam Eugenii II. ingerere eum quoque Regem appellando. Tum narrat Peſſina eum gubernacula a bello Hungarico auſpicatum, diuque ancipiti fortuna geſſiſſe, & ne a Francis impediretur primum omnium ex Moraviæ Regibus cum Germanorum Principe Ludovico Imperatore amicitiam iniiſſe, ac Francofurti fœdus, contradicente licet fratre Lidovito, pepigiſſe, poſtea vero Epiſcopis poteſtatem feciſſe Evangelium in terris ſuis libere prædicandi. Poſt confectum Hungaricum bellum ſuſcepiſſe Polonicum, de quo jam egimus anno 819. Poſt hoc rurſum contra Hungaros profectum, binoque prælio victum amiſſa potiore parte exercitus, ac flore nobilitatis una cum Bogislao Lidoviti fratre Slavoniæ quondam Regis minore natu filio pacem ab Hungaris pretio & precibus redimere coactum. Sed quos ille hic ſtatuat Hungaros ignoro; conſtat enim Hunnos, qui in Pannonia reſidui erant, clientes & vaſallos fuiſſe Ludovici, ut ita eos laceſſere non potuerit, quin ſimul Ludovicum appeteret. Tum pugnat etiam cum Porphyrogenito aliisque vetuſtiſſimis ante Liudevitum, jam alium Sclavoniæ Regem facere, quandoquidem poſt expulſos a Carolo M. his locis Avares tum primum Slavi Croatæ in has vacuas terras tranſierunt, primusque omnium Dux, de quo ſæpe ſupra, Liudevitus legitur. Tum in eo etiam hallucinatus, quod Liudevitum, quem hic fratrem appellavit Mogemiri, l. 2. c. 24. filium faciat.

Stredovsky ſacra Morav. hiſt. l. 1. c. 11.

Porphyrog. de adminiſtr. Imp. c. 40 Pray in Annal. Hunnor. P. 2. l. 3. p. 281.

AN-

ANNUS 826.

Vir quidam copiis familiaribus locuples ac pecuniosus, nec minus plurium illustrium cognatione clarus de pago Buczinky (a) cognomento Russysuad non longe ab Albis alveo sibi clientelisque suis insignem constituit domum, quam contra Germanorum irruptiones securam ut præstaret, munimentis undiquaque ad castri normam cinxit, nomineque suo Russisuadow gaudere gestiit. (b) *Russisuadow castrum.*

Eidem frater fuit Lahoborz non minorum divitiarum auctoritatisque in populo. Eum Russisuad, id fraterno amori tribueret, oravit, ne longius ab eo discederet, ut sub imminens quodquod periculum ejus præsente consilio & opera uti posset. Accepit Lahoborz consilium suæ quoque securitati persalutare, cumque uxore Wietrussia prope flumen locum ædificando castro destinavit, quod ab ea nomen Wietruss mutuavit. (c) Isthic exsectis silvis, aptatisque agris regio longe lateque pascuis frugibusque læta paucum intra tempus efformata. *Wietrussi arx.*

ANNUS JESU CHRISTI 826.

EUGENII II. PAPÆ 3. LUDOVICI IMPER. 14. WOGENI 23.

(a) Buczynky hodiernum Buschinn vicum in regione Litomericensi olim Equestris Ordinis sedem non longe Bohemo-Lippa remotum autumat noster P. Victorinus.

(b) Castrum hoc posterius compendio *Ssuadow* appellatum & novem milliaribus Praga dissitum fuisse, suo denique tempore in ruinis gemuisse refert Balbinus. Hodie in numero arcium desertarum non comparet, nisi a Balbini ævo restauratam arcem *Schwaden* dicamus ad ditiones serenissimi Ducis Clementis Bavariæ pertinentem, quæ totidem milliaribus Praga dissita, ad ipsum flumen Albim supra Austam condita est e dextra Albis ripa.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 8. §. 1. & 4.

(c) Wietrusch castrum itidem ruderum nonnisi indicio nominis sui reliquias conservare idem Balbinus meminit. Hoc loco arcem Comitum ab Harrach *Grosi-Brisen* hodie appellatam nonnisi medio lapide Ssuadovio dissitam consistere, memoret noster P. Victorinus.

Balbin. c. l.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno rursum quospiam Soraborum motus refert Eginhardus, scilicet Tunglonem unum de Soraborum primoribus accusatum apud Ludovicum Imperatorem de turbis; sed demum in generali conventu ad Franconofurt habito se purgasse dato filio obside. Qui motus cum unius soliusque e primoribus fuerint, vix ad Bohemos pertinuere.

Eginhard. ad h. a.

ANNUS 827.

Iidem, quos statim prædiximus fratres habito inter se consilio Principem adierunt condendæ alicubi urbi facultatem adjumentaque impetratum, quæ sub Germanorum irruptiones universa regionis illius incolis certo esset tutamini. Nihil hac postulatione æquius ratus Wogenus viris his de patriæ salute sapienter prospicientibus triginta famulos totidemque auri marcas dari jussit. Dum alacres, plenique bonæ spei Mauracensia vada, (a) ea fuere in Egra flumine, trajicere parant, en mulierem a tergo clamantem ac consistere jubentem. Cum ad vocem gradum defixissent,

ſent, propior jam illa: „ Egregii, inquit, juvenes, & „ patriæ amantes filii, aurum, qui vobis eripiat, nullus „ eſt. Pergite ſecundis avibus, tertioque poſt die, quam „ domos veſtras reviſeritis, urbem novam auſpicari in ani- „ mum inducite. „ Palam erat anum eſſe Pythiam. Ad eam ergo verſi fratres viæque comites: „ Mater, inquiunt, „ quoniam de auro convenit, ſcilicet Pythium habes, quin „ dicis igitur, quo loco novam urbem auſpicato condi- „ mus? „ ad ea ſic reſpondit anus: „ Ubi quarto diluculo „ clariſſimis collucentes ignibus ſilvas conſpecturi eſtis, ibi „ excifis dumis & vepribus (qui Slavis Hauſſty ſignifica- „ bant) non adeo magnum circuitum urbi inſternendæ pa- „ rate, urbemque novam ab eo dumeto Hauſſty nuncu- „ pate, (b) fatale id omen hoſtibus futurum, quorum im- „ petus eum ad obicem perpetuo frangendos cognoſcet po- „ ſteritas. „ Hæc cum dixiſſet celeriter ſe juvenum grati animi ſignificationes teſtantium oculis ſubduxit. At illi oraculo læti indicatum felicibus flammis locum quarta luce vepribus exuunt, nudumque ſpatium mœnibus non maxi- mis amplexi urbem *Hauſſti* poſtea (c) *Auſti* vocitatam in or- bem invehunt. *Auſta urbs.*

Iisdem diebus Wogenus inclinata jam ætate, & in- ſtantibus fatis futurorum ſollicitus non modo primores ſena- toresque, ſed & nobilium quorumque ac conſiliis clarorum turbam in Wiſſehrad evocavit, univerſim jam jam collec- tos, quæ ſeu patriæ ſalutaria, ſeu perniciosa reipublicæ in- ſtarent, edocuit multis, nec fatalem jam ſibi impendere

diem conticuit. Poſteaquam loquendi finem fecit, patres in hæc verba reſpondere: „ Si quam optime animata ſunt „ erga vitam felicitatemque tuam Princeps vota noſtra, tam „ proni ad exaudiendum ea eſſent ſuperi, næ tu propter „ æque ſapientiſſimeque adminiſtratam rempublicam omnium „ ſuffragio immortalitatem conſequerere. Sed eam immu„ tabilem fatorum legem novimus, ut te ei quoque, proh „ dolor! ſuccubiturum aliquando non ignoremus. Jam „ vero proſpiciendum rebus ſingulis, ut ab exitu tuo Bohe„ mia non minori felicitate gaudeat; providendum, in„ quiunt, ut ſimillimi moribus patri filii ſtirpem tuam genti „ noſtræ æviternam reddant, nepotesque exemplis tuis pa„ ternis incitati, imaginem tuam exprimere ſatagant. Ne „ tarda Principum optime filiis tuis jam jam generandæ ſo„ boli maturis adoleſcentibus uxores dare, id domus tuæ, „ id noſtra ſalus expoſcit. „ Nec abnuit Wogenus, gnarus quam valide ſtaret firmata liberis Principalis domus. Altero mox die Krzezomyslum filium aliter Wnyslavum dictum Oſtromeczio ad ſe evocavit, alterumque Budeczio (d) Wratislaum. Krzezomyslo ex patrum ſententia Libuſskam Rodmili de Weleslawicz (e) filiam deſpondit. Tertio abhinc die ſecundo genito Wratislao Kazkam Borhoſſi de Kaſſin natam in uxorem tradidit, diesque permulti nuptialibus conviviis, ſolemnitatibusque traducti,

Krzezomysli & Wratislai filiorum connubia.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 827.

GREGORII IV. PAPÆ 1. LUDOVICI IMPER. 15. WOGENI 24.

(a) *Mauruch* vocabulum hanc antiquitatem non spectat, ita trajectus ad hodiernum Libochowitz sæculo XVI. nomen ferebat.

(b) Hanc Etymologiam jam ad annum 773. refutavimus, nec enim dyphthongus *au* majoribus nostris tum erat cognita, & hæc ipsa urbs in diplomate Boleslai Pii Brzevnoviensi Cœnobio dato, tum in Spitignei Ecclesiæ Litomericensis *Ussby* scripta legitur.

(c) Ad hunc locum noster P. Victorinus: Austa germanis vulgo Außig vocitata urbs regia est in agro Litomericensi, 9. Praga milliaribus distans, ipsi Albi adsita cum arce vetustissima. Ejus a Germanorum irruptionibus bellisque creberrimæ in historiis nostris memoriæ. Cœnobio, quod Rosenses olim urbis domini Prædicatorum Ordini extra mœnia erexerant, Hussitæque everterant, alterum anno 1618. ad S. Adalbertum dictum intra muros successit. Stransky præterea refert: Vinum, quod hic ante-urbanis sub rupibus nascitur, quodque ideo *Podskalske* dicitur, non habet aliud in patria nostra, a quo generositate superetur; nec locus fere ad Albim alius est, ubi typhlarum seu oculatorum piscium captura sit uberior. *Stransky Reipubl. Boj. c. 2. §. 15.*

(d) Locum hunc jam rursum restauratum fuisse oportet, cum ante vastatum retulerit Hayecius.

(e) Weleslawin vetustissimus vicus hodie ad Pragam perstans refertur in diplomate Boleslai Pii Brzevnoviensi cœnobio dato, interque proprietates hujus Cœnobii consignatur.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno, quod ad historiam nostram pertineat, id solum meminit Eginhardus: Annualia dona rursum ad Compendium Ludovico Im- *Eginhardus ad h. a.*

Pessin. Mart. Morav. l. 1. c. 3 & l. 2. c. 4. Imperatori præsentata fuisse. Pessina ad hunc annum præterea refert illud secundum Mogemiri Moraviæ Ducis cum Hungaris bellum, de quo jam ad an. 825. in prætermissis egimus. Id certe refutatur fusa *Eginh. c. l.* Eginhardi hujus anni de Pannonia historia, cujus Slavos per Dravum misso exercitu imperitos scribit a Bulgaris, tantumque attritos, ut expulsis eorum Ducibus Bulgarici Rectores illis constituerentur; quare anno sequente Baldrichum Ducem Foro-Juliensem ignaviæ ob id con- *Eginhardus ad An. 828.* demnatum omnibus honoribus privatum, & ejus marcam inter quatuor Comites fuisse divisam.

ANNUS 828.

Quiescente externo hoste, non defuerunt hoc anno domesticæ turbæ. Wlastak & Sobiess ex pago Cholbolez (a) in agro Zatecensi, seditiosi turbulentique fratres rusticam famulorum manum partim pecuniis, partim pollicitationibus, partim etiam vi ab suis dominis ad se pellexerunt, magnosque, re adhuc Principi tecta, per finitima loca motus cierunt.

Launa vicus expilatur. E ceteris malefactis non postremum fuit, quod Launam (supra Egram is tum vicus erat admodum populosus olimque a Launo filio Krusuovi isthic conditus) ex condicto concubia nocte adorti, aliis cæsis, aliis fugatis incolis, quantam quantam expilaverint, latrocinium etiam crudelitate in humana *Horak Launæ dominus aquis præfocatur.* cumulantes, Horako Launi filio domino loci, quo tum juvene in Bohemia nihil erat venustius, Egrensibus aquis barbara sævitia præfocato. Ob hoc aliaque pessima facinora ad Principem dicendæ causæ ergo vocati, ut flagitiorum comes est contumacia, venire insuper contemserunt.

Tam

Tam insignis pervicaciæ, quo minus e vestigio pœnas darent, in mora fuit natus per eos dies Wratislao (b) ex conjuge Kazka in castro Budecz filius; quod nuncium quanta voluptate Wogenum affecerit, vix verbis expediri potest. Recens nato puero nomen Wlastislawi (c) impositum, quasi Slavica connotatione dicas Patriæ gloriam. *Wratislao nascitur filius Wlastislaw.*

ANNUS JESU CHRISTI 828.

GREGORII IV. PAPÆ 2. LUDOVICI IMPER. 16.

WOGENI 25.

(a) Vicus is non amplius comparet inter loca regionis Zatecensis. *Kobel* inter summa montium juga, quæ vix quidem tum adhuc culta fuere, in hac provincia reperire est.

(b) Pulkava Wladislaum vocat, sic enim ille: *Woyn duos filios habuit, videlicet Wneslaum, & Wladislaum, inter quos terram Boemicam dividens, Wnislao Pragam & Ducatum Boemiæ donavit, Wladislao vero Lucensem alias Sacensem provinciam distribuit.* Dalemilus Wlastislavum appellat. *Pulkawa Mſ.* *Dalem. hist. Bolesl. c. 16.*

(c) Pulkawa filium hunc Wlatislaum nuncupat, sic enim ille: *De Wladislao vero postea Wlatislaus successit.* *Pulkawa Mſ.*

PRÆTERMISSA.

Ad hunc annum præter annua rursum dona Wormatiæ in conventu generali reddita nihil in vetustis ad historiam nostram spectans reperimus. *Eginhardus ad h. a.*

AN-

ANNUS 829.

Wogeno a domestica lætitia animum ad seria intendenti, cum superiorum Wlastaci & Sobiessi facinorum memoria in mentem venisset, rursum capitalium rerum misit judices, qui eos vocarent in jus, responsuros senatui: quamobrem Launam deprædati sint, cives indignis modis habuerint, illamque Bohemiæ venustatem Horakum aquis merserint? simul perduelles judicavit, nisi adesse maturassent. Illi cum facile dispicerent, si in judicio sui copiam fecissent, capitis pœnam non evasuros, tametsi secundo mandatum Principis insuper habuere, tamen ut Wogeni indignationem quasi quasi pœnitentia mitigarent, ad Launam restaurandam, atque in urbem evehendam animum adjecerunt. Itaque oratores Wissehradum extemplo missi, qui invidiam facti mollirent, veniamque supplices peterent, & inprimis docerent: Wlastacum & Sobiessum ad Principi reipublicæque satisfaciendum, cupere Launam in urbem attollere, jamque re ipsa in eo opere desudare, numerosamque coloniam huc duxisse. Ac tametsi per affectam Principis valetudinem ejus causæ cognitio in aliud erat tempus projecta, nihilo tamen minus perficiendo operi acriter instabant fratres, cui & consequente anno supremam adjecerunt manum.

Launa mirifica conversione in civitatem exsurgit.

Per eosdem dies nunciatur Wogeno atque Bancæ Principibus natus Krzezomyslo filius Neklan (b) in castro Ostromecz. Id nuncium avum ægrotantem multum erexit.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 829.
GREGORII IV. PAPÆ 3. LUDOVICI IMPER 17. WOGENI 26.

(a) Fabulantur nonnulli nostrorum: Launam urbem veteribus ideo *Lunam* appellatam, quod bicornis lunæ similitudinem retulerit; sed quis latina propria nomina locorum in regione Slavica quærat? quod *Luna* majoribus dicta sit, non alia ratio est, quam quod dyphthongo *au*, ut alias sæpe meminimus, Slavi caruerint, eaque omnia per simplex *u* enunciaverint, quæ hodie per *au* scribimus. Majoribus autem *Luno*, quemadmodum hodie, *sinum* & *gremium* significabat, verosimillimeque inde nomen accepit, quod hæc vicinia gremium & sinus fertilitatis Bohemicæ credita sit; abhinc enim per Rakonicensem districtum vallis illa porrigitur ad flumen usque Moldavæ, de qua, ut ait Stranskius, vulgo jactitabant majores nostri, *si toto regno durior annona fieret, ac si modo in hac valle seges feliciter provenisset, fame non perituram Bohemiam.* Anonymus Poeta supra laudatus, Pragæ excusus, urbis Launæ hæc initia statuit: *Stransky Reipubl. Boj. c. 2. §. 12.*

Ad M adjungas X unum: Urbs condita Launa.
Ulrici a Bozeni conjuge structa fuit.

Quod mihi non videtur improbabile, cum ex Annalibus nostris constet Bozenam hanc rustici filiam ex vicino Launæ vico Opoczna in Ulrici conjugem assumtam fuisse. Ad hunc locum addit noster P. Victorinus: Launæ, regia hodie Bohemiæ civitate, Wenceslaus Rex erexit, dotavitque anno 1253. Cœnobium Ordini Prædicatorum, vitæ exitum in eadem urbe sortitus. Alterum sacratis Deo Virginibus Ordinis D. Augustini de Pœnitentia B. Mariæ Magdalenæ condidit Bero Launensis Judex anno 1331. Utrumque bacchantes Hussitæ anno 1424. sacrilegis manibus disjecerunt. Exornat tamen hodieque eam civitatem Paroeciæ templum inter Bohemiæ augustiora computandum, quod celeber Architectus Benessius absoluta Wladislai Regis in castro Pragensi aula, in patriam, scilicet Launam, reversus in locum antiquioris incendio collapsi civium sumtibus exstruxit, altisque fornicibus summa arte colligatis operuit anno 1531. operi pene ad apicem perducto immortuus, & primus in eadem Basilica tumulo illatus. *Hayec. ad An. 1007.*

Schleinicius Ms. (*b*) Hic ille *Neklan* est, quem Schleinicius ridicule ait nomen suum a Bohemis accepisse ad retundendam Germanorum cavillationem, qui illum ob corporis brevitatem *Klan* seu *Klein* appellaverint, quasi jam dicerent non parvum fuisse. *Lodereker inVocab.septil.* Ceterum vera connotatione veteri Slavica *Neklan* significat *non adora.* Et fortassis mystico sensu hoc ei nomen seu a parentibus, seu populo inditum (cum constet hoc tempore passim Slavos ad Christiana sacra transiisse) ut ei perpetuo monimento esset, ne is ad adorandum Christum accederet, quod tum vel maxime Slavi ob aliorum exemplum de ducibus suis ethnicis metuebant.

PRÆTERMISSA.

Pagius in Crit. Baron. ad An. 824. n. 18. Pagius ad hunc annum scribit: *Urolpho circa annum* 837. *demortuo, suppressum est Laureacensis Archi-Episcopi nomen. Diœceses Laureacensis ac Pataviensis iterum simul sicuti ante hanc novam erectionem fuerant, unitæ sunt, & in unam Provinciam coaluerunt Salisburgensis & Laureacensis Metropoles usque ad Leonem VII. Papam.* At id ante dictum annum 837. jam accidisse multa persuadent, & quidem verosimillime hoc ipso anno 829. quo etiam Szentivani & Stredovskius hujus Præsulis mortem reponunt. *Szentivani inDissert. Parolip. Catal. 75 14. Dec. Stredovsky S. Morav. hist. l. 1. c. 12. p 73. Hansiz. T. I. Germ sac. p. 155.* Id præsertim conjicere licet ex fragmento literarum ad hunc annum datarum Ludovici Regis apud Hansizium*, ubi mentio fit limitum novorum inter Salisburgensem & Pataviensem constitutorum his verbis: *Regio, quæ ultra Comagenos montes est, inter eos divideretur, sic ut aquilonarem, occidentalemque oram, qua Spiraza amnis exoritur, & cum altera Spiraza & Arabone confluit, Pataviensis haberet; Reliqua orientem, austrumque spectantia procurarentur ab Salisburgensi. Actum Reganesburch anno Christo propitio DCCCXXIX. anno XVII. Hludovico Imperatore, filio ejus Hludovico regnante in Bojoaria anno V. XIV. Kal. Decembris Luna XVI. Indict. VIII.* Idem hoc ipso tempore affirmat Anonymus vetustus de Treysma (hodie verosimillime Trasmauer Austriæ oppidum) loquens. *Baptisatus est in Ecclesia S. Martini, loco Treisma vocato, ante videlicet pertinenti ad sedem Juvavensium.* Quæ scilicet loca, ut ante meminimus, Carolus Magnus post Hunnorum expulsionem Archi-Episcopo Juvavensi subdidit, & hac nova divisione ad Pataviensem reciderunt. Atque hinc verosimillime est, quod cum terræ ultra Arrabonem ex utraque ora Salisburgensi adjudicatæ fuerint, paulo post legatur apud eundem Anonymum vetustum: *Anonym. de Conversi. Boj. & Carentan.* ab Adalramo Episcopo Salisburgensi ultra Danubium in proprietate Prinninæ dicto loco Nitervo consecratam Ecclesiam. Et

Re-

Reginarius Pataviensis Præsul in diplomate Ludovici anno 836. Episcopus, non Archi-Episcopus scriptus reperiatur. Recte hinc etiam sentit A. R. P. Sigismundus Calles: tum Favianensem una cum Vetvariensi Episcopatu fuisse sublatum, ac totam eam Provinciam ad Passaviensem rursum Antistitem rediisse. Nec vero Buccellinus in suo Viennensium Episcoporum Catalogo ultra Rathfredum ab Eugenio isthic constitutum progreditur, quem ultimum hujus Ecclesiæ Episcopum facit. Vide novissime prolatum Ludovici diploma.*

Apud Hund. in Metrop. Salisburg. T. I. p. 231. Calles Annal Austr. l. 3. Buccellin. in Germ. sacra P. 1. p. 50.

* *Apud Oefelium T. I. scriptor. rer. Boic. p. 703.*

ANNUS 830.

Praga major exornatur ac munitur.

Cum anni hujus cursu procedebat magnis passibus majoris Pragæ munitio & ornatus præsente ubique Principe populumque ad maturandum opus instigante. Jamque exædificati vici, forum amplissimum cum mercatorum apothecis rerumque venalium tabernis constitutum.

Lues hominum.

Lætitiam operis nonnihil obturbavit repentina lues, quæ tamen ut nec inopinato ingruit, ita spe celerius evanuit. Multos quidem mortalium ea eripuit, eorumque morte factum, ut multæ maturæ segetes dominis abreptis, computrescerent; at brevitas malorum istorum saluti fuit Boemiæ.

Eodem denique anno jam jam in hibernum inclinante vallum a supero contra Wissehradum ad inferum Wltavam perductum confectumque, ingentis munimenti molem ostentabat. (a)

ANNUS JESU CHRISTI 830.

GREGORII IV. PAPÆ 4. LUDOVICI IMPER. 18. WOGENI 27.

(a) Qui primus ambitus majoris urbis Pragæ fuerit, nullis vetustis documentis explicatum. In orientem magis, quam occidentem protensam fuisse superioribus annis docuimus. Noster P. Victorinus contendit, locum, quo hodie Teynensis Ecclesia stat tum extra illius valla fuisse, ac dein cum illius limites anno 836. Krzezomyslus extenderet, hunc primo locum in muros Pragenses receptum.

Hayec. ad An. 836.

PRÆTERMISSA.

Calles in Annal. Austr. l. 3.

Inter has, inquit eruditissimus vir Sigismundus Calles, *Laureacensis & Pataviensis Præsulum concertationes Pannonici limitis custodia ad Rathbodum est translata.* Sub hoc ipso Rathbodo autem hæc refert Anonymus vetustus ad Moraviæ historiam spectans: *In cujus spatio temporis quidam Prinnina exulatus a Moymaro Duce Moravorum supra Danubium venit ad Ratbodum. Qui statim præsentavit illum domino Regi nostro Ludovico, & suo jussu fide instructus baptisatus est in Ecclesia S. Martini loco Treisma vocato* (Treisma Abbati Gotvicensi fluvius est hodie *Drasain* appellatus in Austria, qui non procul a Trasmauer in Danubium se exonerat) *ante videlicet pertinenti ad sedem Juvavensium, qui postea Ratbodo commissus, aliquod cum illo fuit tempus.* Quæ autem lis inter Moymarum Ducem Moravorum & Prinninam intercesserit, & ob quam causam ille terris suis exactus sit, nuspiam proditur. Conjecturæ tamen locus est, causam vix fuisse aliam, quam ethnicismum, quo Prinnina adhuc tenebatur, & de quo merito metuebat Moymarus jam Christianus, ut ne ea rursum everteret, quæ Todo, seu Tutundus isthic antecessor pie sancteque pro religione Christiana sanxerat. Nam vix Prinnina Christianus factus est, cum rursum in suas proprietates ad Nitriam fluvium restitutus legitur, ibidemque per Adalrammum Archi-Episcopum Salisburgensem (qui veriori calculo anno 836. mortuus est) sibi consecrari fecit Ecclesiam. Sic enim idem Anonymus: *Cui* (Prinninæ) *quondam Adalrammus Archi-Episcopus ultra Danubium in sua proprietate, loco vocato Nitervo, consecravit Ecclesiam,* Ceterum idem Prinnina jam amplissimis ad Savum & Dra-

Anonym. de Convers. Boj. & Carentan.

Chron. Gotvicens. in Tab. Geogr. Med. Ævi.

Anonym. supra c.

Dravum a Ludovico Imperatore terris donatus, potiſſimum in Carantania Sclavoniaque commoratus eſt, ut ex poſterius dicendis planum fiet.

Peſſina hujus Prinninæ hiſtoriam magnopere confundit: ait enim illum Moyemiro ſeu Mogemaro I. Moraviæ Regi pari dignitate ſurrogatum, ſed quia is pacis nimium ſtudioſus eſſet, populum in factiones abiviſſe, & ad Mogemirum præpotentem quempiam de regia ſtirpe toparcham deflexiſſe. Cui cum Prinnina reſiſtere nequiret, ultro ſceptrum poſuiſſe, ac cum ſuorum nonnullis transmiſſo Danubio ad Ratbodum confugiſſe. Qua in re miror Peſſinæ conſilium, quo argumento is ex uno Moymaro duos nobis obtruſerit, cum tamen Chronologia Anonymi de Converſione Bojoariorum accuratiſſime reſpondeat Eugenii II. literis, nemoque ante eum de duobus Moyemaris unquam memoriam ingeſſerit. Nec porro id ſuſtineri poteſt, cum Prinninam Regem facit; nam Anonymus laudatus ne quidem *Ducis* titulo eum dignatur, quem tamen Moyemaro tribuit, ſed nude ſimpliciterque ait: *Quidam Prinnina*, ut non leve argumentum capi poſſit: Prinninam nonniſi vaſallum, ſeu feudatarium Moymari fuiſſe, quod procul dubio voces hæ Anonymi confirmant, cum ab eo *exulatus* dicitur. Magis vero a veterum calle receſſit Stredovskius: qui refert Prinninam hunc tranquille egiſſe Nitriæ, ac ſponte ad Ratbodum tranſiiſſe, ut ob ſuſcepta ſacra Chriſtiana defenſorem haberet.

Peſſin. Mart. Morav. l. 1. c. 2

Anonym. de Converſ. Bojor. & Carentan.

Stredovsky S. Morav. hiſt. l. 1. c. 12.

ANNUS 831.

Anno octingenteſimo primo & triceſimo acceſſit ad vallum foſſasque, circum veterem Pragam, anno ſuperiore ductas, murus e duro mollique lapide turribus ac propugnaculis per intervalla conſtitutis. Hoc opere quoque feliciter conſummato inceſſit Principi cupiditas alveum e flumine ducere, partemque Wltavæ in urbanas foſſas derivare. Sed ea cogitatio fruſtra fuit; conſulti enim ea ſuper re municipes, quanquam nonnulli probarent,

De Wltava in Majoris Pragæ foſſas ducendo conſult.

potiores tamen peritioresque negarunt fieri posse, quod fossarum humum raram esse & sabulosam dicerent; in quam fi. torrentis sensim aquæ se insinuassent, ut necesse foret insinuare, ingentem mœnibus, urbisque ædificiis ac cumprimis caveis subterraneisque receptaculis stragem esse pertimescendam. Destituta hoc quali quali munitionis genere Praga; fossæ vallaque sicco opere perfecta sunt.

Wogenus morbo obit.

Exitus hujus ejusdem anni finem vivendi tertio decimo ægrotationis die Wogeno fecit. (a) Super Hrobkam, ubi mortales exuvias posuit, octiduo funesti ignes vixere, pullataque victima pallentibus Diis sine numero cæsa. Filios superstites reliquit duos Krzezomyslum aliter Wnyslavum appellatum, (b) & Wratislaum, ex iis duos item nepotes, Wlastislaum alterum, alterum Neklanum. (c) Imperavit annis duobus de triginta, obiitque justitiæ & clementiæ laude inclytus, amator Patriæ, ampliator Pragenæ urbis, plenus recte facti, tamque virtutis eximiæ, quæ vix quidem ab gentili homine exspectari potuerit.

ANNUS JESU CHRISTI 831.

GREGORII IV. PAPÆ 5. LUDOVICI IMPER. 19. WOGENI 28.

Stransky Reipubl. Boh. c. 8. §. 4. Balb. Dec. 1. l. 7. c. 7. & in dissert. post. c. 11. Puczalk. in Navi Eccl. Mf. Picturatum.

(a) Stranskius Wogenum anno 763. mortuum contendit, postquam vixisset annos octo & quinquaginta, quem Balbinus refutat, asseritque eum anno regiminis 38. & Christi 689. fatis cessisse. Puczalka mortuum ait anno 656. Mf. Picturatum regimen auspicatum memorat anno 578. sed annum obitus præteriit, cujus imaginem cum patris sui Mnatæ ex eodem Mf. Picturato hic apponimus.

(b)

Mnata.

Wogen.

Salzer Fratr. Sc. Pragæ.

(*l*) P. Victorinus noster ex vetustiorum sententia post Wogeni mortem Wnyslavum supplet ab Hayecio prætermissum, eumque octavum ordine Bohemiæ Ducem facit. Sic vero ille: Wnyslaus, quasi interiorem gloriam dicas, Hayecio idem, qui Krzezomyslus, aliis vero Bohemiæ Scriptoribus tam superioribus Hayecio, quam ulterioribus, ab illo plane diversus; utpote qui Wogeni filius natu major, in Principatu successor, Krzezomysli parens, Princepsque Bohemiæ octavus esse debuit, ut prælusit vetustissimus Cosmas, & Æneas Silvius, item Dubravius, post Hayecium vero Weleslavina, Stranskius & Julius Solimannus, cujus posterioris hi versus sunt, atque laudes Wnyslawi: *Cosm. Chron. Boh. l. 1. Æn. Silv. hist. Boj. c. 9. Dubrav. l. 2. Weleslav. in Geneal Duc. Stransky Reip. Boj. c. 8. Jul. Solim. in suis Elogiis.*

Virtutis monimentum ingens, sine fratre paterni
Noluit hic sceptri solus habere decus.
Ergo jubet fratrem solio consistere secum,
Atque pari regno subdere fræna manu.
Quid non præstat amor? si sit concordia morum,
Regni etiam sedes excipit una duos.

Wnyslao regnante, integros duos menses rapidissimi turbines Bohemiam exagitarunt. Accessit miseriæ cumulus, ex molarum ruina, panis penuria. Piissimus Dux subditorum populorum damna non gravius tulit, quam liberalius sublevavit. Molæ ex ærario restitutæ, civibus ex eodem pro damni modo subventum est. Itaque civium calamitas versa est in Principis gloriam. Ducis in populum beneficia in similem laudem naturam provocarunt. Auri novæ fodinæ illuxerunt, annonæ vilitas tanta secuta est, ut frumento emtores deessent in Bohemia. Cœpit regnare juxta Veleslavinum anno 656. At juxta Stranskium decessit anno 785. cum duos & 20. annos præfuisset Bohemiæ, denique juxta Balbinum regiminis sui vigesimo sexto an. 711. Quamobrem vero Wnyslaum e numero Principum expunxerit Hayecius, sic auguratur Balbinus: *Cum nimia*, inquit, *Principum Bohemiæ multitudine & numero premeretur, & Czechum in Bohemiam A. C. 644. venisse, & A. C. 894. Borzivojum Christo dedisse nomen, & S. Wenceslaum a fratre cæsum A. C. 929. posuisset (quæ omnia Chronologiæ adversantur) intra 285. annos, quindecim duces cum aliquot interregnis a Czecho usque ad S. Venceslai cædem includere coactus est: adeoque ut minorem numerum Principum haberet, Wnyslaum obscurum alias omisit, ceteros vero Principum Bohemiæ imperii annos, ubi ubi potuit, decurtavit.* Hactenus ex Balbino aliisque noster *Ibid. Balbin. tit. l.*

ster P. Victorinus. At causæ, quas Balbinus prætermissi ab Hayecio Wnyslavi refert, nullæ sunt; cum enim tota Chronologia Hayecio fuerit arbitraria, quemadmodum ipsi quoque Balbino, ac judicio suo efformata, non video, cur non ille de annis reliquorum Principum, quos sat diu imperantes facit, aliquid detrahere potuisset, & sic Wnyslao locum quoque & saltem annos aliquos Principatus destinare. Sed quod res est, istuc mihi quidem videtur, quod Hayecius præ manibus habuerit Pulkavæ MS. mendo laborans, quale & illud exemplar est; e quo meum transumsi, in quo hæc leguntur: *Huic iterato Wneslaus postea successit filius ejus dictus Crzesomyslus.* Ut is itaque Wneslaum pro uno eodemque cum Krzezomyslo habuerit; sed hallucinatio scribæ est, *Wneslao* enim habent emendatiores Codices, uti Codex Bibliothecæ A. RR. PP. Crucigerorum cum rubeo corde ad S. Crucem majorem Vetero-Pragæ, & Anonymi Chronicon apud Menkenium. Porro Wnyslavi hujus simulacrum demum sub finem regiminis Krzezomysli simul cum ejusdem ex MS. Picturato proferemus.

Apud Menken. T. III. p. 1628.

(c) Balbinus Wogeno præterea filiam *Stybam* nomine adscribit superstitem fuisse.

Balb. Epit. l. 1. c. 10. in notis.

PRÆTERMISSA.

Annal. Bertin. ad h. a.

Pagius in Crit. Baron. ad h. a. Anonym. de Convers. Bojoar. & Carent.

Annales Bertiniani ad hunc annum memorant multas Sclavorum legationes ad Ludovicum venisse in villam Theodonis, ubi eo anno jam tertium placitum Ludovicum tenuisse ex vetustis ostendit Pagius. Ad hæc quoque tempora referenda videntur, quæ Anonymus vetustus de Prinnina prosequitur: *Interim*, inquit, *exorta est inter illos* (Ratbodum scilicet & Prinninam) *antiqua dissensio, quam Prinnina timens fugam iniit in regionem Wlgariam* (Bulgariam) *cum suis, & Hezil filius ejus cum eo, & non multo post de Wlgariis Ratimari Ducis* (is erat Dravi accola) *adiit regionem. Illoque tempore Ludovicus Rex misit Ratbodum cum exercitu multo ad exterminandum Ratimarum Ducem: qui diffisus se defendi posse, in fugam conversus est cum suis, qui cædem evaserunt. Et prædictus Priwinnus substitit, & cum suis pertransiit fluvium Sauwa, ibique susceptus a Salachone Comite, pacificatus est cum Ratbodo. Aliqua vero occasione iterum percepta, rogantibus prædicti regis fidelibus, præstitit Rex Prinninæ aliquam inferioris Pannoniæ in beneficium partem circa fluvium qui dicitur Saua. Tunc cœpit ille ibi habitare, & munimen ædificare in quodam nemore, & palu* (palude) *Sellede fluminis, & circumquaque populos congregare, ac multum ampliari in terra*

ra

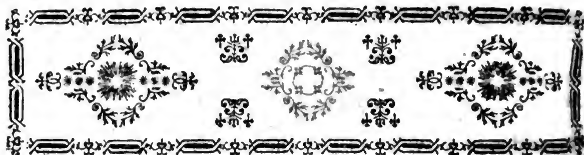
ra illa. Hansizius qui aliam editionem quam, Freherianam hujus Anonymi præ manibus habuit, legit fluvium *Sana*, locumque illum *Mosburgum* a palude dictum, verosimillimeque in Cileensi tractu fuisse autumat, quod huic *Sana* esset propinquior. Quem quidem fluvium *Sana* prope *Geyrach* in *Savum* se se exonerantem profert Abbas Gotvicensis in sua tabula Geographica medii ævi. Ex quo simul cognoscimus, quod supra meminimus, Prinninæ ditiones inter *Dravum* & *Savum* fuisse. Porro hoc procul dubio fuit initium incrementi Regni Moravici, quod postea ad summam amplitudinem evectum est, cum Prinnina demortuo Duces Moraviæ has sibi terras vindicarunt, seu agnationis jure, seu quod eorum feudatarius fuisset. Denique ex eo codice, quem adhibuit A. R. P. Sigismundus Calles multum illustratur obscurus locus editionis Freherianæ præsertim de Hezilone; qua obscuritate deceptus etiam Brunnerus ex Hezilone hoc Prinninæ filio fecit legatum Liudeviti Bulgarorum Regis.

Hansiz. T. I. Germ. sacr.

Calles Annal. Austr. l. 3.

Brunner in Annal. Boj. P. 2. l. 6.

ANNUS 832.

Excedens terris Wogenus nemini poſt ſe, ſeu fato id accidit, ſeu moribundi induſtria, Principatum addixerat; (a) ea cauſa fuit, quamobrem populo Comitia indicerentur. Concurſu ingenti Czechici populi in atrium caſtri Wiſſehrad facto, apertisque Comitiis inter primores ſenioresque ea conſultatio primum locum invenit: „ Quænam remedia omnium optima præſidiaque efficaciſſima „ futura eſſent, ut Boemia a Germanorum irruptionibus „ populationibusque tuta redderetur? „ altera erat: „ Qui- „ nam inter duos Wogeni relictos filios ſucceſſor in pater- „ no ducatu conſtituendus eſſet? „ Commendabat apud plurimos Wratislaum natu minorem corporis habitus magnitudine eximius, regiaque quædam oris dignitas; adjuvabat alterum natalium prærogativa, & in humili curtoque corpore acerrima ingenii vis. Neutri ſtudia partium, fautorumque deerant. Multis agitatis diſceptationibus, cauſarumque diſcuſſione, prævaluere tandem jura natalium. Krze-

Comitia in Wiſſehrad.

zomyslo (b) igitur primogenito imperii paterni summa, id est ducatus Wissehradensis cum omni Pragensi regione in orientem vergente, communibus sententiis delata. Wratislaus, ne paterna hereditate excludi videretur, Luczko, seu Satezia urbe cum provinciis septemtrionalibus (quas Czechi Germanique promiscue colebant, item illi, quos Bohemi Srbos, ii vero se Luczanos dicebant) potitus. (c) Æqui bonique fecere fratres Comitiorum decreta, unusquisque ea terrarum portione, quam designavere patres, contentus, fraternæ cumprimis concordiæ studuere.

Krzezomyslus creatur Princeps Bohemiæ.

Wratislaus obtinet Principatum Zatecensem.

ANNUS JESU CHRISTI 832.

GREGORII IV. PAPÆ 6. LUDOVICI IMPER. 20.

KRZEZOMYSLI 1.

(a) Vetustiores omnes: Pulkava, Anonymus apud Menkenium, Silvius, Hofmannus, item Cuthenus Dalemilum sequuntur, qui eam terrarum partitionem jam a vivente patre Wogeno inter filios suos factam scribit his verbis:

Pulkava Mſ. apud Menken. T. III. c. 11. Silv. hiſt. Boj. c. 9. Hofman. apud Pez. T. III. c. 10. Cuthen. c. 9. Dalemil. c. 16.

Po tom syn gebo ten Wogen sobie gmiegmiesse,
Ten synoma zemi rozdieli,
A za ziwota ge ordieli
Luczko da Wlastislawowi,
Czeske Kniezstwo Wnyeslowowi.

Imo etiam posteriores quique: sic enim canit Cropacius:

Distribuens natis sacra regni sceptra duobus,
Parte sua placide jussit utrumque frui.

Cropac. in Ducib. & Regib. Boh.

(b) Quemadmodum anno superiore Hayecio evenisse innuimus, quod ex vitioso Pulkavæ Mſ. loco perperam Krzezomyslum cum

Æn. Silv. hist. Boh. c. 10. Apud Menken. T. III. c. 11. p 1628. Pulkava Mſ.

Wnyslao confuderit, ita verosimillime accidit Silvio, quod ex ejusmodi Pulkavæ mendoſo loco *Krzezomyslum* pro uno eodemque cum *Neklano* habuerit. Sic vero habet mendoſus ille locus apud Menkenium: *Poſtea filius Grzemyslaus dictus Neklam rexit terram.* Cum Codex Bibliothecæ A. RR. PP. Crucigerorum cum rubeo corde ſupra laudatus emendatius ſic referat: *Poſtea vero Creſomysli filius Neklam dictus rexit terram.*

Kranz. Wandal. l. 1. c. 20. Dlugoſſ. hiſt. Polon. l. 1.

Cum Silvio itaque errante erravit quoque Kranzius, & Dlugoſſus; nam Coſmas, Jaroslaus, Franciſcus, Dalemilus Neplaho aliique veteres omnes Krzezomyslum a Neklano diſtinxerunt. Ceterum Krezomysl antiqua connotatione Slavica hominem acris ingenii ſignificat.

Dubrav. hiſt Boh. l. 3.

Dubravius contra veterum ſcripturas ubivis locorum prolatas *Krevomyslum* vocat, indeque non mirum nomen id *flexanimum* ei connotare.

Stransky Reip. Boh. c. 7. §. 4. Weleslav. in Silv. c. 11. p. 42. Carpzov. Laußnitzer Ehren-Tempel P. 1. c. 2. §. 2. *Kunſchke diſſert. hiſt. de Luſat. ſect. 8. §. 2.

(c) Vratislao præter Zatecenſem regionem obveniſſe Srbiam ſeu hodiernam Luſatiam contendit Stranskius & Cuthenus; quos ſequitur Carpzovius, Kunſchke & Pannach.* Iidemque duo poſteriores addunt: *Annales Fuldenſes teſtari, quod Neklanus ſuperioris Luſatiæ partem in ſuam poteſtatem redegerit.* Sed locum hunc Annalium Fuldenſium (diverſas enim editiones diligenter excuſſi) oſtendi mihi optarem; neque vero uſpiam hactenus ab exteris priorem aliquem *Borzivogio* ex Ducibus noſtris prolatum reperi. Porro relatio duorum horum authorum §. citato & ſequente tam confuſa eſt, ut quid veri ex illa eruam, non videam. Nam ſi Vratislaus hic, qui Neklanum præceſſit, jam partem Luſatiæ tenuit, quomodo eam ſibi primum Neklanus vendicavit? quomodo etiam Neklanus cum Carolo M. bello implicitus Zecho ſeu Lecho belliduci ſuo bonam Luſatiæ partem in præmium cedere potuit, cum conſtet eo ipſo Caroli bello Lechum hunc occubuiſſe? quomodo denique Vitichindus I. poſt mortem Zechonis ſeu Lechonis non modo dotis, ſed & Caroli M. beneficio ac donatione partem hanc Luſatiæ accipere potuit, cum ſupra oſtenderimus Vitichindum facile annis

Supra ad An. 786.

20. ante exortum Bohemicum bellum fatis ceſſiſſe? Veroſimillimum quidem eſt: tum vicinos Slavos, ut Francorum indies magis accreſcenti potentiæ reſiſtere unitis viribus poſſent, atque rempublicam Bojemam ſtabilirent, ſe ſe pedetentim Pragenſibus Ducibus ſubmiſiſſe, ab iis præſertim emergente bello imperia accepiſſe, iis ſubſidia tum a milite tum ære dediſſe ac proinde etiam Luiticios ſeu Luſatas vicinos Pragenſis Ducis imperium reſpexiſſe: at hæ conjecturæ noſtræ ſunt, & recentiorum, nulla auctoritate veteri ſtabilitæ. Quare erudite & vere

Man-

Manlius: *Ante Henricum primum aucupem de rebus gestis Lusatiorum nihil certi memoriæ proditum.* Nostri quidem Annales (quod pridem etiam advertit Manlius) tam obscuri sunt, dubiique pluribus locis, ut vix erui possit, loquanturne de Zatecensibus, qui etiam Luczane vocabantur, an de hodiernæ Lusatiæ populis? sic Drahomira S. Wenceslai mater hactenus ab omnibus nostris gente Zatecensis credita est, cum nos suo loco ostensuri simus, eam ex Lusatia Slavisque Ztodoranis oriundam fuisse, ut plura alia momenta transeam suis locis proferenda. *Manlius in Deigmate c. 19. §. 2. Idem cit. loc.*

PRÆTERMISSA.

Annales Bertiniani referunt in eo exercitu, quem Ludovicus Bajoariæ Rex in Alemanniam contra Carolum fratrem induxerat etiam Sclavos fuisse: id an ad Bohemos, aut Moravos pertineat, nullibi proditum est. *Annal. Bertin. ad h. a.*

ANNUS 833.

Proceres, summi concilii senatores, omnisque nobilitas, ac cumprimis ii, quorum curæ Principum educatio commissa erat, congressi sunt in arcem Wissehrad consultaturi de inaugurationis die, ad quam universæ Bohemiæ populus evocandus esset. Convenit ad præstitutum dein diem infinita multitudo hominum. *Comitia.*

Egressus Princeps populi sui spectandi causa miratus est numerum, cui capiendo vix campum aliquem parem agnovit; in mandatis igitur dat senioribus populi spectatiores eligant, qui ceremoniis adsint, universæque gentis nomine sacramentum dicant. Delecti triginta supra septingentos hujus generis viri; cetera plebs ad sua redire jussa. Dies is fuit XI. Kal. Junias, cum designata turba ad fon-

Fons Gezerka. tem Gezerkam (a) non longe Wiſſehrado diſſitum conſecrationibus Principum ab antiquo inclytum conveniret. Prolata Libuſſæ ſella aurea, in eamque Krzezomysl impoſitus prope dictum fontem. Tum viri duo auctoritate inter primos pollentes Trawian & Hrzislawus productam ex arca Przimislai mitram novi Principis cervici gentili ceremonia imponunt. Conſecuta mox omnis populi acclamatio vitam felicitatemque Principi precantis, ſibi omnia fauſta ab ejus imperio ominantis. *Krzezomysl inauguratur.* Tenuitque is plauſus adgeniculationibus mixtus tempus non breve, cum ad quietem compoſita turba Princeps ſua ſe erigens ſella chlamydatus, ſanctaque Przemysli cidari venerabilis inter latera ſtipantis, ſubſequentisque populi jubila, in ipſam arcem Wiſſerad deductus eſt.

ANNUS JESU CHRISTI 833.

GREGORII IV. PAPÆ 7. LUDOVICI IMPER. 21. KRZEZOMYSLI 2.

Balb. Dec. 1. l. 1. c. 27. (a) Balbinus ait: *Qua Wrſſowecium Praga ex urbe via ducit limpidiſſimus fons eſt, quem ob venerationem Principibus debitum muro cinxit antiquitas, ſalutarem hunc fuiſſe, & innoxium antiqui teſtes ſunt, & res ipſa loquitur. Gezerka locus dicitur.* *Puczalka in Navi Eccl. ad An. 711.* Contra Puczalka fontem hunc eſſe ait in nova urbe infra cœnobium S. Wenceslai prope montanum trajectum, ubi adhuc ſua ætate ſpectatus fuerit; quem itaque fontem ſeu balneum S. Wenceslai dictum, hodieque perſtantem autumat. Alii exiſtimant fontem illum eſſe ante portam Wiſſehradenſem in camporum planitie verſus Nuſſlium projecta, ubi antiquo quadri lapidis opere inſtratus fons limpidiſſimus ſpectatur. Qui quidem locus P. Victorino noſtro certior videtur tum propter amplitudinem planitiemque ad

ad capiendum numerosum populum, tum propter hanc antiqui operis ex quadro lapide molem, quam mediis in campis vix majores nostri præter causam remque gravem exstruxerint. At fons hic passim *Balnei Libussæ* nomen fert, ut vel propter hanc ipsam traditionem honor huic loco tribui, excolique potuerit.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno pudendum illud facinus, & oblivione magis quam commemoratione dignum accidit filiorum Ludovici Imperatoris; qui quod Carolo filio ex Juditha noverca genito partem regni deputaverit, armati in optimum patrem non quievere prius, quam ejus conjugem Juditham in exilium deportassent, patrem non modo ad deponenda majestatis insignia, sed & publicam pœnitentiam subeundam coegissent, recluso illo in quodpiam cœnobium arctissimæque custodiæ mandato. Qua in re Gregorii summi Pontificis conatus, animos irritatos placare satagentis, frustrati sunt. Quare merito Annales Weingartenses duobus verbis id exprimunt ad hunc annum: FRANCORUM DEDECUS.

Thegan. Chor. Ep. de gest. Ludov. Imp. Nithardus l. 1.

Annal Weingart. apud Mabillon. Vet. Analect. Nov. edit. p. 368.

ANNUS 834.

Saxonici hoc anno motus aditum quoque Wratislao ad solemnem suam inaugurationem reclusere. Cum certa fama speculatorumque emissorum indicium referret: Saxoniam Misniamque bellico apparatu strepere, constaretque haud levibus argumentis ea arma ad opprimendos Luczanos spectare, exterriti, ut par erat, oppidani regionisque illius incolæ ad Krzezomyslum mittunt oratores rem nunciatum, suppetiasque rogatum. Ille temporibus servire doctus, consilium procerum expetit, qui re discussa, parandi Wratislao imperii solliciti, se se ultro offerentem in urbem Zatecium deducunt. Conciliata hic omnium volun-

Wratislaus inauguratur Princeps Zatecensium. luntate Wratislaus (a) aureæ sellæ foro medio impositus imperium urbis cum Principatus insignibus de manu procerum accipit; quorum jussu non modo cives, sed & universi regionis illius incolæ sacramentum novo Principi dicere compulsi. Hac certa spe promissisque fulti, fore, ut in Krzezomyslo omnique Czechica nobilitate contra hostium molimina tutum præsidium quovis tempore habituri essent. Luczani rebus his læti præter moram Principi suo ad superiorem urbis portam magnificas & Duce dignas ædes construxere. Quod cum ad Germanorum aures pertigisset, cristas illi posuere, duorumque horum ducatuum concordia viriumque unione exterriti omne belli consilium abjecerunt.

ANNUS JESU CHRISTI 834.

GREGORII IV. PAPÆ 8. LUDOVICI IMPER. 22. KRZEZOMYSLI 3.

(a) Hunc Wratislaum a nostris quibusdam exterisque asseri Principem quoque Lusatiæ supra innuimus; at Cuthenus ex eoque Weleslavinus insuper Silesiæ Ducem facit, ab eoque Wratislaviam præcipuam Silesiæ urbem conditam, nomenque invenisse ait, cujus initia Cuthenus ad an. 798. Weleslavinus vero centum & triginta annis prius reponit. Qua in sententia ex nostris non paucos reperere sectatores. Diploma Caroli V. Imp. datum Augustæ Vindelicorum 1530. urbi Wratislaviensi, memorat quidem urbem hanc ab aliquo Wratislao conditam, ab eo nomen assumsisse, imo literam nigram W in aureo campo propterea huic urbi in clypeum concessam; sed quis Wratislaus is fuerit nuspiam indicat. Dissertatio historica apud Sommersberg. eam originem nomenque a Slavis trahere contendit, prius autem *Brod-Slawa* seu *Wrod-Slawa* appellatam, quod isthic trajectus Slavorum esset,

Weleslavin. in Silv. c. 9.
Balb. Epit. p. 202. & 209.
Apud Somersb. T. I. p. 912.
Sommersb. T. I. p. 280.

ſet; idque nomen hujus urbis Slavice connotaret. Dlugoſſus eam a Miecislao Polonorum Principe circa an. 965. conditam ſcribit. Ditmarus certe jam anno 1001. iſthic Epiſcopum conſtituit, quem ab Ottone Archi-Epiſcopo Gneſnenſi S. Adalberti M. fratri Gaudentio ſubjectum memorat; & circa annum 1017. mentionem ejus rurſum ingerit *Worcizlavam* urbem hanc appellans. Quare cum Curæus, Schikfuſius, & Henelius aliique Scriptores noſtri, Sileſiæque eam primum a Wratislao Rege noſtro circa annum 1086. ſeu 1089. (quo non modicam Poloniæ partem ſub jugum miſit) conditam credunt; id veroſimillime nonniſi de inſtauratione accipi debet, præſertim cum Coſmas noſter antiquiorem illius referat memoriam his verbis jam ad annum 1054. *Urbs Wratislai, & alia civitates a Duce Brecislao reddita ſunt Polonis ea conditione, ut quam ſibi, tam ſuis ſucceſſoribus D. marcas argenti & XXX. auri annuatim ſolverent.* Quod ad literam W attinet, quam diploma Caroli V. ab eodem Wratislao huic urbi in campo aureo in clypeum datam aſſeverat, id neque ad Wratislaum, de quo hic agitur, neque ad Wratislaum Regem quidem ſpectare poteſt, quandoquidem Mabillonii aliorumque virorum eruditiſſimorum judicio clypeorum uſus præſertim civitatum poſterioris eſt ætatis. Veroſimillime autem hæc litera W ex numis civitatis ducatusque Wratislavienſis traductus eſt in clypeum ipſius urbis. Nam antiquiſſimus mos erat quibusque civitatibus non modo Franciæ, & Saxoniæ, ſed & Luſatiæ, Sileſiæ, Bohemiæque, ut frontem alteram initiali litera nominis ſui, ubi hæ monetæ procuſæ erant, inſignirent, cujus generis monetæ paſſim apud veterum numorum collectores occurrunt. Hinc in monetis urbis Wratislavienſis literam W, in Gœrlicenſibus G, in Zittavienſibus Z, in Pragenſibus PRAG aut ſolum P, in Wiennenſibus W conſpicere licet, ut de tot monetis Bavariæ vicinæ Imperiique Romano-Germanici taceam. Wratislavienſi autem urbi jam antiquiſſimis temporibus jus argenteam monetam cudendi fuiſſe elicitur ex diplomate Caroli IV. Imp. & Boh. Reg. anno 1360. eidem urbi dato, in quo id ad auream etiam monetam ſub ſigno proprio (quod perperam plerique primum Carolo V. tribuunt) extenditur. Sic vero habet diploma: *Quod liceat dictis conſulibus in ipſa civitate Wratislavienſi monetam auri ſub ſignis, figuris, & impreſſionibus monete auri, que in majori civitate noſtra Pragenſi fabricatur, aut ſub aliis ſignis & impreſſionibus ad ipſorum voluntatem cudere, dum tamen ipſa moneta vero pondere, caractere, & probitate in auro ad inſtar monete auri, que in prefata civitate noſtra cuditur, minime defraudetur.*

Dlugoſſ. hiſt. Polon. l. 1. Ditmar. Reſt. l. 4. p. 357. Idem l. 7. p. 416.

Curæus, Schikfuſ. Henel. in Annal. Sileſ. Balbin. Epit. rer. Boh. p. 202. & 209. Coſmas l. 2. ad An. c.

Apud Glafeyi in Anecd. n. 45 p. 77.

Æn. Silv. hist. Boj. c. 10. Ceterum cum passim a nostris cum Silvio ab hoc Wratislao Wratislavia urbs condita asseratur, fortassis earum nonnulla est, quarum in Annalibus nostris non raro fit memoria. Alteram refert ex *Hofmannus c. 41. apud Hier. Pez. T. III. Hammerschmid in hist. Wissehr. p. 123.* Dalemilo Hofmannus tempore Suatopluci Ducis nostri his verbis: Nun hett Swatopluk gar ein vestes Schloß und Stadt zu Pehem, das was genannt Wratislaw. Alterius in regione Chrudimensi facit mentionem diploma Wratislai Regis in fundatione Ecclesiæ Wissehradensis: *Lubgost inter duo scilicet castra Chrudim & Wratislaw.* Et literæ Arnesti Archi-Episcopi Pragensis ad annum 1350. eam in decanatu Mutinensi statuunt his verbis: *Et in decanatu Mutinensi in oppido Alto-Mauta parochialis Ecclesia cum filiali, & domum fratrum Minorum, & infra scriptas Ecclesias per eundem decanatum: Vratislavia, Radost, Hwbrstk &c.* Perstat hodie in regione Chrudimensi nonnisi uno lapide distans vicus *Wrazlaw*, an castrum & urbs hoc loco steterit, anque nomen hoc inter veteres reliquias censendum sit, nihil expeditum reperio. Quis alterius verosimillimus olim situs fuerit, postea explicabimus.

PRÆTERMISSA.

Francici Scriptores, qui passim annis superioribus de gestis vicinarum regionum quæpiam transcripserunt, his annis quanti quanti distinentur in referendis dissidiis inter Ludovicum Imperatorem & filios, *Flodoardus l. 2. c. 20.* qui hoc anno insignia majestatis publica Episcoporum ceremonia recepit.

Stredovsky S. Morav. hist. l. 1. c. 12. Stredovskius hoc anno Mogemirum I. Regem Christianum Moravorum demortuum asserit, in ejusque locum Brynnonem Nitriensem Ducem successisse, qui scilicet authore Pessina ex uno quoque Moymaro duos fecit, imo historiam Prinninæ magis magisque intricavit. Nam sustineri non potest hoc anno Prinninam Moymaro successisse, & ut is refert, tandem primo ad Ratbodum transiisse; qui ut ante ostendimus, hoc tempore jam in exilio fuit; & profecto Moymarum usque ad annum 846. superfuisse clarum fiet ex annis consequentibus.

ANNUS 835.

Anno supra octingentesimum quinto & tricesimo ab orientali Bohemia Wissehradum nuncii venerunt. Eorum le-

legationis summa fuit: „ Quandoquidem vestigia ostende-„ rent vastissimas quondam urbes in suis finibus stetisse, ea-„ rumque urbium immanes ruinæ, perinde quasi quædam „ immensorum corporum cadavera amplissimis spatiis porri-„ gerentur; (a) earum porro ruinarum, uti & vicorum quo-„ rundam olim latissime procurrentium striges verius; quam „ homines incolæ essent, iique perpauci, & barbari cujus-„ dam ignotique sermonis, (b) se se percontatum venire, „ si quid illis locis, illisque inquilinis fieri Princeps vellet.„ Ad ea Krzezomyslus ex senatus-consulto sic respondit: „Cum eæ „ hominum reliquiæ incommodarent nemini, sinerent eos „ solitudine sua moribusque vivere; dum aut sensim pauci-„ tate ipsi sua, rerumque indigentia dispereant, aut se ultra „ adjungant ad Bohemos. Quodsi loca quæ frugibus ido-„ nea Bohemi detexissent, ea obtinere atque colere ne du-„ bitarent. „

Vestigia urbium quondam in Bohemia conditarum.

Homines ignoti sermon.

ANNUS JESU CHRISTI 835.

GREGORII IV. PAPÆ 9. LUDOVICI IMPER. 23. KRZEZOMYSLI 4.

(a) Ad hunc locum noster P. Victorinus ex Balbino hæc apponit: cum Ptolemæus (qui sub Antonino Pio Imp. circa A. C. 150. vixit) de Bojohemo patria nostra agit, plurimas civitates veteres enumerat, quarum nec nomen, nec signum hodie reperias. Adnotavit is exactissimis calculis urbes Bojohemorum ab altitudine poli a gradibus 49. usque ad 51. Omnia congruunt in cœlo, nihil de urbibus apparet in terra, certissimumque est eas urbes, quas nominat, apud nos olim stetisse, cumque non appareant, nihil dicere

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 7.

aliud possumus, quam eas periisse. Ubi igitur Casurgis & Budorgis? ubi Marobodui Regia? ubi Mediodunum & Arevinta? ubi Arctaunum, Bigerium, Eburum, Arsicua, Phelitia aliæque urbes? quas commemorat, facile vicenæ? nemo miretur, & Boemi veteres, gens magna, & Bojohemi urbes omnes, tempore aliisque injuriis conciderunt, aut nomina mutarunt. Nihilominus earum urbium vestigia diversis per Bohemiam locis hodiedum ostenduntur. Reperies certe in mediis silvis ad ripas fluminum præcipue, & per terram euntia oppidorum fundamenta, ingentes ruderum cumulos & Saxa calce illita, ac miraberis in vallibus desertis ac silvis & montibus jacentium arcium, oppidorum, & urbium ruinas. Hic seges est, ubi Troja fuit. Hactenus P. Victorinus noster ex Balbino.

(*b*) Germanos pridem seu emigrasse, seu per paucos residuos in Bohemorum Slavorum mores transiisse superioribus annis ostendimus. Ex orientali plaga Bohemiam ambit Silesia, quæ passim adhuc sæculo XIV. Poloniæ nomine celebrata fuit. De hac Henselius inclytus Scriptor regionis hujus testatur Germanorum immigrationem longe posteriorem esse, & quæque demum isthic Teutonica locorum propria reperiuntur non tantæ esse antiquitatis; quin minime dubitandum esse ea olim Slavica fuisse, & ad Germanorum dein genium seu accommodata, seu penitus abolita fuisse.

Henselius in Silesiograph.

PRÆTERMISSA.

Annal. Bertin. ad h. a.

Hoc anno rursum referunt Annales Bertiniani Ludovicum Imperatorem in generali placito prope Lugdunum in Stremacio habito annualia dona recepisse, quæ inter Boemorum quoque fuisse vix dubium.

ANNUS 836.

Præsentem annum octingentesimum sextum & trigesimum duobus regiis plane factis Krzezomyslus traduxit. Nam & mores dedit populo, & urbi mœnia. Memor enim paternæ disciplinæ, ac tanto opere commendatæ sibi æqui-

æquitatis, ut primum ſenſit a tribunalium avaritia, partiumque ſtudio veluti a fonte mala omnia in rempublicam manare, convocatis majoris Pragæ magiſtratibus, quatuor ſpectatiſſimos juxta atque integerrimos ex eorum gremio judices legit, hortatusque eſt ſeorſim ſingulos ad jus incorrupte administrandum, adjectis minis, bonorumque etiam publicatione & jactura vitæ, ſi latum unguem ab æquo diſceſſiſſent. (a) Altero die convocatis univerſis civibus quatuorviratum hunc coram ſtitit, quibus ut reverentiam obedientiamque, non ſecus atque ſibi, præſtarent præcepit. (b) Confirmata juſtitia, moribusque fori, ad ornatum urbis verſus complures per eosdem dies opere lapideo domos, cœpta item a patre mœnia ab occidente in Auſtros euntia octingentis paſſibus produxit. (c)

Quatuor judices Pragæ conſtituti.

Mœnia longius producta.

Acuerunt deinde induſtriam Principis ſordidæ nubes tantis fœtæ turbinibus, ut in Bohemiam nunquam majori vi effuſæ ſilvas everterent, diſturbarent tecta, molasque imprimis frumentarias vento tum propelli ſolitas collibusque inſtratas diſcerperent, ac pene momento ſummo impetu ex oculis auferrent. (d) Graviſſimum quod inde timebatur malum, fames erat. Huic ante omnia malo obviam itum. Princeps firmiores ubique confeſtim molas ex ſuo ærario reſtituit, tecta privatorum opibus celeriter ſarta. Poſt duos amplius menſes, quam iras exercuerunt, venti deinde turbines poſuere.

Turbines.

ANNUS JESU CHRISTI 836.

GREGORII IV. PAPÆ 10. LUDOVICI IMPER. 24. KRZEZOMYSLI 5.

Stransky Reipubl. Boj. c. 12. §. 3.

(a) Ex his Stranskius aliique nostri Juris Municipalis apud Bohemos exordia deducunt, Krzezomyslumque ejusdem primum conditorem legislatoremque faciunt. Quod si authores hi de Juris hujus legibus consuetudinariis atque non scriptis sentiunt, repugnare nolim; scriptas certe nonnisi in ea tempora rejicere oportet, de quibus constat genti nostræ usum characterum scribendique rationem fuisse. Jus Municipale in scripturam redactum esse jam quidem sub Sobieslao seniore circa annum 1135, & dein a Wenceslao Rege circa annum 1250 excultum passim legimus in nostris. At verosimillimum est veram formam scripti Juris Municipalis tum primum Regis Joannis tempore inductam esse: de quo ita Weleslavinus ex quopiam Mſ. Anno 1341. in octava S. Wenceslai consules, seniores & communitas majoris urbis Pragensis animadvertentes in urbe sua magnam rerum perturbationem, e gremio suo quatuor viros delegerunt, qui cum Joanne Rege scriptum jus Pragense colligerent, inque certam formam & ordinem redigerent, secundum quod & urbs Praga, & omnes aliæ urbes Bohemiæ judicia sua instituerent. In eum autem, qui se legibus his opponeret, gravissimæ pœnæ stringerentur. Viri tunc delecti fuere Andreas Goldner, Joannes Mathias de Hba, Henricus de Kadano, Udalricus Pleier ita Weleslavinus. Atque hæc procul dubio est illa prima Juris Municipalis pars, quæ veteri dialecto Teutonica exarata habetur in Codice Mſ. Bibliothecæ Metropolitanæ, cujusque copiam mihi fecit Prænobilis ac Clarissimus Dominus Clauser Archivarius Regius. Germanice vero, quod mirum est, tum reddita verosimillime, quod Joannes Rex sermonem Bohemicum non penitus comprehenderet, cui dein posterior tempore nonnemo perperam ad finem adscripsit pacem Provincialem Imperatoris & Regis Bohemiæ Wenceslai Pigri dicti cum Electoribus totoque Romano Imperio anno 1389. initam. Dixi autem *prima Pars*, scilicet quæ rudis & vix aliquo legum ordine digesta est. At altera pars, quæ in 79. capita dispertita est, consulumque leges per extensum additis etiam notis temporariis continet, decreta urbana usque ad annum 1378. complectitur inchoando ab an-

Hayec. ad An. 1250. Dubrav. l. 11. Balbin. Epit. l. 3. c. 10. Weleslav. in Calend. ad III. Non. Oct.

no

no 1328. Atque ita seu Weleslavinum, seu ejus Mſ. hallucinatum arbitror in expreſſione anni 1341, ut veroſimillime dictus annus 1328. ſcribi debuerit, quo Joannes Rex communicato cum civibus majoris urbis conſilio primum leges Municipales conſcribi juſſit. Sic enim ingreſſus Juris Municipalis habet in dicto Codice. *Anno domini MCCCXXVIII. facte ſunt infra ſcripte Conſtitutiones*, & mox diſe geſetze haben dy purger gemeinlich gemacht durch der ſtat eren willen. Et quanquam *Udalricum Pleyer* a Weleslavino citatum inter conſules recenſitum reperiam anno 1335. & 1349. tamen nullas leges, aut legum compilationem anno 1341. factam reperio. Ceterum abſolutis his 79. titulis adjecta ſunt in eodem Codice Jura vetuſta Judæorum, & rurſum Regum conſulumque decreta continuata usque ad annum 1399. M. Paulus Chriſtian præfat. dedicat. in Epitomen Juris Municipalis refert primogenios codices Juris Municipalis adhuc ſuo ævo in Chartophylacio urbis majoris ſervatos fuiſſe, quod ego veroſimillime de hoc ipſo Joanneo legum Municipalium Codice accipiendum reor, quanquam Stranskius majorem eorum antiquitatem innuere videatur. M. Brikcius de Zlitſca demum circa annum 1540. ut memorat Stranskius, primum eas ante confuſas ex Pragæ majoris monumentis conſarcinavit, in grandiuſculumque volumen meliori ordine congeſſit; ſed cum neque ſic omnibus ſatisfacerent, nova methodo emendatius diſtinctiusque deſcriptæ Regi primum Maximiliano ann. 1569. tandem Rudolpho II. ordinum conſenſu anno 1579. curante Melantricho de Aventino, & Daniele de Weleslavina inſcriptæ, mox rurſum Joannis Drazicii majoris Pragæ Primatis procuratione anno ſequenti 1580. vulgatæ, denique duobus iterum annis poſterius Paulus Chriſtianus de Koldin in Martinitz eas conſcripſit, quas conſul & ſenatores majoris urbis Rudolpho II. dedicarunt. Eas poſtremum Petrus Sturba civis Cadanenſis in Germanicum ſermonem tranſtulit, quæ Lipſiis anno 1614. curis ſecundis editæ ſunt; prima earum editio hactenus in manus meas non pertigit.

Stransky Reip. Boj. c. 12

(*b*) Hammerſchmid hunc quatuorviratum judicum usque ad Sobieslaum, annum videlicet 1135 perduraſſe, ac demum his ſublatis conſulem & ſenatores conſtitutos memorat. At judicum unus perpetuo etiam poſtea perſtitit, hicque prærogativa ſenatores (teutonice tum Schepſen appellatos, & per vices, ut hodie quoque fit, conſulatum gerentes) præceſſit; in omnibus enim decretis urbanis locum habet an-

Hammerſchmid Prodr. Glor. Prag. c. 10. *p.* 574.

Jus Municip. Mſ. ante ſenatores, ſeu juratos; ſic enim idem Jus Municipale: *Hæc ſunt ſtatuta Judicis & Juratorum pro commodo civitatis.* Item *Nos Nicolaus Judex ceterique Jurati &c.* & omni loco: Wir Richter und Schepfen ɛc.

Stransky Reip. Boj. c. 2. Hamerſchmid Gl. Prag. c. 1. & 5. (*c*) Cetera inter præclara ædificia ſurrexit quoque Pragæ ejusdem Principis ſumtibus, ut memorat Stransky & ex eo Hammerſchmid, domus ducalis verſus orientem magnifica ſtructura, quam poſt Krzezomyslum Principes plerique omnes usque ad Wladislai II. tempora, annumque 1484. inhabitaverint, qui ſcilicet judicio Stransky locus is ipſus eſt, quem hodie incolunt Archi-Epiſcopales Alumni, ac Archi-Epiſcopale ſeminarium occupat, appellatum in hunc diem *Aula Regia* ab illa perantiqua Principum Regumque habitatione. Sed pereruditam hanc in rem facit animadverſionem Thomas Berghauer: *Videtur tamen Stransky confundere palatium regium LÆTAM CURIAM ſeu TEYN dictum cum altero palatio poſt letam Curiam a Boleslao ſævo erectum, nam in poſteriori non priori Wladislaus II. habitavit. Ideo notandum, quod Borzivogius quidem primus Chriſtianus Dux in læta Curia vulgo Teyn dicta reſederit, ac eam etiam magnifico templo B. Virginis exornaverit, anteceſſores quoque & ſucceſſores ibidem habitaverint. Poſteaquam vero Boleslaus ſævus e regione Aulæ Teynenſis ad confinia portæ Boleslavienſis aliam ædem ducalem exſtruxiſſet, & ibi frequens egiſſet, prior Teynenſis partim Eccleſiæ, partim aliis ſtructuris collectationum regiarum vulgo* Ungeldt *dictarum ſenſim ceſſerit, uti ex Hayek ad an. 944. videre eſt.* *Berghauer in Proto-Mart. Pœnit. c. 7. p. 282.*

Annal. Bertin. ad h. a. (*d*) Annum hunc fatalem teſtantur quique etiam Annales Francici, quo præſertim tantam luem graſſatam eſſe perhibent Bertiniani, ut plurimi Ludovici proceres, præcipue illi, qui hoſtili in eum erant animo, perierint.

PRÆTERMISSA.

Baron. & Pagius ad h. a. Hunc in annum Baronius & Pagius rejiciunt translationem Reliquiarum S. Viti Martyris præcipui Regni noſtri Patroni ex Galliis in Saxoniam in Monaſterium Novæ-Corbejæ; quam translationem Anononymus ejusdem cœnobii peculiari libello complexus eſt, quem vulgavit Mabillonius. *Mabillon. ſæc. IV. Bened. P. 1.*

AN-

ANNUS 837.

Pernoctibus curis intentus in commune bonum Principis animus, & tutiorem hoc anno & inprimis utilem Moldavæ trajectum reddidit. Ratibus ad eum diem, & iis tam infirmis, ut majora onera non caperent, majoris minorisque Pragæ cives ultro citroque commeandi causa utebantur. Ea transvectio cum non probaretur principi, opificumque ingenio excolendam crederet, acciti hac ipsa de causa in palatium præfecti fabrum, nihil cunctando: ædificaturos se navigium receperunt vasta adeo capacique carina, quæ non modo hominibus trajiciendis, sed equis etiam plaustrisque onustis satis sit. (a) Ibi Princeps: „ Bene, „ inquit, navigium habet, cum flumen alveo pleno cursum „ tenuerit; at enim cadentibus per æstatem aquis, ecquis „ mortalium in ulteriores ripas eam molem acturus est? „ At vero, inquiunt illi: „ Cum aquæ ceciderint, tum per „ vada, ut hodie fit, equi currusque transire poterunt, ce- „ terum ad minora onera ratium usus erit, (b) crescente „ fluvio rursum operam navigii habebimus præclaram. „ Habuit pondus apud Principem responsio. Opus subinde magna fabrum contentione perfectum, fluvioque permissum, rudibus illis annis miraculo fuit, quod ætatis nostræ pontonibus esset simile, caperetque plaustra duo, & præter hominum turbam equos ut minimum decem.

Nova Moldavam trajiciendi ratio.

ANNUS JESU CHRISTI 837.

GREGORII IV. PAPÆ 11. LUDOVICI IMPER. 25. KRZEZOMYSLI 6.

(a) Incredibile prorsum est tam sero horum navigiorum usum, hancque trajiciendi rationem tam tarde invectam: constat plures in Bohemia fluvios esse sat latos profundosque, quo pacto igitur accrescentibus præsertim toto verno tempore aquis majores nostros transmisisse fluvios dicemus, maxime illos diversarum gentium exercitus tot carris, impedimentis commeatibusque egentes, quos ad retundendam Francorum vim anno 806. collectos retulimus? ostendimus multo ante gentis nostræ terras usque ad Danubium exporrectas fuisse, an hanc navigandi rationem non pridem seu a Germanis, seu Hunnis nostri addiscere potuere? videre illi jam anno 792. Caroli M. pontem navalem, quo navigiis utramque Danubii ripam junxit, videre ejusdem commeatus ingentes in Pannoniam secundo hoc flumine descendentes, tamne stolidos effingamus, ut rationem hanc navigia ejusmodi construendi non assecuti sint? profecto Slavorum septentrionalium piraticas latrocinationes jam perstringunt vetustissimi quique Scriptores, Miscella jam sub Mauricio Imperatore actuaria (quod erat navigii genus) Slavis concedit, & fluvios navalibus pontibus insternere novisse docet; Priscus item non modo *naviculas uno ligno confectas*, sed & *lembos majores, quos in currus imponant, & in loca restagnantia importent*, concedit.

Eginhard. ad An. 792.

Miscella l.6 c. 3.

Priscus in excerpt. legat. p. 37.

(b) Anonymus Calendarii Weleslavini amplificator refert majoribus nostris consuetas fuisse minores naves viminibus intextas, quæ ea parte, qua aquam contingebant pellibus tectæ, supra vero pice & bitumine affabre illitæ fuerint. Quod si ita se habet, ejusmodi navigii genus dicemus fuisse, quod in oceano Britannico usitatum olim describit Plinius, & de quibus his verbis Isidorus: *Piratæ tam in oceani litoribus quam paludibus vimineis scaphis utuntur, quæ myoparones appellantur.* Perstat hodie in thesauro Regio Pragæ navicula 6. plus minus Pragenses ulnas longa cum eleganti remunculo, tota quanta e corio eleganter facta, medio solum ad capiendum unum corpus foramen seu aperturam habens, quod quique suspicantur ad antiquitates nostras pa-

Anonym. Ms.

Plinius hist. natur. l 7. c 56

Isidor. Orig. l. 19, c. 1.

pa-

patrias pertinere. At ego id magis ad historiam Americanam spectare arbitror, olimque occupato & invento orbe novo a quopiam Regum Hispanorum Wladislao Regi aut alteri in munus & admirationem oblatum; nam lintrium ejusmodi ubique apud Scriptores Americanos, præsertim cum Christophorus Columbus has terras detexisset, memoriæ.

PRÆTERMISSA.

Ad annum hunc, ut supra meminimus, Pagius Urolphi Archi-Episcopi Laureacensis & Episcopi Pataviensis mortem reponit. Sed Reginarium jam anno III. Hludovici Germanici præfuisse sedi Pataviensi legitur in diplomate eidem Reginario dato apud Aventinum, qui annus cum anno Christi 831. coincidit, uti palam est ex traditionibus Frisingensibus, ubi Hludovicus Bajovariorum regnum accepisse dicitur anno incarnationis dominicæ 829.

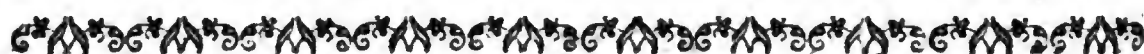
Ad An. 829.

Avent. Annal. Boj. l. 4. p. 185. Apud Meichelbek charta 540.

ANNUS 838.

Anno octies centesimo trigesimo octavo Kunak vir rei familiaris abundantissimus Zdiborcæ maritus, natus illustri Kwasonis Bozdiechi, & Bancæ domo, non minimam amplificandæ patriæ navavit operam. Is jam cum anno superiore famulitia sua in orientem ablegasset idoneum construendo castro exquisitum locum, dicto vale Krzezomyslo, præeuntes clientes suos secutus ad occupandam destinandam sibi regionem profectus est. Quatridui itinere in hæc loca perventum. Prima nox ad elegantem villam Przerovium, altera ad urbem Libecium, tertia ad Brudek, (a) postrema sub præalto monte transacta. Postquam illuxisset dies assumtis suorum aliquot montem ascendit, omnemque longe ac late regionem ex eo speculatus, propius Albim flumen domicilium fixit. Mox incisis undequaque arbustis

capax pecorum sepimentum hic erigi, sibique ædes exstrui jussit; villam eam Kunaki appellavit omnis circum vicinia; postquam autem plurium annorum decursu isthic proxime *Kunakow pradium.* surrexit pagus, posteritas locum Kunaticzium dixit. (b)

ANNUS JESU CHRISTI 838.

GREGORII IV. PAPÆ 12. LUDOVICI IMPER. 26. KRZEZOMYSLI 7.

(a) De Przerovio & Libecio pridem egimus. Brudek fortassis hodiernum Brodek est in regione Boleslaviensi supra Rozdialoviczium situm.

(b) Ab hoc loco non procul abfuit decantatum a divitiis in Annalibus nostris præsertim sæculo XIV. Cœnobium Oppatovicense ordinis S. Benedicti. Hodie vicus nomen Kunjatiz retinet.

PRÆTERMISSA.

Apud Hier. Pez. T. I. ad h. a. Chronicon vetus Salisburgense ad hunc annum refert exercitum Bojoariorum contra Ratimarum Ducem conscriptum: ut igitur vel illud bellum sit, de quo jam ad annum 831. egimus, vel Ratimarus collectis in fuga & exilio copiis novos motus civerit. Ceterum in eo *Balb. Epit. l. 10. Goldast. de Regn. Boh. c. 8. §. 4.* falsi Moravici Scriptores ac ipse Balbinus noster, Goldastusque, cum hunc Ratimarum Moraviæ Ducem, seu Regulum fecerunt; ex ante relato enim Anonymo coævo liquet, eum Dravi & Savi fluminis accolam fuisse, atque verosimillime unum ex illis Slavorum rectoribus, quos Ducibus eorum expulsis isthic constitutos a Bulgaris memorat *Eginhardus ad An. 827.* Eginhardus, quosque Ludovicus Imperator auctoritate hac exuere e salute regni sui judicavit.

Adelzreit. Annal. Boic. P. 1. l. 1. c. 10. Brunn. P. 2. l. 1. n. 7. Ad hunc etiam annum Adelzreiter & Brunnerus Reginharii Episcopi Passaviensis mortem ponunt, ejus scilicet, qui cum Adalramo Archi-Episcopo Salisburgensi de limitibus contendit, & quorum litem Ludovicus, ut ante retulimus, finium descriptione diremit. Et quanquam in hoc fragmento Ludoviciano supra allato nulla fiat mentio

tio terrarum transdanubianarum, tamen ex posteriorum temporum historia colligitur ex dimensione ripæ cisdanubianæ, etiam Aquilonarem ripam fuisse descriptam; atque cum ibi Arabo fluvius Diœceses Pataviensem & Salisburgensem disjunxerit, e regione transdanubiana Waag flumen Araboni correspondens fuerit limes, qui utramque hanc Diœcesin distterminavit; hinc legimus in querela toties memorata Episcoporum Bavariæ, Pataviensem jus suum in Moraviam exercuisse; legimus in Anonymo de conversione Carentanorum Archi-Episcopum Salisburgensem ultra Waag fluvium Nitriæ munia Episcopalia usque ad SS. Cyrilli & Methudii adventum administrasse. Hinc etiam multo posterius ad annum 1086. reperimus adunato Moraviæ Episcopatu Pragensi, limites ejus usque ad hunc ipsum fluvium Waag describi. Contra veterum igitur mentem scripsit Stredovskius, cum Luitpramum Archi-Episcopum Salisburgensem per universam Moraviam jurisdictionem exercuisse asserit; id enim de terris solum ultra Waag fluvium accipiendum est.

Diploma Henrici III. Apud Cosinam ad An. 1086. Stredovsky S. Morav. hist. l. 1 c. 12. p. 75.

ANNUS 839.

Kunak delectatus loci facie, quam ab eo, quo huc transiit tempore, ut exploraret penitius, nulli pepercit operæ, & prope positas aquas non modo ad terræ fœcunditatem, sed & opportunitates suas maxime conducere intelligens, superius illud prædium famulis gregibusque relinquendum putavit, inque ejus vicem vastam domum in prædicti montis jugo constituit. Cumque primis temporibus a conditore mons Kunaci diceretur, posteri a subjecto Kunaticio Kunaticensia juga vocaverunt. (a)

Kmetizka Hora.

Fuit præterea hic annus maxima omnis generis frugum copia dives, vilisque ad miraculum annona, adeo ut duobus Krzezomyslæis numis (b) tantum tritici veniret, quantum robustissimus quisque humeris deferre posset.

Annonæ vilitas.

ANNUS JESU CHRISTI 839.

GREGORII IV. PAPÆ 13. LUDOVICI IMPER. 27. KRZEZOMYSLI 8.

(a) Mons is hodie *Kuněticzka Hora* nomen retinet in regione Chrudimensi situs, Praga 12. Pardubicio vix uno lapide dissitus, ruderibus etiam vetustæ arcis adhucdum spectabilis, sæculo XIII. ad ordinem Templariorum pertinebat, qui isthic Commendatorem, ut vocabant, constitutum habebat. Exstincto sub Joanne Rege ordine isto ad Fiscum Regium recidit, perstititque aliquamdiu in patrimonio Regis Joannis, qui isthic castrum communiri fecit. Dein
Balb. Dec. 1. l. 3. c. 8. §. 2. seu liberalitate Regis, seu emtione sub Carolo IV. ad dominos vicinos de Pardubitz transiit, e qua gente hujus montis & castri possessores se se *de Kuneburg* scripsere, in quorum manibus adhuc anno 1437. fuisse legitur. Hodie ad ditionem Regiam Cameralem Pardubitz spectat.

Monetæ Ducum Reg. Boh. Ms. (b) Anonymus meus, qui monetas Ducum Regumque Bohemiæ compilavit, nullam mentionem facit numi cujuspiam Krzezomyslai. Quin cum multo supra insinuaverimus gentilium Ducum nostrorum monetas illiteratas, nullisque characteribus, sed plerumque signis lunæ, stellarum, rosarum, ensium, hastarum sceptrorumque notatas fuisse; argumentum firmum nullum erui potest, cujusnam Ducis ea fuerint. Ceterum, quod ad pondus attinet, solidi illi duo, quos tabula nostra I. num. excusos protulimus, ad amussim æquant numum Spitignei Ducis ad annum 806. copiose descriptum, ut inter cetera vel illud etiam argumentum sit, monetas eas Bohemicas, secus quam sensit Ludevigius, esse cum ponderis hujus rationem jam a Carolo M. igitur a Ducibus gentilibus repetat Cosmas.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno, quo rursum Ludovico filio a reconciliato patre Bajoaria concessa est, nulla fit mentio Boemiæ in divisione Regni seu a Nithardo l. 1. seu ab auctore vitæ Ludovici Pii, seu ab Annalibus Francofuldensibus.

AN-

ANNUS 840.

Zbraslaw vir ſpectatiſſimus e Regni ſenatoribus, filius Chleboslai de ſtirpe Kaſſæ & Biwogii urbe & caſtro Kaſſinio oriundus quantum familia & pecore, tantum auro argentoque præpollebat. Non melius has divitias ſe collocaturum ratus eſt, quam ſi Bohemiam novis augeret coloniis. Prædium is itaque amplum duo inter nominata flumina Wltawam & Mzam ſeu Mizam condidit non longe Kaſſinio remotum, ut dulce ſuum natale ſolum perpetuo ob oculos poſitum haberet. Nec mora id firmo lapideo muro circumcingi fecit, atque a ſe *Zbraslaw* (a) vocari juſſit. *Zbraslaw prædium.*

Fratris exemplum imitatus Rodus vir per omnia Zbraslawo ſimilis, pertæſus veteris ſui domicilii, quod hactenus Brzezowicii incoluit, domum vaſtam cum ampliſſimis ſeptis ad Mizam fluvium condidit, & Rodotyn (b) appellavit, (*Tyn* enim ſeptum, & *tyniti* præſepire priſca Slavorum lingua ſignificabat.) Hujus fratris in excolendis agris, augendis prædiis, adornandisque pratis induſtriam tantæ conſecutæ ſunt opes, ut Zbraslavum multis modis vinceret. *Rodotyn prædium.*

ANNUS JESU CHRISTI 840.

GREGORII IV. PAPÆ 14. LOTHARII IMPER. 1. KRZEZOMYSLI 9.

(a) Locus is eſt, quo poſtea ſæculo XIII exeunte Cœnobium *Aulæ Regiæ* ordinis Ciſtercienſium a Wenceslao Rege fundatum eſt,

eſt, hodieque *Zbraslav* ſeu *Cœnobium Zbraslavienſe* vocatur. Repertus eſt anno ſuperiore inſignis Mſ. chartaceus Codex (ſub ſæculi XV exordium exaratus) inter manus cujusdam eruditi viri Conſularis Plſnenſis cognomento *Steblik* in vulganda, ut audio, hiſtoria Plſnenſi ad hoc tempus occupati. In hoc Codice præter Pulkavam, & Franciſci Chronicon longe diverſum ab eo, quod annos abhinc aliquot Clariſſimus Dominus Kneiſſel cum ſuis juridicis theſibus in publicum emiſit, etiam continetur: *Chronica Ottocari Regis Bohemiæ Fundatoris ſanctæ Coronæ, quam fecit Dominus Petrus Abbas Aulæ Regiæ.* (hunc enim titulum præſefert) Atque hic Petrus is ipſus eſt, a quo habemus partem II Chronicæ Aulæ Regiæ a Frehero editam, videturque mihi hujus Codicis Chronicon dictum eſſe epitome; aut potius fragmentum primæ partis Chronicæ Aulæ Regiæ, quæ hucusque deſideratur. Mſ. hoc benevolentiſſime mecum communicavit Venerabilis ac Eximius Dominus Wenceslaus Duchovsky Notar. Publ. Jurat. & in cauſis ad hæret. pravit. pertinentibus expeditor tam rerum patriarum ſcientiſſimus, quam Mſſ. quorumque rariſſimorum penu copioſe inſtructus, cui itaque gratam animi vicem hoc publico teſtimonio probatam cupio. In eo Mſ. (quod neque Hayecius, neque alius quis hiſtoricorum noſtrorum, longe diverſa de initiis Zbraslavienſis Cœnobii adferentium, unquam in manibus habuiſſe videtur) nihil de hoc Zbraslawo memoratur, cum tamen Petrus Abbas originem monaſterii ſui locique diligenter perſequens, primas veluti memorias referat. Sed cum res nuſpiam typis excuſa ſit, imo vix in alterius manibus: dignum mihi viſum eſt ea hic exſcribere, quæ de loco hoc ante conditum Cœnobium commemorat, ignota certe hactenus omnibus. Sic autem habent verba illius: *Res quæ ſemel Deo dedicari meruit, amplius uſibus humanis applicari tenor S. Canonis non concedit. Sane locus ille, qui vocatur Zbraslaus, licet per intervalla temporum nonnunquam ad uſus ſecularium perſonarum devenerit, mira tamen Dei diſpenſatio, que ibidem jugiter venerari voluit, ad manus hunc religioſorum virorum revocans, tandem ipſum ſuis legibus conditione perpetua vindicavit. Fuit namque in partibus Bohemie Princeps, qui pro manſionis commodo ibidem ſtructuras quasdam formare diſpoſuit, ſed quibusdam, ut dicitur, divine diſpenſationis argumentis premonitus, ab inceptis deſiit, & locum ipſum cum ſuis attinentiis monaſterio nigrorum Monachorum, quod Cladrub nuncupatur, in anime ſue remedium contulit, & donavit. Abbas igitur Cladrubenſis loci ipſius amenitatem conſiderans, Monachos ſuos ibidem deſtinare non diſtulit, ſed inſtauratis quibusdam edificiis nonnunquam etiam propria in perſona ibi habitans, ipſum locum divino cultui totaliter mancipavit.*

Hunc

Hunc tres vel bini coluere locum Cladrubini,
Quem dedit his Princeps Monachis psallendo deinceps.

Post hoc Domino Joanni Episcopo Pragensi ipse locus usquequaque complacuit, & Monachis annuentibus ipsum sibi vendicans alias sui Episcopatus hereditates pro ipso loco Cladrubiensi monasterio assignavit.

Sic permutatur locus hic, sic appropriatur
Pontificis mensis possessio Cladrubiensis.

Porro magnificus Rex Ottakarus animo venandi more solito abdita silvarum provincie Kamensis (respondet instrumento fundationis suo tempore proferendo, quo hoc monasterium in provincia Kamensi erectum scribitur) *appetiit, & quia hic sibi congruebat pre ceteris, sepe comitante Episcopo, quem diligebat intime, ibidem crebrius pernoctavit. Et quia, pernoctationis sue frequentia, bona Episcopi in hoc loco videbantur destrui, alia regni sui bona favente Episcopo Ecclesiæ Pragensi contulit, & sic de loco ipso suisque pertinentiis intromittens, venationis curiam cum cratibus & muris fortissimis in eo edificari mandavit. Rex namque ibi edificia ibidem erigit, allodia instruit, & pro vitibus in Austriam mittens, in montibus circumjacentibus plantat vineas. Atque taliter tandem, defuncto Rege Ottakaro Wenceslaus filius ejus pro eo regnavit, & locum prædictum cum suis Baronibus venandi gratia crebrius visitat, qui postea divina gratia preventus loco abrenuncians, eumque pro fundando ibidem ordinis monasterio, ultronee assignat Abbati Zedlicensi &c.* Abhinc author persequitur fundationem, & introductionem Cistercienſium in hunc locum, ex quo suo tempore Hayecium in multis corrigere licebit.

(*b*) Vicus etiam hodie est templo nobilitatus e sinistra Berannæ seu Mizæ fluvii ripa non longe Zbraslavio remotus, hodie ad ditiones dicti inclyti Cœnobii spectans.

PRÆTERMISSA.

Annales Metenses, uti & Nithardus referunt hoc anno: Ludovicum Bojoariæ Regem contra Patrem Ludovicum arma movisse, egressumque Bojoaria in Alemanniam cum quibusdam sollicitatis Turingis & Saxonibus, cui cum Pater magno exercitu obviam procederet, sic pressum fuisse Ludovicum in terminos ipsos Turingiæ, ut, itinere per Slavos redemto, in Bojoariam fugere compulsus sit. Annales Bertiniani etiam addunt, cum munerum elargitione petiisse adminicula ex- *Annal. Metens. ad h. a.* *Nithard. l. 1.* *Annal. Bertin. ad. h. a.*

terarum gentium & paganorum, quo nomine quique exteri Scriptores Sorabos & Bohemos intelligunt; sed defendit Ludovicum Bavarum A. R. P. Pichler ex Nithardo & Annalibus Fuldensibus, eum nunquam paganos habuisse in exercitu contra Patrem. Sic autem habent verba Annalium Bertinianorum: *Imperator Germaniam transposito Rheno ingreditur fugato filio, & paganorum, exterarumque gentium adminicula etiam sui præsentia compluribus datis muneribus expetente.* Ejusmodi verosimillime loco inspecto comminiscuntur nostri Stranskius, Pessina, Jordanus & Puczalka: Hostivitum (quem tunc Bohemiæ præfuisse volunt) Ducem ad fugientem Ludovicum invisisse, sua pacis studia obtulisse, ab eo gratanter susceptum, & condigno fœdere sancito socium imperii factum, quarum narrationum nulla apud veteres memoria.

Pichler Tractat. VI. de Ludov. Germ.

Stransky Reip. Boj. c. 8. §. 8. Pessina Phosph. septic. Rad. 3. p. 117. Jordan. Orig. Slav. c. 29. §. 40. Puczalka in Navic. Eccles. ad h. a. * *Adelzreit P. 1 l. 10. n. 14. Jordan. cit. loco. Chron. Gotvic. Vocab. Thuringia. Idem in Tabul. Geogr. Med. ævi.*

Tam dubium videri potest, quod Adelzreiter*, Jordanus, aliique asserunt Ludovicum fugientem redemisse transitum suum a Bohemis; nam diligentius expensis Francorum Annalibus non obscure eruitur, transitum hunc a Sorabis, non item Bohemis redemtum fuisse; cum enim Annales Metenses Ludovicum in Turingia *usque ad fines barbarorum* pulsum esse scribant, Turingiæ autem fines eo ævo ad ipsam usque Salam (ubi Sorabi consederant) procurrerint, verosimilius est Ludovicum ad Sorabos se se recepisse, ab iisque transitum redemisse; nam ab iis per Soraborum terras, quin Bohemiam attingeret, secure in Bajoariam suam pertingere potuit; excurrere enim Soraborum terræ ad ipsos Nabi fluvii fontes, quo loco Bojoariorum limites cœpere.

Adam. Brem. c. 31. apud Lindebrog.

Adamus Bremensis hæc refert: *Ludovicus Pius Cæsar M. obiit, ipsi Boemanos, Sorabos, Susos, & ceteros Slavorum populos ita perdomuit, ut tributarios efficeret.* Sed de nullo Ludovici bello contra Bohemos gesto uspiam aliquid apud coævos proditum est, ut is seu error Adami Bremensis, seu librariorum fuerit, qui Ludovico Germanico patrem substituerunt. Iisdem prope verbis hæc recitat Helmoldus, a quo Adamum Bremensem lectum fuisse non uno loco testatum est; sed emendatius hic ista Ludovico Germanico adscribit.

Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 7.

Stredovskius denique ad hunc annum defigit obitum Methodii Episcopi Speculi-Juliensis seu Olomucensis, quo exspirante memorat sedem Episcopalem belli diuturnitate agitatam motibus concidisse. Sed cum alias non infrequens est in citandis authoribus, isthic fontem non coronavit; Goldastus enim & Balbinus annum sui obitus non consignant, ad quem utrumque isthic provocat, quanquam Methodii omnino memoriam referant. Quin in eo gravissime lapsus Goldastus,

Goldast. de

cum

cum Methodium hunc cum S. Cyrilli fratre confundit, eum literarum Slavicarum inventorem, & sacræ paginæ in Slavicum interpretem facit. *Reg. Boh. l. 5. c. 2. §. 7.*

Nec prætereundum ex Hammerschmidio hic videtur, qui ad præsentem annum *Klatowca* suæ conditricis urbis Clattoviæ obitum reponit, cum annum nonum supra octogesimum ageret, quam prope fanum Klivinæ, eo loco, quo hodie sancti Adalberti Capella condita est, summo luctu ethnicaque funebri pompa tumulatam ait; quo fonte autem hæc hauserit, celavit. *Hammerschmid. histor. Clat. P. 1. c. 11.*

ANNUS 841.

Lætum huic anno initium felix Libusscæ partus dedit. Nato ex illa filio in castro Wissehrad nomen Nebihosti impositum. (a) Dux pater, qui gaudio vix se ceperat, tam festivæ diei ergo genitale symposium primoribus gentis instruxit omnium ferculorum potuumque, quæ ætas illa tulerat genere, instructissimum. *Nebihost filius Krzezomyslo nascitur.*

At non idem erat anni exitus. Imbres assidui, & comes imbrium multa eluvio per autumni tempus sementem facere prohibuerunt. (b) Inde anno post per Bohemiam non obscura fames. *Imbres.*

ANNUS JESU CHRISTI 841.

GREGORII IV. PAPÆ 15. LOTHARII IMPER 2. KRZEZOMYSLI 10.

(a) Vox hæc, inquit noster P. Victorinus, interpretatione latina *cælestem hospitem* significat, quod si est: prisca illa Slavica dialecto *Nebo-Goozt* appellatum oportuit. Num ut alias notavimus, *Loderteker*

in Vocab. septil. mus, majores nostri puram literam *b* non habuere, & passim per *g* retulerunt, quas voces hodie per *h* enunciamus, scribimusque.

(*b*) Non soli Bohemiæ sed & aliis regnis ab imbribus is annus infestus fuisse legitur. *Porphyrog. l. 3. n. 39.* Porphyrogenitus enim de eodem anno, qui ultimus fuit Theophyli, scribens, inquit: *Exuberantes pluviæ, prorsusque aeris inæqualitas, intemperiesque terram, ac colonos lædebant, indeque rerum penuria, ac fames.*

PRÆTERMISSA.

Francici Scriptores hoc anno quanti quanti sunt in recensendis dissidiis cruentissimisque præliis inter tres Imp. Ludovici defuncti filios, a quibus itaque, quod historiam nostram spectaret, nihil habemus, præter id solum, quod hæc filiorum discordia vicinis gentibus occasionem præbuerit Francis arma inferendi, & verosimillime pridem illud tributi jugum impositum excutiendi, quod non obscure indigitant Annales quique Francici. *Apud Lucam d'Acherii Spicilegii T. II. p. 375.* Sic enim Chronica S. Benigni Divionensis: *Dissidio filiorum Ludovici Pii occasio exteris rebellandi data.* Et rursum: *Filii gravi pernicie in semet diffidentes unitum prius pulcherrima de diversis nationibus compage Francorum regnum fœda sectione sciderunt.* Nec his in dissidiis quievisse Moravos ac Boemos Danubii seu Istri accolas propalam ostendit Florus Diaconus Lugdunensis dum ita canit:

Apud Mabillon. Vet. Analect. p. 413.

Quid faciant populi, quos ingens alluit Hister,
Quos omnes dudum tenuit concordia nexos?
Fœdere nunc rupto divortia mœsta fatigant.
Sæpe malum hoc nobis cœlestia signa canebant.

ANNUS 842.

Vitiosum ex sterilitate præsentem annum dives auri fossio farcivit. Krzezomyslus Princeps enim ingentem metallicorum numerum, variis, noviterque ingeniose detectis instrumentis ferreis Giloviam emisit ejus montis & juxta positorum juga auri effodiendi causa ri-

rimatum. Nec fefellit fpes induftriam; cum enim montem quendam Borowkam appellatum profundius fcrutarentur, pertigere ad fœcundiffimam auri venam, quam continuo cuniculis perfecuti cum effent, tanto in menfes fingulos auro ærarium Principis auxerunt, ut nemini non fummæ effet admirationi. *Aurifodinæ in monte Borowka fertiliffimæ.*

Eodem anno Pompilius, aliter Popiel dictus ignobilis ille plenusque vitiorum Princeps Poloniæ cum affine fcelerum Rzepicia conjuge prolibusque vivus a muribus foricibusque depaftus eft, ut fufe hiftoriam hanc Critius in fuo Chronico perfequitur. (a) In ejus locum Poloni indictis Gruffuicium comitiis fuffecerunt Piaftum (b) quendam ruftico genere natum ab agris alvearibusque non indivitem, ejusdemque Gruffuicenfis oppidi civem. Multi volunt magicis carminibus eum fuiffe nobilem, quorum virtute & multa mira patraverit, & Poloniæ imperio adjecerit regiones non paucas. Ferunt etiam nonnulli ejus ftirpem in quibusdam Silefiæ Ducibus vivere. (c) *Piaftus Poloniæ Princeps.*

ANNUS JESU CHRISTI 842.

GREGORII IV. PAPÆ 16. LOTHARII IMPER. 3. KRZEZOMYSLI II.

(a) Hiftoriam hanc Hayecius jam ad annum 819. retulit, ubi & nos quæpiam e primo Poloniæ Scriptore adjecimus.

(b) De Piafto eadem prope refert Kadlubecius, cujus demum uxorem appellatam Rzepicam memorat, non item alteram Pompilii, ut refert Hayecius. *Kadlub. l. 2. epift. 3. & feq.*

(c) Recte scribit Hayecius suo adhuc ævo Piasti stirpem in Silesiæ Ducibus perdurasse; ea enim tum adhuc in progenie Tessynensium, Brigensium, & Lignicensium Ducum florebat; at quæ hodie exstinctæ sunt.

Curæus hist. Siles. p. 28. Schikfus. Henel. aliique.

PRÆTERMISSA.

Pessin. Mart. Morav. l. 1. c. 3 & l. 4. c. 5.

Pessina ad hunc annum Rasticen seu Radislaum in Moraviæ regnum evectum scribit, de quo multa præter ordinem & fidem sine veteri authoritate narrat. Nam memorat statim sub regni sui initia Hungaros aggressum, tum ut jugum tributi excuteret, tum ut fratris Bogislai, nescio cujus, cædem ulcisceretur. Prius tamen cum Gestimulo Dalmatarum Rege de hereditariis terris amice transegisse, hinc Hungaros bello sic lacessivisse, ut æstate non tota transacta Insulam Scythicam, omnemque illum Pannoniæ ad Arabonem tractum, quondam majorum suorum sedem in potestatem, inque tantas angustias Hungaros redegerit, in quanta non fuere, a quo Pannoniam essent ingressi. Tum narrat, quod exorto bello inter filios Ludovici Pii collecto ingenti exercitu Austriam invaserit, eamque subjugarit; mox idem Norico Ripensi minatus sit, sed ob bellum Bulgaricum rem conficere non potuerit. Cujus prolixæ narrationis quot sunt capita, tot fere paradoxa, quæ modis omnibus cum horum temporum historia, veterumque fide pugnant. Nam quos hos Hungaros fuisse dicamus: proprie dictos Hungaros? at illi longe posterius in Pannoniam Moraviæque vicinas regiones immigravere, recteque eorum Epocham ex Annalibus Metensibus ad annum 889. statuit A. R. P. Pray. Si Hunnos dicamus: ii his regionibus (expulsi a Carolo M. ut multo prius narravimus) jam perrari fuere sparsim habitantes, tum Francorum Regum servi & clientes, ut nullo modo sustineri possit: Moravos hoc tempore eis fuisse tributarios, Rasticenque hoc tributi jugum excussisse. Certe memorias has A. R. P. Pray in elegantissimo opere suo locis omnibus Critico, si aliquo fundamento nixæ fuissent (nam Pessinam se legisse testatur locis omnibus) non præteriisset. At is commemorato anno 827. inquit: *Deinceps nihil prorsus de Avaribus seu Hunnis consignatum reperio a veteribus.* Scilicet usque ad ea tempora, quibus se se demum Hungari noviter ex remotissimis terris irrumpentes eis tanquam popularibus stirpisque ejusdem genti sociarunt ad finem prope hujus sæculi. Nec Gestimulus eo tempore, sed Tirpimirus Dalmatiæ præfuisse legitur. Id liquet ex relatis Lucii, & producto ab eo ejusdem

Pray Annal. Hunnor. Vet. P. 3. l. 1. p. 323

Pray P. 2. l. 3. p. 291.

Lucius de

dem Tirpimiri diplomate. Nec denique video, qui cisdanubianas regiones *Rasticis majorum sedem* appellare potuerit; ostendimus enim supra ex corvis omnem illarum tractum terrarum Hunnorum paulo ante proprium fuisse, & Hunnico Caroli M. bello ad Francicos Reges recidisse, quem illorum beneficio diversi Duces, regulique sub Francicorum Comitum administratione accepere, certe isthic Regionum partem Carentanos tenuisse, isthic Prinninam & Hezilonem filium ejus adhuc superfuisse, isthic paulo ante Ratimarum aliosque rectores Bulgaricos ditiones habuisse ex Eginhardo & Anonymo de Conversione Bojoariorum & Carentanorum legimus. Denique quid sibi *Austriæ* nomen vult, quod post sæcula demum exortum constat. Sed veriores Rasticis memorias annis consequentibus ex veteribus fideque dignis authoribus proferemus. *Regno Dalm. & Croa. l. 2 c. 2*

ANNUS 843.

Nihil his temporibus montis Betularum seu Przibramensibus argenti venis per Bohemiam fœcundius. Huc maxima hominum pars ditescendi avida ab agris effusa pervicacia saxa domabat nec conatu frustrato; operam enim copiose erutum aurum argentumque largiter compensabat; at fames neglecto agrorum cultu vel ingratiis accersita omnem eam regionem premere cœpit. Cum isthic nihil amplius suppeteret, in provinciam Pragensem missi, qui frumentum pretio metallicis adferrent. Sed nec ea diu exportationem hanc sustinere potuit, quin & illa paulo post rei frumentariæ inopiam, ac pene famem persentisceret. Non defuere ex primoribus quique, qui Krzezomyslum gravissimis verbis exhortati sunt, dispelleret metallicos istos, agrisque rursum addiceret, denegaret eis stipendia *Przibramenses fodinæ feraces.*

ali-

alimentaque, majorem rationem felicitatemque in frugum ubertate, quam auro argentoque reponendam esse. At coecato auri fulgore Krzezomyslo quisquiliæ nugæque hæc visa sunt, animum ad argenti conquisitionem obfirmanti. (a)

ANNUS JESU CHRISTI 843.

GREGORII IV. PAPÆ 17. LOTHARII IMPER. 4. KRZEZOMYSLI 12.

(a) Ad hunc locum ita commentatur noster P. Victorinus: tam alte in hominis animum descendit auri cupiditas, avaritiaque, si semel aditum nacta est, ut nullis divinis humanisque consiliis exstirpari possit. Inter cetera vitia, quæ passim authores in Krzezomyslo perstringunt, istud omnium maxime vitam ejus ignobilem reddidit, quod Julius Solimannus his verbis depingit:

Jul. Soliman. in Krzezomyslo

Hunc ira, hunc feritas, hunc inclementia morum,
Hunc auri turpem cæca libido notat.
Lætatur populi damnis, gentisque ruina,
Crescere divitias Principis, asper amat.
O! vanas hominum mentes! quæ lucra? cruentum
Si premit, & lacerat subdita membra caput.

PRÆTERMISSA.

Conciliatis hoc anno tribus Caroli M. filiis, scilicet Lothario, Ludovico & Carolo nominatissima illa apud Verdunum regnorum divisio facta est, de qua fuse Nithardus & Annales Francofuldenses. In hac regnorum partitione Germania in peculiaris & separati Regni normam redacta est, Gallia enim ab illa penitus sejuncta, utraque sui juris facta absque ulla alterius ad alteram dependentia aut nexu, ambæ jura propria consecutæ, ac separatas respublicas constituere, ut jam ex veteribus observavit Otto Frisingensis, fusissime autem persequuntur passim omnes juris publici Scriptores eosque inter luculentissime his verbis Pufendorfius: *Ludovicus Pius tres habuit filios Lotharium, Ludovicum, & Carolum; ii cum imperium Francicum inter se dividerent, Ludovico toti* ob-

Nithard. l. 4. Annal. Francofuld. ad h. a.

Otto Frising. l. 5. Chron. c. 35. Conring. de finib. Imper. Germ. l. 1. c. 3.

obvenit Germania cisrhenana, & aliqua item portio Germaniæ transrhenanæ - - - In ea Ludovicus summum tenuit, & nullis legibus definitum imperium, ut superiorem neminem, non fratrem natu maximum, nedum minimum, cui Gallia obtigerat, agnosceret. Atque eo primum tempore Germania in Regni peculiaris, nec nisi unius imperii obnoxii formam redacta est. At quod passim quique ex iis obtendunt: Bohemiam jam tum in portionem Ludovici venisse, de eo apud synchronum hactenus, vetustumque nullam reperi memoriam. Quin Chronicon Fontanellense coævum tacita Bohemiæ mentione his verbis divisionem istam intra Ludovici Pii filios complectitur: *Post cruentissimum prælium pace inter eos* (Ludovici filios) *facta diviserunt inter se Francorum Imperium: & Lotharius quidem accepit Regnum Romanorum & totam Italiam, & Franciæ partem orientalem, totamque provinciam. Ludovicus vero præter Noricam, quam habebat, tenuit regna, quæ pater suus illi dederat, id est Alemanniam, Thuringiam, Austrasiam, Saxoniam, & Avarorum id est Hunorum Regnum. Karolus vero medietatem Franciæ ab occidente, & totam Neustriam, Britanniam, & maximam partem Burgundiæ, Gotiam, Vasconiam, Aquitaniam*, hinc nec illa in nexum ullum, nisi ratione annui tributi pendendi (si tamen hunc nexum aliquem dicere libet) pervenit. Quare Reges nostri contra onera alia ceteris membris Romani Imperii imponi solita omni tempore solennissime protestati; & jam pridem mentem Bohemorum declaravit Cosmas per legatorum verba ante Henricum Imperatorem: *Si aliquo præter solitum* (de pendendo tributo) *legis jugo nos aggravare volueris, mori potius promti sumus, quam insuetum ferre onus.* Sed unus instar omnium est Augustissimus Ferdinandus I. Bohemiæ Rex, idem postea Imperator, qui comperto, quod in conventu Wormatiensi matriculatio seu taxatio Regni Bohemiæ ab ordinibus Imperii fuisset indicta, ut Boemi, quod Imperii Germanici essent clientes in partem ferendorum publicorum onerum vocarentur, in publicis Imperii Comitiis habitis Augustæ an. 1548. pro libertate Boemiæ sic germanice peroravit:

Glafeys Pragmatischen Geschichten c. 1. Pufendorf. Introduc. ad hist. Europ. c. 8. §. 2

Apud Lucam d'Achery Spicilegii T. II. p. 263.

Cosmas l. 2. ad An. 1040.

Landorpius in Actis Public. T. I. l. 10. c. 32. Balbin. Dec. 1. l. 3. c. 1.

Daß in der zu Worms an. 1521. verfaßten Matricul das Königreich Böheim mit 400 zu Roß, und 600 zu Fuß beleget worden, da doch die Stände der Cron Böheim ganz keiner Reichs-Anschläge bekenntlich, und gar nicht wusten geständig zu seyn, daß weder der angezogene Wormsische, noch andere ältere Reichs-Anschläge mit ihrer Königlichen Majestät löblichen Vorfahren Könige zu Böheim Wissen noch Willen geschatzen, vielweniger dieselbe jemals darein gehohlen, oder einige Hilfe darauf entrichtet, oder auch die wenigste zu leisten schuldig gewest

west wären. Weil auch die Steuren im Reich mehrentheils auf die Stände in den 10 Creisen bestimmt, die Cron Böheim aber in einigen des Reichs-Bezirk niemals gewesen, sey leichtlich abzunehmen, daß dieselbe Cron mit dem Reich in vorigen Zeiten ganz nicht gesteuret, und dannenhero jezt unbillig in die Anschläge des Reichs gezogen wurde.

Quæ omnia conficiunt Boemiam nullo Imperii circulo unquam fuisse inclusam, non paria cum ceteris Imperii membris onera tulisse, eamque regnum esse non solum sui juris penitusque liberum, sed etiam ab Imperio Germanico prorsus tum gente tum institutis segregatum. At non negandum ipsius gentis nostræ intestinis seditionibus posterius quæpiam jura accrevisse Imperatoribus in Bohemiam. Cum enim sæculo cumprimis XI. & XII. non raro plures ducalis stirpis filios, regnique heredes numeraret, alter vero præ altero ducatus habenis inhiaret, alter alterum sede deturbare conniteretur, atque propriis diffideret viribus; accidit, ut dominatus sibi stabiliendi causa Germanorum Cæsarum patrocinium implorarent, eis se submitterent, vexilla reciperent, Boemiamque quasi in feudum deferri sibi sustinerent; quod jus dein Imperatores persecuti, ab iis in successores transtulerunt. Hinc legere est investiturarum literas Friderici II. Imp. anno 1212. & an. 1231. Richardi I. Rom. Regis anno 1262. Rudolphi I. an. 1276. Adolphi an. 1292. &c. apud Goldastum & Balbinum recitatas, in quibus Boemiæ Regnum aperte Feudum Imperii vocatur, & ad quod suscipiendum novus Rex sistere se Imperatori debet. Quanquam Veriherus prorsum neget Reges Bohemiæ ratione Bohemiæ, sed respectu Electoratus, & quarumpiam tantum terrarum, uti Egræ Luzemburgi aliarumque olim ad Romanum Imperium pertinentium, Germanorum Cæsarum feudatorios fuisse. Interim vero si etiam feudatorios fuisse dicamus, leve id clientelæ onus plurimum honoris & commodi secum traxit. Inde namque Rex Bohemiæ in Comitiis S. R. I. sedendi, suffragandi, & eligendi passivum, ut ajunt, & activum jus retinet, indigenatu & juribus Imperii gaudet, in ejusdem tutelam suscipitur. Advertit hæc bona novissimis temporibus Augustæ memoriæ Josephus I. Imp. qui ne Boemiæ Regnum jure illo suffragii per interruptum ejus usum, & consequentibus inde supra dictis commodis excideret, id ipse felici auspicio instauravit. Nimirum fuere olim in S. R. Imperii societate Reges Bohemiæ, ideoque ejus comitia eo fine frequentarunt, ut officio defungerentur Principis, aut status Germaniæ, quo de Comitialibus argumentis tractarent, ac deciderent, adeoque non qua testes, actores, rei,

Veriherus Vindiciæ Bohemiæ c. 2. & 3.

rei, vel hospites, & negotiorum Imperialium observatores, sed quà suffragatores, socii, collegæ, cives, judices, & Principum Germaniæ potentissimi, non ex arbitrio & beneplacito, sed ex officio & necessaria causarum subscriptione S. R. I. Comitiis adessent. Verumtamen quia per tria fere sæcula illius juris exercitio abstinuerunt, & interesse Germaniæ conventibus neglexerunt, partim ne onera tributaque & servitia Imperio præstarent, partim quod Hussiticis bellis impediti, curisque domesticis distracti parum attenderent alienis, partim etiam quod Imperii Germanici fasces & gubernacula Bohemiæ Principes Austriaci haberent, ut parum videretur e re Bohemiæ Regem in ordinibus Germaniæ numerari. Accessit tandem Juris-Consultorum ultimi sæculi dubitatio: num Rex vere esset, qui Regni causa subesset alteri, vel ipsimet Romano Imperatori? ad extremum quando Imperii legibus & Comitiorum recessibus locum nullum darent Boemi, tæduit Germanicos proceres societatis illorum, ne leges ipsis tantum dare sine omni effectu viderentur. Quapropter cum ita Boemicum suffragium in dubium vocaret Germania, ut aut abstinerent Boemi ab Imperii Comitiis, aut, si ad hæc recuperare vellent accessum, redirent ad onerum cum reliquis Germaniæ ordinibus societatem: sapientissimus Imp. Josephus I. successorum suorum in Regno Boemiæ honori & commodis consulturus, simul Boemiam ad pleraque cum aliis Germaniæ ordinibus onera ferenda obligavit, ac insuper diplomate suo declaravit: Regem Bohemiæ ut Electorem in classe Electorali non ut Regem compariturum; mox omnium Germaniæ procerum consensu pristinum in S. R. I. Comitiis jus, quod Augustissimi progenitores sui dudum in votis habuere an. 1708. felicissime instauravit, datis in eam rem omnium Imperialium ordinum instrumentis, & ipsius Augustissimi reversalibus, quæ videre licet in dissertatione de jure suffragii Regis Bohemiæ in S. R. I. Comitiis novissime instaurati a Joanne Petro Ludewig Halæ Venedorum 16. Maji an. 1709. & Goldasti Commentariis novissime reimpressis, addita: cui annexa Joannis Hertii J. U. D. dissertatio de renovato Romano-Germanici Imperii Regni Bohemiæ nexu, in fine statuum Imperialium, & ipsius Imperatoris ea de re decreta, & historicam introductionem legati Bohemici (is fuit Wenceslaus Norbertus Comes Khinsky Regis Bohemiæ supremus Cancellarius) in senatum Electoralem exhibet. Sed de his plusquam satis.

Nec prætermittendum ex Pessina, quod ad hunc annum præterea spectare videtur: is igitur refert: quod cum post hanc partitionem *Pessin. Mart. Morav. l. 2. c. 5*

nem Regnorum Ludovicus Rex Germaniæ intellexiſſet eum miſerabilem Auſtriæ ſtatum, in quem Raſtices Dux Moraviæ eam redegerat, collecto exercitu expeditionem ſuſcepiſſe; certatum eſſe crebris velitationibus, nonque ſemel pacificationes tentatas eſſe; ſed Raſticis feroci animo præplacuiſſe bello fortunam experiri; accidiſſe tandem ut victo Dalmatiæ Rege totam vim contra Raſticem Ludovicus converteret. Quare copiis multo ſuperioribus victum, tota Auſtria exturbatum Raſticem, nec in hoc aquieviiſſe Ludovicum, ſed transjecto Danubio in viſcera Moraviæ ſæviiſſe, ac demum nonniſi autumni ad finem decurrentis aſperitate exercitum retrahere coactum. At horum rurſum ne veſtigium quidem in alio vetere reperire eſt.

ANNUS 844.

Cum metalla ſuperarent, ignarus quid iis faceret pecunioſus Princeps, nempe in murorum faſtigia, & ingentes ſubſtructionum moles magnam earum partem effudit. Radoſtinium vaſtiſſimi ambitus caſtrum erectum, ubi principales filii Neklan, itemque Nebihoſt ſub cura familiaris liberti Swietlonis procul a matre educarentur. Mater ejusce abductionis perquam invita, cum ab obſtinatiſſimæ ſententiæ marito revocationem chariſſimorum pignorum precibus non poſſet extundere, ad terrores, nocturnasque imagines, quibus obnoxium ſciebat conjugem, verſa, quondam bene mane turbata, ut erat a ſomno, coma in thalamum irrumpit, atque ad maritum: „O noſſes, inquit, anime mi! quid hac nocte?„ cum ille conſternatus quæreret: quid? „Perdidiſti, inquit illa, ſanguinem noſtrum, „communes liberos, ſi annum hunc ſolidum Radoſtinii (a) „morantur. Cetera ne quære, fatale eſt. Scis, quam non

Radoſtin caſtrum.

men-

„ mendacia ſint mea inſomnia. „ Valuit hæc ſeu muliebris tragula, ſeu re vera nocturnæ fuerint præſtigiæ. Liberi Wiſſehradum confeſtim revocati, cum Neklan annorum quinum denum, Nebihoſtus quadrimo major non eſſet.

ANNUS JESU CHRISTI 844.

SERGII II. PAPÆ 1. LOTHARII IMPER. 5. KRZEZOMYSLI 13.

(a) Radoſtin quaſi latine ſepimentum cupediarum ſeu voluptuarium dicas. Caſtrum hujus nominis hodie nullum ſupereſt, vicos plures in diverſis Bohemiæ regionibus reperire eſt, an eorum aliquis hujus caſtri ſint reliquiæ, quis divinet?

PRÆTERMISSA.

Annales Francofuldenſes ad hunc annum referunt: *Hludovicus Abodritos defectionem molientes bello perdomuit, occiſo rege eorum Gozomuil, terramque illorum & populum ſibi divinitus ſubjugatum per Duces ordinavit.* Hildesheimenſes, ita habent: *Lotharius Rex cum orientalibus Francis venit in Silviam*, (Slaviam) *& eorum Regem Gesliunulum occidit, ceterosque ſibi ſubegit.* Ditmarus ſcribit l. 7. *Lotharius Imperator venit cum orientalibus Francis in Sclavoniam, & eorum Regem Geſtimulum occidit, ceterosque ſubegit, & dedit Eccleſiæ Corbejenſi ipſo anno dedicationis ejus, ut Chronica teſtatur.* Chronicon quoque Quedlinburgenſe & Schafnaburgenſis *Geſtimulum* vocant, & a Lothario quoque interfectum tradunt. Jam Hayecius noſter ad annum 909. prodit: S. Ivanum primum Eremitam Bohemiæ moriturum confeſſum ſe *Geſtimuli Regis Croatarum* filium eſſe. Quo argumento inducti plerique Scriptores noſtri eundem Geſtimulum (quem jam Dalmatiæ, jam Croatiæ Regem faciunt) exiſtimant patrem fuiſſe dicti S. Ivani. Multo longius digreſſi Peſſina & Stredovskius, dum Raſticis Moraviæ Ducis conjugem, ut ajunt, Miroslavam appellatam præter ullam allatam authoritatem ejusdem Geſtimuli filiam, & S. Ivani ſororem faciunt. Quod ad Chronologiam attinet, ea quidem minime repugnat, ut *Geſtimulus* hic pater S. Ivani fuerit, cum grandævus,

Annal. Francofuld. ad h. a.

Annal. Hildesheim. ad h. a. apud Leibnit. T. I. p. 715.

Apud Leibnit. T. I. p. 403.

Chron. Quedlinburg. ad h. a. Schafnaburg. ad h. a.

Pontan. Boh. Pia l. 4. Peſſin. Mart. Mor. & in Phoſph. ſept. Rad. 3. p. 125. Balb. Dec. 1. l. 4. §. 2. alibiq. Stredovsky S. Morav. hiſt. l. 1 c. 12. p. 80.

vus, & postquam 42. annos spelancam in Bohemia incoluisset tandem anno 909. mortuus referatur ab Hayecio. At gravissimæ inter viros eruditos de tota hujus *Gestimuli* historia altercatio ob vetustorum quorumque Annalium discrepantiam, quorum alii a Lothario isthic terrarum post partitionem fratrum nihil amplius possidente, alii a Ludovico cæsum statuant. Hanius quidem existimat locum Hildesheimensium Annalium & Lamberti Schafnaburgensis depravatum esse, legendumque esse pro Lothario Ludovicum, cum is Rex orientalium Francorum fuerit & Germanorum, cum quibus Lothario Imperatori, Regique Lombardorum nihil amplius negotii fuerit. Diploma vero Lotharii, quo is cæso Gestimulo Rege insulam Rugiæ Corbejensi Monasterio donat, quodque Nicolaus Schatenius in Annalibus Paderbornensibus & Ekhardus produxit, in dubium vocat his argumentis: Imo. quod Lotharius nunquam Rugos vicisse, nunquam Rugiam possedisse uspiam legatur, aut vel eo pervenisse. 2do. quod idem in illa Regnorum partitione Verdunensi nullam portionem in Sclavis, atque hinc neque in Rugia acceperit. 3tio. quod circumstantiæ belli fabuloso pene ritu in hoc diplomate referantur, & stylus a stylo aliorum diplomatum Lotharii multum differat. Contra Bollandistæ censent hoc diploma rejici non posse, cum notas temporarias accurate observet, cum ejus jam Annales Corbejæ Saxoniæ & Ditmarus non obscuram memoriam innuat, dum ait: *Ecclesia Corbejensis id Chronica testari*, & denique id a Lothario fieri potuisse peculiari aliquo exercitu, præsertim cum e Saxonibus non paucos sibi adhærentes habuerit, scilicet Saxones *Stellingas* appellatos, ut memorat Adelzreiter & Brunnerus.

Hanius in hist. Imp. P. 1. c. 4. §. 4.

Acta SS. in append. ad 15. Jun. de festo S. Viti. Apud Leibnit. T. II. p. 297.

Adelzreiter Annal. Boj. P. 1. l. 2. c. 10. Brunner. P. 2. l. 1. n. 7.

Sed ut ad Gestimulum nostrum redeamus: historia Mſ. in vetusto Codice Bibliothecæ S. I. ad S. Clementem Vetero-Pragæ olim Lit. Y. M. 1. signato nuspiam hujus Gestimuli meminit, nec quo patre prognatus sit, ostendit, natione Ungarum & stirpe Regia progenitum fuisse docet. Sustineri vix vero potest, ut patrem ejus Gestimulum Croatiæ proprie dictæ Regem fuisse sentiamus; nam Carolus Dufresne, qui Regum Croatiæ catalogum diligenter in historia Byzantina texuit, nullum eorum Gestimuli nomine refert. Multo minus vero Dalmatiæ Ducem aut Regem dicere liceat, quorum non modo triplicem catalogum Lucius, scilicet ex Porphyrogenito, Thoma Archidiacono Spaletano, ex auctoribus fide dignis & privilegiis adornavit, sed nec ejus Casimirus Freschot in memoriis historicis & Geographicis Dalmatiæ uspiam meminit, ut taceam ante a me ostensum esse *Tirpimirum*

Luc. de Reg. Dalm. & Croatia l. 2. c. 1.

hoc

hoc plane ævo Dalmatiæ præfuisse. Verum quoniam ex Porphyrogenito constat illius ætate Croatarum nomen amplissima latitudine, ac pene ea, qua *Slavorum* nomen, acceptum fuisse, non incongrue fortassis Gestimulus Croatarum Rex aut Dux dicetur, cujuscunque demum Slavicæ reipublicæ is fuerit; atque id adserimus ad salvandam vetustissimam traditionem, qua S. Ivanus Croata gente fuisse adstruitur, cui nec Mſ. illa supra laudata S. Ivani vita (sæculi XV. initio, ut multis indiciis liquet, exarata) repugnare videtur, quandoquidem qua latitudine olim hodieque accipiatur Hungaria, non obscurum est. Jam cum Annales Francofuldenses aliique vetustissimi Gestimulum Obodritorum Regem aut Ducem faciant, revocandum illud ex Eginhardo in memoriam, quod idem Lucius, Ekhardus & Adelzreiter referunt, præter septentrionales Obodritos alios fuisse Orientales Serbis & Croatis item & Dalmatis affines, ut igitur Gestimulus istorum Dux esse potuerit; quo pacto salvari poterit aliorum veterum Annalium authoritas eum a Lothario cæsum fuisse, nam eos in terrarum tractus, etiam facta fratrum partitione, Lotharium saltem nomine Imperatorio ob vicinam Italiam ac cumprimis Venetias jura exercuisse non uno loco ex Lucio testatum est, ex quo eodem non obscurum est: Obotritos hos jam tempore isto Christianos fuisse, ut ita nihil obstet, quin filium ejus Christi lege imbutum sacratioris vitæ studio eremum petiisse dicamus. Imo cum Lucius referat non multo post Dalmatas attentasse, ut se se in libertatem contra Lotharium vindicarent, non incredibile hoc ipso anno Obotritos hos Orientales cum Duce suo Gestimulo defectionem molitos, ut loquuntur Annales Francofuldenses.

Eginhardus ad An. 824. Ekhard. l. 28. c. 214. Adelzreiter An. Boj. P. 1. l. 10. Luc. de reg. Dalm. & Croat. plur. loc.

Luc. ibid. l. 2. c. 2.

At vero Pessina de eodem Gestimulo plura profert veteribus omnibus incognita, ex eoque Stredovskius, quæ compendio recensere libet: videlicet Gestimulum hunc Dalmatiæ Regem, & Bornæ Regis anno 821. defuncti nepotem fuisse, cum eo Rasticem seu Radislavum Moraviæ Regem controversiam de hereditate amice transegisse; intercessione Gestimuli factum, ut Duce Rastice Moravi & Hunni, qui tum longe lateque transdanubianam ripam populabantur, Laureaco parcerent, quæ vel eo solo argumento evertuntur, cum certo constet ex Annalibus Francofuldensibus post mortem primum Gestimuli Rasticem in ducatum Moraviæ evectum, & quidem anno reparatæ salutis 846.

Pessin. Mart. Morav. l. 1. c. 3 & l. 2 c. 5. Stredovsky S. Mor. hist. l. 1. c. 12.

Annal. Francofuld. ad Ann. 846.

AN-

ANNUS 845.

Annus ſupra octingenteſimum quintus & quadrageſimus triſti ſcelere, nec tragico minus ſceleris exitu ater ac funeſtus, tracturus ſecum non auditum ante hos dies flagitium, ni Radoſtinio principales liberos anxia matris cura avocaſſet. Blobojus de gente Wrſſovecia ſeu Rohowicia ex pago Wrzeſow [a] vir quantis divitiis, tanto virium robore terris caſtri Radoſtin affinis vatiniano plusquam odio aſpernabatur Swietlonem Ducalium filiorum præfectum. Habitabat per eos dies pineam domum Swietlo, quam animi cauſa haud procul domo ædificarat. Tam propinquum factorum, ut putabat, ſuorum ſpeculatorem cum Blobojus ferre nollet, ſubjectis clam facibus prius dormientem cum uxore, liberis, ſervorumque manu exuſſit, quam miſer aut perſentiſcere malum, aut occupantibus omnia flammis peſtem effugere poſſet. Clarius ipſo incendio facinus erat Bloboji. Perlatum ad Principem mirum quantum animum ejus exacuebat; vocatum igitur in palatium & conſcientia ſceleris adeſſe recuſantem Blobojum jam manifeſtum criminis authorem immodicus iræ Krzezomyslus cum ſatellitum globo perſequitur. At ille non ſegnior ad deſperationem, quam flagitium, conſpicatur procul ultricem manum, ante ſuis ipſe ignibus cum omni domo, in quam ſe cum uxore liberisque includi fecit, in cineres abiit. Atque hic primus eſt in Bohemia incendiarius, qui ſuis ignibus arſit, cauſaque fuit latæ poſtmodum a Principe hujus ipſius adverſus incendiarios pœnæ. [b]

Swietlo inſidiis Ploboji vicus exuritur.

Eandem pœnam ſceleris auctor ſibi irrogat.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 845.

SERGII II. PAPÆ 2. LOTHARII IMPER. 6. KRZEZOMYSLI 14.

(a) Wrzeſow poſterius Wrzezowes, quaſi pagum Wrzezovii, denique Wrzezowitz appellatum contendit noſter P. Victorinus, ab eaque nominatiſſimam olim Equitum de Wrzeſowitz proſapiam nomen traxiſſe. Ex ea familia ſæculo XVI. floruit Wenceslaus ſupremus Cameræ Præſes eruditione ea ætate cumprimis clarus, cujus beneficio typis excuſum Jus Provinciale habemus. Weleslavinus ab eo quoque Mſ. hiſtoricum de Bohemia ſupereſſe teſtatur; ceterum grandem ſuam Bibliothecam Eccleſiæ Parochiali S. Nicolai Micro-Pragæ tranſcripſiſſe memoratur; plura de eo videri poſſunt apud Lupacium. *Weleslav. in Calend. p. 334.* *Lupac. in Ephemerid. ad 19. Jul.*

(b) Hæc pœna in incendiarios lata habetur in veteri jure Municipali O. 14.

PRÆTERMISSA.

Dum Annales Hayecii rebus minoris momenti lectorem diſtinent, rem omnium memoratu digniſſimam hoc anno præteriere. Reſpexit tandem infinita Dei miſericordia etiam gentem noſtram, poſteaquam finitimos circumquaque populos ad Evangelii lucem perduxit. Ad hunc quippe annum referunt Annales Francofuldenſes: *Hludovicus* (Germaniæ Rex) *quatuordecim ex Ducibus Boemanorum cum hominibus ſuis Chriſtianam religionem deſiderantes ſuſcepit, & in octavis Theophaniæ baptizari juſſit.* Idem habet Aimonius, Sigebertus Gemblacenſis, Magnum Chronicon Belgicum, aliaque vetuſta Chronica, ut recentiores omnes taceam. At tot Ducum, tamque ſubita ad Chriſti ſacra converſio vix quidem ductu proprio fieri potuit, ut merito conjicere liceat ſementem Evangelii clam apud nos a vicinis Bojoariæ ſacerdotibus (quorum tamen nomina nobis invidit ætas) jactam fuiſſe, quæ demum hoc anno feliciſſime propululavit. A. R. P. Sigiſmundus Calles tam ſubitaneæ tot Ducum converſionis cauſam autumat ſuperioris anni cladem interitumque Geſtimuli Slavorum Obotritorum Regis; at cum Geſtimulum *Annal. Francofuld. ad h. a.* *Aimon. l. 4. hiſtor. Franc. Gemblacenſis, Magn. Chron. Belg. ad h. a.* *Calles in Annal. Auſtr. l. 3.*

Aaaa hunc

hunc plerique Christianum fuisse sentiant, casus hic potius Duces nostros a suscipiendis Christianis avertere potuit, nisi divina misericordia errantes vocasset in viam. Tam parum etiam probari potest, quod Jordanus asserit: eos scilicet exemplo Privinnæ illectos, speque præmii, quale is a Ludovico tulerat, tractos; quasi vero terrestria & mundana præmia eis cœlestibus majora potioraque visa fuissent.

Jordan. orig. Slav. N. 986.

II. Intra Octavam adorati a Magis Christi diem rem gestam ex vetustis Chronicis Francicis discimus, quo loco id autem factum sit, nuspiam proditur. Plerique id Reginoburgi evenisse autumant, quod quidem verosimillimum videtur, tum quod is locus tunc Bohemis vicinissimus fuerit, tum quod Ludovicus isthic passim resederit, tum quod postea constet Ratisbonensem Episcopum jura Episcopalia exercuisse in Bohemia. Hinc etiam Viguld. Hundius ad hunc annum adjicit: Bothuricum Pontificem Ratisbonensem jussum esse Zechos instituere in Christiana Philosophia, quod idem tradit Aventinus, ex iisque passim nostri.

Hundius in Metrop. Salisburg in Ep. Ratisb. Aventin. Annal. Boj l. 4.

III. Major difficultas oritur definire, num hi quatuordecim (perperam XII. tantum facit Brunnerus) fuerint Duces, an Comites seu Dynastæ illustriores, & quinam hi ipsi fuerint? quod ad primum attinet: Aventinus primus a nomine Ducum recessit, vocatque *quatuor decim gentis dignitates.* Puczalka facit filios Wladikorum & Lopotonum. Balbinus existimat dicendos esse: *Ex nobilitate Bohema viros Principes, aut militiæ antesignanos.* Pessina vocat: *Illustriores dynastas.* Jordanus * *Moravorum proceres* fuisse autumat. Glafeys plane argumentis impugnat nomen *Ducum*, censetque *regionis* tantum *primores* fuisse. At in plures Ducatus tum, & posterioribus adhuc temporibus Bohemiam divisam fuisse plurimis vetustissimis exterorum, domesticorumque Scriptorum testimoniis cautum est, quod ipsum citato loco his verbis fatetur Balbinus: *Constat nihilominus in Bohemia, ut ex superioribus patet, plures Duces fuisse: Zlicenses, Lucenses, Melnicenses, Teplicenses, Boleslavienses, Lipenses, pluresque alios, quorum ipsa nomina antiquitate perierunt. Cosmas etiam antiquissimus scriptor in Bohemia plures provincias collocat.* Et certe Annales Francofuldenses nobis præterea prodidere *Ducem Viztrachi*, Christannus *Kurimensem*, exteri coævi passim de pluribus loquuntur, ut plane appareat, eam tum fuisse Boemiæ faciem, quam longe posterius in Silesia vidimus inter plures Duces partita. At, uti jam alias insinuavimus,

*Brun. Annal. Boj P. 2. l. 1. §. 8. Avent. Annal. Bojoa. l. 4. Puczalk. in navic. Eccles. ad b. a. Balb. Epit. l. 1. c. 10. Pessin. Phosph. septic. Rad. 3. p. 117. * Jordan. Orig. Slav. N. 986. Balbin. c. l.*

mus, minime dubitamus isthoc jam tempore ob Francici Imperii metum hos ceterosque Duces Bohemiæ vicinosque plures, Pragensem respexisse tanquam præcipuum, eique fuisse obnoxios. Nam supplementum Annalium Francorum Pithœorum nuper a Clarissimo Kollario ex Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi vulgatum *inter Duces omnes Boemanicos*, qui Ratisbonam ad conventum generalem venerant, *primores fuisse*, ait, *Spitigneum & Vratislaum* Borzivogii Ducis Pragensis filios. Quod ad Ducum nomina, eorumque regiones, quas tenebant, attinet, silent veteres. Ariolationes nonnisi sunt recentiorum, qui aliquos de nomine proferunt. Sic Pessina Dynastas Klattovienses, Studynecios, Plsnenses, Radaussii posteros, Teplenses, & ex Weleslavini sententia Warenses & Kadanenses opinatur, quicum facit Hammerschmid. Crugerius accolas Misniæ fuisse autumat, interque ceteros Bilineos Comites, qui tres soleas in clypeo gerebant. Verosimillimum est: Duces eos ex meridionali orientalique Bohemiæ plaga sedisse, Bojoariis & Moravis contermina, quorum illi commercio doctrinam Christianam hauserint; de nomine autem tum eorum, tum ducatuum spississimæ tenebræ. Ceterum nonnulli sat vetusti authores, ut Hermannus Contractus, Albericus Monachus Triumfontium, Vadianus Conf. S. Gallensis, & ex iis recentiores quipiam cum Pagio hanc XIV. Ducum nostrorum conversionem ad annum sequentem rejiciunt. At quoniam Annales Francofuldenses omnibus his vetustiores sunt, ab eorum Chronologia recedere piaculum ducimus.

Supplem. Annal. Pith. ad An. 895. p. 527.

Pessin. Phosph. septic. Rud. 3. p. 117. Hammerschm. Prodr. Gl. Prag. c. 2. p. 12. Crug. ad 28. Jan.

Herm. Contract. & Alber. ad Ann. 846. Vadian. de colleg. & Monast. Germ. vet. l. 2. Pagius in Crit. Baron. ad An. 846.

IV. Eodem anno & quidem tempore autumnali in Saxonia apud Padaprunno generale placitum a Ludovico habitum narrant iidem Annales Francofuldenses: *Ubi* (inquiunt) *Sclavorum quoque & Bulgarorum legationes suscepit, audivit, & absolvit.* Quibus in Comitiis num etiam legati Bohemorum & Moravorum fuerint, ut sensit Jordanus, dubium, cum anno sequente rebellionis accusentur ab Annalibus Francofuldensibus, bellumque in eos moverit Ludovicus.

Annal. Francofuld. ad h. a.

Jordan. de Archi Pincernat. Boh. c. 4. §. 11.

ANNUS 846.

Tertium jam annum maxima silvescebat agrorum pars, ortaque inde penuria frugum ea fuit, ut lautiores

Panis penuria. etiam mensæ panem inter cupedias præberent. (a) Admonitus ea de re a patribus Princeps: insano metallorum studio universam gentem iri perditum. Si rempublicam salvam cuperet, infaustos illos patriæ perfossores Przibramenses Gilovienfesque ad aratrum reduceret; periculum esse, ne, quod alicubi cuniculos fecisse scribunt, hic sorices hujusmodi patriam suffoderent. *Krzezomysli totus in fodinis animus.* Verba monentibus dedit Krzezomyslus; nam vix monitores recesserant, cum animo meditans hanc frumenti inopiam ad se non pertinere, ærarioque suo nihil adferre detrimenti; perstitit in sententia quantus quantus immersus cupiditati auri. Magna omnium fuit exspectatio, fidemne datam tandem liberaturus esset Princeps? cumque adunco se suspendi naso intelligerent, multum prostratus est illorum animus. Accendit autem inprimis res Horimirum, virum strenuum patriæque salutis perstudiosum, (is tum Neumietelii (b) Przibramum inter & Beraunam sub Auffynensibus jugis (c) sedem habebat) hujus eo vergebant indefessa studia, ut præ auri exquisitione agrorum cultus spectaretur, illique montium rimatores etiam cum indignatione Principis ac molestia pellerentur.

ANNUS JESU CHRISTI 846.

SERGII II. PAPÆ 3. LOTHARII IMPER. 7. KRZEZOMYSLI 15.

Annal. Francofuld. ad h. a. (a) Annis quatuor posterius Annales Francofuldenses, aliique Francici magnam frugum inopiam, & exortam inde famem non modo per universas Gallias, sed & Germaniam testantur; quæ

quæ tam enormis fuisse scribitur, ut etiam per vicinam Turingiam homines inopia contabescerent, & parentes de trucidandis, manducandisque liberis consilium atrox inirent.

(*b*) *Neumietel*, quasi arcem ignoratam dicas, verosimillime sic dicta, quod tum longe ab hominum aspectu in silvis reposita esset. Superest hodie vicus templo insignis in regione Beraunensi Przibramum inter & Beraunam non longe Hostomitzio remotus.

(*c*) Nomen hoc ex ea antiquitate non esse prodit dyphthongus *au*, ita ut *Ussyni* appellatum oporteat, si hanc ætatem sapere libeat dicere, de eo monte nuspiam seu in vetustioribus, seu recentioribus memoria. Ceterum cum annus hic rebus majoris momenti rursum Hayecio sterilis est, fœcundior is est apud exteros.

PRÆTERMISSA.

Tot Ducum Bohemiæ superiore anno ad Christi castra transeuntium a ritu pagano defectionem non modici tumultus in gente nostra, ac cumprimis Moravia consecuti sunt; timentes enim procul dubio Bohemi Moravique hac religionis mutatione libertati suæ derogatum iri, & Ludovicum amplius quid juris in neophytis Ducibus quæsiturum, ad prævertendum periculum arma expedierunt, atque ut vult Fabricius cum Hunnis, imo ut contendit Goldastus, etiam cum Polonis fœdus pepigerunt. Quare, ut loquuntur Annales Francofuldenses: *Ludovicus circa medium mensem Augustum cum exercitu ad Slavos Margenses* (Marhanenses) *defectionem molientes profectus est. Ubi ordinatis, & juxta libitum suum compositis rebus Ducem eis constituit Rasticcn nepotem Moymari. Inde per Boemanos cum magna difficultate, & grandi damno exercitus sui reversus est.* Chronicon Quedlinburgense, Herveldense, Schafnaburgensis, Annales Hildeshemenses item Chronicon Monasterii Mellicensis apud Hieronymum Pez ajunt hoc anno Pannoniam (quam pro Moravia accipiunt) a Ludovico subactam, & Bohemos in reditu vastatos. E quibus liquet, in Moraviam hoc anno Ludovicum majus quodpiam jus quam tributum annuum acquisivisse. Et procul dubio huc spectant verba Pontificum Bavariæ in querela sua demum sæculo sequente ad Joannem Papam porrecta, ubi ajunt: *Ab exordio Christianitatis eorum* (scilicet Moravorum) - - - *etiam & nostri Comites, illi terræ confines placita sæcularia illic continuaverunt, & quæ corrigenda sunt, correxerunt, tributa tulerunt, & nulli eis restiterunt: usque dum &c.*

Fabric. rer. memorab. Sax. l. 1. Goldast. de Reg. Boh. l. 2. c. 2. §. 14. Annal. Francofuld. ad h. a.

Ad h. a.

Hier. Pez. Script. Austr. T. I.

Gevold. in addit. Hundii Goldast. in Append. docum.

Sed partium suarum studio præteriere, aut brevissimis verbis narravere Francici Scriptores hoc anno post devictos Moravos acceptam a Bohemis cladem & ingentia sui exercitus damna, quæ omnium luculentissime expressere Annales Bertiniani, dum ajunt: *Hludovicus Rex Germanorum adversus Slavos profectus tam intestino suorum conflictu, quam hostium victoria conterritus, reversus est.* Utinam tum gentis nostræ fuisset Scriptor quispiam, prælium hoc triumphumque quam copiose, tam gloriose enarratum hodie legeremus, & Ludovici copias pene attritas; sed rem ex exteris, quasi per nebulam, cognoscere est, dum ii φιλαυτία correpti sua extollunt, aliena deprimunt, aut penitus conticent. Jordanus ad hunc locum Annalium Bertinianorum argumentatur hoc anno a Ludovico duplicem expeditionem susceptam in Moravos, alteram cecidisse felicissime ipsi, eamque primam fuisse; alteram infortunatissime, de qua soli loquantur Annales Bertiniani. At unam eandemque expeditionem fuisse liquet ex Annalibus Francofuldensibus ceterisque, cujus quidem initia fuere prosperrima devictis Moravis, institutoque isthic Duce Rastice; at mox fortuna vela vertente caro Francis steterunt. Cum enim illi per Bohemiam vastando decurrentes reditum parant, *magna difficultate & grandi damno*, ut loquuntur Annales Fuldenses, seu *hostium victoria conterriti*, ut habent Bertiniani, revertuntur. Hinc etiam Balbinus noster: *Apparet insignem cladem a Bohemis nostris accepisse Ludovicum, ac proinde Bohemiam Francico sanguine irrigatam.* Id minus adhuc sustineri potest, quod idem Jordanus ariolatur: absque scitu Principis Wissehradensis per tumultuarie collectam optimatum manum exercitum Ludovici hoc passum esse damnum. Nam qui suffecerit hæc quorundam optimatum manus ad tam amplum concidendum exercitum? ex vastata post Moravos superatos Boemia, ut referunt omnes veteres, perspicuum est: Boemos Moravis fœderatos fuisse, ac verosimillime a Ludovici acie in terras suas pressos, usque dum reparatis viribus collectisque hanc ei stragem intulerunt.

Annal. Bertin. ad h. a apud Ekhard. l. 30. c. 39.

Jord. Orig. Slav. N. 1023. in adjecta nota.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 21. §. 2

Jord. Orig. Slav. c. 29. §. 46.

Bellum hoc his verbis describit Pessina, quibus autem fontibus, non habeo, quod referam. *Vere appropinquante, & omnibus, quæ ad tantum bellum necessaria erant, summo studio comparatis* (Ludovicus) *Danubium trajicit: tum obviis, qui littora tutabantur, in fugam conjectis, ac postea nemine resistente interiora regni libere cum toto exercitu ingressus est, vastis cladibus, & incendiis omnia complens: non fidebat viribus suis Rudislaus celeritate Ludovi præventus, neque sedi suæ Regiæ; sed tutiora consilia secutus in orientalem regni plagam secessit, ubi adscitis denuo in auxilium Hungaris, adjutus quo-*

Pessin. Mart. Morav. l. 2. c. 5

quoque a Zemovito Polonorum Duce spatio temporis brevi exercitum comparavit tantarum virium, ut jam Ludovico par videretur. Aperta tamen vi congredi, inque unius prælii discrimen totius rei summam conjicere non ausus, castris se se continuit, nisi quod subinde Polonorum & Hungarorum turmæ ad velitandum excurrerent. Germanis interea per Australem & occiduam Regni plagam impune grassantibus. Hunc in modum potior verni temporis, imo etiam aliqua æstatis pars minoribus solum congressibus extracta fuit, donec tandem pacificatio sequuta est, quibus conditionibus non constat. In qua quidem narratione permulta sunt, quæ cum veteribus pugnant. Nam ex Annalibus Francofuldensibus liquet bellum primo a Ludovico apparatum esse medio Augusto, non veris principio, Hungarorum & Zemoviti nemo antiquiorum meminit; tum non fuit is Rastices, contra quem Ludovicus expeditionem suscepit, cum demum compositis & ordinatis Moraviæ rebus primum Rasticen Ducem constitutum iidem annales referant, certe alias dicturi *confirmatum*. Quare & illud concidit, quod alio loco idem Pessina memorat. Rasticen hunc jam anno 842. tum exulem a Moymaro patruo suo præfectum Moraviæ, nisi dicamus eundem ab alio dejectum, ac hoc anno rursum a Ludovico sedi suæ restitutum. Nec vero id etiam aliqua authoritate fultum est Rasticem hunc Lidoviti filium fuisse, aut quod Cromerus mavult: ex Popelii Poloniæ Ducis posteris. Tam parum subsistere potest, quod Jordanus memorat: Rastici huic partem Moraviæ datam a Brynnone, qui hoc jam tempore demortuus fuerit. Nam ex Anonymo coævo constat Brinninam seu Brynnonem non modo anno 850. sed tribus annis posterius superstitem fuisse, postque eum Hezilonem filium in aliquas possessiones successisse, ut suis locis referemus. An vero constituto hoc anno apud Moravos Rastice, Moymarus defunctus fuerit, an sede sua dejectus? recte sensit A. R. P. Pray nullis veteribus documentis proditum esse.

Idem c. l. & l. 1. c. 3.

Cromerus rer. Polon. in Piasto. Jord. Orig. Slav. N 987 Anonym. de Convers. Bojour. & Carent.

Pray in Annal. Vet. Hun. P. 2. l. 3.

ANNUS 847.

Capitales inimicitiæ fossores inter & Horymirum.

Cum ad metallicorum aures ea pertigissent, quæ superiore anno acrius contra fodinarum cultum disputata sunt Wissehradi, intelligerentque earum partium præcipuum fautorem esse Horymirum, accidit id, quod ani-

animantibus feris peculiare eſt, quæ irritata jaculis, dum in venaticam omnem turbam ſævire ſe poſſe deſperant, eum unum petunt mordicus, quem luculentiorem inflixiſſe plagam notarunt. In Horymirum ergo collineantibus foſſorum omnium odiis, conciliabulum ſub veris principium factum eſt, conſultatumque: quam ultionem ex eo expoſcerent? quibusdam placuit inopinum opprimere ac trucidare, aliis parum videbatur hominem ſimpliciter perire, placuitque multo pane in os injecto præfocare. Diſceptatione in tempus agitata, magno numero contra eum procedendum, capiendumque eſſe optimum viſum eſt. Et ibant ſane novo mortis genere virum perditum; at conſilium Horymirum rerum magicarum non penitus ignarum minime latuit, jamque foſſores arci ſuccedere eminus vidit. Ille, ut in re maxime anguſta, cum omnia circumſpicienti præſentius auxilium nuſpiam occurreret, ad ſuum notæ pernicitatis equum *Schemik* dictum convolat; id quod ei ad extremum ſaluti fuit. Fugientem per poſticum videntes foſſores omiſſa arce in villam atque horrea impetum faciunt, acervos frugum maximam partem diripiunt, reliquam igni cremant, auditaque eſt inter flammas incendiariorum clamantium vox „Timuit Horimirus famem, patiatur famem.„ Verumtamen agreſtis hic furor non cecidit graſſatoribus impune. Reverſus poſtridie Horymirus, atque ex eo incendio, & quod adiiſſet, periculo ferox, foſſores Przibramenſes (ii nempe infeſtius præ ceteris ſævierant) poſt deliberationem modicam ſic ulciſci conſtituit. Concubia namque no-

Foſſores Horymiri villam deprædantur, ſuccendunt.

nocte ejusdem equi celeritate Przibramum delatus, jactis in fossorum mapalia facibus, alios voracibus flammis occupavit, obtruncavit alios, plerosque fugientes retro in ignes impulit, vindictæ postremo cædisque fatur, ope malorum dæmonum, fodinarum ora atque aditus magnis molibus præstruxit. Ab eo facinore septem millia passuum eodemque equo, eademque nocte rursus retro emensus albescente vix dum cœlo, ad solita officia in Principis palatio Wissehradi stetit. Adsunt continuo fossionum præfecti, nocturnum Horymiri crimen magnis clamoribus aperiunt, incendium, factas cædes, corruptionem fodinarum non diligenter magis, quam invidiose explicant, ad ultimum, quod nihil minus quam Horymirum præsentem crederent, petunt expediri satellites, qui grassatorem vinctum ad dicendam causam adducant. Princeps hæsit primum ancipiti nonnihil similis, ut qui Horymirum Wissehradi eam noctem egisse non dubitaret, neque tamen quæstionem tam atrocem negligere vellet; vocato dein in medium reo: „ Quis, inquit, Horymire te malus genius exagitavit, ut tam iniqua, mihi, meisque damnosissima attentares? „ Cum ille in admirationem compositus accusationum capita postularet, quæ illa essent; „ Princeps, inquit, testimonia accusatorum tam fallacia atque infirma sunt, ut etiam tacente me per se ipsa ruant. „ An vel speciem veri præseferunt: me unum solumque „ hesterna nocte inter Przibramum & Lazam (a) tot viros „ obtruncasse? quod alterum est, quis meas vires tantas „ reputet, ut fodinas momento quasi temporis obruant,

Horymir. simili facinore se ulciscitur.

„ ingentibusque advolutis ſaxis obſtruant? & quod caput „ eſt: conſpexiſti me ſub ipſam ſurgentem auroram præſen„ tem promtumque ad tua obſequia, quis a me hæc, niſi „ ſomnia ſua narret, profecta exiſtimet? apage inſulſam fa„ bulam, nec calumniam ſatis dignam, quæ Principis ani„ mum exaſperet. „ At Princeps, quod fodinarum jacturā doleret plus æquo, Horymirum in vincula conjici, aſſervarique diligenter jubet, convocato ſimul procerum ſenatui geſtorum ſeriem exponit. Hæc inter advolant foſſores Przibramio multo plures ſua incendia, ſuas cædes cum damnoſis fodinarum obſtructionibus flebiliter exaggerantes, Horymirumque ad ſupplicium expoſcentes: producitur in vinculis Horymirus ad judicum ſubſellia, inficiatur, non ſecus atque prius, omnia, eadem libertate iiſdemque prioribus argumentis accuſatores cum ſtomacho maligniſſimi mendacii coarguit. Hæſit ad ea attonito ſimilis Princeps, proceres contra in ſinu gaudebant eam fodinarum pridem exoptatam ſtragem factam, Horymirumque tam ſtrenue a ſe facinus diluere. At foſſores inſulſo clamore Horymirum graſſatorem, homicidam, incendiarium manifeſtum criminabantur, legis incendiariæ nuper latæ ſupplicio tollendum poſtulantes. Patres vero inſontem dictitabant, minime reum, minime convictum ſententia Principis abſolvendum urgebant. Poſt multam velitationem Krzezomyslus jam illo dolore everſarum fodinarum præoccupatus præcipitem hanc tulit ſententiam: „ Quoniam, inquit, infinita prope accuſatorum mul„ titudo, interque eos plurimi teſtes, qui vel oculis ſuis

Princeps Horymirum ad mortem addicit.

„ ex-

„ exurentem, trucidantemque Horymirum conſpexere, „ morte dignum pronunciamus.„ At quanquam incendium damnoſiſſimum fecit, gratiam nuper dictatæ legis ei facimus, non peribit igne; propter hominum cædes, eodem gladio, quo eas fecit, vitam ponet. Horymirus ad mortem condemnatum ſe audiens his verbis affatus eſt Principem: „ Hæc tua quidem ſententia eſt Princeps, ceterum aliter „ judicaturos Deos certus confido, & quoniam porro vive„ re mihi non datur, hanc poſtremam a te exoro gratiam: „ liceat prius mihi, quam moriar, adhuc dilectum mihi equum „ inſcendere, equitique animi cauſa in Wiſſehradenſi area „ decurrere, poſtea in poteſtate tua ſim, facque mecum, „ quodlibet.„ Quod & Princeps haud gravate, nec ſine riſu petenti conceſſit. Mox juſſis caſtri Wiſſehradenſis januis obſerari ſedulo, poſitisque omni parte excubiis, & foſſore frequente, ne qua forte devota odiis ſuis victima imprudentibus evolaret, in loca fugæ pervia ſe conſtipante, veniam dat Princeps Horymiro fræna ephipiumque equo ſuo inſternendi, enſe ſuo ſe accingendi, poſtremamque animo ſuo oblectationem dandi. Jamque Horymirus ſtabulum, quo martialis equus ſuus conſtiterat, ingreſſus, eidem quid clanculum (ut ſtabularii poſtea referebant) in aurem inſuſurravit, inque frænatum productumque ſaltu ſe injecit jubilantis ritu. Accepto ſigno Schemikius, multum verſare ſe, incredibili pernicitate circumagere, quaquaverſum ſubſilire, excuti in altum, ibique dejici, ubi ſperares minime, prorſus nihil omittere, quod oculorum ludibrium deſideraret.

Princeps cum maxima nobilitatis parte e superioribus palatii scenicum ludum spectans, non in mediocrem raptus est admirationem. At vero ubi secundo Horymirus vociferari cœpit, atque equum urgere, ab ipsis palatii foribus, pro quibus constiterat, totam, quam longa erat, aream prodigioso saltu emensus, ad primas introitus portas puncto temporis cum sessore stetit. Horymirus ponendæ aliquando personæ tempus adesse ratus, tertio jubilum edidit, ac patrio sermone Schemikum inclamat: Wzhuru Ssemyku (id est in altum Schemike) cui patria itidem voce Schemikus respondit: drz se Pane (id est firmiter here inside) (b) ac mox supra hominum capita, supraque muros castri equus evectus per præcipites fossas, & interfluentem Wltawam sessorem in ulteriore ripa inoffensum deposuit. (c) Ortus undique clamor pro plausu fuit, ac priusquam post Horymirum Princeps multitudoque omnis oculos circumageret, jam trans flumen Rodotinium equo suo rapi visus est. Inde admiratione in misericordiam versa omnis coram multitudo Principem pro Horymiri vita deprecata est. Dedit hoc precibus universi populi Krzezomyslus, ut impune esset Horymiro; missique illico Neumietelium nuncii, qui eum gratiæ Principis certiorem facerent, modo quam primum adesset. Et maturavit ille calente Principis uti clementia, admissusque in palatium hero suo jam alioqui placabili confessus omnia, quæ, quibus artibus, & quam ob rem in fossores attentasset. Ingessit inter hæc Princeps de ejus equo mentionem, at reponit Horymirus „ male habet ab he„ ster-

Schemik equus familiaris Horymiri inaudito saltu herum supplicio eripit.

Horymirus redit in gratiam Principis.

„ sterno saltu, opus est languenti medicus, ad eum procu„ randum domum festinare liceat. „ Et vero infelix vix dum bene Neumietelium subiit, cum luctantem cum anima Schemikum offendit. Oblatis medicamentis simpliciter negavit se vivere posse, supremumque ab lacrymante hero postulans, ut ne inhumatus volucribus canibusque discerpendus abjiceretur, sed præ foribus villæ tumularetur. (d) Quod non sine summo luctu Horymirus præstitit. (e) *Schemici interitus & sepulchrum.*

ANNUS JESU CHRISTI 847.

LEONIS IV. PAPÆ 1. LOTHARII IMPER. 8. KRZEZOMYSLI 16.

(a) *Laza* verosimillime is vicus est, qui hodie Lasez nomen fert Przibramo vicinissimus. Abest unius lapidis distantia quoque alter Lasko appellatus.

(b) Dubravius hanc narrationem veluti annosam vetustatis fabulam merito ridet, clauditque illam hoc epiphonemate: *Id videlicet fabulæ defuerat, ut etiam equus cum suo Horomyro loqueretur.* At Balbinus (quem etiam noster P. Victorinus productis nonnullis exemplis magicis tuetur) hujus narrationis patrocinium his verbis magna fiducia suscipit: *Balb. Dec. 1.l.3.c.17.§.3* *Mihi illa plena dæmonum intuenti sæcula res humanas ea tempestate pro libitu versantium non tam incredibile factu videtur, majora a cacodæmone legimus perpetrata.* Ac demum rem exemplis foris petitis tuetur, quibus & illam fabulam Alberti Stadensis adjungere potuisset, qua etiam equus sessori suo locutus fingitur. *Albert. Stad. ad An. 1173.* At ut jam alias ex Baronio & Pagio retulimus, causæ quæquæ nonnisi maximæ fuere, quod Deus nonnunquam dæmoni ejusmodi insolita naturæ miracula patrare admiserit, quem plerumque pudore & ignominia confusum, veris contra prolatis portentis, abire fecit, scilicet ut ostenderet sibi soli præter naturæ leges ordinemque operari competere. Verum illud hic valeat, quod Brunnerus eleganter ad ejusmodi fabularum præsidium adstruit: *Brun. Annal. Boj. P.2.p.49.* *Damus hanc majoribus no-*

ſtris ejusmodi portenta obtrudentibus veniam tanto libentius, quo ſimplicius peccant, qui fabulas, quam qui ſcelera amant.

Beczkowsky hiſt. Boh. c. 12.

(*c*) Beczkowsky narrat: equi iſtius pedum veſtigia mirifico hoc ſaltu Wltawæ ripis impacta bene diu oſtentui fuiſſe ex adverſo Wiſſehradii Zlichovium verſus, deſiiſſe tandem ædificata loco illo divis Apoſtolis Philippo & Jacobo æde ſacra. Imo Martinus Boregk fabulam magis auget; refert enim equum, cum poſt ſaltum hunc aqua perfunderetur refrigeraretur que exclamaſſe vocem ZLYCHOW, indeque nomen loco perſtitiſſe.

Mart. Boregk in Krzezomyslo.

(*d*) Noſter P. Victorinus ex, neſcio quo, Mſ. hæc de funebralibus hujus equi præterea ridicula refert: *Non poterat Horymirus ſplendidius efferre filium: Ploratrices delacrymantes, pulchre vocales Præfica, Veſpillones, Sandapilarii, Daduchi, atratorum deinde bene longus ordo inſtar pompæ erant. Nec aberant inferiæ. Epitaphium quoque additum tumulo.* Id porro his ritu Romano deſcriptis exequiis deeſt, ut equus hic inter divos referretur, quod eo magis meritus videbitur, cum hæc porro ex eodem Mſ. de illo referat: *Schemik (notiſſimum poſtea multisque ſæculis celebre apud Bohemos nomen) Horymiro fuit ad incredibilem pernicitatem formatus, duratus ad vulnera, humani ſermonis intelligens, nec locutionis ipſe rudis, doctusque humana voce roganti reſpondere. Is ſeu equus fuit incantationibus paſtus, ſeu Deorum quiſpiam ſuperorum inferorumve.*

(*e*) Hayecio injuriam faciunt, qui eum hujus fabulæ architectum criminantur. Communicatus eſt mihi typus Wiſſehradii rudi calamo exaratus anno 1424. qualis ſcilicet ſæculo XV. ineunte, & ante everſionem ab Huſſitis admiſſam fuit; in ea imagine, quam ſuo tempore excuſam proferemus, jam Horymirus equo inſidens, interque aerem Wiſſehrado Zlichovium verſus volans comparet. Et Dubravius, qui eodem cum Hayecio tempore ſcripſit, eam profert, quanquam brevioribus verbis, & minori fide, nam addit: ſe hanc fabulam relaturum non fuiſſe, niſi aliorum ſcriptis invulgata tantam apud Bohemos fidem adepta eſſet, ut juxta adagium: *Veriora iis, quæ apud Sagram acciderunt*, continere videatur. Mſ. quod jam alias apud Illuſtris memoriæ Excellentiſſimum Epiſcopum Suffraganeum Antonium Wokaun me legiſſe innui, contendit fabulam hanc inde ortam, quod Horymirus equo forte invento de captivitate ſua Wiſſehradenſi elapſus, variis flexi-

flexibus per prærupta isthic saxa ad ripam Wltawæ ad mortalium omnium admirationem incolumis pertigerit, & cum vigiliæ isthic positæ ne suspicari quidem possent, eum hac parte equo elapsum, aliis patentibus explicatisque viis & locis quæsivisse, ac cum quærerent, tum demum frustratam suam operam animadvertisse, cum eum jam in ulteriore ripa ad hodiernum *Zlychow* fugientem conspicerent. Ea tam certa visa sunt defuncto illi Excellentissimo, ut non dubitaverit ex illis Hayecium nostrum corrigere in illo opere, quod immatura morte prævento consummare non licuit. Optandum vero maxime, ut tum hoc ejus Mf., tum alia illius collectanea rarissima quæquæ, & pervetusta in manus aliquando ejusmodi incidant, quæ exinde fructum eum, quem is vivens præmeditatus est, patriæ nostræ propinent.

PRÆTERMISSA.

Hunc annum tranquillum a bellis fuisse memorant Annales Francofuldenses. Contra Ekhardus ex Annalibus Bertinianis refert: Hludovici exercitum adversus Sclavos prospere dimicasse, ita ut, quod ante annum amiserat, reciperet. Sed cum Annales Francofuldenses aliique Francici id ad sequentem annum referant, recte animadvertit jam Jordanus hanc Annalium Bertinianorum historiam uno anno posterius collocandam esse. Ex hac vero armorum Ludovici suspensione & Bohemorum sequentis anni moliminibus minisque irruptionis in terras Bavariæ confirmatur: Ludovicum superiore anno non levem stragem a Bohemis accepisse.

Annal. Francofuld. ad h. a. Ekhard. l. 30. c. 51.

Jord. Orig. Slav. c. 29. §. 46.

Hofmannus fabulator ille, & ex eo Goldastus ad hunc annum nescio quam divisionem a Ludovico Imperatore factam comminiscuntur, qua Lothario contra omnium veterum mentem Austria, Hungaria, Moravia, & Lusatia tradita sit. At Ludovicum Imp. jam 7. annis præmortuum constat, & de divisione terrarum inter filios Ludovici facta jam superioribus annis egimus.

Hofman. in Pompa ingress. in sup. Lusat. in præfat. Gold. de Reg. Boh. l. 2 c. 13. §. 3.

ANNUS 848.

Tam celebres Horymiri præstigias excepit confestim hoc anno divinatrix mulierum turba. Anus hæ fanaticæ turmatim Bohemiam pervagatæ detegendo

quid

quidquid uſpiam infidum inſidioſumque foret, diffidentia, mutuiſque timoribus homines implevere. Fiebat inde, ut cordatus omnis neceſſe haberet arcanum intra præcordia concoquere, cum quod in aurem hodie dixiſſet, cras eſſet mulierum cantio, & fabula. Inſani iſtius ac deliri gregis princeps, ductrixque erat Doyka (a) anus divina, mater cujusdam Trosli de pago Koſſirz, (b) futuri eventus ad miraculum ſciens, doctaque præcinere non modo quæ ante pedes eſſent, ſed quæ mille etiam annis poſt venire debuiſſent. Multus proinde ſemper circum illam notarius eſſe cum ſtylo, (c) pendens ab ore aniculæ, quæque ceciniſſet, poſterorum uſui tabulis conſignare.

Doyka commemorabilis Pythia.

Nebiboſtus moritur.

Idem annus Krzezomysli ſpes inſigniter feſellit. Nebihoſtum Principis filium adoleſcentem belliſſimum, quem hoſpitem tantummodo terris oſtenderant boni ſuperi, per eosdem dies ad ſe evocarunt. Obiit Bohemicus hic Adonis ipſo ætatis flore annorum videlicet ſex. Ejus morte nemini erat dubium, quin Bohemicæ pulchritudinis exemplar interiiſſet; itaque non tam filio Principis, quam emortuæ venuſtati acerbiſſimo omnium luctu parentatum. Appoſitus in Hrobka prope avum Wogenum, multosque dies ſuper tumulo ejus ignes aliti.

++++++++++++++++++o++++++++++++++

ANNUS JESU CHRISTI 848.

LEONIS IV. PAPÆ 2. LOTHARII IMPER. 9. KRZEZOMYSLI 17.

(a) Doyke majoribus noſtris ubera ſignificabat, inde, quia nutrix ubera infantibus porrigeret, *Dogka* appellata, quas ſignifica-

ficationes hodiedum Dalmatæ retinent. Per ea plane tempora mulierem fatidicam nomine *Thiotam* gente Alemannicam referunt Annales Francofuldenses, *quæ*, ut illi loquuntur: *Moguntiacum veniens Salamonis Episcopi parochiam suis vaticiniis non minime turbaverat. Nam certum consummationis sæculi diem, aliaque perplura Dei solius notitiæ cognita, quasi divinitus sibi revelata scire se fatebatur, & eodem anno ultimum diem mundo imminere prædicabat. Unde multi plebei utriusque sexus timore perculsi ad eam venientes, munera illi ferebant, seque orationibus illius commendabant, & quod gravius est, sacri ordinis viri doctrinas Ecclesiasticas postponentes illam quasi magistram cœlitus destinatam sequebantur.* Narrant ulterius iidem annales tandem fraudibus detectis eam synodali judicio Episcoporum publicis cæsam flagellis. Cujus narrationis priora capita fere iis respondent, quæ narrat Hayecius, ut non levis suspicio suboriri possit, eum, e quo hæc descripsit Hayecius, ista ex Annalibus Francicis hausisse, & mutatis paululum rebus nomineque historiæ nostræ accommodasse; nisi malimus dicere *Thiotam* hanc olim veterum Teutonicis carminibus celebratissimam etiam a Neophyta Boemorum gente rhythmis fuisse Slavicis vulgatam.

Lodereker Vocab. sepeil. Annal. Francofuld. ad An. 847.

(*b*) Vicus is hodie superest non longe Praga remotus paulum ultra Album montem sic dictum, olim a præstigiis decantatus.

(*c*) Si Gens nostra hoc anno tot abundavit notariis, nemone eorum inventus, qui præ his quisquiliis gravissimum cum Ludovico Bohemorum bellum stylo adnotasset? de quo jam in prætermissis.

PRÆTERMISSA.

Hoc anno rursum expeditio contra Bohemos suscepta, sic enim Annales Francofuldenses: Hludovicus *quasi mediante mense Augusto Boemanos eruptionem molientes per Hludovicum filium suum missa adversus eos expeditione, contrivit, legatosque pacis gratia mittere, & obsides dare coegit. Circa Cal. autem Octobris generale placitum habuit apud Moguntiacum, in quo legatos fratrum suorum, & Nordmannorum Sclavorumque suscepit, audivit, & absolvit.* Huldericus Mutius prælium hoc rursum pluribus describit, quibus autem fontibus, non prodidit. Quæ tamen narratio cum concinna sit, & nihil fide majus contineat, hic proferendam censemus: *Cum Germani & Sclavi in æquo planoque campo castra munivissent, neutrique haberent vel aquam, vel quod ederent, necessario factum est, ut aquatum, frumen-*

Annal. Francofuld. ad h. a.

Huldr. Mut. in Germ. l. 11. apud Pistor.

mentatum, & pabulatum irent in eadem loca. Erat autem in vicinia nihil horum, quare quotidie equites, & pedites ex utroque exercitu peribant. Germani quanquam fere semper superiores redibant cum spoliis, tamen non sine jactura multorum vincebant, sæpe etiam vincebantur; neque enim fieri potuit in tam frequentibus præliis, ut non aliquando victi discederent. Ob quotidianas igitur cædes commotus Ludovicus educit suos e castris, hostem ad prælium justum provocans. Sed hostes attenuati quotidianis illis pugnis in frumentationibus & aquationibus, in castris perseveranter se continent. Ludovicus causam detrectandi prælium intelligit, deliberat ergo, velitne ita producere bellum, & paulatim hostem consumere, an castra, quæ altis, latisque fossis erant circumdata, oppugnare? utrumque non sine suorum sanguine copioso fieri videt. Ecce nunciatur hosti auxilia venire, quæ res salutaris, & præcipitis consilii occasionem dedit. Videns enim paucitatem, quæ reliqua erat ex tot pugnis, in castris hostium, dividit suum exercitum in quatuor partes, quatuorque locis circum castra hostium singulas jubet singula munire castra. Quibus factis, fossis conjungit quatuor illa castra, ut hostis sine difficultate e castris egredi non posset, nec se advenientibus suis conjungere, itaque munit vallis & fossis Ludovicus, ut a paucis defendi possent. Ita inclusus hostis nullam habet spem reliquam, quam adventura auxilia, qui aperiant eis viam. Carent aqua, carent cibo, pabulo & ligno hostes. Germani omnia necessaria nullo impediente e longinquo convehunt, ut in mensem sufficiant: si forte hostis veniat numerosior, propter quem non liceat egredi, ut habeant satis, donec illi vel ad deditionem compellantur, qui erant inclusi, nam sciebant ultra octo dies inediam ferre non posse, vel in certam cogantur erumpere mortem sine discrimine propter Germanorum munitiones. Hostes ergo cum exspectata auxilia tardius venirent, neque enim nunciarant suis tantopere salvatore opus esse, postera luce mane supplices extendunt brachia abjectis armis, petunt vitam sibi donari, quidlibet facturos, quod imperetur, pollicentur. Ludovicus conditionibus omnibus, quæ sibi placerent, præscriptis, Sclavisque jurare coactis, inermes dimisit. Hactenus Huldericus Mutius, in eo porro nimius, quod vel vitam sibi donari gentem nostram postulasse, inermemque dimissam scribat. Nam Annales Francofuldenses tantum ajunt, quod eam coegerit: *Legatos pacis gratia mittere, & obsides dare.* Et certe mox consequentium annorum Bohemorum motus clare innuunt non tantum attritos fuisse. Ceterum cum Annales Bertiniani dicant Ludovicum hoc bello recuperasse, quod superioribus annis amiserat, palam est; bellorum horum nullam fuisse causam aliam, quam quod Bohemi Ludovico, utpote non amplius Imperatori, tributum annuum solvere detrectarint, verosimillime obtendentes se se pactum istud

Apud Ekhard. l. 30. c. 51.

istud cum Imperatoribus, non item Regibus Bojoariæ, quo nomine Ludovicum habuerant, iniisse. Et quanquam legationes pacis causa hoc anno missæ, obsides item dati, tamen hos pacificationis tractatus seu non plene absolutos fuisse, seu paulo post infractos ex anno consequente palam fiet.

In hoc porro hallucinati quique Scriptores Moravici, cum hoc tempore Brynnonem e castris & fœdere Bohemorum seu Moravorum stetisse scribunt. Nam eum Ludovici partes tuitum plusquam certum est ex Anonymo coævo. Circa hæc tempora enim is memorat: *Pervenit ergo ad notitiam Ludovici piissimi Regis, quod Privinna benevolus fuit erga Dei servitium, & suum, fidelibus quibusdam suis sæpius admonentibus, concessit illi in proprium totum, quod prius habuit in beneficium, exceptis illis rebus, quæ ad Episcopatum Juvavensis Ecclesiæ pertinere videntur.* Quare hoc eodem anno, ut præcaveretur omnibus litibus Privinnam inter & Archi-Episcopum Salisburgensem memorat idem author conscriptas esse omnes utriusque possessiones, confectumque hac de re testibus roboratum diploma *in Regenpurch. anno DCCCXLVIII. Ind. XI. sub die IV. Id. Octob.* Atque hæc ipsa verosimillime partium Ludovicianarum studia odium Moravorum in Brynnonem exasperaverunt, cum idem author postea a Moravis interfectum tradat.

Anonym. de Converſ. Bojoar. & Carent.

ANNUS 849.

Annus octingentesimus undequinquagesimus nonnihil turbarum habuit. (a) Erat dudum recepta Pragæ lex dura satis, qua ædificatæ domus conditoris erant, quoad vixisset, eo e vivis abeunte Principi cum fundis ad eas spectantibus cedebant, ejusque arbitratu aut locabantur aliis, aut præsenti ære vendebantur, (b) possessoris heredibus, siquidem Pragam incolere vellent, ædes alias fabricare coactis. Fuit hoc quidem cum augendæ Principum potentiæ, tum vero amplificandæ urbis inventum præ-

Pragæ turbæ ob domus & fundos temporarios.

ſentiſſimum, ceterum quotidianarum inter cives litium paratus fomes; quibus præſente anno ſolito acrius efferveſcentibus Krzezomyslus ubi intellexit: quoad ea lex obtineret, quietem Pragæ nullam fore, ut erat animo regio, vocato in forum omni populo cauſaque cum procerum ſenatu agitata pauca quædam de communi tranquillitate præfatus, cedere ſe dein jure ſuo dixit, legemque illam tam ſibi plauſibilem civium gratia antiquare: haberent ſibi ſuas quisque domos, haberent fundos jure quæſitos, eosque, ut vellent, ad heredes tranſcriberent, aut etiam pignoribus, venditione quove alio contractu pro arbitrio abalienarent, modo argenteus numus de ædibus dare ſolitus ærario Principis integer ſalvusque permaneret. Tanta civium lætitia hæc nova Principis accepta conſtitutio, quantam ipſa vix urbs, nedum forum caperet. Ægre repreſſa gratiam habentium turba. Princeps, quo teſtatior poſteris ſua foret ceſſio, eam legis abrogationem per notarios conſignari fecit, civibusque tradi, ut præſentia quaſi arma haberent, quibus libertatem hanc tutarentur, ſi ſe ſublato ſeu filii, ſeu quique alii ſucceſſores Duces juri huic quid detrahere attentarent. Wiſſehradum redux Krzezomyslus, ne quid ad civium fiduciam confirmandam prætermiſiſſe videretur, ejusdem abrogatæ legis exemplum quernis tabulis mandari, ſacratiorisque archivi cuſtodibus tradi præcepit, ut gratia, quam impendit civibus, omni poſteritati ſtirpis ducatusque ſui æternum teſtata eſſet.

Krzezomyslus antiquat legem de temporariis fundis & domibus.

AN-

ANNUS JESU CHRISTI 849.

LEONIS IV. PAPÆ 3. LOTHARII IMPER. 10. KRZEZOMYSLI 18.

(a) Cum has exiguas turbas, & civium dissidia ad hunc annum Hayecius commemorat, rursum maximum bellum, & gloriosissimam genti nostræ victoriam cum Ludovico Germaniæ Rege præteriit, de quibus in prætermissis.

(b) Lex hæc quanquam dura, summa tamen æquitate nixa fuit. Nam retulimus ad annum 767. ex eodem Hayecio Nezamyslum Ducem non modo suo sumtu silvas excidisse, præparasseque loca, sed & domos exstruxisse, quo pacto æquissimo jure e vivis abeunte possessore fundi domusve in beneficium concessa, ad dominum recidere. Legemus plane similia adhuc sæculo XIV. sub Carolo IV. qui cum novam urbem ædificaret, non modo loca isthic pretio redemit, sed etiam domos ære suo condidit ad exstimulandam civium industriam, ac postea simillimis plane conditionibus egentioribus civibus, atque sub annuo canone habitandas dedit. Ceterum perdurat hodiedum ejusmodi legis vigor passim in colonis nostris, qui pro arbitrio Domini sui non solum post mortem, sed & vivi, si seu minus industrii sint, seu alio crimine notati, fundis domibusque suis exigi possunt; certe eo quoque juris titulo, quod fundi dominorum sint, gazæque dominorum ære excitatæ. *Hayec. ad An. 767.*

PRÆTERMISSA.

Recruduit hoc anno rursum bellum Bohemicum, majorique felicitate quam superius gestum: brevibus rem expediunt Annales Bertiniani: *Hludovicus Rex Germanorum ægrotans exercitum suum in Sclavos dirigit. Qui turpiter profligatus, quid dispendii sibi absentia Ducis intulerit, cadendo, fugiendoque expertus est.* Copiosius rem narrant Annales Pithœani, & Francofuldenses his verbis: *Boemani more solito fidem mentientes contra Francos rebellare moliuntur; ad quorum perfidos motus comprimendos Hernustus Dux partium illarum, & inter amicos Regis primus, Comitesque non pauci, atque Abbates cum exercitu copioso mittuntur. Barbari vero pro pace & securitate sua obsides se daturos, & imperata facturos per legatos ad* *Annal. Bertin. ad h. a.* *Annal. Pithœan. & Francofuld. ad h. a.*

Thaculsum directos promittunt, cui præ ceteris credebant, quasi scienti leges & consuetudines Slavicæ gentis. Erat quippe Dux Sorabici limitis. Sed in illa expeditione jam tunc graviter vulneratus. Nam pridie cum exercitus vallum hostium vi magna inrumperet, & resistentibus adversariis ex utraque parte multi sine discretione sauciarentur, ipse in sinistro genu sagitta percussus est. Cum legatis vero, qui missi fuerant, quo minus ab eis debilitas ejus deprehenderetur, equo sedens simulata sanitate locutus est: cumque quibusdam ex primatibus (Francorum) *per missos suos legatorum verba nunciasset, indignati sunt aliqui eorum adversus eum, quasi ceteris præferri cupiens summam rerum gerendarum in se vellet inclinare, & citato impetu inconsultis ceteris bellum hostibus* (Bohemis) *paci studentibus intulerunt, statimque experti sunt, quid sine timore Dei propria discordium possit virtus & audacia. Hostes enim effecti superiores, cædendo persequuti sunt eos usque in castra, occisorumque spolia in conspectu eorum securi detrahentes, tantis eos terroribus affecerunt, ut evadendi spe penitus privarentur. Unde coacti obsides dabant eis, a quibus suscipere dedignati sunt, ut inlæsi ab hostibus, & via tantum publica pergentes in patriam reverti potuissent. Et ut major confusio superbientibus, & de sua virtute præsumentibus fieret, contigit eodem anno post non multi temporis spatium in villa Hohstedi, qua in territorio Moguntiaco, spiritum nequam per os cujusdam arreptitii, protestari, bello se Boemanico præfuisse, sociosque suos spiritum superbiæ atque discordiæ fuisse, quorum dolosis machinationibus Franci Boemanis terga vertissent.* Hactenus Annales Francofuldenses, quorum authori sive is Rodulfus Monachus fuerit, seu quisquis alius, magna habenda gratia, qui pro gentis nostræ gloria præter morem tam copiose historiam hanc prosequutus est, ut hac unica narratione hujus anni memorias absolverit. Sed jam par est allata nonnihil more solito illustrare.

Sigebertus Gemblacensis. Baronius, Pagius ad An. 850.

Et I. quidem: Sigebertus Gemblacensis, Baronius Pagiusque hanc exercitus Ludoviciani a Boemis acceptam cladem ad annum sequentem rejiciunt; sed Annalium Pithæanorum Francofuldensiumque authoritas merito præponderare debet, eam ad hunc annum reponentium.

Annal. Francofuld. ad An. 848.

II. Quæ causa Bohemos rursum ad comprehendenda arma, postquam anno superiore legatos pacis gratia misere, & obsides dedere, compulerit, nuspiam proditum est. Verosimillime Franci superioris anni rebus prosperis elati præter annuum censum aliud etiam jugum genti nostræ imponere attentarunt. Aut certe illud est, quod alio loco

co refert noster P. Victorinus ex aliorum Bohemiæ Scriptorum mente, scilicet: cum Bohemi viderent gentem post gentem a Francis imperio suo subdi, eos sapienter prospexisse cum fœderatis suis periculo, ne imparati opprimerentur. Itaque annis singulis exercitum apparasse, in armis exercuisse, produxisse in limites, vallis muniisse, quod affinis Francorum populus ad pacis amicitiæque violationem spectare credidit, & cum expeditis Boemorum armis minus fideret, nec illi a semel cœpta laudabili consuetudine recedere vellent, non semel Francos hostili vi (quanquam plerumque non impune) irrupisse in Bohemiam, eamque potissimam causam esse, quod passim Bohemorum bella in ipsa Bohemia, raro extra eam primis sæculis gesta legantur. Ceterum minus credibile est, ut hoc tantum bellum solus Wratislaus Zatecensis Princeps sustinuerit, quemadmodum sentit Pessina, seu ut id nonnisi ad populos Boemiæ Austrialioris partis, ut loquitur Jordanus, pertinuerit; quis enim credat hos pares fuisse tam numeroso retundendo exercitui Ludovici, in quo tot Comites, Abbatesque cum copiosa militum manu adfuisse supra ex Annalibus Fuldensibus legimus.

Pessina l. 2. c. 5. in Mart. Morav. Jord. Orig. Slav. c. 29. §. 46.

III. *Thacholfus*, qui in Annalibus Fuldensibus *Dux Sorabici limitis* vocatur, fuit gente Bohemus. Id nobis prodit diploma Henrici II. Imp. datum anno 1012. inquo hæc leguntur: *Una cum provincia Sarove dicta, & quadam villa sita in Thuringia Holzbus nuncupata, quæ eis quidam Comes de Boemia nomine Thacolf in testamento contulit.* Quare Annales Francofuldenses dicunt: Bohemos eidem Thacolfo præ ceteris credidisse, quod sciret leges & consuetudines Slavicæ gentis, scilicet consuetudinarias illas leges Przemysli & Libussæ, ut opinatur Goldastus. Cum autem Thacolfum istum Christianum fuisse constet, verosimillime is unus ex illis XIV. Ducibus fuit, quos a Ludovico annos abhinc quinque baptizatos retulimus; quique seu a Czechis paganis in exilium actus, seu sponte ad castra Francorum transiens ibidem stipendia meruit, Duxque Sorabici limitis a Ludovico constitutus est, qui jam *Dux*, jam *Comes* vocatur; Dux quidem quia Comes Sorabici limitis simul Turingiæ plerumque Ducatui præesse solebat, sic enim diploma laudatum de successore Thacolfi loquens ait: *Eo tempore Radolfus Comes ex commissione Ludovici Regis Ducatum Thuringiæ obtinuit*, & in Popone Annales Francofuldenses utrumque titulum conjungunt. *Popponem Comitem & Ducem Sorabici limitis.* Ex quo refellitur Spangenbergius, Sagittarius, & Carpzovius, qui eum Burggravium Sorbecensem sub

Apud D. Schañat. Corp. Trad. Fuld. n. 593. p. 243.

Goldast. de Reg. Boh. l. 4. c. 15. §. 4.

Annal. Francofuld. ad An. 880. Spangenberg. Chron. c. 100. p. 138.

Co-

Comite Vettinæ fuiſſe ſcripſerunt; & poſterior, qui inter Thaculfum & Radulfum quatuor Sorabici limitis Duces interpoſuit ſcilicet Ziſciberum, Vernerum, Ludovicum & alterum Dachulfum; rectius Hahnius nonniſi unum Tachulfum fecit.

Sagittar. in antiquit. Thur. l. 4. c. 19. §. 6. & c. 20. §. 2 Carpzov. Lausnitzer Ehren-Tempel *c. 3. §. 2. Hahn.* Reichs-historie *P. 1. c. 7. §. 2.*

IV. Legimus in his Annalibus Francofuldenſibus datos obſides a Francis genti noſtræ, ut poſtquam *ſpe penitus evadendi privati erant, via tantum publica pergentes in patriam reverti poſſent.* Nec dubium ante obſides datos etiam juramenta a Francis exacta, quod in ejusmodi caſibus Slavis conſuetum fuiſſe produnt Scriptores Græci. Porro cum Slavi ethnici juramentis Chriſtianorum nullam prorſus fidem tribuerent, & ipſi peculiares jurandi paganos ritus haberent, non raro victos Chriſtianos compulerunt ad juramenta ceremonia ſua ethnica præſtanda. Sic legimus plane Leonem Armenum Orientis Imperatorem, qui circa annum 818. pacem cum Bulgaris fecit, ſepoſitis ſacramentis Chriſtianorum hanc ſuperſtitioſam ceremoniam more Slavorum præſtitiſſe; ob quod Conſtantinus Porphyrogenitus & Ignatius Diaconus graviſſimis verbis in eum inveliuntur. Porro, ut mox laudati duo Græci authores referunt, ritus juramenti Slavici iſte fuit: adhibebantur canes, quibus immolabatur, potata eſt aqua e calice, ac reliquum in terram effuſum, tum verſatæ equorum clitellæ manibus, dein terna lora tacta, fœnumque in altum ſublatum. Atque ita utraque pars ſe ſe hac ceremonia devovit. Ejusmodi vero ritum etiam fuiſſe ſimillimum Hunnis, Slavorum paſſim fœderatis, ex querela Epiſcoporum Bavariæ ad Joannem Pontificem ſummum porrecta haurimus; hic enim ſe iidem Epiſcopi de ejusmodi ritus criminatione coram Papa purgant: *Quod nos præfati Slavi criminantur: cum Ungaris fidem Catholicam violaſſe, & per canem, ſeu lupum, aliasque nefandiſſimas & ethnicas res ſacramenta & pacem egiſſe &c.* Alium præterea Slavorum ritum in paciſcendo conditiones pacis prodit Ditmarus, dum ait: *Pacem abraſo crine ſupremo, & cum gramine datis affirmant dextris.* Slavis dein ad Chriſtiana ſacra traductis, ceſſavere quidem potiſſimam partem ejusmodi pagani ritus, at perſtitere tamen hujus nonnullæ reliquiæ. Sæculo enim adhuc XIII. *hauſtum aquæ* ad firmitatem contractuum inter ceremonias Slavicas adhibitum docet nos diploma Henrici Barbati Sileſiæ Ducis datum anno 1208. monaſterio Trebnicenſi. Ceterum nullum dubium eſt hac Boemorum luculenta victoria rurſum Francos excidiſſe prætenſione illa annui tributi, quod veroſimillime annis conſequentibus novis prœliis cauſam præbuit.

Porphyrog. in Chronogra. c. 1. n. 20. Ign. in vita S. Nicephori Patriarchæ Conſtantin.

Gevold. in addit. Hundii Goldaſt. in Append. Docum.

Ditmar. Reſtit. l. 6. p. 382.

Apud Sommersb. Script. Sileſ. T. I. p. 819.

V.

V. Balbinus malignitatem calumniasque Goldasti in gentem Bohemam intemperanter profusas impugnans, merito queritur: hanc insignem Bohemorum a Francis obtentam victoriam perdite, maligneque a Goldasto fuisse prætermissam, postquam scilicet laudabili diligentia Bohemorum cum Francis regibus bella collegit. Qua in re profecto eum minus egregii historici officium præstitisse nemo non arbitrabitur, cum gentis odium plusquam veritas apud eum potuerit. Nam non prætermisit is ex hoc ipso Annalium Francofuldensium loco *infidelitatis*, *rebellionisque* gentem nostram condemnare, cum tamen narrata Francorum in Bohemiam irruptione, factaque a Boemis obsidum oblatione locum Annalium Fuldensium truncaverit, victoriamque a Boemis reportatam subdole conticuerit. Tam luculenter etiam falsus est Goldastus, cum ex his vocibus *rebellare & rebellis* Annalium Francofuldensium aliorumque vetustorum scriptorum subjectionem Boemorum erga Francos arguere, & certo convincere conatus est. Nam medio ævo hæ voces: *rebellare* pro bellare, & *rebellis* pro hoste quocunque promiscue acceptæ sunt, ut pluribus documentis allatis ostendit Dufresne. Sic (ut vel aliqua proferamus) Anonymus vetustus: *In illis quoque diebus Saxones nimium rebelles cum Berthoaldo Duce commoverunt exercitum.* Et Gregorius Turonensis: *Eo anno rebellantibus Saxonibus Chlotarius Rex contra eos exercitu &c.* Rursus: *Clotharius audivit a suis iterata insania effervescere Saxones, sibique esse rebelles.* Cum tamen inter omnes historicos constet Saxones tum adhuc non fuisse subjectos Francis. Quando igitur in vetustis leguntur Boemi *rebelles*, hostes fuisse censendum est, & cum *rebellarunt*, bellarunt, seu bellum contra Francos instruxerunt. Aut certe eo summum nomine rebellasse judicari possunt, seu quod urgentibus nonnunquam causis ab amicitia & pactis Francorum recesserint, seu stipulatum illud annuum tributum pendere non præter æquas rationes tergiversati sint, quemadmodum cum Ludovico hoc Germaniæ Rege accidit, quem nec Imperatorem, nec Francorum Regem, cum quibus ante hoc pactum inierant, agnoscebant. Et quanquam præterea Annales Francofuldenses allato loco Boemos *perfidam gentem* vocent, tamen id author eorum dolore aliquo magis cladis acceptæ, & tam ignominiose habitorum popularium suorum causa scripsisse videtur. Imo hic proprius est, & quasi communis historicorum error, ut cum de gentium aliarum hostiumque rebus loquuntur, passim illius fidem in dubium vocent detrudantque. Regino certe ait fidelitatem promissam inviolato fœdere a Boemis servatam.

Balb. Dec. 1. l. 3. c. 22.

Goldast. de Regno Boh. l. 2. c. 2. §. 17.

Dufresne in Glossario Voc. Rebellare & Rebellis. Anonym. de gestis Dagobert. Regis Franc. Gregor. Turon. l. 4. c. 10. hist. & c. 4.

Regino ad An. 890.

Dddd Quod

Quod ad vocem *barbari* attinet, qua iidem Annales nos compellant, ea significationem eodem medio ævo non tam absonam habuit, ut hodie, passimque pro ethnicis accepta fuit. Quin jam multis sæculis ante latinis Græcisque Scriptoribus usitatum fuit, ut eas appellarent gentes *barbaras*, quæ seu de eorum republica & civitate, seu certe fœderatis non erant. Sic Græci felicibus illis sæculis etiam Romanos plerumque nomine *barbarorum* impertiti sunt; rursum cum Romani Græcis superiores evaderent, eosdem uti & Germanos omnes Gallosque hoc nomine expresserunt. Quare uti Glafeys argumentatur: si Boemorum paganorum mores considerentur, illi vix alii fuere ab iis, quos universim Tacitus de Germanis refert, in eoque aliqua reponenda differentia, quod Franci prius ad majorem civilitatem exculti fuerint, primum ob susceptam multo ante Christianam fidem, tum ob aulas Imperatorum, tum maxime ob Episcopatuum cœnobiorumque frequentiam, quibus mediis mutua illa latrocinia & exspoliationes antiquata sunt, quæ Slavis adhuc usitata perstiterunt. Quanquam fortassis Bohemi de violentia latrociniisque in terris suis factis plus queri possint, quam quisquam vicinus populus, quibuscum Germani non semel tam dire crudeliterque processere, ut mirum non fuisset, si paria paribus retulissent. Quid de Rastice exoculato, quid de Borzivogio ab Arnulpo inique exauctorato, tot Ducibus vi deturbatis loquamur? quorum similia, si unquam in gente alia attentasset gens nostra, qua non barbariei macula in Germanorum scriptis notaretur?

Glafeys Pragmatische Geschichte c. 1.

ANNUS 850.

Zianda Rohovicensis e Wrssoveciorum stirpe supplex Principem adiit, bona ejus gratia veniam postulans validæ ædificandæ arcis, quæ, ut ille quidem obtendebat dolose, Moravorum incursionibus obex esset ac remora. Nihil facilius quam id ipsum a benevoli Principis animo, excolendæque terræ studioso impetravit; igitur acervatis operariis festinante manu super editum montem ca-

strum

ſtrum ſublime quercinis trabibus excitari fecit, id circumduxit vallis foſſisque, atque muris e duro lapide probe munivit, tum excelſam viſuque ſpectabilem turrim ipſa inter mœnia collocavit. Abſolutam molem hanc a cognomento ſuo *Ziandow* dixit. (a) Non multos poſt dies ad Krzezomyslum rediit gratiam habitum, quod ejus beneficio tam commoda conſtruendo munimento loca nactus ſit, ſimul enarratis caſtri hujus ſingulis ſtructuris collaudatisque, Principem oravit ipſe id cum filio ſuo veniret uſurpatum oculis, quo palam eſſent ſua pro patriæ & Ducis ſalute ſtudia; atque ſi quidem Princeps hoc ſuo facto delectaretur, delaturum id Neklano tanto lubentius, quanto domicilium iſtud Principis filio, quam ſe dignius judicaret. Tertium ab eo ſermone diem adventui ſuo Krzezomyslus deſtinavit. Nuncio hoc Zianda lætus reditum accelerat, feralique parricidio clam cauteque omnia apparat; illuceſcente eo die ſimul impurus percuſſor anxie hoſpites præſtolatur, ſimul uterque feſtinata celeritate in perniciem ruunt. At enim patuit tum, quam eſſent diis curæ Principes. Egredienti jam portis cum filio paucisque comitibus obviam fit Doyka illa divinatrix anicula, adequitantem Principem ſeorſim a comitatu abducit, multumque ſermonem cum eo miſcet. Relatis anui gratiis Krzezomyslus ad ſervos converſus viam relegere, & quadraginta valentiores præfectos equis impoſitos ſecum adducere jubet curſu quam citatiſſimo. Hi nihil morati medio itinere præeuntem aſſequuntur Ducem, filiumque. Quos cum adeſſe cognovit Krzezomyslus, equo

Ziandow caſtrum.

Ziandæ inſidias detegit Doyka.

desiliens, humique assidens circumfusæ præfectorum coronæ aperit, ad quam lanienam devota Wrssovecio furori victima in Ziandow vocaretur. Monet igitur obliquo itinere in subjectum arci nemusculum clam succederent, alligatisque ibi equis adventum suum in castrum operirentur, tum secum uno irrumperent impetu, Ziandamque cum omni clientela sua in vincula conjicerent. Subeunti portas Principi, deinde Neklano, deinde Blahostæ (b) Polibradensi Dynastæ aliisque omnino decem, omnibus, nequid conjurati odorarent, inermibus præsto fuit Zianda, jamque inter exquisita salutationum officia in triclinium hospites deducebat, cum repente coorti ex saltu præfecti in arcem irruunt, vinctumque catenis Ziandam cum Wrzesolto fratre in turrim conjiciunt, reliquum famulitium intra septa castri quadrupes constrictum recludunt. Lustrata deinde per otium arce, præter arma nullum conjurationis vestigium repertum, ut adeo tegi potuerit conspiratio, si quam promtos ad conjurandum, tam obstinatos ad tacendum Zianda socios habuisset. Wrzesoltus Ziandæ frater germanus e turri protractus, quæstionique subjectus, obtorto primum collo negare omnia, mox admotis plantis pedum ardentibus tædis, cum ignium vim non ferret, mysterium conjurationemque ordine aperuit: „Constitutum, ait, erat Principem super mensam adgredi; „bibentem Zianda percussurus erat telo secundum pectus, „ego pone assidentem Neklanum obtruncaturus, alii alios, „ut quemque fors obtulisset, trucidaturi. Peracta cæde, „ne quod facinoris exstaret vestigium, incenso Ziandow,

Zianda cum conjuratis capitur.

„cum

„ cum Wissehrado Principatum occupare decrevimus. „ Remoto indice, Zianda eodem igni tortus eadem confessus est, & se authorem insidiarum non inficiatus. (c) De omnibus supplicium e vestigio sumere placuit: productus Zianda quadrifariam sectus est, frustaque infelicia male partiti corporis e sublimioribus furcis spectaculo terrorique pependere per castri ambitum, ceteri in turrim constipati, injectis mox flammis arsere cum arce nefanda. Talem exitum habuit exitiosa fratrum conjuratio, eorundemque castrum.

Conjuratorum supplicium.

Arx exuritur.

Iisdem funestis diebus Wratislaus Luzensium Princeps Optimus successorem relinquens filium Wlastislawum e vivis raptus, (d) tumulatus est in Libotschan (e) magno sui desiderio Zatecii relicto, multoque igne per dies plures planctus.

Wratislaus Princeps Zatecensis moritur.

ANNUS JESU CHRISTI 850.

LEONIS IV. PAPÆ 4. LOTHARII IMPER. 11.

KRZEZOMYSLI 19.

(a) Quo arx hæc olim, si relata Hayecii veteri authoritate nituntur, loco steterit, nuspiam proditum. Plura posterioribus sæculis castra nomine *Ziandow* cognita fuere, quæ hodie passim in appellationem Sandau, Schandau, & Sanda transierunt. Inter ea adhuc sæculo XV. nominatissimum fuit *Ziandow* procerum Lipensium, a quo stirpis hujus surculus Dn. de Ziandow se scripsit.

(b) Noster P. Victorinus contendit: ante erectam Boleslaviam, provinciam hanc Polehradensem appellatam, cujus rei firmamentum in veteribus necdum reperi. Superest vicus Polehrad hodie non longe Vetero-Boleslavia remotus.

(c) Oppido mirandum: Dalemilum, qui res ejusmodi undequaque acervavit, ſtragum harum Wrſſovecenſium ad hæc atque anteriora tempora ne mentionem quidem facere; quin neminem ante ſynchronos Scriptores Hayecium & Dubravium; quanquam poſterior in his multo parcior Hayecio fuerit, quod etſi figmentis Hayecii ipſius tribuere nolimus, tamen præ fontibus rivos turbidos, ut ſupellectilem augeret hiſtoricam, prælegiſſe pluribus teſtatum eſt. Jam alias innuimus has Wrſſoveciæ ſtirpis turbas ad ſæcula ſpectare poſteriora.

Balb. Dec. 1 l. 7. c. 10 in not. (d) Balbinus ad ſalvandas tot contradictiones hiſtoricorum patriorum duos Wratislaos Satecenſes Principes admittendos cenſet, eorumque Genealogiam texit. Sed quid mirum tot contradictiones tum in Chronologia, tum hiſtoria ipſa oboriri, quandoquidem meris authoritatibus recentiorum bellum geritur, nec uſpiam ſolidum vetuſtatis fundamentum profertur. Pauciſſima ſunt, eaque dubia fide propinat Coſmas, quæ de Ducibus Satecenſibus cognita ſunt. Evenit itaque horum hiſtoriam copioſius proſequi volentibus, quod ædificiis accidere ſolet ſolida baſi deſtitutis. Porro qui locupletius res has cognoſcere voluerit, Balbini laudatum locum adeat.

(e) Locus is ad confluentem Aubach & Egræ nonniſi quarta parte lapidis remotus perſtat hodie, & Perilluſtris Equitis Wenceslai de Schrollenberg ſedes eſt.

PRÆTERMISSA.

Annal. Fuld. ad h. a. Ad hunc annum Annales Francofuldenſes, aliique vetuſti enormem famem commemorant, quæ per Gallias, Turingiam, univerſamque Germaniam longe lateque graſſata ſit; eam Chronicon Turonenſe etiam ad annum ſequentem extendit. Retulimus jam ad annum 846. illam veroſimillime tum ab Hayecio fuiſſe præoccupatam. *Chron. Turonenſ. ad An. 851.*

Anonym. de Converſ. Bojoa. & Carentan. Hoc anno ſuperfuiſſe adhuc Prinninam ex Anonymo coævo erudimur, ſecus quam ſentiant Scriptores Moravici. Hoc ipſo enim anno Luitpramus Archi-Epiſcopus ei conſecravit Eccleſiam in munimento ſuo, quod Mosburch appellatum creditur, in honorem S. Dei Genitricis Mariæ VIII. Kalend. Febr. confectumque ea ſuper re inſtrumentum, cujus teſtes recenſet idem Anonymus, deditque Prinnina Presbyterum ſuum Dominicum in manus & poteſtatem Luitprami Archi-Epiſcopi. Inde cum Luitpramus rediret, cumque eo Hezil filius

Prin-

Prinninæ, rursum consecravit Ecclesiam *Sandrati*, ad quam Hezilo territorium & silvam ac prata tradidit & *circumduxit*, inquit author, *hoc ipsum termino*. Qui autem apud Slavos ad Christum traductos sub traditionibus mos fuerit in circumducendis terminis, suis locis ex diplomatibus enucleabimus.

Aventinus, ex eoque Pessina & Stredovskius ab hoc Prinnina urbem Moraviæ *Brünn* nomen suum accepisse scribunt; at supra vidimus Prinninæ terras remotiores fuisse ad Nitram fluvium. Aliam Prunne seu Prinne urbem in Carinthia e vetustis documentis legimus, quæ verosimilius ab eo nomen invenire potuit. Porro idem Author Anonymus Prinnina nomen *Brunonis* esse ait, ut suspicari liceat, hoc eum nomen post baptismum primum accepisse, aliudque (quod autem illud nuspiam proditum est) in gentilitate habuisse. Tam inconcinnum est, quod Stredovskius scribit Prinnonem hunc vetustissimæ Brunoviensis Regiæ arcis conditorem fuisse, aut quod de Wlachoveciis gentis suæ majoribus copiose narrat. Quid mirum scilicet tot urbium, oppidorum, familiarumque origines ad nos fabulose transcriptas, cum historici ipsi patrii (ut hic Stredovskius) ad vetustissima obscurissimaque historiarum indicia confugerunt, ut seu natalem suum locum, seu stirpem ab antiquitate commendarent, immemores non satis eruditis futurum si asseratur, nisi id etiam idoneis documentis probetur.

Avent. Annal. Boj. l. 4. Pessina Marr. Morav. l. 2. c. 4. Stredovsky S. Morav. hist. l. 1. c. 12. Ludewig. Mss. Reliquiar. T. IV. p. 223. Idem ibid.

Ceterum nescio, quid Rixnerus somniaverit, qui ad hæc tempora nobis Wenceslaum Ducem affinxit, ait enim Comitem Poponem de Schwarzenburg tertiam uxorem habuisse Juliam Wenceslai Ducis Bohemiæ filiam circa annum 850. quod jam refutavit Paulus in Chronico Schwarzenburg. c. 2. imo ante ipsum Cyriacus Spangenberg in Chron. Querfurt. p. 402.

Rixnerus in Genealog. Schwarzenb. Apud Schœtgen. & Kraysig T. I.

ANNUS 851.

Luzenses coacta omni populi multitudine, qua fluvius Egra labitur a montibus Germanorum adusque civitatem Austam, perductum in Pusstiadla Wlastislavum paterneque sellæ impositum, Principem salutarunt dictis publice sacramentis.

Wlastislaus apud Zutecenses inauguratur.

Per

Per eos dies crebri rumores ferebant Regem Moravum magnos apparare exercitus, minarique Bohemis exitium. Non mediocriter ad id nuncium exterritus Krzezomyslus oratores ad Wlaſtislaum Luzenſem Principem mittit, qui ſocietatem amicitiamque renovarent, ſimulque ex vi fœderum auxiliares adverſus communem hoſtem copias exigerent.

Ejus ferox reſponſum ad legatos Wiſſehradenſes.

Ferox juvenis, quanquam Wiſſehradenſi cognatione eſſet patruelis, ex ſuorum procerum conſilio petulantiſſime juſſit patruo renunciari: „ Fruſtra ſperare patruum de ſuis auxi-„ liis: illaturum ſe arma ab occidente ſole Wiſſehradenſi-„ bus provinciis, ſi idem Moravus ab oriente feciſſet; quod „ ſi illi collibuiſſet ab Auſtro claſſica canere, tum ſe ab ſep-„ tentrionibus cum omni belli clade venturum; ſibi enim, „ nec mortalium alteri Wiſſehradum deberi, quod dii jam „ quoque domui ſuæ addixiſſent. „ Hæc denunciatio quanquam adoleſcentuli Principis ac ferocuil, altius nihilo minus, quam quisquam credat, Krzezomyslum pupugit, Principem alioqui natura irritabilem; preſſit tamen dolorem in præſens,

Krzezomyslus bellum adverſus Moravos & Luczenſes apparat.

verſoque in bellum cogitatu concilium univerſæ nobilitatis evocavit, ut ſi res ferret, ad ſuſtinendum partis utriusque impetum arma expedita eſſent. Præter moram igitur copiæ acerrimo delectu ſcriptæ, miſſi in omnes plagas nuncii, qui paratos ad arma juberent, agriculturæ tamen interea ſolicitudinem non abjicerent, & cum claſſicum inſonaret, ad Tuklak (a) tanquam caſtrorum locum communiter convenirent. Haud aliter, ſapienter omnia verſus Moravos proviſa, miſſi in orientalem Boemiæ partem alii, qui incolis locorum præci-

ciperent a Moraviæ limitibus per montium juga aggeres, triplicemque arborum concædem facere, tum loca, qua metus erat, Moravum venturum, cohortibus, machinisque probe munirent. Poſt tantos apparatus tentabat ſane plenis agminibus in Boemiam aditum Moravus, (b) jamque objectas arborum ſtrues diſcerpere, injicere ignem; cum Bohemi rem edocti ſagittis hoſtem arcent, graviaque infligunt vulnera. Quievit igitur dies aliquot miles Moravus Regem ſuum cum exercitus robore operiens. Sed eum turbinem avertit in ſe improviſa Hungarorum in Moraviam irruptio obvia quæque miſerabili clade more torrentis fluvii ſternentium. (c) Cum igitur adventantis exercitus ſpe ſe dejectos ſentirent Moravi, retro, qua venerant, viam capiunt, Regemque ſuum contra Hungaros proficiſcentem conſecuti, hoſtem jam jam in viſcera patriæ ſuæ deſævientem magno exturbant animo, caſtrumque Rotenſtein capiunt atque diripiunt. Dilapſis Moravis Bohemi nihil minus quam aliorum damnis exſaturari anhelantes, in ſua quisque quieti redeunt. Eodem adhuc anno ad exitum properante in graviſſimum, periculoſiſſimumque Krzezomyslus morbum incidit. Fractus animi ægritudine duodecimo ægrotationis die inter vivos eſſe deſiit. (d) Cauſa maturatæ mortis, ut plerique exiſtimant, fuit ex nuperni indignitate reſponſi, & hoſtili Wlaſtislavi cognati animo altius in præcordia admiſſus dolor. Appoſitus ad patres in ſepulchro Hrobka quinque dierum ſolemnibus ignibus, variisque injectis victimis inter ejulatus, nec perſonatos dolores deploratus.

Hungari in Moraviam irrumpunt.

Krzezomysli mors.

Eeee AN-

ANNUS JESU CHRISTI 851.

LEONIS IV. PAPÆ 5. LOTHARII IMPER. 12. KRZEZOMYSLI 20.

(*a*) *Tuklak* olim castrum in limitibus Moraviæ hodie nuspiam comparet. *Duklek* vicos duos tresve in Bohemia est reperire.

(*b*) Minus recte Hayecius in hæc tempora Moravorum motus contra gentem Bohemam rejecit, quibus utraque gens apud Scriptores Francicos adunatis viribus Ludovico restitisse legitur. Certe id demum dissidium internaque seditio Francis fuisset in lucro maximo, ut superiorum annorum maculam & damnum resarcirent. Pessina in his Hayecium sequutus, Moravorum quidem Regem facit Radislaum, at contra Boemiæ Ducem jam statuit Hostivitum.

Pessin. Mart. Morav. l. 1. c. 3

(*c*) Præmatura hæc Hungarorum in Moraviam irruptio statuitur, quæ triginta amplius annis posterius, ut suis locis videbimus, accidit. Si vero de Hunnis agatur, eos hoc anno Inchoferus a Lothario stetisse in bello contra Ludovicum ac Carolum memorat.

Inchofer. in Annal. Eccles. Hung. ad h. a.

(*d*) Stranskius, qui Krzezomyslum in Caroli M. tempora rejicit ei principatus 19. ætatis 44. annos concedit, ac decessisse anno 789. postquam Caroli M. in Bohemiam irrumpere molientis frustraneos fecisset conatus. Puczalka ei 81. annum regiminis tribuit, alii quique prope pro arbitrio augent, demuntque annos. Tam discordes quoque de moribus Krzezomysli nostri; aliis mitem, aliis crudelem, aliis continentem, aliis avaritiæ sordibus notatum prædicantibus. Dalemilus nomina prope sola ethnicorum Ducum usque ad hunc Krzezomyslum referens subjungit:

Stransky Reip. Boj. c. 7. Puczalka in Nrvi Eccles. Balbin. Dec. 1. l. 7. Paproc. in Diadocho. in Krzezomyslo.

Ty wssyczkni neostawili su gmene dobrého,
Nebo biechu gych hlupi mrawy
Proto o nich Pisma nic nepraw.

Dalem. hist. Bolesl. c. 16.

Id est: *Isti omnes non sunt tuiti nomen boni Ducis.*
Nam superbia eorum corrupit mores.
Quare historiæ de illis silent.

Eius

Wnÿslaw.

Krezomÿsl.

Saltzner Frat: sc: Pra.

Ejus & Wnyslai ſimulacrum hic ex ſæpe memorato MC. Picturato veteri adjicimus.

PRÆTERMISSA.

Fortuna, qua nuper proſpere uſi ſunt Bohemi, ut ſe ſe annuo tributo expedirent, ad ſimilia tentandum hoc anno illexit fœderatos Sorabos, quanquam præter ſpem eventus belli eis ceciderit. Sic enim Annales Francofuldenſes: *Sorabi Francorum fines crebris incurſionibus atque incendiis infeſtant. Unde Rex* (Hludovicus) *commotus cum exercitu per Thuringiam iter faciens, terram eorum ingreſſus, gravi eos obſidione fatigavit, perditisque frugibus, & omni ſpe victus ademta magis eos fame, quam ferro perdomuit.* *Annal. Francofuld. ad h. a.*

Sed cum his jam tandem filum abrumpimus, partique II. horum Annalium colophonem imponimus. Fidem amico quidem lectori in Prodromo noſtro fecimus: nos partem hanc ſeu ad Botzivogii Ducis imperium ſeu plane baptiſmum perducturos. At quoniam ſub ſequentis Ducis Neklani regimine initium ſumunt Acta SS. Cyrilli & Methudii, quæ præcipuam hiſtoriæ partem horum temporum conſtituunt, ea autem nexu quodam ſic inter ſe vincta ſint, ut citra diſpendium lectionis lectorisque concinne disjungi abrumpique nequeant; neque etiam Neklani hiſtoriam ipſo in curſu intercidendam judicaverimus, hic defigendum eſſe gradum metamque ſtatuendam merito rati ſumus.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM.

A.

Abraham Caganus Hunnorum baptizatur. p. 422.

S. Adalbertus a Libussa prædicitur 174. 176.

Adolescentes falluntur a Wlastæ sodalibus 233. sternuntur 234.

Adulterii gravissima pœna apud Slavos 30.

Aenotherus gigas in exercitu Caroli M. 437.

Affluentia rerum 291.

Agara fluvius seu Egra 421. 423.

Alba aqua seu Biela 288.

Albis fluvii etymologia, cursus 93.

Alevinus Episcopus Nitraviensis 486.

Altahense monasterium fundatur 243.

Alezco Bulgarorum Dux 144.

Amazonum etymologia, historia, quid de iis sentiendum 213. ædificant castrum Diewin 217. Wlastæ se obstringunt 218. conjurant contra viros 219. earum arma 228. 231. earum præcipuæ 230. 232. prælium ineunt 229. 230. earum leges 245. se ex arce defendunt 247. pugnant 247. sternuntur 248. dejiciuntur ex muris, intereunt 248. 249.

Anno Vetvariensis Episcopus 486. 493.

Annonæ vilitas. 533.

Anus fanaticæ 567.

Aqua Martia 196. 197.

Aquæ haustus juramenti forma. 358.

Aquila fluvius 342.

Arabo fluvius 370.

Arno primus Archiepisc. Salisburg. 396. ei non fuere subjecti Moravi 397.

Argentum reperitur in Bohemia 121. 179. 180. occidentalis pars feracior 122. Saxonia posterius adinvenit 122. argenti virga 308. diversæ figuræ 309.

Afflit Deus Slavorum 206.

Attila educit primus Scythas 256. ejus uxor magnifice habitat 31. Attilæ palatium 37. tumulus 51.

Avari coluere transdanubianam etiam ripam 119. eorum de limitibus controversiæ 449. rariores sub Ludovico eique subjecti 542. 543.

Avaria 384.

Auctuariis Slavi utuntur 530.

Aula regia 528. fundatur cœnobium 535. 536.

Auri grana inveniuntur 99. 100. aurum reperitur & in numos cuditur 124. percolatur. 183. ubidique exquiritur 292. unde auri arenæ? 293.

Aussynensia juga 556. 557.

Aussoviz falso fonte nobile 295.

Austa conditur, ejus etymologia 322. in ruinis 323.

Austa urbs 499. 501.

Austriæ Ducum veterum clypeus 163. Austriæ nomen posterius 543.

B.

Babenbergensis regio deserta & a Slavis habitata 345.

Bagibareæ Porphyrogeniti quæ sint? 12. 13.

Bahnow conditur 316.

Bajoaria est Porphyrogeniti Bagibarea 12. 13. eam occupat Carolus 183. 189. ei imperitasse asseritur Przemyslus 190. dividitur in quatuor episcopatus 226. flagrat bellis 13.

Bajoarii a Pipino pacem exorant 266. bellum parant 532.

Balbinus Hradecii natus 343.

Banka Wogeni uxor 415. Bancæ de supplicio Wrssovecii sententia 453. vaticinium 476. 477.

Bani accipiunt dona certa singulis annis 273.

Barbara Sigismundi uxor Melnicii vitam duxit 286.

Barbarus vox quid connotarit medio ævo 578.

Barssuci administratores inferorum 206.

Bathuricus Episc. Ratisb. instituit Boemos in fide Christiana. 554.

Bavari & Bavaria vide Bajoaria.

Baubinensis regio 458. 459.

Beccensteinius vapulat ob genealogias suas 21.

Beda primus inter historicos usus annis incarnationis 6.

Be-

Belo seu Welo-Chrobati in Dalmatiam transeunt 11. iidem qui Slavi Boemiæ 13. cur ita appellati 15. vide etiam Chrobati.
Benatek olim habuit Collegium PP. Crucigerorum cum rubeo corde 280.
Benessius insignis architectus 505.
Beraun Slavossow dictum 257. 281. 282. prope eam fodinæ metalli 316.
Berauneníis regio 257. abundat ferri fodinis 333.
Berger compilator operis Genealogici 355.
Berka regni Boh. Judex, ejus clypeus 137.
Bernek Comites assumunt titulum Dominorum 142.
Bess condit Bssow 283.
Betularum mons 278. 279. auri ferax 543.
Bezdiechow castrum conditur 485. 486.
Biela filia Kassæ ab aliis pro ipsa Kassa habita 107. Bilinam condit 251. nubit 258. sternit ursum 263. 264. condit Nedwiediz 264. ejus consilia de occupandis aquis calidis 296. moritur 296.
Biela urbs conditur, succenditur 288.
Bilina conditur 251. vastatur 471. fluvius, ejus cursus 158.
Bilinensis provincia 251. Bilinenses Comites non fuere nisi Castellani 529. salsulæ 295.
Bilinsky provincia 251.
Bitow castrum 446.
Biwog aprum capit, in arcem Libin defert, præmiatur, Kassam accipit uxorem 124. ab eo familiæ, quæ aprum in clypeo gerunt. 125. primus Eques Bohemiæ 126. ejus historia V. sæculis præoccupata ab Hayecio 125.
Bleha faber ferri 334.
Blobojus succendit castrum Rodotyn 552. se ipsum cum uxore & liberis exurit 552.
Boemi Slavi non oriuntur a Croatis Pannoniæ aut Dalmatis 11. carent dyphthongis 46. Boemi sui nomine Cosmas verosimillime intellexit Sigovesum 55. Boemi Sorabis fœderati 344. in Franconiam prædabundi excurrunt. *ibid.* amice utuntur Carolo M. 363. 371. 373. cædunt Moravos 378. 379. num subjecti fuerint Carolo M. 402. infestant Caganum Principem Hunnorum, laudantur a virtute bellica, petuntur a tribus Caroli M. exercitibus 420. Non fuerunt anno 805. adacti ad tributum, quin exercitum Caroli M. probe multarunt 426. iterum petuntur bello a Carolo M. 429. fiunt iterum tributarii, num ob victoriam de Boemis cusus nummus legitimus *ibid.* Non fuere subjecti lege aliarum gentium 430. 431. 432. tributum illud instar doni gratuiti ab illis datum 431. non sunt censiti in charta partitionis Caroli M. *ibid.* expressere olim cyphras numeris Romanis 435. clam contra Moravos manipulos collocant 445. cædunt Moravos, Boemia exturbant, Moraviam vastant. 446. Num censiti in charta divisionis Ludovici? 464. 465. 475. 476. An sub eo in nexum Germanici Imperii pervenerint? 476. In Comitiis Ludovici 478. sed sponte 479. usque ad Danubium protensi 530. tumultuantur sub dissidio filiorum Ludovici Pii 540. vastantur a Ludovico 557. egregie multant Ludovicum 558. cæduntur a Ludovico 569. recusant ei tributum pendere 570. obsides offerunt, cædunt Ludovici exercitum 573. 574. An recte Francis rebelles dici possint? 577. limites contra Moravos defendunt. 585.
Bohemia num Dagoberto subjecta 34. 35. Boemiæ Slavi sæculo IX. primum excoluntur literis 20. salubritas aeris, ubertas 27. ferax diversi metalli 199. eam transit Caroli M. exercitus 370. Bohemiæ Ducum ethnicorum numi illiterati 534. non fuit censita in portione Ludovici, semper libera 545. 546. Bohemiæ rex juribus imperii Germ. gaudet 546. Boemiæ Duces inter se discordes submittunt se Imperatoribus 546. ex parte feudataria, habet jus suffragii 546. abstinuit olim, id recuperavit. 547. Bohemiæ XIV. Duces baptizantur, 553. an revera Duces fuerint. 554. nomina istorum Ducum non sunt prodita 555.
Bogislaus Lidoviti frater 495.
Boguphali Chronicon depravatum 7. 9.
Bojak monti Oheb castellum injicit 447.
Boici Bojorum terræ 14.
Bojorum urbanæ reliquiæ 523. 524.
Boleslai Pii diploma primum insignitum anno incarnationis 6. ejus numus 132. 434. 436.
Boleslaviensis B. V. M. imago formata ex idolo 203.
S. Bonifacius convertit Slavos. 221. fit primus Archiepisc. Mogunt. 263. inungit in Regem Pipinum 274. martyrio afficitur, ejus reliquiæ & cultus 280.
Borca Strihi uxor. 354.

Borowka mons aurifer 541.

Borzena Croci uxor fatidica 66. ei tribuitur filia Milenka 67.

Borzislao offertur Principatus Kurimensis, 68. ejus gesta 71.

Boskoviz aprum capit, ejus clypeus 125. familiæ diversus clypeus 126. creantur equites 126.

Botak ferri mineras detegit 79. Zdiarskiorum originarius 81.

Boves per aerem volant, speluncæ faucibus se abdunt 154. ea de re judicium 165. 171.

Bozdiechi sententia de supplicio Wrssovecii 453. præfecturam belli obtinet 482. confligit feliciter 484.

Bozdiechow castrum exstruitur 485. 486.

Bozena Launæ conditrix 505.

Braczislai numus 435.

Brandeburgicorum Ducum veteres numi 128.

Brassena petitur uxor 465. sponsum liberat vinculis 466.

Brassykus cædit Misnenses 495.

Brema condita 114.

Briccius Jus Municipale perpolit 527.

Brzimota Bojorum urbs 419. resuscitatur 427. 428.

Brudek vicus 531. 532.

Bruna an condita a Prinnina 583.

Bssow conditur 283. provincia 284. 286. Bssowka amnis 284. 285.

Bubali frequentes in Boemia 270. eorum venationem instituit Carolus M. 270.

Bubuiza Alphabetum Slavicum D. Hieronymi 130. 132.

Buczinky vicus 497.

Budecium castrum conditur, etymologia 83. nova Budezii de hoc fabula 84. ejus urbis historia 85. munitiones ejus miratur Przemislaus 149. frequentat cum Libussa hic scholas 85. S. Methudius Slavicum gymnasium hic erexit 85. situs hodiernus loci 86. Crocus id deserit 92. restauratum 500. 501.

Budeslava cum legatione a Wlasta mittitur 211. etymologia nominis 214.

Budezius rei metallicæ peritissimus 84.

Budissinæ urbis initia 34. 42.

Budsecium in Westphalia 496.

Bulgari in Europam transeunt 162. constituunt rectores in Pannonia 502.

Burgundiæ vites plantantur Melnicii 286.

Burka Bytizi uxor 316.

Bydus condit Bydczow turbis involvitur 299.

Bydczow conditur 299. hodie urbs 300.

Byssi quid? 270.

Bystrize torrens 320.

Bytiz argenti fodinarum locus 310.

Bytizus argenti fodinas detegit. 308. 309. contumax in Principem, 314. in furcam agitur 315.

C.

Caganus princeps Hunnorum infestatur a Boemis, aliam regionem quærit 420. 422. Avarum Rex 144.

Calcei viminei Przemysli servabantur in Wissehrad 156. 171. 172.

Camburg castrum Boemiæ obsidetur a Caroli M. exercitu 421. quod id castrum fuerit? 424.

Cambus fluvius 370.

Cameniz provincia 203.

Carolinæ thermæ 130.

Carolomannus cum Carolo dividit regnum Francorum 312. obit 319.

Carolovingorum stirpis initium 274.

Carolus M. natus 243. cum Carolomanno dividit regnum 312. Saxones accipit in deditionem 337. Slavorum res componit 338. contra Sorabos bellum apparat 344. contra eum conjuratio 355. ejus bellum contra Wilzos 363. mittit legationem ad Hunnos 368. ejus expeditio in Hunnos 369. ejus epistola de victoria 370. ejus exercitus per Boemiam mittitur 370. 371. Cisdanubianas terras donat Ecclesiis 373. convertit arma in Saxones 376. eos ad deditionem compellit 380. evertit Hunnorum regnum 388. conficit bellum Hunnicum, recipit Hunnos in protectionem 399. fit Romanorum Imperator 401. Italicas familias nonnullas in Germaniam traxit 405. venatur in Hercinio saltu. 412. Transfert Saxones in Franciam 416. ejus bellum contra Bohemos 420. Ad Egram castra metatur, vastat, recedit 421. iterum Boemis bellum movet, Sorabiam occupat, condit castella 429. Anno 805. Boemos nec ad deditionem nec ad tributum adegit 426.

426. id factum anno sequente 429. Non tamen ei fuere subjecti 430. 431. 432. 433. praescribit quousque negotiatores in partes Slavorum concedere possint 202. moritur 457. in sanctorum numerum relatus, ejus cultus reliquiae in Boemia 457.
Carolus filius Caroli M. in Boemiam irrumpit, Albim transit 421. minus feliciter redit 426. moritur 449.
Carolus Martellus accipit Roma claves & vincula S. Petri, fit primus Patricius Rom. 238.
Carolus IV. S. Rudperti reliquias adfert 136. Stadicenses a regiis gabellis liberat. 166. tres ibi laneos sibi reservat 168. ejus super hac re diploma nonnihil vitiatum 170. Melnicii plantat vites Burgundicas 286. Widichindi sepulchrum renovat 356. confert Wratislaviae jus auream cudendi monetam. 521.
Carentani a S. Virgilio convertuntur 339.
Carnuntum 492. hanc viciniam petit Caganus Hunnorum 420. 422.
Carpionibus olim aurei annuli appensi 276.
Castra in memoriam natalium liberorum erigi solita 276.
Casurgis urbs 173. 175. Theobaldo est Kaurzim 40.
Catti non fuere in Silesia 69.
Celedruin. Soraborum Dux 481.
Cerevisia non ignota primis Slavis Boemiae 29.
Cerius mons 490.
Chara condit Charwatiz 306.
Charaussus convocat plebem ad electionem Libussae 123.
Charon num Deus Czechorum? 205.
Charwatizium conditur 42. 44. 307.
Cheb fluvius 424. Chebana regio 423.
Cheinow conditur 63. historia illius 65.
Chladrubienses Benedictini olim Zbraslavii possessores 536. alienant. 537.
Chlum castrum & familia 445. 446.
Chlumezium conditur 299. duas hodie habet arces 300.
Cholbolez vicus 502. 503.
Chobolo argenti mineram reperit 121. 122.
Chotieborka mons 374. 375.
Chotieborz 441.
Chrobati duplices in Boemia 14. Chrobati Magni seu Albi idem qui Boemi 13. 15. Chrobatorum generali nomine pro Slavorum utitur adhuc Dalemilus 15.
Chrobatia magna seu Alba, 15.
Christian de Koldin excolit Jus Municip. 527.
Chuchel pagus 144. 147.
Chwalbog perficit arcem Kottnow 324.
Chwor urbi Pragensi praeficitur 369. Pragam instaurat. 372.
Chyrz condit Chyrzimium 77. patrem cum jugali bove aratrum ducere compellit 78.
Chyrzimium conditur 78. ejus situs 79.
Ciborum & potuum genera apud veteres Czechos 270.
Cingulum militare 126.
Cippi descriptio 467
Clypeorum usus nullus in Boemia primis saeculis 19. is non tam vetus 163. non una ejus familiis ratio 147.
Columbus Schachidis lusu vincit filiam regis 330.
Comagenae 370.
Comitum titulus ignotus Croatis & Boemis 125. 140. eorum origo a Francis 140. non fuere nisi Castellani & Burggravii 141. ceperunt primo creari in Boemia sub Ferdinando II. 141. nunquam hoc titulo impertiti a Cancellariis 142. Comites a Comitatibus serius appellati 193.
Comitia in Wissehrad 272. 289. 514. veterum ritus 58.
Comoediae jam olim usitatae genti nostrae 242.
Constantinus Imp. gerit bellum contra Slavos 347. 7.
Corbinianus I. Episcopus Frising. moritur 194. ejus reliquiae in Boemiam advectae *ibid.*
Corollae piceae idolis incenduntur 326. 328.
Corylus effrondet e stimulo 155. 171. ejus historia 166. jubetur coli a Carolo IV. ejus nuces regi Boh. deferuntur 168. ea de re crisis 171.
Cracovez castrum conditur 77.
Cracoviae urbis origo 72. etymologia diversa 74. provincia ejus laceratur ab Hungaris & Moravis 339.
Crive flamen Slavorum. 91.
Croatiae Illyricae nomen vix circa annum 644. adhuc usitatum 10. originem habet a Boemis 11. 16. Croatarum ritus protestandi in judicio 148. Non habuerunt legem scriptam 172.

Cro-

Crocus apud omnes magnæ existimationis 39. 61. num recte coævus Czecho statuatur 41. fit Princeps, inauguratur 57. ejus historia & Chronologia perplexa 58. 59. verosimillime fuit Wandalorum Rex 59. 60. evertit muros Arelatenses *ibid.* perperam filia ejus Marcomiro traditur *ibid.* Num origine Romanus 61. recusat Principatum sibi a Lecho oblatum 66. condit arcem Crocovez 76. jubet erigi munitionem. 83. Budecium condit 83. incolere id incipit 86. magicis rebus deditus 88. vaticinatur 89. 90. jubet fieri geographicam descriptionem terræ 87. deserit Budecium 92. Pſary condit 94. reddit delatum sibi aurum inventoribus 100. pagos ordinat 101. moritur, sepelitur Cztinovessii 103. relinquit tres filias 104. ex æquo jure imperium suffragio populi accipiunt 105. ejus ætas, anni regiminis varii 105.

Crocus filius Lechi nascitur 71. is incognitus veteribus Scriptoribus Poloniæ 72. 113. 115. moritur 178. 179. Crocus II. a nostris effictus 105. ejus historia 106. mors 185.

Crucis signum etiam gentilibus quibusdam venerabile 182. crucis supplicium Slavis usitatum 243.

Crusina vestis talaris 159.

Currus primi ferrati 333. 334.

S. Cyrillus Slavicarum literarum inventor 131. non docuit latinis literis Slavicum scribere aut reformavit *ibid.* Erphordiæ ejus liber MS. 133. ejus literæ non diu perstitere in Boh. 132.

Czaslao committitur præsidium limitum 385. 386. coloniam contra Moravos statuit & castrum 386. arborum strage prohibet irruptionem Moravorum 392. habetur Woraczizkiorum originarius 393. nova ejus contra Moravos expeditio 402. testamentum facit 410. delectum scribit 441. concilium cogit 445.

Czaslavia conditur 386. 387. regio hujus nominis 388. dominatus filiis Czaslai obtingit 410.

Czassus filius Czaslai 410.

Czechorum primorum mores 4. 28. victus, vestitus 4. 5. patientes laboris, communes uxores & liberos habent 5. Nulla arma præter arcum & telum, non habent judicem 5. usi commutatione mercium 202. de sua securitate circumspiciunt. 308.

Czechiæ nomen unde? 28. & in præfat. II.

Czechus venit in Boemiam 1. ascendit montem Rip. 2.

Czechi primus prolator Dalemilus, cui 6 fratres facit 9. 22. asseritur advenisse e Dalmatia 11. an judicis seu Ducis nomen sustinuerit 32. 54. filio ædes construit 35. moritur 48. 50. tumulatur 49. inquisitio tumuli sui 54. fons ad tumulum *ibid.* interregnum & turbatio reipubl. post ejus mortem 49. 50. 54. 59. ejus mitra inauguratur Crocus 58.

Czernauss prædium sic a conditore appellatum 44. 45. 46.

Czesni mons ferax auri 201. 202.

Cztibochus Bielam condit 287. 288.

Cztinoves conditur 49. variæ de eo sententiæ 53. isthic Comitia 57. senatus cogitur 83. Crocus sepelitur 103.

Cztiradus sedatum lites proficiscitur 238. ei a Wlasta struuntur insidiæ *ibid.* decipitur Sſarcæ lenociniis 239. 240. 241. trahitur vinctus in castrum Diewin, damnatur capitis 241.

Czudæ successere Zupaniis. 64.

Czymislava uxor Lechi enititur Crocum 71.

Czymyslaus conditor Klatoviæ 394.

D.

Dæmonum incantatio 177. cachinni 242. 243.

Dagoberti Regis mors 33.

Dalemilus primus prolator Czechi, non item Lechi. 9. amplificator historiæ Amazonum 213. 216. magis Poeta quam historicus 242.

Daleminciæ pagus 485.

Dalmatia jam sæculo exeunte VI. infestata a Slavis 11. dein subjugata, *ibid.* ad Christum accedit 16. S. Hieronymi tempore usque ad sæculum VII. fuit culta a latinis 131.

Danubius limes Boemiæ 371. ei pons insternitur a Carolo M. 373. cum Rheno jungere idem meditatur 377.

Denarii qui? 435.

Dervanus Sorahorum Dux 34.

Diedus argenti venas detegit 179.

Diewin castrum puellæ ædificant 217. 220. plura hujus nominis 221. 222. captum, excisum 248. 250.

Dionysius Exiguus primus numeravit annos a Nativitate Christi 6.

Do.

Dobromirus condit Dobroniz 337.
Dobroniz seu Dobrzeniz conditur 337. 338.
Dobroslaus cedit fratri Stoboslavice 341. condit Dobroslaw 342.
Dobroslaw conditur 342.
Dobrosul urbs 195.
Dobrzix antiquæ memoriæ 279.
Dohna familiæ exordia 440.
Domabojus cum fratre condit Radlice 118.
Dombka uxor Pabieni fortissima mulier 411.
Domini primus ordo nobilitatis in Boh. 141. etiam Principes hoc titulo contentari debent *ibid.* pares Principibus Germaniæ 142.
Domoslava condit Lipczan. 338.
Domoslaus procatur Libussæ, repudiatur 144. Wrstovecium facit Paprocius 146.
Doyka anus divinatrix 568. 569. detegit Krzezomyslo insidias 579.
Drahonii campi 123. 124.
Drebowane 42.
Druhow castrum conditur 458. 459.
Drzewoslaus condit vicum Pfary 96.
Dubenez pagus 278.
Dubina vicus 395. 396.
Duces primi Bohemiæ num tres fluvios in clypeo gesserint? 161. 162. 163. olim plures fuere eodem tempore 191. 251.
Dumslaus præmiatur Libezio 137.
Duodecimviratus statuitur 139.

E.

Egra fluvius. 129. 130. 301. 302. 422. 423. 424.
S. Emmeramus Martyrio afficitur, ejus cultus 37. dies ejus terminus pacti 38.
Eppo Præfectus Bilinensis 259.
Equestris ordinis primus Biwog 126.
Equites secundus ordo nobilitatis 141.
Equus ductor missæ legationis 153. adhinnit Przemyslo, & flectit genua 154. equi albi ad divinationes & superstitiones adhibiti 159. equus Suanteviti *ibid.* Luiticiorum 160. Equi hinnitu, adaquatione nomina pagis indita 164. equus Horymiri præstigiator 565. vide etiam Schemik.
Eslæ legati Attilæ ad Theodos. Imp. oratio 80.
Eugenii II. Papæ bulla 486. sublesta asseritur, refutatur 489.
Ezo lusu Schachidis demeretur sibi filiam Ottonis III. 331.

F.

Fames in Boemia 329. 348. 543. 539. 555. 556. 582.
Favianensis episcopatus 489. intercidit 506.
Ferdinandus I. Salem ad Teplam coqui jubet 295. defendit Boemorum libertatem 545.
Ferrariæ primæ in Boemia 80. 81.
Ferri raritas 334.
Fertilitas 354. 437.
Fidolez silva 41.
Florenorum origo 366.
Fretella num fuerit Moravorum Episcopus? 390.

G.

Garibaldus Episc. Ratisbon. moritur 296.
Gebonius Dux Kurimensis 261.
Genealogiarum figmenta dedecori magis quam gloriæ 20. 21.
Georgii Regis tempore instrumenta publica vernacula lingua occipiunt 31.
Germana lingua non fuit præcipua in Boemia 25. Germani jam sæculo VI. excessere e Boemia 45. ante sæculum VIII. non habuere proprios characteres 91. non fuere ultra Danubium 119. utuntur permutatione mercium, non solvunt tributa auro vel argento 127. invalescunt 277. sociant se Moravis 373. non fuere in his regionibus 376. 524. non in Misnia 495. 472. 473 eorum arma 437. grassantur in agro Litomericensi 471. in Luzensi 473. 475. 482. cæduntur 484.
Germania reducta in peculiaris Regni normam 544. Bohemia non venit in ejus nexum 545.
Gersdorfii ab Arminio prodiisse finguntur 21.
Gestimulus Obodritorum Rex 549. asseritur S. Ivani pater 550. An fuerit Rex Dalmatiæ 550. 551.
Getarum nomine qui populi veteribus venerint? 390. 391.
Gewa uxor Widichindi 353.

Gezerka fons 255. 518. 519.
Gigantis ossa eruta 350. gigantum historia 351.
Giha & Domoslaus grana auri reperiunt 99.
Gilowium auri ferax 200. 201. 203. 326. etymologia 202. excoluntur isthic fodinæ 540.
Gisulfus Foro-Juliensis Dux 144.
Gnezdnæ urbis origo 72. etymologia 74.
S. Goduinus Moravorum Apost. 404.
Goldastus injurius in gentem nostram 577.
Gothi dicti Getæ 391. a Vulphila literas accipiunt, fuere germani *ibid.*
Gozomuil Obodritorum Rex 549.
Gozpodin dominum connotat 312.
Græci cremant in funeribus res pretiosas 107.
Gregorius III. Carolo Martello mittit claves cum vinculis S. Petri 238.
S. Guntheri lapis sepulchralis 206.
Guttensteinianæ familiæ initia 284. 285. arx in Austria 285.

H.

Hagecius præoccupavit historiam Biwog 126. primus auri signaturam Libussæ tribuit 128. unde urbium historiam hauserit? 354. ejus literæ 355. non est architectus fabulæ Schemiki 566.
Halak primam aquariam molam struit 134.
Haldanus cum fratre Radlize condit 118.
Halla conditur 195. 429.
Hassenburg castrum, familia 277.
Hassislavia 134.
Hattonis Archiepiscopi Mogunt. querela 489.
Hercinia silva 270. 423.
Hernustus Dux Ludovici 573.
Hes condit Heskow, item Nizbor. 329. ejus stirps 330. ferri metallum reperit 332. primus ferro currus vestit 33.
Hesky fortes in Amazonum prælio 247.
Heskow conditur 329. 331.
Hezil filius Prinninæ fugit cum patre in Bulgariam 512. 513.
Hiems rigida 300. 317. 318. 372.
S. Hieronymus an verterit S. Scripturam in linguam Slavicam 130. 131.
Hircani montes 423. saltus 412. 422.
Hlazow prædium 339. 340.
Hluboczerp torrens 183. 184.
Hodjejowa Joannes vir doctus 7.
Holot detegit aquas salsas, præfecturam earum obtinet 266.
Horak submergitur 502.
Horimirus hostis rei metallicæ, amicus agriculturæ 556. accendit in se metallicos 559. fugit eorum vim 560. ulciscitur se 561. accusatur apud Ducem *ibid.* purgat se 561. 562. morti addicitur 563. impetrat facultatem equo suo ultimum decurrendi, per Wltavam transilit 564. 565. absolvitur pœna *ibid.*
Hormidorus Rex Moraviæ moritur 447. 448.
Horzeslao post deditionem eruuntur oculi a Moravis, in vincula conjicitur 377.
Hosemannus insignis impostor 20.
Hostivitus cum Lothario paciscitur 481. cum Ludovico 538.
Hozmburg idem quod Klopay 277.
Hostus non longe a Czecho stationem figit 43. 44.
Hradec urbs 342. 343. provincia *ibid.*
Hradek castrum evertitur 374.
Hradczan 360. 361.
Hringi Avarorum descriptio 386. evertitur 388.
Hrobka sepulchrum Ducum Boem. 253. 254.
Hronow castrum 440.
Hruba uxor Nezamysli 269. parit filium 275. moritur 304. 305.
Hungari 257. 496. præmature statuuntur in Pannonia 496. 542. 586. in Moraviam irrumpunt 585.
Hunni antiquitus usi mulso 197. idola habent ex electro & argento 203. prima luna sacrificia peragunt 328. odis utuntur 341. Bajoariam ingrediuntur 362. limites eorum 368. 370. 371. per Carolum M. evertuntur 399. 388. rariores dein in Pannonia & Francis subjecti 542. 543. juramentorum tenacissimi 445. ritus eorum in juramentis 576.
Hunnicæ mulieres telas variegant 148.
Hunnici belli initia 368. 369. conficitur 399.

I.

Japani dicti Boemiæ Domini in literis Pontif. 64.
Jasovensis ager auri fœcundus 99. 100.

Ido-

Idola Slavi habuere e diversa materie 203.
Iglavia conditur 398. 399. incenditur 409.
Ignes super tumulis excitantur 305. 306.
Ignotus Czechorum Deus 205.
Inaugurationis ritus apud veteres Czechos 57.
Incendiariorum pœna 552. 553.
Inundationes 461. 539. 540.
Investiturarum Regni Boh. literæ 546.
Joachimo - Vallenses fodinæ a Libussa prædictæ 200.
Joannem IV. Papam male Hayecius ad annum 644. statuit 7. Joannis Regis tempore jus municipale excultum 526. Joannes Episc. Prag. Zbraslavium redimit, alienat 537.
Josephus I. Imp. jus suffragii Boemiæ restituit 546. 547.
Irmensul idolum 321.
S. Ivanus filius Gestimuli 549. 550. 551.
Judæorum vetusta jura 527.
Judices majoris authoritatis quam consules 527.
Julii mons Olomucium 115.
Julio bona 492.
Julius Maximinus an in Morav. fuerit, Olomucium fundarit? 115. 491.
Jus Municipale Mſ. 461.
Justinianus a Slavis imperio restituitur 109.
Izechi qui fuerint? 352. etymologia 353.

K.

Kadan armatur contra germanos, condit urbem 474. auxiliares copias adducit 483. confligit 484.
Kadana conditur 474. 475.
Kalbogius & Weslaus condunt Klopay 276.
Kamburg 475.
Karsa deturbatur e saxo 414.
Kassa primo nata Croci, rerum medicarum perita 104. etymologia 107. aliis Biela, *ibid.* ejus tumulus *ibid.* Kassinium condit 113. 124.
Kassin mons 124. Kassinium ædificatur 113. ejus memoriæ 114.
Kassurzani 118. 119. 175.
Kaurzim conditur 39. 40. provincia 41.
Kazka nubit Wratislao 500.
Kerstiny quid? 271.
Kiuriliza Alphabetum Slav. S. Cyrilli 130. 132.
Klatowcæ obitus 539.
Klatoviæ urbis initia 316. 394.
Klen filius Czechi 35. 36.
Klenecium ædificatur 35. 36.
Klenus sociat se Domabogo 118.
Klezan castellum 136. 137.
Klimba Dea inter Boemorum lares colitur 116. 117. 281. 282.
Klopag arx conditur 276. nomen corrumpitur 277. 278.
Kolan metallicus aurum adfert 184.
Kolostugius aquas Teplic. detegit 296. defendit se contra Kossalum, eum ferit 297.
Kopanina pagus 238. 242.
Kossal uxorem Bielam accipit, castrum condit 258. e Pruskowskiorum stirpe asseritur 259. nititur Kolustogio Teplicenses aquas eripere, prosternitur 297.
Kossalow conditur 258. 260. 264. 265.
Kotenus recedit a fratre 320. Austam condit 322. item Kottnow 323.
Kottnow arx conditur 323. munitur 324. nomen Tabor sortitur 324. 325.
Kraska uxor Bydi Chlumezium condit 299.
Kraslice vicus 460. 461.
Krasna conjux Przibalii 278.
Krasslatinæ simulacrum ex auro conflatur 326. ejus cultus 328.
Kratonohy villa 298. 300.
Krez vicus 414. 416.
Krotbog condit Postoloprt 301.
Krupa fluvius in Croatia 94. Balbino est Krupina 95.
Krupnæ fodinæ a Libussa prædictæ 200.
Krzesna mons auri ferax 362. 363.
Krzesomil Wrssovecius Ducatum ambit 357. condemnatus se ipsum mucrone exanimat. 358. 359.
Krzezomyslus idem cum Wnyslao creditur sed perperam 427. 428. ducit uxorem 500. nascitur ei filius Neklan. 504. defertur ei ducatus 514. 515. alius est a Neklano 516. inauguratur 517. loca jubet excoli 523. quatuorviratum instituit, lapideas domos Pragæ condit 525. item Aulam 528. trajectum Moldavæ invenit 529. ejus numi 533. 534. nascitur ei filius Nebihost 539. excolit fodinas Gilovienses 540. Radostyn condit. 548. ultionem medita,

tatur contra Blobojum 552. auri avidus, annonæ negligens. 544. 556. Horimirum graviter objurgat 561. in vincula conjicit 562. morte dignum pronunciat 563. Pragensibus domos & fundos concedit hereditarios 572. 573. ei Zianda struit insidias 579. capit Ziandam 580. supplicio eum afficit 581. auxilia petit a Wratislao 584. contra Moravos bellum apparat 585. ægrotat 585. moritur, ejus ætas, regimen, simulacrum 586.
Krziwogeni ætas versus 200.
Kunaci mons 533. 534.
Kunak villam condit 531.
Kunaticium pagus 532. 533.
Kuneburg familia 534.
Kurimensium Ducum series 261. an pleni juris Duces? limites Ducatus 262.
Kurimium munitur 250. *vide etiam Kaurzim. & Zliczko.*
Kuttnenses fodinæ a Libussa prædictæ 200.
Kyge & Kygow conditur a Moravis 378. 379.
Kyhala Dux 477.

L.

Ladvag pagus 319. 320.
Læta curia Pragæ 528.
Lahoborz condit castrum 497. item Austam 498.
Lapak condit Klezanum 136.
Lapideæ structuræ raræ in Germania 84.
Launa conditur 350. 505. diripitur 502. restauratur 504.
Laureacensis Archiepiscopatus resuscitatio 468. 489. supprimitur 506. Laureacum ab eversione Hunnorum non habuit Episcopum 226.
Laza vicus 561. 565.
Lechitæ a Lecho dicti 72. primis Poloniæ Scriptoribus hæc etymologia incognita 74.
Lecho Dux Boemorum 420. occiditur *ibid.* an Dux Boemiæ fuerit, an militiæ præfectus? 424. variæ de eo sententiæ 424. 425. an rex fuerit? 425. in prælio occisus 426.
Lechus venit in Boemiam cum Czecho 1. significat Slavice adolescentem ingenuum 9. male pro nomine proprio acceptum 10. Lechus separat se a Czecho 38. condit Kurimium 39. varia circa eum somnia 40. offert Croco Principatum 66. mittit nuncios exploratum 68. Borzislao tradit Principatum 69. astruitur Lignicensis Principatus conditor 70. excedit Boemia 71. ad Gnezdnam consedet 72. condit Cracoviam 72. Lechus Poloniæ Dux moritur 113. 114. Lechus Polonus occidit fratrem 185. proditur, moritur in exilio 186.
Leges Longobardorum, Francorum, Alemannorum, Bojoariorum, Burgundionum quando institutæ? 172.
Lembis Slavi utuntur 530.
Leo Orientis Imp. cogitur Slavicum ritum sequi in juramento 576.
Lessa obtinet Bytizi bona 315.
Lesko Poloniæ Princeps 339. 340. moritur 365. succedit ei Lesko II. *ibid.* quo merito? 367. moritur 392. ejus gesta 393. 394. Lesko III. moritur 448.
Lestno castrum conditur 319. 320.
Lex Salica 172.
Libehrad conditur 116.
Liben villa conditur 138. 139.
Libecium conditur 111. situs historia 112.
Libez conditur 136. situs 137.
Libiz conditur 116. situs 117.
Libka filia Nezamysli 312.
Libodum villa conditur 177. 178.
Libotschan 581. 582.
Libussa Croci minima natu filia vates 105. etymologia nominis 108. orientali parte Boemiæ accepta urbem & arcem molitur 110. in monte Petrzin sacrificat 118. commendatur ei arx Psary oraculo *ibid.* defertur ad eam argentum 121. passim vocatur Sibylla *ibid.* amor populi erga eam 122. multis ethnicis virtutibus claret 123. accipit universæ Boemiæ principatum, ejus variæ causæ 123. præmiat cingulo Biwogum, defertur ad eam aurum 124. primum aurum signat, ejusce numi descriptio 127. 180. 183. eam primus Hayecius illi tribuit 128. vaticinatur de monte Suillo, et ligneam domum insternit 129. condit prædium Libecz 136. item Liben, sollicitatur de condenda urbe, duodecimvirorum instituit 138. ei procatur Domoslaus 144. devolvuntur ad eam jurgia, ejus super his judicium, oratio 145. aperit sororibus seditionem populi, ejus ad populum super hoc oratio 149. designat Principem, legationemque ad eum mittit 152. legationis ductor equus datur 153. Przemyslum

lum maritum accipit 156. instruit populum, quibus locis condendæ urbes & vici 190. de Wrſſoveciis vaticinium 192. 193. de Praga 173. 174. adhibet ranam ad divinandum 177. Libodum villam condit *ibid.* aurigrana detegit 183 parit filium 184. vaticinium ejus de fodinis metallicis 198. 200. Libuſſæ morientis verba 204. ſepelitur Libicii, annus mortis varius 205. ejus vaticinia 278. ſella num aurea fuerit? 347. balneum 519.

Libuſka uxor Krzezomysli 500. enititur Nebihoſtum 539

Lichnice caſtrum conditur 438. 439.

Liczkow conditur 307. 308.

Lidomira Nezamysli uxor 313.

Lidomirus Princeps Luſatiæ 253. cedit fratri Bilinam 316. condit Litomericium 317.

Lidoslaus condit Lichnice 438.

Lipczan conditur 338.

Lipnice caſtrum conditur 400. 401. munitur 403. capitur, diruitur 408. rurſus excitatur 409.

Lithoborzky Burggravius Hradec. 355.

Litomeriz conditur 317. deſcriptio 318. provincia *ibid.* vaſtatur 471.

Liudevitus Slavorum Dux 468. a Ludovico bello petitur 471. cæditur *ibid.* contra eum tres mittuntur exercitus 473. interimitur 479.

Lœbavia Luſatiæ urbs 112.

Longobardorum leges 172.

Lopotæ 269.

Loſſii ſepelitur Czaslaus 410. 411.

Lotharius an Rugiam vicerit 550. coronatur 464. 481. cum eo paciſcitur Hoſtivitus *ibid.*

Lucenſes Duces in regione Znoymenſi 262.

Ludevigius numos Boemiæ adjudicat Brandeburgiæ 128.

Ludolphus Dux Moraviæ figmentum 409.

Ludovici filiorum partitio 545. Ludovicus filius Caroli coronatur 455. non habuit plus juris in Boemiam quam Carolus M. 465. Comitia celebrat, in quibus Boemi 459. a filiis regno exauctoratur 519. annualia dona accipit a Slavis 501. 503. 512. 524. obit 538. filiorum ſuorum diſſidio, Slavi tumultus cient 540. regnorum ejus partitio 475. eo domortuo Slavi jugum excutiunt 538.

Ludovici Bajoariæ regis portio non fuit Boemia 545. arma contra patrem movet 537. premitur a patre, redimit tranſitum a Slavis 538. Moraviam invadit, Raſticem Ducem conſtituit 557. cæditur a Boemis 558. expeditionem contra Boemos ſuſcipit, pugnat cum illis 570. cæditur 573. 574. obſides dat, ejus exercitui non conceditur niſi publica via redire 574.

Ludovici Regis noſtri tempore prima Geographica tabula Boemiæ excuſa 88.

Lues graſſatur 348. 413. 415. 507. 528. lues boum 447.

Luitpramus Prininæ conſecrat Eccleſiam 582.

Luitprandus Longobardorum Rex 144. ejus epitaphium 258.

Luſatiæ & Srbis Przemyslus an imperitaverit? 190. 516. 517.

Luzane dicti Zatecenſes 134. eorum provincia vaſtatur 473. ſuppetias orant Wogenum 474. iterum 519. Ducem ſuum inaugurant, eique domum condunt. 520.

Luzici inferioris Luſatiæ populi 134. in Boemiam tranſiere 134.

Luzko urbs conditur 133. aliter Zatez ſeu Haſislawia, hiſtoria, clypeus 135.

Luznice amnis 322. 323. 324.

M.

Machinæ bellicæ deſcriptio 442.

Magadeburg conditur 195. 429.

Magi qui olim judicati? 90.

Maloveciianæ familiæ ſubleſtum diploma 65.

Manuchus Charwaticium condit 42.

Manus ob cædem filii jugali bovi jungitur 78. 79.

Marca Boemica 292. 293. 433. 434. ejus intrinſecum pretium *ibid.* gravis uſualis 294. 435. Slavonica 293.

Marcomanni & Quadi jam coluere ferri mineras 81. an aurifodinas habuerint 100. agriculturæ ſtudioſi 120. monetæ eorum quam veræ 126. 127. uſi commutatione mercium 202.

Marothus Moraviæ Rex 101.

Marquardii finguntur a Maroboduo originem ducere 21.

Marquardus Moravorum Rex 113. 114.

Mauracenſia vada 498. 501.

S. Mauritii allatæ reliquiæ, cultus 37.

Marzava Dea mortis 206.
Melitensium Ecclesia olim extra minorem Pragam 138.
Melnik conditur 284. 286. comites 285.
Mensa ferrea Przemysli 155. 156. 171.
Merotus Deus stygius 106.
Merovingorum stirps desinit 274.
Metallici infensi Horimiro 559. conciliabulum contra eum cogunt. 560. cremant ejus frugum acervos 560.
Methodius Episc. Speculo-Juliensis 486. ejus obitus 338. perperam confusus cum S. Methudio 539. S. Methudius Slavinas literas docet 491.
Michle vicus 418. 419.
Milenka filia Croco adstruitur 67.
Milidouch Soraborum Dux perimitur 429. perperam Boemis adscribitur 430.
Milites creantur dato cingulo 126.
Miliza 344.
Miloslava Czaslai uxor 386.
Miloslaus & Kottenus condunt castrum Lesstno 319.
Milovezii & Kohonis jurgia 145.
Mirikide silva 317.
Miroslava soror S. Ivani asseritur 549.
Misnenses non habent nomen a Boemiæ flumine Miza 117. expugnant Bielam 288. primum sub Henrico Aucupe nomen accepere 475. populantur Bohemiam 481. 485. capiunt præfectum arcis Strzekow 481. vastant castrum 482. per rates ascendunt Boemiam 494. cæduntur 495.
Miza fluvius, ad quem Tetinium conditur 115. ejus cursus 116. triplex hujus nominis est 116. apud Zbraslaw Moldawæ miscetur 117.
Mnata nascitur 275. ejus imagine signatur moneta 275. 276. despondetur ei Strzezislawa 339. evehitur in sedem Ducalem 345. 349. nascitur ei Wogenus 345. transit in arcem Ostromecz 348. ad agros colendos adhortatur populum 350. ei struuntur insidiæ 357. redit Wissehradum, addicit morti Krzesomilum 358. struit uxori lapideam domum 360. offertur ei aurea virga. 362. condit sibi domum Pragæ *ibid.* urbis Pragenæ jubet describi plateas 368. audacter legatis Moraviæ respondet 378. cogitat de condendis castris & urbibus 380. amplificat Pragam 381. Czaslao committit tutamen limitum 385. invisit ad Czaslaum & eum præmiat 392. nascitur ei filius 392. contra Moravos movet exercitum, repellitur 401. novam in eos expeditionem parat 402. cædit eos 408. moritur 413. anni ætatis regiminis varii 415.
Mnohoslaus Sfarcæ pater 240.
Moldavæ trajectus invenitur 529. 330. *vide Wltava.*
Mola aquaria prima 134. molæ alatæ 134. fuere posteriores aquariis 135.
Moneta prima aurea 124. illiteratæ primorum Ducum 276. civitatum olim insignitæ initiali litera nominis 521.
Mons betularum argenti ferax 198. stanni & plumbi ferax 199. sacer. 280.
Moravi inter Slavos Pannoniæ computati 136. Hunnorum socii 362. remotis Hunnis protendunt fines usque ad Danubium 373. feciales Pragam mittunt, cæduntur a Bohemis 377. sociis Teutonibus Boemiam invadunt 374. altera eorum expeditio 377. 379. prima lux Christianæ fidei eis oboritur, an Quadorum tempore episcopatus habuerint? 390. condunt Iglaviam 398. rursum irrumpunt, condunt castrum Lipnice 400. Mnatæ copias vincunt 401. invaduntur a Boemis 402. repellunt & cædunt Boemos 403. S. Goduinum habuere apostolum 404. proliciuntur e suis munitionibus, cæduntur, 408. Boemiam prædantur 441. ex insidiis clidem accipiunt, rejiciuntur in Moraviam 446. in Comitiis Ludovici sed sponte 478. 479. S. Urolphus eos in fide instituit 489. aditum in Bohemiam tentant, impetuntur ab Hungaris 585. 586.
Moravia an Quadorum tempore habuerit Episcopatus 390. 491. an eam transierit & vastaverit Caroli exercitus 371. quando subjecta Archiepiscopo Salisburgensi? 373. An habuerit 4. episcopatus tempore Urolphi? 489. Magna quando nuncupata? 494. non fuit tributaria Ungaris 542. a Ludovico invaditur, Francici Comites in ea placita tenent 557. ejus Rex Boemis bellum parat 584.
Motol arx expugnatur ab Amazonibus 215. 216.
Motol dynasta occiditur 215.
Moymarus idem qui Wonomirus, ab eo originem ducunt ceteri Moraviæ Duces 389. ejus baptismus 469. Poloniæ terras subigit 470. Dux Moraviæ 486. 492. 493. statuitur Rex a Pessina, bellum

cum

cum Hungaris & Polonis gerit 496. 502. Prinninam expellit 508. perperam ex uno duo effecti 522.
Mitibogius Dux Kurimensis 261.
Mulieres Slavicæ generosæ & bellatrices, Czechicæ olim ad duellum admittebantur jure 213. earum in viros crudelitas 223. quarundam probitas 226.
Mulso usi passim veteres Czechi 196. ejus usus antiquissimus, diversique generis 197.
Municipalis juris initia 369. 526.
Munimentorum apud Slavos & Hunnos norma 386. 387.
Murices quid? 365. 367.
Myoparones navigii genus 530.
Mztis Comes amittit præfecturam urbis 141. Comes Bilinensis 259.

N.

Nassam auream Wrssovecii in clypeo gerunt 192.
Navigandi ratio Slavis non incognita 530.
Nebihost natus, etymologia nominis 539. educatur in Radostyn. 548. Wissehradum revocatur 549. moritur 568.
Nedwiediz conditur 264. 265.
Nehossovicio vicinus sal terreus 296.
Neklan nascitur, de eo paradaxon Schleinicii, etymologia 506. educatur in Radostyn 548. revocatur Wissehradum 549.
Neumietel castrum 557.
Nezamyslus nascitur, conditur ei arx Przemysl 184. ensem Wlastæ a patre dono fert. 248. inauguratur Dux 253. ejus ætas, de ea variæ sententiæ 254. inter ipsum & Rozhon cruenta lis exardet, cogitat pacis studia 260. prælium apud Strhow 261. ducit uxorem 268. describit fines 270. Sedisin condit 275. ejus mansuetudo 277. aliis visus negligens 278. constituit vectigalia 272. nascitur ei filius Mnata. 275. cogit seniorum consilium, cudit monetam *ibid.* comitia celebrat 289. silvarum stragem suadet, Wissehradum munit 304. absolvit muros Pragenses 309. ducit novam conjugem 312. 313. Bytizi fodinas obrui jubet 315. simulacrum ex auro conflat 326. ferratos currus dono accipit 333. despondet filium 339. dispescit nobilitatem in classes, gerit bella 346. moritur 345. 346. ejus laus vituperium, simulacrum 348.
Nicephorus orientis Imp. Saracenis tributum pendit 430.
Nicetas Gothorum Episc. 391.
Nimburg civitas 335. 336.
Nitravia an habuerit Episcopum Quadorum tempore? 390. Episcopatus erectus 490. 491.
Niwa uxor Croci altera 67. 68.
Nizbor conditur 329. 331. effoditur hic ferrum 332.
Nobilitatis Genealogiæ minus recte a Czecho repetuntur 17. 18. 19. 20. Nobilitatis Boemiæ vetustas, prærogativa 17. quæ vera olim Hunnis & Slavis 80. duo gradus in Boemia 140. 141. serius se a locis scripsit 192. supplicia nobilitatis 359.
Nomina nuda olim adhiberi solita, non fuere hereditaria 18. non temere & fortuito infantibus imponi solita 184 Slavis vix usitatum fuit sub natalem nomen infanti imponere 185.
Nuces e Przemysli corylo effunduntur ante pedes neo-coronati Regis Bohemiæ, historia harum nucum 170.
Numi illiterati ethnicorum Ducum Boh. 128. cuduntur 180. quales fuerint, quæ norma cudendi? 181. 182. Numi scyphati, bracteati quando primum cusi 182. Numus quid? 434. 435. cuprei 439. Krzezomyslæi 533. 534.
Nusito Soraborum Dux perimitur 429.

O.

Obodritorum nonnulli verosimilius cum Boemiæ Chrobatis emigrarunt in Pannoniam & Dalmatiam 16. domantur 337. duplices sunt occidentales & orientales 551.
Occidentis imperium resuscitatur 402.
Odilo Bajoariæ Dux cæditur 250.
Oheb mons munitionem accipit 441. 442. occupat Bojak, castellum insternit 447.
Ohrze fluvius est Tepla 129. etymologia 130.
Okors arcem condit 194.
Okors arx conditur 194. supersunt rudera 195.
Olomucium Georgius Rex a Julio Maximino conditum scribit, alii a Libussa repetunt 115. non est speculum Julii aut mons Julii 491. an habuerit Episcopum Quadorum tempore? 390.
Ortenburg castrum ad Budissinam 42.

Offek mons 108.
Oftromecz caftrum 348. 349.
Ottocarus II. non geffit qua Rex Boh. tres fluvios in clypeo 162. redimit Zbraslawiam 537.

P.

Pabienice conditur 411.
Pabienus condit Pabienice 411.
Pachta architectus 301.
Pani ordo primus nobilitatis 142. Panoffe nobilitas infima 143.
Pannoniæ lamentabilis ftatus ab Hunnorum clade 399.
Pataviensis Epifcopus an fimul Laureacenfis Archiepifcopus? 396. eorum Catalogi confufi 397. jurisdictionem tuetur in Moravia 488. 489. 490.
Patzinacitarum fedes, iidem qui Wlahi 76. 102.
Pecuniæ defectus in commerciis & vectigalibus 273.
Peerk mons 113. 114.
Pectisla cum legatione a Wlafta mittitur 211. etymologia 214.
Pekelnus Deus ftygis 206.
Penthefilea Amazonum regina 228. 231.
Percun Deus Slavorum 206.
Permutatio mercium Germanis & Slavis veteribus in ufu 127.
Peftis *vide lues.*
Petrariæ defcriptio 442.
Petri Abbatis Aulæ Regiæ nondum editum Chronicon 536.
Petrzin mons fuper Pragam 118. 304. ifthic facrificat Libuffa, a Carolo IV. in muros Pragenfes receptus, a Petrowskiis habet nomen 119. dives optimi lapidis 305.
Piaftus fit Poloniæ Princeps 541.
Pipinus contra Bavaros parat navale prælium 277. inungitur in Regem Francorum 274. accipit Saxones in deditionem 288. Thaffilo ei fidem jurat 289. moritur 312. Pipinus Caroli filius confpirat in patrem 375. an Boemis tributum impofuerit? 436. 437. moritur 447.
Piffecenfis regio diftincta a Prachinenfi 459.
Piffek conditur 292. 293.
Plfna conditur 325. defcriptio 327.
Podskalske vinum generofum 501.
Pohled mons Klimbæ facer 116. 117. hic tumulata Tetka 281.
Pohogka filia Nezamysli 312.
Pokratez vicus 317. 318.
Polehradenfis regio 581.
Polkonis Silefiæ Ducis lis cum Rofenbergio 406.
Polonia a Moymaro invaditur 470.
Polonorum etymologia 72. variæ circa hoc fententiæ 75. Polonorum clypeus aquila alba de hac variæ fententiæ 73. diverfos judices & Duces habent poft Wandæ obitum 339.
Pomnikwaffus legatus ad Wlaftam miffus naribus & labris truncatus remittitur 215. etymologia 216.
Popilius filius Leskonis II. 392. a muribus devoratur 541.
Pompilius Dux Polonorum 448. filios enecat 470.
Poftelberg arx & oppidum 304.
Poltoloprt conditur 301. 304. refellitur Hayecii fabula 302.
Potuum & ciborum apud veteres Czechos genera 270.
Prachaticium conditur 367. 368. hodiernum non cum veteri Prahno confundendum 449.
Prachno urbs, ab ea nomen provinciæ 459.
Praga ante eam nulla urbs in Boemia 41. ejus initia 173. 174. 176. etymologia 175. detectum baratrum 290. ei loco inædificata Ecclefia 291. munitur 290. ejus olim fines 291. finiuntur muri ex parte montis Petrzin 309. 310. arx conditur 361. turbæ ob ædium ftructuras 368. prætoria domus 369. Curia 372. pons primus 382. 383. amplificatur ex altera ripa, in majorem & minorem difpefcitur 382. 479. munitur 480. 507. 508. 509. accipit lapideas domos, & quatuorviratum 525. trajectum per Moldavam 526. Pragæ turbæ ob domos & fundos temporarios 571. permittuntur illis a principe hereditarii 512.
Pragenfes Duces reliquis potentiores 191.
Prerovium conditur 86.
Principes olim non habuit Boemia 140.
Prinnina a Moymaro ejicitur ex Moravia; tranfit ad Ratbodum, baptizatur 508. diffidium habet cum Ratbodo fugit in Bulgariam 510. cum eo pacificatur, donatur a Ludovico multis terris 512. 513. 571.

571. perperam Moymaro fucceffiffe adftruitur 509. 522. 559. confecratur ei Ecclefia 582. an Brunæ, & Brunovienfis arcis conditor 583.
S. Procopii Ecclefia olim extra minorem Pragam 138.
Proffywanice quid? 326. 327.
Proftislaus de Chlum fummus militiæ præfectus 409.
Pruska rivulus 129.
Pruffi cremant corpora mortuorum 51.
Przemysle arx conditur 184. 185.
Przemyslus defignatur Princeps 152. vertit aratro terram, falutatur Dux a legatis 154. defigit ftimulum terræ, qui frondet, vomere pro menfa utitur 155. Wiffehradum deducitur, celebrat nuptias cum Libuffa 156. ejus leges 157. num fcriptæ? 172. 173. afferitur fuiffe comes Stadenfis & Herulorum Rex 158. negatur fuiffe agricola 160. nobilis adftruitur, quam recte 161. ejus clypeus 163. 164. ejus cothurni, mitra & caniftrum affervata 171. 172. quale imperium gefferit? 175. 190. cuduntur numi ejus imagine 180. 183. nafcitur ei filius 184. exhortatur populum ad condendas urbes & vicos 189. Srbis imperitaffe afferitur 190. Budecium proficifcitur 194. Dobroful obtinet 195. legationem Wlaftæ contemnit 210. eam ad convivium invitat 215. ejus fomnium 219. præmonetur de amazonum turbis 224. monet adolefcentes ne Wlaftæ fidant 233. legationem ad eam mittit 234. imperium ei defert 235. legatas Wlaftæ convivio excipit & trucidari jubet 236. turrim in hujus memoriam conftruit 237. admonetur de periculo, educit aciem, oppugnat Diewin 246. victoriam obtinet 247. 248. præmiat belli duces *ibid.* moderatio ejus animi 250. moritur. Ejus ætas, foboles, laus, fimulacrum 252. 253. 254.
Przemyslus Polonus victoriofus 339. 340.
Przibramii fodinæ a Libuffa prædictæ 200. conditur, fit urbs 279. auri ferax 543. ejus foffores multantur ab Horimiro 561. Horimirum ad mortem poftulant 562.
Przibral detegit argenti fodinas Przibramum condit 278. 279.
Przichus ad Wrffovecium legatus mittitur, capite multatur 450.
Prziwor vicus 283. 284.
Pfarii arx conditur 94. ejus in fcriptoribus Croatiæ nulla memoria 95. poftea Wiffegrad appellatum 96. 97. 99. commendatur Deorum oraculo 118. munitur, appellatur Libin 120.
Puffiadlo conditur 129.

Q.

Quadi jam coluere ferri mineras 81. averfabantur caftella 84. non habuere Epifcopatus 491. in ripis eorum excitantur a Romanis caftella 492.
Quatuorviratus Pragæ 525. 227.

R.

Rabus condit vicum 42. 45.
Radaufs condit arcem 325. 326.
Radaufs vicus 325.
Radinie arx conditur 325. 326.
Radiz villa conditur 92. 93.
Radlize conditur 118. 120. 174. 175.
Radmilus vetuftæ urbis reliquias detegit 310. Rodaun ibidem condit 311.
Radobilus filius Przemysli 253.
Radoftyn conditur 548. 549. exuritur 552.
Radus condit Radiz 92.
Rakufs hodie Rez 119.
Rafticis gefta 548. 551. 542. conftituitur Dux 557. variæ de eo fententiæ 559.
Ratbodus Prinninam fufcipit 508. ejicit eum regione, pacificatur cum illo 512.
Rathfredus Epifc. Favaniens 486.
Ratimarus Dux Slavorum 512. non fuit Moraviæ Dux, bello petitur a Bajoariis 532.
Ratisbonæ fynodus 373. baptizantur XIV. Duces Boemiæ 554.
Ratislaus *vide Rafticis.*
Rebellis quid medio ævo fignificarit? 577.
Redarii 132.
Reginarius Epif. Patav. 489. 531. moritur 532.
Regis nomen non raro pro Ducis nomine acceptum 425.
Rez olim Rakufs dictum 119.
Rincharius Ep. Patav. baptizat Moravos 468.
Riphæi montes verofimillime Slavicæ funt fignificationis 22.
Ritus inaugurandi primos Duces 254.

Robora 272. 273.
Rochlicensis comes 495.
Rodaun conditur 311.
Rodislaus condit Rodow 187.
Rodossoviz pagus 258. 259.
Rodotyn conditur 535. 537.
Rodow conditur 187. 189.
Rodus condit Rodotyn 535.
Rohovicius impetrat præfecturam Boemiæ 413. Karsam e rupe præcipitat 414. fugit 415. Zatecium occupare nititur 418. urbe exire jubetur, condit castrum 419. 427. quercus ab eo Rohovicia 455.
Rosenberg castrum 405. 407. familiæ initia 405. 406. an ab Ursinis 406. Petri cum Polkone lis *ibid.*
Rotæ supplicio afficitur Cztiradus, an Slavi hoc supplicio usi? 241. 242.
Rotenstein castrum capitur 585.
Rozhon munit Kurimium, molestus est Przemyslo 250. 260. occupat Rziczan, prælium committit, capitur, naribus truncatur 261. 263. moritur 281.
Rudolphus I. Imp. Germanicam linguam in Cancellarias invehit 132.
S. Rudpertus moritur 135. Moraviis Evangelium prædicavit, ejus reliquiæ Pragam deferuntur 136.
Russisuad castrum condit 497. item Austam 498.
Russisuadow conditur 497.
Ruthenicæ literæ 133.
Rymboss aurum reperit 201.
Rythogorus procatur Wandæ 187. se ipsum eneeat 188. 189.
Rzepicia mulier ambitiosa & dives 460. condit castrum 463. Wlsckenum stringit quadrupedem 465.
Rzepicium conditur 463.
Rzip mons 2. 22. 23. 24. 275.
Rziczan occupatur a Rozhonio 260. 262. Collegium Canonicor. Regular. habuit 263. familia 262.

S.

Sabaria 420. 422.
Sala fluvius 429.
Salinæ repertæ 167. salis ferax Bohemia 295.
Salisburg. Archiepisc. erigitur 396. ei non erant subjecti Moravi 397. exercet jurisdictionem ultra Danubium 490. 506. ultra Waag 533.
Samela Soraborum Dux 421. 423.
Samez potus 29.
Sama Vinidorum Dux, ejus historia, quorum Slavorum Dux fuerit 46. 47. 48.
Samoslaus contra Wlastam creatur bellidux 224. procedit cum acie contra Diewin. 226. occiditur 229.
Samoslaus Rex Moraviæ 375.
Sana fluvius 513.
Sazawa flumen 374. ejus cursus 375.
Saxones dicti alt Saxones 177. non habent Reges 191. eis bellum infert Carolomannus 250. 252. pacifcuntur 289. in limites Francorum irruunpunt 323. in Hassorum, cæduntur 325. item a Carolo 328. vastant Heresburgum 331. vincuntur a Carolo M. 347. 350. 351. dedunt se ei 380. Boemiam transeunt 370. trucidant Francos 373. invadunt Zatecensem regionem 482. 483. 485. cæduntur 484.
Saxonia argenti venas detegit 100. 122. dividitur inter Episc. 338. Saxonicum bellum conficitur 412.
Scaphæ vimineæ 530.
Schachidis lusus 330. tabulæ usus in clypeis 331.
Schemik equus incantatus 560. domino respondet, fertur saltu per Moldavam 564. perit, tumulatur 565. vestigia saltu suo impressit, hujus fabulæ verisimilis origo 566.
Schima e proceribus Croci 76.
Schwach condit Pusstiadlo 129. Luzko 133.
Schwaden arx 498.
Scipio Czechi 58. judicum insigne 62.
Sclavi *vide Slavi.*
Scrupulus pondus 434.
Scuta veterum variis striis coloribusque signata 161. variæ scutorum formæ 162.
Scythæ in Pannoniam transeunt 256. 257.
Sedeschin conditur 275. 276.
Sedlez, Sedlo argenti ferax, de eo vaticinium 179. 180. 181.
Sepulchrales lapides 206.
Serbi *vide Srbi.*
Servii orti a Sorabis ad Albim 14. 16.
Sibyllæ nomine indigitatur Libussa 121. Delphica saxum conscendit *ibid.*
Sigillorum usus nullus apud primos Czechos 19.
Silesia olim a Slavis habitata 524. abundat populo 68. a quo tempore 69. Poloniæ nomen olim gessit 69. origo nominis, erat pagus 70. Duces Piasteæ stirpis 541. 542.

Sic.

Siccitas summa 348.

Slana conditur, salsæ aquæ ferax, vastantur salinæ, occupantur a Zatecensibus 266. 267. descriptio illius, habuit olim Præposituram 268. pugnæ cum Zatecensibus 267. Wogenus hic castra metatur 482. provincia 268.

Slavorum adventus in Bohemiam, qui eis fuerit annorum computus incertum 6. jam sæculo VI. habitavere Bohemiam 24. religio multiplex 26. Deos deasque colunt, voti tenaces 27. victus tenacissimi, cerevisiæ usum habuere, robusti 29. laboris patientes, in tuguriis habitant 30. vix habuere communes uxores, leges eorum multæ laudabiles, male rapaces culpantur *ibid.* varia jam habuere arma 31. non caruere laneo & lineo 31. non habuere Duces 33. nec judices 32. eorum ritus ædificandi 37. mortuos num cremaverint? 51. ritus sepeliendi 52. eorum polygamia 67. 73. eorum pietas erga parentes 79. audax eorum pro libertate oratio 81. plerumque e ligno munimenta struunt, invisa eis castella 84. quæ eorum magia? 85. ei dediti 89. ante SS. Cyrillum & Methudium non habuere proprios characteres 85. 91. 131. cultus, dii illorum 90. 91. perperam Græca & Romana numina illis affinguntur 91. 205. sparsim habitavere 101. truncant crines & laniant corpora in sepulturis, convivia instruunt, cremant res pretiosas 107. sortiendi varius ritus 111. eorum mulieres plerumque equo vectæ 112. splendida habent fana 117. Romanorum finitimi 127. Bohemiæ habuere citius metalli fodinas Brandeburgicis 128. numos habuere illiteratos 128. non habuere characteres tempore S. Hieronymi 131. derivarunt literas Cyrillicas ad alias regiones 132. non diu retinuere Cyrillicos characteres, substituerunt latinos 132. hodie Germanicos adhibent 133. alium tamen sonum habent a Germanicis 133. non habuere comites, primum tantum unum, dein duos gradus nobilitatis 140. non transmisere dignitates ad filios 141. sedent humi 148. fanorum summam habent reverentiam 203. eorum mulieres generosæ 213. utuntur crucis supplicio 243. vincuntur 308. Februarium habuere lustrationibus sacrum, sub novam lunam sacrificia peregere 328. cytharis utebantur, & habuere cantus 340. eorum ritus in deditionibus 409. in juramentis præstandis difficiles, religiosi 444. hospitales 454. orientales & septentrionales qui? 460. eorum pactum de amicitia colenda 479. annualia dona ferunt 501. 502. 512. in Ludovici exercitu 517. tumultus cient 540. juramenti eorum ritus 576.

Slaviena filia Nezamysli 312.

Slavimilus se Principem nominat 311. 281. 283.

Slawklassius stannum reperit 395.

Slawnici ducatus 262.

Slavossow conditur 256. 257. accipit nomen Berаunæ 281.

Slavus filius Czaslai 410.

Sliczko 307.

Slup olim Pfary appellatum 96. 97. 98.

Smichow 456.

Smikow Joannes 457.

Smolniki 402. 404.

Smyslibogius nascitur, moritur 392.

Sobiess seditiosus, Launam prædatur 502. ad dicendam causam evocatur *ibid.* & 504. purgat se 504.

Solidi 435.

Sorabi *vide* Srbi Srbia.

Sorabici limitis comes 440.

Speculum JuliiOlomucium dictum 115. 491. 492.

Spitignei numus 434.

Srbi in Boici seu Bojorum terris habitant, etiam Albi seu Magni Serbli seu Srbi appellati 14. habent suos characteres 132. plerumque fœderati Boemorum, eis bellum minatur Carolus 344. impetuntur a Carolo M. capiuntur eorum castra 420. 421. socii Boemorum 421. 423. bello petuntur 462. eorum pagi 485. cæduntur a Ludovico 587.

Srbia verosimillime Dagoberto subjecta 34. eam invadit Carolus M. 421. 423. 429. non erat habitata a Germanis ante Henricum Aucupem 473. adjudicatur Wratislao 516.

Sſarka vaferrima puella fallit Cztiradum 239. 240. 241. interitus 249. silva 242. 243.

Stadiziü vicus 152. 154. etymologia 157. situs 158. liberum a regiis gabellis 166. Henrico Lipensi datum 167. excidit hac immunitate 170.

Stannum reperitur 395. 396.

Starostæ 141.

Stebno arx 76. varia appellatio 77.

Stekne arx 76. 77. 467.

Striaso diffindit caput Wlastæ, accipit ejus torquem in præmium 248.

Stohoslawice 341. 342.

Strahow unde dictum? 119.
Stransky 128. Litomericii prognatus 318.
Stratkæ consilium 209. Hynchwogium sibi maritum designat. 210.
Strava funerale convivium Slavorum & Hunnorum 106.
Strazik vicus 446. 447.
Strhovienses campi pugna clari 261. 263.
Strossia domus 124. 125.
Strzek condit arcem 472.
Strzekow conditur 472. 473. 481. ejus præfectus capitur *ibid.*
Strzezislava Mnatæ sponsa 339. impetrat muliebrem judicaturam 360.
Strzih condit arcem 354.
Strzihow conditur 354. 356.
Styba Wogeni filia nascitur 453. 512.
Sudvodi Slavi 221.
Suillus mons 129. 130. ei insternitur arx 360. 361.
Sunnia an fuerit Moravorum Episcopus? 390.
Supan & Turesk condunt Tursko 62. condit Cheinow, an non rectius nomen appellativum sit? 63.
Suffice dives auri fabulosi 365. fit urbs 366.
Sutores albi & nigri 303.
Swanteviti idoli posterior origo, ceremonia 98. equus albus ei sacer 159.
Swatana Witichindi uxor 352.
Swathen seu Swatosi Moraviæ Rex 143. fusus in Moraviam transit 143.
Swietlo præfectus filiorum ducalium 548. maligne comburitur 552.
Swochow vicus 441. 442.
Sythien condit cognominem locum 185.
Sytienicium conditur 185. 186.

T.

Tabor 325.
Tabulæ quernæ, regni Tabularum initia 273. 274. ignotis literis consignatæ *ibid.*
Tempestates horridæ 469. 470.
Tepiz notarius, chartularius 193.
Tepla 129. ejus cursus 130.
Teplicenses thermæ detectæ 296. 298. civitas *ibid.*
Terlerus Bulgarorum Dux 333.
Tetinum conditur 115. 196. ejus historia 117. eruuntur gigantis ossa 350.
Tetka secunda filia Croci 104. Tetinum ædificat 115. 196. sacra instituit, 116. nubit Slavossio 195. 196. condit Slawossow 256. morit. 280. tumulat. 281.
Teutobroda 374. 375.
Teyn 528. Ecclesia 508.
Thaculfus Sorabici limitis comes legationem Boemorum vulneratus audit 574. fuit gente Boemus 575. præstitit Fuld. cœnobio donationem piam *ibid.*
Thassilo jurat Pipino fidelitatem 289. a Carentanis victoriam obtinet 321. præstat Carolo juramentum 341. 359. in monasterium retruditur 362.
Theodorus Hunnor. Caganus infestatur a Boemis 420. 421. quas terras incoluerit? 422. moritur *ibid.*
Thiota anus vatidica 569.
Thudunus *vide Todanus.*
Todanus idem qui Thudun seu Thudunus & Zodanus 384. dedit se Pipino 389. 390. muneribus donatur *ibid.* fit Christianus, pertinet ad Moravorum historiam 383. an Slavus fuerit? 384. rursum se tradit Carolo M. 412. ad eum deducitur 449. ejus in provehenda Christi relig. opera 469. 486. 492.
Transilvania 256.
Trasico Obotritorum Rex 417.
Treisma Trasmauer 508.
Tributarii Boemi 426.
Tributum Bohemorum quod fuerit 433. 434. quo impositum 436.
Triglaw Slavorum idolum 203.
Trzebenice villa conditur 258. 260.
Trzebusensis præfectus 379. 380.
Tugost idem? quod Hircanus saltus 423.
Tuklak armilegii locus 586.
Tumuli Slavorum 53.
Tunacus Prerovium condit 86.
Tunaitani populi 471.
Tunglo Soraborum Dux 498.
Turbines 525.
Turcia id est Ungaria 13.
Tursko vicus condit. 62. de orig. variæ sentent. 65.
Tursko filius Zalmanini 65.
Tutundus *vide Todanus.*

V.

Ut consuleremus Lectoris in quærendo facilitati, omnia vocabula per W. scribi solita hic unica litera V. subnectere libuit.

Ubruffar *id eft* archidapifer 216.
Vaag fluminis ripas Slavi occupant 257. dirimit diœcefin Salisburg. & Patav. 533.
S. Valentini forulum 382. 383.
Vandæ Poloniæ Principi procatur Rythogorus 187. in Viftulam fe præcipitat 189.
Vandali olim ad Viftulam 60. perperam pro Venedis *ibid.* 136. habitarunt etiam in hodierna Silefia, quo tempore emigrarint 70. a Wanda num nomen fortiti 189.
Veidahaburg 308.
Velehradii ftatuit fedem Swaten. 143.
Velelib prædium 335. ab eo fons nomẽ fortitus 336.
Veleslaw fcriptor Boemus 317. 318.
Veleslavin vicus 501.
S. Venceslaus jam pictus cum aquila, jam leone, jam tribus fluviis 162 de eo Libuffæ vaticinium 174. 176.
Venceslaus Rex fcriptas leges inducere conat. 173. ejus groffus Pragenfis, fcripfit leges montanas 435.
Venzelik fifcus regius 355.
Verduni partitio regnor. inter filios Ludov. Pii 544.
Vernherus Epifc. Merfeburg. jubet libros Slavonicos fcribi literis latinis 132.
Vetvarienfis Ecclefia 493. non diu perftitit 494. intercidit 506.
Ugezd locus ante Pragam minorem 465.
Vicemil condit Vicemiloviam 335.
Vicemilovia conditur 335. 336.
Vichterbus Epifc. Ratisbon. 38. moritur 283.
Vidichindus tranfit in Daniam 333. prædabundus cum Saxonibus usque Colonias pervadit 335. dedit fe Carolo M. 351. an Suatanam uxorem habuerit? 352. Geva ejus uxor 353. fepulchrum 356.
Vienna non dicebatur Fabiana 490.
Vietrufs caftrum a Vietruffia conditum 497. 498.
Vilza Obodritorum Rex interfectus 383.
Vilzi petuntur a Carolo 363. perperam habiti pro Boemis 363.
Vinedi 47.
Viffehrad ante Libin 237. comitia ifthic 345. 514.
S. Viti reliquiæ in Gallias transferuntur 304. 528.
Vitgenaviæ Lufatiæ urbs 353.
Vitgow caftrum 407.
Vladarz Croci fedes 77. 78. conditur 427. 428. oppugnatur, capitur 451. evertitur *ibid.*
Vladiki 139. 269. nobilit. infra equeftr. ftatũ 143.
Vladislai an fit numus cum tribus fluviis? 163.
Vlahi feu Valahi vicini Polonorum 75.
Vlafta elati animi mulier, ejus arrogans oratio ad puellas 206. 207. legationem mittit ad Przemyslum 211. capit villam Motol, poffefforemque occidit 214 215. truncat legatum Przemysli naribus & labris *ibid.* munit fe in arce Motol 216. ædificat caftrum Diewin, equeftribus ludis inftituit puellas 217. ejus technæ in fallendis viris 222. 225. victoriam & fpolia confequitur 230. aliam fraudem ftruit adolefcentibus 232. 233. eos perimit 234. legationi Przemysli facile credit 235. pugnat, Samoslaum occidit 229. 232. puellarum legationem mittit Wiffehradum 235. ftruit Cztirado infidias 238. leges dat 245. viriliter pugnat & fe defendit, perimitur a Stiafone 248.
Vlaftak feditiofus Launam cum fratre prædatur 502. purgat fe coram Principe 504.
Vlaftislava cubicularia Libuffæ 129.
Vlaftislaus nafcitur 503. filius Wratislai 581. in auguratur 583. legationem a Krzezomyslo accipit 584.
Vltavæ etymologia, curfus 178. 179.
Vodniany urbs conditur 367.
Vobrziz antiquæ loci memoriæ 279.
Vnyslaw filius Wogeni nafcitur, perperam idem cum Krzezomyslo habitus 428. 500. 503. diftinctus ab eo, ejus gefta, ætas 511. 512.
Vogen nafcitur 345. æger ex lue convalefcit 413. 414. Wrffovecium Wiffehrado exturbat, fit Dux Boh. 415. ducit uxorem 415. 416. nafcitur ei Wnyslaus 427. Wratislaus 438. comitia celebrat 449. caftrum condit 458. aliud in Suillo monte 463. 464. transfert cives e minori Praga trans Moldavam 479. contra Germanos cum exercitu progreditur 482. fubfidia dat ad condendam Auftam 498. filios defpondet 499. feditiofos cives citat, arguit 502. 504. moritur, ætas, imperium, fimulacrum 510.
Vogevodas habuere Slavi 47. 191.
Volan vicus 313.
Vonomirus fœderatus Carolo M. 388. 389. *vide Moymarus*
Vottava amnis auri ferax 292.
Vratislaviae urbis origo, clypeus, monetam cudendi facultas 520. 521. bina urbs in Boh. 522.

Vra-

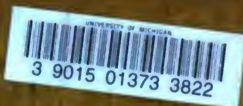
Vratislaus nascitur 438. minæ in Krzezomyslum 584. ducit uxorem 500. nascitur ei filius 503. adjudicatur ei Luzensis provincia 515. item Srbia 516. inauguratur 517. asseritur dux Silesiæ & conditor Wratislaviæ 520. 522. moritur 581. Balbinus ex uno duos fecit 582.
Vrbæa familia 285.
Urnæ sepulchrales 52.
Urolphus Archiepiscopus Laureacensis 397. 468. 486. ejus mors 506. 531.
Ursini familia 405.
Ursus sternitur a Biela 264. ursinæ carnes olim inter mensarum cupedias 265.
Vrss pagum condit 191. de eo Libussæ vaticinium 192.
Vrssovecii unde verosimilius dicti? 147. 192. ducibus Boh. semper infesti, fiunt comites 193. Teplicium acquirunt 298. eorum odia in Duces a nostris scriptoribus præoccupata 359.
Vrssovecius condit Postoloprt 301. præfecturam Boemiæ obtinet 413. exturbatur Wissehrado 415. exercet latrocinationes 438. Zatecium oppugnat capitur, liberatur 444. legato caput amputat 450. capitur, Wissehradum ducitur 454. senatus consultum de supplicio 453. cogitur sibi ipsi laqueum nectere 455.
Vrssowsky princeps duodecimviratus, an Comes fuerit 139. 140.
Vrzesolt capitur 580. perfidiam aperit 581.
Vrzezow vicus 552. 553.
Vrzezowiz familia 553.
Usta urbs 322. 499. 501.
Vsseken pedissequam Rzepiciæ in uxorem petens vincitur 465. liberatur a sponsa, condit castrum 466.
Vssemila mittitur a Wlasta in legatione 211. etymologia 214.
Vulphilas Gothos docet literas 391.

Z.

Zabothus mons Silesiæ 70.
Zagabria 492.
Zagost silva versus Lusatiam 423.
Zatecenses rebelles Nezamyslo 277. salinas Slanenses vastant 266. eas occupant 267. muniunt urbem suam 306. exire jubent Rohovicium 418. civitate erumpunt, cæduntur 444. impetuntur a Saxonibus 482. vincunt 484.
Zatecensis provincia a Pragensi separata, ejus fines 307. latrocinationibus fœdatur 438. invaditur 482. 483. adjudicatur Wratislao 515.
Zatecium urbs, prima hic mola aquaria 134. oppugnatur 444.
Zbeissow exuritur 403. 404.
Zbraslav condit Zbraslaviam 535. 536.
Zbraslavium conditur, datur Benedictinis 535. 536.
Zdechoviz conditur 80. etymologia, situs 82. a ferri fabris nominatum 332. 333.
Zdiechi non meminit Hayecius 81.
Zdiarsky a Botako descendere asseruntur 81. 82.
Zechi & Zechus *vide Czechi*, *Czechus*. *De Zechis seu Zichis copiose in præfat. II.*
Zelu idolum aureum funditur, varia religione colitur, ejus etymologia 201. 203. 204.
Zemane 139. 142.
Ziak Libussæ scriba 121. 129.
Zianda condit castrum 578. struit insidias Krzezomyslo, proditur 579. 582. capitur 580. in quadrifariam secatur 581.
Ziandow conditur 579. capitur, exuritur 581.
Zlaubor comes castelli Pssow. 141.
Zliczko olim Kurim appellatum 40.
Zoriguturensis Episcopatus 491. 492.
Zrzip mons 2. ejus etymologia 22. historia 23.
Zwolice vicus 415. 416.
Zupani 141. 273.
Zupania quid Slavis connotarit 63. etymologia 64. ejus etiam in Boemia memoriæ *ibid.* vilescit nomen 65.
Zwratka uxor Lapaci 136.

A. M. P. I.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 01373 3822